

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

MARATHI (Paper - I)
Sahityaranga (BA221113)

वार, दिनांक : गुरुवार, ०८-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते २:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

०८

प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा.

- १) 'डोळे' या कथेची नायिका कोण आहे?

अ) मैना	ब) लता
क) मीना	ड) गीता
- २) 'दिवस असे होते' हे आत्मचरित्र कोणी लिहिले आहे?

अ) वि. स. खांडेकर	ब) प्र. के. अत्रे
क) वि. द. घाटे	ड) द. मा. मिरासदार
- ३) 'यंत्रमानवाच्या हाताने' या कथेत कोण सतत खोटे बोलत असते?

अ) बऱ्याबापू	ब) मधू
क) मालक	ड) लेखक
- ४) 'डुंगळी चोर' म्हणजे काय?

अ) बटाटाचोर	ब) कांदाचोर
क) गाजरचोर	ड) मिरचीचोर
- ५) डोळे ही कथा कोणाची आहे?

अ) बाबुराव बागूल	ब) अण्णाभाऊ साठे
क) उर्मिला पवार	ड) यापैकी नाही
- ६) 'वाट' ही कथा कोणत्या कथासंग्रहातील आहे?

अ) नागीण	ब) नदीपार
क) मामाचा वाडा	ड) भाऊबीज
- ७) 'पक्षी जाय दिगंतरा' ही कथा कोणत्या प्रकारची आहे?

अ) ग्रामीणकथा	ब) दलितकथा
क) निसर्गकथा	ड) विज्ञानकथा

८) काकीने एक किडणी कुणासाठी दिली आहे?

अ) नवरा

ब) दीर

क) मुलगा

ड) भावजय

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

੧੨

१) 'बाबांचा अभ्यास' कथेचे वेगळेपण लिहा.

२) 'डोळे' या कथेचे कथासूत्र विशद करा.

३) 'यंत्र मानवाच्या हाताने' या विज्ञान कथेतील विचार लिहा.

४) 'पक्षी जाय दिगंतरा' कथेचे आशयसूत्र लिहा.

५) 'वाट' कथेतील कावरीच्या व्यक्तिमत्त्वाचे पैलू लिहा.

६) डुंगळी चोर या कथेमील मोहनलाल पंडया यांचे कार्य लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

१) शंकर पाटील यांच्या 'मिटिंग' या कथेतील ग्रामीण समाज जीवन विशद करा.

२) बातमी म्हणजे काय ते सांगून बातमीचे स्वरूप विशेष स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

၃၀

‘हातचा एक’ या कथेत काकीच्या वाटयाला आलेला संघर्ष विशद करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
Optional Urdu (Paper-I)
Urdu Prose and Poetry (BA221115)

Day & Date: Thursday, 08-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) غزل۔۔۔۔۔ زبان کا لفظ ہے۔

- (A) سنسکرت۔
 (B) پالی۔
 (C) عربی۔
 (D) فارسی۔

(2) "ابو ظفر" بہادر شاہ ظفر کا۔۔۔۔۔ نام ہے۔

- (A) عرفانی۔
 (B) تاریخی۔
 (C) الہامی۔
 (D) مجازی۔

(3) خواجہ میر درد کا تعلق۔۔۔۔۔ گھرانے سے تھا۔

- (A) صوفی۔
 (B) مغل۔
 (C) راجپوت۔
 (D) سلجوتی۔

(4) نظم "ایک لڑکا" میں لڑکا کون ہے؟

- (A) شاعر کا بھائی۔
 (B) شاعر کا دوست۔
 (C) شاعر کا باپ۔
 (D) شاعر خود۔

(5) نظم "بزم انجم" کا مرکزی خیال یہ ہے کہ۔۔۔۔۔ سے سارے نظام قائم رہتے ہیں۔

- (A) جذبہ حب الوطنی۔
 (B) جذبہ باہمی۔
 (C) جذبہ ایمان۔
 (D) جذبہ دین۔

(6) کسی عام انسان کی موت پر لکھے ہوئے مرثیے کو کیا کہتے ہیں؟

- (A) شخصی مرثیہ۔
 (B) نسلی مرثیہ۔
 (C) انفرادی مرثیہ۔
 (D) اختزائی مرثیہ۔

(7) "مجھ سے پہلی سی محبت میری محبوب نہ مانگ" قسم کی نظم ہے؟

- (A) کلاسیکی۔
(B) ساختیاتی۔
(C) نفسیاتی۔
(D) اشتراکی۔

(8) ساحر لدھیانوی کا اصل نام۔۔۔۔۔۔ تھا۔

- (A) عبدالغنی۔
(B) عبدالغفور۔
(C) عبدالحی۔
(D) عبدالصمد۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

- (1) مطلع کی تعریف لکھیے اور ایک مثال دیجئے۔
- (2) اثر ہے کی آمد اور رخصت کا منظر اپنے الفاظ میں لکھیے۔
- (3) بہادر شاہ ظفر کا تعارف اپنے الفاظ میں لکھیے۔
- (4) نظم کی تعریف اور ہیئت پر مختصر نوٹ لکھیے۔
- (5) مرثیہ کی تعریف اور اقسام کے متعلق مختصر نوٹ لکھیے۔
- (6) نظم "شب قدر" میں شاعر نے ماں کے متعلق کیا لکھا ہے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

- (1) نظم "گریز" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔
- (2) نظم "ایک لڑکا" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

نظم "بزم انجم" کا خلاصہ تحریر کیجئے۔

Seat
No.

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
Optional KANNADA (Paper - I)
Vachana's of Basaveshwar and Kirtana's of Dasa's (BA221114)

Day & Date: Thursday, 08-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳ ಸ್ತುತಿಸಿ ನಿನ್ನನೆ -
 ೧) ಹಾರೈಸಿ
 ೨) ಮರೆತು
 ೩) ಬಿಟ್ಟು
 ೪) ಹೊಡೆದು
- ೨) ಹಣವೆ - ಗುಣವೇನು ಬಣ್ಣಿಪನೊ
 ೧) ಅವನ
 ೨) ಅವಳ
 ೩) ನಿನ್ನಯ
 ೪) ಅದರ
- ೩) - ದೊಳಗೆ ಬಯ್ಯಿಟ್ಟ ಬಯ್ಯೆಯ ಕಿಚ್ಚಿನಂತಿದ್ದಿತ್ತು
 ೧) ಹೊಲ
 ೨) ಮನ
 ೩) ಡಬ್ಬ
 ೪) ಉದಕ
- ೪) ಏಡಿಸಿ ಕಾಡಿತ್ತು - ಡಂಗುರ
 ೧) ಮನದ
 ೨) ಶಿವನ
 ೩) ನೆಂಟರ
 ೪) ಮಾವನ
- ೫) ಅವ - ವಾದರೇನು?
 ೧) ಪಾಠ
 ೨) ಆಟ
 ೩) ಕುಲ
 ೪) ಓಟ
- ೬) ಬತ್ತಿ ಕಕ್ಕಡವೆಂಬ - ದೀಪ
 ೧) ಜ್ಞಾನ
 ೨) ಜಗಳ
 ೩) ಮೋಸ
 ೪) ಮೋಹ
- ೭) ಕಾಣಿಯ ಸೋಲ, ಅರ್ಧಗಾಣಿಯ -
 ೧) ಮನೆ
 ೨) ಗೆಲ್ಲು
 ೩) ಶಾಲೆ
 ೪) ತೋಟ
- ೮) - ಹತ್ತಿ ಉರಿದಡೆ ನಿಲಬಹುದೆ?
 ೧) ಕಾಗದ
 ೨) ಬಟ್ಟೆ
 ೩) ಮನೆ
 ೪) ನೆಲ

ಪ್ರ.೨ ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ೪)

೧೨

- ೧) ಪರಿಪಾಲಿಸುವುದು ನಿನಗೆ ಪರಮಧರ್ಮ
- ೨) ಸುಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಉದಕವನೆರೆದು ನೋಡಿ ಸಲಹಯ್ಯಾ
- ೩) ಸಲ್ಲದ ಹೊನ್ನು ಮತ್ತೆಲ್ಲದ್ದಡೇನು?
- ೪) ಮಾಡಿದನೆಂಬುದು ಮನದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದಡೆ, ಏಡಿಸಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಶಿವನ ಡಂಗುರ
- ೫) ನಿಂದಕರಿರಬೇಕು.
- ೬) ಮಂಡೆ ಬೋಳಾದರೇನು ಮನ ಶುದ್ಧಿಯಲ್ಲವು

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- ೨) ದಾಸರ ಉಪದೇಶಗಳು ಯಾವುವು?

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಉಪದೇಶಗಳು ಯಾವುವು?

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination : March/April 2024
Optional English Paper - I
Introduction to English Literature (BA221111)

Day & Date: Thursday, 08-May-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

- 1) What does the word 'immortality' mean in the poem 'Because I could not stop for Death'?
 - a) eternal life
 - b) death in life
 - c) moral in life
 - d) external life
- 2) The Symmetry of the tiger is _____.
 - a) attractive
 - b) dull
 - c) fearful
 - d) brave
- 3) Robert Frost has described about the woods as _____.
 - a) lovely dark and deep
 - b) dense dangerous and difficult
 - c) natural attractive and enjoyable
 - d) None of the above
- 4) The poet E.A. Robinson continually compared 'Richard Cory' with the _____.
 - a) president
 - b) king
 - c) townspeople
 - d) soldier
- 5) What did Pahom save to Bashkirs?
 - a) wine and mutton
 - b) tea and present
 - c) money and jewellery
 - d) kumiss and tea
- 6) Johnsy was suffering from _____.
 - a) headache
 - b) pneumonia
 - c) fever
 - d) malaria
- 7) 'Idgah' is a story of _____.
 - a) friendship
 - b) a four-year-old boy Hamid
 - c) room partner
 - d) collegemate

- 8) The short story 'The Last Leaf' is written by _____.
a) Munshi Prem Chand
b) Leo Tolstoy
c) O' Henry
d) E. A. Robinson

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) What is the irony in 'Because I could not stop for Death'?
- b) What is theme of the Poem 'Tyger'?
- c) What are the two choices before the poet? Which one he choose?
- d) What are the themes in 'Richard Cory'?
- e) How is the tiger described in the poem 'Tyger'?
- f) What is the main idea of the poem 'Because I could not stop for Death'?

Q.3 Answer the following. (Any One)

10

- a) Write a critical appreciation of 'Leo Tolstoy's story 'How Much Land Does a Man Need'?

OR

- b) Draw a character sketch of Hamid.

Q.4 Write a detailed note on the elements of short story.

10

Set

P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Hindi (Paper - I)
Shabdakalash (BA221112)

कमाल गुणः ४०

समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों में नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 06

- १) 'ईफेल टावर' ——— शहर में स्थित है।
अ) पेरिस
क) अमेरिका
ब) भारत
ड) जापान
- २) 'अभी न होगा मेरा अंत' इस कविता के कवि ——— है।
अ) धूमिल
क) कबीर
ब) निराला
ड) माखनलाल चतुर्वेदी
- ३) कर्म कारक का विभक्ति प्रत्यय ——— है।
अ) से
क) को
ब) पर
ड) ने
- ४) श्यामनगर के दंगल में ——— पहलवान विजयी हुआ था।
अ) नंदसिंह
क) सुभानखाँ
ब) गनीमियाँ
ड) लुट्टनसिंह
- ५) शब्द के भेद ——— हैं।
अ) दो
क) चार
ब) तीन
ड) पाच
- ६) नौकरी के लिए जो पत्र लिखा है उसे ——— पत्र कहा जाता है।
अ) स्मरण पत्र
क) पारिवारिक पत्र
ब) आवेदन पत्र
ड) अनुस्मारक पत्र

- ७) वृत्तांत लेखन को अंग्रेजी में ——— कहते हैं।
अ) Bio-data ब) Dictionary
क) Communication ड) Report Writing
- ८) 'मैं जिसे ओढ़ता बिछाता हूँ' ——— की गजल है।
अ) कबीर ब) हरिवंशराय बच्चन
क) दुष्यंत कुमार ड) सुमित्रानंदन पंत

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। १२

- १) स्वर किसे कहते हैं? हिंदी वर्णमाला में वर्णित स्वर लिखिए।
- २) अविकारी शब्द किसे कहा जाता है? उदाहरण के साथ स्पष्ट किजिए।
- ३) कर्म कारक किसे कहा जाता है? विभक्ति प्रत्यय के साथ उदाहरण लिखिए।
- ४) स्ववृत्त लेखन में किन किन बातों का परिचय लिखना आवश्यक हैं।
- ५) अपने महाविद्यालय मनाए गये 'शिक्षक दिन' समारोह का वृत्तांत लिखिए।
- ६) कलिंग युद्ध के पश्चात सम्राट अशोक के हृदय में क्या परिवर्तन हुआ।

प्र.३ किन्ही दो में से एक प्रश्न का उत्तर अपने शब्दों में लिखिए। १०

- १) 'मोचीराम' कविता में कवि धूमिल ने मोची और जूते के संबंध को किस प्रकार स्पष्ट किया है?

अथवा

- २) 'ये अनाज की पूलें तेरे काँधें झूले' कविता द्वारा कवि माखनलाल चतुर्वेदी ने किसान को भू-स्वामी क्यों कहा है।

प्र.४ फणीश्वरनाथ रेणु लिखित 'पहलवान की ढोलक' की कथावस्तु अपने शब्दों में लिखिए। **१०**

Set P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Sociology (Paper - I)
Introduction to Sociology (BA221128)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ०९-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) मानवी समाज हे मूलतः ——— संबंधाचे जाळे असते.
अ) सांस्कृतिक ब) वैयक्तिक
क) आर्थिक ड) सामाजिक
- २) खालीलपैकी समाजशास्त्रातील वैज्ञानिक पद्धतीची पायऱ्या नाही.
अ) समस्या सूत्रण ब) गृहीतकृत्य
क) वर्गीकरण ड) समाजाचा अभ्यास
- ३) ——— हा समाजशास्त्राचा जनक आहे.
अ) डुरखाईम ब) मॅक्स
क) ऑगस्ट कॉन्ट ड) यापैकी नाही
- ४) समाजशास्त्र हे एक ——— शास्त्र आहे.
अ) आदर्शत्मक ब) सामाजिक
क) नैसर्गिक ड) भौतिक
- ५) खालीलपैकी कोणता भौतिक संस्कृतीचा घटक आहे.
अ) मुल्ये ब) नियमने
क) संगणक ड) श्रद्धा
- ६) ——— हे सामाजिक संरचनेचे घटक आहे.
अ) दर्जा ब) भूमिका
क) नियमने ड) वरील सर्व

- ७) सामाजिक संस्था या ---- मान्य असतात.
अ) शासन	ब) समाज
क) संस्कृती	ड) धर्म
- ८) खालीलपैकी औपचारिक शिक्षणाचे साधन कोणते?
अ) धर्म	ब) समाज
क) संस्कृती	ड) शाळा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) शिक्षणाचे कार्य स्पष्ट करा.
- २) समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ३) दर्जाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ४) समुदाय म्हणजे काय?
- ५) समाजशास्त्राच्या वैज्ञानिक पद्धतीच्या पायऱ्या कोणत्या?
- ६) संस्कृतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) संस्कृतीची व्याख्या देऊन संस्कृतीचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) समाजशास्त्राची व्याख्या देऊन त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ कुटुंबाची व्याख्या देऊन कुटुंबाची कार्य स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional Sociology (Paper - I)
Introduction to Sociology (BA221128)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Human society is basically a web of _____ relationship.
 - a) cultural
 - b) individual
 - c) economics
 - d) social
- 2) Which of the following is not step of scientific method used in sociology?
 - a) Formulation of problem
 - b) Classification
 - c) Study of society
 - d) Hypothesis
- 3) _____ is the father of sociology.
 - a) Durkheim
 - b) Marks
 - c) August Comte
 - d) None of these
- 4) Sociology is a _____ science.
 - a) Ideal
 - b) Social
 - c) Natural
 - d) Physical
- 5) Which of the following is elements of material culture?
 - a) Value
 - b) Norms
 - c) Computer
 - d) Beliefs
- 6) _____ is elements of social structure.
 - a) Status
 - b) Role
 - c) Norms
 - d) All of above
- 7) Social institutions are approved by _____.
 - a) Government
 - b) Society
 - c) Culture
 - d) Religion
- 8) Which of the following is Aids of formal education?
 - a) Religion
 - b) Society
 - c) Culture
 - d) School

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) What are the function of education?
 - b) Explain the characteristics of society.
 - c) Explain the types of status
 - d) What is meant by community?
 - e) Which are the steps used in scientific method in sociology?
 - f) Which are the types of culture?
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Define culture and explain its characteristics.
- OR**
- b) Define the sociology and explain its significance.
- Q.4 Define family and explain its function. 10**

Set

P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination : March/April 2024
English (Comp)
Literary Voyage (BA221101)

Day & Date: Saturday, 10-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) A student from _____ wanted autograph from Gandhiji.

a) Cambridge	b) Oxford
c) Harvard	d) Stanford
- 2) Khushwant Singh went to abroad for _____ years for studies.

a) five	b) six
c) seven	d) ten
- 3) According to the speaker _____ is necessary to win freedom in ‘Let me not Pray to be Sheltered from Dangers’?

a) battles	b) allies
c) movement	d) patience
- 4) In the poem ‘The Lotus’, which two flowers are described as rivals for the title of "undisputed queen"?

a) Orchid and daisy	b) Lily and rose
c) Sunflower and daffodil	d) Daisy and tulip
- 5) Appearing for examination without hall ticket is _____ (legal). (Use suitable prefix)

a) un-	b) il-
c) dis-	d) mis-
- 6) English language is very important for professional success.
(Identify the parts of speech of the underlined word)

a) adverb	b) adjective
c) noun	d) verb
- 7) In the word ‘successful’ the element ‘-ful’ is an example of a _____

a) prefix	b) suffix
c) both a and b	d) None of the above

- 8)** I love to read biographical books.
The underlined word in this sentence is _____.
a) a verb b) a noun
c) an adjective d) an article

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) Comment on the subject matter of the poem 'Let me not Pray to be Sheltered from Dangers'.
- b) What are the reactions of father after punishing his son in the poem 'The Toys'?
- c) Write in your own words the story of creation of lotus in the poem 'The Lotus'.
- d) Comment on Gandhi's views about the villages he visited in 'The Birth of Khadi'.
- e) What is the theme of the poem 'The Toys'?
- f) Write in brief the qualities of the grandmother you have liked from 'The portrait of a Lady'.

Q.3 Answer the following question. (Any One)

10

- a)** Define communication and explain the process of communication in detail.

OR

- b) Discuss the principles of effective communication.**

Q.4 Define intrapersonal skills and state the ways to improve these skills.

10

Set	P

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 4

- ८) प्रचिती ही ——— नंतरची अवस्था आहे.
 अ) अभ्युपगमाची सिद्धता ब) माहिती गोळा करणे
 क) समस्या ड) अभ्युपगम

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) विज्ञानाची व्याख्या द्या.
- २) आदर्शनिष्ठ शास्त्र म्हणजे काय?
- ३) विज्ञान आणि धर्म यातील फरक स्पष्ट करा.
- ४) अनिरीक्षणदोष म्हणजे काय?
- ५) साम्यानुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ६) शास्त्रीय पद्धती म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) वैज्ञानिक पद्धतीचे टप्पे विशद करा.

किंवा

ब) प्रयोग हा निरीक्षणाचा एक प्रकार आहे का? स्पष्ट करा.

प्र.४ कारण कार्य संबंधाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

१०

Set

P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April 2025
Scientific Method (Comp) (BA221107)

Day & Date: Tuesday, 13-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ science studies 'what is fact'.
a) Natural b) Normative
c) Moral d) None of these
- 2) _____ is definite and unambiguous.
a) Science b) Common sense
c) Superstition d) None of these
- 3) Political science is a _____ science.
a) Natural b) Social
c) Moral d) None of these
- 4) Scientific Presuppositions are _____.
a) Proved b) Unproved
c) Probable d) None of these
- 5) 'Every effect has a reason' is _____ of science.
a) Superstition b) False statement
c) Presupposition d) Illusion
- 6) Experiment is _____ ground of science.
a) Material b) Formal
c) Verbal d) Illogical
- 7) Scientific method is a kind of _____.
a) Deduction b) Induction
c) Hypothesis d) Syllogism
- 8) Verification is the next stage of _____.
a) Proof of hypothesis b) Data collection
c) Problem d) Hypothesis

- Q.2 Write short answers of the following. (Any Four) 12**
- a) Define science.
 - b) What is normative science?
 - c) Distinguish between science and religion.
 - d) What is fallacy of non-observation?
 - e) Explain the nature of analogy.
 - f) What is scientific method?
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the steps of scientific method.
- OR**
- b) Is experiment kind of observation? Explain.
- Q.4 Explain the principles of relation of cause and effect. 10**

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Science Technology and Development - I (Comp) (BA221110)

वार, दिनांक : मंगळवार, १३-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.
 ४) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खाली दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

०८

- १) वैज्ञानिक सत्य हे — असते.

अ) व्यक्तिनिष्ठ	ब) परंपरानिष्ठ
क) वस्तुनिष्ठ	ड) यापैकी नाही
- २) — हा सूर्यमालेतील पहिला ग्रह आहे.

अ) पृथ्वी	ब) बुध
क) शुक्र	ड) शनि
- ३) लिलावती हा ग्रंथ — यांनी लिहिलेला आहे.

अ) आर्यभट्ट	ब) चरक
क) सुश्रुत	ड) भास्कराचार्य
- ४) — ही अक्षय साधनसंपत्ती आहे.

अ) खनिज तेल	ब) दगडी कोळसा
क) सौरऊर्जा	ड) यापैकी नाही
- ५) दूरदर्शन हे — चे उत्तम उदाहरण आहे.

अ) विज्ञान	ब) तंत्रज्ञान
क) ज्ञान	ड) अंधश्रद्धा
- ६) पृथ्वीच्या केंद्रभागास — असे म्हणतात.

अ) निफे	ब) भुकवच
क) मध्यावरण	ड) सायमा
- ७) — ही वैज्ञानिक अभ्यास पद्धतीतील पहिली पायरी आहे.

अ) प्रयोग	ब) सिद्धांत
क) निरीक्षण	ड) समस्या सूत्रण

८) नैसर्गिक वायू ही — साधनसंपत्ती आहे.

બ) અક્ષય

ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) तंत्रज्ञान म्हणजे काय?

૨) અંતર્ગત શક્તી મ્હણજે કાચ?

३) भूकंपाची व्याख्या लिहा.

૪) સૌરઊર્જા મ્હણજે કાય?

૫) દગડી કોઠસા મ્હણજે કાય?

૬) અંધશ્રદ્ધા મ્હણજે કાય?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

20

अ) पृथ्वीचे अंतरंग थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

ब) होमी भाभा यांचे वैज्ञानिक कार्य विशद करा.

प्र.४ साधनसंपत्तीची व्याख्या आणि विविध प्रकार लिहा.

20

Set

P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination : March/April 2024
Science Technology and Development-I (Comp) (BA221110)

Day & Date: Tuesday, 13-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Draw neat diagrams wherever necessary.
- 4) Use of Stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Scientific truth is _____.
a) Subjective
b) Traditional
c) Objective
d) None of these
- 2) _____ is a first Planet in Solar system.
a) Earth
b) Mercury
c) Venus
d) Saturn
- 3) _____ wrote the Lilavati.
a) Aryabhatta
b) Charak
c) Sushrut
d) Bhaskarcharya
- 4) _____ is a renewable resource.
a) Petroleum
b) Coal
c) Solar Energy
d) None of these
- 5) Television is a best example of _____.
a) Science
b) Technology
c) Knowledge
d) Superstition
- 6) The Core part of the earth is known as _____.
a) Nife
b) Crust
c) Mantle
d) Sayama
- 7) _____ is a first stage in scientific study method.
a) Experiment
b) Result
c) observation
d) Desire of problem
- 8) Natural gas is _____ resource.
a) Non-renewable
b) Renewable
c) Mineral
d) None of these

- Q.2 Write short answers of the following. (Any Four) 12**
- a) What is Technology?
 - b) What is Indogenetic Force?
 - c) Write definition of Earthquake.
 - d) What is Solar Energy?
 - e) What is Coal?
 - f) What is Superstitions?
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain in brief Interior of the Earth.
- OR**
- b) Explain the Scientific work of Homi Bhabha.
- Q.4 Write the definition and types of various resources. 10**

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Marathi (Comp)
Sahityadarpan (BA221103)

वार, दिनांक : मंगळवार, १३-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) 'सत्य सर्वांचे आदि घर' या रचनेचे कर्ते कोण?
 अ) संत नामदेव ब) संत तुकाराम
 क) संत एकनाथ ड) महात्मा फुले
- २) 'अखेर कमाई' या कवितेत प्रकर्षाने कोणती गोष्ट जाणवते?
 अ) जात ब) पैसा
 क) धर्म ड) राजकारण
- ३) गंपुच्या व्यक्तिमत्त्वातील महत्त्वाचा गुणधर्म कोणता?
 अ) चतुरपणा ब) कपटीपणा
 क) भोळेपणा ड) दानशूरपणा
- ४) कोणत्या सुगंधावरून विद्वल आल्याची खूण पटते?
 अ) चंदन ब) अष्टगंध
 क) बुक्का ड) गोपिचंद
- ५) 'वाटणी' ही कथा कोणत्या कथासंग्रहातून घेतली आहे?
 अ) महापूर ब) दुष्काळ
 क) रानगंगा ड) मरणादारी
- ६) वक्ता आणि श्रोता यांना जोडणारा दुवा म्हणजे कोण?
 अ) सूत्रसंचालक ब) अध्यक्ष
 क) सचिव ड) आभारकर्ता

- ७) 'अनगड' या कथेत कशाचे दर्शन घडते?
 अ) प्रेम ब) संकुचित वृत्ती
 क) व्यापारी वृत्ती ड) परोपकारीपणा
- ८) बदलत्या समाजजीवना बरोबर माणसांमाणसांमधील काय तुटत चालले आहे?
 अ) प्रेम ब) नाते
 क) लोभ ड) विश्वास

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) संत एकनाथांनी नीतिमान होण्यासाठी कोणते गुण सांगितले आहेत?
- २) कोणत्या कार्यक्रमानुसार सूत्रसंचालनात बदल करावे लागतात?
- ३) अहिल्याबाई होळकर यांचा परिवर्तनवादी दृष्टिकोन थोडक्यात सांगा.
- ४) लोकहितवादींच्या मते समाजाच्या प्रगतीसाठी कशाची गरज आहे?
- ५) 'परोपकारी गंपू' या पाठातील गंपूची वेशभूषा वर्णन करा.
- ६) 'लेकरूवांसवे आरोगणे' या लीलेमध्ये कशाचे वर्णन आले आहे?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न: (कोणताही एक)

१०

- १) 'अनगड' या कथेतून व्यापारी वृत्तीचे दर्शन कसे घडते ते सविस्तर लिहा.
किंवा
- २) 'वाटणी' या कथेतून ग्रामीण जीवनाचे विदारक दर्शन कसे घडते ते लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

१०

- 'अखेर कमाई' या कवितेचा आशय स्पष्ट करा.

Seat No.	

Sahityasuman (BA221102)

कमाल गुणः ४०

समय: दोपहर १२:०० ते ०२:००

२) दाईं ओर दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य पूर्ण कीजिए। 0८

- Page 1 of 2

- ७) सच्चिदानंद हीरानन्द वात्स्यायन का उपनाम ——— है।
अ) गुलेरी ब) निराला
क) नागार्जुन ड) अज्ञेय
- ८) ——— किसी अंजना की पुत्री न होकर एक अनामधन्या गोपालिका की कन्या है।
अ) महादेवी ब) सरदारनी
क) भक्तिन ड) अनामिका

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। (छह में से चार)

१२

- १) निम्नलिखित पारिभाषिक शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए।
 - अ) Capital
 - ब) Enquiry
 - क) Governor
- २) निम्नलिखित पारिभाषिक शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए।
 - अ) Translator
 - ब) Fine
 - क) Circular
- ३) पल्लवन का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
- ४) 'नमक' कविता का भावार्थ लिखिए।
- ५) संक्षेपण के प्रकारों को लिखिए।
- ६) कोल्हापूर के राजाराम महाविद्यालय में आयोजित 'हिंदी दिवस' समारोह का वृत्तांत लिखिए।

प्र.3 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

୨୦

- अ) 'बाज़ार' कविता के माध्यम से बाज़ारवादी प्रवृत्ति पर प्रकाश डालिए।
अथवा
ब) 'मारे जाएँगे' कविता में वर्तमान यथार्थ को किस प्रकार उजागर किया है?

प्र.४ 'उसने कहा था' कहानी की कथावस्तु लिखिए।

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Comp)

Karnataka Culture and Biography of Dr. Jayadevitai Ligade (BA221104)

Day & Date: Tuesday, 13-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

೧) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಇದೊಂದು	
೧) ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಗ್ರಂಥ	೨) ಕಾವ್ಯ
೨) ನಾಟಕ	೩) ಕಾದಂಬರಿ
೨) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ರಾಜಧಾನಿ -	
೧) ಕಲ್ಯಾಣ	೨) ಬೇಲೂರು
೨) ಮಾನ್ಯಖೇಟ	೩) ಬಾದಾಮಿ
೩) ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು	
೧) ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು	೨) ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ
೨) ಬಸವಣ್ಣ	೩) ಸಿದ್ಧರಾಮ
೪) ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿ -	
೧) ಮಾನ್ಯಖೇಟ	೨) ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ
೨) ಮೋರಖಂಡಿ	೩) ಬೀದರ
೫) ಗಂಗರ ರಾಜಧಾನಿ -	
೧) ಬನವಾಸಿ	೨) ಮೈಸೂರು
೨) ತಲಕಾಡು	೩) ಬಳ್ಳಾರಿ
೬) ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿವರಿಗೆ ಹರಡಿದ ನಾಡನ್ನು ಆಳಿದವರು -	
೧) ವೆಂಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು	೨) ಹೊಯ್ಸಳರು
೨) ಕಳಚೂರಿಯರು	೩) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು
೭) ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಐಕ್ಯಸ್ಥಳ	
೧) ಸೊನ್ನಲಿಗೆ	೨) ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ
೨) ಧಾರವಾಡ	೩) ಬೇಲೂರು
೮) ಇದು ತ್ರಿಪದಿ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಕಾವ್ಯ	
೧) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ	೨) ಬಸವ ಪುರಾಣ
೨) ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ದೇವರ ರಗಳೆ	೩) ಆದಿ ಪುರಾಣ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ

೧೨

೧) ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ

೨) ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ

೩) ಅನುಭವ ಮಂಟಪ

೪) ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಮನೆತನ

೫) ಬಾಕೀಕರಣ

೬) ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

೧) ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

೨) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಕನ್ನಡದ ಉಗಮ ವಿಕಾಸ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
URDU (Comp)
Urdu Prose (BA221105)

Day & Date: Tuesday, 13-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے:

- 1) انسان کسی حال میں خوش نہیں رہتا یہ انشائیہ ----- کا تحریر کردہ ہے۔
- (A) محمد حسین آزاد۔
- (B) خواجہ حسن نظامی۔
- (C) سجاد حیدر یلدرم۔
- (D) سرسید احمد خان۔

- (2)----- میں مصنف نے بھائی بہن کے پیار و محبت اور ایک دوسرے کے لیے ایثار و قربانی کے جذبات کو بیان پیش کیا ہے۔
- (A) مردہ بدست زندہ۔
- (B) سمجھوتا۔
- (C) بڑی بہن۔
- (D) جھینگڑ کا جنازہ۔

- (3)----- نے اردو ادب کی اصلاح کے لیے علی گڑھ تحریک کی بنیاد ڈالی۔
- (A) منشی پریم چند۔
- (B) غلام عباس۔
- (C) سر سید احمد خان۔
- (D) اطرس بخاری۔

- 4) محمد شا کر خاں صاحب کے چھوٹے بھائی کو----- کا بہت شوق تھا۔
 (A) شراب نوشی۔
 (B) طوائفوں۔
 (C) موسیقی۔
 (D) شطرنج بازی۔

- (5) مصنف بڑے افسوس کے ساتھ کہتے ہیں کہ مسلمانوں نے۔۔۔۔۔ کو جائے عبرت کی بجائے وحشت بنا دیا ہے۔
- (A) قبرستان۔ (B) اسکول۔
- (C) مسجد۔ (D) بازار منڈی۔

6)----- کا تقریر ترکی سفارت خانہ عراق میں ترجمان کی حیثیت سے ہوا تھا۔

(A) محمد حسین آزاد۔

(B) پطرس بجاری۔

(C) سجاد حیدر یلدرم۔

(D) منشی پریم چند۔

7) "مولوی نذیر احمد کی کہانی کچھ ان کی کچھ میری زبانی"----- کا تحریر کردہ مضمون ہے۔

(A) سر سید احمد خان۔

(B) خواجہ حسن نظامی۔

(C) مرزا فرحت اللہ بیگ۔

(D) سجاد حیدر یلدرم۔

8) انگریزی حکومت نے محمد حسین آزاد کو----- کا خطاب عطا کیا تھا۔

(A) شمس العلماء۔

(B) شمس الدین غازی۔

(C) سر۔

(D) آفتاب سخن۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

1) فسانہ "سمجھوتا" کا مرکزی خیال تحریر کیجیے؟

2) "بڑی بہن" کے کردار اور اس کی زندگی کے چند واقعات پر روشنی ڈالیے؟

3) "جے گوپال" کے کردار پر مختصر روشنی ڈالیے؟

4) سجاد حیدر یلدرم کا تحریر کردہ مضمون "مجھے میرے دوستوں سے بچاؤ" میں مصنف کیا پیغام دیتے ہیں؟

5) مضمون "گزرنا ہوا زمانہ" کا مرکزی خیال لکھیے؟

6) "انسان کسی حال میں خوش نہیں رہتا" کا مرکزی خیال تحریر کیجیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

1) انشائیہ "جھینگڑ کا جنازہ" کا خلاصہ مفصل تحریر کیجیے؟

2) انشائیہ "مردہ بدست زندہ" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں مفصل قلمبند کیجیے؟

10

سوال نمبر 4. سجاد حیدر یلدرم کا تحریر کردہ مضمون "مجھے میرے دوستوں سے بچاؤ" کا خلاصہ لکھئے؟

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

Sanskrit (Comp)

Sanskrit Mayukhah (BA221106)

वार, दिनांक : मंगळवार, १३-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्य पुनर्लिखत.
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

०८

१) दश मुढा: ——— प्रस्थिता.

अ) देवदर्शनाय

ब) देशाटनाय

क) धर्माय

ड) रक्षणार्थ

२) उत्तरीय म्हणजे ———.

अ) कपडे

ब) दागिने

क) अन्न

ड) दिशा

३) 'दुर्गनगरचना' हा पाठ कौटिलीय अर्थशास्त्रातील अध्यक्ष प्रचार नामक ——— अधिकरणातून घेतला आहे.

अ) दुसऱ्या

ब) तिसऱ्या

क) पहिल्या

ड) चौथ्या

४) मूर्धजा म्हणजे ———.

अ) कपडे

ब) कान

क) डोळे

ड) केस

५) विद्या परं ——— ।

अ) दैवतम्

ब) भूषणम्

क) धनम्

ड) आभूषणं

६) वैदेही म्हणजे ———.

अ) यशोदा

ब) द्रौपदी

क) सीता

ड) पार्वती

७) पितामहः म्हणजे ----.

अ) वडील

ब) आजोबा

क) काका

ड) मामा

८) वृक्षाः वर्धन्ते। हे वाक्य ---- आहे.

अ) सकर्मक कर्तरी

ब) अकर्मक कर्तरी

क) कर्मणि

ड) भावे

प्र.२ टिप्पणी लिखत। (कोऽपि ४)

१२

टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

१) धैर्य पद्धत

२) हनुमानाचा पराक्रम

३) दशमुढाः

४) सूत्रधारः

५) राजवाडा

६) केस काळे करण्याची विधी.

प्र.३ एकस्य उत्तरं लिखत. (कोणताही एक)

१०

‘हनुमतः अरिष्टपर्वतारोहणम्’ या पाठानुसार अरिष्ट पर्वत व हनुमानाच्या पराक्रमाचे वर्णन करा.

किंवा

दूर्गनगररचनायाः वर्णनं कुरु।

प्र.४ ‘गहेशूरः’ या पाठानुसार सोनाराचे स्वभाव चित्र वर्णन करा.

१०

Seat No.	

Page 1 of 2

- ७) अंगदेसे चंपाणयरीइ ---- वसुवद्धणो ।
अ) राया ब) रायाओ
क) रायो ड) रायाउ
- ८) सागरचंद्राच्या मुलाचे नाव ---- होते.
अ) वीरदत्त ब) वीरसेन
क) वरुण ड) समुद्रदत्त

प्र.२ गद्य/पद्य भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) इह आसि वसंतपुरे परोप्परं नेहनिम्भरा मित्ता ।
खत्तियमाहणवाणियसुवण्णयार त्ति चत्तारि ।।
- २) तिट्ठा लज्जानासो भयबाहुल्लं विरुवभासितं ।
पाएण मणुस्साणं दोसा जप्पंति वुड्ढा ।।
- ३) जम्मं मरणेण समं संपज्जदि जोव्वणं जरासहिदं ।
लच्छी विणाससहिदा इय सव्वं भंगुरं मुणह ।।
- ४) बलदेवेण भणियं— ‘अहं पुण इहं चेव विविहभंडपडिहत्थं जाणवत्तं हारेमि जइ मच्छो होज्जा ।’
एवं च उभयपक्खेहि वि सच्चसेट्ठिं सक्खिं कारुण विहिया होड्डा । ते य निज्जामगा पडिबेडएण गंतूण मच्छयपिट्ठिमि परिक्खणत्थं तणपूलपडलं पज्जालिउमारद्धा ।
- ५) अण्णदा संप्पदाणकाले/विवाहावसरम्हि सेट्ठीणा अणंदमदी किदे वर सोहणं आरद्धं ।
अणंदमदीइ वुत्तं— ‘ताद! मम तुमेणं बंभचेरं दाविदमदो किं विवाहेण?’
सेट्ठिणा उत्तं— ‘कीडावसादो मए तुमं/दे बंहचेरं दाविंद ।’
- ६) अत्थि अवंती नाम जणवओ । तत्थ उज्जेणी नाम नयरी रिद्धीत्थिमिय समिद्धा ।
तत्थ जियसत्तू नाम राया, तस्स धारिणी नाम देवी ।
तत्थ य उज्जेणीए नयरीए दसदिसिपयासो इब्भो सागरचंदो नाम, भज्जा य से चंदसिरी ।

प्र.३ लोभी जावयांचा अपमान का झाला ते लुब्धा जामायरा कथेद्वारे स्पष्ट करा.

१०

किंवा

समुद्रदत्ताने सीलवतीची परिक्षा कशी घेतली हे सीलवई धणसिरीद्वारे स्पष्ट करा.

प्र.४ अति लोभामुळे अर्थ हा अनर्थकारी कसा ठरतो हे अणत्थजुओ अत्थो काव्याद्वारे स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Sanskrit (Paper - I)
Sanskritvihar (BA221116)

वार, दिनांक : मंगळवार, १३-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण : ४०

સૂચના : ૧) સર્વ પ્રશ્ન અનિવાર્ય આહેત.
૨) રૂજવીકડીલ અંક ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.
योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत

04

१) भृगु ऋषींच्या वडिलांचे नाव --- होते.

- अ) वरुण ब) इंद्र
क) सोम ड) बृहस्पती

२) रामः खादति । हे --- प्रकारचे वाक्य आहे.

- अ) सकर्मक ब) अकर्मक
क) कर्मणि ड) भावे

३) समुद्र तटरक्षक दलाचे बोधवाक्य --- आहे.

- अ) जलं यस्य बलं तस्य ब) सत्यं शिवं सुंदरम्
क) सत्यमेव जयते ड) विधया संपन्नता

૪) અમ્બુ મ્હણજે ----

- अ) दूध ब) खीर
क) पाणी ड) तूप

૫) ક્ષપણક: મ્હણજે ----

- अ) दिगंबर साधू ब) सेवक
क) फकीर ड) तपस्वी

६) ——— परमो धर्मः ।

- अ) संगत ब) जिज्ञासा
क) हिंसा ड) अहिंसा

- ७) भूत पिशाचापासून वाचण्यासाठी ——— वृक्षाची पूजा करतात.
 अ) आंबा ब) वड
 क) चिंच ड) चैत्य

- ८) ——— दर्शन म्हणजे प्राचीन भौतिकशास्त्र.
 अ) न्याय ब) वैशेषिक
 क) सांख्य ड) योग

- प्र.२ खालिल प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही 4) १२
 अधोनिर्दिष्टानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत (केवलं 4)
 १) अग्निभयम् टिप्पणी लिखत ।
 २) ब्रम्हमुहूर्तः
 ३) दारिद्र्यम्
 ४) परोपकारः
 ५) अन्नाचे व्रत
 ६) अकर्मक वाक्य
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) १०
 १) दिनचर्या पाठानुसार आदर्श दिनचर्या लिहा.
 किंवा
 २) आवडत्या खेळाविषयी संस्कृत संवाद लिहा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०
 क्षपणक कथेतून कोणता बोध होतो, ते लिहा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional Persian (Paper-I)
Persian Literature (BA221118)

Day & Date: Tuesday, 13-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

- سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔
- (1) حکایت سلطان مراد و معمار کس کی تخلیق کردہ نظم ہے؟
- (A) عبادت بریلوی۔ (B) حافظ شیرازی۔
 (C) علامہ اقبال۔ (D) رودکی۔
- (2) امیر ابوالا۔۔۔۔۔ آدمی تھا۔
- (A) عقل مند۔ (B) ریاضی داں۔
 (C) سائنس دان۔ (D) مہدس۔
- (3) رہبر نژاد نو کے مصنف کا نام کیا ہے؟
- (A) انوری۔ (B) مرزا حسین کاظم زادہ۔
 (C) مشہدی۔ (D) ملا حسین واعظ کاشفی۔
- (4) کہ ای بلند۔۔۔۔۔ شاہباز سدرانشین = نشین تونہ این کنج محنت آباد است
- (A) نظر۔ (B) جگر۔
 (C) سفر۔ (D) پدر۔
- (5) مرثیہ فرزند بہادر شاہ ظفر کے شاعر کا نام کیا ہے؟
- (A) ذوق۔ (B) قطب شاہ۔
 (C) مرزا غالب۔ (D) بے خود۔
- (6) محمد بن الحسنین ایک سال سے دجلہ میں کیا چھینک رہا تھا؟
- (A) روٹی۔ (B) کپڑا۔
 (C) مچھلی۔ (D) سونے کے سکے۔

(7) علامہ اقبال کے شعری مجموعے کا نام کیا ہے؟

- (A) رموز بے خودی۔
(B) گلستان سعدی۔
(C) بوستان سعدی۔
(D) مثنوی معنوی۔

(8) گلستان سعدی کس کی تصنیف ہے؟

- (A) سعدی شیرازی۔
(B) مولانا روم۔
(C) عمر خیام۔
(D) شمس الدین۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) علامہ اقبال کا مختصر تعارف بیان کیجیے۔

(2) مرثیہ فرزند بہادر شاہ ظفر کا مختصر خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

(3) متوکل اور فتح کے کردار پر مختصر روشنی ڈالیے۔

(4) حکایت درکارزار کردن باد شمنان سے کیا سبق حاصل ہوتا ہے؟

(5) خوش بختی سے کیا مراد ہے؟

(6) ملک الشعراء بہار نے نظم تنازع و بقاء میں کیا پیغام دیا ہے؟

10

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح مع حوالہ کہ کیجیے؟

(الف)

کس ندانم کہ دل بردندہ	=	مگر آنکس کہ بی بصر باشد
ز دردیشان کوی انکار مارا	=	کہ از خاصان حضرت برکناریم
خدا یا اگر بخوبی و بربرانی	=	جز انعامات درمی دیگر نداریم
خداوند چنین بخشندہ داریم	=	کہ باچندیم گنہ امید داریم
کہ بگشاید وری کا یزد بہ بندو	=	بیابا ہم درین درگہ بنا

(ب)

علامہ اقبال کا تعارف بیان کرتے ہوئے حکایت سلطان، مراد و معمار کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

چون تو در کارزار باشی، آنجاستی و درنگ شرط نیست، چنان باید که پیش از آنکه دشمن بر تو شام خورد، تو بروی چاشت خورده باشی۔ و چون در میان کارزار افتی هیچ تقصیر مکن و بر جان خود مجنشی، که کسی را که بگور باید خفت، بخانه نخسپد هیچ حال۔ و در معرکہ تاہل گام پیش می توانی نہادن یک گام پالش منہ، و چون در میان خصمان گرفتار آمدی، از جنگ میاسامی، کہ از جنگ خصمان را بپنگ توان آوردن، و تا با حرکات روزہی می بینند، ایشان نیز از توی شکوہند۔ و اندر آن جای، مرگ را بر دل خوش گردان والبتہ مترس و دلیر باش، کہ شمشیر کو تاہ در ست دلاوران دراز گردودور گو شیدن هیچ گونہ تقصیر مکن، کہ اگر از توترسی و سستی پیدا آید، اگر ترا ہزار جان باشد، یکی را بیرون نتوانی بردن و کمترین کس بر تو چیزہ گردود و آنگاہ یا کشتہ شوی یا نامت بہدنامی بر آید۔ و چون تو بنا مردی در میان مردان معروف شدہ باشی و در چنان جا گاہی، سستی و تہاون کنی و از یار خود بازمانی، میان یاران و ہمساران خود شرم زدہ باشی و نام و ناز نہاند و در میاناقان و یارن خود شرم زدہ بہمانی، مرگ از آن زندگانی بہتر باشد، و بنام نیکو مردن اولی تر از آن باشد کہ آنچنان بدنام زندگانی کردن۔ اما بخون ناحق دلیر مباح و خون هیچ مسلمان را حلال مدار، الا خون معلوکان و وزدان و نباشان، و خون کسی کہ در شریعت، خوندی ریختن واجب شود، کہ بلای دو جہان، بخون ناحق بستہ باشد۔

- c) क्षरणचक्राची संकल्पना ---- यांनी मांडली.
अ) डेव्हिस ब) वेगनर
क) शार्प ङ) रिटर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) भूरूपशास्त्राची व्याप्ती
- २) भूछत्र खडक
- ३) भूखंडवहन सिद्धांताचे पुरावे
- ४) प्रस्तरभंगाचे प्रकार
- ५) त्रिभूज प्रदेश
- ६) जैविक विदारण

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) भूकंपाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
किंवा
ब) नदीच्या खणन कार्यामुळे निर्माण होणारी भूमिस्वरूपे स्पष्ट करा.

प्र.४ खडक म्हणजे काय? खडकाचे प्रकार वर्णन करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional Geography (Paper – I)
Geomorphology (BA221125)

Day & Date: Wednesday, 14-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Geomorphology is the branch of _____ Geography.
 - a) Human
 - b) Physical
 - c) Economic
 - d) Political
- 2) The average density of the earth is _____ gm/cm³.
 - a) 4.5
 - b) 5.5
 - c) 6.5
 - d) 7.5
- 3) The layer situated between crust and core is known as _____.
 - a) Sial
 - b) Sima
 - c) Mantle
 - d) Conrad
- 4) Earthquakes are measured with an _____ instrument.
 - a) Seismograph
 - b) Homoseismal line
 - c) Barograph
 - d) None of these
- 5) According to origin there are _____ main types of rocks.
 - a) Five
 - b) Three
 - c) Four
 - d) Six
- 6) 'Cirque' is a product of erosional work of _____.
 - a) Wind
 - b) River
 - c) Groundwater
 - d) Glacier
- 7) 'Delta region' landforms is related to _____.
 - a) River
 - b) Wind
 - c) Sea waves
 - d) Glacier
- 8) The concept of cycle of erosion proposed by _____.
 - a) Davis
 - b) Wegner
 - c) Sharpe
 - d) Ritter

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Scope of Geomorphology
 - 2) Mushroom Rock
 - 3) Evidences of continental drift theory
 - 4) Types of faulting
 - 5) Delta region
 - 6) Biological weathering
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the causes and effects of earthquake.
- OR**
- b) Explain the landforms created by erosional work of River.
- Q.4 What is meant by rock? Describe the types of rocks. 10**

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Philosophy (Paper – I)
Problems of Philosophy (BA221124)

वार, दिनांक : बुधवार, १४-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण :- ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) तत्त्वज्ञानातील सर्व समस्या — असतात.
अ) निरूपयोगी ब) अतार्किक
क) अंतिम ड) सुरुवातीचे
- २) तत्त्वज्ञान म्हणजे — वर प्रेम करणे.
अ) अज्ञान ब) निसर्ग
क) विज्ञान ड) ज्ञान
- ३) — हा कारणिक सिद्धांत आहे.
अ) अक्रियावादी ब) क्रियावादी
क) अतार्किकता ड) नैतिकता
- ४) — हा ईश्वर अस्तित्वाचा एक युक्तिवाद आहे.
अ) कारणिकता ब) अकारणिकता
क) असत्ताशास्त्रीय ड) अशास्त्रीय
- ५) — ही तत्त्वज्ञानाची प्रमुख शाखा आहे.
अ) ज्ञानमीमांसा ब) अर्थशास्त्र
क) समाजशास्त्र ड) इतिहास
- ६) 'दिनेश लव्ठ आहे, पण तो दिवसा खात नाही, मग तो रात्री खात असेल' हे एक — चे उत्तम असे उदाहरण आहे.
अ) अनुमान ब) शब्द ज्ञान
क) उपमान ड) अर्थापत्ती

- ७) उपमान ——— ज्ञानाचा एक प्रकार आहे.
अ) असत्य ब) अप्रत्यक्ष
क) प्रत्यक्ष ड) यापैकी नाही
- ८) कारणिक संबंध ——— असते.
अ) स्थिर ब) अस्थिर
क) अवैज्ञानिक ड) काल्पनिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) ज्ञानमिमंसेचा अभ्यासविषय स्पष्ट करा.
- २) तत्त्वज्ञानाच्या कोणत्याही सहा शाखा सांगा.
- ३) अवकाश म्हणजे काय?
- ४) नितीशास्त्राच्या अभ्यासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ५) गुण म्हणजे काय?
- ६) कारण आणि कार्य म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) प्रत्यक्ष ज्ञानाचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) कारण कार्य संबंधीचा सहअस्तित्ववादी सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ ईश्वराच्या अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional Philosophy (Paper – I)
Problems of Philosophy (BA221124)

Day & Date: Wednesday, 14-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) All problems in philosophy are _____.
a) Useless b) Illogical
c) Ultimate d) Beginning
- 2) Philosophy as love for _____.
a) Ignorance b) Nature
c) Science d) Wisdom
- 3) _____ is a causal theory.
a) Inactivity b) Activity
c) Illogical d) Morality
- 4) _____ is one of the arguments for existence of God.
a) Causal b) Non causal
c) Non ontological d) Non scientific
- 5) _____ is a main branch of philosophy.
a) Epistemology b) Economics
c) Sociology d) History
- 6) 'Dinesh is fat, but he does not eat during the day, then he will eat at night' this is the good example of _____.
a) Inference b) Verbal testimony
c) Comparison d) Hypothesis
- 7) Comparison is a kind of _____ knowledge.
a) False b) Indirect
c) Direct d) None of these
- 8) Causal relation is _____.
a) Invariable b) Variable
c) Non-Scientific d) Imaginary

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) What is subject matter of epistemology?
 - 2) Give any six branches of philosophy.
 - 3) What is space?
 - 4) Explain the importance of study of Ethics.
 - 5) What is quality?
 - 6) What is cause and effect?
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the means of direct knowledge.
- OR**
- b) Explain the Co-presence theory of cause and effect.
- Q.4 Explain the arguments for existence of God. 10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Education (Paper – I)
Philosophical Foundation of Education (BA221130)

वार, दिनांक : बुधवार, १४-०५-२०२५

कमाल गुण:४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) 'शिक्षण म्हणजे आत्मसाक्षात्कार' असे — यांनी म्हटले आहे.
 अ) शंकराचार्य ब) महात्मा गांधी
 क) रवींद्रनाथ टागोर ड) स्वामी विवेकानंद
- २) — ही तत्वज्ञानाची आधुनिक शाखा होय.
 अ) अध्यात्मवाद ब) आदर्शवाद
 क) निसर्गवाद ड) कार्यवाद
- ३) प्राथमिक शिक्षणात '3R' या उद्दिष्टांना महत्त्व आहे असे — यांनी म्हटले आहे.
 अ) महात्मा गांधी ब) डॉ. जे. पी. नाईक
 क) डॉ. कोठारी ड) स्वामी विवेकानंद
- ४) कोणत्याही संस्कृतीमध्ये — हा प्रथम क्रमांकाचा घटक आहे.
 अ) संपत्ती ब) धर्म
 क) ज्ञान ड) अनुवंश
- ५) शिस्त हा शब्द — भाषेतून आलेला आहे.
 अ) फारशी ब) संस्कृत
 क) पाली ड) अर्धमागधी
- ६) शिस्त राखण्याचा — हा जुना व पारंपारिक प्रकार आहे.
 अ) बंधनमुक्त ब) व्यक्तीप्रभाव
 क) कायद्याची शिस्त ड) दडपशाही
- ७) तत्वज्ञानाच्या क्षेत्रात — यांना निसर्गवादाचे जनक मानले जाते.
 अ) प्लेटो ब) रूसो
 क) अ‍ॅरिस्टोटल ड) जॉन ड्युई

- ८) — यांना महाराष्ट्राचे ‘मार्टिन ल्युथर’ म्हणून ओळखले जाते.
अ) महात्मा फुले ब) कर्मवीर भाऊराव पाटील
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) विनोबा भावे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) शिस्तीचे प्रकार कोणते?
- २) शिक्षण प्रक्रियेची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ३) व्यक्तिगत विकासातील शिक्षणाची कार्ये कोणती?
- ४) मानवी जीवनातील शिक्षणाचे महत्त्व सांगा.
- ५) माध्यमिक शिक्षणाची उद्दिष्टे लिहा.
- ६) महात्मा फुले यांचे शिक्षण विषयक विचार सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) संस्कृती म्हणजे काय? संस्कृतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) महात्मा गांधीजींच्या मुलुदयोगी शिक्षण पद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.४ विद्यार्थांच्या बेशिस्तीची शाळा आणि महाविद्यालयाशी निगडीत कारणे सांगून त्यावर उपाय सुचवा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional Education (Paper – I)
Philosophical Foundation of Education (BA221130)

Day & Date: Wednesday, 14-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) 'Education is the realization of self' is said by _____.
a) Shankaracharya b) Mahatma Gandhi
c) Rabindranath Tagore d) Swami Vivekanand
- 2) _____ is the very modern branch of Philosophy.
a) Indian Spiritualism b) Idealism
c) Naturalism d) Pragmatism
- 3) '3R' are the important objectives in primary education is said by _____.
a) Mahatma Gandhi b) Dr. J. P. Naik
c) Dr. Kothari d) Swami Vivekanand
- 4) _____ is the first element any culture.
a) Property b) Religion
c) Knowledge d) Heredity
- 5) The word 'Discipline' is taken from _____ language.
a) Pharasi b) Sanskrit
c) Pali d) Ardhamagadhi
- 6) _____ is very old and traditional method of maintaining discipline.
a) Emancipation b) Impression
c) Discipline by law d) Repression
- 7) In philosophical field _____ is known as the father of naturalism.
a) Plato b) Rousseau
c) Aristotal d) John Dewey
- 8) _____ is known as the 'Martin Luther' of Maharashtra.
a) Mahatma Phule b) Karmaveer Bhaurao Patil
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) Vinoba Bhave

Q.2 Answer the following in short questions. (Any Four) 12

- a) What are the types of discipline?
- b) Write the characteristics of education.
- c) What are the functions of education in individual development?
- d) State an importance of education in human life
- e) State the objectives of secondary education.
- f) Write down educational functions of Mahatma Phule.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) 10

- a) What is meant by culture? Explain the characteristics of culture.

OR

- b) Write the characteristics of Mahatma Gandhi's Basic Education system.

Q.4 Answer the following questions in detail. 10

State the school and college related causes of student's indiscipline and suggest remedies on it.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Political Science (Paper – I)
Indian Government and Politics (BA221127)

वार, दिनांक : गुरुवार, १५-०५-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार — यांना म्हणतात.
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) राजेंद्र प्रसाद
क) पंडित नेहरू ड) यापैकी नाही
- २) राज्यघटना परिषदेचे अध्यक्ष कोण होते
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) राजेंद्र प्रसाद
क) पंडित नेहरू ड) यापैकी नाही
- ३) राष्ट्रीय काँग्रेस पक्ष स्थापना केव्हा झाली
अ) १८८५ ब) १८५७
क) १९०९ ड) १९४७
- ४) मूलभूत अधिकार यामधून — अधिकार वागळले आहेत.
अ) समतेचा ब) धार्मिक
क) संपत्तीचा ड) यापैकी नाही
- ५) राष्ट्रपती पदासाठी किती वयांची अट आहे.
अ) २१ ब) १८
क) ३५ ड) ५८
- ६) भारत — साली प्रजासत्ताक बनला.
अ) १९४७ ब) १९४९
क) १९५० ड) २०१४
- ७) लोकसभा गृहात — सदस्य असतात.
अ) २५० ब) ५५२
क) ५६० ड) १८

- c) राज्यसभा गृहात ——— सदस्य राष्ट्रपती नियुक्त करतात.
अ) 02 ब) 12
क) 16 ड) 21

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) 1909 चा कायदा
- २) मूलभूत कर्तव्ये
- ३) धार्मिक अधिकार
- ४) उपराष्ट्रपती
- ५) राज्यघटनेचा सरनामा
- ६) संयुक्त अधिवेशन

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) लोकसभा गृहाचे अधिकार आणि कार्ये
किंवा
ब) पंतप्रधान या पदाची माहिती सविस्तर लिहा.

प्र.४ भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा. १०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Political Science (Paper – I)
Indian Government and Politics (BA221127)

Day & Date: Thursday, 15-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) The architect of Indian Constitution is called _____.
 a) Dr Babasaheb Ambedkar b) Rajendra Prasad
 c) Pandit Nehru d) None of these
- 2) Who was the President of the Constituent Assembly?
 a) Dr. Babasaheb Ambedkar b) Rajendra Prasad
 c) Pandit Nehru d) None of these
- 3) When was the National Congress Party formed?
 a) 1885 b) 1857
 c) 1909 d) 1947
- 4) Fundamental Rights This excludes _____ rights.
 a) Of equality b) Religious
 c) Of wealth d) None of these
- 5) What is the age requirement for the post of President?
 a) 21 b) 18
 c) 35 d) 58
- 6) India became a republic in _____.
 a) 1947 b) 1949
 c) 1950 d) 2014
- 7) The Lok Sabha consists of _____ members.
 a) 250 b) 552
 c) 560 d) 18
- 8) In the House of Rajya Sabha _____ the members are appointed by the President.
 a) 02 b) 12
 c) 16 d) 21

- Q.2 Answer the following question. (Any Four) 12**
- a) Act of 1909
 - b) Fundamental Duties
 - c) Religious Rights
 - d) Vice President
 - e) Title of the Constitution
 - f) Joint convention
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Powers and functions of the Lok Sabha.
- OR**
- b) Write in detail about the post of Prime Minister.
- Q.4 Write in detail the features of Indian Constitution. 10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
National Service Scheme - I (BA221123)

वार, दिनांक : गुरुवार, १५-०५-२०२५
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

०८

- १) ——— ही आशिया खंडातील सर्वात मोठी झोपडपट्टी आहे.
 अ) धारावी (मुंबई) ब) कोलकाता
 क) पुणे ड) बेंगलोर
- २) ——— वयापेक्षा अधिक जास्त वय असणाऱ्या व्यक्तींना ज्येष्ठ नागरिक असे म्हणतात.
 अ) 55 ब) 70
 क) 65 ड) 80
- ३) रा. से. यो. च्या विशेष शिबिराचे आयोजन ——— दिवस केले जाते.
 अ) 7 ब) 8
 क) 9 ड) 10
- ४) ——— हे 'गुलामगिरी' या ग्रंथाचे लेखक आहे.
 अ) वि. रा. शिंदे ब) म. फुले
 क) म. गांधी ड) डॉ. आंबेडकर
- ५) 'डेडस्टॉक रजिस्टर' ——— यास लिहावे लागते.
 अ) कार्यक्रम समन्वयक ब) प्राचार्य
 क) स्वयंसेवक ड) कार्यक्रम अधिकारी
- ६) ——— हे स्वातंत्र्योत्तर काळातील समाजकार्यातील महत्त्वाचे वैशिष्ट्ये होते.
 अ) समाजाचा विरोध ब) स्व:प्रेरणेने कार्य
 क) समाजकार्याचे प्रशिक्षण ड) नि:स्वार्थ भावना

- ७) आनंदवनाची स्थापना ---- यांनी केली.
अ) म. गांधी ब) मदर तेरेसा
क) बाबा आमटे ड) विनोबा भावे
- ८) शाहु महाराज ---- साली कोल्हापूरचे राजे झाले.
अ) 1894 ब) 1880
क) 1890 ड) 1892

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) मतीमंद मुलांसाठी प्रकल्पाची माहिती लिहा.
- २) राष्ट्रीय सेवा योजनेचे उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ३) संत गाडगे बाबा यांचे अंधश्रद्धा निर्मुलन याविषयी कार्य लिहा.
- ४) भारतीय समाज सेवेचा इतिहास लिहा.
- ५) राष्ट्रीय सेवा योजनेत कार्यक्रम अधिकाऱ्याची कार्य सांगा.
- ६) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची मंदिर प्रवेश चळवळ सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्नाची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) शाहू महाराजांचे सामाजिक कार्य स्पष्ट करा.
किंवा
ब) महात्मा फुलेंचे सामाजिक कार्य स्पष्ट करा.

प्र.४ राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या महाविद्यालय परिसरातील उपक्रमांवर चर्चा करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
National Service Scheme - I (BA221123)

Day & Date: Thursday, 15-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ is the biggest slum area in Asia Continent.
 a) Dharavi (Mumbai) b) Kolkatta
 c) Pune d) Banglore

- 2) The age above _____ years is known as senior citizen.
 a) 55 b) 70
 c) 65 d) 80

- 3) The N.S.S. special camp is held for _____ days.
 a) 7 b) 8
 c) 9 d) 10

- 4) _____ was the Author of 'Gulamgiri'.
 a) V.R. Shinde b) Mahatma Phule
 c) Mahatma Gandhi d) Dr. Babasaheb Ambedkar

- 5) 'Dead Stock register' is written by _____.
 a) Programme Coordinator b) Principal
 c) Volunteers d) Programme Officer

- 6) _____ was the major characteristics of Social work after independence.
 a) Opposition from society b) Spontaneous work
 c) Social work Training d) Selfless social work

- 7) Anadvan was setup by _____.
 a) Mahatma Gandhi b) Mother Teresa
 c) Baba Amate d) Vinobha Bhave

- 8) Shahu Maharaj become the King of Kolhapur in the year _____.
 a) 1894 b) 1880
 c) 1890 d) 1892

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Write the Project for Mentally handicap children.
 - 2) Write the Objective of NSS.
 - 3) Write the Work on eradication of superstitions of Sant Gadge Baba.
 - 4) Write the History of Indian Social Service.
 - 5) State the Functions of N.S.S. Programme officer.
 - 6) State the Temple Entering Movement of Dr. Babasaheb Ambedkar.
- Q.3 Write answers to broad questions. (Any One) 10**
- a) Explain the Social work of Shahu Maharaj.
- OR**
- b) Explain the Social work of Mahatma Phule.
- Q.4 Discuss the College campus work programme of NSS. 10**

७) इतरांच्या सूचना स्विकारण्याची पराकोटीची संवेदनशीलतेची स्थिती म्हणजे
—— होय.

अ) संमोहन

ब) स्वप्न

क) झोप

ड) दिवा स्वप्न

८) मेंदूचा ——— गोलार्ध भावनेशी संबंधित असतो.

अ) उजवा

ब) डावा

क) पाठीमागचा

ड) मधला

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सर्वेक्षण पद्धती थोडक्यात विशद करा.
- २) मज्जा पेशीची रचना आणि कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ३) झोपेच्या वंचिततेची कारणे सांगा.
- ४) भावनांचे शारीरिक आधार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ५) मानसशास्त्राचा इतिहास थोडक्यात विशद करा.
- ६) दिवा स्वप्न म्हणजे काय ते थोडक्यात सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाची विस्तृत उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) आक्रमण प्रेरणा सविस्तर विशद करा.

किंवा

ब) मानसशास्त्र म्हणजे काय ते सांगून मानसशास्त्राची उपक्षेत्रे थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.४ झोपेची व्याख्या द्या. झोपेच्या अवस्था सविस्तर स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional Psychology (Paper – I)
General Psychology (BA221129)

Day & Date: Friday, 16-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions.

08

- 1) _____ this researcher laid the foundation of behaviourist psychology.
 - a) Titchener
 - b) Watson
 - c) Freud
 - d) Descartes
- 2) _____ cells act by receiving stimuli from the pain sense and conveying them to the nervous system or brain.
 - a) Sensory Neurons
 - b) Motor Neurons
 - c) Interneurons
 - d) Technik Cells
- 3) One cycle of sleep takes _____ minutes to complete.
 - a) Forty
 - b) Fifty
 - c) Ninety
 - d) Sixty
- 4) _____ first introduced the concept of motivation.
 - a) Maslow
 - b) Moore
 - c) Levin
 - d) Rogers
- 5) The person on whom the experiment is carried out is called _____.
 - a) Researcher
 - b) Variable
 - c) Stimulus
 - d) Subject
- 6) Blood sugar levels are controlled due to _____.
 - a) Progestin
 - b) estrogen
 - c) Insulin
 - d) Testis
- 7) A state of extreme sensitivity to accept the suggestions of others is _____. Yes.
 - a) Hypnosis
 - b) Dream
 - c) Sleep
 - d) Day dream
- 8) The _____ hemisphere of the brain is associated with emotion.
 - a) Right
 - b) Left
 - c) Posterior
 - d) Madhala

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Briefly explain the survey method.
 - 2) Briefly explain the structure and function of Neurons.
 - 3) Explain the causes of sleep Deprivation.
 - 4) Briefly explain the physiological basis of emotions.
 - 5) Briefly describe the history of psychology.
 - 6) What is Day dream. Explain the briefly.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain in detail Aggression Motivation.
- OR**
- b) What is psychology? Briefly explain the subfields of psychology.
- Q.4 Define sleep. Explain in detail stages of sleep. 10**

Seat No.	

Set

P

बी. ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Prakrit (Paper – I)
Paiya Pannasayaro (BA221117)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १६-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुणः ४०

સૂચના : ૧) સર્વ પ્રશ્ન આવશ્યક.
૨) રૂઝવીકડીલ આકડે ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) शीलवतीने आपले वय ---- वर्ष सांगितले.
अ) एक
क) आठ
ब) तेरा
ड) बारा
- २) प्रधानाने शेतकऱ्यास ---- मुद्रा दाखविल्या.
अ) पाच
क) शंभर
ब) पंधरा
ड) दोनशे
- ३) चंद्रचूडाच्या घरासमोर ---- राहत होता.
अ) महाबलि
क) फास
ब) महेश
ड) कुंभार
- ४) तऱ्हे य मासे ---- जाओ।
अ) दोहलो
क) दोहलातं
ब) दोहलासि
ड) दोहलाद
- ५) तद्भावत्थं अजाणमाणो ---- वि नरिंदो पुच्छेइ।
अ) पुणो
क) पुणोदि
ब) पुणोसीं
ड) पुणोका
- ६) ---- तं अप्पहियकारगमेव सम्ममेसो।
अ) पालइ
क) पालइओ
ब) पालइणि
ड) यापैकी नाही

- ७) पुत्तस्स सव्वं ---- कहेइ ।
अ) वुत्तंतं ब) वुत्तंतस
क) वुत्तंतव्वे ड) वुत्तंतओ
- ८) राजाने दरबारात सर्वांना ---- विचारला.
अ) प्रकार ब) पाणी
क) प्रश्न ड) असारा

प्र.२ खालील गद्य पद्यांचे मराठी भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) सरस्सदी-पसादेण, कव्वं कुव्वंति माणवा
तम्हा णिच्चल-भावेण, पूयणीया सरस्सदी ।।
- २) परूसो सक्कअ-बंधो पाउओ-बंधो वि होइ सुउमारो ।
पुरिस-महिलाणं जेत्तिअं इह अंतरं तेत्तिअं इमाणं ।।
- ३) तस्सत्थि तिन्नि मित्ता सुबुद्धिमंतिस्स ताण जो पढमो ।
सो ण्हाण खाण भोयण वत्थ सुमालहणएहिं च ।।
- ४) ताणं पहाणाणं मज्झे एगो वियक्खणो पहाणो । सो जण-परंपराओ
नरिंद-किसी-वलाणं मिलण-पसंगं नच्चा तस्स घरम्मि गओ । तं किसीवलं
तस्स वयणस्स रहस्सं पुच्छइ ।
- ५) जंबूदीवम्हि भरहावेत्तम्हि सिंहपुरम्हि रया सिंहसेणो, राणी रामदत्ता, परोहिदो
सिरीभूदी च । सोबम्हसुत्तम्हि कत्तिगं बंधिदूण भमदि बुददि च 'जदि असच्चं
वदामि, तदा इमाए कत्तिगाए णिय- जिब्बच्छेदं कुणेमि ।' एवं कवडेण
वट्टमाणस्स तस्स सच्चघोसो इदि विदियं णामं संजादं ।
- ६) तेण भणियं- पिए, मा भणसु एवं । पडिवन्नानिवहणे केरिसं पुरिसत्तणं?
तओ तीए तस्स निच्छयं जाणिरुण पुच्छियाणि दुग्गयमाणुसाणि ।
भणियं तेहिं- गओ मट्टियानिमित्तं खाणीए ।

प्र.३ अधार्मिक परिवाराला शिलवतीने कसे स्थिर केले ते स्पष्ट करा.

20

किंवा

मूळ बोली प्राकृत भाषेचा उगम, प्रसार व आधुनिक परिवर्तन स्पष्ट करा.

प्र.४ संकटकाळी कसे मित्र उपयोगी पडू शकतात हे मित्तत्तयं काव्याद्वारे स्पष्ट करा.

20

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) भारतातील महत्तम लोकसंख्या ——— क्षेत्रात कार्यरत आहे.
अ) सेवा ब) उद्योग
क) शेती ड) यापैकी नाही
- २) जन्मदर आणि मृत्यूदर ——— चा वृद्धीदर निर्धारित करतात.
अ) उत्पन्न ब) लोकसंख्या
क) भांडवल ड) दारिद्र्य
- ३) अतिरिक्त लोकसंख्येवर ——— हा उपाय आहे.
अ) बालविवाह ब) जन्मदर वाढ
क) शिक्षण विस्तार ड) यापैकी नाही
- ४) भारतातील दारिद्र्याची संकल्पना सर्वप्रथम ——— यांनी मांडली.
अ) डॉ. आंबेडकर ब) दादाभाई नौरोजी
क) अमर्त्य सेन ड) गाडगीळ
- ५) देशातील ——— वर्षे वयोगटातील व्यक्तीला श्रमशक्ती म्हणतात.
अ) 15–60 ब) 20–40
क) 10–50 ड) 10–40
- ६) वाढत्या किंमतीच्या वेळी पैशाचे मूल्य ——— रहाते.
अ) घटत ब) वाढत
क) स्थिर ड) यापैकी नाही
- ७) उच्च पैदाशीच्या बियाणांचा कार्यक्रम ——— शी संबंधित आहे.
अ) नीलक्रांती ब) हरितक्रांती
क) श्वेतक्रांती ड) यापैकी नाही

- ८) भारतीय शेतीच्या कमी उत्पादकतेचे ——— हे कारण आहे.
 अ) जुनाट उत्पादन तंत्र ब) दारिद्र्य
 क) अधिक लोकसंख्या ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) लोकसंख्या धोरण २००० ची तीन उद्दिष्टे लिहा.
- २) लोकसंख्या नियंत्रणाचे कोणतेही तीन उपाय सुचवा.
- ३) बेरोजगारी म्हणजे काय सांगून बेरोजगारीची दोन कारणे सांगा.
- ४) किंमत नियंत्रणाचे कोणतेही तीन उपाय सुचवा.
- ५) कृषी उत्पादकता म्हणजे काय सांगून उत्पादकता वाढवण्यासाठी दोन उपाय सांगा.
- ६) हरितक्रांतीची कोणतीही तीन वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) भारतातील वाढत्या लोकसंख्येची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) भारतीय शेतीची उत्पादकता कमी असण्याची कारणे सविस्तर लिहा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

दारिद्र्य म्हणजे काय सांगून भारतातील दारिद्र्याची कारणे सविस्तर सांगा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional Economic (Paper – I)
Indian Economy – I (BA221126)

Day & Date: Saturday, 17-05-2025
 Time: 12:00 PM To 2:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) The maximum population of India is working in _____ sector.
 - a) Service
 - b) Industry
 - c) Agriculture
 - d) None of these
- 2) The birth rate and death rate determine the growth rate of _____.
 - a) Income
 - b) Population
 - c) Capital
 - d) Poverty
- 3) _____ is a solution on over population.
 - a) Child marriage
 - b) Increase in birth rate
 - c) Spread of Education
 - d) None of these
- 4) The concept of poverty firstly introduced by _____ in India.
 - a) Dr. Ambedkar
 - b) Dadabhai Nauroji
 - c) Amartya Sen
 - d) Gadgil
- 5) _____ age group of people of country considered as labour force.
 - a) 15-60
 - b) 20-40
 - c) 10-50
 - d) 10-40
- 6) In the condition of rising prices, the value of money is _____.
 - a) Decrease
 - b) Increase
 - c) Constant
 - d) none of these
- 7) High yielding Varity seeds program associated with _____.
 - a) Blue Revolution
 - b) Green Revolution
 - c) White Revolution
 - d) None of these
- 8) _____ is the reason of the low agricultural productivity in India.
 - a) Old Technology
 - b) Poverty
 - c) Over Population
 - d) All of above

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write three objectives of Population Policy-2000.
 - b) Suggest any three remedies on population control.
 - c) Explain the meaning of unemployment and write two reasons of unemployment.
 - d) Write tree remedies on price control.
 - e) Write the meaning of productivity and give two measures for rising productivity.
 - f) Write three features of green revolution.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain reasons of increasing population in India.
- OR**
- b) Explain the low productivity of agriculture in India.
- Q.4 Write answer of the following question. 10**
- Explain the meaning of Poverty and give reasons of Poverty.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional AIHC&A (Paper – I)
Introduction to Ancient Indian History and Archaeology (BA221121)

वार, दिनांक : शनिवार, १७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

- १) प्रागैतिहासिक साधनांचा शोध लावण्याचे श्रेय — या ब्रिटीश संशोधकाकडे जाते.
 अ) मिडोज टेलर ब) जॉन इव्हानसन
 क) डॉ. प्रिमरोझ ड) मॉर्टिमर व्हीलर
- २) ब्राह्मी लिपीचे वाचन सर्वप्रथम — यांनी केले.
 अ) जॉन इव्हानसन ब) मॉर्टिमर व्हीलर
 क) जेम्स प्रिन्सेप ड) मिडोज टेलर
- ३) दानपत्रे लिहिण्यासाठी प्रामुख्याने — या धातूचा वापर केला जातो.
 अ) सोने ब) चांदी
 क) लोखंड ड) तांबे
- ४) प्राचीन भारतातील — हा सर्वात प्राचीन वेदग्रंथ होय.
 अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद
 क) अथर्ववेद ड) सामवेद
- ५) मानवाच्या स्थिर जीवनाला — काळात सुरुवात झाली.
 अ) अश्मयुग ब) मध्याश्मयुग
 क) नवाश्मयुग ड) यापैकी नाही
- ६) सिंधु संस्कृतीचे — हे ठिकाण महाराष्ट्रात आहे.
 अ) लोथल ब) दायमाबाद
 क) रंगपुर ड) यापैकी नाही
- ७) ऋग्वेदकाळात — ही युद्ध देवता होती.
 अ) वरुण ब) इंद्र
 क) अग्नी ड) रुद्र

- ८) — यांनी उत्तर ध्रुव हे आर्यांचे मूळ वस्तीस्थान असावे असे मत मांडले.
अ) मॅक्समूलर	ब) लोकमान्य टिळक
क) अविनाशचंद्र झा	ड) जॉन मार्शल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) शिलालेखांचे महत्व स्पष्ट करा.
- २) ऋग्वेदाची वैशिष्ट्ये विशद करा.
- ३) जुन्या अश्मयुगातील हत्यारांचे थोडक्यात वर्णन करा.
- ४) नवाश्मयुगाची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- ५) सिंधु संस्कृतीतील शिवदेवता स्पष्ट करा.
- ६) वैदिक काळातील निसर्ग देवता सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) पुरातत्वशास्त्राच्या व्याख्या सांगून व्याप्तीची चर्चा करा.
किंवा
ब) प्राचीन भारताच्या अभ्यासासाठी शिलालेख आणि नाणी यांची माहिती द्या.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा.

20

- सिंधु संस्कृतीमधील सामाजिक आणि आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional AIHC&A (Paper – I)
Introduction to Ancient Indian History and Archaeology (BA221121)

Day & Date: Saturday, 17-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ was the British Scientist who discovered pre-historical equipments.

a) Midwits Taylor	b) John Evanston
c) Dr. Primrose	d) Mortimer Wheeler
- 2) Brahmi Script first time read by _____.

a) John Evanston	b) Mortimer Wheeler
c) James Princep	d) Midwits Taylor
- 3) To write Dan Patra _____ metal is basically used.

a) Gold	b) Silver
c) Iron	d) Copper
- 4) _____ is the oldest Ved in ancient India.

a) Rigved	b) Yajurved
c) Atharvaved	d) Samved
- 5) Man has settled life in _____ age.

a) Stone	b) Mesolithic
c) Neolithic	d) None of these
- 6) _____ place of Indus Valley Civilization in Maharashtra.

a) Lothal	b) Daimabad
c) Rangpur	d) None of these
- 7) _____ was the God of War in Rigvedic period.

a) Varun	b) Indra
c) Agni	d) Rudra
- 8) According to _____ the North Dhruba is the native place of Aryans.

a) Max Muller	b) Lokmanya Tilak
c) Avinashchandra Za	d) John Marshal

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Explain the importance of inscriptions.
 - b) State the features of Rigveda.
 - c) Describe in short the Paleolithic age weapons.
 - d) Write two characteristics of Neolithic age.
 - e) Explain the Shiva Devatha of Indus Valley Civilization.
 - f) Discuss the 'Nature Gods' in Vedic period.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Discuss the definitions and scope of archaeology.
- OR**
- b) Give the information of inscriptions and coins for the study of Ancient India.
- Q.4 Broad answer question.** **10**
- Explain the social and Economic life in the Indus Valley Civilization.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – I) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional History (Paper-I)
Rise of the Maratha Power (1630 to 1707A.D.) (BA221132)

वार, दिनांक : सोमवार, १९-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) भातवडीच्या लढाईने ---- यांचा राजकीय उदय झाला.
 अ) राजाराम महाराज ब) संभाजी महाराज
 क) शिवाजी महाराज ड) शहाजी राजे
- २) राजमाता जीजाबाईचा जन्म ---- साली झाला.
 अ) १५९४ ब) १५९५
 क) १५९६ ड) १५९७
- ३) ---- यांनी गनिमी कावा ही पद्धत सुरू केली.
 अ) अल्लाउद्दीन खिलजी ब) मलिक अंबर
 क) औरंगजेब ड) यापैकी नाही
- ४) शाहिस्तेखानास चाकणच्या ---- किल्लेदाराने मोठ्या शौर्यांनी झुंज दिली.
 अ) तानाजी मालुसरे ब) हैबतराव सिलिमकर
 क) फिरंगोजी नरसाळा ड) यापैकी नाही
- ५) गजापूरची खिंड ---- म्हणून ओळखली जाते.
 अ) पावनखिंड ब) बोलनखिंड
 क) उंबरखिंड ड) खैबरखिंड
- ६) अफझलखान हा ---- प्रांताचा सुभेदार होता.
 अ) पुणे ब) वाई
 क) सुपे ड) चाकण
- ७) छ. शिवाजी महाराज व ---- यांच्यामध्ये पुरंदरचा तह झाला.
 अ) अदिलशहा ब) मिर्झा राजा जयसिंग
 क) कुतूबशहा ड) इंग्रज

- c) छत्रपती शिवाजी महाराजांचा सावत्रबंधू ---- हा कर्नाटकातील शहाजीराजांची जहागीर सांभाळत होता.
- अ) गणोजी ब) व्यंकोजी
- क) धनाजी ड) आचलोजी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या मुद्रा याविषयी माहिती द्या.
- २) सुरत लुटीचे कोणतेही तीन परिणाम सांगा.
- ३) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या दुसऱ्या राज्यभिषेकांची कोणतीही तीन कारणे सांगा.
- ४) पुरंदरच्या तहाविषयी माहिती सांगा.
- ५) मराठ्यांच्या इतिहासातील संताचे योगदान याविषयी माहिती द्या.
- ६) बाजीप्रभु देशपांडे यांनी दिलेल्या बलिदानाची माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) मराठीसत्तेच्या उदयाची सामाजिक व धार्मिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) जावळीच्या स्वारीची कारणे सांगा.

प्र.४ सूरत लूटीचे परिणाम स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional History (Paper-I)
Rise of the Maratha Power (1630 to 1707A.D.) (BA221132)

Day & Date: Monday, 19-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) The Political rise of _____ coincided with the battle of Bhatwadi.
 a) Rajaram Maharaj b) Sambhaji Maharaj
 c) Shivaji Maharaj d) Shahaji Raje
- 2) Rajmata Jijabai was born in _____.
 a) 1594 b) 1595
 c) 1596 d) 1597
- 3) _____ introduced Guerilla system.
 a) Allauddin Khilaji b) Malik Amber
 c) Aurangzeb d) None of those
- 4) _____ was the Fortier who bravely fought against Shahiste Khan at Chakan.
 a) Tanaji Malusare b) Haibatrao Silimkar
 c) Forangoji Narasala d) None of those
- 5) Gajapur Khind is recognized as _____.
 a) Pavankhind b) Bolankhind
 c) Umberkhind d) Khaiberkhind
- 6) Afzal khan was the Subhedar of _____ province.
 a) Pune b) Wai
 c) Supe d) Chakan
- 7) Treaty of Purandhar was held between Chh. Shivaji Maharaj and _____.
 a) Adilshaha b) Mirja Raja Jaysing
 c) Kutubshaha d) England
- 8) _____ was the step-borther of King Chhatrapati Shivaji Maharaj who looked after the reign of king Shahaji in Karnataka.
 a) Ganoji b) Vyankoji
 c) Dhanaji d) Achaloji

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) Write the information about Chhatrapati Shivaji Maharaj Mudra.
- b) Explain any three effect of Surat Sack.
- c) Explain Any Three causes of Second coronation ceremony of Chhatrapati Shivaji Maharaj.
- d) Give the information about treaty of Purandar.
- e) Write the information about contribution of saints in Maratha History.
- f) Describe the sacrifice of Bajiprabhu Deshpande.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain the Social and Religious background at the rise of Maratha power.

OR

- b) Discuss the cause of Javali expedition.

Q.4 Explain the effects of Sack of Surat. 10

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional Linguistics (Paper-I)
Introduction to Linguistics (BA221120)

Day & Date: Monday, 19-May-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) There are _____ vowels in English.
a) 12
b) 20
c) 24
d) 44
- 2) The opening between two vocal cords is called _____.
a) glottis
b) soft palate
c) tongue
d) lips
- 3) _____ is a plosive sound in English.
a) /p/
b) /m/
c) /t/
d) /s/
- 4) _____ is a front vowel in English.
a) /U/
b) /I/
c) /ə/
d) /ʌ/
- 5) _____ is the active articulator.
a) Upper lip
b) Tongue
c) Hard Palate
d) Teeth ridge
- 6) /ts/ is a/an _____ sound.
a) affricate
b) fricative
c) plosive
d) nasal
- 7) There are _____ fricatives in English.
a) 5
b) 9
c) 6
d) 12
- 8) _____ is a diphthong in English.
a) /e/
b) /æ/
c) /Iə/
d) /U/

Q.2 Attempt the following as directed (Any Four)**12**

- 1) Transcribe the following words phonemically.
 - i) sit
 - ii) match
 - iii) lock
- 2) Give minimal pairs of the following:
 - i) /p/,/b/
 - ii) /l/,/x/
 - iii) /m/,/l/
- 3) Give CV structure of the following:
 - i) begin
 - ii) college
 - iii) taxi
- 4) Give three term labels of the following:
 - i) /f/
 - ii) /k/
 - iii) /æ/
- 5) Identify and underline the phoneme in the word initial, word middle and word final position in the following sequence of words.
 - i) game – singer – leg
 - ii) cat – market – lock
 - iii) doll – readers – mood
- 6) Draw a diagram for soft palate in a lowered position for nasal sounds.

Q.3 Answer the following question. (Any One)**10**

- 1) Write a detailed note on speech and writing.

OR

- 2) Differentiate between animal communication system and human language.

Q.4 Answer the following question in detail.**10**

Define Language and explain the various characteristics of human language.

Set P

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Optional Marathi (Paper-II)
Sahityaranga (BA221214)

वार, दिनांक : मंगळवार, २०-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) 'नवा शिपाई' कविता कोणी लिहिली आहे?
अ) केशवकुमार
क) कुसुमाग्रज
ब) केशवसुत
ड) विंदा करंदीकर
- २) २००६ साली विंदा करंदीकर यांना कोणता पुरस्कार मिळाला आहे?
अ) ज्ञानपीठ
क) साहित्य अकादमी
ब) पद्मश्री
ड) पद्मभूषण
- ३) आधुनिक मराठीतील वाल्मिकी असे कोणास संबोधले जाते?
अ) व्यंकटेश माडगूळकर
क) ग. दि. माडगूळकर
ब) शामकाका माडगूळकर
ड) अंबादास माडगूळकर
- ४) 'गोंदण' हा कवितासंग्रह कोणी लिहिला आहे?
अ) मंगेश पाडगावकर
क) शांता शेळके
ब) केशवसुत
ड) मुनेरबी शेख
- ५) खालीलपैकी विद्रोही कवी म्हणून कोणास संबोधले जाते?
अ) नामदेव ढसाळ
क) मंगेश पाडगावकर
ब) विंदा करंदीकर
ड) केशवसुत
- ६) रावसाहेब कुंवर यांचा जन्म कोणत्या जिल्ह्यात झाला?
अ) परभणी
क) कोल्हापूर
ब) सांगली
ड) धुळे

- ७) मंगेश पाडगावकर यांचा जन्म कोणत्या साली झाला?
 अ) १९२५ ब) १९२९
 क) १९३० ड) १९३५
- ८) साहित्यरंग या पुस्तकाचे मुखपृष्ठ कोणी रेखाटले आहे?
 अ) सुहास परांजपे ब) अभिजित भडंगे
 क) सारीपुत्र तुपेरे ड) भगवान रामपुरे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) कवी केशवसुत प्रीती कोठे शोधण्याचा सल्ला देतात?
- २) विठ्ठला तू वेडा कुंभार कवितेतील भक्ती स्पष्ट करा.
- ३) दरग्याच्या वाटेवर या कवितेत जन्माचे वर्णन कसे आले आहे?
- ४) बाप, बैल आणि मी या कवितेतील जागतिकीकरणा अगोदरचे चित्र स्पष्ट करा.
- ५) प्रज्ञा लोखंडे यांच्या काव्यलेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ६) आईबापानं लेक दिल्यानंतरचे वर्णन कवयित्री मुनेरबी शेख कसे करतात?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

- १) 'घेता' या कवितेचा आशय तुमच्या शब्दात लिहा.
 किंवा
- २) 'ग्रंथ आमुचे साथी' या कवितेतील ग्रंथांचे महत्त्व विशद करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

'मोबाईलचे फायदे आणि तोटे' या विषयांवर निबंध लिहा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional English (Paper – II)
Introduction to English Literature (BA221212)

Day & Date: Tuesday, 20-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Total Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from those given below each sentence and rewrite the sentence.

- 1) The King in *The Beggar and the King* is sitting in _____ chair.

 - a) a golden
 - b) a wooden
 - c) a silver
 - d) a brass
- 2) _____ in *The Miracle Merchant* devises the miracle.

 - a) Jane Martlet
 - b) Dora
 - c) Mrs. Beau whistle
 - d) Louis Courset
- 3) Smirnov reveals to Popov that her _____ had bought oats from him.

 - a) Father
 - b) Servant
 - c) Husband
 - d) Brother
- 4) The beggar was crying in the street for _____.

 - a) Water
 - b) Bread
 - c) Shelter
 - d) Money
- 5) Popov asks Smirnov to teach her how to use _____.

 - a) a sword
 - b) a pistol
 - c) a spear
 - d) a spade
- 6) According to the king, feeding a beggar is always _____.

 - a) Strange
 - b) Wise
 - c) Childish
 - d) Foolish
- 7) For planning some miracle, Mrs. Beau whistle offers Louis _____ pounds.

 - a) Ten
 - b) Twenty
 - c) Thirty
 - d) Forty
- 8) _____ is Popov's servant.

 - a) Nuka
 - b) Luka
 - c) Lokav
 - d) Lula

Q.2 Write a note on the following literary terms with an example. 12
(Any Four)

- 1) Imagery
- 2) Personification
- 3) Soliloquy
- 4) Setting
- 5) Metaphor
- 6) Simile

Q.3 Answer any ONE of the following questions. 10
a) Draw the character Sketch of Mrs. Popov in *The Boor*.
OR
b) Critically appreciate the one act play *The Miracle Merchant*.

Q.4 Write a note on the elements of One Act Play. 10

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Optional Urdu (Paper-II)
Urdu Prose & Poetry (BA221216)

Day & Date: Tuesday, 20-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) آخری پرچہ دراصل----- کا آخری پرچہ ہے۔

(A) تہذیب الاخلاق۔ (B) عادات و اخلاق۔

(C) زمیندار۔ (D) اردو اخبار۔

(2)----- کے فلسفی صوفی نے کہا کہ "درخت کے ہر پتے پر کردگار، زنکار کی معرفت کے دفتر منقوش ہیں۔"

(A) ہندوستان۔ (B) بغداد۔

(C) افغانستان۔ (D) شیراز۔

(3) نیولین نے فریڈرک کی تلوار----- کے عجائب خانے کی نذر کی۔

(A) لندن۔ (B) بیجاپور۔

(C) پیرس۔ (D) شولاپور۔

(4) ایک وصیت کی تعمیل کس کا خاکہ ہے؟

(A) فرحت اللہ بیگ۔ (B) وحید الدین سلم۔

(C) عبدالحق۔ (D) کریم الدین۔

(5) پریم چند کے پہلے افسانوی مجموعے کا نام کیا ہے؟

(A) سوز و گداز۔ (B) سوز و ساز۔

(C) سوز وطن۔ (D) حب وطن۔

(6) بھولا کو روزانہ کہانی کون سناتے تھے؟

- (A) ماما جی۔
(B) دادا جی۔
(C) ابو۔
(D) نانی جی۔

(7) گرد آفرید کا قتل کس نے کیا؟

- (A) کیکاوس -
(B) ہومان -
(C) بارمان -
(D) گستم -

(8) خدا حافظ ڈرامہ میں شوکت تھانوی نے نوابوں کی جہالت اور۔۔۔۔۔ پر طنز کیا ہے۔

- (A) روشن خیالی۔
(B) روشن ضمیری۔
(C) اندھی تقلید۔
(D) حق پرستی۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) تنکے کے سلوک کی منزلیں بیان کیجیے۔

(2) رستم کا کردار۔

(3) بھولا کے دادا جی کا کردار۔

(4) بلدیو کا کردار۔

(5) میر صاحب کا کردار۔

(6) ابوالکلام آزاد کا تعارف لکھیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) ایک وصیت کی تعمیل کا خلاصہ لکھیے۔

(2) مفت کرم داشتن کا خلاصہ لکھیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

خدا حافظ کا خلاصہ لکھیے۔

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional KANNADA (Paper - II)
Modern Poetry and Drama (BA221215)

Day & Date: Tuesday, 20-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

೧) ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಪಂಚಾಳ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಕೃತಿ	೨) ಆಧುನಿಕ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ
೧) ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ	೪) ಲೇಖನ ಸಂಗ್ರಹ
೨) ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಗ್ರಹ	
೨) ಅಂಬಿಕಾತನಯ ದತ್ತ ಕಾವ್ಯನಾಮದ ಕವಿ -	
೧) ಕುವೆಂಪು	೨) ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ
೨) ಚಂಪಾ	೪) ಬಿವೆಂಪು
೩) ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಚೊಚ್ಚಲ ಮಗ	
೧) ವ್ಯಾಪಾರಿ	೨) ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ
೨) ರೈತ	೪) ಇಂಜಿನಿಯರ್
೪) ಕಟ್ಟುವೆವು ನಾವು ಕವಿತೆಯ ಕವಿ -	
೧) ಅಡಿಗ	೨) ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ
೨) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ	೪) ಚಂಪಾ
೫) ಮಾಳಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಗಂಡು -	
೧) ಪೂಜಾರಿ	೨) ಗೌಡ
೨) ಜಿತೇಂದ್ರ	೪) ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್
೬) ಇವಳು ದೇವದಾಸಿ -	
೧) ಮಾಳಿ	೨) ಶಕುಂತಲಾ
೨) ದ್ಯಾವಕ್ಕ	೪) ದುರ್ಗಿ
೭) ಜನಗಳ ದನಗಳ ಬಡಿದಾಟ ಎಮ್ಮೆ ನಾಯಿಗಳ -	
೧) ಪರದಾಟ	೨) ಹೊಯ್ಸಾಟ
೨) ಚೀರಾಟ	೪) ಕೂಗಾಟ
೮) ಮಾಳಿ ಇದೊಂದು -	
೧) ಕತೆ	೨) ನಾಟಕ
೨) ಕಾವ್ಯ	೪) ಕಾದಂಬರಿ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿ

೧೨

- ೧) ಒಲವೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕು
- ೨) ಯಾಕ್ರೀ ಏನಾಯ್ತು ಬೆಕ್ಕ ಗಿಕ್ಕ ಅಡ್ಡಾ ಬಂತಾ?
- ೩) ಗೆಲೆತನವೆ ಇಹಲೋಕಕ್ಕಿರುವ ಅಮೃತ
- ೪) ವೀರ ತರುಣರು ನಾವು
- ೫) ಈಗ ಹಾಲೂ ಇಲ್ಲ ಹಾಲೀನ್ ರೊಕ್ಕಾನೂ ಇಲ್ಲ
- ೬) ನನ್ನ ಮನವ ಹಾಯಬೇಕು ದಿಗಂತದಾಚೆಗೂ

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

- ೧) ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- ೨) ಕೋಣದ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ನಾಟಕದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Hindi Paper-II (BA221213)

कमाल गुणः ४०

समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 0८

- Page 1 of 2

- ८) अनुवाद में 'जिस भाषा में अनुवाद किया जाता है।' उस भाषा को ———
भाषा कहते हैं।
अ) बोली	ब) प्रमाण
क) स्रोत	ड) लक्ष्य

- प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। (कोई भी चार) १२
- १) वार्ता लेखन के तत्वों को लिखिए।
 - २) अनुवाद के प्रकारों की जानकारी दीजिए।
 - ३) साक्षात्कार लेखन के किन्हीं तीन चरण को लिखिए।
 - ४) वचन की परिभाषा लिखकर उसके प्रकारों की जानकारी दीजिए।
 - ५) 'पत्थर की बेंच' कविता का संदेश संक्षेप में स्पष्ट कीजिए।
 - ६) रूपक 'मोहन से महात्मा' पर संक्षेप में प्रकाश डालिए।
- प्र.३ निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखिए। (कोई भी एक) १०
- १) पठित दोहों के आधार पर 'रहीम' के विचारों को स्पष्ट कीजिए।
अथवा
 - २) 'बस बहुत हो चुका' कविता का भावार्थ लिखिए।
- प्र.४ 'तिरस्कार' कहानी की कथा वस्तु संक्षेप में लिखिए। १०

Set **P**

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Sociology (Paper - II)
Introduction to Sociology (BA221229)

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) सामाजिकरणाचे अद्ययावत साधन कोणते?
अ) शाळा
क) सवंगडी
ब) प्रसार माध्यमे
ड) पालक
- २) प्राथमिक समूह ही संकल्पना कोणी दिली?
अ) Charles Cooley
क) Herbert Hyman
ब) Herbert Spencer
ड) William Sumner
- ३) खालीलपैकी कोणते सामाजिक नियंत्रणाचे स्वरूप आहे?
अ) शिक्षा
क) दंड
ब) बक्षिस
ड) सापेक्षता
- ४) विचलित वर्तनाचे खालीलपैकी कारण कोणते?
अ) निरक्षरता
क) चुकीचे सामाजिकरण
ब) दारिद्र्य
ड) परिवर्तन
- ५) सामाजिक परिवर्तनाच्या दिशा कोणत्या?
अ) रेषात्मक—चक्रात्मक
क) औपचारिक—अनौपचारिक
ब) अव्यक्त—व्यक्त
ड) स्थंबीय—समस्तरीय
- ६) खालीलपैकी कोणते सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे आहे?
अ) लोकसंख्या
क) मूलतत्त्ववाद
ब) कायदा
ड) पर्यावरण
- ७) खालीलपैकी कोणते सामाजिकरणाचे महत्त्व आहे?
अ) विविध भूमिकांचे ज्ञान
क) मनोरंजन
ब) रोजगार
ड) सत्ता

- ८) खालीलपैकी कोणते द्रव्य समुहाचे स्वरूप आहे?
अ) प्रत्यक्ष संबंध	ब) जवळचे संबंध
क) अनौपचारिक संबंध	ड) अप्रत्यक्ष संबंध

प्र.२ खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- १) सामाजिक नियंत्रणाचे महत्त्व
- २) संदर्भ समुहाचे स्वरूप
- ३) प्राथमिक समूह
- ४) सामाजिक विचलन
- ५) सामाजिक गतिशीलतेचे प्रकार
- ६) सामाजिक समुहाचे स्वरूप

प्र.३ खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणताही एक)

୧୦

- १) सामाजिकरणाची साधने स्पष्ट करा.
किंवा
- २) सामाजिक नियंत्रणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.४ सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे कोणते?

୧୦

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional Sociology Paper-II
Introduction to Sociology (BA221229)

Day & Date: Wednesday, 21-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

08

- 1) Which is the latest agency of socialization?
a) School
b) Mass media
c) Peer group
d) Parents
- 2) Who gave the concept of *Primary group*?
a) Charles Cooley
b) Herbert Spencer
c) Herbert Hyman
d) William Sumner
- 3) Which of the following is the nature of control?
a) punishment
b) reward
c) fine
d) relativity
- 4) Which is the cause of the deviance behavior?
a) illiteracy
b) poverty
c) negative socialization
d) change
- 5) Which are the directions of social change?
a) linear-cyclical
b) latent – manifest
c) formal – informal
d) vertical-horizontal
- 6) Which of the following is the obstacle in social change?
a) Demography
b) Law
c) Fundamentalism
d) Environment
- 7) Which of the following is the significance of socialization?
a) knowledge of different roles
b) employment
c) entertainment
d) power
- 8) Which of the following is the characteristic of secondary group?
a) direct relation
b) close relations
c) informal relations
d) indirect relations

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- 1) Significance of social control.
 - 2) Characteristics of reference groups.
 - 3) Primary group.
 - 4) Social deviance.
 - 5) Types of social mobility.
 - 6) Nature of social group.
- Q.3 Write broad answer (Any One)** **10**
- 1) Explain the agencies of socialization.
- OR**
- 2) Explain the types of social control.
- Q.4 What are obstacles in social change?** **10**

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
English (Comp)
Communication Skill (BA221201)

Day & Date: Thursday, 22-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) It was _____ who used to drop weights from the Leaning Tower of Pisa.
a) Copernicus b) Milton
c) Newton d) Galileo
- 2) _____ was a British philosopher, logician, essayist and social critic.
a) Rabindranath Tagore b) Bertrand Russell
c) Rousseau d) Aurobindo
- 3) Buffon wrote an account on _____.
a) elephants b) sparrows
c) squirrels d) parrots
- 4) No cruelty can be _____ in its ferocity than the cruelty of the coward.
a) beautiful b) uglier
c) dangerous d) conservative
- 5) _____ has/ have lynched the lakes.
a) The poet b) Mills
c) Humans d) Vehicles
- 6) Happy the man, whose _____ and care
A few paternal acres bound.
a) feelings b) wish
c) property d) wealth
- 7) Choose the correct antonym for the word **legal**.
a) illegal b) inlegal
c) illegals d) mislegal
- 8) He read a story yesterday (Identify the tense in the sentence)
a) Simple Present b) Simple Past
c) Perfect Past d) Simple Future

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

- a) What you think about the difference between being right and being original?
- b) Mention the true sense of freedom, according to Rabindranath Tagore.
- c) What do you think about the relationship between education and virtue?
- d) What is the theme of the poem *Solitude*?
- e) Why does the poet think that our earth will not die?
- f) What is the central idea of the poem *Remember*?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

- a) Write a complaint letter to the editor of The Hindu about the irregular water supply in your locality.

OR

- b) Write an application letter for the post of typist in Hindustan Company, Pune.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain the concept of interpersonal intelligence.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Scientific Method (Comp) (BA221207)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २३-०५-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) अभ्युपगम (सिद्धांत कल्पना) हा शास्त्रीय पद्धतीतील ——— निष्कर्ष आहे.

अ) अंतिम	ब) निरूपयोगी
क) प्राथमिक आणि तात्पुरता	ड) यापैकी नाही

२) अभ्युपगमाची ——— म्हणजे अभ्युपगम सत्य आहे की असत्य आहे, हे पडताळून पाहणे होय.

अ) समस्या	ब) प्रचीती
क) वर्गीकरण	ड) यापैकी नाही

३) कोणत्या नियमांचे उल्लंघन केल्यास शिक्षा होते?

अ) नैसर्गिक	ब) आदर्शनिष्ठ
क) शासकीय	ड) यापैकी नाही

४) कॉम्प्यूट याचा अर्थ ——— करणे होय.

अ) विचार	ब) गणना
क) हिशोब	ड) तिन्ही

५) प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष हे अभ्युपगमाच्या ——— चे मार्ग आहेत.

अ) उपपादन	ब) प्रचीती
क) सिद्धता	ड) यापैकी नाही

६) अभ्युपगमाची सिद्धता ही ——— असते.

अ) संशयास्पद	ब) असत्य
क) निश्चित	ड) अपूर्ण

७) कोणत्याही घटनेच्या कारणाविषयीचा प्राथमिक निष्कर्ष म्हणजे ——— होय.

अ) प्रचीती	ब) परिवर्तन
क) प्रतीवर्तन	ड) अभ्युपगम

- ८) अभ्युपगम — असौवयास हवे.
अ) वास्तव	ब) संदिग्ध
क) काल्पनिक	ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) पद्धती आणि तंत्र यातील फरक स्पष्ट करा.
- २) संगणकाचे भाग स्पष्ट करा.
- ३) मुलाखतीचे संशोधनातील महत्व स्पष्ट करा.
- ४) संगणक म्हणजे काय?
- ५) शासकीय नियमाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ६) संशोधनातील मुलाखतीचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) प्रश्नावलीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) युक्त/उचित अभ्युपगमाचे अटी स्पष्ट करा.

प्र.४ संगणकाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Scientific Method (Comp) (BA221207)

Day & Date: Friday, 23-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Hypothesis is a _____ conclusion in the scientific method.
 - a) Final
 - b) Useless
 - c) Primary and Tentative
 - d) None of these
- 2) _____ of hypothesis means to verify whether the hypothesis is true or false.
 - a) Problem
 - b) Verification
 - c) Classification
 - d) None of these
- 3) There is punishment for violation of which laws there is punishment?
 - a) Natural
 - b) Normative
 - c) Government
 - d) None of these
- 4) Compute means to _____.
 - a) Think
 - b) Calculate
 - c) Reckoning
 - d) All of these
- 5) Direct and Indirect are ways of _____ of hypothesis.
 - a) Explanation
 - b) Verification
 - c) Proof
 - d) None of these
- 6) Proof of hypothesis is _____.
 - a) Doubtful
 - b) False
 - c) Certain
 - d) Incomplete
- 7) Preliminary conclusion of cause of any phenomenon is called _____.
 - a) Verification
 - b) Conversion
 - c) Obversion
 - d) Hypothesis
- 8) Hypothesis should be _____.
 - a) Real
 - b) Vague
 - c) Imaginary
 - d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four)

- a) Distinguish between method and technique.
- b) Explain parts of computer.
- c) Explain the importance of interview in research.
- d) What is computer?
- e) Explain characteristics of government laws.
- f) Explain the importance of interview in research.

Q.3 Answer the following question. (Any One)**10**

- a) Explain the characteristics of Questionnaire.

OR

- b) Explain the conditions of valid hypothesis.

Q.4 Explain the nature and characteristics of computer.**10**

८) सर्वसाधारणणे एका व्यक्तीस दररोज ---- कॅलरीजची आवश्यकता असते.

अ) 1000

ब) 1500

क) 2500

ੳ) 3000

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) जैविक खताचे प्रकार सांगा.

२) संगणकाचे उपयोग सांगा.

३) भौगोलिक माहिती प्रणालीचे महत्व सांगा.

४) पोषणद्रव्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

५) इंटरनेटचे दुरुउपयोग लिहा.

६) एड्स विषयीचे गैरसमज लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

୧୦

अ) भाभा अनुसंधान केंद्राची उद्दिष्टे आणि कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

ब) हरितक्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

20

वायुप्रदूषणाची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Science Technology and Development (Paper – II) (Comp) (BA221211)

Day & Date: Friday, 23-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ contents are more in a ash.
 - a) Potash
 - b) Nitrates
 - c) Sphurad
 - d) None of these
- 2) _____ was the first man who appeared on screen of T.V.
 - a) Tantan
 - b) Newton
 - c) Morkoni
 - d) Jon Beard
- 3) The first satellite Sputnik – I was launched by _____.
 - a) America
 - b) England
 - c) U.S.S.R
 - d) China
- 4) In human body the percentage of water is _____.
 - a) 70%
 - b) 65%
 - c) 75%
 - d) 60%
- 5) Tata Institute of fundamental Research established in _____ in Bombay.
 - a) 1948
 - b) 1945
 - c) 1947
 - d) 1967
- 6) _____ make the great computer of India.
 - a) Prof. Ekart
 - b) Prof. Mochali
 - c) Vijay Bhatkar
 - d) None of these
- 7) Use of GIS in the world is done by _____.
 - a) U. S. S. R
 - b) America
 - c) Japan
 - d) China
- 8) Generally a person needs _____ calories daily.
 - a) 1000
 - b) 1500
 - c) 2500
 - d) 3000

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) State the type of organic fertilizers.
 - b) Write the application of computer.
 - c) Give the importance of GIS.
 - d) Explain the concept of nutrients.
 - e) Write a miss use of Internet.
 - f) Write misconception of AIDS.
- Q.3 Broad answer question (Any One)** **10**
- a) Explain the objective and work of Bhabha Atomic research Centre.
- OR**
- b) Explain the impact of green revolution.
- Q.4 Broad answer question** **10**
- Explain the causes and impact of air pollution.

Set	P

- Page 1 of 2

- ८) धर्म मी कानापर्यंत ठेवतो; मेंदूत जाऊ देत नाही हे वाक्य कोणाचे?
 अ) लोकनाथ यशवंत ब) विनोबा भावे
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) संत नामदेव

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२
- १) 'दसरा' कवितेत कवी कोणती भावना व्यक्त करतो?
 - २) 'जीवाचा आटापिटा' कवितेचा आशय लिहा.
 - ३) संत नामदेवांच्या मते पांडुरंग भक्तांची काळजी कशी घेतात?
 - ४) विनोबा भावे यांनी शिक्षणाचे कोणते महत्त्व सांगितले?
 - ५) मॉडेलिंग विषयी प्रिया तेंडुलकर कोणते अनुभव कथन करतात?
 - ६) डॉ. कलाम यांनी लेखकाचे कोणते महत्त्व सांगितले?
- प्र.३ १) जाहिरात म्हणजे काय ते सांगून जाहिरातीचे घटक सांगा? १०
 किंवा
 २) 'फुंकर' कवितेतून व्यक्त होणाऱ्या प्रेमविषयक जाणिवा लिहा?
- प्र.४ भारतीय लोकशाहीचे भवितव्य काय? या भाषणातून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी कोणते विचार मांडले आहेत? १०

७) किसी व्यापारी से माल मँगाने के लिए जो पत्र भेजा जाता है, उसे ——— पत्र कहते हैं।

अ) पूछताछ	ब) क्रयादेश
क) भुगतान	ड) शिकायती

८) शिकायती पत्रों को ——— वर्गों में रखा जा सकता है।

अ) एक	ब) दो
क) तीन	ड) चार

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। १२

- १) रचना के अनुसार वाक्य के प्रकार लिखिए।
- २) काल की परिभाषा देकर उसके उदाहरण लिखिए।
- ३) प्रश्न वाचक वाक्य किसे कहा जाता है यह स्पष्ट करते हुए उसके उदाहरण लिखिए।
- ४) शिकायती पत्र के तीन कारण लिखिए।
- ५) क्रयादेश पत्र के अंतर्गत आनेवाले विषय से संबंधित तीन पत्र कौन से हैं।
- ६) पूछताछ पत्र किसे कहा जाता है।

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। १०

- १) 'इस स्त्री से डरो मत' कविता का भावार्थ लिखिए।

अथवा

- २) 'माँ का नमस्कार' शीर्षक कविता का आशय स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ एक रात रिपोर्ताज का उद्देश स्पष्ट कीजिए। १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
KANNADA (Comp)
Travelogue And Thought Essays (BA221204)

Day & Date: Friday, 23-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ನಮ್ಮ ಎದುರುಗಡೆ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವಿದ್ದರೆ ಬಲಗಡೆ - ಬೆಟ್ಟವಿತ್ತು.
 ೧) ಮಾನಸ ೨) ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ
 ೩) ನಂದಿ ೪) ಶಂಕರ
- ೨) ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ರೂವಾರಿ -
 ೧) ಪಂಪ ೨) ಶ್ರೀವಿಜಯ
 ೩) ರನ್ನ ೪) ಸಿದ್ಧರಾಮ
- ೩) ಕೊಡುಗೈದಾನಿ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ -
 ೧) ಭೂಸಣಗಿ ೨) ಖೇಡಗಿ
 ೩) ಫುಲಾರಿ ೪) ಜವಳಗಿ
- ೪) ಸಜ್ಜನರ - ಹೆಜ್ಜೆನು ಸವಿದಂತೆ.
 ೧) ಜಗಳ ೨) ಆಟ
 ೩) ಸಂಗ ೪) ನಾಟಕ
- ೫) ಪರೋಪಕಾರಾಯ ಫಲಂತಿ -
 ೧) ವೃಕ್ಷ ೨) ಬೆಕ್ಕು
 ೩) ಬೆಟ್ಟ ೪) ಮಳೆ
- ೬) 'ಕೈಲಾಸ-ಮಾನಸ' ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು -
 ೧) ಕುವೆಂಪು ೨) ವೆಂಕಟೇಶ ಮಾಚಕನೂರ
 ೩) ಹರಿಹರ ೪) ಚಂದ್ರಾಪೀಡ
- ೭) ಕಠಮಂಡುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯ -
 ೧) ಕನಕ ೨) ರಾಮ
 ೩) ಹನುಮಂತ ೪) ಪಶುಪತಿನಾಥ
- ೮) ಮಾನಸ ಸರೋವರದ ಆಳ ಸುಮಾರು - ಅಡಿ.
 ೧) ೩೦೦ ೨) ೪೦೦
 ೩) ೫೦೦ ೪) ೬೦೦

ಪ್ರ.೨ ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಸ್ವರ್ಗ ಭೂಮಿಗೆ ಬರತಾದ ಅಂತಾರೆ.
- ೨) ವಚನವೊಂದಕ್ಕೆ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಂತೆ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿ ಬಹುಮಾನ ನೀಡುತ್ತೇನೆ.
- ೩) ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾನವಲೋಕಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಜರೂರಿನ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.
- ೪) O my god
- ೫) ಮೊದಲು ಆಚೆ ದೂರ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಿ.
- ೬) ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
- ೨) ಲೇಖಕರು ಕಂಡ ಕೈಲಾಸ-ಮಾನಸ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಅವ್ವ

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025

URDU (Comp)

Urdu Poetry (BA221205)

Day & Date: Friday, 23-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے:

(1) نظم "بنجارہ نامہ" میں شاعر نے موت کے فرشتے کے لیے لفظ----- کا استعمال کیا ہے۔

(A) براق عرش۔ (B) قزاق اجل۔

(C) جدال۔ (D) منکیر نکیر۔

(2) "قصیدہ در شان حمید الدولہ" میں شاعر نے----- کی سخاوت کا ذکر انتہائی مبالغہ آرائی سے کیا ہے۔

(A) نواب محسن الملک۔ (B) نواب آصف الدولہ۔

(C) نواب واجد علی شاہ۔ (D) نواب حمید الدولہ۔

(3) مدعا تیرا اگر دنیا میں ہے تعلیم دیں

ترک دنیا قوم کو اپنی نہ سکھانا کہیں

مذکورہ بالا شعر----- کا تحریر کردہ ہے۔

(A) علامہ اقبال۔ (B) فیض احمد فیض۔

(C) مومن خان مومن۔ (D) اکبر الہ آبادی۔

(4) نظیر اکبر آبادی کو اردو کا پہلا----- شاعر کہا جاتا ہے۔

(A) قومی۔ (B) عوامی۔

(C) جمالی۔ (D) فطری۔

(5) مرثیہ جناب علی اصغر کی شہادت----- کا تحریر کردہ مرثیہ ہے۔

(A) میر بر علی انیس۔ (B) مولانا حالی۔

(C) میر خلیق انجم۔ (D) مرزا سلامت علی دبیر۔

6) نظم سید کی لوحِ تربت علامہ اقبال کے ----- مجموعے کلام سے لی گئی ہے۔

- (A) ضربِ کلیم۔
(B) ار مغانِ حجاز۔
(C) بانگِ درا۔
(D) بالِ جبرئیل۔

7) یہ داغ داغ اجالا، یہ شبِ گزیدہ سحر

وہ انتظار تھا جس کا، یہ وہ سحر تو نہیں

مذکورہ بالا شعر نظم ----- سے لیا گیا ہے۔

- (A) صبحِ آزادی۔
(B) البیلی صبح۔
(C) بنجارہ نامہ۔
(D) سید کی لوحِ تربت۔

8) شاعر مشرق ----- کو کہا جاتا ہے۔

- (A) سر سید احمد خان۔
(B) علامہ اقبال۔
(C) اکبر الہ آبادی۔
(D) نظیر اکبر آبادی۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

1) درج ذیل شعر کی تشریح کیجئے۔

وہ چیز کہتے ہیں فردوسِ گم شدہ جس کو

کبھی کبھی تری آنکھوں میں پائی جاتی ہے

2) درج ذیل شعر کی تشریح کیجئے۔

دل پر درد سے کچھ کام لوں گا

اگر فرصت ملی مجھ کو جہاں میں

3) درج ذیل شعر کی تشریح کیجئے۔

حسن بے پروا کو خود بین و خود آرا کر دیا

کیا کیا میں نے اظہارِ تمنا کر دیا

4) نظم "بنجارہ نامہ" کا مختصر مرکزی خیال تحریر کیجئے؟

5) علامہ اقبال کی شاہکار نظم "سید کی لوحِ تربت" کا مرکزی خیال لکھیے؟

6) نظم "فرضی لطیفہ" کا مرکزی خیال تحریر کیجیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

1) نظم "صبح آزادی" کا خلاصہ مفصل تحریر کیجیے؟

2) مرزا سلامت علی دبیر کا شاہکار "مرثیہ جناب علی اصغر کی شہادت" کا خلاصہ لکھیے؟

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

1) مولانا حالی کی تخلیق کردہ نظم "برکھارت" کا خلاصہ مفصل اپنے الفاظ میں لکھیے؟

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

SANSKRIT (Comp)

Sanskrit Mayukhah (BA221206)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २३-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत।

०८

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) 'पंचतंत्र' ग्रंथाचे रचनाकार ---- होते.

अ) व्यास	ब) भास
क) विष्णुशर्मा	ड) कालिदास

२) अग्निमित्र राजाची पट्टराणी ---- होती.

अ) ईरावती	ब) मालविका
क) धारिणी	ड) वासवदत्ता

३) ब्राह्मे ---- उत्तिष्ठेत।

अ) मुहूर्ते	ब) समये
क) प्रहरे	ड) काले

४) शुक म्हणजे ----.

अ) मांजर	ब) पोपट
क) अस्वल	ड) वाघ

५) महाभारत हे ---- महाकाव्य आहे.

अ) आर्ष	ब) विदग्ध
क) शतक	ड) खंड

६) 'त' या वर्णाचे उच्चारण स्थान ---- आहे.

अ) दन्त	ब) ओष्ठ
क) कण्ठ	ड) मूर्धा

७) नापितः म्हणजे ---- .

अ) सोनार	ब) चांभार
क) सूतार	ड) न्हावी

८) नाट्याचार्ययोः संघर्षः हा पाठ मालकिकाग्निमित्रम् च्या --- अंकातून घेतला आहे.

अ) पहिल्या

ब) दुसऱ्या

क) तिसऱ्या

ड) पाचव्या

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवल 4)
टीपा लिहा. (फक्त 4)

੧੨

१) नापितः

૨) ધર્મરાજ:

३) विदूषकः

४) उच्चारण स्थाने

५) श्रोत्याचे गुण

૬) અભ્યંગ

प्र.३ खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

୧୦

१) उत्तम वक्त्याचे गुण लिहा?

किंवा

२) वयं पञ्चोत्तर शतम् असे या पाठात का म्हटले आहे?

प्र.४ पंचमहाभूते यावर सविस्तर टिप लिहा?

୨୦

- ८) कुबेरसेनेला जुळा गर्भ आहे असे — सांगितले.
 अ) भावाने ब) वैद्याने
 क) आईने ड) बहिणीने

प्र.२ भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) एगम्मि नयरे एगो वणिगो परिवसइ । सो य रिउहियओ सज्जणो जिणभत्तो य । धम्मेण ववहरंतो सो विउलं धणं अज्जेइ । तस्स चत्तारि पुत्ता । तेण चउण्हं पि पुत्ताणं विवाहो कओ ।
- २) कोट्टपालाणं कल-कलं सुणिदूणं पज्जालोयणं कादूणं तं चोरं मुणिदं । दंसणुवहास-पच्छादणत्थं भणिदं सेट्ठिणा मम वयणेणं रयणं अणेण आणीदं ति । 'विरुवगं तुम्हेहिं किदं, जं अस्स महातवस्सिणो चोरो अद घोसणा किदा' ।
- ३) एवं मंति-पुत्ती-कहियाइं पण्हाणुत्तराइं सोच्चा राया सव्वे य पुरिसा अईव संतुट्ठा जाया । बुद्धीए परितुट्ठेणं रत्नेण सहासमक्खं चंदकंताए बहुं पसंसित्ता सुवण्णा-लंकरेहि य सक्कारेइ ।
- ४) तं नत्थि जं न कुवंति पाणिणो साहसं दविणकज्जे । नियजीवियं पि विच्चंति किं पुणो छेयणं तणुणो ।।
- ५) अत्थि भरहम्मि नयरी मिहिला महिल व्व मणहरागारा । पायारेण वरेणं परियरिया जा परागम्मा ।।
- ६) जम्माउ जरा लोए जराउ मच्चू अवस्स देहीणं । तम्हा मच्चूमहगया जीवा जीवंति थेवदिणे ।।

प्र.३ 'लोहस्स परिणामं' काव्याद्वारे अतिलोभ केल्याने जीवनात अनेक संकटे कशी येतात हे स्पष्ट करा.

20

किंवा

प्रेमळ पित्याकडे दुर्लक्ष करणाऱ्या मुलांना वडिलांनी धडा कसा शिकविला हे 'अविणयस्स फलं' कथेद्वारे स्पष्ट करा.

प्र.४ 'किवणस्स फलं' काव्याद्वारे कंजूसपणामुळे सर्वच कसे विनाश पावते हे स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Page 1 of 2

८) अश्व म्हणजे ———.

अ) गाढव

ब) बैल

क) घोडा

ड) उंट

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवल 4)

१२

टीपा लिहा. (फक्त 4)

१) प्रहसनम्

२) सुवृत्ता

३) अति सर्वत्र वर्जयेत्।

४) सुश्रुतांनि सांगितलेले वनस्पतीचे विभाग

५) संन्यासी

६) उच्चारणस्थानानि

प्र.३ एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं लिखत. (को. 1)

१०

१) परिव्राजक अरण्यायिका या पाठाच्या आधारे संन्याशाची फजीती स्पष्ट करा?

किंवा

२) मम प्रिय देशः निबंधं निखत.

प्र.४ 'श्रीराम हनुमान' संवाद या पाठाचे वैशिष्ट्य सांगा.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
Optional Persian (Paper-II)
Persian Literature (BA221219)

Day & Date: Friday, 23-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

- سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔
- (1) مثنوی معنوی۔۔۔۔۔ کی تحریر کردہ مثنوی ہے۔
- (A) مولانا روم۔ (B) عمر خیام۔
 (C) علامہ اقبال۔ (D) ملک الشعرا۔
- (2) قتل کی بات سن کر۔۔۔۔۔ کا بیٹا مسکرا رہا تھا۔
- (A) وزیر۔ (B) دہقان۔
 (C) سپاہی۔ (D) غلام۔
- (3) گلستان سعدی کے باب اول کا نام۔۔۔۔۔ ہے۔
- (A) در سیرت پادشاہاں۔ (B) در اخلاق درویشاں۔
 (C) در فضیلت قناعت۔ (D) در فوائد خاموشی۔
- (4) غالب غریبوں کے لکڑیوں کے گٹھے ظلم کے ساتھ خرید کر۔۔۔۔۔ کو بیچ دیتا تھا۔
- (A) کسانوں۔ (B) مسافروں۔
 (C) بادشاہوں۔ (D) مالداروں۔
- (5) حکایت از پسر ہارون الرشید کس تصنیف سے ماخوذ ہے؟
- (A) گلستان سعدی۔ (B) بوستان معنوی۔
 (C) مثنوی معنوی۔ (D) شاہنامہ فردوس۔
- (6) پس سلیمان گفت کاے۔۔۔۔۔ است کز تو در اول قدح این درد خاست
- (A) زانغ۔ (B) کفتر۔
 (C) ہدہد۔ (D) طا دوس۔

(7) عمر خیام کی پیدائش ----- میں ہوئی۔

(A) مشہد۔ (B) تبریز۔

(C) شام۔ (D) نیشاپور۔

(8) رہبر نژاد نو کے مصنف کا نام ----- ہے۔

(A) مرزا حسین کاظم زادہ۔ (B) ملا حسین واعظ کاشفی۔

(C) شیخ فریدین عطار۔ (D) عبدالقادر بیدل۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) عمر خیام کی رباعیات کے موضوعات پر مختصر روشنی ڈالیے۔

(2) رہبر نژاد نو کے گفتار کے نام لکھیے۔

(3) "حکایت آورده اند نوشیروان" کا مختصر واقعہ بیان کیجیے۔

(4) "حکایت یکے در صنعت کشتی" کا مختصر واقعہ بیان کیجیے۔

(5) "نظم نخ و سوزن" کا موضوع تحریر کیجیے۔

(6) مولانا روم کا مختصر تعارف بیان کیجیے۔

10

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح مع حوالہ کی کیجیے (کوئی ایک)

(الف)

(1) چون آمدنم بمن نہ بدروز نخست

دین رفتن بی مراد عزمی ست درست

برخیز و میان بندای ساتی چست

کاند و جهان بچی فرد خواہم شت

(2) باد شمن و دوست لعل نیکو نیکوست

بد کی کند آن کہ نیکش عادت و خوست

بادوست چو بد کنی شود دشمن تو

باد شمن اگر نیک کنی گرد دوست

(3) دل سر حیات را کما ہی دانست
در موت ہم اسرار الہی دانست
امروز کہ با خودی ندستی ہیچ
فردا کہ خود روی چه خواهی دانست

(ب)

مولانا جلال الدین رومی کا تعارف بیان کرتے ہوئے ان کی مثنوی "طعنہ زدن زاغ درد عویٰ ہد ہد" کا تنقیدی جائزہ لیجئے۔

10

سوال نمبر 4 مندرجہ ذیل عبارت کا ترجمہ کیجئے۔

یکے از بندگان عمرولیت گریختہ بود کساں در عقبش برفتند و با آورزند وزیر را باوے غرضے بواشارت بکشتنش کرد
تا دیگر بندگان چنین نیارند بندد سر پیش عمرولیت بر زمین نہاد و گفت۔
فرد

رچہ رود بر سرم چوں تو پندی رواست

بندہ چہ دعویٰ کند حکم خداوند راست

لیکن بموجب آنکہ پردرد نہ نعمت این خاندانم نخواہم کہ در قیامت بخون من گرفتار آئی اجازت فرمائی تا وزیر
را بکشم پس آنکہ بقصاص او بفرمائی خون من ریختن تا بحق کشتہ باشی ملک را خندہ گرفت وزیر را گفت چگونه مصلحت
می بینی وزیر گفت اے خداوند جہاں مصلحت آں می بیہم کہ از بھر خدا و صدقہ گور پدر او را آزاد کنی تا مرا نیز
در بلائے نیکنند گناہ از من ست و قول حکیمان معتبر کہ گفتہ اند۔

قطعہ

چو کردی با کلوخ انداز پے کار

سر خود را بہ نادانی شکستی

چو تیر انداختی بروی دشمن

چنان داں کاندرا آماجش نشستی

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Geography (Paper – II)
Human Geography (BA221226)

वार, दिनांक : शनिवार, २४-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) — यांना मानवी भूगोलाचे जनक म्हणतात.

अ) फ्रेड्रिक रॅटझेल

ब) इल्स्वर्थ हंटिंग्टन

क) जीन्स ब्रुन्स

ड) कार्ल रिटर

२) अस्थिर पृथ्वी व क्रियाशील मानव यांच्यातील बदलत्या संबंधांचा अभ्यास म्हणजे — भूगोल होय.

अ) प्राकृतिक

ब) मानवी

क) राजकीय

ड) ऐतिहासिक

३) मंगोलियन त्वचेचा रंग — असतो.

अ) काळा

ब) निळा

क) पिवळा

ड) लाल

४) — हा ख्रिश्चन धर्माचा पवित्र ग्रंथ आहे.

अ) बायबल

ब) कुराण

क) गीता

ड) त्रिपिटक

५) — खंड निर्मनुष्य आहे.

अ) आशिया

ब) आफ्रिका

क) युरोप

ड) अंटार्क्टिका

६) स्त्री-पुरुषांच्या लोकसंख्येची निरनिराळ्या वयोगटात विभागणी म्हणजे लोकसंख्येची — होय.

अ) वयसंरचना

ब) लिंगगुणोत्तर

क) लोकसंख्येची घनता

ड) लोकसंख्या स्थलांतर

- ७) ग्रामीण वसाहतीचा ——— हा प्रमुख व्यवसाय असतो.
अ) वहातुक ब) उद्योग
क) शेती ड) व्यापार
- ८) झोपडपट्ट्या व प्रदूषण या ——— आहेत.
अ) नागरी समस्या ब) नागरी नियोजन
क) ग्रामीण-नागरी पट्टा ड) ग्रामीण समस्या

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) मानवी भूगोलाचे स्वरूप लिहा.
- २) गोंड जमातीच्या सामाजिक जीवनविषयक माहिती लिहा.
- ३) जागतिक लोकसंख्या वाढीविषयक माहिती सांगा.
- ४) ग्रामीण वसाहतीची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ५) ख्रिश्चन धर्माची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ६) लिंग गुणोत्तरावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) जागतिक लोकसंख्येचे वितरण लिहा.
किंवा
ब) गोंड जमातींचे आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.

प्र.४ मानवी भूगोल म्हणजे काय? मानवी भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती सांगा.

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional Geography (Paper – II)
Human Geography (BA221226)

Day & Date: Saturday, 24-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw map and diagram wherever necessary.
4) Use of map stencil is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is known as the Father of Human Geography.

a) Friedrich Ratzel	b) Elsworth Huntington
c) Jean Brunhes	d) Carl Ritter
- 2) _____ geography is the study of the changing relationship between the unresting man and the unstable earth.

a) Physical	b) Human
c) Political	d) Historical
- 3) Skin of mongolian is _____ colour.

a) Black	b) Blue
c) Yellow	d) Red
- 4) _____ is the holy book of Christian religion.

a) Bible	b) Quran
c) Geeta	d) Tripitak
- 5) The _____ continent is without human existence.

a) Asia	b) Africa
c) Europe	d) Antarctica
- 6) The population of male and female distribution in a particular age group is called as _____ of population.

a) Age composition	b) Sex ratio
c) Population Density	d) Population Migration
- 7) _____ is the main occupation of the rural settlements.

a) Transport	b) Industry
c) Agriculture	d) Trade
- 8) Slums and pollution are _____.

a) Urban Problem	b) Urban planning
c) Rural-urban fringe	d) Rural Problem

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write a Nature of Human Geography.
 - b) Write information about social life of Gond Tribe
 - c) State the information about growth of world population
 - d) State the characteristics of rural settlements.
 - e) State the characteristics of Christian religion.
 - f) Describe the Factors affecting on sex ratio.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Write the distribution of world population.
- OR**
- b) Explain the economic life of Gond tribe.
- Q.4 What is mean by human geography? State the nature and scope of human geography. 10**

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) खालीलपैकी ——— ने अनुमान हे ज्ञान प्रमाण नाकारले.
अ) चार्वाक ब) जैन
क) बौद्ध ड) योग
- २) ——— हे जैन दर्शनाचे चोवीसावे तीर्थंकर होत.
अ) नवनाथ ब) मच्छिंद्रनाथ
क) कानिफनाथ ड) वर्धमान महावीर
- ३) योग दर्शनास सेश्वर ——— असेही म्हणतात.
अ) न्याय ब) सांख्य
क) वैशेषिक ड) वेदांत
- ४) आदि शंकराचार्यानुरार ब्रह्म ——— आहे.
अ) सगुण ब) निर्गुण
क) सगुण आणि निर्गुण ड) यापैकी नाही
- ५) बौद्ध दर्शनानुरार दुःख निरोध मार्ग हे ——— आर्यसत्य होय.
अ) पहिले ब) दुसरे
क) तिसरे ड) चौथे
- ६) बौद्धानुरार ——— हे तिसरे आर्य सत्य होय.
अ) दुःख ब) दुःख कारण
क) दुःख निरोध ड) दुःख निरोध मार्ग
- ७) कारणात कार्य अंतर्भूत असते, या कारण-कार्य विचाराला ——— असे म्हणतात.
अ) असत्कार्यवाद ब) आरम्भवाद
क) शुन्यवाद ड) सत्कार्यवाद

- c) वेदांतानुसार, ब्रह्म सत्, चित् आणि — स्वरूप आहे.
अ) दुःख ब) आनंद
क) अविद्या ड) अविवेक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) भारतीय दर्शनांचे अंतिम उद्दिष्ट स्पष्ट करा.
- २) सत्कार्यवाद सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ३) चार्वाकानुसार पुरुषार्थ (सुखवाद) संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) चार्वाकानुसार अनुमान प्रमाण स्पष्ट करा.
- ५) जैन दर्शनानुसार 'अनेकांतवाद' सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ६) मिमांसकांचा कर्मकांड मार्ग स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) सांख्य दर्शनातील प्रकृतीच्या अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा.
किंवा
ब) योग दर्शनातील अष्टांग योग स्पष्ट करा.

प्र.४ वेदांताचा सत्तात्रयी सिद्धांत स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional Philosophy (Paper – II)
Outlines of Indian Darsanas (BA221225)

Day & Date: Saturday, 24-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) _____ denies the Inference mean of knowledge of the following.

a) Charvaka	b) Jaina
c) Bouddha	d) Yoga
- 2) _____ is the twenty fourth Tirthankara of JainaDrashana.

a) Navanath	b) Machchindranatha
c) Kanifanath	d) Vardhaman Mahavir
- 3) Yoga Darshana is also called Seshwar _____.

a) Nyaya	b) Sankhya
c) Vaisheshik	d) Vedant
- 4) According to Adi Shankaracharya, Brahma is _____.

a) Saguna	b) Nirguna
c) Saguna and Nirguna	d) None of these
- 5) According to Buddhism, Dukhhnirodhmarga is the _____ noble truth.

a) First	b) Second
c) Third	d) Forth
- 6) According to Buddhism, _____ is third noble truth.

a) Dukkha	b) Dukkha Karana
c) Dukkha Nirodha	d) Dukkha Nirodha Marga
- 7) Effect exists in its cause, such an understanding of cause and effect is called _____.

a) Asatkaryavada	b) Arambhavada
c) Shunyavada	d) Satkaryavada
- 8) According to Vedanta, Brahma is Sat, Cit and _____.

a) Duhkha	b) Ananda
c) Avidya	d) Aviveka

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Explain the ultimate goal of Indian Darsanas.
 - b) Explain the theory of Satkaryavada.
 - c) Explain the concept of Purushartha in the view of Charvaka.
 - d) Explain Anumanapramana in the view of Charvaka.
 - e) Explain the theory of Anekantavada in the view of JainaDarshana.
 - f) Explain the way of karmakanda by Mimansaka.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain the argument for existence of Prakruti in Samkhya Darsana.
- OR**
- b) Explain ashtanga yoga in Yoga Darshana.
- Q.4 Explain the theory of Sattatrayi of Vedanta.** **10**

वार, दिनांक : शनिवार, २४-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) 'समाजशास्त्र म्हणजे समूहासंबांधीचे विज्ञान' अशी समाजशास्त्राची व्याख्या
—— यांनी केली आहे.
अ) हॉटन ब) किंबाल यंग
क) हॅरी जॉन्सन ड) मॅक आयव्हर
 - २) 'शाळा आणि समाज' या ग्रंथाचे प्रकाशन —— या शिक्षण तज्ञांने केले.
अ) जॉन ड्युई ब) जॉर्ज पेन
क) ऑगस्ट कोम्त ड) हर्बर्ट स्पेन्सर
 - ३) —— विषमतेमुळे समाज परिवर्तनाची गती मंदावते.
अ) सामाजिक ब) आर्थिक
क) शैक्षणिक ड) व्यावसायिक
 - ४) समाज परिवर्तनाच्या प्रक्रियेवर —— या घटकाचा परिणाम होतो.
अ) शासन ब) स्वार्थ
क) वय ड) अज्ञान
 - ५) —— समूहाचा आकार लहान असतो.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) तृतीय ड) सामाजिक
 - ६) भारतातील —— ही एक गंभीर सामाजिक समस्या आहे.
अ) बेकारी ब) गुन्हेगारी
क) जातीवाद ड) निरक्षरता

७) ——— हे एक मूल्य आहे.

अ) राष्ट्र

ब) धर्म

क) राष्ट्रीयत्व

ड) जात

८) राष्ट्रीय एकात्मता निर्माण करण्यासाठी ——— हे उपयुक्त साधन आहे.

अ) धर्म

ब) समाज

क) जात

ड) शिक्षण

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) शहरी भागातील शिक्षणाच्या कोणत्याही तीन समस्या स्पष्ट करा.

२) प्राथमिक समूहाची वैशिष्ट्ये लिहा.

३) शैक्षणिक समाजशास्त्राची कार्ये कोणती?

४) राष्ट्रीय एकात्मतेमधील अडथळे कोणते?

५) दुय्यम समूहाची वैशिष्ट्ये लिहा.

६) विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीय एकात्मता निर्माण करण्यासाठी कोणते शैक्षणिक उपक्रम सुचवाल?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) शैक्षणिक समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) ग्रामीण भागातील शिक्षणाच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

सामाजिक परिवर्तनाची कारणे सांगून सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional Education (Paper – II)
Sociological Foundation of Education (BA221231)

Day & Date: Saturday, 24-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) 'Sociology is the science that deals with social groups' this definition is stated by _____.
a) Harten
b) Kimbal Young
c) Harry Johnson
d) MC Iver
- 2) 'School and Society' book is published by _____ educationalist.
a) John Dewey
b) George Pen
c) Blackmer
d) Gidin
- 3) The speed of social change will be slow due to _____ inequality.
a) Social
b) Economical
c) Educational
d) Vocational
- 4) _____ factor affects on the process of social change.
a) Government
b) Selfishness
c) Age
d) Darkness
- 5) The size of _____ group is small.
a) Primary
b) Secondary
c) Tertiary
d) Social
- 6) _____ is a serious social problem in India.
a) Unemployment
b) Criminality
c) Communality
d) Illiteracy
- 7) _____ is a value.
a) Nation
b) Religion
c) Nationalism
d) Caste
- 8) _____ is a useful aid to create National Integration.
a) Religion
b) Society
c) Caste
d) Education

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain any three educational problems of urban area.
 - b) Write down characteristics of primary group.
 - c) What are the functions of educational sociology?
 - d) What are the obstacle in National Integration?
 - e) Write down characteristics of secondary group.
 - f) Suggest educational activities to create National integration among the students.
- Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) 10**
- a) Explain the nature and scope of Educational Sociology.
- OR**
- b) Explain the educational problems of rural area.
- Q.4 Explain causes of social change. What are the obstacles in social change? 10**

Page 1 of 4

- ८) भारताचे मुख्य निवडूक आयुक्त ——— वर्षे आपल्या पदावर राहू शकतात.
 अ) ०४ ब) ०६
 क) ०५ ड) ०७

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) केंद्र आणि राज्य सरकार यांच्यातील प्रशासकीय संबंध स्पष्ट करा.
 - २) भारतीय राजकारणावर प्रभाव टाकणारा घटक म्हणून जाती बदल लिहा.
 - ३) सामाईक विषय यादी बदल लिहा.
 - ४) निवडणूक आयोगाची रचना लिहा.
 - ५) केंद्रीय विषय यादी बदल लिहा.
 - ६) भारतीय साम्यवादी पार्टी (मार्क्सवादी)
- प्र.३ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) निवडणूक आयोगाची कार्ये स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) भारतीय जनता पार्टीची विचारधारा आणि कार्यक्रम सांगा.
- प्र.४ भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाची विचारधारा आणि कार्यक्रम सांगा. १०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional Political Science (Paper - II)
Indian Government and Politics (BA221228)

Day & Date: Monday, 26-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The Chief Election Commissioner of India is appointed by the _____.
a) Governor
b) President
c) Prime Minister
d) Vice-President
- 2) _____ is dominant caste in Maharashtra state politics.
a) Lingayat
b) Reddy
c) Maratha
d) Mali
- 3) _____ is the Chief of Indian National Congress Party.
a) Mallikarjun Kharge
b) Rahul Gandhi
c) Sharad Pawar
d) Soniya Gandhi
- 4) Bhartiya Janata Party is establishment in _____.
a) 1950
b) 1980
c) 2014
d) 1999
- 5) _____ factor does make impact an Indian Politics.
a) Media
b) Caste
c) Religion
d) All of these
- 6) _____ is the election symbol of Indian National Congress Party.
a) Hand
b) Clock
c) Lotus
d) Cycle
- 7) Railway is subject of the _____.
a) State List
b) Union List
c) Concurrent List
d) None of these
- 8) _____ years the Chief Election Commissioner works on his position.
a) 04
b) 06
c) 05
d) 07

- Q.2 Write answer in brief. (Any Four) 12**
- a) Explain the Administrative relationship between the Union and the State Government.
 - b) Write about caste as a factor influencing Indian Politics.
 - c) What is concurrent list?
 - d) Write the Structure of Election Commission.
 - e) What is Union List?
 - f) Communist Party of India (Marxist).
- Q.3 Write answer in detail. (Any One) 10**
- a) Explain the Powers of Election Commission of India.
- OR**
- b) Explain the Ideology and Program Bharatiya Janata Party (B.J.P).
- Q.4 Explain the Ideology and Program of Indian National Congress Party. 10**

- ८) स्वामी विवेकानंदाची अमेरिकेतील ——— येथे व्याख्यान दिले.
अ) न्यूयॉर्क ब) शिकागो
क) डेट्रॉईट ड) कॅलिफोर्निया

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) महाराजा सयाजीराव गायकवाड यांचे चार शैक्षणिक कार्य सांगा.
- २) राष्ट्रीय सेवा योजनेत प्रसिद्धी माध्यमांचा वापर कसा केला जातो? यावर चर्चा करा.
- ३) जल संवर्धनाची आवश्यकता का आहे?
- ४) 'कोव्हीड-१९' चे चार कारणे सांगा.
- ५) आधुनिकीकरणाचे कुटुंबसंस्थेवर परिणाम सांगा.
- ६) लोकसंख्या स्फोटांमुळे वाढलेल्या लोकसंख्येच्या समस्या सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) "एड्स" हा मानवी समाजाचा शत्रू आहे हे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) स्वामी दयानंद सरस्वतीचे सामाजिक कार्य स्पष्ट करा.

प्र.४ विशेष शिबिरात कोणते कार्यक्रम घेता येतात ते स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
National Service Scheme - II (BA221224)

Day & Date: Monday, 26-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is important mass media for NSS expansion.
 - a) Radio
 - b) Mobile
 - c) Video Game
 - d) Songs
- 2) Inter caste marriage system is important alternative for the _____.
 - a) Getting Reservations
 - b) National Integration
 - c) Property
 - d) All of these
- 3) _____ is a important problem in youth stage.
 - a) Drug addiction
 - b) AIDS
 - c) Education
 - d) Money
- 4) _____ formed the Missionary of Charity both within Kolkata and throughout India.
 - a) Swami Vivekananda
 - b) Mother Teresa
 - c) Rajaram Mohan Roy
 - d) Mahatma Phule
- 5) The increasing divorce rate is a social _____ is the result.
 - a) Good income
 - b) Modernization
 - c) Mobile result
 - d) Money
- 6) The special camping village should be _____ from college.
 - a) Near
 - b) Far away
 - c) Away
 - d) All of these
- 7) _____ he was the ruler of Badoda State.
 - a) Sayajirao Gaikwad
 - b) Sambaji Maharaj
 - c) Chh. Shivaji Maharaj
 - d) Shahu Maharaj
- 8) Swami Vivekanand gave speech _____ in America
 - a) New York
 - b) Shicago
 - c) Detroit
 - d) California

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Give the four Education work of Maharaja Sayajirao Gaikwad.
 - 2) Discuss the how used of Mass media in NSS.
 - 3) Why is important of water conservation.
 - 4) State the four causes of 'Covid-19'.
 - 5) State the effect of modernization on the family systems.
 - 6) Give the names of problems growth by population explosion.
- Q.3 Write answers to broad questions. (Any One) 10**
- 1) Explain the AIDS is danger human society.
- OR**
- 2) Explain the Social work of Swami Dayanand Saraswati.
- Q.4 Explain the Which programme should be undertaken in special camping programme. 10**

कमाल गुण 40

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

- ८) प्रवाही आणि स्फटिकसदृश हे बुद्धीमत्ता प्रकार स्टनेबर्ग यांनी मांडले.
अ) सत्य	ब) असत्य
क) तटस्थ	ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) बुद्धीमत्ता म्हणजे काय?
- २) एन्द्रीय स्मृती किंवा वेदनिक नोंद म्हणजे काय?
- ३) बुद्धीगुणांकाचे चित्र लिहा.
- ४) प्रबालान का दिले जाते?
- ५) कोणतीही तीन प्रक्षेपण तंत्रे लिहा.
- ६) अंतर्मुखी आणि बहिर्मुखी व्यक्तिमत्व म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

୧୦

- अ) भावनिक बुद्धिमत्तेची संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
ब) स्मृती प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.४ अभिजात अभिसंधानाचा प्रयोग स्पष्ट करून अभिजात अभिसंधानातील महत्वाच्या संकल्पना स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional Psychology (Paper - II)
Modern Psychology (BA221230)

Day & Date: Tuesday, 27-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ used nonsense syllabus.

a) Tulving	b) Ebbinghaus
c) Miller	d) Sternberg
- 2) _____ proposed multiple intelligence theory.

a) Gardner	b) Cattell
c) Spearman	d) Binet
- 3) 1905 Binet - Simon Test included _____ items.

a) 20	b) 25
c) 30	d) 35
- 4) _____ proposed the concept of life style.

a) Freud	b) Allport
c) Adler	d) Goldberg
- 5) _____ proposed big five factor model of personality.

a) Cattell	b) Goldberg
c) Jung	d) None of these
- 6) Due to learning permanent changes occur in behavior.

a) True	b) False
c) Neutral	d) None of these
- 7) Memory is a cognitive process.

a) True	b) False
c) Neutral	d) None of these
- 8) Fluid and crystallized these types are proposed by Sternberg.

a) True	b) False
c) Neutral	d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) What is intelligence?
 - b) What is sensory memory?
 - c) What is the formula of Intelligent Quotient (IQ)?
 - d) Why reinforcement is given?
 - e) State any three projective techniques.
 - f) What is introvert and extrovert personality?
- Q.3 Broad Answer questions. (Any One)** **10**
- a) Explain the concept of emotional intelligence.
- OR**
- b) Explain the process of memory.
- Q.4 Explain an experiment of classical conditioning and the concepts in classical conditioning.** **10**

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Prakrit (Paper - II)
Paiya Pannasayaro (BA221218)

वार, दिनांक : मंगळवार, २७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
 २) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) जिनदत्त श्रेष्ठी ——— नगरीत राहत होते.
 अ) अंकित ब) राजगृही
 क) दिल्ली ड) पाटण
- २) विश्वलोमाने ——— ला तपश्चर्येतून विचलित केले.
 अ) मयण ब) मवाण
 क) यमदग्नी ड) सगर
- ३) पसंगावधानं ही ——— धर्मोपदेशमाला या संग्रहातून घेतली आहे.
 अ) कथा ब) कविता
 क) गाथा ड) नाटका
- ४) सोनार पत्नीने ——— आभूषण मागितले.
 अ) पतीचे ब) क्षत्रियाचे
 क) राजाचे ड) विदूषकाचे
- ५) णमोकार मंत्रात ——— परमेष्ठींना नमस्कार केला आहे.
 अ) सहा ब) एक
 क) पंच ड) दहा
- ६) णागदत्त श्रेष्ठीने ——— मजली घर बांधले.
 अ) सात ब) एक
 क) वीस ड) नऊ
- ७) विचलित सुनेला ——— सासऱ्याने स्थिर केले.
 अ) पती ब) मित्र
 क) सासू ड) दास

८) सरस्सदी मए दिह्वा, ——— कमललोयणा ।

अ) सहा

ब) दिव्वा

क) दिव्वान

ड) पाआ

प्र.२ गद्य भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

१२

- १) एगया सा निय-घरसमीव-वासिणीए खत्तियाणीए घरे गंतूण कहेइ- हे पिय-सहि! तुं तव भत्तुणो सव्वं वत्थभूसणं मज्झं अप्पेहि, मम किंपि पयोयणं अत्थि । तीए खत्तियाणीए अप्पणो पिअस्स असि-सहिअं सिरवेढण-कडिपट्टाइ-सहड-वेसं सव्वं बमप्पिअं । सा तं गहिऊण गेहे गया ।
- २) सा कहेइ- पुव्वं मए कहिअं-हे सामि! तए एवं मज्झरत्तीए मुजूंसे गहिऊण न आगंतव्वं तुमए न मन्नियं तेण एवं जायं । सो कहेइ- अहं महाबलिट्ठो वि किं करेमि जइ पंच छ वा चोरा आगया होज्जा, तया ते सव्वे अहं जेउं समत्थो ।
- ३) तस्स तलम्हि तिक्ख-सव्व-सत्थाणि उज्झमुहाणि कादूण, गंध-पुष्पादिगं दादूण सिक्कमज्झे पविसेदूण छट्ठोववासेण पंचणमुक्कर उच्चारदूण छुरिएण एगेगं पादं छिंदंतुं उज्जदो, किण्णु अधो जाजल्लमाण-पहरण-समूहं अवलोगिदूण भीदेण तेणा संचिदिदं
- ४) सिरि- अवंतीए नगरीए नागदत्तो नाम महा- रिद्धिमंतो सेट्ठी परिवसइ । तस्स जसोमइ नाम भज्जा अत्थि । सो इंदिय-सुह-पसत्तो भोग-विलासेहिं कालं गमेइ । पावाणं लच्छी पाव-कम्ममि जुज्जइ त्ति नाएण तेण कोटि-दव्व-वएण बारह वरिसेहिं सत्तमालाओ महा-पासाओ निम्मविओ ।
- ५) एवं सोच्चा संसारस्स असारयं भावितो, सत्त-क्खेत्तेसं नियदव्वं अप्पिता, जिणमंदिरे अट्ठाहिआ-महसूवं कारियंता एयस्स मुणिवरस्स सगासे संजमं गिण्हीयं । अणसेणण सुहेण चत्तारि दिण गया । पंचम-दिणे तस्स सिरम्मि महासूल वेयणा असहेज्जा जाया ।
- ६) वहूए भणियं- हले, संपयं न सक्कुणोमि अणंगबाणघायं ता किमेत्थ बहुणा । पवेसेसु किं पि । तीए भणियं-जइ एवं ता मा झुरसु, करेमि मे समीहियं । तओ साहिओ एस वुत्तंतो सासूए । तीए वि भत्तुणो ।

प्र.३ मृत्यू समयी साधूंनी नागदत्तस स्थिर कसे केले याचे विश्लेषण करा.

१०

किंवा

शूरतेची फुशारकी मारण्याऱ्या नवऱ्यास पत्नीने कसा धडा शिकविला हे गेहेसूर-सुवण्णयारो कथेद्वारे स्पष्ट करा.

प्र.४ दया धम्मो काव्याद्वारे विश्वशांतीसाठी सर्व धर्माचे मूळ दया आहे, हे स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Economic (Paper - II)
Indian Economy (BA221227)

वार, दिनांक : बुधवार, २८-०५-२०२५

कमाल गुण: 40

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

0८

- १) आर्थिक विकासाचे एल. पी. जी. प्रतिमान — यांनी मांडले.
 अ) डॉ. मनमोहन सिंग ब) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम
 क) पी-चिदम्बरम् ड) अरुण जेटली
- २) महाराष्ट्र राज्य — या दिवशी अस्तित्वात आले.
 अ) १ मे १९५० ब) १ मे १९६०
 क) १ मे १९७० ड) १ मे १९८०
- ३) — हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.
 अ) सेवा ब) भांडवल
 क) शेती ड) उद्योग
- ४) — ही लघु उद्योगांची समस्या आहे.
 अ) कमी भांडवल ब) उत्पादनाचे जुने तंत्रज्ञान
 क) विजेची कमतरता ड) वरील सर्व
- ५) १९५० मध्ये महाराष्ट्रात पहिला सहकारी साखर कारखाना — येथे स्थापन झाला.
 अ) प्रवरानगर ब) सांगली
 क) सोलापूर ड) कोल्हापूर
- ६) नीती आयोगाची स्थापना — साली झाली.
 अ) २०१० ब) २०१५
 क) २०१८ ड) २०२०
- ७) भारत सरकारने आपले नवे औद्योगिक धोरण — साली जाहीर केले.
 अ) १९७१ ब) १९८१
 क) १९९१ ड) २००१

- ८) भारतीय नियोजनाचे — हे उद्दीष्ट आहे.
अ) स्वावलंबन	ब) दारिद्र्य निर्मूलन
क) आर्थिक वृद्धी	ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) १९९१ च्या औद्योगिक धोरणाची कोणतीही तीन वैशिष्ट्ये सांगा.
- २) निती आयोगाची कोणतीही तीन कार्ये सांगा.
- ३) कोरडवाहू शेतीच्या कोणत्याही तीन समस्या सांगा.
- ४) नागरी सहकारी बँकाची कोणतीही तीन कार्ये सांगा.
- ५) सहकारी दुग्ध संस्थेचे कोणतेही तीन उद्देश सांगा.
- ६) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेची कोणतीही तीन वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणत्याही एक) १०

- अ) लघुउद्योग म्हणजे काय? लघु उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) भारतीय नियोजनाची मुख्य उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.४ सहकारी साखर कारखान्यांच्या समस्या स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional Economic (Paper - II)
Indian Economy (BA221227)

Day & Date: Wednesday, 28-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) LPG Model of Economic Development introduced by _____.
 a) Dr. Manmohan Singh b) Dr. A.P.J. Abdul Kalam
 c) P. Chidambram d) Arun Jetly

- 2) Maharashtra state came in existence in _____.
 a) 1 May 1950 b) 1 May 1960
 c) 1 May 1970 d) 1 May 1980

- 3) _____ is the backbone of Indian Economy.
 a) Service b) Capital
 c) Agriculture d) Industry

- 4) _____ is a problem of Small Scale Industries.
 a) Low Capital b) Old Technology of Production
 c) Lack of Electricity d) All above

- 5) In 1950, the first Co-operative Sugar Factory in Maharashtra was established at _____.
 a) Pravaranagar b) Sangli
 c) Solapur d) Kolhapur

- 6) NITI Aayog was established in _____.
 a) 2010 b) 2015
 c) 2018 d) 2020

- 7) The Government of India announced their New Industrial Policy in _____.
 a) 1971 b) 1981
 c) 1991 d) 2001

- 8) _____ are the objective of Indian Planning.
 a) Self-Reliance b) Removal of Poverty
 c) Economic Growth d) All above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) State any three features of the Industrial Policy of 1991.
- 2) State any three functions of NITI Aayog.
- 3) State any three Problems of Dry Land Farming.
- 4) State any three functions of Urban Co-operative Banks.
- 5) State any three objectives of Co-operative Dairy Society.
- 6) State any three features of Economy of Maharashtra.

Q.3 Answer the following (Any One) 10

- 1) What is Small Scale Enterprises? Explain the Roll of Small Scale Enterprises.

OR

- 2) Explain the main objectives of Indian Planning.

Q.4 Explain the problems of Co-operative Sugar Factories. 10

- ७) ——— राजवटीला भारतीय इतिहासात सुवर्णयुग म्हटले जाते.
अ) शुंग साम्राज्य ब) सातवाहन साम्राज्य
क) गुप्त साम्राज्य ड) मौर्य साम्राज्य
- ८) ——— हा चीनी प्रवासी हर्षवर्धनच्या दरबारात आला होता.
अ) फाहियान ब) युवान् चान्ग
क) सुंगयुन ड) इत्सिंग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सम्राट कनिष्कच्या राजवटीबद्दल माहिती द्या.
- २) पुष्यमित्र शुंग बद्दल माहिती लिहा.
- ३) अलेक्झांडर बद्दल माहिती लिहा.
- ४) गुप्त शासक दुसरा चंद्रगुप्तचे कार्य सांगा.
- ५) सम्राट अशोकाच्या धार्मिक कार्याची माहिती लिहा.
- ६) हर्षवर्धनच्या कार्याचे वर्णन करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक)

୧୦

- अ) सातवाहन वंशाची माहिती लिहा.

किंवा

- ब) मौर्य साम्राज्य संस्थापक या नात्याने चंद्रगुप्त मौर्याची योग्यता स्पष्ट करा.

प्र.४ गुप्त काळाला प्राचीन भारतीय इतिहासातील सुवर्णकाळ का म्हंटले जाते ते उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional AIHC&A (Paper - II)
Political & Cultural History of ancient India up to 650 A.D. (BA221222)

Day & Date: Wednesday, 28-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) In ancient India there were _____ states of Mahajanpadas.
a) 15 b) 16
c) 17 d) 18
- 2) During the Maurya period, Dharma Mahamatra was appointed by _____.
a) Ashoka b) Chandragupta
c) Bindusara d) Kanishka
- 3) _____ was the capital of the Satavahana Empire.
a) Pataliputra b) Purushpur
c) Prathisthana d) Manyakhet
- 4) _____ founded the Shunga Dynasty.
a) Agnimitra b) Vasumitra
c) Bhadrak d) Pushyamitra
- 5) At the time of Alexander the Great's invasion, Magadha was ruled by a _____ dynasty.
a) Nanda b) Haryak
c) Maurya d) Gupt
- 6) Mauryan Dynasty was founded by _____.
a) Ashoka b) Chandragupta Maurya
c) Pushyamitra d) Ajatasatru
- 7) _____ reign in Indian History was called the Golden Age of India.
a) Shunga Empire b) Satvahana Empire
c) Gupta Empire d) Maurya Empire
- 8) Chinese traveler came to the court of Harshavardhana was _____.
a) Fa- Hien b) Hieun Tsang
c) Sungyun d) Itsing

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Give information about the reign of Emperor Kanishka.
 - b) Write information about Pushyamitra Shung.
 - c) Write about Alexander.
 - d) State the work of Gupta ruler Chandragupta II.
 - e) Write about the religious activities of Emperor Ashoka.
 - f) Describe the work of Harshavardhan.
- Q.3 Broad Answer question. (Any One)** **10**
- a) Write the information about Satavahana dynasty.
- OR**
- b) Explain the contribution of Chandragupta Maurya as the founder of Mauryan Empire.
- Q.4 Why the Gupta period is called the golden age of ancient Indian history. Explain with examples.** **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional History (Paper - II)
Rise of the Maratha Power (1630 - 1707 A. D) (BA221233)

वार, दिनांक : गुरुवार, २९-०५-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) छत्रपती संभाजी महाराजांचा जन्म ——— रोजी झाला.
अ) १० मे १६५० ब) १४ मे १६५२
क) २० ऑगस्ट १६५५ ड) १४ मे १६५७
- २) छत्रपती संभाजी महाराज यांनी ——— हा ग्रंथ लिहिला.
अ) मिताक्षरा ब) बुधभूषणम्
क) आज्ञापत्र ड) विवेकसिंधू
- ३) छत्रपती राजाराम महाराजांनी ——— किल्ल्यात आश्रय घेतला.
अ) चित्रदूर्ग ब) बसवकल्याण
क) पारसगड ड) जिंजी
- ४) महाराणी ताराबाई ——— यांच्या कन्या होत्या.
अ) जाधव ब) निंबाळकर
क) मोहिते ड) घाटगे
- ५) मुलकी प्रशासनात ——— महाल होते.
अ) १८ ब) १२
क) ८ ड) १०
- ६) प्रशासन व्यवस्थेत सुभ्यावरील अधिकाऱ्यास ——— असे म्हणत.
अ) सुभेदार ब) सरसुभेदार
क) हवालदार ड) कमाविसदार
- ७) किल्ल्याच्या संरक्षणाची जबाबदारी ——— या अधिकाऱ्यावर असे.
अ) सरनोबत ब) सबनीस
क) हवालदार ड) कारखानीस

- ८) — हे मिताक्षरा या ग्रंथाचे लेखक होय.
अ) विज्ञानेश्वर	ब) मुकूंदराय
क) ज्ञानेश्वर	ड) सभासद

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) महाराणी ताराबाई यांच्याविषयी माहिती द्या.
- २) संताजीचे योगदान थोडक्यात सांगा.
- ३) अष्टप्रधान मंडळातील सेनापतीची कर्तव्य सांगा.
- ४) कोणत्याही सहा अलुतेदारांची माहिती सांगा.
- ५) शिवकालीन घोडदळाची माहिती सांगा.
- ६) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या आरमारातील जहाजांची नावे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या किल्ले प्रशासनाचे वर्णन करा.
किंवा
ब) छत्रपती संभाजी महाराज व मुघल यांच्यातील संघर्षाविषयी माहिती लिहा.

प्र.४ छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळातील न्यायव्यवस्थेविषयी माहिती लिहा. १०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Optional History (Paper - II)
Rise of the Maratha Power (1630 - 1707 A. D) (BA221233)

Day & Date: Thursday, 29-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Chhatrapati Sambhaji Maharaj was born in _____.
a) 10 May 1650 b) 14 May 1652
c) 20 Aug 1655 d) 14 May 1657
- 2) Chhatrapati Sambhaji Maharaj authored the Book _____.
a) Mitakshara b) Budhbhushanam
c) Aadnyapatra d) Vivekshindhu
- 3) Chhatrapati Rajaram Maharaj went to the fort of _____ for shelter.
a) Chitradurg b) Basavkalyan
c) Parasgad d) Jinji
- 4) Maharani Tarabai was the daughter of _____.
a) Jadhav b) Nimbalkar
c) Mohite d) Ghatage
- 5) There were _____ Mahals in Civil Administration.
a) 18 b) 12
c) 8 d) 10
- 6) The Officer of Subha in Administration was _____.
a) Subhedar b) Sarsubhedar
c) Hawaldar d) Kamavisdar
- 7) _____ was the responsible for the account Defense of the Fort.
a) Sarnobat b) Sabanis
c) Hawaldar d) Karkhanis
- 8) The author of the book Mitakshara is _____.
a) Vidhnyaneshwar b) Mukundray
c) Dnyneshwar d) Sabhasad

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Give the information about Maharani Tarabai.
 - b) Briefly explain the contribution of Santaji.
 - c) State the duties of Senapati in Ashtapradhan Mandal.
 - d) Give the any six name of Aalutedar's.
 - e) Write information about cavalry of Chhatrapati Shivaji Maharaj.
 - f) Give the name of Ships in Chhatrapati Shivaji Maharaj navy.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Describe the fort administration of Chhatrapati Shivaji Maharaj.
- OR**
- b) Write the information about the conflict of Chhatrapati Sambhaji Maharaj and Mughal.
- Q.4 Write the information the Judiciary of Chhatrapati Shivaji Maharaj. 10**

Set

P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination : March/April - 2025
Optional Linguistics (Paper - II)
Introduction to Linguistics (BA221221)

Day & Date: Thursday, 29-May-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following by choosing the correct alternative.

08

- 1) An affix that comes before the word is called _____.
a) prefix
b) suffix
c) infix
d) nonfix
- 2) 'Bye-Bye' is an example of _____.
a) clipping
b) blending
c) reduplication
d) acronym
- 3) The synonym of the word 'Vacant' is _____.
a) empty
b) full
c) crowded
d) safe
- 4) 'U.K.' is an example of _____.
a) blending
b) acronym
c) affixation
d) clipping
- 5) 'John loves Mary'. The underlined word functions as _____.
a) object
b) subject
c) adverbial
d) complement
- 6) _____ is not open class word.
a) None
b) Adjective
c) Adverb
d) Pronoun
- 7) The word _____ is an example of non-gradable adjective.
a) Lucky
b) Big
c) Male
d) Happy
- 8) _____ among the following is not an inflectional suffix.
a) - ing
b) - s
c) - ed
d) - ful

Q.2 Attempt the following as directed (Any Four)**12**

- a) Give labelled morphological analysis of the following words:
- unexpected
 - unfaithful
 - gold ring
- b) Identify prefixes and suffixes in the following words:
- unhappiness
 - minibuses
 - disestablishment
- c) Identify the word formation process of the underlined words in the following sentences:
- The boys were playing see-saw in the garden.
 - I am an M.A. from EFLU, Hyderabad.
 - I have had the brunch and I am full now.
- d) Identify the word class of the underlined words in the following sentence:
My mother is going to Mumbai next week with her sister.
- e) Identify the element of clause of the underlined phrases in the following sentences:
- The bridge joins the old and new parts of the city.
 - Mr. Patil knows the truth.
 - Jyoti is working hard to get good marks.
- f) Match the antonyms of given words in the following:

Group A	Group B
new	bright
dark	small
large	old

Q.3 Answer the following question. (Any One)**10**

- a) Write a detailed note on major and minor word formation processes in English.

OR

- b) Write a note on open class words in English.

Q.4 Write a note on the elements of clause.**10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt.Marathi (Paper-III)
कादंबरी आणि उपयोजित मराठी (BA221323)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ३०-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) रथ या कादंबरीची सुरवात कोणत्या तारखेला व वर्षाला होते?
 अ) १० एप्रिल १९८४ ब) ९ एप्रिल १९८३
 क) ११ एप्रिल १९८५ ड) यापैकी नाही
- २) रावसाहेब निकमांना कामतांनी कशासाठी बोलविले होते?
 अ) बसायला ब) गप्पा मारायला
 क) काव्यसंध्येसाठी ड) यापैकी नाही
- ३) रावसाहेबांकडे कोणत्या नवलेखकाची कादंबरी परिक्षणासाठी आली होती?
 अ) खिलारी ब) कानवडे
 क) कामत ड) यापैकी नाही
- ४) रथ या कादंबरीत शैलाबाई कोणाचे नाव होते?
 अ) खिलारीच्या बायकोचे ब) कामतांच्या बायकोचे
 क) रावसाहेबांच्या बायकोचे ड) यापैकी नाही
- ५) आमदार निवासातून रावसाहेबांना कोणत्या आमदारांचा फोन आला होता?
 अ) आ. देशमुख ब) आ. मोरे पाटील
 क) आ. शिंदे ड) यापैकी नाही
- ६) रथ या कादंबरीतील कानवडे कोणती नोकरी करीत होते?
 अ) वकिल ब) डॉक्टर
 क) प्राध्यापक ड) शिपाई
- ७) रथ ही कादंबरी किती विभागात विभागली आहे.
 अ) २४ ब) २२
 क) २१ ड) २०

- ८) आडला नारायण — पाय धरी ही म्हण पूर्ण करा.
अ) माणसाचे	ब) गाढवाचे
क) कुत्र्याचे	ड) मांजराचे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

੧੨

- १) रावसाहेबांच्या मेव्हण्याची व्यक्तिरेखा रेखाटा.
- २) खिलारी यांच्या पुस्तकाचे कथानक लिहा?
- ३) रथ कादंबरीतील दलित चळवळी बदलचे मते व्यक्त करा.
- ४) प्रा. कानवडे यांनी ग्रामीण साहित्य चळवळ कशी सुरू केली ते लिहा.
- ५) ग्रामीण साहित्य चळवळीत राजकारण कसे आले ते लिहा.
- ६) म्हणीतील भाषासौंदर्य रेखाटा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- १) रथ या कादंबरीचे वाङ्मयीन परिक्षण करा.
किंवा
- २) कोणत्याही एका म्हणीवरून कथा लेखन करा.

प्र.४ ग्रामीण साहित्य चळवळ कशा पद्धतीने विकसीत पावली ते रथ या कादंबरीआधारे लिहा.

१०

7) خاکے کے ابتدائی نقوش کس میں نظر آتے ہیں؟

- (A) داستانوں۔
(B) تذکروں۔
(C) تقریظوں۔
(D) نوحوں۔

8) اردو ادب کی اصطلاح میں خاکہ نگاری انگریزی لفظ اسکیچ کا----- ہے۔

- (A) مشتق۔
(B) ترجمہ۔
(C) تضاد۔
(D) حرف جار۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) مولوی عبدالحق پر مختصر نوٹ لکھیے۔

(2) رشید احمد صدیقی کے خاکوں کے مجموعوں کی فہرست مرتب کیجیے۔

(3) نواب محسن الملک پر مختصر نوٹ لکھیے۔

(4) کندن پر مختصر نوٹ لکھیے۔

(5) علامہ اقبال نے جرمن خاتون کو اپنے گھر میں کیوں رکھا تھا؟

(6) نام دیو کی موت کس طرح واقع ہوئی؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) خاکہ "سر محمد اقبال" پڑھ کر آپ کے ذہن میں علامہ اقبال کا کیا تصور بنا؟ لکھیے۔

(2) رشید احمد صدیقی کی خاکہ نگاری کا محاکمہ کیجیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

"خاکے کے اجزائے ترکیبی" پر سیر حاصل معلومات دیجیے۔

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. KANNADA (Paper - III)
Vachana and Biography (BA221321)

Day & Date: Friday, 30-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ಬಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ - ಸಹಾಯ ಇದುವೇ ನಿಜವಾದ ದೇವರ ಪೂಜೆ.
 ೧) ಕುಡಿತ ೨) ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ
 ೩) ಮನರಂಜನೆಗೆ ೪) ವ್ಯಸನಕ್ಕಾಗಿ
- ೨) ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಲಾದ - ವೇ ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ಸ್ಮಾರಕ
 ೧) ಜಗಳ ೨) ಆಟ
 ೩) ಕೆಲಸ ೪) ಓಟ
- ೩) - ಯಂತೂ ಸದಾಅವರ ಸಂಗಾತಿ.
 ೧) ಕೊಡೆ ೨) ನಾಯಿ
 ೩) ಎಮ್ಮೆ ೪) ಕಸಬರಿಗೆ
- ೪) ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಸಂದೇಶ ನೀಡಲುಗಾಡಗೆ ಬಾಬಾ - ಕೈ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.
 ೧) ಪಂಥರಪುರ ೨) ವಿಜಯಪುರ
 ೩) ಕಲಬುರಗಿ ೪) ರಾಮೇಶ್ವರ
- ೫) ಕಳಬೇಡ, - ಬೇಡ
 ೧) ಬರ ೨) ಹೋಗ
 ೩) ಕೊಲ ೪) ಬಡಿ
- ೬) - ನೈದಿಲೆಯೇ ಶೃಂಗಾರ
 ೧) ಸೂರ್ಯಂಗೆ ೨) ನೀರಿಂಗೆ
 ೩) ಚಂದ್ರಂಗೆ ೪) ಸರ್ವಂಗೆ
- ೭) ಸಂಸಾರವೆಂಬುದೊಂದು ಗಾಳಿಯ -
 ೧) ಸೊಡರು ೨) ಅದಿರು
 ೩) ಕಡಿರು ೪) ಗೋಡೆ
- ೮) - ಶಿವಾಲಯವ ಮಾಡಿಹರು.
 ೧) ಬಡವರು ೨) ಶತ್ರುಗಳು
 ೩) ನೆರೆಯವರು ೪) ಉಳ್ಳವರು

ಪ್ರ.೨ ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಮಲೇರಿಯಾ ಮಾತ್ರ ಕುನಿನ್ ಮಾತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ೨) ನನ್ನ ಮೂರ್ತಿ ಬೇಡ.
- ೩) ಕಾಸಿ ಕಮ್ಮಾರನಾದ.
- ೪) ಲೋಕದಡೊಂಕು ನೀವೇಕೆ ತಿದ್ದುವಿರಿ?
- ೫) ಹೊಸ್ತಿಲಲಿ ಹುಲ್ಲು ಹುಟ್ಟಿ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ರಜತುಂಬಿ
- ೬) ಈ ಹೊಲಸು ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಗಾಡಗೆ ಬಾಬಾ ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಉಪದೇಶಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಿರಿ.

Set **P**

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Optional Economic (Paper - III)
Money and Banking (BA221347)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ३०-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) पैशामध्ये जी खरेदीशक्ती असते तिला ——— चे मुख्य असे म्हणतात.
अ) पैसा
ब) वस्तु
क) सेवा
ड) वरील सर्व
- २) ——— हे भाववाढीचे कारण आहे.
अ) काळा पैसा
ब) तुटीचा अर्थभरणा
क) लोकसंख्या वाढ
ड) वरील सर्व
- ३) व्यापारी बँका ——— या ठेवीवर सर्वात जास्त दराने व्याज देतात.
अ) चालु ठेवी
ब) बचत ठेवी
क) मुदत ठेवी
ड) वरील सर्व
- ४) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ही भारताची ——— आहे.
अ) सहकारी बँक
ब) मध्यवर्ती बँक
क) खाजगी बँक
ड) व्यापारी बँक
- ५) मुख्यमापन हे ——— चे प्राथमिक कार्य आहे.
अ) पैसा
ब) वस्तु
क) सोन्या
ड) वरील सर्व
- ६) नरसिंहम ही समिती ——— क्षेत्रातील सुधारणांशी संबंधित आहे.
अ) शेती
ब) बँकिंग
क) उद्योग
ड) वाहतुक
- ७) किंमत निर्देशांक तयार करण्यासाठी निवडावयाचे आधार वर्ष हे ——— असावे लागते.
अ) चढ उताराचे
ब) विशेष घटनांचे
क) सर्वसामान्य
ड) यापैकी नाही

- ८) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ची स्थापना — या वर्षी झाली.
 अ) २०१५ ब) १९७५
 क) १९४७ ड) १९३५

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) किंमत निर्देशांक म्हणजे काय? साधा किंमत निर्देशांक आणि भारांकित किंमत निर्देशांकाचा अर्थ सांगा.
- २) पैशाचे प्रकार सांगा.
- ३) भाववाढीचे प्रकार सांगा.
- ४) चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्ट्ये सांगा.
- ५) ए.टी.एम. चे फायदे सांगा.
- ६) पतनियंत्रणाची संख्यात्मक साधने सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सन १९९१ पासून भारतीय रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची भुमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ व्यापारी बँकाची कार्ये स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Optional Economic (Paper - III)
Money and Banking (BA221347)

Day & Date: Friday, 30-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Power of Purchase in money is called the value of _____.
a) Money b) Commodity
c) Services d) All the above
- 2) _____ is a cause of inflation.
a) Black Money b) Deficit Finance
c) Increase in population d) All the above
- 3) Commercial banks give maximum interest on _____.
a) Current deposit b) Saving deposit
c) Fixed deposit d) All the above
- 4) Reserve Bank of India is India's _____.
a) Co-operative Bank b) Central Bank
c) Private Bank d) Commercial Bank
- 5) Measure of value is the Primary function of _____.
a) Money b) Commodity
c) Gold d) All the above
- 6) Narsimham Committee is related to the reforms in _____.
a) Agricultural Sector b) Banking Sector
c) Industrial Sector d) Transport Sector
- 7) _____ year should be the base year to form price index.
a) UP and down b) Special events
c) General d) None of these
- 8) The Reserve Bank of India was established in the _____ year.
a) 2015 b) 1975
c) 1947 d) 1935

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) What is price index? State the meaning of simple price index and weight price index.
 - 2) State the types of money.
 - 3) State the types of inflation.
 - 4) State the objectives of monetary policy.
 - 5) State the benefits of A.T.M.
 - 6) State the quantitative instrument of credit control.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- 1) Explain the functions of money.
- OR**
- 2) Explain the role of reserve Bank of India since 1991.
- Q.4 Explain the functions of commercial banks. 10**

- ८) राजेंद्र दास यांच्या 'तुकोबा' या कविता संग्रहाला प्रस्तावना कोणी लिहली आहे?
- अ) आ.ह.साळुंखे ब) महेंद्र कदम
- क) गो.मा.पवार ड) द.ता.भोसले

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

੧੨

- १) कवी राजेंद्र दास यांच्या साहित्यकृतींची नावे लिहा
- २) कविता या वाङ्मय प्रकाराचे घटकांची माहिती लिहा
- ३) मराठी भाषेवर असलेले तुकारामांचे ऋण कवी राजेंद्र दास यांनी कसे व्यक्त केले आहे?
- ४) संत तुकारामांच्या वैकुण्ठगमना विषयीची राजेंद्र दास यांची भूमिका स्पष्ट करा.
- ५) कवि राजेंद्र दास यांनी दुष्काळाला तोंड देणाऱ्या आवलीचे चित्र कसे रेखाटले आहे?
- ६) तुकोबा या काव्यसंग्रहाची भाषाशैली विशद करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- १) राजेंद्र दास यांनी तुकोबा या कवितासंग्रहात तुकारामांच्या व्यक्तिमत्वाचे कोणते विशेष सांगितले आहेत.

किंवा

- २) खालील कवितेचे रसग्रहण करा.

कणा

‘ओळखलतं का सर मला’ पावसात आला कोणी
कपडे होते कर्दमलेले केसावरती पाणी
क्षणभर बसला नंतर हसला बोलला वरती पाहून
गंगामाई पाहुणी आली गेली घरट्यात राहून
माहेरवाशीण पोरीसारखी चार भिंतीत नाचली
मोकळ्याहाती जाईल कशी बायको मात्र वाचली
भिंत खचली चूल विझली होते नव्हते नेले
प्रसाद म्हणून पापण्यांमध्ये पाणी थोडे ठेवले
कारभारणीला घेवून संगे सर आता लढतो आहे
पडकी भिंत बांधतो आहे चिखलगाळ काढतो आहे.
खिशाकडे हात जाताच हसत हसत उठला
पैसे नकोत सर जरा एकटेपणा वाटला
मोडून पडला संसार जरी मोडला नाही कणा
पाठीवरती हात ठेवून नुसतं लढ म्हणा.

— कुसुमाग्रज

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

‘तुकोबा’ या कविता संग्रहात तुकारामांच्या जीवन दर्शना बरोबरच समकालीन जीवनाचे दर्शन कसे घडते ते विस्ताराने लिहा.

Seat No.	

Page 1 of 2

(7) شبلی نعمانی نے زیادہ تر۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ہمت میں نظمیں لکھیں۔

(A) گیت۔ (B) ثلاثی۔

(C) مثنوی۔ (D) ہائیکو۔

(8) نظیر اکبر آبادی کا اصل نام۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ تھا۔

(A) نور محمد۔

(C) عمر خان۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) صنعت تضاد کی تعریف لکھیے اور بطور مثال چند اشعار لکھیے۔

(2) صنعت تشبیہ کی تعریف لکھیے اور بطور مثال چند اشعار لکھیے۔

(3) صنعت مرآۃ النظیر کی تعریف لکھیے اور بطور مثال چند اشعار لکھیے۔

(4) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے:

مجھ کو تو ہوش نہیں تم کو خبر ہو شاید = لوگ کہتے ہیں کہ تم نے مجھے برباد کیا

(5) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے:

سب کتابوں کے کھل گئے معنی = جب سے دیکھی نظیر دل کی کتاب

(6) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے:

مقام شوق ترے قد سیوں کے بس کا نہیں = انہیں کا کام ہے یہ جن کے حوصلے ہیں زیاد

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) جنگل کی شہزادی کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

(2) نظم بڑھایا پیڑھ کر آپ کے دل و دماغ پر کیا اثرات مرتب ہوئے؟ مفصل لکھیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

نظم ساقی نامہ کے ذریعے علامہ اقبال اپنے قاری کو کیا پیغام دینا چاہتے ہیں؟ لکھیے۔

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Optional KANNADA (Paper – IV)
Novel and Poetry (BA221322)

Day & Date: Monday, 02-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ಮುಗಿಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಕವಯಿತ್ರಿ
 ೧) ವೈದೇಹಿ
 ೨) ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ
 ೩) ಭಾರತೀ ವಸ್ತ್ರದ
 ೪) ಸುಕನ್ಯಾ ಮಾರುತಿ
- ೨) ಖುರಾನ್ ಇದೊಂದು ---- ಧರ್ಮಗ್ರಂಥ
 ೧) ಲಿಂಗಾಯತ
 ೨) ಶೀಖ್
 ೩) ಇಸಾಯಿ
 ೪) ಇಸ್ಲಾಂ
- ೩) ಕನ್ನಡ ಧ್ವಜ ಹಾರಿಸಿದವಳು -
 ೧) ಕಿತ್ತೂರು ರಾಣಿ ಚನ್ನಮ್ಮ
 ೨) ಚಾಂದಬೀಬಿ
 ೩) ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ
 ೪) ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ
- ೪) ಇರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರದುದರಡೆಗೆ ಸಾಗುವುದೇ --
 ೧) ಪಯಣ
 ೨) ಚಿಕ್ಕ ಸಂದ್ರಾಮ
 ೩) ಜೀವನ
 ೪) ಮಠಾಧೀಶರು
- ೫) ಇವನು ಬಾಗೋಡು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದನು
 ೧) ಅಲಿ
 ೨) ಮಹ್ಮದ್
 ೩) ಅಮೀನಾ
 ೪) ಹಸನ್
- ೬) ಮುಸ್ಲೀಮ್ ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪಕ -
 ೧) ಬಸವಣ್ಣ
 ೨) ಮಹ್ಮದ್‌ಪೈಗಂಬರ್
 ೩) ಗುರುನಾನಕ
 ೪) ಮಹ್ಮದ್‌ಖಾನ್
- ೭) ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ್ -
 ೧) ಚಂದ್ರಗಿರಿ ತೀರದಲಿ
 ೨) ಅರುಳು ಮರುಳು
 ೩) ನಾಯಿ ನೆರಳು
 ೪) ಊರುಕೇರಿ
- ೮) ಪಶ್ಚಿಮ ಕಡಲ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದು ಮೈಚಾಚಿ ಮಲಗಿರುವ ಊರು
 ೧) ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ
 ೨) ಬೆಂಗಳೂರು
 ೩) ಕಾಸರಗೋಡು
 ೪) ಜತ್ತ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ

೧೨

- ೧) ಅದೇ ಬಯಲು ಅದೇ ಬಿಸಿಲು
- ೨) ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾರಿಬಿಟ್ಟವರು
- ೩) ನೀನು ಮಹಾಕಾಳಿಯಾಗಬೇಕವ್ವ!
- ೪) ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಬೇಕಾದರೆ ಅವು ಇರಬೇಕಲ್ಲ
- ೫) ಹೇಳಿ ನನ್ನಿಂದೇನಾಗಬೇಕು?
- ೬) ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ

ಪ್ರ.೩ ಕೆಳಗಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

- ೧) ಫಾತಿಮಾ ಹಾಗೂ ಮಹ್ಮದ್‌ಖಾನ್‌ರ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಕೊಡಿರಿ.
- ೨) ಮುಗಿಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ನಾದಿರಾ ಹಾಗೂ ರಶೀದ್ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

- ८) लोकसंख्या संक्रमण ही संकल्पना सर्वप्रथम — यांनी वापरली.
अ) पीटरसन	ब) थॉमस माल्थस
क) फ्रँक नॉटेन्स्टाईन	ड) कॅनन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) बौसरपचा लोकसंख्या सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) लोकसंख्या शास्त्र आणि अर्थशास्त्र यांच्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
- ३) मुलकी नोंदणी पद्धतीचे कोणतेही तीन गुण सांगा.
- ४) लोकसंख्या प्रक्षेपणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ५) राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य पाहणीची संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ६) लोकसंख्येची कोणतीही तीन वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) जनन म्हणजे काय? जननावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
किंवा
ब) लोकसंख्या शास्त्र म्हणजे काय? लोकसंख्या शास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ जनगणना म्हणजे काय? जनगणनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Economics (Paper - IV)
Demographic Studies (BA221348)

Day & Date: Monday, 02-06-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) According to Malthus, The Population would be double after every _____ year.

a) 20	b) 25
c) 30	d) 35
- 2) _____ Was the Commissioner of the 2011 census.

a) J.K. Bantiya	b) Dr. Swaminathan
c) C. Chandramouli	d) Dr. Gopal swami
- 3) The Scope of Demography mainly includes _____.

a) Structure of Population	b) Size of Population
c) Division of Population	d) All of these
- 4) In India, Birth and Death registration act was enacted in _____.

a) 1969	b) 1975
c) 1980	d) 1985
- 5) In India, census is conducted every _____ years.

a) 05	b) 10
c) 15	d) 20
- 6) The total Population at a given time in a given area is the _____.

a) Size of the Population	b) Population Composition
c) Population Density	d) None of these
- 7) "Principle of Political Economy" was written by _____.

a) Boserup	b) Dr. Canon
c) Malthus	d) Sidgwick
- 8) The Concept of Population transaction is first time introduced by _____.

a) Peterson	b) Thomas Malthus
c) Frank. Notestain	d) Canon

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Briefly explain the Boserup theory of Population.
 - b) Explain the interrelationship between demography and economics.
 - c) State any three Merits of Civil registration.
 - d) Explain the Types of Population Projection.
 - e) Briefly Explain the concept of National Family Health Survey.
 - f) Explain any three characteristics of Optimum Population.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) What is fertility? Explain the factors affecting on fertility.
- OR**
- b) What is Demography ? Explain the importance of Demography.
- Q.4 What is Census? Explain the Characteristics of census. 10**

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) ——— या देशात औद्योगिक क्रांतीची प्रथम सुरुवात झाली.
अ) रशिया
ब) इंग्लंड
क) जर्मनी
ड) चीन
- २) औद्योगिक क्रांती सर्वप्रथम ——— उद्योगात घडून आली.
अ) तेल
ब) जहाज
क) बांधकाम
ड) कापड
- ३) व्हिएन्ना परिषद ——— मध्ये सुरू झाली.
अ) एप्रिल १८१४
ब) जुलै १८१४
क) सप्टेंबर १८१४
ड) डिसेंबर १८१४
- ४) ——— साली मेटरनिकने आपल्या चान्सलर पदाचा राजीनामा दिला.
अ) १८४५
ब) १८४६
क) १८४७
ड) १८४८
- ५) रूसोने ——— हा ग्रंथ लिहीला.
अ) दास कॅपिटल
ब) सामाजिक करार
क) गीता
ड) कॅन्डीड
- ६) मेटरनिक ——— देशाचा पंतप्रधान होता.
अ) जर्मनी
ब) ऑस्ट्रीया
क) रशिया
ड) इंग्लंड
- ७) ——— यांना "राजांची माता" म्हणतात.
अ) मेरी अँटोइनेट
ब) रोमॅलिनो
क) मेरी लुसी
ड) जोसेफाईन

- c) नेपोलियन बोनापार्टचा जन्म ---- बेटावर झाला.
अ) कॉर्सिका ब) एल्बा
क) सेंट हेलेना ड) ग्रीनलँड

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) नेपोलियनचे व्यापार बहिष्कार धोरण.
- २) नेपोलियनची कायदे संहिता
- ३) संयुक्त युरोपची उद्दिष्ट्ये.
- ४) पवित्र संघाची उद्दिष्ट्ये.
- ५) व्हिएन्ना परिषदेची तत्त्वे
- ६) मेरी अँटोइनेट

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) औद्योगिक क्रांतीची कारणे लिहा.
किंवा
ब) नेपोलियन बोनापार्टच्या पतनाची कारणे लिहा.

प्र.४ १७८९ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची कारणे लिहा.

20

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. HISTORY (Paper - III)
History Modern Europe (1750–1871A.D.) (BA221343)

Day & Date: Tuesday, 03-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) Industrial Revolution Started in _____ country.
 a) Russia b) England
 c) Germany d) China
- 2) Industrial Revolution first happened in _____ Industry.
 a) Oil b) Ship
 c) Construction d) Textile
- 3) Vienna congress was started on _____.
 a) April, 1814 b) July, 1814
 c) Sep. 1814 d) Dec. 1814
- 4) Metternich resigned as chancellor in _____.
 a) 1845 b) 1846
 c) 1847 d) 1848
- 5) Roussou had written _____ book.
 a) Das Capital b) Social Contract
 c) Geeta d) Kandid
- 6) Metternik was Prime Minister of _____ country.
 a) Germany b) Austria
 c) Russia d) England
- 7) Who called 'The Mother of Kings'?
 a) Meri Antoenate b) Romalino
 c) Meri Lucy d) Josephine
- 8) Napoleon Bonapart was born in _____ Island.
 a) Corsica b) Elba
 c) Sent Helena d) Green land

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Continental system of Napoleon Bonaparte.
 - b) Code of Napoleon.
 - c) Objectives of concert of Europe.
 - d) Objectives of Holy Alliance.
 - e) Policy of Vienna congress.
 - f) Meri Antoenate.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the causes of Industrial Revolution.
- OR**
- b) Causes of downfall of Napoleon Bonaparte.
- Q.4 Explain the causes of French Revolution-1789. 10**

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Geography (Paper - III)
Climatology (BA221361)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) हवामानशास्त्र ही ——— भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतीक
ब) मानवी
क) आर्थिक
ड) ऐतिहासीक
- २) वातावरणात सर्वाधिक ——— वायु आढळतो.
अ) ऑक्सिजन
ब) नायट्रोजन
क) कार्बन डायऑक्साईड
ड) ओझोन
- ३) वातावरणाच्या सर्वात खालच्या थराला ——— असे म्हणतात.
अ) तपांबर
ब) स्थितांबर
क) आयनांबर
ड) बाह्यांबर
- ४) सूर्याच्या पृष्ठभागाचे तापमान सुमारे ——— अंश सेल्सियस आहे.
अ) १०००
ब) ५०००
क) ६०००
ड) ४०००
- ५) समान हवेच्या दाबांची ठिकाणे जोडणाऱ्या रेषांना ——— म्हणतात.
अ) समताप रेषा
ब) समभार रेषा
क) समपर्जन्य रेषा
ड) समक्षाररेषा
- ६) समुद्रसपाटीला प्रमाणीत हवेचा भार ——— मिलिबार असतो.
अ) १०११.२
ब) १०१२.२
क) १०१३.२
ड) १०१४.२
- ७) हवेत बाष्पाच्या स्वरूपात असलेल्या पाण्याच्या अस्तित्वाला हवेची ——— म्हणतात.
अ) तापमान
ब) वायुभार
क) उष्णता
ड) आर्द्रता

- ८) दव व दहविर ही ——— ची रूपे आहेत.
 अ) वृष्टीची
 ब) बाष्पीभवनाची
 क) सांद्रिभवनाची
 ड) आर्द्रतेची

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) तपांबर
- २) तापमानाचे उभे वितरण
- ३) तापमानाची विपरीतता
- ४) जेट प्रवाह
- ५) सांद्रीभवन
- ६) प्रतिरोध पर्जन्य

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) वातावरण म्हणजे काय? वातावरणाचे थर स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) पर्जन्याचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

सौरशक्तीच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. Geography (Paper - III)
Climatology (BA221361)

Day & Date: Tuesday, 03-06-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) Climatology is a branch of _____ Geography.
 - a) Physical
 - b) Human
 - c) Economic
 - d) Historical
- 2) _____ is the highest percentage of gas in the atmosphere.
 - a) Oxygen
 - b) Nitrogen
 - c) Carbon dioxide
 - d) Ozone
- 3) The lower layer of the atmosphere is called is _____.
 - a) Troposphere
 - b) Stratosphere
 - c) Inosphere
 - d) Exosphere
- 4) The surface temperature of the sun is around _____.
 - a) 9000
 - b) 5000
 - c) 6000
 - d) 4000
- 5) The line joining the places of equal pressure is called _____.
 - a) Isotherms
 - b) Isobars
 - c) Isohytes
 - d) Isohaline
- 6) The standard pressure at sea level is _____ mb.
 - a) 1011.2
 - b) 1012.2
 - c) 1013.2
 - d) 1014.2
- 7) Water existing in the form of Evaporation in the air is called _____.
 - a) Temperature
 - b) Air pressure
 - c) Heat
 - d) Humidity
- 8) Dew and frost are the forms of _____.
 - a) Precipitation
 - b) Evaporation
 - c) Condensation
 - d) Humidity

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Troposphere
 - b) Vertical distribution of Temperature.
 - c) Inversion of Temperature.
 - d) Jet Stream
 - e) Condensation
 - f) Orographic Rainfall
- Q.3 Board answer question. (Any One)** **10**
- a) What is atmosphere? explain structure of atmosphere.
- OR**
- b) Explain types of precipitation.
- Q.4 Board answer question.** **10**
- Explain factors affecting on distribution of Insolation.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination March/April - 2025
English (Comp.) (BA221301)

Day & Date: Wednesday, 04-June-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ is the only work that the man enjoy in Workers' Paradise.
 - a) Studying people
 - b) reading books
 - c) Making sculptures and paintings
 - d) engaging in labour
- 2) What is the central emotion that Iona Potapov fight with throughout the essay?
 - a) Joy
 - b) Anger
 - c) Grief
 - d) Excitement
- 3) How did Eurydice die?
 - a) Drowned in a river
 - b) Bitten by a snake
 - c) Fell from a cliff
 - d) Illness
- 4) How many cold winters have passed since the speaker first laid eyes on the fair friend?
 - a) One
 - b) Two
 - c) Four
 - d) Three
- 5) The central theme of "Daffodils" is _____.
 - a) Loneliness
 - b) Nature's Beauty
 - c) Night Sky
 - d) Urban Life
- 6) What does the Youth refuse to do in the poem?
 - a) Breaking a promise
 - b) Remaining constant
 - c) Bringing eternal ecstasy
 - d) Dwelling in temporary joy
- 7) He is very hope _____.
 - a) -ness
 - b) -ed
 - c) -ful
 - d) -ly
- 8) The children _____ in the field now.
 - a) has played
 - b) have playing
 - c) were played
 - d) are playing

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Discuss in short the main idea of the story "A Wrong Man in Worker's Paradise".
- b) Why does the poet mention the number "ten thousand" when describing the Daffodils?
- c) Discuss the role of the stable scene in the story "Misery" and its reflection of Iona's internal state.
- d) What moral lesson is conveyed through the conditions set by the King for Orpheus to be reunited with Eurydice?
- e) How does Shakespeare use language and poetic devices to convey the timeless nature of the fair friend's beauty?
- f) Discuss the symbolic meaning of the fruit mentioned in the poem "To Youth" and its relevance to the theme.

Q.3 Answer the following question. (Any One)**10**

- a) Define Leadership. What are the important points to develop leadership skills?

OR

- b) Write a review of your favourite movie which you have seen recently.

Q.4 You are Mr. Ratan, a post-graduate who has completed MCA. Now you have applied for the post of Software Developer in TCS. Draft a piece of an interview with expected questions on Educational Qualifications, Experience and Salary etc.

10

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

Inter-Disciplinary Sub (I.D.S.)

Ancient Indian History & Culture

Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (BA221306)

वार, दिनांक : गुरुवार, ०५-०६-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) ——— हे पुरातत्वीय साधन नाही.

अ) अरण्यक

ब) स्तूप

क) ताम्रपट

ड) नाणे

२) ——— हा ग्रंथ वेदांशी संबंधित नाही.

अ) ऋग्वेद

ब) उपवेद

क) सामवेद

ड) यजुर्वेद

३) गुहाचित्रे हे ——— संस्कृतीचे वैशिष्ट्ये आहे.

अ) मध्याश्मयुग

ब) पुराश्मयुग

क) नावाश्मयुग

ड) सिंधू

४) ——— शोध नवाश्मयुग काळात लागला.

अ) सोने धातूचा

ब) शिल्पकलेचा

क) शेतीचा

ड) लोह धातूचा

५) वैदिक संस्कृतीमध्ये ——— देवतेला फार महत्त्व होते.

अ) इंद्र

ब) वरुण

क) मातृ

ड) वायू

६) उत्तर वैदिक काळामध्ये विवाहाचे एकूण ——— प्रकार होते.

अ) पाच

ब) सहा

क) सात

ड) आठ

७) ——— हे सिंधू संस्कृतीचे खास वैशिष्ट्य होय.

अ) सोळा संस्कार

ब) महास्नानगृह

क) पशुपालन

ड) विवाहसंस्था

- ८) सिंधू संस्कृती मधील — हे बंदराचे ठिकाण गुजरात राज्यात होते.
अ) लोथल ब) कालीबंगण
क) दायमाबाद ड) चान्हुदारो

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) पुराश्मयुगातील हत्यारांविषयी माहिती द्या.
- २) मध्याश्मयुगातील सामाजिक जीवन सांगा.
- ३) वेदांविषयी माहिती द्या.
- ४) प्रवासवर्णन म्हणजे काय सांगून चीनी प्रवासवृत्तांत सांगा.
- ५) सिंधकालीन घरांविषयी माहिती द्या.
- ६) उत्तर वेद काळातील चार आश्रमांची माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) चीन भारतीय वाङ्मयीन साधने स्पष्ट करा.
किंवा
ब) सिंधू संस्कृतीतील नगर रचनेची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.४ वेदकालीन देवदेवता व वैदिकांचे धार्मिक जीवन स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025

Inter-Disciplinary Sub (I.D.S.)

Ancient Indian History & Culture

Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (BA221306)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ was not archeological source.

a) Aranyak	b) Stupa
c) Copperplate	d) coin
- 2) _____ was not related to Vedas.

a) Rugveda	b) Upveda
c) Samveda	d) Yajurveda
- 3) Cave paintings are characteristic of _____ culture.

a) Middle Stone Age	b) Purashma Yuga
c) Navashmyug	d) Indus
- 4) _____ was invented during the Neolithic period.

a) Gold	b) Sculpture
c) Agriculture	d) Iron
- 5) In Vedic culture _____ Deity was very important.

a) Indra	b) Varun
c) Maternal	d) Vayu
- 6) In post-Vedic period there were total _____ types of marriage.

a) Five	b) Six
c) Seven	d) Eight
- 7) _____ This is a special feature of Indus culture.

a) Sixteen rites	b) Great bathhouse
c) Animal husbandry	d) Institution of marriage
- 8) In the Indus Civilization, was a port site in the state of Gujarat.

a) Lothal	b) Kalibangan
c) Daymabad	d) Chanhudaro

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Give information about Paleolithic weapons.
 - b) Describe the Social life of the middle Ages.
 - c) Give information about Vedas.
 - d) Explain what a travelogue is in Chinese travelogues.
 - e) Explain houses of Indus culture.
 - f) Give information of four ashram in post-Vedic period?
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain literary sources of Ancient India.
- OR**
- b) State the features of Indus Civilization city planning.
- Q.4 Explain the Religious life of Vedic gods and goddesses.** **10**

कमाल गुणः ४०

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- Page 1 of 4

७) भारतामध्ये वन्यजीव संरक्षण कायदा कोणत्या साली समंत झाला?

अ) १९६२

ब) १९७२

क) १९६८

ड) १९७४

८) "ॲमेझॉन हे ——— परिसंस्थेचे उदाहरण आहे?

अ) जंगल

ब) सागरी

क) गवताळ

ड) वाळवंट

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) लिंगभाव समानतेची गरज सांगा.

२) परिस्थितिकी विज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करा.

३) प्राण्याचे हक्क सांगा.

४) परिस्थितिकीय अनुक्रमण सांगा.

५) ऑक्सिजन चक्र स्पष्ट करा.

६) जंगलाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) परिसंस्थेचे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) परिसंस्थेतील पोषकद्रव्याचे चक्र म्हणजे काय? कार्बन चक्र आणि नायट्रोजन चक्र या उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

प्र.४ जंगल म्हणजे काय? जंगलतोडीचे दुष्परिणाम व उपाययोजना स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Social Ecology (BA221318)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** What is the major cause of diminishing wildlife number?
a) Deforestation b) Cannibalism
c) Paucity of drinking water d) Habitat destruction
- 2)** What is the need for gender equality among the following?
a) Economic Development
b) Preventing atrocities on Women
c) Development of family, society and country
d) All of the above
- 3)** Who first time use the concept of ecosystem?
a) E. Odum b) A. Tansley
c) G. Mayer d) E. Haeckel
- 4)** Study of relationship of organisms to their environment is _____.
a) Ecology b) Biology
c) Geology d) None of these
- 5)** When is the 'World Environment Day' celebrated?
a) 5th July b) 5th June
c) 5th August d) 5th October
- 6)** A group of Individuals of a plant or animal species, inhabiting a given area is called _____.
a) Population b) Ecosystem
c) Community d) Biome
- 7)** In India wildlife Protection Act was passed in _____.
a) 1962 b) 1972
c) 1968 d) 1974
- 8)** "Amazon" is an example of _____ ecosystem?
a) Forest b) Marine
c) Grass Land d) Desert

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) State the Need of Gender equality.
 - b) Explain the concept of Ecology.
 - c) State the Rights of Animals.
 - d) State Ecological succession.
 - e) Explain Oxygen cycle.
 - f) State the importance of Forest.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain the Components of Ecosystem.
- OR**
- b) What is Nutrient cycle in Ecosystem? Explain it with example carbon cycle and nitrogen cycle.
- Q.4 What is Forest? Explain the consequences and remedies on Deforestation.** **10**

Set **P**

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Prayojan Mulak Hindi (BA221303)

वार, तारीख : गुरुवार, ०५-०६-२०२५

कमाल गुणः ४०

समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं.

२) प्रश्न के दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के निर्धारित पूर्ण अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गये विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 0८

- १) प्रयोजनमूलक भाषा ——— की आवश्यकताओं को पूरा करने के लिए उपयोग में लायी जाती है।
अ) जीवन ब) काम
क) भाषा ड) प्रकृति
- २) नौकरी के लिए आवेदन पत्र की भाषा ——— होती है।
अ) अनेकार्थक ब) नम्र
क) क्लिष्ट ड) आदेशात्मक
- ३) बैंक, बीमा और शेअर मार्केट में ——— का प्रयोग किया जाता है।
अ) विधिक हिंदी ब) तकनीकी हिंदी
क) जनसंचार माध्यम हिंदी ड) वाणिज्यिक हिंदी
- ४) सोलापुर रेल्वे स्टेशन ——— है।
अ) उत्तर रेल्वे स्टेशन ब) मध्य रेल्वे स्टेशन
क) दक्षिण रेल्वे स्टेशन ड) स्थानिक रेल्वे स्टेशन
- ५) सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालय में ——— हिंदी का उपयोग किया जाता है।
अ) कार्यालयीन ब) साहित्यिक
क) विधिक ड) तकनीकी
- ६) खेल को जिज्ञासा और कौतुहल का विषय ——— पत्रकारिता ने बनाया है।
अ) कृषी ब) ग्रामीण
क) खेल ड) महिला

- ७) टाइम्स और बिजनेस स्टैंडर्ड ——— पत्रिकाएँ हैं।
अ) बाल ब) खोजी
क) राजनीतिक ड) आर्थिक
- ८) सोलापुर आकाशवाणी से प्रातःकाल छः बजे ——— प्रसारित किये जाते हैं।
अ) गीत ब) भजन
क) समाचार ड) विज्ञापन

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी 4)

੧੨

- १) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए।
 - अ) Consumer
 - ब) Bond
 - क) Agency
- २) जनसंचार माध्यमों के नाम लिखिए।
- ३) 'जागतिक महिला दिन' का वृत्तांत लिखिए।
- ४) पत्रकारिता की परिभाषा दीजिए।
- ५) खोजी पत्रकारिता का परिचय दीजिए।
- ६) कार्यालयीन हिंदी का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।

प्र.३ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए। (कोई भी एक)

20

- १) छात्रवृत्ती समय पर न मिलने के कारण पदाधिकारी के नाम पत्र लिखिए।
पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

अथवा

- २) पत्रकारिता के प्रकार स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ प्रयोजनमूलक हिंदी की परिभाषा देकर विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए।

20

Page 1 of 4

८) युक्त सूत्र ओळखा.

अ) $q \equiv \sim q$

ब) $(p \cdot q) \equiv (r \cdot s)$

क) $p \equiv (p \vee p)$

ड) $p \equiv q$

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $[(p \supset q) \cdot p] \supset q$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
- २) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $(p \equiv \sim \sim p)$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
- ३) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $(q \vee p) \equiv (p \vee q)$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
- ४) विधानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ५) विगामी अनुमान म्हणजे काय?
- ६) तर्कशास्त्राचे आकारिक स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.३ आकारिक सिद्धतेकरिता स्थानांतराचे कोणतेही सात नियम लिहा.

१०

किंवा

आकारिक सिद्धता द्या.

अ) १) $p \supset q$

२) $q \supset r$

३) $r \supset s$

४) $p \quad / \quad \therefore s$

ब) १) $(p \vee q) \supset (r \cdot s)$

२) $p \quad / \quad \therefore s$

प्र.४ सोपाधिक किंवा अप्रत्यक्ष सिद्धता पद्धतीचा उपयोग करून खालील सत्य विधाने सिद्ध करा.

१०

१) $\sim (p \vee q) \supset (\sim p \cdot \sim q)$

२) $[(p \cdot q) \supset r] \supset [p \supset (q \supset r)]$

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Modern Logic (Propositional Logic) (BA221315)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option.

08

- 1) Validity is a property of ____.

a) word	b) Term
c) Inference	d) Sentence
- 2) Logic is developed in modern times therefore it is called ____ logic.

a) Ancient	b) Modern
c) Medieval	d) None of these
- 3) All are the characteristics of Administration except ____.

a) ~	b) .
c) $\equiv$	d) $\supset$
- 4) M.P. is the rule of ____.

a) Inference	b) Replacement
c) Dilemma	d) None of these
- 5) 'Vidya and Shreya are clever' this proposition is symbolized as ____.

a) $v \cdot s$	b) $v \vee s$
c) $v \supset s$	d) $v \equiv s$
- 6) ____ is logical constant.

a) p	b) q
c) $\supset$	d) m
- 7) ____ is the rule of replacement.

a) M.P.	b) M.T.
c) Conjunction	d) D. Morgan
- 8) Identify valid formulas.

a) $q \equiv \sim q$	b) $(p \cdot q) \equiv (r \cdot s)$
c) $p \equiv (p \vee p)$	d) $p \equiv q$

Q.2 Write short answer (Any Four)**12**

- 1) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether $[(p \supset q) \cdot p] \supset q$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
- 2) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether $(p \equiv \sim \sim p)$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
- 3) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether $(q \vee p) \equiv (p \vee q)$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
- 4) Explain the nature of proposition.
- 5) What is Inductive inference?
- 6) Explain formal nature of logic.

Q.3 Write any seven rules of replacement for formal proof.**10****OR**

Construct formal proof

- a)
 - 1) $p \supset q$
 - 2) $q \supset r$
 - 3) $r \supset s$
 - 4) $p \quad / \quad \therefore s$
- b)
 - 1) $(p \vee q) \supset (r \cdot s)$
 - 2) $p \quad / \quad \therefore s$

Q.4 Use the method of conditional proof or indirect proof to prove the following tautologies.**10**

- 1) $\sim (p \vee q) \supset (\sim p \cdot \sim q)$
- 2) $[(p \cdot q) \supset r] \supset [p \supset (q \supset r)]$

Page 1 of 5

- ८) जर दोन्ही आधारविधाने विशिष्ट स्वरूपाची असतील तर ----.
अ) निष्कर्ष शक्य आहे	ब) निष्कर्ष शक्य नाही
क) दोन निष्कर्ष शक्य आहेत	ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) विगामी अनुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) सत्यता आणि युक्तता यातील फरक स्पष्ट करा.
- ३) पद म्हणजे काय?
- ४) 'एकही मुलगी हुशार नाही' या विधानावरून कोणकोणती प्रतियोगी अनुमाने काढता येतील, ते लिहा.
- ५) खालिल विधानांचे परिवर्तन रूप द्या
अ) सर्व पोपट हिरवे असतात
ब) एकही कुत्रा वाघ नाही
क) काही शिक्षक प्रामाणिक असतात.
- ६) खालिल विधानांचे प्रतिवर्तन रूप द्या.
अ) सर्व माकड मानव असतात.
ब) एकही मांजर श्वेत नाही
क) काही इंजिनियर भारतीय आहेत

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

୨୦

- १) पारंपारिक विधानांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- किंवा**
- २) खालिल निरुपाधिक संविधानांची युक्तता स्पष्टीकरणासहित तपासा
- अ) सर्व हंस काळे असतात
सर्व पक्षी हंस आहेत
-
- म्हणून, सर्व पक्षी काळे असतात
- ब) एकही वकील पोलीस नाही
एकही इंजिनियर पोलीस नाही
-
- म्हणून, एकही इंजिनियर वकील नाही

प्र.४ खालील अनुलंब संविधानांची युक्तता स्पष्टीकरणासह तपासा.

20

- १) जर मुल कष्टाळू असतील तर ते यशस्वी होतील
मुले कष्टाळू नाहीत
-
- म्हणून, ते यशस्वी होत नाहीत

- २) जर राम आनंदी असेल तर तो श्रीमंत असेल
राम आनंदी आहे

म्हणून, राम श्रीमंत असेल

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Traditional Logic (Deductive Logic) (BA221316)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option.

08

- 1) Conclusion is derived from evidences or premises is called _____.
a) Proposition b) Term
c) Word d) Inference
- 2) Validity of inference is depending upon _____ of an inference.
a) Form b) Matter
c) Truth d) Falsity
- 3) 'Indian and Non-Indian' is a pair of _____.
a) Contrary b) Contradictory
c) Compatible d) None of these
- 4) Universal affirmative proposition is also called _____ proposition.
a) A b) E
c) I d) O
- 5) If consequent is false, the antecedent must be _____ in hypothetical proposition.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these
- 6) In mediate inference _____ premises are sufficient for drawing a conclusion.
a) Two b) Three
c) Four d) Five
- 7) Conversion and obversion are kinds of _____ inference.
a) Inductive b) Opposition
c) Mediate d) Education
- 8) If both premises are particular then _____.
a) Conclusion can draw
b) No conclusion can draw
c) Two conclusions can draw
d) None of these

Q.2 Short answers. (Any Four)**12**

- 1) Explain the nature of Inductive inference.
- 2) Distinguish between truth and validity.
- 3) What is term?
- 4) What inferences by opposition of proposition can be drawn from the proposition - 'No girl's are clever'
- 5) Give converse form of the following propositions.
 - a) All parrots are green
 - b) No dogs are tigers
 - c) Some teachers are honest
- 6) Give obverse form of the following propositions.
 - a) All monkeys are men.
 - b) No cats are white.
 - c) Some Engineers are Indians.

Q.3 Explain the traditional classification of proposition.**10****OR**

Test the validity of the following categorical syllogism with explanation.

- a) All swans are black
All birds are swans

Therefore, All birds are black
- b) No advocates are police
No engineers are police

Therefore, No engineers are advocates

Q.4 Test the validity of the following hypothetical syllogism with explanation.**10**

- a) If Boys are hard workers then they will be successful.
Boys are not hard workers.

Therefore, they will not be successful.
- b) If Ram is happy then he is rich
Ram is happy

Therefore, he is rich

Set

P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Basics of Linguistics (BA221319)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option. 08

- 1) The number of signals or sounds used in animal communication are _____.
a) Limited
b) Unlimited
c) Infinite
d) uncountable
- 2) There are _____ consonants in English.
a) Twenty
b) Eight
c) Twenty-four
d) twelve
- 3) Human language is _____.
a) Limited
b) Instinctive
c) Closed
d) Non-instinctive
- 4) _____ of the following is a characteristic of animal communication.
a) open system
b) duality of patterning
c) structurally complex
d) Closed system
- 5) /i:/ is a _____ vowel.
a) Semi
b) Front
c) Back
d) central
- 6) /n/ is a _____ sound.
a) Velar
b) Dental
c) Glottal
d) alveolar
- 7) _____ is the central element in the structure of a syllable.
a) releasing consonant
b) coda
c) Vowel
d) consonant
- 8) _____ are the variants of phonemes.
a) Sounds
b) Symbols
c) Allophones
d) words

Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four)**12**

- 1) Give examples of the following minimal pairs.
 i) / i: / & /u: / ii) /s /& /z/ iii) /m / & /n/
- 2) Give phonemic transcription of the following words marking stress where it occurs.
 i) Vehicle ii) Onion iii) island
- 3) Transcribe the following words and give their CVC structure.
 i) call ii) knit iii) rock
- 4) Give three term labels of the following phonemes.
 i) /u:/ ii) /h / iii) /v/
- 5) Mark intonation in the following
 1) It was quite good.
 2) You like it?
 3) How is your daughter?
- 6) Underline the weak forms in the following.
 1) She is beautiful.
 2) Can I help?
 3) I am tired.

Q.3 Answer any one of the following questions.**10**

- 1) Discuss characteristic features of human language
- 2) Bring out the difference between animal communication system and human language.
 No engineers are police

Q.4 Write a note on 'affricates' and 'laterals' in English**10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Public Administration (BA221312)

वार, दिनांक : गुरुवार, ०५-०६-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) लोकप्रशासनामध्ये लाइन घटकाचे कार्य सर्वात महत्वाचे मानले जाते ———
 - अ) जेथे व्यवसाय मोठ्या प्रमाणात केला जातो
 - ब) जेथे कार्याची पद्धती खूपच जटिल असते
 - क) जेथे तज्ञांचे कौशल्य अत्यंत आवश्यक मानले जाते
 - ड) वरीलपैकी सर्व
- २) लोकप्रशासन ——— आहे.
 - अ) एक प्रक्रिया
 - ब) एक स्वतंत्र शाखा
 - क) अभ्यासाचे क्षेत्र
 - ड) वरीलपैकी सर्व
- ३) खालीलपैकी ——— हे लोकप्रशासनाचे वैशिष्ट्ये नाही.
 - अ) लोकप्रशासन हे शास्त्र आणि कला आहे
 - ब) लोकप्रशासनाची तंत्रे सर्वत्र लागू होतात
 - क) लोकप्रशासन एक व्यवसाय आहे
 - ड) लोकप्रशासन खाजगी मालकीपेक्षा वेगळे नाही
- ४) संघटनेचे मानवीय दृष्टिकोनातून स्पष्टीकरण कोणी केले?
 - अ) मॅक्स-वेबर
 - ब) एल्टन मेयो
 - क) एफ. जे. टेलर
 - ड) रोहथिलिसबर्ग
- ५) ——— या देशामध्ये स्वतंत्र स्वनियंत्रित मंडळे मोठ्या प्रमाणात आढळून येतात.
 - अ) यु. के.
 - ब) यु. एस. एस. आर.
 - क) भारत
 - ड) यु. एस. ए.
- ६) खालीलपैकी ——— हे सार्वजनिक लोकनिगमाचे वैशिष्ट्य आहे.
 - अ) धार्मिक स्वायत्तता
 - ब) संसदीय कायद्याने स्थापना
 - क) आर्थिक मर्यादा
 - ड) सार्वत्रिक स्वरूप

- ७) आज्ञेची ऐक्यता तत्वामध्ये ———
- अ) संघटनेच्या प्रमुखाकडे अधिकारांचे केंद्रीकरण झालेले असते.
 ब) कर्मचाऱ्यांना केवळ एका वरिष्ठांकडून आज्ञा प्राप्त होणे आवश्यक असते.
 क) आज्ञा देण्याची जबाबदारी सामुहिकपणे समूहावर सोपविण्यात येते.
 ड) आदेश आडव्या रेषेत समान रीतीने निर्गमित केले जातात.
- ८) ——— हा संघटनेच्या पदसोपान तत्वाचा फायदा आहे.
- अ) आदेशाची स्पष्ट साखळी ब) शिस्त आणि स्थिरता
 क) नियंत्रणाची छोटी कक्षा ड) वरीलपैकी सर्व

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- १) पदसोपान
- २) रेखा घटक
- ३) नियंत्रण कक्षा
- ४) लोकप्रशासनाचे महत्व
- ५) लोकनिगमासमोरील खाजगीकरणाची आव्हाने
- ६) लोकप्रशासन आणि खाजगी प्रशासनातील फरक

प्र.३ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) लोकप्रशासनाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा?
किंवा
- २) संघटनेचे चार आवश्यक घटक स्पष्ट करा?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

लोकनिगमाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Public Administration (BA221312)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) In public administration Line organization is most suitable where _____.
 a) Business is carried on large scale
 b) Methods of operations are complex
 c) Where expertise of specialist is required
 d) All of these
- 2) Public administration refers to _____.
 a) A process
 b) A discipline
 c) A field of study
 d) All of these
- 3) All are the characteristics of Administration except _____.
 a) It is a science and art
 b) Has techniques that are universally applicable
 c) Is a profession
 d) Is not distinct from ownership
- 4) Who explained the Human-relation approach?
 a) Max-Weber
 b) Elton Mayo
 c) F. J. Taylor
 d) Roethlisberger
- 5) Independent Regulatory Commissions established in _____ country.
 a) UK
 b) USSR
 c) India
 d) USA
- 6) _____ is the characteristics of public corporation.
 a) Religious freedom
 b) Established by Parliamentary Law
 c) Economic restrictions
 d) Universal Nature
- 7) The principle of unity of command implies _____.
 a) In union there is strength
 b) Employees should receive orders from one superior only
 c) Group to be assigned the responsibility of commanding
 d) Command be equally distributed among horizontal line

- 8) What is an advantage of a hierarchical structure?
- a) Clear chain of command
 - b) Discipline and stability
 - c) Small span of control
 - d) All of these

Q.2 Write short answer (Any Four) 12

- 1) Hierarchy
- 2) Line Agencies
- 3) Span of Control
- 4) Importance of public administration
- 5) Challenges of Privatization in front of Public Corporation
- 6) Difference between Public and Private Administration

Q.3 Answer the following question in detail (Any One) 10

- 1) Explain the Nature and Scope of Public Administration?

OR

- 2) Explain the four Bases of Departmental Organization?

Q.4 Answer the following question in detail 10

Give the Meaning and Characteristics of Public Corporation?

- ८) म. फुले यांनी कोणता ग्रंथ लिहिला?
अ) शेतकऱ्याचे दुःख	ब) शेतकऱ्याचा आसूड
क) शेतीसुधारणा	ड) शेतकऱ्याचे कथन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) ग्रामीण समाजाचा अर्थ सांगा?
- २) शेतीच्या पुनर्बांधणीसाठी काही उपाय सुचवा?
- ३) शेतीविकासातील अडथळे कोणते?
- ४) ग्रामपंचायतीचे कार्य सांगा?
- ५) भाडेकरार कायदा म्हणजे काय?
- ६) सर्वोदयाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) ग्रामीण विकासाची व्याख्या आणि व्याप्ती स्पष्ट करा?
किंवा
ब) भारतातील कृषी व्यवसायाचे पुनरावलोकन करा?

प्र.४ ग्रामीण विकासातील भूदान चळवळीचे योगदान स्पष्ट करा? १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Rural Development (BA221317)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) Gramsevak is the Secretary of _____.
 a) Panchayat Samiti b) Zilla parishad
 c) Grampanchayat d) Tehsil
- 2) Bhudan movement was started by _____.
 a) Lord Mecale b) M. Gandhi
 c) Gadage Maharaj d) Vinoba Bhave
- 3) Which of the following factors is important for the reconstruction of agriculture?
 a) Crop insurance b) Loan waiver
 c) Free electricity d) Inflation
- 4) Social relations of rural society are _____.
 a) Primary b) Secondary
 c) Formal d) Private
- 5) The stratification of rural society is _____.
 a) Homogeneous b) Heterogeneous
 c) Racial d) Temporal
- 6) Who proposed the ideology of Sarvodaya?
 a) M. Phule b) Rabindranath Tagore
 c) M. Gandhi d) Maharshi Karve
- 7) What is the minimum age required to contest Zilla Parishad elections?
 a) 18 b) 21
 c) 35 d) 25
- 8) Which of the following books was written by M. Phule.
 a) Shetkaryache dukh b) Shetakaryacha Asud
 c) Sheti sudharana d) Shetkaryache kathana

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) State the meaning of rural society.
 - b) Suggest some remedies for reconstruction of agriculture.
 - c) State the obstacles in agricultural business.
 - d) State the function of Gram Panchayat.
 - e) State the meaning of the Tenancy Agreement Act.
 - f) State two features of Sarvodaya.
- Q.3 Answer the following question in detailed. (Any One)** **10**
- a) Define the Rural development and explain the its scope?
- OR**
- b) Review the agricultural Business in India?
- Q.4 State the contribution of Bhudan Chalval in rural development.** **10**

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Introduction to Tourism Geography (BA221310)

वार, दिनांक : गुरुवार, ०५-०६-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

02

- १) पर्यटन भूगोल ही ——— भूगोलाची शाखा आहे.
अ) आरोग्य ब) आर्थिक
क) दळणवळण ड) वसाहत
- २) मनोरंजनासाठी पर्यटन ही संकल्पना ——— लोकांनी मांडली.
अ) रोमन ब) ग्रीक
क) जर्मन ड) अरब
- ३) सायलेंट व्हॅली ही ——— राज्यात आहे.
अ) हिमाचल प्रदेश ब) केरळ
क) उत्तर प्रदेश ड) महाराष्ट्र
- ४) जेरुसलेम हे पर्यटन स्थळ ——— लोकांचे धार्मिक स्थळ आहे.
अ) हिंदू ब) जैन
क) ज्यू ड) मुस्लिम
- ५) आंतरराष्ट्रीय व स्वदेशी पर्यटन हे पर्यटनाचे प्रकार ——— वर अवलंबून आहेत.
अ) राष्ट्रीयता ब) आकर्षण
क) उद्देश ड) हंगाम
- ६) माहितीपत्रके, दुमडलेली पत्रिका, विक्री पत्रे व वितरण साहित्य यांचा उपयोग ——— साठी केला जातो.
अ) जनसंपर्क ब) पर्यटन प्रसिद्धी
क) विक्री साहाय्य ड) बाजारपेठ संशोधन

- ७) बुलेट ट्रेन चा शोध ---- या देशाने लावला.
 अ) जर्मनी
 क) चीन
 ब) भारत
 ड) जपान
- ८) व्यक्तिमत्व विकास हा पर्यटनाचा ---- परिणाम आहे.
 अ) सामाजिक
 क) पर्यावरणीय
 ब) आर्थिक
 ड) राजकीय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) पर्यटन भूगोलाचे महत्व.
- २) पर्यटनाचे ऐतिहासिक घटक.
- ३) पर्यटन बाजारपेठेची कार्ये.
- ४) पर्यटनातील वाहतूक प्रकार.
- ५) पर्यटनाचे पर्यावरणावरील परिणाम
- ६) हॉटेलाचे प्रकार सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) पर्यटन भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा?
किंवा
ब) पर्यटन विकासावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक स्पष्ट करा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

- वेगवेगळ्या आधारावर पर्यटन प्रकाराच्या वर्गीकरणाची चर्चा करा?

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Introduction to Tourism Geography (BA221310)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
- 4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Tourism Geography is the branch of _____ geography.

a) Medical	b) Economic
c) Transport	d) Settlement
- 2) _____ People put forwarded the concept of recreation for tourism.

a) Roman	b) Greek
c) German	d) Arab
- 3) Silent valley is in _____ state.

a) Himachal Pradesh	b) Kerala
c) Uttar Pradesh	d) Maharashtra
- 4) Jerusalem is _____ people religious place.

a) Hindu	b) Jain
c) Ju	d) Muslim
- 5) International and Domestic are the types of tourism based on _____.

a) Nationality	b) Attraction
c) Purpose	d) Season
- 6) Information letters, folders, sales letters and distribution material are the important for _____.

a) Public relation	b) Tourism publicity
c) Sale support	d) Market research
- 7) _____ Country has developed Bullet train.

a) Germany	b) India
c) China	d) Japan
- 8) Personality development is a _____ impact of tourism.

a) Social	b) Economic
c) Environmental	d) Political

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Importance of tourism geography.
 - b) Historical factors of tourism development.
 - c) Functions of tourism marketing.
 - d) Types of transportation in tourism.
 - e) Environmental impacts of tourism.
 - f) State the types of Hotel.
- Q.3 Broad Question. (Any One)** **10**
- a) Define Geography of tourism and explain its nature?
- OR**
- b) Explain the physical factors affecting tourism development.
- Q.4 Broad Question.** **10**
- Discuss classification of tourism on various basis?

Set

P

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Resource Geography of Maharashtra - I (BA221309)

वार, दिनांक : गुरुवार, ०५-०६-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) महाराष्ट्रातील ——— हा प्रदेश तलावांचा प्रदेश म्हणुन ओळखला जातो.
अ) मराठवाडा ब) खानदेश
क) पूर्व विदर्भ ड) कोकण
- २) महाराष्ट्रातील भीमा व गोदावरीची खोरी ——— या रांगेने विभागली आहे.
अ) सातमाळा ब) महादेव
क) बालाघाट ड) अजिंठा
- ३) महाराष्ट्रात सर्वाधिक पर्जन्य ——— याठिकाणी पडते.
अ) चिखलदरा ब) अंबोली
क) तोरणमाळ ड) माथेरान
- ४) ——— हा उच्चप्रतीचा कोळसा आहे.
अ) बिटुमिनस ब) अँथ्रासाईट
क) लिग्नाईट ड) पीट
- ५) महाराष्ट्राने देशाचा ——— टक्के क्षेत्र व्यापला आहे.
अ) ९ . ३६ ब) १० . १५
क) १५ . १७ ड) २० . २२
- ६) कोयना जलविद्युत केंद्र ——— नदीवर आहे.
अ) भीमा ब) कोयना
क) पंचगंगा ड) गोदावरी
- ७) भारतामधील मँगनीजचे ——— टक्के साठे एकट्या महाराष्ट्रात आहे.
अ) ३० ब) ४०
क) ५० ड) ६०

- ८) महाराष्ट्रातील दख्खनच्या पठाराची निर्मिती ---- मुळे झाली आहे.
अ) भुकंप ब) उर्ध्वगामी हालचाली
क) लाव्हारसाच्या संचयनामुळे ड) नदीच्या कार्यामुळे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) महाराष्ट्राचे प्राकृतिक विभाग सांगून, सह्याद्री चे थोडक्यात वर्णन करा.
- २) महाराष्ट्रातील पूर्वेकडे वाहणाऱ्या कोणत्याही एका नदीचे वर्णन करा.
- ३) प्रादेशिक विकासावर टीप लिहा.
- ४) सिंचनाच्या स्रोत सांगून एकावर टीप लिहा.
- ५) अपारंपरिक ऊर्जा संसाधनांच्या फायद्याचे वर्णन करा.
- ६) प्रादेशिक विकासात संसाधनांच्या भूमिकेचे वर्णन करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) महाराष्ट्रातील ऋतूचे नावे सांगून कोणत्याही एका ऋतूचे वर्णन करा.
किंवा
ब) साधन संपत्तीची व्याख्या सांगून साधनसंपत्तीचे वर्गीकरण करा.

प्र.४ महाराष्ट्रातील मृदेचे प्रकार सांगून मृदासंधारण पद्धतींचे वर्णन करा. १०

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Resource Geography of Maharashtra - I (BA221309)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) In Maharashtra _____ region is known as water ponds region.

a) Marathwada	b) Khandesh
c) Eastern Vidharbha	d) Konkan
- 2) In Maharashtra Bhima and Godavari river channel was separated by _____ hills.

a) Satmala	b) Mahadev
c) Balaghat	d) Ajinta
- 3) In Maharashtra _____ place is recorded highest rainfall.

a) Chikaldhara	b) Amboli
c) Toranmal	d) Matheran
- 4) _____ type of coal is highest grade.

a) Bituminous	b) Anthracite
c) Lignite	d) Peat
- 5) The Maharashtra state sharing _____ percent land in India.

a) 9.36	b) 10.15
c) 15.17	d) 20.22
- 6) Koyna Hydel Power plant located on _____ river.

a) Bima	b) Koyna
c) Panchganga	d) Godavari
- 7) In Maharashtra _____ percent of manganese distribution in India.

a) 30	b) 40
c) 50	d) 60
- 8) Formation of Deccan plateau in Maharashtra duo to _____.

a) Earth Quack	b) Vertical Movement
c) Volcanic Lava	d) Work of River

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) State the physiographic divisions of Maharashtra and explain briefly about Sahyadri.
 - b) Describe the cast flowing any one river of Maharashtra.
 - c) Write short note on regional development.
 - d) State the sources of irrigation and describe any one of them.
 - e) Describe the benefit of non conventional power resources.
 - f) Describe the role of resources in regional development.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) State the seasons in Maharashtra and describe any one season.
- OR**
- b) Define the natural recourses and classify the resources.
- Q.4 State the types of soil and describe the soil conservation methods in Maharashtra. 10**

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 2

८) हंबीरराव मोहिते यांच्या सुकन्येचे नाव काय?

- अ) सोयराबाई ब) जनाबाई
क) जिजाबाई ड) ताराबाई

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) 'गोदीच्या किनाऱ्यावर' या ललित कथेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- २) 'कलावंतनगरी कोल्हापूर' या ललित कथेतील कोल्हापूरची ओळख सांगतात.
- ३) ललित गद्याचे प्रकार सांगा.
- ४) 'कुलस्वामिनी' या ललित कथेतील पार्वतीचे व्यक्तिमत्व स्पष्ट करा.
- ५) 'कांचनकण' या ललित कथासंग्रहातील चार कथांची नावे लिहा.
- ६) शिवाजी सावंत 'गदिमीची' कोणती आठवण सांगितली?

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- १) 'कांचनकण' या ललित कथासंग्रहाचे वेगळेपण सांगा.
किंवा
२) 'ते तीन आशिर्वाद' या कथेचा आशय थोडक्यात लिहा.

प्र.४ मल्लम्माच्या व्यक्तिमत्त्वाचे गुणवैशिष्ट्ये सांगा?

१०

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 4

- ८) सचिव हा ——— रूपाचा पत्रव्यवहार आणि नोंदी ठेवतो.
 अ) गुप्त
 ब) वैयक्तिक
 क) व्यावसायिक
 ड) संस्थात्मक

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- १) कंपनी सचिव
- २) आवक पत्र व्यवहार
- ३) धारिका पद्धत
- ४) कार्यालयाचे व्यवस्थापन
- ५) कार्यालयाचे यात्रीकीकरण
- ६) कामगार संघटनेचा सचिव

प्र.३ दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) आवक आणि जावक पत्रव्यवहाराची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) सूचीकरण म्हणजे काय? सूचीकरणाचे प्रकार सांगा.

प्र.४ यशस्वी सचिव होण्याकरिता आवश्यक पात्रता व गुण सांगा.

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Secretarial Practice & Commercial Correspondence (BA221363)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) In _____ Filing method papers will not touch to the bottom.
 - a) Vertical
 - b) Suspension
 - c) Horizontal
 - d) None of these
- 2) It is the responsibility of _____ secretary to complete various functions according to company's Act.
 - a) Private
 - b) Company
 - c) Co-operative
 - d) Trusty
- 3) The appointment of a secretary of a co-operative society is _____.
 - a) Unnecessary
 - b) optional
 - c) Mandatory
 - d) needed
- 4) _____ is the CEO of the company.
 - a) Secretary
 - b) Register
 - c) Director
 - d) Treasurer
- 5) In the old Roman Empire the person doing the secretarial work was designated as _____.
 - a) Amatya
 - b) Sachiva
 - c) Scribe
 - d) None of these
- 6) According to Jacobson, the profession of a secretary is one of the _____ professions.
 - a) Oldest
 - b) modern
 - c) latest
 - d) None of these
- 7) A secretary should be _____.
 - a) a partnership firm
 - b) a corporate body
 - c) an individual
 - d) None of these
- 8) A secretary _____ correspondence and keep records.
 - a) Secret
 - b) Persons
 - c) Business
 - d) Institute

- Q.2 Write short notes. (Any Four)** **12**
- a) Company Secretary
 - b) Incoming Letter Transactions
 - c) Holder method
 - d) Office management
 - e) Office Mechanization
 - f) Secretary of the Trade Union
- Q.3 Write long answer of following question. (Any One)** **10**
- a) Explain the process of incoming and outgoing correspondence.
- OR**
- b) What is listing? State the types of listing.
- Q.4 Explain the qualifications and qualities required to become a successful secretary.** **10**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Urdu Ki Sheri-O-Nasri Asnaf Ka Taruf (BA221304)

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے:

(A) رختی۔ (B) چہرہ۔

(C) بین و بکا۔

(A) شمالی ہند۔ (B) دکن۔

(C) خلیجیوں۔ (D) تغلقوں۔

(A) علی گڑھ تحریک۔ (B) رومانوی تحریک۔

(C) ترقی پسند تحریک۔ (D) حلقہٴ ارباب ذوق۔

(4) 'اللبیلی صبح'----- کی تحریر کردہ شاہکار نظم ہے۔

(A) فیض احمد فیض۔

(C) جاں نثار اختر۔

(5)۔۔۔۔۔ نے صنف 'قصیدہ' کو بام عروج تک پہنچایا۔

(A) ابراہیم ذوق۔

(C) جگر مراد آبادی۔ (D) محمد رفیع سودا۔

6) ایسی شاعری جس میں کسی کے مرنے پر افسوس کیا جائے اور مرنے والے کے محاسن بیان کئے جائیں تو اسے ----- کہتے ہیں۔

(A) غزل۔ (B) قصیدہ۔

(C) مرثیہ۔ (D) نظم۔

7) 'قصیدے' کی تمہید یا اس کے ابتدائی پہلے حصے کو ----- کہتے ہیں۔

(A) گریز۔ (B) تشبیہ۔

(C) دعائیہ۔ (D) مدح۔

8) 'شاعر فطرت' ----- کو کہا جاتا ہے۔

(A) جگر مراد آبادی۔ (B) حسرت موہانی۔

(C) جوش ملیح آبادی۔ (D) مخدوم سحی الدین۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

1) درج ذیل غزل کے شعر کی تشریح کیجیے؟

بھول جاتا ہوں میں ستم اس کے

وہ کچھ اس سادگی سے ملتا ہے

2) درج ذیل غزل کے شعر کی تشریح کیجیے؟

حیرت غرور حسن سے شوخی سے اضطراب

دل نے بھی تیرے سیکھ لیے ہیں چلن تمام

3) مخدوم سحی الدین کی تحریر کردہ نظم 'چارہ گر' کا خلاصہ مختصر لکھیے؟

4) اردو 'قصیدہ نگاری' کا آغاز و ارتقاء پر مختصر نوٹ لکھیے؟

5) صنف 'غزل' کے اجزائے ترکیبی پر مختصر نوٹ لکھیے؟

6) جوش ملیح آبادی کی نظم 'البیلی صبح' کا خلاصہ مختصر تحریر کیجیے؟

10

سوال نمبر. 3 مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) 'نظم' کی تعریف بیان کرتے ہوئے 'اردو نظم' کا آغاز و ارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیے؟

(2) مرثیہ 'حضرت امام حسین علیہ السلام' کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے؟

10

سوال نمبر. 4. محمد رفیع سودا کا تخلیق کردہ قصیدہ 'تفحیک روزگار' کا خلاصہ مفصل قلمبند کیجیے؟

- ८) भारतात श्रमाचा पुरवठा श्रमाच्या मागणीच्या मानाने —— आहे.
 अ) कमी
 ब) जास्त
 क) समान
 ड) वरीलपैकी नाही

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) श्रम कल्याण व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - २) श्रम मागणीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
 - ३) भारतीय श्रम बाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ४) वेतन भिन्नतेचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - ५) बाल कामगार स्पष्ट करा.
 - ६) भारतातील कोणत्याही चार श्रम समस्या स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- १) भारतातील श्रम समस्या दूर करण्याच्या उपाययोजना स्पष्ट करा.
 किंवा
 - २) भारतातील वेतनातील भिन्नतेची कारणे स्पष्ट करा.
- प्र.४ श्रम कल्याण म्हणजे काय? श्रम कल्याणाचे महत्त्व स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Labour Welfare (BA221308)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Labour welfare relates with improvement of _____.
 a) Standard of living
 b) safety of workers
 c) Social-economic status of the workers
 d) All of the above
- 2) In India, supply of labour is high but there is scarcity of _____ labour.
 a) educated
 b) skilled
 c) organized
 d) All of the above
- 3) Supply of labour in short period is supposed to be _____.
 a) Inelastic
 b) Elastic
 c) less elastic
 d) None of the above
- 4) Wages differential occurs according due to _____.
 a) Sex
 b) Skill
 c) Experience
 d) All of the above
- 5) _____ is the reward for labour.
 a) Rent
 b) wages
 c) Interest
 d) Profit
- 6) The benefits which workers are getting other than money wages is known as _____.
 a) Money wages
 b) Real wages
 c) Extra wages
 d) None of the above
- 7) Agriculture labour is _____ in India.
 a) Unorganised
 b) Organised
 c) Trained
 d) all of the above
- 8) Supply of labour is _____ than the demand for labour in India.
 a) Lower
 b) Higher
 c) Equal
 d) None of the above

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Explain the Scope of labour welfare.
 - b) Explain the factors affecting on demand of labour.
 - c) Explain the characteristics of Indian Labour Market.
 - d) Explain the types of wages differentials.
 - e) Explain the child labour.
 - f) Explain any four problems of labour in India.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain the measures to solve labour problems in India.
- OR**
- b) Explain the causes of wages differentials in India.
- Q.4 What is Labour welfare? Explain the importance of Labour welfare.** **10**

- ८) सहकारी चळवळीच्या विकासासाठी शासन-प्रकाराची मदत करते.
 अ) भागभांडवल भागीदारी ब) करविषयक सवलती
 क) कायदेशीर मदत ड) वरील सर्व

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) सहकाराचा अर्थ सांगा.
 - २) सहकाराचे फायदे सांगा.
 - ३) डेन्मार्क मधील सहकार चळवळ स्पष्ट करा.
 - ४) जागतिकीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ५) सहकाराची वैशिष्ट्ये सांगा.
 - ६) भारतीय सहकार चळवळीचे भवितव्य सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) ग्रामीण विकासात सहकाराची भुमिका स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) भारतीय सहकार चळवळीचे मुल्यमापन स्पष्ट करा.
- प्र.४ सहकाराची तत्वे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Co-operation (BA221307)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) _____ is the father of co-operative movement.
 - a) Robert Owen
 - b) Dr. Marshall
 - c) Karl Marx
 - d) J.M. Kenes
- 2) Dairy co-operative institution have succeeded in _____ country.
 - a) Germany
 - b) Denmark
 - c) England
 - d) Japan
- 3) In India the first co-operative act was passed in _____ year.
 - a) 2014
 - b) 1948
 - c) 1904
 - d) 1890
- 4) In India Globalization Policy was accepted in _____ year.
 - a) 1931
 - b) 1951
 - c) 1971
 - d) 1991
- 5) The Chairman of the co-operative society is selected from _____.
 - a) Directors
 - b) Members
 - c) Employee
 - d) None of these
- 6) The Government of India established Vaidyanathan committee in _____ year.
 - a) 1991
 - b) 2004
 - c) 2010
 - d) 2014
- 7) _____ organization meant co-operative institution.
 - a) Compulsory
 - b) Political
 - c) Optional
 - d) Economic
- 8) Government provide _____ type aid for the development of co-operative development.
 - a) Share capital partnership
 - b) Relaxation in tax
 - c) Legal help
 - d) All the above

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) State the meaning of co-operation.
 - b) State the benefits of co-operation.
 - c) Explain the co-operative movement in Denmark.
 - d) Explain the concept of Globalization.
 - e) State the features of co-operation.
 - f) State the future of co-operative movement in India.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain the role of co-operation in rural development.
- OR**
- b) Explain the evaluation of co-operative movement in India.
- Q.4 Explain the principles of co-operation.** **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970A.D.) (BA221311)

वार, दिनांक : गुरुवार, ०५-०६-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) १८१९ मध्ये मुंबई इलाख्याचा पहिला गव्हर्नर म्हणुन — यांची नेमणुक झाली.
 अ) लॉर्ड वेलस्ली ब) लॉर्ड बेंटिंग
 क) लॉर्ड कॉर्नवॉलीस ड) माऊंट स्टुअर्ट एलफिन्स्टन
- २) — च्या खलित्याला शिक्षणाचा मॅगनाचार्टा म्हणतात.
 अ) झिरपण्याच्या सिध्दांताला ब) चार्लस वूड
 क) डॉ. रस्तोगी आयोग ड) श्री. कृष्ण आयोग
- ३) जगन्नाथ शंकर शेठ यांचा जन्म — येथे झाला.
 अ) आग्रा ब) बेंगलोर
 क) मुंबई ड) कलकत्ता
- ४) इ.स. १८०२ मध्ये बाजीराव दुसरा व कर्नल क्लोज यांच्यामध्ये — चा तह झाला होता.
 अ) वसईचा तह ब) सालबाईचा तह
 क) पंढरपूरचा तह ड) वडगांवचा तह
- ५) मराठेकालीन उत्पन्नाचे प्रमुख साधन — हे होते.
 अ) महसूल ब) मुलूखगिरी
 क) शेती ड) उद्योग व्यवसाय
- ६) धन्वंतरी म्हणून — हे समाजसुधारक ओळखले जातात.
 अ) जगन्नाथ शंकरशेठ ब) भाऊ दाजी लाड
 क) गो.ग. आगरकर ड) महात्मा फुले
- ७) महात्मा फुले यांनी १८६३ मध्ये पुणे येथे — गृह स्थापन केले.
 अ) बालहत्या प्रतिबंधक गृह ब) बालसंगोपन गृह
 क) केशवपन प्रतिबंध गृह ड) यापैकी नाही

- ८) महात्मा फुले यांनी शेतकऱ्यांची दुःखे — या ग्रंथाद्वारे मांडली आहेत.
अ) गुलामगिरी	ब) शेतकऱ्यांच्या आसुड
क) सार्वजनिक सत्यधर्म	ड) तृतीय रत्न

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) पेशवेकालीन स्त्री जीवनाची माहिती द्या.
- २) ब्रिटिशकालीन ग्राम प्रशासनाची माहिती द्या.
- ३) जगन्नाथ शंकरशेठ यांचे शैक्षणिक कार्य सांगा.
- ४) इंग्रजी शिक्षणाचे परिणाम सांगा.
- ५) सत्यशोधक समाजाची माहिती लिहा.
- ६) महात्मा फुले यांनी शेतकऱ्यांच्या हितासाठी केलेली कार्ये सांगा.

प्र.३ १) 19 व्या शतकाच्या सुरुवातीच्या महाराष्ट्राच्या राजकीय व सामाजिक परिस्थितीचे वर्णन करा.

୨୦

किंवा

- २) जगन्नाथ शंकरशेठ व भाऊदाजी लाड यांचे महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणेतील योगदान सुधारणेतील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.४ महात्मा फुले यांचे जीवन व कार्ये थोडक्यात सांगा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History of Social Reforms in Maharashtra (1818 - 1970A.D.) (BA221311)

Day & Date: Thursday, 05-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) In 1819 A.D. _____ was appointed as the First Governor of Bombay Territory.

a) Lord Wellesley	b) Lord Benticks
c) Lord Cornwallis	d) Mount Alphonstone
- 2) _____ Considers it the Magna Charta of Indian Education.

a) Theory of Percolation	b) Recommendation of Charles Wood
c) Dr. Rastogi Commission	d) Shri. Krishna Commission
- 3) Jagannath Shankar Sheth was born in _____.

a) Agra	b) Bengaluru
c) Mumbai	d) Kolkata
- 4) In 1802 A.D. the Treaty of _____ was signed between Bajirao II and Cornwallis.

a) Treaty of Vasai	b) Treaty of Salbai
c) Treaty of Pandharpur	d) Treaty of Wadgaon
- 5) _____ was the main source of income during the Maratha Period.

a) Revenue	b) Mulukhgiri
c) Agriculture	d) Industry business
- 6) _____ is a social reformer known as "Dhanwantari".

a) Jagannath Shankar Sheth	b) Dr. Bhau Daji Lad
c) G.G. Agarkar	d) Mahatma Phule
- 7) Mahatma Phule established _____ Grah in Pune 1863.

a) Planet to Prevent Infanticide
b) Child Care Planet
c) Keshavaram restrictive Planet
d) None of these

- 8) Mahatma Phule has Presented the sufferings of farmers in the book ____.
- a) Gulamgiry
 - b) Setkaracya Asud
 - c) Sarvajanik Satydharm
 - d) Trutiy Ratna

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Give information about woman's life during Peshwa Period.
- b) Give information about village administration during British Period.
- c) Mention the educational work of Jagannath Shankar Sheth.
- d) State the effects of English education.
- e) Write information about Satyashodhak Samaj.
- f) State the work done by Mahatma Phule for the welfare of farmers.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Describe the Political and Social conditions of early 19th Century Maharashtra.

OR

- b) Explain the contribution of Jagannath Shankar Sheth and Bhau Daji Lad in social reforms in Maharashtra.

Q.4 Briefly describe the life and work of Mahatma Phule. 10

- ८) — हा नेता जहालमतवादा कणा होता.
अ) न्या. रानडे	ब) दयानंद सरस्वती
क) दादाभाई नौरोजी	ड) लोकमान्य टिळक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) १८५७ च्या उठावाचे तात्कालिक कारण काय होते?
- २) राणी लक्ष्मीबाईची कामगिरी थोडक्यात लिहा.
- ३) राणीच्या जाहीरनाम्यातील ४ कलम लिहा.
- ४) ब्राह्मो समाजाची कोणतीही चार तत्वे लिहा.
- ५) जहालमतवादाचा अर्थ सांगा.
- ६) लोकमान्य टिळकांची चतुःसूत्री कोणती होती?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे सांगा?
किंवा
ब) सामाजिक सुधारणा चळवळीतील सत्यशोधक समाजाने दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

प्र.४ १८५७ च्या उठावाची राजकीय व लष्करी कारणे स्पष्ट करा.

20

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. History (Paper – IV)
Modern India (1857 -1950 A.D.) (BA221344)

Day & Date: Friday, 06-06-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ was the first ruler to accept subsidiary Alliance System.

a) Marathe	b) Nizam
c) Nawab	d) Tipu Sultan
- 2) _____ was made first Viceroy by the Proclamation of Victoria Queens.

a) Lord Wellesley	b) Lord Dalhousie
c) Lord Canning	d) Lord Hastings
- 3) In India, English education was started on _____.

a) 1813	b) 1821
c) 1835	d) 1851
- 4) _____ was the founder of Brahmo Samaj.

a) Swami Dayanand Sarswati	b) Rajaram Mohan Roy
c) Mahatma Phule	d) Swami Vivekanand
- 5) _____ was the original name of Swami Dayanand Sarswati.

a) Mulshankar	b) Devshankar
c) Naresh	d) Aabashankar
- 6) Indian National Congress was founded with the inspiration of _____.

a) Dadabhai Naoroji	b) Dr. Annie Besant
c) Sir Alan Hume	d) Lokmanya Tilak
- 7) _____ was wrote Gulamgiri Book.

a) Raja Rammohan Roy	b) Swami Dayanand Saraswati
c) Mahatma Phule	d) Achary Agarkar
- 8) _____ was the backbone of ‘ Jahalmatwad.

a) Justice Ranade	b) Swami Dayanand Saraswati
c) Dadabhai Naoroji	d) Lokmanya Tilak

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) What is the interim causes of 1857 revolt?
 - b) Write in short the work of Queen Laxmibai.
 - c) Tell any four articles of Queens Proclamation.
 - d) Write any four principles of Brahmo Samaj.
 - e) What is meant by “Jahalmaatwad”?
 - f) Write the four principles of Lokmanya Tilak.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Discuss in detail the causes of the rise of Indian Nationalism.
- OR**
- b) Explain the contribution of Satyashodhak Samaj role in Social and Religious Movement.
- Q.4 Explain the political and military causes of 1857 revolt.** **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Geography (Paper – IV)
Geography of India (BA221362)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ०६-०६-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 ४) स्टेन्सिल वापरण्याची परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) भारताचे स्थान — गोलाधार्ता आहे.
 अ) दक्षिण व पश्चिम ब) उत्तर व पूर्व
 क) उत्तर व दक्षिण ड) दक्षिण व पूर्व
- २) भारताचा क्षेत्रफळात जगात — क्रमांक लागतो.
 अ) ७ ब) ६
 क) ५ ड) ४
- ३) मोसमी हा शब्द — या भाषेतून निर्माण झाला.
 अ) ग्रीक ब) रोमन
 क) अरेबियन ड) अमेरिका
- ४) भारताचे हवामान सर्वसाधारण — प्रकारचे आहे.
 अ) थंड ब) भूमध्य सागरीय
 क) शुष्क ड) मौसमी
- ५) — हा सर्वात उच्च प्रतीचा कोळसा आहे.
 अ) अँथ्रोसाईट ब) बिटूमिनस
 क) लीगनाईट ड) पीट
- ६) बॉम्बे हाय तेल क्षेत्र — या राज्यात आहे.
 अ) महाराष्ट्र ब) आसाम
 क) केरळ ड) गुजरात

७) २०११ च्या जनगणनेनुसार भारताच्या लोकसंख्येची घनता —— आहे.

अ) ३६८

ब) ३८०

क) ३८५

ड) ३९०

८) लोकसंख्येतील स्त्री-पुरुषांच्या प्रमाणात —— म्हणतात.

अ) लिंग संरचना

ब) वय संरचना

क) साक्षरता

ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

१) भारताचे स्थान

२) गाळाची मृदा

३) भारत: माहिती तंत्रज्ञान

४) लिंग संरचना

५) भारतातील जैन धर्माचे वितरण

६) लोह खनिजाचे प्रकार

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) भारताचे प्राकृतिक विभाग सांगून कोणत्याही एका विभागाचे वर्णन करा.

किंवा

ब) दगडी कोळशाचे प्रकार सांगून भारतातील वितरण स्पष्ट करा.

प्र.४ भारताच्या लोकसंख्येचे वितरण स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. Geography (Paper – IV)
Geography of India (BA221362)

Day & Date: Friday, 06-06-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Draw Neat diagrams wherever necessary.
 4) Use of stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) India is located in _____ hemisphere.
 a) South and Western b) North and Eastern
 c) North and Western d) South and Eastern
- 2) India is the _____ largest country in the world about area.
 a) 7 b) 6
 c) 5 d) 4
- 3) The World monsoon is originated from _____ language.
 a) Greek b) Roman
 c) Arabian d) American
- 4) Generally India has _____ type of climate
 a) Cold b) Mediterranean
 c) Dry d) Mansoon
- 5) _____ is the highest grade of Coal.
 a) Anthrasite b) Bituminus
 c) Lingnite d) Peet
- 6) Bombay high oil field is found in _____ state.
 a) Maharashtra b) Assam
 c) Kerala d) Gujarat
- 7) According to census 2011 the density of India is _____.
 a) 368 b) 380
 c) 385 d) 390
- 8) The proportion of male and female in population is called _____.
 a) Sex Composition b) Age Composition
 c) Literacy d) None of these

- Q.2 Write Short Notes. (Any Four)** **12**
- a) Location of India
 - b) Alluvial soil
 - c) India: Information Technology
 - d) Sex Composition
 - e) Distribution of Jain Religion in India
 - f) Types of Iron ore
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) State the physiography division of India and describe any one of them.
- OR**
- b) State the types of coal and explain its distribution in India.
- Q.4 Explain the population distribution of India.** **10**

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Hindi (Paper - III)
Aadhunik Hindi Kahani Sahitya Evam Vyavaharik Hindi (BA221327)

वार, तारीख : सोमवार, ०९-०६-२०२५
 समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

कमाल गुण: ४०

सुचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 २) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के निर्धारित पूर्ण अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखित। **०८**

- १) 'बूढ़ी काकी' कहानी समाज की ——— समस्या की ओर संकेत करती है।
 अ) वृद्धाओंकी विवश स्थिति
 ब) गिरते मानवीय मूल्य
 क) रिश्ते में आए बदलाव की समस्या
 ड) उपर्युक्त सभी
- २) 'जहाँ लक्ष्मी कैद है' कहानी के लेखक ——— हैं।
 अ) संजीव ब) राजेंद्र यादव
 क) जयप्रकाश कर्दम ड) सूर्यबाला
- ३) 'उस दुनिया की ज्योती' ——— के जीवनपर प्रकाश डालती हैं।
 अ) युवाओं ब) मजदूरों
 क) तृतीय पंथियों ड) किसानों
- ४) सूर्यबाला का जन्म ——— अक्टूबर में हुआ।
 अ) २० अक्टूबर ब) २२ अक्टूबर
 क) २४ अक्टूबर ड) २५ अक्टूबर
- ५) संजीव द्वारा लिखी ——— कहानी राजनीति पर आधारित है।
 अ) बूढ़ी काकी ब) फैसला
 क) उसने कहा था ड) नेता
- ६) गजाधर बाबू ——— में नौकरी करते थे।
 अ) स्कूल ब) कॉलेज
 क) रेल ड) बस

- ७) अनुवाद का शाब्दिक अर्थ — है ।
अ) परिवर्तन ब) संक्षेपण
क) विज्ञापन ड) संवाद
- ८) संवाद का सामान्य अर्थ — है ।
अ) वार्तालाप ब) अनुकरण
क) भाषांतर ड) अनुवाद

प्र.२ संक्षेप में उत्तर लिखित : (6 में से 4)

੧੨

- १) अनुवाद लेखन का महत्व संक्षेप में लिखिए।
- २) विज्ञापन का अर्थ और एक परिभाषा लिखिए।
- ३) संवाद कौशल किसे कहते हैं?
- ४) अनुवाद प्रक्रिया का महत्व क्या है?
- ५) 'फुलवा' कहानी उद्देश्य क्या है?
- ६) 'जहाँ लक्ष्मी कैद है' कहानी का पात्र लाला रूपाराम बेटी को भगवान क्यों मानते हैं ?

प्र.३ ससंदर्भ स्पष्टीकरण (3 में से 2)

20

- १) "जब वह थके—हारे बाहर से आते, तो उनकी आहट पा वह रसोई के द्वारपर निकली आती; और उनकी सलज्ज आँखें मुस्करा उठतीं। गजाधर बाबू को तब हर छोटी बात भी याद आती और वह उदास हो उठते ——— अब कितने वर्षों बाद यह अवसर आया था जब वह फिर उसी स्नेह और आदर के मध्य रहने जा रहे थे।"
- २) "आह! कैसी सुगन्धि है! अब मुझे कौन पूछता है? जब रोटीयों के ही लाले पड़े हैं तब ऐसे भाग्य कहाँ की भरपेट पूडियाँ मिलें?"
- ३□ "और राजा लोगों के महल उससे भी कहीं ज्यादा बड़े! न! और नहीं तो क्या तुम्हारी पंचकूटरिया जितने ? वह टिलटिलाकर हँस पड़ा! मैं खुद भी।"

प्र.४ 'बीट्टन मर गई' कहानी की समीक्षा किजिए।

20

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

Opt. Psychology (Paper - III)

Development Psychology (Adolescent and early Adulthood) (BA221359)

वार, दिनांक : सोमवार, ०९-०६-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) वैकासीक मानसशास्त्राला ---- असेही म्हटले जाते.

अ) बोधनिक	ब) चिकित्सा
क) जीवनकक्षा	ड) बाल
- २) किशोरावस्थेचा कालावधी ---- वर्षांचा असतो.

अ) १२ ते २०	ब) १० ते १५
क) २० ते २५	ड) ६ ते १२
- ३) प्रारंभिक प्रौढावस्थेच्या सातत्यपूर्ण विकासाचा कालखंड ---- ते ---- वयापासून सुरू होतो.

अ) १० ते २०	ब) ३० ते ४०
क) २० ते ४०	ड) ३० ते ६०
- ४) ---- प्रौढावस्थेमध्ये शारीरिक विकास आणि परिपक्वता पूर्णत्वास पोहचते.

अ) प्रारंभिक	ब) मध्यम
क) उत्तर	ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) प्रेमाचा त्रिमिती सिद्धांत ---- यांनी सुचविला आहे.

अ) पेश	ब) स्टनबर्ग
क) केली	ड) लेव्हिन्सन
- ६) एरिक्सनच्या मते "किशोरांचे मुख्य कार्य म्हणजे ---- अवस्था संपादन करणे होय".

अ) पेचप्रसंग	ब) ओळखीची
क) सहमती	ड) उत्कटता

- ७) बाल्यावस्था आणि प्रौढावस्था दरम्यानचा संक्रमण अवस्थेला ——— असे म्हणतात.
 अ) उत्तर किशोरावस्था ब) किशोरावस्था
 क) प्रारंभिक प्रौढावस्था ड) मध्यम प्रौढावस्था
- ८) ——— प्रकारची मैत्री किशोरावस्थेमध्ये विकसीत होते.
 अ) समलिंगी ब) आत्मलिंगी
 क) विषमलिंगी ड) दुय्यम

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) एडस् म्हणजे काय?
- २) क्षुधाअभाव आणि क्षुधाअतिरेक यातील फरक सांगा.
- ३) कुमारवयीन माता (गरोदरपण) म्हणजे काय?
- ४) घटस्फोटाचे प्रकार सांगा.
- ५) स्त्रियांचे सामाजिक घडयाळ म्हणजे काय?
- ६) स्थिती स्थापकत्य म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) प्रारंभिक प्रौढावस्थेतील कार्य निवड आणि कारकिर्द प्रारंभ स्पष्ट करा.
 किंवा

ब) ताण आणि साधक कौशल्ये जीवनातील आव्हाने विषयी माहिती स्पष्ट करा.

प्र.४ पौगंडावस्थेचा कालावधी लवकर आणि उशीरा वयात येण्याचे परिपक्वतेचे परिणामाचे वर्णन करा.

१०

Set

P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025

Opt. Psychology (Paper - III)

Development Psychology (Adolescent and early Adulthood) (BA221359)

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Developmental Psychology is also known by _____.
a) Cognitive b) Clinical
c) Life span d) Child
- 2) The Period of adolescence is _____ years.
a) 12 to 20 b) 10 to 15
c) 20 to 25 d) 6 to 12
- 3) Early adulthood the period from age _____ to _____ is a time of continued development.
a) 10 to 20 b) 30 to 40
c) 20 to 40 d) 30 to 60
- 4) Physical development and maturation are complete at _____ adulthood.
a) Early b) Middle
c) Late d) All the above
- 5) _____ has suggested 'Triangular Theory of Love'.
a) Perry b) Sternberg
c) Kelly d) Levinson
- 6) According to Erikson the main task of adolescence is to achieve a state of _____.
a) Crisis b) Identity
c) Conformity d) Passion
- 7) The Transitional Stage between Childhood and adulthood called _____.
a) Late Adolescence b) Adolescence
c) Early adulthood d) Middle adulthood
- 8) _____ Friendship are developed in adolescence.
a) Homosexuality b) Autosexualtiy
c) Hetrosexuality d) Secondary

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is AIDS?
- b) State difference between Anorexia Nervosa and Bulimia.
- c) What is called Teenage Pregnancies?
- d) State Types of Divorce.
- e) What is womens social clocks?
- f) What is Resilience?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain work in Early adulthood choosing and Embarking career?

OR

- b) Explain stress and coping: Dealing with life challenges.

Q.4 Describe timing of Puberty: consequences of Early and Late maturation? 10

Seat No.	

ੳ) ਹਾਸਯ

- ७) रहिम ——— दोहों के लिए सुविख्यात हैं ।
अ) नीतिपरक ब) ऐतिहासिक
क) सामाजिक ड) वीर रसात्मक
- ८) बिहारी ——— काल के सर्वाधिक चर्चित कवि हैं ।
अ) रीति ब) भक्ति
क) आदि ड) वीरगाथा

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर तीन चार पंक्तियों में लिखिए। १२

- १) उपसर्ग की परिभाषा देकर 'अति' उपसर्ग के चार उदाहरण लिखिए।
- २) 'सब' उपसर्ग का अर्थ बताकर उसके दो उदाहरण लिखिए।
- ३) अर्थ के आधार पर वाक्य के भेद स्पष्ट कीजिए।
- ४) प्रश्नार्थक वाक्य किसे कहते हैं? सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
- ५) प्रत्यय के प्रकार लिखिए।
- ६) कृदन्त प्रत्यय की परिभाषा लिखकर दो उदाहरण लिखिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्हीं दो की संसंदर्भ व्याख्या कीजिए। १०

- १) "पोथी पढ़ि पढ़ि जग मुवा, पंडित भया न कोई ।
एकै आषिर पीव का, पढ़ै सु पंडित होई ।।"
- २) "नहिं परागु नहिं मधुर मधु, नहिं विकासु इही काल ।
अलि कलि ही सौ बंध्यो, आगे कौन हवाल ।।"
- ३) "बिगरी बात बनै नहीं, लाख करौ किन कोय ।
रहिमन फाटे दूध को, मथे न माखन होय ।।"

प्र.४ पठित दोहों के आधार पर कबीर की भक्ति भावना स्पष्ट कीजिए। **१०**

Set | P

Opt. Psychology Paper - IV
Applied Psychology (BA221360)

कमाल गुणः ४०

૩) મુલ ઇંગ્રજી પ્રશ્ન પત્રિકા પઢાણે ડચિત ઠરેલ.

04

- क) व्यक्तिमत्त्व ड) वरील सर्व

- c) XY रंगसुत्राच्या एकत्रिकरणा मुळे — बालक जन्माला येते.
अ) मुलगा ब) मुलगी
क) जुळी ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) स्व-आदरभाव म्हणजे काय?
- २) छापेचे व्यवस्थापन म्हणजे काय?
- ३) सह-सहसंबंधाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ४) ताणाचे सामान्य प्रतियोगी संलक्षण प्रारूप स्पष्ट करा.
- ५) संगर्षाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ६) प्रायोगिक पद्धतीचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) ताणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) लिंग भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ स्व-संकल्पनेची व्याख्या आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set	P

B. A (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Psychology Paper - IV
Applied Psychology (BA221360)

Day & Date: Tuesday, 10-06-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) GAS model includes _____ steps.
 - a) 3
 - b) 4
 - c) 5
 - d) 6
- 2) In experimental method changes are made in _____ variable.
 - a) Dependent
 - b) Independent
 - c) External
 - d) All the above
- 3) _____ proposed types of conflicts.
 - a) Bandura
 - b) Rogers
 - c) Lewin
 - d) None of these
- 4) _____ factor influence stress tolerance.
 - a) Social support
 - b) Hardiness
 - c) Optimism
 - d) All the above
- 5) Lazarus defined the concept of _____.
 - a) Self-esteem
 - b) Self-concept
 - c) Stress
 - d) None of these
- 6) _____ studies impression management strategies.
 - a) Goleman
 - b) Bandura
 - c) Skinner
 - d) Baumeister
- 7) _____ is the very important factor of happiness.
 - a) Love and marriage
 - b) Work
 - c) Personality
 - d) All the above
- 8) XY combination of chromosomes leads to _____ child birth.
 - a) Boy
 - b) Girl
 - c) Twins
 - d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) What is self-esteem?
 - b) What is impression management?
 - c) Explain types of correlation.
 - d) Explain GAS Model of stress.
 - e) Explain types of conflicts.
 - f) Explain Advantages and limitations of experimental method.
- Q.3 Board answer question. (Any One) 10**
- a) Explain effects of stress.
- OR**
- b) Describe gender roles.
- Q.4 Explain definition and nature of self-concept. 10**

Set	P

B. A (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. English (Paper – III)
British Literature (BA221329)

Day & Date: Wednesday, 11-06-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** How many lines does the poem ‘One Day I Wrote Her Name’ have?
a) 12 b) 14
c) 16 d) 18
- 2)** What does the speaker predict in the final line of the poem ‘Ode to the West Wind’?
a) The arrival of spring after winter
b) The end of the world
c) The eternal dominance of the west wind
d) The resurgence of his creative spirit
- 3)** How long does the speaker claim he would love the mistress before the flood in ‘To His Coy Mistress’?
a) Until the end of time b) A hundred years
c) A thousand years d) Ten years
- 4)** In ‘Go and Catch the Falling Star’, the speaker suggests that finding a woman who is both true and fair is as difficult as:
a) Catching a falling star
b) Getting with child a mandrake root
c) Climbing the highest mountain
d) None of the above
- 5)** What is Barabas’s occupation at the beginning of the play?
a) A doctor b) A merchant
c) A soldier d) A jeweller
- 6)** Who is Barabas’s loyal servant throughout the play?
a) Abigail b) Bellamira
c) Ithamore d) Ferneze
- 7)** Who is Ferneze in the play?
a) A servant of Barabas b) The governor of Malta
c) Barabas’s daughter d) A merchant in Venice

- 8) Who is Barabas's daughter in the play?
a) Abigail	b) Bellamira
c) Ithamore	d) Ferneze

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

- a) Explain the concept of Flat and Round Characters.
- b) What is confidant?
- c) What is meant by poetic diction in poetry?
- d) What is the central message of the poem 'To His Coy Mistress'?
- e) What is the theme of the poem 'Go and Catch the Falling Star'?
- f) What is the central idea of the poem 'Ode on a Grecian Urn'?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Discuss the character of Barabas in 'The Jew of Malta'
- OR**
- b) Comment on the themes discussed in 'The Jew of Malta'.

Q.4 Answer the following question. 10

What are the features of Elizabethan Drama?

Seat No.	

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 2

७) अन्नं जगतः ——— ।

अ) अपान

ब) प्राणः

क) समान

ड) उदान

८) ——— ने जलशास्त्रावर भूमीजलादीपरिक्षा हा ग्रंथ लिहिला.

अ) वासुदेव कवी

ब) कालिदास

क) वाल्मिकी

ड) विष्णूशर्मा

प्र.२ टिप्पणी लिखत । (कोणतेही चार)

१२

१) अंडज जीव

२) उल्कापात व अशनी

३) वराहमिहीर

४) जलशीरा

५) जलगर्भोत्पत्तिः

६) जलमापनाचे परिमाण

प्र.३ खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न लिहा.

१०

पर्जन्याचे महत्त्व ग्रंथानुसार स्पष्ट करा.

किंवा

भूगर्भातर्गत जलप्रवाह याची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ बृहत्संहिता ग्रंथाचे आजच्या काळातील महत्त्व लिहा.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. English (Paper - IV)
Indian Writing in English (BA221330)

Day & Date: Thursday, 12-June-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the alternative. 08

- 1) R. Parthasarathy's poem 'Home Coming' is taken from _____.
 a) Rough Passage b) The Shell and The Rain
 c) Poetry from Leeds d) Many Voices
- 2) The sands of Puri in 'Dawn at Puri' is described as _____.
 a) pure b) holi
 c) cold d) warm
- 3) The poem 'Krishna' is written by _____.
 a) R Parthasarathy b) Sri Aurobindo
 c) A. K. Mehrotra d) Rabindranath Tagore
- 4) In the poem 'The Heaven of Freedom' Tagore addresses _____.
 a) man b) society
 c) himself d) god
- 5) The couple in the poem 'A Letter to a Friend' by A. K. Mehrotra.
 a) well-matched b) made for each other
 c) ill-matched d) none of the above
- 6) Jyoti wants to tell her parents about her decision related to _____.
 a) job b) study
 c) marriage d) office
- 7) The MLA in the play Kanyadan is _____.
 a) Nath Devalikar b) Arun Athavale
 c) Jay Prakash d) none of the above
- 8) How many children do Nath and Seva have?
 a) Two b) Four
 c) Five d) Three

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

- a) Write the central theme of the poem 'Krishna' by Sri. Aurobindo.
- b) What does the couple in the poem 'Letter to a Friend' represent?
- c) Write in brief the character of Jyoti in 'Kanyadan'
- d) Explain in brief the significance of the title 'Kanyadan'
- e) Comment briefly on any one of the Post-Independent English dramatists.
- f) Write two characteristic features of Post-Independence Indian drama.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) Write a critical appreciation on of the Poem Dawn at Puri by Jayant Mahapatra.

OR

- b) Critically analyze the poem 'The Heaven of Freedom' by Rabindranath Tagore.

Q.4 Answer the following question. 10

Comment on the various themes of the play 'Kanyadan'

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Sanskrit (Paper - IV)
Karak Prakarana (BA221334)

वार, दिनांक : गुरुवार, १२-०६-२०२५
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.
 योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत.

०८

- १) व्याकरणस्य — पतञ्जली मुनिः वर्तते ।
 अ) भाष्यकारः ब) शिल्पकारः
 क) रचनाकारः ड) वार्तिककारः
- २) ध्रुवम् अपाये — ।
 अ) अधिकरणम् ब) संप्रदानम्
 क) अपादानम् ड) करणं
- ३) 'द्रोणो व्रीहिः' या ठिकाणी — मात्रे प्रथमा होते.
 अ) वचन ब) मात्रा
 क) परिमाणं ड) लिंग
- ४) संबोधनाची — विभक्ती होते.
 अ) प्रथमा ब) द्वितीया
 क) तृतीया ड) चतुर्थी
- ५) संस्कृत व्याकरणानुसारम् — कारकाणि संति ।
 अ) ७ ब) ६
 क) ५ ड) ८
- ६) साधकतमम् — ।
 अ) कर्म ब) अधिकरणम्
 क) अपादानम् ड) अधिकरणम्
- ७) — ही कारक विभक्ती नाही.
 अ) द्वितीया ब) षष्ठी
 क) सप्तमी ड) पंचमी

- ८) गायकः गीतम् गायती । या ठिकाणी गीतम् हे ---- आहे.
अ) कर्ता	ब) कर्म
क) अपादान	ङ) करण

प्र.२ टिप्पणी लिखत। (कोणत्याही चार)

੧੨

टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- १) स्वतंत्र कर्ता
- २) षष्ठी
- ३) भाष्य
- ४) पंचमी
- ५) कारक
- ६) प्रातिपदिक

प्र.३ अ) अधोनिर्दिष्टानि सूत्राणि स्पष्टीकुरुत । (कोणतेही दोन)

03

- १) स्पृहेरीप्सितः ।
- २) भीत्रार्थानांभयहेतु ।
- ३) पराजेरसोढः ।
- ४) अकथितं च ।

ब) वाक्य स्पष्टीकुरुत । (कोणतेही एक)

08

- १) प्रातिपदिकार्थं लिंग परिमाण वचन मात्रे प्रथमा.
- २) क्रुधद्रुहेर्ष्यासुयार्थानां यं प्रति कोपः

प्र.४ अधोनिर्दिष्टेषु पद्येषु कारकाणि लिखत ।

20

खालील पदयांतील कारके ओळखा.

उदा - पद्य - अथ प्रजानामधिपः प्रभाते जायाप्रतिग्राहिग्राहितगन्धमाल्याम् ।

वनाय प्रतिप्रतिबद्धेवत्सां यशोधनो धेनुमृषेर्ममोच ।।

(अधिपः - कर्ता, प्रभाते - अधिकरणम्, वनाय - सम्प्रदानम्)

- १) स कीचकैर्मारुतपूर्णरन्ध्रैः कूजदभिरापादितवंशकृत्यम् ।
शुश्राव कुञ्जेषु यशः स्वमुच्चैरुदगीयमानं वनदेवताभिः ॥
- २) संचारपूतानि दिगन्तराणि कृत्वा दिनान्ते निलयाय गन्तुम् ।
प्रचक्रमे पल्लवरागताम्रा प्रभा पतंगस्य मुनेश्च धेनुः ॥
- ३) तस्याः खुरन्यासपवित्रपांसुमपांसुलानां धुरि कीर्तनीया ।
मार्गं मनुष्येश्वरधर्मपत्नी श्रुतेरिवार्थं स्मृतिन्वगच्छत् ॥
- ४) निवर्त्य राजा दयितां दयालुस्तां सौरभेयी सुरभियेशोभिः ।
पयोधरीभूतचतुःसमुद्रां जगोप गोरुपधरामिवोर्वीम् ॥

Set	P

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 4

८) चार्वाक — संकल्पना नाकारतो.

अ) पुनर्जन्म

ब) सुख

क) लौकिक विश्व

ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) ऋण संकल्पना स्पष्ट करा.

२) नीतिशास्त्राचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

૩) સદિચ્છા મ્હણજે કાય?

४) संचित कर्म म्हणजे काय?

५) श्रेयही संकल्पना स्पष्ट करा.

६) पुरुषार्थ म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୨୦

अ) चार आर्यसत्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नितीशास्त्राची व्याख्या देऊन तिची वैशिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.४ चार्वाकांच्या सुखवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.

୨୦

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Philosophy (Paper - III)
Indian Ethics (BA221355)

Day & Date: Friday, 13-June-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Customary and _____ are kinds of morality.
 - a) Contemporary
 - b) Formal
 - c) Reflective
 - d) None of these
- 2) live attachment life is called _____.
 - a) Sakam karma
 - b) Nishkam Karma
 - c) Vishesh karma
 - d) Samany karma
- 3) _____ is very important moral concept in ethics.
 - a) Society
 - b) Politics
 - c) Religion
 - d) Right and Good
- 4) Artha is a _____.
 - a) Ajnana
 - b) Purushartha
 - c) Aviveka
 - d) None of these
- 5) _____ is last stage of eight fold path.
 - a) Samyak Ajivika
 - b) Samyak Samadhi
 - c) Aviveka
 - d) Akarma
- 6) Study of what is good or right in conduct is the subject matter of _____.
 - a) Ethics
 - b) Logic
 - c) Mathematics
 - d) Statistics
- 7) _____ is the forth noble truth.
 - a) Dukhh
 - b) Dukhhkarana
 - c) Dukhhnirodha
 - d) Dukhhnirodhmarga
- 8) Charvaka denied the concept of _____.
 - a) Rebirth
 - b) Happiness
 - c) Popular world
 - d) None of these

- Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four)** **12**
- a) Explain the concept of Runa?
 - b) Explain the subject matter of ethics.
 - c) What is will?
 - d) What is Sanchit Karma?
 - e) Explain the concept of good.
 - f) What is Purushartha?
- Q.3 Answer the following questions in detail. (Any One)** **10**
- a) Explain the four noble truth of Buddhas.
- OR**
- b) Define ethics and Explain it's characteristics.
- Q.4 Explain Charvaka's concept of hedonism.** **10**

Seat No.	

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Education (Paper – III)
Educational Psychology (BA221353)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १३-०६-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुणः ४०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) शैक्षणिक मानसशास्त्र हे एक ——— शास्त्र आहे.
अ) आदर्शवादी
ब) उपयोजित
क) वास्तववादी
ड) मूलभूत
- २) ——— यांच्या बुद्धीमत्ताविषयक उपपत्तीला 'द्विघटक उपपत्ती' असे म्हणतात.
अ) गिलफोर्ड
ब) स्पियरमन
क) थोमसन
ड) थॉर्नडाईक
- ३) 'अमूर्ताचा विचार करण्याची क्षमता म्हणजे बुद्धी' अशी बुद्धिमत्तेची व्याख्या ——— ने केली आहे.
अ) गॅरेट
ब) टर्मन
क) वेसलर
ड) वेल्सन
- ४) 'प्रयत्न-प्रमाद' ही अध्ययन उपपत्ती ——— यांनी मांडली.
अ) पीटरसन
ब) कोल्हर
क) पॅवलोव्ह
ड) थॉर्नडाईक
- ५) अध्ययन संक्रमणाचे ——— प्रकार आहेत.
अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार
- ६) व्यक्तीमत्त्वावर परिणाम करणारा महत्त्वाचा जैविक घटक म्हणजे ——— होय.
अ) ग्रंथिश्राव
ब) विविध क्षमता
क) अभिरुची
ड) शरीर रचना
- ७) ——— ही अधिक वस्तुनिष्ठ व वैज्ञानिक पद्धत आहे.
अ) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण
ब) आत्मनिरीक्षण
क) व्यक्तिगत अभ्यास
ड) यापैकी नाही

८) व्यक्तीचे मन जाणून घेण्यासाठी मानसशास्त्रज्ञांना ——— पद्धती उपयुक्त ठरते.

अ) प्रक्षेपण

ब) समाजमिती तंत्र

क) निरीक्षण

ड) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) बुद्धिमापन कसोटीचे उपयोग सांगा.

२) प्रायोगिक पद्धतीचे गुण सांगा.

३) बुद्धिगुणांकाचे वितरण सांगा.

४) व्यक्तिमत्त्वाचे संघटन म्हणजे काय?

५) अध्ययनाचे तीन नियम स्पष्ट करा.

६) बुद्धिगुणांकाची वैशिष्ट्ये कोणती?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) व्यक्तिमत्त्व विकासावर परिणाम करणारे घटक कोणते?
किंवा

ब) अध्ययन संक्रमणाचे शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय? शैक्षणिक मानसशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Education (Paper – III)
Educational Psychology (BA221353)

Day & Date: Friday, 13-June-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

08

- 1)** Educational Psychology is _____ Science.
a) Normative b) Applied
c) Positive d) Basic
- 2)** The Intelligence theory put forward by _____ is called as ‘Two Factor theory’.
a) Guilford b) Spearman
c) Thomson d) Thorndike
- 3)** _____ defines ‘Intelligence is the ability to think abstractly.’
a) Garret b) Terman
c) Wechsler d) Welson
- 4)** _____ stated the ‘Trial & Error’ theory of learning.
a) Peterson b) Kohler
c) Pavlov d) Thorndike
- 5)** There are _____ types of transfer of learning.
a) One b) Two
c) Three d) Four
- 6)** The important biological factor affecting personality is _____.
a) Hormones b) Differentiability
c) Interest d) Body structure
- 7)** _____ method is more objective and scientific.
a) Observation b) Introspection
c) Case study d) None of these
- 8)** To know the mind of a person, _____ method is useful for psychologist.
a) Projection b) Sociometric
c) Observation d) Objective Observation

- Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four) 12**
- a) State the use of intelligence tests.
 - b) State the merits of experimental method.
 - c) State the distribution of Intelligence quotient.
 - d) What is mean by Organisation of Personality.
 - e) Explain the three laws of learning.
 - f) What are the characteristics of intelligence quotient?
- Q.3 Write the answer of following questions in detail. (Any One) 10**
- a) Which are the factors affecting on personality development?
- OR**
- b) Explain educational significance of transfer of training.
- Q.4 Answer the following question in detail. 10**
- What is meant by educational psychology? Explain the nature and scope of educational psychology.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

Page 1 of 4

- ८) द्रविड पद्धतीच्या शिल्पकलेचा प्रारंभ ---- या राजवंशाच्या काळात झाला.
अ) चालुक्य ब) चोल
क) पल्लव ड) राष्ट्रकूट

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) राष्ट्रकूट राजा ध्रुव यांच्या बद्दल माहिती लिहा.
- २) चालुक्य राजा पुलकेशी पहिला यांचे कार्य लिहा.
- ३) कल्याणीच्या चालुक्यांच्या शासन काळातील साहित्याविषयी माहिती लिहा.
- ४) चोल शासक पहिला राजराज यांच्याबद्दल माहिती द्या.
- ५) पल्लव शासक महेंद्रवर्मन पहिला यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- ६) यादव काळातील अर्थव्यवस्थेविषयी माहिती द्या.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) पल्लव शासकांच्या योगदानाबद्दल चर्चा करा.
किंवा
ब) महाराष्ट्राच्या इतिहासात यादव घराण्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

୧୦

- दुसरा पुलकेशी यांच्या राजकीय कारकीर्दीचा आढावा घ्या.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Ancient Indian History& Culture (Paper - III)
History of Ancient India (650A.D.to1200A.D.) (BA221351)

Day & Date: Friday, 13-June-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

08

- 1) The king of Iran had sent an ambassador to the _____ ruler's court.
 - a) Harshavardhana
 - b) Narasimha Varman
 - c) Pulakeshi-II
 - d) Manglesh
- 2) _____ was the first Chola ruler to establish his dominance over Southeast Asia.
 - a) Rajendra
 - b) Rajadhiraj
 - c) Someshwar
 - d) Rajraj
- 3) "Chaturvarga Chintamani" was written by _____.
 - a) Ramchandra
 - b) Saint Dnyaneshwar
 - c) Hemadri
 - d) Sharangdev
- 4) The magnificent rock-cut Kailashnatha Temple at Ellora was built during the reign of the _____ king.
 - a) Dhruva
 - b) Amoghavarsha I
 - c) Krishna-I
 - d) Dantidurga
- 5) During the reign of the _____ Yadava ruler, Allauddin Khilji invaded Devagiri.
 - a) Jaitugi
 - b) Seunchandra
 - c) Singhan
 - d) Ramachandra
- 6) _____ was the capital of Rashtrakutas.
 - a) Hampi
 - b) Badami
 - c) Manyakhet
 - d) Kanchi
- 7) In the later Chalukyan period Ghatika was known as _____ place.
 - a) Spiritual center
 - b) Cultural Center
 - c) Religious center
 - d) Educational Center
- 8) The Dravidian style of sculpture began during the _____ dynasty.
 - a) Chalukya
 - b) Chola
 - c) Pallava
 - d) Rashtrakuta

Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four) **12**

- a) Write information about Rashtrakuta king Dhruva.
- b) Write the work of the Chalukyan King Pulkeshi I.
- c) Write information about the literature during the rule of Chalukyas of Kalyani.
- d) Give information about Chola ruler Rajaraja I.
- e) Explain the contribution of the Pallava ruler Mahendravarman I.
- f) Give information about the economy of Yadav period.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

- a) Discuss the contribution of Pallava rulers.

OR

- b) Explain the importance of Yadav dynasty in the history of Maharashtra.

Q.4 Broad Question. **10**

Review the second Pulakeshi's political career.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

Page 1 of 4

- ८) — या समुदायात दुय्यम समुहाचे प्राबल्य दिसते.
 अ) आदिवासी समाज ब) ग्रामीण समाज
 क) शहरी समाज ड) यापैकी नाही

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) शहरी समुदायाचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - २) सामाजिक वर्गाचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ३) आदिवासी समुदायातील सामाजिक परिवर्तन स्पष्ट करा.
 - ४) संघर्ष सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - ५) संयुक्त कुटुंबाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ६) उत्क्रांतीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) ग्रामीण समाजाचा अर्थ सांगून ग्रामीण समाजातील परिवर्तन स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील भारतीय समाजाची जडण-घडण स्पष्ट करा.
- प्र.४ आदिवासी समुदायाचा अर्थ सांगून आदिवासी समुदायातील परिवर्तन स्पष्ट करा. १०

Set

P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Sociology (Paper - III)
Indian Society Structure and Change. (BA221345)

Day & Date: Friday, 13-June-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

08

- 1) Joint family is the characteristics of _____ society.
a) Rural
b) Urban
c) Industrial
d) None of these
- 2) _____ has said 'Backward Hindu' to the tribal people in India.
a) Dr. Desai
b) Dr. Dube
c) Dr. Ghurye
d) Marks
- 3) The membership at the social class is _____.
a) Racial
b) Religions
c) Involuntary
d) Voluntary
- 4) Who said 'caste is a closed class'?
a) Muzumdar
b) Ghurye
c) Desai
d) Ketkar
- 5) Sikh dharma is established by _____.
a) Gurugovind
b) Gurunanak
c) Mahavir
d) none of these
- 6) Theory of cultural lag is propounded by _____.
a) Marton
b) Parson
c) Coole
d) Ogburn
- 7) In _____ period Aryan arrived in India.
a) Ancient
b) Medieval
c) British
d) None of these
- 8) Secondary relation are found in the _____ society.
a) Tribal society
b) Rural society
c) Urban society
d) None of these

Q.2 Answer the following questions in short. (Any 4)

- a) Explain the characteristics of urban community.
- b) Explain the characteristics of social class.
- c) Social change in tribal society.
- d) Explain the conflict theory.
- e) Explain the Characteristic of Joint family.
- f) Explain the evolution theory.

Q.3 Write the answer of following questions in detail. (Any one)

10

- a) Define Rural Society and explain changes in Rural Society.

OR

- b) Explain the formation of society in post independence Period.

Q.4 Explain the characteristic of Tribal Community?

10

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Philosophy (Paper - IV)
Ancient Greek Philosophy (BA221356)

वार, दिनांक : शनिवार, १४-०६-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) ग्रीक तत्त्वज्ञानाच्या इतिहासात ——— तत्त्वज्ञाने प्रथम आत्म्याची संकल्पना मांडली.
 अ) एम्पिडॉक्लीस ब) हयूम
 क) कांट ड) रसेल
- २) ——— ने प्रेम आणि द्वेष हा सिद्धांत मांडला.
 अ) हयूम ब) कान्ट
 क) एयर ड) इम्पिडॉक्लीस
- ३) प्राचीन ग्रीक तत्त्वज्ञान ——— संकल्पनेवर केंद्रित होते.
 अ) विज्ञान ब) ईश्वर
 क) विश्व ड) मानव
- ४) ——— नुसार विश्वाचे मुल कारण हे वायू होय.
 अ) अ‍ॅनॅक्झिमेनीस ब) प्लेटो
 क) रसेल ड) हयूम
- ५) 'स्वतःच स्वतःला जाणा' हे तत्त्व कोणी सांगितले?
 अ) कांट ब) हयूम
 क) हेगेल ड) सॉक्रेटीस
- ६) 'आकार आणि द्रव्य' ही संकल्पना ——— ने मांडली.
 अ) कांट ब) राईल
 क) अ‍ॅरिस्टॉटल ड) रसेल
- ७) ——— हे प्राचीन ग्रीक तत्त्वज्ञानाचे एक वैशिष्ट्य आहे.
 अ) वैज्ञानिक दृष्टीकोन ब) अतार्किकता
 क) संदिग्ध ड) काल्पनिक

- ८) 'सोफिस्ट' चा अर्थ —— असा होतो.
अ) संत	ब) तत्त्वज्ञ
क) विचारवंत	ड) शहाणा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) संतत प्रवाहाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- २) प्लेटोची आत्मा संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) आयोनियन तत्त्वज्ञांची नावे द्या.
- ४) अणुवाद म्हणजे काय?
- ५) पायथागोरसची विचारसरणी स्पष्ट करा.
- ६) थेलीसची विचारसरणी स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) प्राचीन ग्रीक तत्त्वज्ञानाचा वैज्ञानिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) प्लेटोच्या आयडिया (कल्पना) सिद्धांतावर अ‍ॅरिस्टॉटलने केलेली टीका स्पष्ट करा.

प्र.४ प्लेटोची आयडिया संकल्पना (सिद्धांत) स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Philosophy (Paper - IV)
Ancient Greek Philosophy (BA221356)

Day & Date: Saturday, 14-June-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) _____ has first philosopher presented the concept of soul in the history of Greek philosophy.
 - a) Empedocles
 - b) Hume
 - c) Kant
 - d) Russell
- 2) _____ presented the theory of Love and Hatred.
 - a) Hume
 - b) Kant
 - c) Ayer
 - d) Empedocles
- 3) Ancient Greek philosophy was focus on _____ concept.
 - a) Science
 - b) God
 - c) World
 - d) Human
- 4) According to _____ Causative principle of the world is Air.
 - a) Anaximenes
 - b) Plato
 - c) Russell
 - d) Hume
- 5) 'Know yourself' who taught this principle?
 - a) Kant
 - b) Hume
 - c) Hegel
 - d) Socrates
- 6) The concept of 'Form and Matter' presented by _____.
 - a) Kant
 - b) Ryle
 - c) Aristotle
 - d) Russell
- 7) _____ is one of the characteristic of Ancient Greek philosophy.
 - a) Scientific view
 - b) Illogical
 - c) Vague
 - d) Imaginary
- 8) 'Sophist' means _____.
 - a) Saint
 - b) Philosopher
 - c) Thinker
 - d) wise

- Q.2 Write short answers. (Any 4)** **12**
- a) Explain the Continuous flow theory.
 - b) Explain the concept of soul by Plato.
 - c) Give the names of Ionian philosophers.
 - d) What is Atomism?
 - e) Explain the ideology of Pythagoras.
 - f) Explain Thales's ideology.
- Q.3** Explain the scientific views of ancient Greek philosophy. **10**
- OR**
- Explain critics of Plato's theory of ideas by Aristotle.
- Q.4** Explain the concept of Idea by plato. **10**

- ७) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षण खऱ्या अर्थाने ——— होते.
अ) तात्त्विक ब) मानसशास्त्रीय
क) व्यावसायिक ड) अध्यात्मिक
- ८) पूर्व वैदिककाळातील शिक्षण ——— पद्धतीने दिले जात असे.
अ) मौखिक ब) पठण
क) स्वाध्याय ड) लेखन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) नालंदा विद्यापीठातील व्यवस्थापन कसे होते?
- २) ब्राह्मण काळातील गुरु शिष्य संबंध सांगा.
- ३) नालंदा विद्यापीठातील अध्यापन पद्धती सांगा.
- ४) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाची कोणतीही तीन ध्येय सांगा.
- ५) बौद्धकाळातील शिक्षणाचा अभ्यासक्रम सांगा.
- ६) तक्षशीला विद्यापीठाची कोणतीही तीन वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये सविस्तर वर्णन करा.
किंवा
ब) इस्लामिक काळातील अभ्यासक्रम व अध्यापन पद्धती सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

୧୦

- बौद्ध काळातील शिक्षणाचे गुण दोष सांगा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Education (Paper - IV)
Education in Ancient And Mediaeval India (BA221354)

Day & Date: Saturday, 14-June-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

08

- 1) During _____ era fine art reached at higher position.

 - a) Jain
 - b) Buddha
 - c) Muslim
 - d) Brahman
- 2) In _____ education system Arabic and Pharsi languages gained a importance.

 - a) Brahman
 - b) Buddha
 - c) Muslim
 - d) none of the above
- 3) in Nalanda University _____ work was done on a very large scale.

 - a) Curriculum production
 - b) Teaching with different methods
 - c) Study tour
 - d) Research
- 4) In Buddhist Education system students were known by _____ name.

 - a) Samner
 - b) Siddhiviharak
 - c) Upadhyay
 - d) bhikshu
- 5) The educational institute in Buddhist period _____ was similar to Gurukul in vedic era.

 - a) Math
 - b) Sangh
 - c) Vihar
 - d) University
- 6) Medical science officers like Charak and K anishta are educated from _____ Universities.

 - a) Banaras
 - b) Nalanda
 - c) Takshashila
 - d) Vikramshila
- 7) The education in pre-vedik era was really _____.

 - a) Philosophical
 - b) Psychological
 - c) Vocational
 - d) Spiritual

- 8) In Pre-vedic era education was given by _____ method.
- a) Orally
 - b) Memorization
 - c) Homework
 - d) Written

Q.2 Answer the following questions in short. (Any 4) 12

- a) How was the management in Nalanda University?
- b) State the relation between teacher and student in Brahmin period.
- c) State teaching methods of Nalanda University.
- d) Explain any three aims of education in Pre-Vedic period.
- e) State the Curriculum in Buddhist education.
- f) Explain any three characteristics of 'Takshsheela University'.

Q.3 Answer the following questions in detail. (Any one) 10

- a) Describe the characteristics of Pre Vedic period.
- b) Explain the curriculum and teaching methods of Islamic Education.

Q.4 Answer the following questions in detail. 10

Explain the merits and demerits of Buddhist Education.

- ७) मैत्रेयी, विश्वंभरा, आपला, गार्गी आणि लोपामुद्रा यांना ——— म्हटले आहे.
- अ) राण्या ब) स्त्री विद्वान
- क) शिक्षक ड) विद्वानांच्या बहिणी
- ८) प्राचीन काळात ——— प्रकारच्या हिंदू विवाह पद्धती होत्या.
- अ) ५ ब) ६
- क) ७ ड) ८

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) प्राचीन काळात स्त्रियांना असलेल्या आर्थिक हक्काबद्दल माहिती द्या.
- २) नालंदा विद्यापीठाची माहिती द्या.
- ३) वर्णव्यवस्थेबद्दल माहिती द्या.
- ४) उत्तर वैदिक काळातील स्त्रियांच्या शैक्षणिक स्थितीचे वर्णन करा.
- ५) गुरुकुल शिक्षणपद्धतीची माहिती लिहा.
- ६) पंच ऋणा बद्दल माहिती द्या.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) प्राचीन भारतीय विवाह पद्धती बद्दल माहिती सांगा.
किंवा
ब) प्राचीन भारतीय आश्रमव्यवस्थेबद्दल माहिती देऊन त्यांचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

20

- पुरुषार्थ म्हणजे काय हे सांगून त्यांचे सामाजिक जीवनातील महत्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper - IV)
History of Social Institutions in Ancient India (BA221352)

Day & Date: Saturday, 14-June-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.**08**

- 1) In the _____ ancient marriage system, the boy had to give a pair of cows and bulls to the girl's father.
 - a) Daiv
 - b) Brahma
 - c) Aarsh
 - d) Prajapatya
- 2) According to Kautilya _____ was the important Purushartha.
 - a) Dharma
 - b) Aarth
 - c) Kaam
 - d) Moksha
- 3) From the _____, time the Varna began to be determined by the person's birth
 - a) Vedic
 - b) Later Vedic
 - c) Maurya
 - d) Shung
- 4) In the Vedic period _____ was the head of the family.
 - a) Grihapati
 - b) Vispati
 - c) Gramani
 - d) Ganpati
- 5) In ancient times, the Wanprastha Ashram was considered a _____ part of human life
 - a) First
 - b) Second
 - c) Third
 - d) Fourth
- 6) In ancient times _____ were the residential places of learning.
 - a) Temples
 - b) Vihar
 - c) Gram Panchayat
 - d) Gurukul
- 7) Maitreyi, Viswambhara, Apala, Gargi and Lopamudra have been called _____.
 - a) Queens
 - b) Woman scholars
 - c) Teachers
 - d) Sisters of scholars
- 8) _____ types of Hindu marriage practices in ancient times.
 - a) 5
 - b) 6
 - c) 7
 - d) 8

- Q.2 Write Short Answers. (Any Four)** **12**
- a) Give information about the economic rights of women in ancient times.
 - b) Give information about Nalanda University.
 - c) Give information about varna system.
 - d) Describe the educational status of women in the Later Vedic period.
 - e) Write information about Gurukul system of education.
 - f) Give information about Punch Rinas.
- Q.3 Broad Answer question. (Any One)** **10**
- a) Explain about the ancient Indian marriage system.
- OR**
- b) Give information about the ancient Indian Aashrama system and explain its importance.
- Q.4 Broad Answer question.** **10**
- What is the Purushartha's? Explain its importance in social life.

- ८) दारिद्र्यामुळे खालील कोणत्या परिस्थितीत स्पष्ट फरक जाणवतो.
अ) वैचारिक दर्जा	ब) धार्मिक दर्जा
क) राहणीमानाचा दर्जा	ड) सांस्कृतिक दर्जा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) विचलित वर्तन म्हणजे काय?
- २) दारिद्र्याचे प्रकार कोणते आहेत ते सांगा?
- ३) वेश्याव्यवसायासाठी जबाबदार असणारे सांस्कृतिक घटक सांगा?
- ४) मादक पदार्थाचे प्रकार सांगा?
- ५) वेश्याव्यवसायावर नियंत्रण मिळवण्यासाठी उपाय कोणता आहे.
- ६) सामाजिक समस्यांची दोन कारणे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) दारिद्र्याची व्याख्या सांगून दारिद्र्याचे परिणाम स्पष्ट करा?
किंवा
ब) व्यसनाधिनता म्हणजे काय? मादक पदार्थाचे सेवन रोखण्यासाठी उपाय सांगा?

प्र.४ सामाजिक समस्यांची व्याख्या सांगून सामाजिक समस्याविषयीचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा?

20

Set

P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Sociology (Paper - IV)
Social Problems in India (BA221346)

Day & Date: Saturday, 14-June-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ emerges from the deviant behavior of people.

a) Norms	b) Policies
c) Ethics	d) Social Problems
- 2) Which of the following chemicals is found in tobacco?

a) Alcohol	b) Salford acid
c) Nicotine	d) Mercury
- 3) Which of the following is the correct option to prevent drug abuse?

a) Laws	b) Elimination of unemployment
c) Public awareness	d) All of the above
- 4) Who proposed the concept of cultural lag?

a) Masco	b) Lombrozo
c) Fuller	d) Ogburn
- 5) When was the Drugs addiction prevention Act passed?

a) 1963	b) 1989
c) 1986	d) 1985
- 6) Which of the following is a cause of social problems?

a) Technology	b) Management
c) Unemployment	d) All of the above
- 7) Prostitution is a major problem in which society.

a) Tribal	b) Urban
c) Rural	d) South
- 8) Poverty makes a clear difference in which of the following situations?

a) Ideological status	b) Religious status
c) Standard of living	d) Cultural standard

Q.2 Write short answers to the following questions (Any Four) 12

- a) What is meant by deviant behavior?
- b) What are the types of poverty?
- c) State the cultural factors responsible for prostitution?
- d) State the type of drugs?
- e) What is the solution to control prostitution?
- f) State two causes of social problems

Q.3 Write a detailed answer to one of the following questions: 10

- a) Define poverty and explain the consequences of poverty?

OR

- b) Define the Drugs addiction? State the solution to prevent drug abuse?

Q.4 Define the social problems and Explain the various approaches of social problems? 10

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

Page 1 of 4

- ८) भारतामध्ये ७० टक्के लोक — भागात राहतात.
अ) ग्रामीण	ब) नागरी
क) झोपडपट्टी	ड) औद्योगिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) नेत्याची कार्य लिहा.
- २) व्यक्तिमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
- ३) प्राथमिक माहिती म्हणजे काय आणि त्याचे उदारहण लिहा.
- ४) सामाजिक सर्वेक्षणाच्या मर्यादा लिहा.
- ५) मानवी विकासाच्या अवस्था लिहा.
- ६) अहवाल लेखनाची संकल्पना लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी कोणतेही एक)

୧୦

- १) रा. से. यो. अतर्गत दत्तकखेडे योजनेचे ध्येय व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
किंवा
२) द्वितीयक माहिती संकलनाचे स्रोत स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

୧୦

व्यक्तिमत्व विकासाचे पैलू स्पष्ट करा.

Set

P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. National Service Scheme (Paper - III)
(N.S.S.) (BA221341)

Day & Date: Monday, 16-June-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Leaders _____ should be clean in the society.

a) Character	b) Economic Status
c) View	d) Cloths
- 2) The N.S.S. special camp is held for _____ days.

a) 7	b) 8
c) 9	d) 10
- 3) _____ percentage of women leadership is found in rural government.

a) 23	b) 33
c) 43	d) 53
- 4) Four aspect of development - those are _____ Mental, Moral and Social.

a) Economic	b) Physical
c) Education	d) Political
- 5) ‘Book’ is a _____ type of data.

a) Primary	b) Secondary
c) Public	d) Personal
- 6) Data collection is the _____ stage of survey.

a) First	b) Second
c) Third	d) Last
- 7) “_____” word comes from Latin word ‘Persona’

a) Person	b) Personality
c) Process	d) Programme
- 8) In India seventy percent population is living in _____ area.

a) Rural	b) Urban
c) Slum	d) Industrial

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) State the Functions of Leader.
- b) State the factor are affecting on personality development
- c) Definitions of Primary data and their write the example
- d) Write the Limitation of Social survey
- e) Write the Step of Human development
- f) Write the Concept of Report Writing

Q.3 Answer the following question in detail (any 1 out of 2) 10

- 1) Explain the aims and objectives of village adoption programme in N.S.S.

OR

- 2) Explain the source of secondary data collection.

Q.4 Explain the aspects of personality development. 10

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 4

- ७) खालीलपैकी ——— हे राजकीय समतेच्या विरोधी आहे.
- अ) स्त्री पुरुषांना समान मतदानाचा अधिकार
 - ब) सर्व नागरिकांना निवडणूक लढविण्याचा हक्क
 - क) धर्म, वंश, जात, लिंग यावरती आधारित राजकीय हक्क
 - ड) शासकीय ध्येय धोरणावर टीका करण्याचा अधिकार
- ८) राज्य ही अमूर्त कल्पना असून ——— त्याचे मूर्त स्वरूप आहे.
- अ) मूर्ती
 - ब) शासनसंस्था
 - क) भूप्रदेश
 - ड) लोकसंख्या

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) आदर्शवादी दृष्टीकोनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- २) अनुभववादी दृष्टीकोनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ३) सार्वभौमत्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ४) राजकीय सिद्धांताचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ५) न्यायाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ६) राज्य व राष्ट्र मधील फरक स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) राज्य म्हणजे काय? राज्य निर्मितीची आवश्यक घटक स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) सार्वभौमत्व म्हणजे काय? सार्वभौमत्वाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

स्वातंत्र्य संकल्पनेचा अर्थ व स्वातंत्र्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

Set

P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Political Science (Paper - III)
Basic Concept in Political Science (BA221349)

Day & Date: Monday, 16-June-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

08

- 1) 'Revolutionary movement is impossible without revolutionary theory'
_____ That is what he has said.

a) Lenin	b) David Easton
c) Sebain	d) Coker f.W.
- 2) A community of people who are politically organized in such a territory is
_____ yes.

a) State	b) Nation
c) Territory	d) Sovereignty
- 3) _____ means People living in a region with geographical unity and ethnic unity.

a) State	b) Nation
c) Sovereignty	d) Independence
- 4) The word Nation is derived form the _____ word Natus.

a) Greek	b) Latin
c) French	d) English
- 5) Many authoritarian theories of sovereignty were put forward by _____.

a) Prof. Lasky	b) John Austin
c) Thomas Hobbes	d) Bentham
- 6) Modern political science is studied from a _____ perspective.

a) Empirical	b) Traditional
c) Idealistic	d) Historical
- 7) Of the following _____ it is against political equality.

a) Equal voting rights for men and women.
b) The right of all citizens to contest elections.
c) Political rights based on religion, race, caste, gender.
d) Right to criticize government goal policy.

- 8) The state is an abstract idea and _____ is its embodiment.
a) Idols	b) Governance
c) Territories	d) Population

Q.2 Answer the following questions in short. (Any 4) 12

- a) Explain the features of normative approaches.
- b) Explain the features of empirical approaches.
- c) Explain the features of Sovereignty.
- d) Explain the importance of Political theory.
- e) Explain the kinds of Justice Concept.
- f) Explain the difference between State and Nation.

Q.3 Write the answer of following questions in detail. (Any one) 10

- a) Define the state and explain the basic elements of state.

OR

- b) Define Sovereignty and explain Kinds of Sovereignty.

Q.4 Explain the meaning of Liberty concept and types of Liberty. 10

Set	P

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 4

- ८) सामाजिक कार्याचे ——— प्रकार आहे.
अ) ३	ब) ६
क) ५	ड) २

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) सामाजिक वनीकरणची संकल्पना सांगा.
 - २) आपत्ती व्यवस्थापनाची गरज का आहे.
 - ३) जागतिक तापमान वाढीचे कारणे सांगा.
 - ४) राष्ट्रीय सेवा योजनातील कार्यक्रम नियोजनाचे महत्त्व लिहा.
 - ५) गट पद्धतीचे वैशिष्ट्ये लिहा.
 - ६) दुष्काळ प्रवण अवर्षणग्रस्त कार्यक्रमाची उद्दिष्टे लिहा.
- प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०
- अ) कार्यक्रम नियोजनाची विविध टप्पे स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) पर्यावरण संरक्षण कायदा, १९८६ स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०
- 'रोजगार हमी योजना' यावर वृत्तांत लिहा.

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. National Service Scheme (Paper – IV)
(N.S.S.) (BA221342)

Day & Date: Tuesday, 17-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) Disasters in the form of earthquakes, volcanoes, hurricanes is _____ type of disaster.
 - a) Social
 - b) Religious
 - c) Economic
 - d) Natural
- 2) _____ a pioneer of Self Saving group.
 - a) Mohamad Unus
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - d) Anna Hajare
- 3) Social Forestry is use for _____ protection.
 - a) Environment
 - b) Money
 - c) Country
 - d) Time
- 4) _____ was known as a personal social worker.
 - a) Baba Amte
 - b) B.D.O.
 - c) Principal
 - d) Sarpanch
- 5) 'Environmental Protection Act' made in _____ year.
 - a) 1974
 - b) 1980
 - c) 1986
 - d) 1972
- 6) The formula _____ is used in program planning in National Service plan.
 - a) 5W + 1H
 - b) 5W + 2H
 - c) 2W + 1H
 - d) 5W + 3H
- 7) Planning is a _____ of any programme.
 - a) Training
 - b) Supervision
 - c) Time table
 - d) Evaluation
- 8) _____ type of Social work.
 - a) 3
 - b) 6
 - c) 5
 - d) 2

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) State the Concept of Sical forestry.
- 2) What is need of Disaster Management?
- 3) State the Causes of Global Warming.
- 4) Write the Importance of Programme Planning in N.S.S.
- 5) Write the Characteristics of group Social work.
- 6) Write the Objective of D.P.A.P.

Q.3 Write answers to broad questions (any one) 10

- a) Explain the Stages of programme planning.

OR

- b) Explain the Environment Protection Acts-1986.

Q.4 Write answers of broad questions. 10

Write the brief note on 'Employment Guarantee Scheme'.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र –III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Prakrit (Paper- III)
Amiysayar Kahao (BA221335)

वार, दिनांक : मंगळवार, १७-०६-२०२५
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) दिव्य — साठी करकंडूचे ब्राम्हणासोबत भांडण झाले.
 अ) राखी ब) गाडी
 क) रत्ना ड) काठी
- २) — पती मरणानंतर जंगलात निघून गेली.
 अ) जया ब) हेमा
 क) मदनरेखा ड) आशा
- ३) नमि राजाने स्वप्नात — दर्शन घेतले.
 अ) देवीचे ब) सिंहासनाचे
 क) मंदिराचे ड) नरकाचे
- ४) जय राजाचे मुकुटाच्या प्रभावाने — मुख होत असत.
 अ) एक ब) दोन
 क) तीन ड) चार
- ५) न य तीए कोइ — दुट्ठभावो हिअए ।
 अ) अन्नो ब) अन्नोसो
 क) अन्नहो ड) अन्नोय
- ६) तीए भणियं— जइं एवं ता मा — ।
 अ) झुरसु ब) झुरसुइं
 क) झुरसुस्स ड) झुरसुद

७) अन्नत्थ ——— गुंतूण परलोय—कज्जमणु—चिह्मामि ।

अ) देसे

ब) अन्न

क) त्थणा

ड) न्नत्थ

८) ——— च तीए नामं मयणमंजरि त्ति ।

अ) कयं

ब) कयंना

क) कयंति

ड) कयंतो

प्र.२ गद्य भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

१२

१) तओ नवकारं अणुसरंती पट्टिया एग—दिसाए । जाव दूरं गया । ताव दिट्ठो, एगो तावसो । तस्स मूलं गया । अभिवाइओ सो । पुच्छिया तेण, कओ सि अम्मो इहागया ताहे कहेइ, अहं, चेडगस्स धूया, जाव हत्थिणा आणीया ।

२) अन्नया मणिरहो मयणरेहं दट्ठूण अज्झोववन्नो चिंतितुं पयत्तो । कहं पुण एयाए सह मम संजोओ भविस्सइ । अहवा ताव पढमं पीइं करेमि । पच्छा चित्तभावं नाऊण जहाजोग्गं करिस्सामि ।

३) राया वडरूक्खं पेक्खइ । देविं भणइ, 'एयस्स वडस्स हेट्ठेण जाहिइ, तओ तुमं साहं गेण्हेज्जासि' । ताए पडिसुयं किंतु न तरइ गेण्हिउं । राया दक्खो, तेण साहा गहिया । सो उत्तिण्णो निराणंदो किं कायव्वया—मूढो गओ चंपं ।

४) अत्थि इहेव भारहे वासे अवंती—जणवए सुदंसुणं नाम पुरं । मणिरहो नाम राया । तस्स सहोयरो जुगबाहू जुवराया । तस्स य निरुवम—रुव—लावण्णा मयणरेहा नाम भारिया सा य अच्चंत—परम साविया । तीए सव्वगुण—संपन्नो चंदजसो नाम ।

५) अन्नया आगओ इंद महूसवो । दोमुह राइणा आइट्ठा नायर—जणा, 'उब्भेह इंदकेउं । तओ मंगल नंदी महारवेण धवल—धयवडा—डोय—खिंखिणी जाल अलंकिओ वरं अल्ल—दाओ—मणिरयण—माला—भूसिओ नाणविह—पलंबमाण—फल निवह—चिंचइओ उब्भिओ इंदकेऊ ।

६) 'दुहिया मे नत्थि' त्ति गुणमाला अद्वितिं करेइ । मणयभिहाणस्स जक्खस्स इच्छइ उवाइयं । अन्नया पारियाय—मंजरी उवलंभ सुविण—सूइया जागया तीसे दुहिया । कयं च वद्धावणयं दिन्नं जक्खस्स ओवाइयं, कयं च तीए नामं मयणमंजरि त्ति । कमेण जाया जोव्वणत्था ।

प्र.३ प्राकृत चरित्र साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका ग्रंथाचा परिचय द्या.

१०

१) महावीर चरियं

२) सुदंसण चरियं

प्र.४ दोमुख राजाचे जीवन प्रसंग स्पष्ट करा.

१०

Seat
No.

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Persian (Paper-III)
Persian Prose (BA221331)

Day & Date: Tuesday, 17-06-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) رہبر نژاد نو کے گفتار ششم کا عنوان کیا ہے؟

(A) ترقی و تمدن۔ (B) تکامل و اعتدال۔

(C) ارادہ و متانت۔ (D) استقامت۔

(2) نصر اللہ کتنے سال کا تھا؟

(A) چوہتر۔ (B) چونسٹھ۔

(C) چوں۔ (D) چورانوے۔

(3) حکایت "کنجشک بر شاخ درختے آشیانہ نہادہ بودند" کس تصنیف سے ماخوذ ہے؟

(A) آئین اکبری۔ (B) نصاب جدید فارسی۔

(C) رہبر نژاد نو۔ (D) انوار سہیلی۔

(4) کون سا پرندہ چڑیا چڑے کے بچو کو اپنا شکار بنا رہا تھا؟

(A) باز۔ (B) زاغ۔

(C) عقاب۔ (D) شاہین۔

(5) سوداگر نے اپنے دوست کے لڑکے کو کہاں چھپا رکھا تھا؟

(A) باغ۔ (B) مسجد۔

(C) گھر۔ (D) جنگل۔

(6) واقعہ خود کشی، کس کا تحریر کردہ ہے؟

(A) محمد مجازی۔ (B) سعید نفیسی۔

(C) ظہیر الدین۔ (D) ابوالفضل۔

7) بادشاہ اکبر کے عہد میں رامائن اور مہابھارت کا ترجمہ سنسکرت سے کون سی زبان میں کیا گیا؟

- (A) مراٹھی۔
(B) ہندی۔
(C) فارسی۔
(D) پراکرت۔

8) کر نکاود منکاود۔۔۔۔۔۔۔۔ کے نام ہیں۔

- (A) بلیوں۔
(B) مرغیوں۔
(C) چڑیوں۔
(D) لومڑیوں۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

1) سعید نفیسی کا تعارف لکھیے۔

2) انگریزوں نے ہرات پر قبضہ کیا تو اس کا نصر اللہ پر کیا اثر ہوا؟

3) تکامل و اعتدال کا مختصر تعارف لکھیے؟

4) حکایت روباہے در پیشہ می رفت، اس حکایت سے کیا سبق حاصل ہوتا ہے؟

5) سوداگر نے کون سی تدبیر کی جس کی وجہ سے اس کے دوست نے اس کا سو من لوہا واپس کر دیا؟

6) لومڑی جنگل میں کیوں گھوم رہی تھی؟ اور اس کے ساتھ کیا واقعہ پیش آیا مختصر لکھیے۔

10

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل عبارت کا ترجمہ کیجیے:- (کوئی ایک)

(الف)

چند روز قبل یکی از دستان پیش من آمد، قیافہ اش حاکی از رنج دردنی و پریشانی خاطر بود و نگاہش در عقب نقطہ نامعلومی می رفت۔ ابرویش در ہم رفتہ دماغش تیر کشیدہ و گونہ ہالیش بگوئی بود۔

جائی تردید بر ایم باقی نماند، گفتم زود بگو قصہ چیست در سقف کہنہ فلک باز کاوش چہ کرد ہو چہ سنگی بر سر خودت داردی؟ پس از اند کہ سکوت خیر بمن نگاہ کرد و گفت آمدہ ام پیر سمبر اینخود کشی چہ وسیلای را از ہمہ بہتری دانی؟ فکری کردم و گفتم لازم استابد اگوئی بد انم این خیال از چہ علت خاصہ زیر امطابق علم خود کشی کہ تو مراد آن متخیر فرض کردہ ای وسیلہ انتخار باید مناسب با سبب و علت بیزاری از زندگی شد۔

(ب)

خضرؑ روی بسوی موسیؑ کرد و در جوابش بتذکرپ شرط دیا و یاد آوری پیمان اکتفا نمود و گفت: آیا بتو نگفتم کہ ہرگز با من تاب صبر و تکلیب نداری؟ موسیؑ بخطای خود پی برواز تخلف پیمان عذر خواہی و گفت: مرا بفراموشیم مواخرہ مکن و از شرف صحبت محروم مدار۔ منقول میدہم کہ بعد از انہر سر پیمان باشم۔

خضرؑ و موسیؑ کشتی را ترک گفتند و براہ افتادند، تا بہ پسری خوش سیمار سیدند کہ با ہمسالان خود بازی می کرد۔ پس خضرؑ اورانزد خود خوان و بجای و در دستبرد و بخاک انداخت و بکشت۔ موسیؑ از تماشا ی این منظرہ بیتاب سد و آن حادثہ بزرگ اختیار و قرارش را بر بود، زیر اہلثم خود دید کہ پسری نورس و خوش سیماکہ شاید فرزند یگانہ و مایہ امید پدر مادرش بود، بدست مرد الہی و پیشواری از پیشوایان حدایت و دین یگانہ کشتہ شد، از این ور پیمان خود را فراموش کرد و گفت: این چہ گناہ بزرگ است کہ مرتکب می شوی؟ حقا کہ کاری سخت ناپسند کردی خضرؑ نگاہی باد کرد و پیمان و شرط پیشین را یاد آوردی نمود و گفت: بتو نگفتم کہ ہرگز با من طاقت صبر نداری؟

10

سوال نمبر 4. محمد حجازی کا تعارف بیان کیجیے اور ان کا تحریر کردہ "واقعہ خود کشی" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں بیان کیجیے۔

Seat No.	

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 2

८) अगडदत्त ---- नगरात रहात होता.

- अ) विजयनगर ब) शंखपूर
क) मेरठ ड) पाटणा

प्र.२ भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) अगडदत्त वैराग्य प्रसंग.
- २) मदनमंजिरीस सर्पदंश व पुनर्जीवन
- ३) अगडदत्त व मदनमंजिरीचे प्रेम.
- ४) अन्नमि दिणे रत्नो पुरवरलोण वइयरो सिद्धो ।
जह कुमरेण नरापिहव नयरे असमंजसं विहियं ।
सुणिऊण पउरवयणं राया गुरुकोवजायरत्तच्छो ।
फुडभिउडिभासुरसिरो एयं मणिउं समाढत्तो ॥
- ५) चंडेण तओ भणिओ 'अच्छसु एत्थं कलाउ सिक्खंतो ।
परमत्तणो य गुज्झं कस्स वि मा सुयणु पयडेसु' ॥
उट्ठेउं उज्झाओ पत्तो गेहम्मि रायसुयसहिओ ।
साहेइ महिलियाए 'एसो मह भाउयसुओ' ति ।
- ६) अह तम्मि साणुराया अणवरयपलोयणं कुणेमाणी ।
विक्खिवइ कुसुमफलपत्तलेट्ठुए किं पि चिंतंती ॥
हिययत्थं पि हु बालं कुमरो न निरिक्खए कलारसिओ ॥
आसंकाए गुरुणं विज्जाए गहणलोभेण ॥

प्र.३ प्राकृत कथा साहित्याचा परिचय देवून खालीलपैकी एकाचे विश्लेषण करा.

१०

- १) तरंगवई कहा
- २) सिरीवाल कहा

प्र.४ अगडदत्ताने वाराणसीच्या राजाची विविध प्रसंगात मदत कशी केली ते स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Political Science (Paper - IV)
Modern Indian Political Thought (BA221350)

वार, दिनांक : बुधवार, १८-०६-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) — यांना भारतीय प्रबोधनाची जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) रवींद्रनाथ टागोर ब) स्वामी विवेकानंद
क) महात्मा गांधी ड) राजा राममोहन रॉय
- २) राजा राममोहन रॉय यांनी — समाजाची स्थापना केली.
अ) आर्य समाज ब) सत्यशोधक समाज
क) ब्राम्हो समाज ड) प्रार्थना समाज
- ३) महात्मा फुले यांनी — हे पुस्तक लिहिले आहे.
अ) सत्याचे प्रयोग ब) गीतारहस्य
क) भारताचा शोध ड) सार्वजनिक सत्यधर्म
- ४) पुणे येथे मुलींची पहिली शाळा — यांनी सुरू केली.
अ) विनोबा भावे ब) महात्मा गांधी
क) महात्मा फुले ड) लोकमान्य टिळक
- ५) गीतारहस्य हा ग्रंथ — कोणी लिहिला आहे.
अ) महात्मा गांधी ब) महात्मा फुले
क) राजा राममोहन रॉय ड) लोकमान्य टिळक
- ६) — हे वर्तमानपत्र लोकमान्य टिळकांनी सुरू केले होते.
अ) केसरी ब) दर्पण
क) मूकनायक ड) यंग इंडिया
- ७) महात्मा गांधी यांनी — स्वराज्याची संकल्पना मांडली.
अ) मानवतावादी ब) समाजवादी
क) भांडवलशाही ड) ग्रामस्वराज्य

- ८) सत्याग्रहाची संकल्पना ——— यांनी मांडली.
 अ) लोकमान्य टिळक ब) महात्मा फुले
 क) महात्मा गांधी ड) विनोबा भावे

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) ब्राम्हो समाजाची तत्वे स्पष्ट करा.
 - २) महात्मा फुले यांनी लिहिलेली कोणतीही दोन पुस्तके सांगा.
 - ३) लोकमान्य टिळकांचे राष्ट्रवाद विषयक विचार सांगा.
 - ४) महात्मा गांधींची सत्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ५) महात्मा फुले यांचे शेतकऱ्याविषयीचे विचार स्पष्ट करा.
 - ६) महात्मा गांधी यांचा विश्वस्त सिद्धांत सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) महात्मा फुले यांचे सामाजिक सुधारणा विषयक कार्य सविस्तर स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) भारतीय प्रबोधनातील राजा राममोहन रॉय यांची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.४ महात्मा गांधी यांची अहिंसा आणि सत्याग्रहाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Political Science (Paper - IV)
Modern Indian Political Thought (BA221350)

Day & Date: Wednesday, 18-June-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is called the father of Indian Renaissance.
 a) Ravindranath Tagore b) Swami Vivekananda
 c) Mahatma Gandhi d) Raja Rammohan Roy
- 2) Raja Rammohan Roy Founded the _____ Samaj.
 a) Aary Samaj b) Sattyashodhak Samaj
 c) Brahmo Samaj d) Prayer Samaj
- 3) Mahatma Phule wrote the _____ book.
 a) Satyache prayog b) Gitarahasha
 c) Discovery of India d) Sarvajanic satyadharma
- 4) At Pune started the first girls school _____.
 a) Vinoba Bhave b) Mahatma Gandhi
 c) Mahatma Phule d) Lokmanya Tilak
- 5) Gitarahasya wrote the book _____ in the.
 a) Mahatma Gandhi b) Mahatma Phule
 c) Raja Rammohan Roy d) Lokmanya Tilak
- 6) Lokmanya Tilak started in _____ newspaper
 a) Kesari b) Darpan
 c) Muknayk d) Young India
- 7) The idea of Swaraj _____ in Mahatma Gandhi.
 a) Humanitarian b) Socialist
 c) Capitalist d) GramSwaraj
- 8) The Concept of Satyagraha _____ in started.
 a) Lokmanya Tilak b) Mahatma Phule
 c) Mahatma Gandhi d) Vinoba Bhave

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Principles of Brahmo Samaj.
 - b) Write two names of book wrote by Mahatma Phule.
 - c) Explain Lokmanya Tilks views about Nationalism.
 - d) Explain Mahatma Gandhi concept of satya.
 - e) Explain Mahatma Phule thoughts about Farmers.
 - f) Explain the Mahatma Gandhi theory of 'Trusteeship'.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain Mahatma Phules thoughts on work of social Reformation
- OR**
- b) Explain the role of Raja Rammohan Roy in Indian Renaissance.
- Q.4 Explain Mahatma Gandhis thoughts on Ahimsa and Satyagraha. 10**

Seat
No.

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Persian (Paper-IV)
Persian Poetry (BA221332)

Day & Date: Tuesday, 18-06-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) علامہ اقبال کا پہلا فارسی شعری مجموعہ کون سا ہے؟

- (A) بانگِ درا۔ (B) بالِ جبرئیل۔
 (C) ضربِ کلیم۔ (D) اسرارِ خودی۔

2) نظم تسخیرِ فطرت، علامہ اقبال کی کس تصنیف سے ماخوذ ہے۔

- (A) بانگِ درا۔ (B) بالِ جبرئیل۔
 (C) ضربِ کلیم۔ (D) پیامِ مشرق۔

3) بخاک ہند نوائے حیات بے اثر است کہ مردہ زندہ مگر دوزِ نغمہ داود مندرجہ بالا شعر میں کون سی صنعت بیان کی گئی ہے۔

- (A) تشبیہ۔ (B) مبالغہ۔
 (C) تضاد۔ (D) اشتقاق۔

4) علامہ اقبال کے مطابق نظامِ عالم کی بنیاد کس سے ہے؟

- (A) خودی۔ (B) آرزو۔
 (C) شوق۔ (D) امید۔

5) اللہ نے ابلیس کو کس سے پیدا کیا؟

- (A) آگ۔ (B) نور۔
 (C) مٹی۔ (D) برف۔

- (6) مثنوی در بیان اینکہ حیات خودی از تخلیق و تولید مقاصد است، اقبال کی کس تصنیف سے ماخوذ ہیں۔
 (A) بانگِ درا۔
 (B) بال جبرئیل۔
 (C) اسرار خودی۔
 (D) رموز بے خودی۔

(7) علامہ اقبال کے والد کا نام کیا تھا؟

- (A) نور محمد۔
 (B) پیر محمد۔
 (C) نور احمد۔
 (D) علی احمد۔

(8) رباعی کس زبان کا لفظ ہے؟

- (A) ترکی۔
 (B) ہندی۔
 (C) مراٹھی۔
 (D) عربی۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

- (1) نظم تسخیر فطرت میں شاعر نے ابلیس کے خدو خال کے متعلق کیا کہا ہے؟
 (2) علامہ اقبال نے اغوائے آدم کی داستان کس انداز میں بیان کی ہے؟
 (3) ابلیس نے آدم کو سجدہ کرنے سے کیوں انکار کیا؟ واضح کیجیے۔
 (4) مثنوی در بیان اینکہ حیات خودی از تخلیق، تولید مقاصد است، میں کن باتوں پر بحث کی ہے؟
 (5) اقبال کی فلسفہ خودی پر مختصر روشنی ڈالیے۔
 (6) اسرار خودی کا تعارف بیان کیجیے۔

10

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے۔ (کوئی ایک)

(الف)

- (1) نہ ہر کس از محبت مایہ دار است
 نہ باہر کس محبت شاز گار است
 بروید لالہ باداغ جگر تاب
 دل لعل بدخشان بی شرار است

(2) درین گلشن پریشان مثل بوم

نمیدانم چه میخوام

چه جویر آید آرزو یا بر نیاید

بید سوز و ساز آرزویم

(3) سحری گفت بلبل باغبان را

درین گل جز نہال غم نگیرد

پیری میرسد خار بیابان

ولی گل چون جوان گرد و بمیرد

(ب)

خدا

جهان رازیک آب و گل آفریدم

تو ایران و تاتار و زنگ آفریدی

من از خل پولاد ناب آفریدم

تو شمشیر و تیر و تفنگ

آفریدی

تبر آفریدی نخل چمن را

قفس ساختی طایر نغمه زن را

انسان

نوشب آفرین چراغ آفریدم

سفال آفریدی ایام آفریدم

بیابان و کہسار و راغ آفریدم

خیابان و گلزار و باغ آفریدم

من آنم کہ از سنگ آئینہ سازم

من آنم کہ از زر نوشتینہ سازم

سوال نمبر 4. علامہ اقبال کا تعارف بیان کیجیے اور ان کی مثنوی 'در بیان اینکه از عشق و محبت استحکام می پذیرد' کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجیے۔

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५

Opt. Marathi (Paper - V)

आत्मकथन आणि उपयोजित मराठी (BA221423)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) 'जगायचंय प्रत्येक सेकंद' हे पुस्तक कोणत्या वर्षी प्रसिद्ध झाले?

अ) १९९७	ब) १९९६
क) १९९५	ड) १९९८
- २) 'जगायचंय प्रत्येक सेकंद' या पुस्तकाचे मुखपृष्ठ कोणी रेखाटले आहे?

अ) रघुवीर कुल	ब) मंगला केवळे
क) यशवंत केवळे	ड) निनाद केवळे
- ३) मंगला केवळे यांनी कोणती पदवी घेतली होती?

अ) एम.ए	ब) इंजिनिअरिंग
क) बी.ए	ड) बी.कॉम
- ४) डॉ. यशवंत केवळे यांचा मृत्यू कोणत्या कारणाने झाला?

अ) अपघात	ब) कोरोना
क) कॅन्सर	ड) हृदयरोग
- ५) यशवंत व मंगला या केवळे दांपत्याला कोणता छंद होता?

अ) वादनाचा	ब) नृत्याचा
क) गाण्याचा	ड) प्रवासाचा
- ६) दिराच्या लग्नात मंगला केवळे यांनी स्वतःचा कोणता दागिना दिला?

अ) हार	ब) बांगड्या
क) मंगळसूत्र	ड) नथ
- ७) मंगला केवळे यांच्या शिक्षणासाठी विशेष प्रयत्न कोणी केले?

अ) दीर	ब) सासूबाई
क) वडील	ड) आजोबा

८) कल्पना विस्तार करीत असताना कोणता घटक महत्वाचा असतो?

अ) शब्दसंग्रह	ब) अलंकार
क) व्याकरण	ड) रस

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) आत्मकथनाचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
- २) जीवन जगण्याची कोणकोणती सूत्रे डॉ. यशवंत केवळे मानत असतात?
- ३) मंगला केवळे यांचे सासरचे वातावरण कसे होते?
- ४) 'जगायचंय प्रत्येक सेकंद' या पुस्तकातून कोणती प्रेरणा मिळते ते लिहा.
- ५) 'जगायचंय प्रत्येक सेकंद' या पुस्तकाला कोणकोणते पुरस्कार मिळालेले आहेत?
- ६) कल्पना विस्ताराचे स्वरूप विशद करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

- १) कल्पना विस्ताराचे महत्व सांगून 'सुसंगती सदा घडो। सुजनवाक्य कानी पडो' या उक्तीचा कल्पना विस्तार करा.

किंवा

- २) 'जगायचंय प्रत्येक सेकंद' या पुस्तकातील तुम्हाला आवडलेल्या एका व्यक्तिरेखेची स्वभाववैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

'जगायचंय प्रत्येक सेकंद' या आत्मकथनातून मंगला केवळे यांचा जगण्याचा संघर्ष कसा व्यक्त झाला आहे, स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Opt. Urdu (Paper-V)
Safar Nama Nigari (BA221425)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) سفر کس زبان کا لفظ ہے؟

- (A) لاطینی۔ (B) عربی۔
 (C) اردو۔ (D) کھڑی بولی۔

(2) سفر نامہ ایک ----- صنف ہے۔

- (A) قدیم نثری۔ (B) جدید نثری۔
 (C) رومانوی۔ (D) تجریدی۔

(3) اردو کا پہلا سفر نامہ کونسا ہے؟

- (A) جاپان چلو جاپان۔ (B) عجائباتِ فرنگ۔
 (C) ابن بطوطہ کے تعقب میں۔ (D) سفر حجاز۔

(4) بقول مصنف یہ کس کا شعر ہے؟

- ایک پل کے رکنے سے دور ہو گئی منزل = صرف ہم نہیں چلتے راستے بھی چلتے ہیں۔
 (A) شاہد صدیقی۔ (B) شاہد انصاری۔
 (C) فیض۔ (D) ساحر۔

(5) ہانگ کانگ میں طیارہ ----- ٹھہرا تھا۔

- (A) ایک گھنٹہ۔ (B) دو گھنٹہ۔
 (C) آدھا دن۔ (D) پانچ منٹ۔

(6) مُصَنِّف کو "پان امریکن" کے طیارے۔۔۔۔۔۔ میں بیٹھنے کا پہلا تجربہ تھا۔

(A) 746-

(B) 747-

(C) 846-

(D) 847-

(7) ٹوکیو بین الاقوامی ہوائی اڈے کا نام۔۔۔۔۔۔ ہے۔

(A) نریتا۔

(B) شین شان۔

(C) سوزوکی۔

(D) پنگ پانگ۔

(8) مُصَنِّف کے پڑوس میں۔۔۔۔۔۔ کا محل تھا۔

(A) وزیراعظم۔

(B) شاعر۔

(C) شہنشاہ جاپان۔

(D) محکمہ تعلیم۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) "چلو جاپان چلو" کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

(2) "ٹوکیو میں یاد ابن انشاء کی" کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

(3) "خوش رہو اہل وطن" کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

(4) مجتبیٰ حسین کی سفر نامہ نگاری کا جائزہ لیجیے۔

(5) سفر نامہ کی تعریف اور اہمیت لکھیے۔

(6) مجتبیٰ حسین کے چند سفر ناموں پر مختصر نوٹ لکھیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) اردو میں سفر نامہ نگاری کے آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیجیے۔

(2) "ٹوکیو میں ہمارا اردو مسعود" کا خلاصہ لکھیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

مجتبیٰ حسین کی سوانح حیات لکھیے۔

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Optional KANNADA (Paper – V)
Short Story and Essay (BA221421)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

- ೧) ಪುಟ್ಟಾಚಾರಿಯ ವ್ಯವಸಾಯ -
 ೧) ಕಂಬಾರಿಕೆ ೨) ಬಡಿಗತನ
 ೨) ಕೃಷಿ ೪) ಮೀನುಗಾರಿಕೆ
- ೨) ಮಕ್ಕಳು ಆಡಿದ ರಾಮ-ರಾವಣರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದವರು -
 ೧) ಕಾರಂತ ೨) ಪಿ. ಲಂಕೇಶ
 ೨) ಮಾಸ್ತಿ ೪) ಕುವೆಂಪು
- ೩) 'ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು' ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು -
 ೧) ಕುವೆಂಪು ೨) ಪಿ. ಲಂಕೇಶ
 ೨) ಕಾರಂತ ೪) ಮಾಸ್ತಿ
- ೪) ದಲಿತ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ -
 ೧) ಕುಮಾರ ೨) ಮನೋಹರ
 ೨) ಕಿರಣ ೪) ಬಸಲಿಂಗ
- ೫) ಬಸವೇಗೌಡರ ಸಹಪಾಠಿ -
 ೧) ಭಗವಾನ್ ೨) ಮನೋಹರ
 ೨) ಕಿರಣ ೪) ಬಸಲಿಂಗ
- ೬) ಪಾರ್ವತ ಅಜ್ಜಿಯ ಪ್ರಪಂಚ -
 ೧) ಶಾಲೆ ೨) ಊರು
 ೨) ತೆಂಗಿನ ಮರ ೪) ಪಟ್ಟಣ
- ೭) 'ಮಲೆನಾಡಿನ ಚಿತ್ರಗಳು' ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು -
 ೧) ಕಾರಂತ ೨) ಪಿ. ಲಂಕೇಶ
 ೨) ಕುವೆಂಪು ೪) ಮಾಸ್ತಿ
- ೮) ನನ್ನ ಬಳಿ - ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಂತಹ ನೋಟವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.
 ೧) ರೇಡಿಯೋ ೨) ಕ್ಯಾಮೆರಾ
 ೨) ಮನೆ ೪) ದೂರದರ್ಶನ

ಪ್ರ.೨ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಇದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಒಪ್ಪಬೇಕು.
- ೨) ಸುಂದರಿ ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆಯಾ?
- ೩) ನೋಡು ಇದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ
- ೪) ನಮಗೆ ಭಾನುವಾರ ರಜಾ; ಜೊತೆಗೆ ಅಭ್ಯಂಜನದ ಸಜಾ
- ೫) ಬೇಟೆಗಾರರಾಗಿ ಬನಕೆ ಹೋದವರು ಕಬ್ಬಿಗರಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದವು
- ೬) ಲೋ ಪುಟ್ಟು, ನಾನು ರಾಮ ಕಣೋ!

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) 'ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡವನು' ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) 'ರಾಮ-ರಾವಣರ ಯುದ್ಧ' ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

'ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ' ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

कमाल गुणः ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

- ७) कर म्हणजे सक्तीचे ---- होय.
 अ) किंमत ब) मागणी
 क) देणे ड) पुरवठा
- ८) मंदीच्या काळात ---- हे अंदाजपत्रक उपयुक्त असते.
 अ) समतोल ब) तुटीचे
 क) अधिकाचे ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सार्वजनिक आयव्यय व खाजगी आयव्यय यातील फरक.
- २) भारताच्या सार्वजनिक कर्ज वाढीची कारणे सांगा.
- ३) कर कसोट्या
- ४) अंदाजपत्रकाचे महत्त्व सांगा.
- ५) करभार पात्रता ठरवणारे घटक लिहा.
- ६) अप्रत्यक्ष कराचे गुण लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) भारताच्या सार्वजनिक खर्च वाढीच्या कारणांची चर्चा करा.
 किंवा
 ब) महत्तम सामाजिक लाभाच्या तत्वांची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.४ प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय? प्रत्यक्ष कराचे गुण आणि दोष स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Economics (Paper - V)
Public Finance (BA221447)

Day & Date: Friday, 02-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is the account of Government.
 - a) Income
 - b) Public Finance
 - c) Private Finance
 - d) Expenditure
- 2) _____ is an object of public finance.
 - a) Maximum Social benefits
 - b) Maximum Profit
 - c) Maximum saving
 - d) All above
- 3) _____ to said the canons of taxation.
 - a) Dalton
 - b) Pigou
 - c) Adam Smith
 - d) None of these
- 4) The change in public expenditure as per need is the _____ principle of public expenditure.
 - a) Elastic
 - b) Economic
 - c) Maximum Profit
 - d) None of these
- 5) _____ are the reasons of increasing public expenditure.
 - a) Increasing population
 - b) Urbanization
 - c) Development
 - d) All above
- 6) When the government income and government expenditure is equal, the budget is _____.
 - a) Balanced
 - b) Surplus
 - c) Deficit
 - d) None of these
- 7) Tax is the compulsion of _____.
 - a) Price
 - b) Demand
 - c) Pay
 - d) Supply
- 8) In depreciation period _____ budget is useful.
 - a) Balanced
 - b) Deficit
 - c) Surplus
 - d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Difference between public and private finance.
 - b) State the causes of the increase in public debt in India.
 - c) Canons of taxation.
 - d) State the importance of budget.
 - e) Write the factors determining taxable capacity.
 - f) Write the merits of indirect tax.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Discuss the causes of growth in India's public expenditure.
- OR**
- b) Discuss the principle of maximum social advantage in detail.
- Q.4 What is the direct tax? Explain the merits and demerits of direct tax. 10**

- ७) मंजूच्या वडिलांचे पूर्ण नाव काय आहे?
 अ) पुंडलिक गजानन धुरी ब) गजानन पुंडलिक धुरी
 क) मोहन पुंडलिक धुरी ड) नरेश पुंडलिक धुरी
- ८) रंगभूमीशी निगडित असलेला वाङ्मय प्रकार कोणता आहे?
 अ) कविता ब) कथा
 क) कादंबरी ड) नाटक

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- १) नाटक म्हणजे काय?
- २) जयंत पवार यांच्या साहित्याचा परिचय लिहा.
- ३) मंजूच्या व्यक्तीमत्त्वाचे विशेष स्पष्ट करा.
- ४) 'अधांतर' नाटकातील अण्णाच्या पुण्यतिथीचा प्रसंग लिहा
- ५) बंडखोर साहित्यिक म्हणून बाबाचे स्वभाव वैशिष्ट्य लिहा.
- ६) 'अधांतर' नाटकातील कामगार वर्गाचे जीवन लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- १) 'अधांतर' या नाटकातील आई या व्यक्तिरेखेचे विशेष लिहा.
- २) संवादाचे स्वरूप विशद करून इंटरनेटचा संवाद लेखनासाठी वापर लिहा

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

जयंत पवार यांच्या 'अधांतर' या नाटकातील धुरी परिवाराचा जीवनसंघर्ष थोडक्यात लिहा

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Urdu (Paper-VI)
Sahir Ludhyanwi (BA221426)

Day & Date: Saturday, 03-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) 1971ء میں حکومت ہند نے ساحر کو۔۔۔۔۔ کے خطاب سے نوازا۔

- (A) نوبل ایوارڈ۔
 (B) سوویت لیٹڈ نہر واپوڈ۔
 (C) پدم شری۔
 (D) فلم فیئر۔

(2) ان میں سے کس شاعر نے اپنی نظموں میں ہندوستانی تہذیب کی مکمل ترجمانی کی ہے؟

- (A) فراق۔
 (B) جوش۔
 (C) حسرت۔
 (D) نظیر اکبر آبادی۔

(3) ساحر کی والدہ سردار بیگم۔۔۔۔۔ نسل کی تھی۔

- (A) ہندو۔
 (B) برہمن۔
 (C) پٹھان۔
 (D) کشمیری۔

(4) اردو کا صاحب دیوان شاعر کون ہے؟

- (A) امیر خسرو۔
 (B) قلی قطف شاہ۔
 (C) ولی دکنی۔
 (D) مرزا غالب۔

(5)۔۔۔۔۔ ساحر کا پہلا مجموعہ کلام ہے۔

- (A) تلخیاں۔
 (B) ضرب کلیم۔
 (C) دست صبا۔
 (D) پرچھائیاں۔

(6) ساحر کے والد کا نام کیا ہے؟

- (A) چودھری ابراہیم محمد۔
(B) چودھری اسماعیل محمد۔
(C) چودھری فضل محمد۔
(D) چودھری کریم اللہ۔

(7) نظم کے لفظی معنی۔۔۔۔۔ ہیں۔

- (A) پرونا۔
(B) دہرانا۔
(C) چکانا۔
(D) کاٹنا۔

(8) یہ کس کا شعر ہے؟

- اس چمن میں ہوں گے پیدا بلبل شیراز بھی = سینکڑوں ساحر بھی ہوں گے صاحب اعزاز بھی
(A) احمد ندیم قاسمی۔
(B) اسرار الحق مجاز۔
(C) احمد فراز۔
(D) علامہ اقبال۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے۔

ہمیں سے رنگ گلستان ہمیں سے رنگ بہار = ہمیں کو نظم گلستان پہ اختیار نہیں

(2) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے۔

تنگ آچکے ہیں کشمکش زندگی سے ہم = ٹھکرانہ دیں جہاں کو کہیں بے دلی سے ہم

(3) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے۔

خود داریوں کے خون کو ارزاں نہ کر سکے کے = ہم اپنے جوہروں کو نمایاں نہ کر سکے

(4) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے۔

اب اے دل تباہ ترا کیا خیال ہے = ہم تو چلے تھے کا کل گیتی سوار نے

(5) نور جہاں کے مزار پر کامرکزی خیال لکھیے۔

(6) "اے شریف انسانوں" پر آپ کے تاثرات قلمبند کیجیے

10

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) "ساحر لدھیانوی کی سوانح حیات" پر مفصل نوٹ لکھیے۔

(2) اردو میں نظم نگاری کے آغاز و ارتقاء کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

10

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔

ساحر کی نظم "مجھے سوچنے دے" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

Seat
No.

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Opt. Kannada (Paper - VI)
Agriculture and Scientific Articles (BA221422)

Day & Date: Saturday, 03-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

೧) ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಧಾರ -

೧) ಮಣ್ಣು

೨) ಕಲ್ಲು

೩) ಮರ

೪) ನೀರು

೨) ಬಿಂಗಾ ಎಂಬ ನಾಯಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿದೆ -

೧) ಭಾರತ

೨) ಜಪಾನ

೩) ರಷ್ಯಾ

೪) ಅಮೇರಿಕಾ

೩) ಕಪಿ ಭಾಷೆಯ ಮನುಷ್ಯ -

೧) ಕಾರ್ಲ್ ವೀಕ್ಲಿ

೨) ಜಾಕ್ ಮೈನರ್

೩) ಗಾರ್ನರ್

೪) ಆಲಬರ್ಟ್

೪) ಹನಿಗೈಡ್ ಮತ್ತು ನೆಲಗರಡಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ----- ಎಂದರೆ ತುಂಬ ಇಷ್ಟ

೧) ಜೇನುತುಪ್ಪ

೨) ತುಪ್ಪ

೩) ನೀರು

೪) ಹಣ್ಣು

೫) ಜಿಬ್ರಾಲಿಕ್ ಹಾರ್ಮೋನನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿದವರು -

೧) ಪುಕೋಕಾ

೨) ತೇಜಸ್ವಿ

೩) ಕುವೆಂಪು

೪) ಕುರುಸೋವಾ

೬) ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದವರು -

೧) ಪುಕೋಕಾ

೨) ಕುರುಸೋವಾ

೩) ಸಂತೋಷ ಕೌಲಗಿ

೪) ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಹಾನಗಲ್

೭) ಪುಕೋಕಾ ಕಿತ್ತಳೆ ತೋಟದಲ್ಲ ಗಿಡಗಳ ನಡುವೆ ನೆಟ್ಟ ಗಿಡ

೧) ಸೆಣಬು

೨) ಪುಂಡಿ

೩) ಮರಿಶೀಮಾ ಅಕೇಶಿಯಾ

೪) ಕ್ಲೋವರ್

೮) ಮೂಡಿಗೆರೆ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು -

೧) ಚಂದ್ರಶೇಖರ್

೨) ಸಂತೋಷ

೩) ಕುವೆಂಪು

೪) ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೨

- ೧) ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ
- ೨) ಕುರುಸೋವಾ
- ೩) ಮರಿಶೀಮ ಅಕೇಶಿಯ
- ೪) ಹನಿಗೈಡ್ ಮತ್ತು ನೆಲಗರಡಿ
- ೫) ಜೇಡದ ಭಾಷೆ
- ೬) ಕೋಲಾ ಕಲ್ಚರ್ ಕೋಲಾಹಲ

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

- ೧) ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥ ಮಹಿಳೆಯರ ಮಾನಸಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- ೨) ಸಹಜ ಕೃಷಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

ನೀರು ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು ಬಗ್ಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

- ८) ——— मध्ये भारत सरकारने नवीन लोकसंख्याविषयक धोरण जाहिर केले.
अ) १९९१	ब) १९९९
क) २०००	ड) २००५

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) लोकसंख्येची व्यवसायानुसार रचना सांगा.
- २) लोकसंख्या लाभांश म्हणजे काय?
- ३) स्थलांतर म्हणजे काय?
- ४) महिला सबलीकरण म्हणजे काय?
- ५) कुटुंब नियोजन म्हणजे काय?
- ६) नवीन लोकसंख्या धोरणाची तीन उद्दिष्टे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) सन 2000 चे लोकसंख्या विषयक धोरण स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पर्यावरण अवनतीची लोकसंख्या विषयक कारणे सांगा.

प्र.४ लोकसंख्या स्थलांतराची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Economics (Paper – VI)
Demography in India (BA221448)

Day & Date: Monday, 05-May-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) As per the census of 2011 the net population of India is _____.
a) 102 crore b) 121 crore
c) 132 crore d) 133 crore
- 2) The density of Indian population in 2011 is _____.
a) 382 b) 385
c) 388 d) 387
- 3) The overpopulation creates _____ in the Economic progress of the country.
a) Speed b) Hardles
c) Stability d) None of the above
- 4) _____ is one of the solutions for the over population control.
a) Educational progress b) Child Marriage
c) Polygamy d) None of the above
- 5) According to _____ civilized and advanced people migrated far away in large number.
a) Haule b) Adam smith
c) Huntan d) Karve
- 6) The programme of family planning started in _____.
a) 1947 b) 1952
c) 1956 d) 1958
- 7) _____ is celebrated as World Women's Day.
a) 8 March b) 5 September
c) 14 February d) None of the above
- 8) New population policy was declared in _____ by Indian government.
a) 1991 b) 1999
c) 2000 d) 2005

- Q.2 Answer in brief. (Any Four) 12**
- a) State the structure of population based on profession.
 - b) What do you mean by Demographic Dividend?
 - c) What is Migration?
 - d) What do you mean by Women Empowerment?
 - e) What is Family Planning?
 - f) State three features of New Population Policy.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the New Population Policy of 2000.
- OR**
- b) Explain the causes of Environmental degradation related to Population.
- Q.4 Explain the causes and effects of Migration of Population. 10**

Seat No.	

बी. ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. History (Paper - V)
Modern Europe (1750-1871A.D.) (BA221443)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

कमाल गुणः ४०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) १० वा चार्लस् हा ——— देशाचा राजा होता.
अ) जर्मनी
क) इंग्लंड
ब) ऑस्ट्रीया
ड) फ्रान्स
- २) १८४८ च्या क्रांतीवेळी फ्रान्समध्ये ——— सत्ताधीश होता.
अ) १८ वा लुई
क) तिसरा नेपोलियन
ब) लुई फिलीपी
ड) मेटर्निक
- ३) तिसरा नेपोलियन ——— घराण्यातील राजा होता.
अ) बुरबॉन
क) बोनापार्ट
ब) झार
ड) यापैकी नाही
- ४) तिसऱ्या नेपोलियनने ——— येथे 'आंतरराष्ट्रीय औद्योगिक प्रदर्शन' भरविले.
अ) पॅरिस
क) जर्मनी
ब) नेपाल
ड) इटली
- ५) 'यंग इटली' संघटनेची स्थापना ——— यांनी केली.
अ) गॅरिबाल्डी
क) बिस्मार्क
ब) काऊंट काव्हर
ड) मॅझिनी
- ६) गॅरिबाल्डीचा जन्म ——— साली झाला.
अ) १८७०
क) १८४८
ब) १८०८
ड) १८०७
- ७) ——— ही जर्मन विद्यार्थ्यांची संघटना होती.
अ) यंग इटली
क) बर्सेनशॅफ्ट
ब) कार्बोनरी
ड) लाल डगले

८) ——— मध्ये जर्मनीचे एकीकरण पूर्ण झाले.

अ) १८६१

ब) १८७१

क) १८५१

ड) १८८१

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) १८३० च्या 'जुलै वटहुकुमाची' माहिती सांगा.

२) १८४८ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचे तीन परिणाम सांगा.

३) तिसऱ्या नेपोलियनच्या परराष्ट्रीय धोरणाची सुत्रे सांगा.

४) इटलीच्या एकीकरण चळवळीतील मन, मनगट, मेंदू कोणाला म्हटले जाते?

५) "कार्लस्बाद डिक्रीज" म्हणजे काय?

६) जर्मनीच्या एकीकरणातील बिस्मार्कचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) इ.स. १८३० च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) इटलीच्या एकीकरणाचे मुख्य टप्पे सांगा.

प्र.४ तिसऱ्या नेपोलियनच्या अंतर्गत धोरणाची चर्चा करा.

१०

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. History (Paper - V)
Modern Europe (1750-1871A.D.) (BA221443)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- Charles-x was the king of _____ country.
a) Germany
b) Austria
c) England
d) France
- During the 1848 Revolution in France _____ was the Franch Rural.
a) Louis-XVIII
b) Louis Philippe
c) Napoleon-III
d) Metternich
- Napoleon-III was the king of _____ dynasty.
a) Burbon
b) Czar
c) Bonaparte
d) None of these
- The Napoleon-III organized the International Industrial Exhibition in _____.
a) Paris
b) Nepal
c) Germany
d) Italy
- _____ was founded the "Young Italy" organization.
a) Garrybaldi
b) Count Cavour
c) Bismark
d) Mazzini
- Garrybaldi was born in _____ year.
a) 1870
b) 1808
c) 1848
d) 1807
- _____ was the organization by German Students.
a) Young Italy
b) Carbonari
c) Burshenshaft
d) Red Shirts
- Unification of Germany was completed in the _____ year.
a) 1861
b) 1871
c) 1851
d) 1881

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Give information about 'July Ordinace-1830'.
 - b) State the three effects of 'French Revolution-1848'.
 - c) State the principles of External Policy of Nepoleon-III.
 - d) Who was the mind, wrist, brain the Unification Italy movement?
 - e) What is a 'Carlsbad Decrees'?
 - f) The contribution of Bismark in 'Unification of Germany'.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the causes of the French Revolution 1830 A.D.
- OR**
- b) Give the main stages of Unification of Italy.
- Q.4 Discuss the Internal policy of Nepoleon-III. 10**

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Geography (Paper - V)
Economic Geography (BA221461)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 ४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) आर्थिक भूगोल ही ——— भूगोलाची उपशाखा आहे.
 अ) प्राकृतिक भूगोल ब) हवामानशास्त्र
 क) सागरशास्त्र ड) मानवी भूगोल
- २) ——— यांना आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणतात.
 अ) अल्फ्रेड वेबर ब) रिटर
 क) ब्लाश ड) चिशॉल्म
- ३) मासेमारी ही ——— आर्थिक क्रिया आहे.
 अ) प्राथमिक ब) द्वितीयक
 क) तृतीयक ड) चतुर्थक
- ४) शेती भूमी उपयोजन सिद्धांत ——— यांनी मांडला.
 अ) अल्फ्रेड वेबर ब) रिटर
 क) ब्लाश ड) व्हानथुनेन
- ५) देशाच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या ——— टक्के भाग जंगल असणे आवश्यक आहे.
 अ) २३ ब) ३३
 क) ४० ड) ४३
- ६) जगातील पहिली आधुनिक कापड गिरणी ——— या देशात सुरू झाली.
 अ) ग्रेट ब्रिटन ब) संयुक्त संस्थान
 क) जपान ड) भारत

- ७) उद्योगधंदे ही ——— आर्थिक क्रिया आहे.
अ) प्राथमिक
क) तृतीयक
ब) द्वितीयक
ड) चतुर्थक
- ८) ज्या देशाची आयात निर्यात समान पातळीत असते त्याला ——— व्यापार असे म्हणतात.
अ) अनुकूल
क) पर्याप्त
ब) प्रतिकूल
ड) संतुलित

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) आर्थिक भूगोलाचे महत्त्व
- २) उदरनिर्वाहक शेती
- ३) सेझ
- ४) खाणकाम
- ५) वाहतुकीचे महत्त्व
- ६) आयात व निर्यात व्यापार

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

- अ) वाहतूक व दळणवळण साधनांचे प्रकार व त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) भारतीय लोहपोलाद उद्योगधंद्याचे वितरण स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

- प्राथमिक आर्थिक क्रियांचे वर्गीकरण सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Geography (Paper - V)
Economic Geography (BA221461)

Day & Date: Wednesday, 07-May-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Draw diagrams where necessary.
 4) Use of stencils is permitted.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Economic Geography is the brand of _____ Geography.
 a) Geomorphology b) Oceanography
 c) Climatology d) Human Geography
- 2) _____ is called as father of economic geography.
 a) Weber b) Ritter
 c) Blash d) Chisholm
- 3) Fishing is _____ economic activity.
 a) Primary b) Secondary
 c) Quarterly d) tertiary
- 4) Agriculture Landuse theory is proposed by _____.
 a) Alfred Weber b) Ritter
 c) Blash d) Von Thunen
- 5) _____ percent land of country must be covered by forest area.
 a) 23 b) 33
 c) 40 d) 43
- 6) World first modern textile mills was started in _____ country.
 a) Great Britain b) United Nation
 c) Japan d) India
- 7) Industry is _____ economic activity.
 a) Primary b) Secondary
 c) Tertiary d) Quarterly
- 8) Imports and exports are at the same level is called as _____ trade.
 a) Favorable b) Unfavorable
 c) Optimize d) Balance

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Impotence of Economic geography
 - b) Subsistence farming
 - c) SEZ
 - d) Mining
 - e) Importance of Transportation
 - f) Trade of import and export
- Q.3 Broad Answer Question.** **10**
- a) Describe various types and significance of Transportation.
- OR**
- b) Describe distribution of Iron and Steel industry in India.
- Q.4 Broad Answer Question.** **10**
- Describe the classification of economic activity.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Comp.)
English for Communication (BA221401)

Day & Date: Thursday, 08-May-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

- 1) "Values in Life" is a speech by Rudyard Kipling addressed to the students of _____ University.

a) Oxford	b) McGill
c) Cambridge	d) JNU
- 2) Who is mentioned as the fine old librarian of Ludgate?

a) Grailville	b) Master Stephen
c) R	d) None of these
- 3) What illness does Johnsy suffer from in the story?

a) Cholera	b) TB
c) Pneumonia	d) Cancer
- 4) Alfred Lord Tennyson was a prominent _____ poet.

a) Victorian	b) Romantic
c) Elizabethan	d) Classical
- 5) _____ received the Noble for Literature in Literature in 1907.

a) John Keats	b) W. B. Yeats
c) Rabindranath Tagore	d) Rudyard Kipling
- 6) When I see birches bend to _____ and right. (Fill in the blank.)

a) left	b) down
c) horizontal	d) upwards
- 7) The batter has to _____ before his innings.

a) warm into	b) warm up
c) warm down	d) warm off
- 8) The bus departs daily at 8.am. (Identify the type of underlined word)

a) adverbial of place	b) adverbial of manner
c) adverbial of degree	d) adverbial of time

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

- 1) What impressions do you get about the character of Behram?
- 2) What will happen if you wrest his words beyond their fair construction, according to the narrator?
- 3) What is said about youth in the speech *Values in Life*?
- 4) How does the poem *Ulysses* convey the spirit of resilience and determination?
- 5) What is the theme of the poem *If*?
- 6) What is the tone of the poem *Birches*?

Q.3 Answer the following question. (Any one) 10

- a) Write a group discussion on the topic The Future of Artificial Intelligence.

OR

- b) **Write a précis of the following passage and give a suitable title.**

Next morning Deeti mixed a little trace of opium into her mother-in-law's sweetened milk. The old woman drank it thirstily and spent the rest of the morning lazing in the shade of a mango tree. Her contentment was enough to dispel whatever misgivings Deeti may have had: from that day on she began to slip traces of the drug into everything she served her mother-in-law; she sprinkled it on her acharas, kneaded it into her dalpuris, fried it into her pakoras and dissolved it in her dal. In a very short time, the old woman grew quieter and more tranquil, her voice lost its harshness and her eyes became softer; she no longer took much interest in Deeti's pregnancy and spent more and more time lying in bed. When relatives came to visit, they always commented on how peaceful she looked - and she, for her part, never stinted in her praise of Deeti, her fond new daughter-in-law.

As for Deeti, the more she ministered the drug, the more she came to respect its potency: how frail a creature was a human being, to be tamed by such tiny doses of this substance! She saw now why the factory in Ghazipur was so diligently patrolled by the sahibs and their sepoys - for if a little bit of this gum could give her such power over the life, the character, the very soul of this elderly woman, then with more of it at her disposal, why should she not be able to seize kingdoms and control multitudes? And surely this could not be the only such substance upon the earth?

Q.4 Answer the following question. 10

Write a note on effective stress management.

Seat No.	

Set

P

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१) नालंदा विश्वविद्यालयाचा निर्माण ---- या शासकांच्या काळात झाला.

- अ) समुद्रगुप्त ब) श्रीगुप्त
क) चंद्रगुप्त – II ड) कुमारगुप्त

२) --- या सातवाहन राजाने शक शासक नहपानचा पराभव केलेला होता.

- अ) हाल ब) गौतमीपुत्र सातकर्णी
क) वशिष्टिपुत्र पुलुमावी ड) शिवश्री

३) मौर्य काळात धम्ममहामात्र नावाच्या अधिकाऱ्यांची नेमणूक ---- या राजांनी केली होती.

- अ) अशोक ब) चंद्रगुप्त
क) बिंदुसार ड) कनिष्क

४) ग्रीक शासक सिकंदरच्या आक्रमणाच्या वेळेस मगध वर ——— राजवंशाची सत्ता होती.

- अ) मौर्य ब) हर्यक
क) नंद ड) गुप्त

५) — या गुप्त राजाच्या नाण्यावर तो वीणावादन करताना दाखविले गेले आहे.

- अ) समुद्रगुप्त ब) श्रीगुप्त
क) चंद्रगुप्त - II ड) कुमारगुप्त

६) सातवाहन वंशाच्या ---- राजाने "गाथासप्तशती" या ग्रंथाची रचना केली होती.

- अ) गौतमीपुत्र सातकर्णी ब) शिवश्री
क) वशिष्ठपुत्र पुलमावी ड) हाल

- ७) मगध साम्राज्यातील प्रसिद्ध राजा अजातशत्रू हा ---- वंशाशी संबंधित होता.
अ) शिशुनाग
ब) नंद
क) हर्यक
ड) मौर्य
- ८) चंद्रगुप्त मौर्याने आपले अंतिम दिवस ---- या ठिकाणी व्यथित केले.
अ) कलिंग
ब) श्रवणबेळगोळ
क) पाटलीपुत्र
ड) काशी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) बिंबीसारचे योगदान स्पष्ट करा.
- २) मगध साम्राज्याचा उदय
- ३) अलेक्झांडरचे विजय
- ४) गुप्त शासक कुमारगुप्ताचे कार्य स्पष्ट करा.
- ५) मौर्य वंशाचा संस्थापक म्हणून चंद्रगुप्त मौर्य बदल सांगा.
- ६) गौतमीपुत्र सातकर्णी बदल लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) सातवाहनांच्या दख्खनमधील योगदानाबद्दल लिहा.
किंवा
ब) मौर्य साम्राज्याच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

गुप्त युगाला प्राचीन भारताचे सुवर्णयुग का म्हटले जाते? उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025

INTER-DISCIPLINARY SUBJECT (IDS)

Ancient Indian History & Culture (IDS)

Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (BA221406)

Day & Date: Friday, 09-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Nalanda University was formed during the reign of _____.
 a) Samudragupta b) Srigupta
 c) Chandragupta-II d) Kumaragupta
- 2) _____ Satavahana king defeated the Shaka ruler Nahapana.
 a) Hala b) Gautamiputra Satakarni
 c) Vashishthiputra Pulumavi d) Shivshree
- 3) During the Mauryan period, officers named Dhamma Mahamatras were appointed by _____.
 a) Ashoka b) Chandragupta
 c) Bindusara d) Kanishka
- 4) At the time of Alexander the Great's invasion, Magadha was ruled by a _____ dynasty.
 a) Maurya b) Haryaka
 c) Nanda d) Gupta
- 5) _____ Gupta king is shown playing the Veena on his coin.
 a) Samudragupta b) Srigupta
 c) Chandragupta-II d) Kumaragupta
- 6) "Gathasaptashati" was composed by _____ Satavahana king.
 a) Gautamiputra Satakarni b) Shivshree
 c) Vashishthiputra Pulumavi d) Hala
- 7) Ajatshatru, a famous king of the Magadha Empire, belonged to the _____ dynasty.
 a) Shishunag b) Nanda
 c) Haryaka d) Maurya

- 8)** Chandragupta Maurya spent his last days at _____.
a) Kalinga b) Shravanabelgola
c) Pataliputra d) Kashi

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- Explain Bimbisara's contribution.
- Rise of Magadha.
- Alexander's Conquests.
- Explain the work of Gupta ruler Kumargupta.
- Chandragupta as the founder of the Mauryan dynasty.
- Write about Gautamiputra Satkarni.

Q.3 Broad Question. (Any One)

10

- a)** Write about the contribution of Satavahanas in deccan.

OR

- b) State the reasons for the decline of the Mauryan Empire.**

Q.4 Broad Question.

10

Why the Gupta age is known as the Golden Age of Ancient India? Explain with examples.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Social Ecology (BA221418)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ०९-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) कॅल्क्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) खालीलपैकी कोणत्या तीव्रतेचा डेसीबल ध्वनि शारीरिकदृष्ट्या वेदनादायक आहे.
 अ) ९५ डिबी पेक्षा अधिक ब) ६५ डिबी पेक्षा अधिक
 क) ११० डिबी पेक्षा अधिक ड) ८० डिबी पेक्षा अधिक
- २) — हा वायु ओझोन व्हासास कारणीभूत आहे.
 अ) सल्फरडाय ऑक्साइड ब) ऑक्सिजन
 क) कार्बनडाय ऑक्साइड ड) सी. एफ. सी
- ३) हवा (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायदा कोणत्या वर्षी संमत करण्यात आला?
 अ) १९८१ ब) १९७२
 क) १९८२ ड) १९८४
- ४) वर्ल्ड वाईड फंड फॉर नेचरनुसार — नदी जगातील दहा सर्वात धोकादायक नद्यांपैकी एक आहे.
 अ) महानदी ब) जमुना
 क) ब्रम्हपुत्रा ड) गंगा
- ५) ५ जून हा दिवस काय म्हणून साजरा केला जातो?
 अ) एड्स दिन ब) जागतिक पर्यावरण दिन
 क) जागतिक महिला दिन ड) जागतिक लोकसंख्या दिन
- ६) — विकास हे पर्यावरणीय समस्या कमी करणाऱ्या प्रकारच्या विकासाला चालना देते.
 अ) शाश्वत ब) मूळ
 क) संतुलित ड) वरीलपैकी काहीही नाही

- ७) पुढीलपैकी कोणत्या हरितगृह वायूंचा हवामान बदलावर सर्वात मोठा परिणाम होतो?
- अ) पाण्याचे बाष्प ब) मिथेन
क) कार्बनडाय ऑक्साईड ड) ओझोन
- ८) अपिको चळवळ कोणत्या राज्यात झाली?
- अ) केरळ ब) कर्नाटक
क) तामिळनाडू ड) महाराष्ट्र

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) शाश्वत विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) ओझोन अवक्षय स्पष्ट करा.
- ३) वायू प्रदूषणाचे उपाय सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- ४) जागतिक तापमान वाढीचे परिणाम स्पष्ट करा.
- ५) चिपको आंदोलन स्पष्ट करा.
- ६) ध्वनी प्रदूषणाचे आरोग्यावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) जागतिक तापमान वाढ नियंत्रणासाठी उपाययोजना सुचवा.
किंवा
ब) पर्यावरणाच्या संरक्षणासाठीच्या उपाययोजनांचे वर्णन करा.

प्र.४ भू प्रदूषण म्हणजे काय? त्याची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Social Ecology (BA221418)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The level at which sound becomes physically painful is _____.
a) Above 95 dB b) Above 65 dB
c) Above 110 dB d) Above 80 dB
- 2) _____ gas is responsible for ozone depletion.
a) SO₂ b) O₂
c) CO₂ d) CFC
- 3) The Air (Prevention and Control of Pollution) Act was passed in _____.
a) 1981 b) 1972
c) 1982 d) 1984
- 4) 5th June is celebrated as _____.
a) AIDS Day b) World Environment Day
c) World Women's Day d) World Population Day
- 5) As per World Wide Fund for Nature, the river _____ is one of the ten most endangered rivers in the world.
a) Mahanadi b) Jamuna
c) Brahmaputra d) Ganga
- 6) _____ development promotes the kind of development that minimizes environmental problems.
a) Sustainable b) Original
c) Balanced d) None of the above
- 7) Which of the following greenhouse gases has the biggest impact on climate change?
a) Water vapor b) Methane
c) Carbon dioxide d) Ozone
- 8) The Appiko Movement took place in _____.
a) Kerala b) Karnataka
c) Tamilnadu d) Maharashtra

- Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12**
- a) Explain the concept of sustainable development.
 - b) Explain the Ozone depletion.
 - c) Explain the source of noise pollution.
 - d) Explain the remedies for air pollution in detail.
 - e) Explain Chipko Movement.
 - f) Explain the Noise pollution effects on health.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Suggest control measures of global warming.
- OR**
- b) State the various measures to protect the environment.
- Q.4 What is Soil Pollution? Explain its causes and consequences. 10**

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Rojgarparak Hindi (BA221403)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ०९-०५-२०२५

कमाल गुण :-४०

समय: सुबह ०९:०० ते ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

०८

- १) पुनःकथन, किसी के कहने के बाद कहना ---- कहलाता है।

अ) अनुवाद	ब) संवाद
क) विज्ञापन	ड) संपादन
- २) नाइडा ने अनुवाद के ---- प्रकार माने हैं।

अ) चार	ब) तीन
क) दो	ड) एक
- ३) माध्यम के आधार पर विज्ञापन के प्रकार ---- हैं।

अ) एक	ब) दो
क) छः	ड) पाँच
- ४) विज्ञापन का अर्थ ---- है।

अ) जबाब देना	ब) संवाद करना
क) बोलना	ड) विशिष्ट सूचना देना
- ५) पटकथा के रचयिता ---- है।

अ) मनोहर श्याम जोशी	ब) प्रेमचंद
क) कुलकर्णी	ड) मोहन जोशी
- ६) संवाद के ---- प्रकार हैं।

अ) पाँच	ब) चार
क) तीन	ड) दो
- ७) संगणक को अंग्रेजी में ---- कहते हैं।

अ) जनरेटर	ब) टेलिविजन
क) कम्प्यूटर	ड) हीटर

- c) 'ज्ञान का कल्पवृक्ष' — को कहते हैं।
अ) कॉम्प्युटर ब) जनरेटर
क) टेलीफोन ड) इंटरनेट

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। १२

- १) प्रकृति के आधार पर अनुवाद के प्रकार लिखिए।
- २) विज्ञापन लेखन की परिभाषा लिखिए।
- ३) पटकथा के प्रमुख अंग लिखिए।
- ४) संवाद का सही अर्थ क्या है?
- ५) संगणक क्या है?
- ६) अंग्रेजी के पारिभाषिक वाक्यों का हिंदी में अनुवाद कीजिए।
 - अ) Beg to state
 - ब) Hard and fast rule
 - क) on an average

प्र.३ अ) अच्छे अनुवादक के गुण लिखिए। १०

अथवा

- ब)** विज्ञापन का अर्थ और परिभाषाएँ लिखिए।

प्र.४ संवाद के प्रकारों के साथ संवाद का महत्व स्पष्ट कीजिए। **१०**

Set

P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Traditional Logic (Inductive Logic) (BA221416)

कमाल गुणः ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

04

- १) साम्यानुमानात कोणत्या तत्वाचा अभाव असतो?
अ) निरीक्षण ब) वैगमनिक झेप
क) कारणिकता ड) निष्कर्ष
- २) अपूर्ण विगमनाचे किती प्रकार आहेत?
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन
- ३) साम्यानुमानाची विचाराची दिशा ही ——— कडे असते.
अ) विशिष्टाकडून विशिष्टाकडे ब) सामान्याकडून विशिष्टाकडे
क) विशिष्टाकडून सामान्याकडे ड) सामान्याकडून सामान्याकडे
- ४) ——— म्हणजे निश्चितता होय.
अ) अभ्युपगम ब) प्रचिती
क) सिद्धता ड) यापैकी नाही
- ५) कार्य ही ——— नंतर येणारी घटना आहे.
अ) कारण ब) निरीक्षण
क) प्रयोग ड) सिद्धता
- ६) ——— ही युक्त अभ्युपगमाची अट आहे.
अ) अप्रचीतीक्षम ब) अनिश्चित
क) शास्त्रीय नियमांशी सुसंगत ड) व्याघात
- ७) ——— ही अभ्युपगमाची प्रचिती नंतर येणारी अवस्था आहे.
अ) वर्गीकरण ब) सिद्धता
क) माहिती गोळा करणे ड) उपपादन

८) अभ्युपगम हा एक ---- निष्कर्ष आहे.

- अ) तात्पुरता ब) निश्चित
क) सिद्ध ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) अभ्युपगमाची व्याख्या द्या.
- २) केवळ गणनात्मक विगमन म्हणजे काय?
- ३) अभ्युपगमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ४) दुर्निरीक्षण म्हणजे काय?
- ५) शास्त्रीय निरीक्षणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ६) शास्त्रीय पद्धतीतील प्रयोगाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ साम्यानुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

20

किंवा

शास्त्रीय कारणिकतेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.४ युक्त / उचित अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Traditional Logic (Inductive Logic) (BA221416)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Which principle is absent in analogy?
 - a) Observation
 - b) Inductive leap
 - c) Causation
 - d) Conclusion
- 2) How many kinds of incomplete Induction?
 - a) Five
 - b) Four
 - c) Three
 - d) Two
- 3) The thinking process of Analogy is _____.
 - a) Particular to particular
 - b) General to particular
 - c) Particular to General
 - d) General to general
- 4) _____ means Certainty.
 - a) Hypothesis
 - b) Verification
 - c) Proof
 - d) None of these
- 5) Effect succeeds the _____.
 - a) Cause
 - b) Observation
 - c) Experiment
 - d) Proof
- 6) _____ is condition of valid hypothesis.
 - a) Unverifiable
 - b) Indefinite
 - c) Consistent with scientific laws
 - d) Contradict
- 7) _____ is the next stage of verification of hypothesis.
 - a) Classification
 - b) Proof
 - c) Data collection
 - d) Explanation
- 8) Hypothesis is a _____ conclusion.
 - a) Tentative
 - b) Definite
 - c) Proved
 - d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Define hypothesis.
 - b) What is simple enumerative induction?
 - c) Explain the importance of hypothesis.
 - d) What is Mal-observation?
 - e) Explain the nature of scientific observation.
 - f) Explain the importance of experiment in scientific induction.
- Q.3 a) Explain the nature of Analogy. 10**
- OR**
- b) Explain the principles of scientific causation.**
- Q.4 Explain the conditions of good hypothesis. 10**

Set P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Modern Logic (Predicate Logic) (BA221415)

कमाल गुणः ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) आधुनिक काळातील तर्कशास्त्राला खालीलपैकी काय म्हणतात?
अ) पारंपारिक ब) प्राचीन
क) मध्ययुगीन ड) सांकेतिक
- २) 'सर्व विद्यार्थी कष्टाळू असतात' या विधानातील 'विद्यार्थी' हे ——— पद आहे.
अ) उद्देश ब) विधेय
क) गुणधर्म ड) यापैकी नाही
- ३) ——— हे 'कांही' चे सांकेतिक रूप आहे.
अ) (X) ब) (A)
क) (B) ड) (E)
- ४) 'सुरेश हा रमेश चा भाऊ आहे' हे ——— विधान आहे.
अ) उद्देश रहित ब) उद्देश विधेय
क) वर्ग सदस्य ड) संबंधावाची
- ५) ——— हा आधुनिक तर्कज्ञ आहे.
अ) सॉक्रेटीस ब) प्लेटो
क) अरिस्टॉटल ड) व्हेन
- ६) विधानाच्या उद्देश आणि विधेयाला ——— असे म्हणतात.
अ) शब्द ब) पदे
क) अनुमाने ड) संविधाने
- ७) 'Φ' या संकेताला ——— असे म्हणतात.
अ) साय ब) फाय
क) थाय ड) ह्याय

८) संख्यापक नियमाचे ——— प्रकार पडतात.

अ) चार

ब) पाच

क) सहा

ड) सात

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) विधेय चल म्हणजे काय?

२) अस्तित्वदर्शक विधान म्हणजे काय?

३) उपसंचावर थोडक्यात टीप लिहा.

४) खालील एकवाची विधानांचे चिन्हांकन करा.

अ) कीर्ती धार्मिक आहे.

ब) पूजा हुशार आहे.

क) दिनेश कष्टाळू नाही.

५) खालील सामान्य विधानांचे चिन्हांकन करा.

अ) सर्व मुली सुशिक्षित असतात.

ब) एकही जपानी अमेरिकन नाही.

क) काही तत्त्वज्ञ संत असतात.

६) खालील विधानीय फलनांवर निषेधाच्या नियमाचा वापर करा.

अ) $(X) (Gx \supset Hx)$

ब) $(\exists x) (Jx \cdot Kx)$

क) $\sim (X) (Lx \supset \sim Mx)$

प्र.३ अ) U. I. आणि U. G. चा नियम स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) खालील युक्तिवादांची आकारीक सिद्धता द्या.

१) i) $(X) (Mx \supset Nx)$

ii) $Ma / \therefore Na$

२) i) $(X) (Bx \supset Dx)$

ii) $(\exists x) (\sim Dx \cdot \sim Gx) / \therefore (\exists x) (\sim Bx \cdot \sim Gx)$

प्र.४ व्हेनच्या आकृतीच्या सहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा.

१०

अ) सर्व वकील हुशार असतात.

सर्व विद्यार्थी वकील होत.

म्हणून, सर्व विद्यार्थी हुशार आहेत.

ब) सर्व प्राणी चतुःष्पाद असतात.

काही सिंह चतुःष्पाद असतात.

म्हणून, काही सिंह प्राणी होत.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Modern Logic (Predicate Logic) (BA221415)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which of the following is called modern day logic?

a) Traditional	b) Ancient
c) Medieval	d) Symbolic
- 2) 'All students are hard workers' in this proposition 'Students' is _____ term.

a) Subject	b) Predicate
c) Quality	d) None of these
- 3) _____ is the symbolic form of 'Some'.

a) (X)	b) (A)
c) (B)	d) ($\exists$)
- 4) 'Suresh is brother of Ramesh' this is _____ proposition.

a) Subject less	b) Subject predicate
c) Class membership	d) Relational
- 5) _____ is modern logician.

a) Socrates	b) Plato
c) Aristotle	d) Venn
- 6) Subject and predicate of proposition is called _____.

a) Words	b) Terms
c) Inferences	d) Syllogisms
- 7) ' Φ ' this symbol is called _____.

a) Psi	b) Phi
c) Thi	d) Hi
- 8) There are _____ kinds of quantificational rules.

a) Four	b) Five
c) Six	d) Seven

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) What is predicate variable?
- b) What is existential proposition?
- c) Write short note on subset.
- d) Symbolize the following singular propositions.
 - i) Kirti is religious.
 - ii) Puja is clever.
 - iii) Dinesh is not hard worker.
- e) Symbolize the following general propositions.
 - i) All girls are educated.
 - ii) No Japanese are Americans.
 - iii) Some philosophers are saints.
- f) Apply the rules of negation on the following propositional functions.
 - i) $(X) (Gx \supset Hx)$
 - ii) $(\exists x) (Jx \cdot Kx)$
 - iii) $\sim (X) (Lx \supset \sim Mx)$

Q.3 a) Explain the quantification rule of U.I. and U.G.**10****OR****b) Construct formal proof of the following arguments.**

- 1) i) $(X) (Mx \supset Nx)$
- ii) $Ma \quad / \quad \therefore Na$
- 2) i) $(X) (Bx \supset Dx)$
- ii) $(\exists x) (\sim Dx \cdot \sim Gx) \quad / \quad \therefore (\exists x) (\sim Bx \cdot \sim Gx)$

Q.4 Test the validity of the following syllogism by the method of Venn's diagram.**10**

- a) All advocates are clever.
All students are advocates.

Therefore, All students are clever.

- b) All animals are quadruped.
Some lions are quadruped.

Therefore, Some lions are animals.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Basic of Linguistics (BA221419)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) 'The science of meaning in language' is called as _____.
 a) lexicography b) semantics
 c) sociolinguistics d) phonology

- 2) Polysemes or polysemous words have _____.
 a) same spelling, same pronunciation and multiple meaning related to each other
 b) different spelling, same pronunciation and different meaning
 c) same spelling, different meaning and different pronunciation
 d) totally opposite meaning to each other

- 3) Pragmatics is the study of _____.
 a) literal meaning
 b) intended meaning
 c) syntax of a language
 d) word formation processes in language

- 4) 'Handmade' is an example of _____.
 a) affixation b) conversion
 c) compounding d) clipping

- 5) 'Fy' in 'beautify' is _____.
 a) verb suffix b) noun suffix
 c) prefix d) infix

- 6) 'Bi' in 'bilingual' is a _____ prefix.
 a) locative b) number
 c) negative d) pejorative

- 7) 'Bread and butter' is an example of _____.
 a) antonym b) synonym
 c) collocation d) homograph

- 8) 'Not/ knot' is an example _____.
 a) polysemy
 b) collocation
 c) synonym
 d) homophone

Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four) 12

- a) Give labelled morphological analysis of the following words.
Financially, autobiographical, centralise.
- b) Identify word formation process of the underlined word in the following sentence.
 - 1) He saw a lighthouse in the distance.
 - 2) This book is must for students of Linguistics.
 - 3) Twenty-twenty cricket is very popular.
- c) Separate prefixes and suffixes in the following words.
Unfriendliness, dishonourable, ceremoniously.
- d) Form adjectives from following words adding appropriate suffixes.
Hair, globe, satire.
- e) What is morphology?
- f) Explain class changing prefixes with suitable examples.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a)** Explain lexical relations of synonymy, antonymy and homophones with suitable examples.

OR

- b) Write a note on speech acts.**

Q.4 Explain minor morphological processes in English with suitable examples. **10**

- ६) भारतामधील औद्योगिक क्षेत्रामध्ये ——— प्रकारची बेरोजगारी आढळून येते?
 अ) प्रछन्न बेरोजगारी ब) ऐच्छिक बेरोजगारी
 क) रचनात्मक बेरोजगारी ड) चक्रीय बेरोजगारी
- ७) राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रम ——— या वर्षी भारतामध्ये सुरू करण्यात आली?
 अ) २००५ ब) २०१०
 क) २०१४ ड) २०१९
- ८) माहिती अधिकार कायदा २००५ नुसार माहिती मिळण्यासाठी कालावधीची मर्यादा ——— आहे?
 अ) १५ दिवस ब) ४५ दिवस
 क) ६० दिवस ड) ३० दिवस

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सार्वजनिक लोकलेखा समितीची कार्ये स्पष्ट करा?
- २) ई-गव्हर्नन्स म्हणजे माय?
- ३) अंदाजपत्रक तयार करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा?
- ४) मनरेगा योजनेचे पात्रता निकष स्पष्ट करा?
- ५) मनरेगाची संकल्पना काय आहे ते स्पष्ट करा?
- ६) अन्न हक्क कायदा २०१३ काय आहे?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या (कोणताही एक)

१०

- १) ई-गव्हर्नन्समध्ये ICT चे महत्त्व स्पष्ट करा?
- २) नागरी सनदेची प्रमुख तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा

१०

शिक्षक हक्क कायदा २०१० ची मुख्य वैशिष्ट्ये आणि महत्त्व स्पष्ट करा?

Set

P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Public Administration (BA221412)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The Railway Budget was separated from the Central Budget in the year _____.
a) 1920 b) 1921
c) 1922 d) 1923
- 2) Planning Commission was setup _____.
a) Under the Government of India Act, 1935.
b) As per the provisions of the Constitution of India.
c) By a Cabinet resolution.
d) As per the recommendations of the National Development Council.
- 3) Which of the following institutions is not involved in policy making in India?
a) Prime Minister's office b) National Development Council
c) Planning Commission d) Central Social Welfare Board
- 4) According to united nation's commission the characteristic of good governance are _____.
a) Universal Adult Participation.
b) Transparency while taking the decision.
c) Administration is responsible to people's demand.
d) All the above.
- 5) Antyodaya cards are given to the _____.
a) poor b) those below poverty line
c) poorest of the poor d) All the above
- 6) What type of unemployment is found in the industrial sector of India?
a) Disguised Unemployment b) Voluntary unemployment
c) structural unemployment d) Cyclical unemployment
- 7) National Health Mission (NHM) scheme was launched on _____.
a) 2005 b) 2010
c) 2014 d) 2019

- 8) What is the time limit to get the information under RTI Act 2005?
a) 15 days	b) 45 days
c) 60 days	d) 30 days

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) What are the functions of Public accounts committee?
- 2) What is mean by e-governance
- 3) What is the procedure of preparation of a budget?
- 4) What is the MGNREGA Eligibility Criteria?
- 5) What is the concept of MGNREGA?
- 6) What is the right to food Act 2013?

Q.3 Answer the following question in detail (Any One) 10

- 1) What is the significance of ICT in e-governance
- 2) What are the principles of the citizen's charter

Q.4 What are the main features and importance of Right to Education Act 2010? 10

- ८) सहकारी चळवळीमुळे लोकांमध्ये ——— तत्त्वाची जाणीव निर्माण झाली.
अ) सहकार	ब) सांस्कृतिक
क) सामाजिक	ड) राजकीय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) महिलांची ग्रामीण विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
- २) सहकारी चळवळीचे उद्देश सांगा.
- ३) जागतिकीकरणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ४) दुग्धव्यवसायाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ५) ग्रामीण समाजातील महिलांचे सामाजिक स्थान स्पष्ट करा.
- ६) शेतीविकासातील अडथळे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

၃၀

- अ) सहकारी चळवळीचा अर्थ सांगून सहकारी चळवळीचे गुण आणि दोष स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) जागतिकीकरणाचा अर्थ सांगून जागतिकीकरणाचे गुण आणि दोष स्पष्ट करा.

प्र.४ शेती व्यवसायाची व्याख्या सांगून भारतातील शेतीशी पूरक असलेल्या व्यवसायाची साविस्तर माहिती सांगा.

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Rural Development (BA221417)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the indicated full marks for the questions.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

08

- [illegible]

Q.2 Write short answers to the following questions. (Any Four) 12

- a) Explain the role of women in rural development.
- b) State the objectives of the cooperative movement.
- c) Explain the scope of globalization.
- d) Explain the importance of dairy farming.
- e) Explain the social position of women in rural society.
- f) State the obstacles in agricultural development.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) Define the cooperative movement and explain its advantages and Disadvantages?

OR

- b) Define the globalization and explain its advantages and disadvantages of globalization?

Q.4 Define the agriculture systems and state the information of supplementary occupation to agriculture in India? 10

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

Page 1 of 4

- ७) जगप्रसिद्ध सूर्यमंदिर ——— येथे आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) तामिळनाडू
क) ओरिसा ड) केरळ
- ८) अक्कलकोट शहर ——— मंदिरासाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) विठ्ठल ब) स्वामी समर्थ
क) दामाजी ड) कृष्ण

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) प्राचीन काळातील पर्यटनाचा ऐतिहासिक आढावा लिहा.
- २) कुलू एक थंड हवेचे ठिकाण— वर्णन करा.
- ३) दिल्ली एक ऐतिहासिक राजधानीविषयी लिहा.
- ४) लोणार सरोवराविषयी माहिती लिहा.
- ५) राष्ट्रीय स्तरावरील पर्यटन नियोजनावर माहिती सांगा.
- ६) भारतातील जैन धर्मीयांच्या पवित्र स्थळांविषयी माहिती लिहा.

प्र.३ अ) दक्षिण भारतातील थंड हवेच्या ठिकाणांची माहिती लिहा.

୧୦

किंवा

ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील पर्यटनाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ सोलापूर जिल्ह्यातील धार्मिक व ऐतिहासिक पर्यटनस्थळांची माहिती लिहा.

୧୦

Set

P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Tourism in India (BA221410)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw map and diagram wherever necessary.
4) Use of map stencil is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is the first traveler came to India from Tibet.

a) Yuang Shuang	b) Itsing
c) Fahian	d) Taranath
- 2) Government of India started first Foreign Tourism Information Office in U.S.A, at _____.

a) New' York	b) London
c) Tokyo	d) Colombo
- 3) _____ national park is known as the paradise of birds.

a) Jim Corbett	b) Kaziranga
c) Kevaldev Ghana	d) Kanha
- 4) The Red Fort is located in the _____ city.

a) Agra	b) Delhi
c) Gwalior	d) Jodhpur
- 5) Until 1960, tourism was mainly monopolized by _____ countries.

a) Backward	b) Developing
c) Developed	d) Very backward
- 6) The role of _____ is very important in tourism planning in Tamil Nadu.

a) MTDC	b) TTDC
c) ITDC	d) GTDC
- 7) The world famous Sun Temple is located at _____.

a) Maharashtra	b) Tamil Nadu
c) Orissa	d) Kerala
- 8) Akkalkot city is famous for _____ temple.

a) Vitthal	b) Swami Samarth
c) Damaji	d) Krishna

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1)** Write a historical background of tourism in the Ancient period.
 - 2)** Describe Kulu is a hill station.
 - 3)** Write about Delhi is a historical capital.
 - 4)** Write information about Lonar Lake.
 - 5)** State the information on national level tourism planning
 - 6)** Write information about holy places of Jain religion in India.
- Q.3 a) Write information about hill stations in Southern India. 10**
- OR**
- b) Explain the Role of tourism in Indian economy.**
- Q.4 Write the information about Religious and Historical tourist places in Solapur District. 10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Resource Geography of Maharashtra – II (BA221409)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ०९-०५-२०२५

कमाल गुण :- ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) महाराष्ट्रात नागरी लोकांचे प्रमाण — टक्के आहे.
 अ) ५०.२ ब) ५५.६
 क) ४५.२ ड) ४०.२
- २) लोकसंख्या वाढीचा सिद्धांत — या तज्ञाने मांडला.
 अ) झिम्मरमन ब) माल्थस
 क) रॅटझेल् ड) यापैकी नाही
- ३) दख्खनच्या पठारावर — मृदा मोठ्या प्रमाणावर आढळते.
 अ) वालुकामय ब) रेगूर
 क) गाळाची ड) जांभी
- ४) जमिनीतील अतिरिक्त क्षारांमुळे मृदेची — कमी होते.
 अ) धूप ब) प्रदूषण
 क) सुपिकता ड) यापैकी नाही
- ५) २०११ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लिंग गुणोत्तर — इतकी आहे.
 अ) ९२५ ब) ९३३
 क) ९४७ ड) ९५२
- ६) नवेगाव राष्ट्रीय उद्यान — जिल्ह्यात आहे.
 अ) गोंदिया ब) भंडारा
 क) चंद्रपूर ड) नागपूर
- ७) महाराष्ट्रात राखीव वनक्षेत्राचे सर्वात जास्त क्षेत्र — जिल्ह्यात आहे.
 अ) भंडारा ब) गोंदिया
 क) गडचिरोली ड) यापैकी नाही

- ८) लोकर हा --- पदार्थ आहे.
अ) कृत्रिम	ब) नैसर्गिक
क) मानवनिर्मित	ड) रासायनिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) प्राणी पासून मिळणारे उत्पादनाचे नावे सांगा.
- २) वनसंपत्तीच्या संवर्धनावर चर्चा करा.
- ३) मत्स्यपालनाच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- ४) मानवी संसाधनावर टिपा लिहा.
- ५) लोकसंख्येच्या घनतेवर टिपा लिहा.
- ६) संसाधनांवर लोकसंख्येचा दबाव या संकल्पनेची चर्चा करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) महाराष्ट्रातील लोकसंख्येच्या वितरणावर चर्चा करा.
किंवा
ब) महाराष्ट्रातील प्राण्यांचे प्रकार आणि त्यांचे वितरण यावर चर्चा करा.

प्र.४ महाराष्ट्रातील जंगलाचे प्रकार आणि वितरण वर्णन करा. **१०**

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Resource Geography of Maharashtra – II (BA221409)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) In Maharashtra urban population percentage is _____.
a) 50.2 b) 55.6
c) 45.2 d) 40.2
- 2) Population Growth Theory is presented by _____.
a) Zimmarman b) Malthus
c) Ratzel d) None of These
- 3) _____ types soil is more in Deccan plateau of Maharashtra.
a) Sandy b) Regur
c) Alluvial d) Laterite
- 4) Due to concentration of salinity in soil the decrease the _____.
a) Degradation b) Pollution
c) Fertility d) None of these
- 5) According to 2011 census in Maharashtra sex ratio is _____.
a) 925 b) 933
c) 947 d) 952
- 6) Navegaon National Park is located in _____ district.
a) Gondia b) Bhandara
c) Chandrapur d) Nagpur
- 7) In Maharashtra reserved forest area is more in _____ District.
a) Bhandara b) Gondia
c) Gadchiroli d) None of these
- 8) Wool is _____ material.
a) Artificial b) Natural
c) Manmade d) Chemical

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- 1) State the name of the animal production.
 - 2) Discuss the Conservation of forest resources.
 - 3) Discuss the types of fisheries.
 - 4) Short note on human resource.
 - 5) Short note on population density.
 - 6) Discuss the concept of population pressure on resources.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Discuss on the distribution of population in Maharashtra.
- OR**
- b) Discuss the types of animal and their distribution in Maharashtra.
- Q.4 Describe the types and distribution of forest in Maharashtra.** **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Yoga Studies (Theory) (BA221420)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ०९-०५-२०२५

कमाल गुण: २०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०४

- १) “आधुनिक योगाचे जनक” म्हणून कोणाला ओळखले जाते.
 अ) बी.के.एस. अय्यंगार ब) स्वामी शिवानंद
 क) श्री. श्री. रविशंकर ड) पतंजली
- २) “योग” या शब्दाचा अर्थ काय आहे.
 अ) विश्रांती ब) संघ
 क) ताकद ड) ध्यान
- ३) योग मुद्रा “चक्रासन” चा उद्देश काय आहे.
 अ) पोटाची ताकद वाढवणे ब) लवचिकता
 क) पाठ ताणणे ड) वरील सर्व
- ४) यापैकी कोणता प्राणायाम सरावाचा मुख्य केंद्रबिंदू आहे?
 अ) श्वास नियंत्रण ब) लवचिकता
 क) सामर्थ्य प्रशिक्षण ड) ध्यान

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

०६

- अ) योगा करण्याची योग्य वेळ कोणती असावी?
 ब) पाठीच्या खालच्या भागात दुखत असलेल्या लोकांसाठी सर्वोत्तम योग पद्धती कोणत्या आहेत?
 क) क्रिया चे प्रकार सांगा.
 ड) बंध चे प्रकार सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

०५

- अ) अष्टांग योग स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) योग आणि ध्यान यांचा काय संबंध आहे?

प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

०५

अ) मुलबंध

ब) ध्यान

क) समाधी

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Yoga Studies (Theory) (BA221420)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks - 20

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Who is known as the "Father of Modern Yoga"?
 - a) B.K.S. Iyengar
 - b) Swami Sivananda
 - c) Sri Sri Ravi Shankar
 - d) Patanjali
- 2) What is the meaning of the word "yoga"?
 - a) Relaxation
 - b) Union
 - c) Strength
 - d) Meditation
- 3) What is the purpose of the yoga pose "Chakrasana"?
 - a) Increase abdominal strength
 - b) Flexibility
 - c) Stretch the back
 - d) All of the above
- 4) Which of these is a primary focus of the practice of pranayama?
 - a) Breath control
 - b) Flexibility
 - c) Strength training
 - d) Meditation

Q.2 Write short answers. (Any Three) 06

- a) What should be the right time to do yoga?
- b) What are the best yoga practices for people with lower back pain?
- c) Tell the type of action?
- d) Tell the type of Bandh?

Q.3 Write the detail answer (Any One) 05

- a) Explain Ashtanga Yoga

OR

- b) What is the connection between yoga and meditation?

Q.4 Write Short Notes (Any Two) 05

- a) Mui Bandha
- b) Meditation
- c) Samadhi

- ८) 'आपुले मरण' या कथेतील मुख्य संपादकाचे नाव काय?
अ) आबासाहेब	ब) वसंतराव
क) दादास्पो	ड) आण्णासाहेब

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

੧੨

- १) 'बातमी लेखन म्हणजे काय'? ते सांगून बातमी लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा?
- २) 'पायरीचा दगड' कशाचे चित्रण आले आहे?
- ३) 'न सापडलेलं उत्तर' या कथेतील प्रभाच्या जीवनाची वाताहत कशी झाली?
- ४) 'सत्य' या कथेतील रामदास भगतच्या मृत्युचे चित्रण करा?
- ५) वृत्तपत्रीय बातमी लेखनाची वैशिष्ट्ये सांगा?
- ६) रविंद्र शोभणे चार कथासंग्रहाची नावे सांगा?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- १) 'जल्लोष' या कथेचा आशय स्पष्ट करा?
किंवा
२) रविंद्र शोभणे यांच्या 'वर्तमान' या कथासंग्रहातील कथांचा थोडक्यात आशय सांगा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

୨୦

- ‘वर्तमान’ या कथासंग्रहातील भाषाशैली सांगा?

- ८) ज्या व्यक्तीला कोणत्याही विमा कंपनीकडून जोखमीपासून संरक्षण मिळते त्याला ——— म्हणतात.
अ) विमाकर्ता	ब) विमाधारक
क) अंडरराइट्टर	ड) यापैकी काहीही नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) रोख क्रेडिट समजावून सांगा.
- २) कंपनीचे विविध फंड स्पष्ट करा.
- ३) मतदार नोंदणीची पद्धत स्पष्ट करा.
- ४) बैठकीची सूचना काय आहे?
- ५) प्रतिनिधी म्हणजे काय?
- ६) प्रस्ताव स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) "प्रभावी पत्रव्यवहार व्यवसायाच्या यशाची गुरुकिल्ली आहे" या विषयावर चर्चा करा.

किंवा

- ब) विम्याची व्याख्या करा आणि विम्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ लोकमगल फूड्स प्रोसेसिंग कंपनी लिमिटेड सोलापूरचा पाच वर्षांचा प्रगती अहवाल लिहा.

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Secretarial Practice & Comm. Correspondence (BA221463)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) A _____ is the necessity of valid meeting.
 - a) Member
 - b) Secretary
 - c) Chairman
 - d) Accountant
- 2) The Life Insurance Business in India was nationalized in which year?
 - a) 1956
 - b) 1949
 - c) 1938
 - d) 1962
- 3) The meeting mean coming together of _____ persons to discuss law ful matters.
 - a) 10
 - b) 20
 - c) 2 or more
 - d) 1
- 4) Which of these is appointed and draw device?
 - a) Mouse
 - b) Scanner
 - c) Printer
 - d) CD-ROM
- 5) A _____ is a proposal put before the meeting for consideration.
 - a) Resolution
 - b) Motion
 - c) Agenda
 - d) Notice
- 6) Default pointing device of a laptop is-
 - a) Optical mouse
 - b) Sensitive screen
 - c) Touchpad
 - d) Tappad
- 7) A person authorized to attend the meeting on behalf of the member is known as _____.
 - a) Chairman
 - b) Member
 - c) Proxy
 - d) Proposer
- 8) A person who gets protection against risk from any insurance company is called _____.
 - a) Insurer
 - b) Insured
 - c) Underwriter
 - d) None of these

- Q.2 Write short answers in brief. (Any Four) 12**
- a) Explain cash credit.
 - b) Explain the various funds of the company.
 - c) Explain the method of voter registration
 - d) What is notice of meeting?
 - e) What is a representative?
 - f) Explain the proposition.
- Q.3 Give the short notes. (Any One) 10**
- a) Discuss on "Effective correspondence is the key of business success."
- OR**
- b) Define the Insurance and explain the different types of insurance.
- Q.4 Write a five year progress report of, The Lokmangal Foods Processing Company Limited Solapur. 10**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Asnafa NasrKa Taruf (BA221404)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1) ----- کی موت دراصل مادھو، کھیسو اور پورے بے ضمیر لوگوں کی موت ہے۔

(A) آشنا۔ (B) چمکی۔

(C) بدھیا۔ (D) نرملہ۔

(2) طوائفوں کی زندگی اور ان کے مسائل پر اردو میں ناول سب سے پہلے ----- نے تخلیق کیے ہیں۔

(A) قرۃ العین حیدر۔ (B) پنڈت رتن ناتھ سرشار۔

(C) عصمت چغتائی۔ (D) مرزا ہادی رسوا۔

(3) صنف داستان کا اہم جزو ----- ہے۔

(A) سراپا۔ (B) مافوق الفطرت عناصر۔

(C) چہرہ۔ (D) انجام۔

(4) اردو ادب میں باقاعدہ افسانہ نگاری کا آغاز ----- کے افسانوں سے ہوتا ہے۔

(A) راجندر سنگھ بیدی۔ (B) منشی سجاد حسین۔

(C) پنڈت رتن ناتھ۔ (D) منشی پریم چند۔

(5) مصنف کہتے ہیں کہ ----- میں سب سے بڑا نقصان یہ ہے کہ جب تک وہ نہیں جاتا کوئی ہنر و کمال اس میں

نہیں آتا۔

(A) بد اخلاقی۔ (B) تعصب۔

(C) چاپلوسی۔ (D) فریبی و مکاری۔

6)۔۔۔۔۔ نے سب سے پہلے اردو ادب میں ناول نگاری کی بنیاد ڈالی۔

- (A) مولانا حالی۔
(B) محمد حسین آزاد۔
(C) ڈپٹی نذیر احمد۔
(D) محسن الملک۔

7) انشائیہ "چارپائی" کے خالق۔۔۔۔۔ ہیں۔

- (A) خواجہ حسن نظامی۔
(B) مرزا فرحت اللہ۔
(C) رشید احمد صدیقی۔
(D) پطرس بخاری۔

8) راجندر سنگھ بیدی کا تخلیق کردہ شاہکار ناول۔۔۔۔۔ ہے۔

- (A) آگ کا دریا۔
(B) سودائی۔
(C) چوتھی کا جوڑا۔
(D) ایک چادر میلی سی۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

1) صنف "انشائیہ" سے کیا مراد ہے؟

2) صنف "ناول" کی تعریف بیان کیجیے۔

3) "راجندر سنگھ بیدی" کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟

4) صنف داستان کا اہم جزو "طوالت" پر مختصر نوٹ لکھیے۔

5) منشی پریم چند نے افسانہ "کفن" میں سماج کو کیا پیغام دیا ہے؟ مختصر وضاحت کیجیے۔

6) افسانہ کا اہم جزو "کردار نگاری" پر مختصر روشنی ڈالیں۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

1) رشید احمد صدیقی کا تخلیق کردہ انشائیہ "چارپائی" کا خلاصہ مفصل لکھیے۔

2) اردو میں "افسانہ نگاری" کا آغاز وارثا کا جائزہ لیجیے۔

10

سوال نمبر 4. انشائیہ "تعصب" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجیے۔

Set **P**

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Labour Welfare (BA221408)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ०९-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

20

- १) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची स्थापना ——— या वर्षी झाली.
अ) १९१९ ब) १९२९
क) १९४४ ड) १९४७
- २) ——— हा नविन आर्थिक धोरणाचा घटक आहे.
अ) उदारीकरण ब) खाजगीकरण
क) जागतिकीकरण ड) वरील सर्व
- ३) मातृत्व लाभ कायदा ——— या वर्षी संमत झाला.
अ) १९४७ ब) १९६१
क) १९७७ ड) १९९१
- ४) कामगार संघटनेचे प्राथमिक कार्य म्हणजे आपल्या सभासदांच्या ——— हिताचे रक्षण करणे होय.
अ) सामाजिक ब) राजकीय
क) आर्थिक ड) यापैकी नाही
- ५) भारतातील कामगार संघटनेचा प्रमुख दोष म्हणजे ——— होय.
अ) अंतर्गत नेतृत्व ब) बाह्य नेतृत्व
क) कामगारांचे नेतृत्व ड) वरील सर्व
- ६) कर्मचारी नुकसान भरपाई कायदा ——— या वर्षी संमत झाला.
अ) १९२३ ब) १९४७
क) १९५१ ड) १९६०

- ७) भारतीय कामगार संघटना कायदा — या वर्षी संमत झाला.
अ) १९२६ ब) १९४७
क) १९५१ ड) १९६१
- ८) सामान्यपणे सामाजिक सुरक्षितता — साठी आवश्यक आहे.
अ) सामाजिक कल्याणात वाढ ब) सामाजिक न्याय
क) राहणीमानाचा दर्जात वाढ ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) कामगार संघटना ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) सामाजिक सुरक्षितता योजनांची उद्दिष्टे सांगा.
- ३) बेव्हरेज योजना स्पष्ट करा.
- ४) कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ५) सामाजिक सहाय्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) नविन आर्थिक धोरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) कामगारांच्या कार्यक्षमतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
किंवा
ब) १९५२ चा कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी कायदा स्पष्ट करा.

प्र.४ नविन आर्थिक धोरणाचा कामगार कल्याणावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Labour Welfare (BA221408)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Total Marks : 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) International Labour Organization established in _____ year.
 - a) 1919
 - b) 1929
 - c) 1944
 - d) 1947
- 2) _____ is a factor of New Economic Policy.
 - a) Liberalization
 - b) Privatization
 - c) Globalization
 - d) All the above
- 3) The maternity Benefit Act was passed in _____ year.
 - a) 1947
 - b) 1961
 - c) 1977
 - d) 1991
- 4) The Primary function of trade Union is to safeguard _____ interest of its member.
 - a) Social
 - b) Political
 - c) Economic
 - d) None of these
- 5) The main defect of trade Union in India is _____.
 - a) Internal leadership
 - b) External leadership
 - c) Employees leadership
 - d) All the above
- 6) The worker's compensation Act was passed in _____ year.
 - a) 1923
 - b) 1947
 - c) 1951
 - d) 1960
- 7) The Indian trade Union Act was passed in _____ year.
 - a) 1926
 - b) 1947
 - c) 1951
 - d) 1961
- 8) Generally Social Security Scheme is essential for _____.
 - a) Increase in Social Welfare
 - b) Social Justice
 - c) Increase in standard of Living
 - d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

- 1) Explain the concept of trade Union.
- 2) State the objectives of Social Security Scheme.
- 3) Explain the Beverage plan.
- 4) Explain the concept of employee's provident fund.
- 5) Explain the concept of social assistance.
- 6) Explain the concept of New Economic Policy.

Q.3 Answer the following question. (Any One)**10**

- a) Explain the factors determining efficiency of Labour.

OR

- b) Explain the Employees provident Act -1952.

Q.4 Explain the impact of New Economic Policy on Labour Welfare.**10**

८) सहकार कायद्यानुसार सहकारी संस्थेच्या स्थापनेसाठी कमीत कमी ——— सभासदांची आवश्यकता असते.

अ) ०५

ब) १०

क) १५

ड) २०

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) नागरी सहकारी बँकांची कोणतीही तीन कार्ये सांगा.
- २) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकाच्या कोणत्याही तीन समस्या सांगा.
- ३) भारतातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या कोणत्याही तीन समस्या सांगा.
- ४) राष्ट्रीय शेती सहकारी खरेदी-विक्री महासंघाची कोणतीही तीन उद्दिष्टे सांगा.
- ५) NCDC ची कोणतीही तीन उद्दिष्टे सांगा.
- ६) भारतातील राष्ट्रीय सहकारी संघाची कोणतीही तीन उद्दिष्टे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) सहकारी विपणन संस्था म्हणजे काय? सहकारी विपणन संस्थांची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ दुग्ध सहकारी संस्था म्हणजे काय? दुग्ध सहकारी संस्थांच्या समस्या स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Co-operation (BA221407)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The working area for the State Co-Operative Banks is _____.
a) Village b) District
c) State d) None of these
- 2) The National Co-Operative Development Corporation has _____ members.
a) 40 b) 51
c) 60 d) 70
- 3) In _____ the Government of India appointed a B.B. Mahajan committee to study the Sugar Industry.
a) 1990 b) 1993
c) 1997 d) 2000
- 4) Co-Operative Marketing Organizations Strengthen the _____ of Farmers.
a) Purchasing Power b) Bargaining Power
c) Moral Power d) None of these
- 5) The Maharashtra Co-Operative Societies Act was passed in _____.
a) 1950 b) 1955
c) 1960 d) 1975
- 6) The Head Office of NABARD is located at _____.
a) Delhi b) Mumbai
c) Thane d) Pune
- 7) Co-Operative Marketing Societies Provide loans on the Security of _____.
a) Agricultural Produce b) Animals/Cattles
c) Home d) None of these
- 8) Co-Operative Act the minimum _____ members required for establishing the Co-Operative Society.
a) 05 b) 10
c) 15 d) 20

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) State any three functions of Urban Co-Operative Banks.
 - 2) State any three Problems of District Central Co-Operative Banks.
 - 3) State any three Problems of Co-Operative Sugar Factories in India.
 - 4) State any three Objectives of National Agricultural Co-Operative Marketing Federation.
 - 5) State any three Objectives of NCDC.
 - 6) State any three Objectives of National Co-Operative Union of India.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the role of NABARD in the Development Co-Operative Movement in India.
- OR**
- b) What is a Co-Operative Marketing Societies? Explain the functions of Co-Operative Marketing Societies.
- Q.4 What is Dairy Co-operative Society? Explain the Problems of Dairy Co-Operative Societies. 10**

- ८) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी — या राजकीय पक्षाची स्थापना केली.
 अ) स्वतंत्र मजूर पक्ष ब) हरिजन पक्ष
 क) काँग्रेस पक्ष ड) स्वराज्य पक्ष

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) छ. शाहू महाराजांचे स्त्री शिक्षण विषयक कार्य सांगा.
- २) छ. शाहू महाराज यांचे शिक्षण विषय धोरण.
- ३) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांची शिक्षण विषय चार तत्वे सांगा.
- ४) छ. शाहू महाराज यांचे आर्थिक कार्य स्पष्ट करा.
- ५) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे राजकीय कार्य स्पष्ट करा.
- ६) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी अस्पृश्यांना कोणता संदेश दिला.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

- अ) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे जीवन व कार्य स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) छत्रपती शाहू महाराज यांचे आर्थिक कार्य सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे राजकीय कार्य स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970A.D.) (BA221411)

Day & Date: Friday, 09-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** First Sirname of Chatrapati Shahu Maharaj is _____.
a) Ghatge b) Bhosale
c) Nimbalkar d) Jadhav
- 2)** Savatribai Phule was borned in _____.
a) 3 January 1831 b) 4 January 1831
c) 5 January 1831 d) 6 January 1831
- 3)** Chatrapati Shahu Maharaj had dissolve Inam's and Vatan's _____.
a) 1905 b) 1902
c) 1910 d) 1915
- 4)** Chatrapati Shahu Maharaj had started _____ spinning mill.
a) Chh. Rajaram b) Chh. Shahaji
c) Chh. Shahu d) Chh. Shivaji
- 5)** Karmaveer Bhaurao Patil established _____ education institution.
a) Swami Vivekanand
b) Rayat Shikshan Sanstha
c) Vidhya Prasarak Sanstha
d) Dudh Ganga Shikshan Prasarak
- 6)** Pandita Ramabai died in _____.
a) 5 April 1922 b) 6 April 1922
c) 7 April 1922 d) 8 April 1922
- 7)** Birth place of Maharshi Shinde is _____.
a) Vijapur b) Sangli
c) Jamkhandi d) Satara
- 8)** Dr. Babasaheb Ambedkar established _____ political party.
a) Swatantra Majur Paksha b) Harijan Party
c) Congress Party d) Swarajya Party

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Women related work of Chhatrapati Shahu Maharaj.
- 2) Education Policy of Chhatrapati Shahu Maharaj.
- 3) The four educational principles of Karmaveer Bhaurao Patil.
- 4) Work of Chh. Shahu Maharaj in economical field.
- 5) Political work of Dr. Babasaheb Ambedkar.
- 6) What was the message given by Dr. B. R. Ambedkar to his untouchable people.

Q.3 Broad Question. (Any One) 10

- a) Discuss the life and work of Karmaveer Bhaurao Patil.

OR

- b) Discuss the economical work of Chhatrapati Shahu Maharaj.

Q.4 Broad Question. 10

Discuss the Political work of Dr. Babasaheb Ambedkar.

Set

P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. History (Paper-VI)
Modern India (1857-1950 A.D.) (BA221444)

वार, दिनांक : शनिवार, १०-०५-२०२५
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

कमाल गुण : ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) १३ एप्रिल ——— साली जालीयनवाला बाग हत्याकांड झाले.
अ) १९१८
क) १९१९
ब) १९१७
ड) १९२०
- २) महात्मा गांधीजींनी पहिला सत्याग्रह ——— या ठिकाणी केला.
अ) खेडा
क) चंपारण्य
ब) बार्डोली
ड) अहमदाबाद
- ३) महात्मा गांधीजींनी ——— चळवळीमध्ये 'करु किंवा मरु' ही घोषणा केली.
अ) छोडो भारत
क) सविनय कायदेभंग
ब) असहकार
ड) चंपारण्य सत्याग्रह
- ४) सातारा येथे भूमिगत चळवळ ——— यांनी सुरु केली होती.
अ) उमाजी नाईक
क) लोकमान्य टिळक
ब) क्रांतीसिंह नाना पाटील
ड) यापैकी नाही
- ५) नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांनी ——— पक्षाची स्थापना केली.
अ) काँग्रेस
क) समाजवादी
ब) स्वराज्य
ड) फॉरवर्ड
- ६) ——— हे राज्यघटनेच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष होते.
अ) महात्मा गांधी
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
ब) जी. के. गोखले
ड) अॅलन ह्यूम

७) पुण्यामध्ये प्लेग नियंत्रण कमिशनर रँड यांच्यावर ——— बंधूंनी गोळ्या झाडल्या.

अ) सावरकर

ब) चाफेकर

क) द्रविड

ड) फडके

८) ——— च्या कायद्याने भारतीयांना प्रांतीय स्वायत्तता मिळाली.

अ) १८१३

ब) १९०९

क) १९१९

ड) १९३५

प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- १) चंपारण्य सत्याग्रहाची माहिती लिहा.
- २) वसुदेव बळवंत फडके यांच्याविषयी माहिती लिहा.
- ३) छोडो भारत चळवळीची दोन कारणे सांगा.
- ४) क्रांतिकारक भगतसिंग यांचे कार्य सांगा.
- ५) आझाद हिंद सेना याविषयी माहिती लिहा.
- ६) दांडी यात्रेविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

किंवा

ब) भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ असहकार चळवळीची कारणे व परिणाम लिहा.

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. History (Paper-VI)
Modern India (1857-1950 A.D.) (BA221444)

Day & Date: Saturday, 10-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Total Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1)** Jallianwala bagh massacre happened on 13 April _____.
a) 1918 b) 1917
c) 1919 d) 1920
- 2)** Mahatma Gandhiji started the first Satyagrah in _____.
a) Kheda b) Bardoli
c) Champaranya d) Ahamedabad
- 3)** Mahatma Gandhi gave slogan of ‘Do or D’ie in _____ Movement.
a) Quit India b) Non- Cooperation
c) Civil Disobedience d) Champaranya Satyagrah
- 4)** _____ had started the underground movement in Satara.
a) Umaji Naik b) Karntisinh Nana Patil
c) Lokmanya Tilak d) None of these
- 5)** Netaji Subhashchandra Bose established _____ party.
a) Congress b) Swarajya
c) Socialist d) Forward Block
- 6)** _____ was the President of Drafting Committee.
a) Mahatma Gandhi b) G.K.Gokhale
c) Dr.B.R.Ambedkar d) Allan Hume
- 7)** In Pune Plague Control, Commissioner Red was shot by _____ brothers.
a) Savarkar b) Chafekar
c) Dravid d) Phadke
- 8)** Indians got autonomous states by _____ act.
a) 1813 b) 1909
c) 1919 d) 1935

Q.2 Write Short answer on any Four of the following. 12

- a) Give the information of Champaranya Satyagrah.
- b) Give the information of Vasudev Balvant Fadake.
- c) Tell the reasons of Quit India Movement?
- d) Describe the work of revolutionary Bhagat Singh
- e) Write the information about Azad Hind Sena.
- f) Explain the brief information of Dandi March.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Discuss the contribution of Netaji Subhashchandra Bose in the Indian Freedom Movement.

OR

- b) Explain the features of Constitution of India.

Q.4 Write on causes and effects of Non-Cooperation Movement. 10

कमाल गुण :- ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) पर्यावरण हा शब्द ——— भाषेतून आला आहे.
अ) ग्रीक
ब) अरब
क) रोमन
ड) फ्रेंच
- २) पर्यावरणाचे नैसर्गिक व ——— पर्यावरण असे दोन प्रकार पडतात.
अ) राजकीय
ब) आर्थिक
क) वैद्यकीय
ड) सांस्कृतिक
- ३) उत्तर अमेरिकेत ——— हा गवताळ प्रदेश आहे.
अ) डारुन्स
ब) पंपाज
क) स्टेपी
ड) प्रेअरीज
- ४) दिल्ली आणि आग्रा येथील उद्योग व नागरिकांमुळे ——— नदीला गटार स्वरूप आला आहे.
अ) गंगा
ब) यमुना
क) सिंधू
ड) ब्रह्मपुत्रा
- ५) जीवोत्पत्ती हा सिद्धान्त ——— यांनी मांडला.
अ) रिटर
ब) हम्बोल्ट
क) रेटझेल
ड) डार्विन
- ६) जे प्राणी पूर्णपणे अन्नासाठी प्रत्यक्षात वनस्पती वर अवलंबून असतात त्यांना ——— भक्षक म्हणतात.
अ) प्राथमिक
ब) तृतीयक
क) द्वितीयक
ड) चतुर्थक

- ७) जागतिक वन दिन ---- या दिवशी साजरा केला जातो.
अ) 21 जानेवारी ब) 21 फेब्रुवारी
क) 21 मार्च ड) 21 एप्रिल
- ८) टिहरी बांध आंदोलन ---- राज्यातील आहे.
अ) तमिळनाडू ब) कर्नाटक
क) पंजाब ड) उत्तराखंड

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) निसर्गवाद म्हणजे काय?
- २) जीवसंहतीतील समायोजन म्हणजे काय?
- ३) परिसंस्था म्हणजे काय?
- ४) पर्यावरण अभ्यासाचे महत्त्व विषद करा.
- ५) अन्नसाखळी संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) स्थानिक पातळीवरील पर्यावरणीय कार्यक्रम सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

၃၀

- अ) पर्यावरण भूगोलाची व्याप्ती वर्णन करा.
किंवा
ब) परीसंस्थाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ उष्ण कटिबंधीय परीसंस्थेतील पर्यावरणीय समस्या स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Geography (Paper - VI)
Environmental Geography (BA221462)

Day & Date: Tuesday, 13-May-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Q. 1. Write the correct option in the blanks. 08

- 1) The word environment comes from the _____ language.
 - a) Greek
 - b) Arab
 - c) Roman
 - d) French
- 2) There are two types of environments one is Natural and second is _____.
 - a) Political
 - b) Economical
 - c) Medical
 - d) Cultural
- 3) _____ grassland is located in North America.
 - a) Downs
 - b) Pampas
 - c) Steppe
 - d) Prairies
- 4) Due to industries and citizens of Delhi and Agra, the _____ river has become a gutter.
 - a) Ganga
 - b) Yamuna
 - c) Indus
 - d) Brahmaputra
- 5) The principle of origin of species is put forward by _____.
 - a) Ritter
 - b) Humboldt
 - c) Ratzel
 - d) Darwin
- 6) Animals that are completely dependent on plants for food called as _____ predators.
 - a) Primary
 - b) Tertiary
 - c) Secondary
 - d) Quartile
- 7) World Forest Day is celebrated on _____ day.
 - a) 21st January
 - b) 21st February
 - c) 21st March
 - d) 21st April
- 8) Tehri Dam Movement is in the _____ state.
 - a) Tamil Nadu
 - b) Karnataka
 - c) Punjab
 - d) Uttarakhand

- Q.2 Write Short Answer. (Any Four)** **12**
- 1) What is meaning of determinism?
 - 2) What is concept of adaptation in biomes?
 - 3) What is meaning ecosystem?
 - 4) Importance of environmental studies
 - 5) Describe the concept of food chain.
 - 6) State the local level environmental programs.
- Q.3 Broad Question. (Any One)** **10**
- a) Explain the scope of environmental geography.
- OR**
- b) Describe the types of ecosystem.
- Q.4 Describe the environmental problems in tropical ecosystem.** **10**

Seat
No.

Set P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

Opt. Hindi (Paper – V)

आधुनिक हिंदी रेखाचित्र साहित्य एवं शब्द – संपदा (BA221427)

वार, दिनांक : बुधवार, १४-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

समय: सुबह ०९:०० से ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य पूर्ण कीजिए। ०८

१) रेखाचित्र शब्द अंग्रेजी के ---- शब्द का समानार्थी है।

अ) पेंट

ब) स्केच

क) इमेज

ड) स्टेचू

२) बिमला के पति का ---- नाम है।

अ) गमकू

ब) साधू सिंह

क) चमकू

ड) विमल

३) साधू सिंह को ---- तोड़ने के जुर्म में कोर्ट में लाया जाता है।

अ) दफा १४४

ब) दफा १४१

क) दफा ४५

ड) दफा ४४

४) लालू कब लौटोगे? रेखाचित्र के रचनाकार ---- है।

अ) कन्हैयालाल मिश्र प्रभाकर

ब) बनारसीदास चतुर्वेदी

क) महादेवी वर्मा

ड) रामवृक्ष बेनीपुरी

५) महादेवी वर्मा द्वारा रचित ---- अत्यंत मर्मस्पर्शी रेखाचित्र है।

अ) बुधिया

ब) वकील साहब

क) घीसा

ड) जब तक बिमलाए

६) तुम्हारी स्मृति ---- के जीवन पर आधारित रेखाचित्र है।

अ) लोकमान्य तिलक

ब) महात्मा गांधी

क) माखनलाल चतुर्वेदी

ड) सुखदेव

- ७) वकील साहब का असली नाम ---- है।
अ) गमकू ब) साधू सिंह
क) कुशन सिंह ड) गदाधर सिंह
- ८) रविन्द्रनाथ टैगोर जी को लेखक ---- कहकर पुकारते हैं।
अ) लोकमान्य ब) गुरुदेव
क) महात्मा ड) सुखदेव

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। (किन्हीं चार)

१२

- १) विमला का संक्षिप्त परिचय दीजिए।
- २) अनेकार्थक शब्द लिखिए।
 - अ) चरित्र
 - ब) गौरव
 - क) अंध
- ३) साधुसिंह के देशप्रेम का परिचय दीजिए।
- ४) लोकोक्तियों का अर्थ लिखिए।
 - अ) एक म्यान में दो तलवार
 - ब) दीवार के भी कान होते हैं
 - क) अँधा पीसे कुत्ता खाएँ
- ५) वाक्यांश के लिए एक शब्द लिखिए।
 - अ) जो काम से जी चुराता हो
 - ब) जो किसी देश के मूल निवासी हो
 - क) जिसने पुण्य कार्य हेतु प्राण दिए हो
- ६) अनेकार्थक शब्द लिखिए।
 - अ) गुण
 - ब) चरण
 - क) अंत

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

20

- १) बुधिया रेखाचित्र के माध्यम से बुधिया की वेदना स्पष्ट कीजिए।
अथवा
- २) हिंदी रेखाचित्र के विकास परंपरा का परिचय दीजिए।

प्र.४ घिसा की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

20

Set	P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. PSYCHOLOGY (Paper - V)
Development Psychology (Middle Adulthood & Late Adulthood)
(BA221459)

वार, दिनांक : गुरुवार, १५-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) मध्यम प्रौढावस्थेचा कालखंड साधारणपणे ——— वर्षापर्यंतचा असतो.
 अ) १० ते २०
 ब) २० ते ४०
 क) ४० ते ६०
 ड) ६० ते ८०
- २) स्त्रियांमध्ये हळूहळू ऋतू बंद होण्याच्या प्रक्रियेला ——— असे म्हणतात.
 अ) रजोनिवृत्ती
 ब) एस्ट्रोजेन
 क) फलितीकरण
 ड) कामक्षणिनता
- ३) ——— चा आकृतीबंध U आकाराचा असतो.
 अ) वैवाहिक समाधान
 ब) वैवाहिक घटस्फोट
 क) वैवाहिक समायोजन
 ड) जीवन प्रसंग प्रारूप
- ४) रिकामे घरटे संलक्षण ——— अवस्थेमध्ये निर्माण होते.
 अ) किशोरावस्था
 ब) मध्यम प्रौढावस्था
 क) प्रारंभिक प्रौढावस्था
 ड) वृद्धावस्था
- ५) ——— हा वार्धक्याचा सिद्धांत आहे.
 अ) मनोविश्लेषण
 ब) पंचघटक प्रारूप
 क) वापरा आणि फेका
 ड) सलग्नता परिणाम
- ६) वृद्धापणाचा प्रमुख दर्शक घटक ——— आहे.
 अ) आवाज
 ब) केस
 क) गंध
 ड) दृष्टी
- ७) रॉबर्ट पेक यांनी ——— उत्तर प्रौढावस्थेविषयीचा सिद्धांत मांडला.
 अ) सातत्य सिद्धांत
 ब) मनोविश्लेषण
 क) वैकासिक कार्य
 ड) माघार प्रवृत्ती सिद्धांत

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. PSYCHOLOGY (Paper - V)
Development Psychology (Middle Adulthood & Late Adulthood)
(BA221459)

Day & Date: Thursday, 15-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Span of middle adulthood is _____.
a) 10 to 20 b) 20 to 40
c) 40 to 60 d) 60 to 80
- 2) The female climacteric processes know by _____.
a) Menopause b) Estrogen
c) Fertility d) Climetric
- 3) _____ has ‘U’ shaped configuration.
a) Marital Satisfaction b) Marital divorce
c) Marital adjustment d) Life events model
- 4) The ‘empty nest syndrome’ arises in _____.
a) Adolescence b) Middle adulthood
c) Early adulthood d) Old age
- 5) _____ is a theory of aging.
a) Psychoanalytic b) Five factor model
c) Wear and tear d) Cohort
- 6) The most obvious sign of aging is the change in a person _____.
a) Sound b) Hair
c) Smell d) Vision
- 7) Robert peck proposed _____ theory of late adulthood.
a) Continuity theory b) Psychoanalytic
c) Developmental task d) Disengagement theory
- 8) Erikson explained stages of _____ development.
a) Psycho-social b) Social
c) Ego d) Mental

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- 1) State types of memory.
 - 2) What is presbyopia?
 - 3) What is sandwich generation?
 - 4) What is wisdom?
 - 5) What is contracts?
 - 6) What is leisure time?
- Q.3 Broad Question. (Any One)** **10**
- a) Explain the family violence in middle adulthood.
- OR**
- b) Explain the health and wellness in late adulthood.
- Q.4 Explain the physical development in middle adulthood.** **10**

- ७) किसी वेबसाइट के पहले पेज को ---- नाम से जाना जाता है।
अ) प्रारंभिक पेज ब) मदर पेज
क) होम पेज ड) पहला पेज
- ८) कवयत्रि की दृष्टि से पृथ्वी का ---- भाग नमकीन पानी है।
अ) दो ब) तीन
क) चार ड) पाँच

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर तीन या चार पंक्तियों में लिखिए। १२

- १) विराम चिह्न किसे कहते हैं? दो उदाहरण लिखिए।
- २) व्यावहारिक अनुवाद किसे कहते हैं?
- ३) हिंदी की किन्हीं दो वेबसाइट में नाम बताकर जानकारी दीजिए।
- ४) विराम चिह्नों का प्रयोग क्यों किया जाता है?
- ५) अनुवाद की परिभाषा दीजिए।
- ६) विरामचिह्न के प्रकार लिखिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से ससंदर्भ व्याख्या लिखिए। (को भी दो) १०

- १) नही जानती कि कैसे सुख जाती हैं
उनकी दुनिया तक आते आते नादियाँ
तस्वीरे कैसे पहुँच जाती हैं उनकी महानगर
नही जानती वे। नही जानती।।
- २□ फिर मनुष्य की अनदेखी, बेरहमी और उपहास के कारण हो गये सब अपनी
जगह स्थिर
किसी ने नहीं देखा उन्हें उसके बाद चलते हुए।
- ३) ओ मेरी आत्मा की संगिनी।
तुम्हें समर्पित मेरी सांस सांस, थी लेकिन
मेरी सासों में यम के तीखे नेजे सा कौन खड़ा है?

प्र.४ जन-जन का चेहरा एक से कवि का क्या तात्पर्य है? १०

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Psychology (Paper-VI)
Psychology Of Modern Life (BA221460)

वार, दिनांक : शनिवार, १७-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) एका व्यक्ती कडून दुसऱ्या व्यक्तीकडे संदेश पाठविण्याच्या आंतरक्रियात्मक प्रक्रियेस ——— म्हणतात.
 अ) व्यक्ती अंतर्गत संप्रेषण ब) आंतरक्रियात्मक संप्रेषण
 क) औपचारिक संप्रेषण ड) वरील सर्व
- २) कम्युनिकेशन हा शब्द ——— कम्युनिस या शब्दा पासून निर्माण झाला आहे.
 अ) ग्रीक ब) लॅटीन
 क) फ्रेंच ड) जर्मन
- ३) ——— यांनी प्रेमाचा त्रिमिती सिद्धांत मांडला.
 अ) स्टर्नबर्ग ब) बियांची
 क) लोकहार्ट ड) बर्नार्ड मुस्टेन
- ४) ——— यांनी विवाह निवडीचे 'उद्दीपक-मूल्य-भूमिका' हा सिद्धांत मांडला.
 अ) स्टर्नबर्ग ब) बियांची
 क) लोकहार्ट ड) बर्नार्ड मुस्टेन
- ५) ——— यांच्या मते अनुवंश हा लव्हापणातील महत्वाचा घटक आहे.
 अ) हायमन ब) बुचार्ड
 क) पिनेल ड) यापैकी नाही.
- ६) ——— यांनी वजनाचा स्थिर बिंदू सिद्धांत मांडला.
 अ) हायमन ब) बुचार्ड
 क) पिनेल ड) हिल
- ७) ——— यांनी कारकीर्द निवडीचे षटकोनी प्रारूप मांडले.
 अ) लोहमन ब) हॉलंड
 क) पीटरसन ड) यापैकी नाही

૯) સ્ટ્રોંગ યાંની ---- શોધિકા તયાર કેલી.

- अ) बुद्धिमत्ता ब) अभिक्षमता
क) व्यक्तित्वत्व ड) अभिरुची

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहापैकी चार)

१२

- १) देहबोली म्हणजे काय?
- २) फसवणुकीचा शोध घेणारी अभाषिक सुचाके स्पष्ट करा.
- ३) प्रेमाचा त्रिमिती सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ४) कुटुंबाचा कारकीर्द निवडीवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
- ५) समागमन म्हणजे काय?
- ६) वजन कमी करण्याचे उपाय सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

୧୦

- अ) कौटुंबिक जीवन शैलीतील वैवाहिक समायोजन स्पष्ट करा.
किंवा
ब) संप्रेषण समस्यां बद्दल चर्चा करा.

प्र.४ धुम्रपान, मद्यपान आणि लटुठपणा यांची कारणे आणि परिणाम यावर चर्चा करा.

20

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. Psychology (Paper-VI)
Psychology Of Modern Life (BA221460)

Day & Date: Saturday, 17-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) _____ is a interactional process in which one person sends a message to another.
 - a) Intra personal communication
 - b) Interpersonal communication
 - c) Formal communication
 - d) All the above
- 2) The word 'communication' is derived from _____ word 'communis'.
 - a) Greek
 - b) Latin
 - c) French
 - d) German
- 3) _____ proposed triangular theory of love.
 - a) Sternberg
 - b) Biyanchi
 - c) Lockhart
 - d) Bernard Murstein
- 4) _____ proposed Stimulus- Value- Role theory of marital choice.
 - a) Sternberg
 - b) Biyanchi
 - c) Lockhart
 - d) Bernard Murstein
- 5) According to _____ heredity is an important factor in Obesity.
 - a) Hyman
 - b) Buchard
 - c) Pinel
 - d) None of these
- 6) _____ proposed the Set-Point Theory of weight.
 - a) Hyman
 - b) Buchard
 - c) Pinel
 - d) Hill
- 7) _____ proposed hexagonal model of career choice.
 - a) Lohman
 - b) Holland
 - c) Peterson
 - d) None of these
- 8) Strong prepared _____ inventory.
 - a) Intelligence
 - b) Aptitude
 - c) Personality
 - d) Interest

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) What is body language?
 - b) Explain non-verbal cues of deception detection.
 - c) Explain triangular theory of love.
 - d) Explain influence of family on career choice.
 - e) What is homogamy?
 - f) State remedies for weight loss.
- Q.3 Broad Answer questions. (Any One) 10**
- a) Explain marital adjustment across the family life cycle.
- OR**
- b) Discuss about communication problems.
- Q.4 Discuss about causes and effects of smoking, alcoholism, and obesity. 10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. English (Paper-V)
Introduction to Language (BA221429)

Day & Date: Monday, 19-May-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences with choosing correct alternative. 08

- 1) _____ is the most useful and active organ in the production of the sounds and speech.
 - a) Teeth
 - b) Tongue
 - c) Lips
 - d) None of these
- 2) Stops are also called _____ sounds.
 - a) Nosal
 - b) Plosive
 - c) Glottis
 - d) Fricatives
- 3) The three term label of _____ is a rounded back close vowel.
 - a) |I|
 - b) |e|
 - c) |x|
 - d) |U|
- 4) An affix which is planed at the end of the word is called as _____.
 - a) Suffix
 - b) Prefix
 - c) Infix
 - d) None of these
- 5) "Phone" is an example of _____.
 - a) blending
 - b) Clipping
 - c) Conversion
 - d) Aeronymy
- 6) A minimal meaningful unit in the grammatical system of language, is called as _____.
 - a) Phonemes
 - b) Morpheme
 - c) Phonology
 - d) Morphology
- 7) When Nasal sounds produced, _____ is completely closed.
 - a) Nasal Cavity
 - b) Glottis
 - c) Oral Cavity
 - d) None of the above
- 8) The word "UNO" is an example of _____.
 - a) Blending
 - b) Clipping
 - c) Aeronymy
 - d) Affixation

- Q.2 Answer the following questions in brief. 12**
- a) Write the three term labels of the following sounds
[d], [v], [s]
 - b) Transcribe the following words into phonetics.
Team, Colour, master
 - c) Identify the weak forms of the followings.
 - i) I have an iPhone.
 - ii) I am watching TV.
 - iii) He will be going to Pune.
 - d) What is difference between Phonetics and Phonology?
 - e) Describe the plosive/stop sounds.
 - f) Describe about the tongue as organs of speech.
- Q.3 Write a detail note on the followings (Any One) 10**
- a) Describe the word formation of Affixation.
- OR**
- b) Describe the word formation of Compounding, Clipping, Blending and Aeronyms.
- Q.4 What is difference between Human language and Animal Communication Systems? 10**

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Sanskrit (Paper – V)
Shrimad-Bhagvadgeeta (BA221433)

वार, दिनांक : मंगळवार, २०-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत।
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

०८

- १) भगवद्गीतेच्या पहिल्या अध्यायाचे नाव — योग आहे.
 अ) अर्जुन विषाद योग ब) पुरुषोत्तमयोग
 क) कर्मयोग ड) सांख्ययोग
- २) — कर्मसु कौशलम्।
 अ) योगः ब) भोगः
 क) रोगः ड) विद्या
- ३) राजविद्या राजगुह्यं — इदं उत्तमम्।
 अ) अपवित्रं ब) पवित्रं
 क) ज्ञानं ड) सुखं
- ४) पांचजन्य नावाचा शंख — यांनी वाजवला.
 अ) श्रीकृष्ण ब) अर्जुन
 क) भीम ड) युधिष्ठीर
- ५) धुराने अग्नि — ने आरसा, वारेने गर्भ वेष्टिला जातो त्याप्रमाणे जीव कामाद्वारे अच्छादला जातो.
 अ) पाणी ब) वारा
 क) धूके ड) धूळ
- ६) बारावा अध्याय — आहे.
 अ) पुरुषोत्तमयोग ब) कर्मयोग
 क) भक्तीयोग ड) सांख्ययोग

- ७) जप/नामस्मरण ही ---- भक्ती आहे.
अ) सगुण ब) निर्गुण
क) गुणातीत ड) उत्तम
- ८) पावक म्हणजे ----.
अ) पाणी ब) अग्नि
क) वायु ड) आकाश

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (कोऽपि ४)
टिपा लिहा. (कोणत्याही ४)

१२

- १) अर्जुनः
- २) आत्माचे स्वरूप
- ३) क्षत्रिय धर्मः
- ४) सगुण भक्ती
- ५) अनन्तविजय शंख
- ६) काम आणि क्रोध

प्र.३ एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं लिखत.

20

- १) अर्जुनविषाद योग या अध्यायाचे वर्णन करा.
किंवा
२) भक्तीयोग अध्यायाचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.४ 'कर्मयोगावर' विस्तृत विवेचन करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. English (Paper - VI)
Indian Writing in English (BA221430)

Day & Date: Wednesday, 21-May-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences choosing the correct alternative. 08

- 1) In Dilip Chitre's poem 'Father Returning Home', the father dreams of _____.
 a) planning to save bank balance
 b) ancestors and grand children
 c) visiting to his native place
 d) wedding ceremony of his children

- 2) In Eunice De Souza's poem 'Forgive Me, Mother' describes the destructive relationship of mother and _____.
 a) son
 b) daughter
 c) father
 d) sister

- 3) The poem 'On Beautiful Things' is written by _____.
 a) Nissim Ezekiel
 b) Gieve Patel
 c) O.P. Bhatnagar
 d) Shiv K. Kumar

- 4) The poem 'The Female of the Species' deals with the theme of _____.
 a) isolation and lost love
 b) woman empowerment
 c) gender equality
 d) women superiority

- 5) The poet K.N. Daruwalla points out that the tiger is not burning _____.
 a) sight
 b) bright
 c) fight
 d) height

- 6) The novel 'The Vendor of Sweets' was published in _____.
 a) 1957
 b) 1962
 c) 1967
 d) 1968

- 7) In 'The Vendor of Sweets' _____ is the wife of Jagan.
 a) Radhika
 b) Gayatri
 c) Grace
 d) Ambika

- 8) In 'The Vendor of Sweets', Mali wants to travel to _____.
 a) America
 b) England
 c) Russia
 d) France

Q.2 Answer the question in two/three sentences (Any Four) 12

- 1) What is the significance of the poem 'Tiger'?
- 2) Discuss the central idea of the poem 'Forgive Me, Mother.
- 3) Discuss the father-son relationship in 'The Vendor of Sweets'.
- 4) What did surprise the father after his son Mali returned to India from America?
- 5) Write any three characteristic features of post-independence Indian English Novel.
- 6) Write a short note on the contribution of R.K. Narayan to Indian English Novel.

Q.3 Answer following questions. (Any One) 10

- 1) Write a critical note on the poem 'Father Returning Home'.
- OR**
- 2) Write in detail the theme of the poem 'The Female of the Species'.

Q.4 Discuss the various themes in 'The Vendor of Sweets'. 10

- ७) उत्तम काव्यस्य अन्य नाम ——— काव्यं अस्ति ।
अ) मध्यम काव्य ब) अधम
क) अवर ड) ध्वनि
- ८) कवित्वाचे बीज ——— आहे.
अ) शक्ती ब) भक्ती
क) निपुणता ड) अभ्यास

प्र.२ टिप्पणीं लिखत. (केपि ४)
टिपा लिहा. (कोणत्याही ४)

੧੨

- १) काव्यलक्षणं
- २) काव्यहेतुः
- ३) उत्तम काव्य
- ४) मंगलाचरण
- ५) अपन्हुति अलंकार
- ६) उपमा अलंकार

प्र.३ अधोलिखितेषु द्वयोः एकस्य उत्तरं लिखत. (केपि १)

୧୦

- १) काव्यस्य प्रयोजनानि स्पष्टी करुत ।
किंवा
- २) 'शक्तिर्निपुणता लोकशास्त्र काव्याद्यवेक्षणात्।' स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

୧୦

अर्थी व्यंजना सविस्तर लिहा ।

- ८) प्रतीशोधात्मक उपपत्ती हा ---- चा एक प्रकार आहे.
अ) सद्गुण	ब) ज्ञान
क) शिक्षा	ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सुखवाद म्हणजे काय?
- २) कांटची विचारसरणी स्पष्ट करा.
- ३) सदिच्छा म्हणजे काय?
- ४) कर्तव्यवाद याचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ५) नितीशास्त्राविषयी पाश्चात्यांची विचारसरणी स्पष्ट करा.
- ६) कांटचा निरुपाधिक आदेश स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) शिक्षेची सुधारणात्मक उपपत्ती सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
ब) प्लेटोनुसार सद्गुणांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्र.४ समाजाने समलैंगिकता स्वीकारावे का? चर्चा करा.

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. Philosophy (Paper – V)
Western Ethics (BA221455)

Day & Date: Friday, 23-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) According to Mill, Everyone in life struggles for _____.
a) Fear
b) Dream
c) Sorrow
d) Happiness
- 2) 'Do not tell a lie' this statement is _____ imperative.
a) Categorical
b) Hypothetical
c) Conjunctive
d) Disjunctive
- 3) According to hedonism, _____ is the highest value.
a) Pleasure
b) Sorrow
c) Money
d) Religion
- 4) Mill's universalistic hedonism is also called _____.
a) Egoistic hedonism
b) Utilitarianism
c) Categorical
d) None of these
- 5) Intuitive ethics is _____ 's ideology.
a) Mill
b) Bentham
c) Sidzwick
d) Kant
- 6) According Plato, _____ is virtue.
a) Wisdom
b) Laziness
c) Immorality
d) Bad behavior
- 7) There are mainly _____ kinds of theories of punishment.
a) Two
b) Three
c) Four
d) Five
- 8) Retributive theory is a kind of _____.
a) Virtue
b) Knowledge
c) Punishment
d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain hedonism.
 - b) Explain Kant's ideology.
 - c) What is good will?
 - d) Explain the meaning of deontology.
 - e) Explain western ideology about ethics.
 - f) Explain Kant's categorical imperative.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the Reformatory theory of punishment in detail.
- OR**
- b) Explain classification of virtues by Plato.
- Q.4 Should society accept Homosexuality? Discuss. 10**

- ७) — अवस्थेचा काळ हा मानसिक वादळाचा व भावनिक ताणाचा मानला जातो.
- अ) शिशु ब) बाल्य
- क) किशोर ड) कुमार
- ८) — मुलांना कोणतेही कार्य करण्यासाठी मार्गदर्शनाची व प्रेरणा देण्याची गरज नसते.
- अ) मंदबुद्धी ब) समस्याप्रधान
- क) मागासलेले ड) प्रज्ञावान

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) प्रभावी व्याख्यानासाठीचे आवश्यक घटक कोणते?
- २) वाढ आणि विकासातील फरक स्पष्ट करा.
- ३) समस्या निराकरण पद्धतीच्या पायऱ्या कोणत्या?
- ४) परिणामकारक अध्यापनाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ५) मंदबुद्धी मुलांची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ६) दिग्दर्शन पद्धतीचे गुण आणि दोष सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) कुमारावस्थेची वैशिष्ट्ये कोणती? कुमारावस्थेचे शैक्षणिक महत्त्व विषद करा.
किंवा
ब) चांगल्या शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये कोणती?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

20

अध्यापनावर परिणाम करणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. Education (Paper – V)
Teaching and Learning (BA221453)

Day & Date: Friday, 23-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

08

- 1) _____ means the understanding and guiding of students as individuals and as a group.

a) Teaching	b) Learning
c) Education	d) None of these
- 2) The knowledge which is received from our five sense organs is called as _____.

a) Concrete	b) Abstract
c) Simple	d) Complex
- 3) In education process, through the question of 'how to teach', the answer of _____ is got.

a) Science of teaching	b) Art of teaching
c) Teaching methods	d) Maxims of teaching
- 4) _____ methods of teaching saves labour and economy.

a) Lecture	b) Demonstration
c) Story telling	d) Brain storming
- 5) The main responsibility of making education the right means for social change lies on _____.

a) Government	b) Syllabus
c) School	d) Teacher
- 6) _____ compares the teacher as a gardener.

a) Pleto	b) Froebel
c) Ravindranath Tagore	d) Radhakrishnan
- 7) _____ stage is supposed as "stormy mentality and emotional stress".

a) Infant	b) Childhood
c) Adolescent	d) None of these

8) _____ Children did not need guidance or motivation to do any type of work.

a) Mentally retarded	b) Problem
c) Backward	d) Gifted

Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four) 12

- a) What are essential factors for effective lecture?
- b) Explain the difference between growth and development.
- c) What are the steps of problem solving method?
- d) Write characteristics of effective teaching.
- e) State characteristics of mentally retarded children.
- f) State merits and demerits of Demonstration method.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) 10

- a) What are the characteristics of adolescence stage? Explain educational implications of adolescence stage.

OR

- b) What are the characteristics of a good teacher?

Q.4 Answer the following question in detail. 10

Explain in detail the factors affecting on teaching.

Seat No.	

Set

P

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५

Opt. A.I.H.&C. (Paper-V)

Economic History of Ancient India (BA221451)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २३-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) — या ग्रीक वकीलाने मौर्यकाळातील विविध उद्योगधंद्यांची माहिती दिलेली आहे.
अ) कार्टियस
क) मिनॅंडर
ब) हिरोडोटस
ड) मॅगेस्थिनिस
- २) भारतातील — या बंदरातून परकीय देशाशी व्यापार चालत होता.
अ) कालीबंगन
क) रूपर
ब) लोथल
ड) वैशाली
- ३) प्राचीन महाराष्ट्रातील — या शहराला व्यापारी केंद्र म्हणून ओळखले जाते.
अ) भाजे
क) प्रतिष्ठाण
ब) कार्ले
ड) पितळखोरे
- ४) लोखंड व तांबे यासारख्या धातूपासून —, बनविण्याचा व्यवसाय मौर्य काळात समाजात लोकप्रिय होता.
अ) मूर्ती
क) भांडी
ब) दागदागिने
ड) शस्त्रास्त्रे
- ५) प्राचीन लेण्यांचे शहर व प्राचीन बाजारपेठ म्हणून — प्रसिद्ध आहे.
अ) दाभोळ
क) अहमदनगर
ब) जुन्नर
ड) पैठण
- ६) प्राचीन चोल आणि पल्लव राजांची राजधानी असलेले — शहर हातमाग उद्योग व रेशमी साडया यासाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) बदामी
क) पैठण
ब) कांचीपुरम
ड) श्रवणबेळगोळा

- ७) जगाच्या संस्कृतीत नाण्यांचा जन्म प्रथमतः ——— मध्ये झाला.
अ) चीन ब) मध्य आशिया
क) भारत ड) लिडिया
- ८) प्राचीन काळातील श्रेणीचे ——— हे प्रमुख वैशिष्ट्य होते.
अ) लोकशाही ब) राजकारण
क) व्यापार ड) असमानता

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सिंधू संस्कृती कालीन शेती व्यवसायाची माहिती द्या.
- २) गुप्त काळातील कर पद्धतीची चर्चा करा.
- ३) मौर्यकालीन बांधकाम व्यवसाय याविषयी माहिती लिहा.
- ४) भारत व रोममधील व्यापारी संबंध विशद करा.
- ५) गुप्त काळातील वजन व मापे यांची माहिती लिहा.
- ६) समुद्रगुप्ताच्या नाण्यांच्या वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) मौर्यकालीन भरभराटीस आलेल्या उद्योगधंद्यांची माहिती द्या.
किंवा
ब) प्राचीन भारतातील श्रेणीची कार्यपद्धती सांगून तिचे महत्त्व विशद करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

प्राचीन भारतीय नाणी बनवण्याच्या पद्धती सांगून नाण्यांचे महत्त्व सांगा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. A.I.H.&C. (Paper – V)
Economic History of Ancient India (BA221451)

Day & Date: Friday, 23-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- _____ Greek ambassador was gave the information about the various Industries in Mauryan Period.
a) Carties
b) Herodotus
c) Minandar
d) Megasthenese
- From _____ port traders was use to trade with the foreign countries.
a) Kalibangan
b) Lothal
c) Ruper
d) Vaishali
- _____ city was known as the trade center in Ancient Maharashtra.
a) Bhaje
b) Karle
c) Pratishathan
d) Pitalkhore
- _____ trade was famous in Maurya Period by using the metals like Iron and copper.
a) States
b) Ornaments
c) Utensils
d) Weapons
- _____ is famous for city of ancient caves and ancient markets.
a) Dabhol
b) Junnar
c) Ahmednagar
d) Paithan
- _____ the capital city of ancient chola and Pallav king is famous for handloom industry and silk sarees.
a) Badami
b) Kanchipuram
c) paithan
d) Shravanbelgola
- In the world's cultural history coins were first established in _____.
a) China
b) Central Asia
c) India
d) Lydia
- _____ was the main features of ancient guilds.
a) Democracy
b) Politics
c) Trade
d) Un-equality

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Give information about agricultural business during Indus civilization.
- b) Discuss the taxation system during Gupta period.
- c) Write the information about Mauryan construction business.
- d) Describe the trade relation between India and Rome.
- e) Write the weights and measures during the Gupta Period.
- f) Discuss the features of Samudra Gupta's coin.

Q.3 Broad answer questions. (Any One) 10

- a) Give an account of major Industries which flourished during Maurya Period.

OR

- b) Discuss the working of guilds in ancient India and trace their Importance.

Q.4 Broad answer question. 10

State the ancient Indian methods making of coins and write importance of coins.

Page 1 of 4

- ८) — वैदिक काळात आदर्श मानला जात असे.
अ) बहुपत्नीविवाह	ब) एकविवाह
क) बहुविवाह	ड) बहुपतीविवाह

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) आधुनिकीकरणाची कारणे
- २) राष्ट्रीय एकात्मतेतील अडथळे
- ३) जागतिकीकरणाचा अर्थ
- ४) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय?
- ५) ब्रिटिश काळातील स्त्रियांच्या वैवाहिक दर्जावर माहिती लिहा.
- ६) सामाजिक परिवर्तनाची कारणे.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) ब्रिटिश काळातील स्त्रियांचा दर्जा स्पष्ट करा.
किंवा
ब) जागतिकीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करून त्याचा भारतीय समाजावरील प्रभाव सांगा.

प्र.४ राष्ट्रीय एकात्मतेचा अर्थ सांगून त्यावरील उपाय लिहा. **१०**

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Sociology (Paper – V)
Indian Society Structure and Change (BA221445)

Day & Date: Saturday, 24-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Which day is considered to be the 'International Women Day'?

 - a) 3rd January
 - b) 8th March
 - c) 2nd October
 - d) 15th August
- 2) _____ wrote 'Vande - Matram'.

 - a) Ravindranath Tagore
 - b) Bankimchandra Chatterjee
 - c) Sane Guruji
 - d) Sant Kabir
- 3) Hindu Widow Remarriage ACT was passed in the year _____.

 - a) 1851
 - b) 1965
 - c) 1865
 - d) 1829
- 4) Westernization is process of _____.

 - a) Socialization
 - b) Social change
 - c) Social control
 - d) Traditional
- 5) India is a _____ nation.

 - a) Modern
 - b) Hindu
 - c) Religious
 - d) Secular
- 6) To consider as nation is great religion is _____ feeling.

 - a) Constructive
 - b) Destructive
 - c) Positive
 - d) Negative
- 7) The process of westernization initiated during _____ rule.

 - a) Ashoka
 - b) British
 - c) Islamic
 - d) None of above
- 8) _____ was ideal during Vedic period.

 - a) Polygon
 - b) Monogamy
 - c) Polygamy
 - d) Polyandry

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Causes of modernization.
 - b) Obstacles of national integration.
 - c) Meaning of globalization.
 - d) What is the concept of social change?
 - e) State marital status of women in British period.
 - f) Causes of social change.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain status of women during British period.
- OR**
- b) Explain the process of Globalization and state its impact on in India Society.
- Q.4 Write on meaning and measurement of National Integration. 10**

Set

P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Philosophy (Paper - VI)
Modern Western philosophy (BA221456)

वार, दिनांक : सोमवार, २६-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) देकार्त ची संशय पद्धती ——— आहे.
अ) वैज्ञानिक ब) काल्पनिक
क) अतार्किक ड) यापैकी नाही
- २) देकार्त नुसार ——— ग्रंथी हे शरीर आणि मन यातील मध्यस्थ होय.
अ) गोनाड्स ब) थायरोईड
क) अँड्रीनल ड) पिनिअल
- ३) स्पिनोझा नुसार बोधनाच्या ——— पातळ्या असतात.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) सहा
- ४) ——— च्या मते सापेक्ष अनुभव पूर्व ज्ञान शक्य नाही.
अ) प्लेटो ब) हेगेल
क) ह्यूम ड) यापैकी नाही
- ५) स्पिनोझा ——— तत्त्वज्ञ आहे.
अ) एकतत्त्ववादी ब) द्वैतवादी
क) अस्तीकवादी ड) यापैकी नाही
- ६) ——— हा आधुनिक तत्त्वज्ञानाचा जनक म्हणतात.
अ) एयर ब) रसेल
क) कांट ड) देकार्त
- ७) देकार्त च्या शरीर-मन द्वैतवादाला काय म्हणतात?
अ) आंतरक्रियावाद ब) समांतरवाद
क) भांडवलवाद ड) यापैकी नाही

- c) ---- च्या मते ईश्वर आणि द्रव्य हे एकच होत.
अ) ह्यूम ब) स्पिनोझा
क) हेगेल ड) कांट

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) अनुभववाद म्हणजे काय?
- २) ह्युमचा अनुभववाद स्पष्ट करा.
- ३) स्पिनोझाची सर्वेश्वरवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) लॉकच्या दृष्टीने ईश्वर संकल्पना स्पष्ट करा.
- ५) देकार्तच्या दृष्टीकोनातून ईश्वर अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा.
- ६) देकार्त ची 'पिनियल ग्रंथी' ची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) देकार्तचा बुद्धिवाद स्पष्ट करा. किंवा
ब) लॉकचा ज्ञान सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ ह्युम दृष्टिकोनातील ईश्वराची स्वरूप स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Philosophy (Paper - VI)
Modern Western philosophy (BA221456)

Day & Date: Monday, 26-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Descartes method of doubt is _____.
a) Scientific b) Imaginary
c) Illogical d) None of these
- 2) According to Descartes, _____ gland is mediator of body and mind.
a) Gonads b) Thyroid
c) Adrenal d) Pineal
- 3) According to Spinoza there are _____ degrees of cognition.
a) Three b) Four
c) Five d) Six
- 4) According to _____ knowledge of relatively apriori impossible.
a) Plato b) Hegel
c) Hume d) None of these
- 5) Spinoza is _____ philosopher.
a) Monistic b) Dualistic
c) Theistic d) None of these
- 6) _____ is called father of modern philosopher.
a) Ayer b) Russell
c) Kant d) Descartes
- 7) What is Descartes' body-mind dualism called?
a) interactionism b) Parallelism
c) Capitalism d) None of these
- 8) According to _____ God and Substance are the same.
a) Hume b) Spinoza
c) Hegel d) Kant

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) What is empiricism?
- 2) Explain Hume's empiricism.
- 3) Explain Spinoza's concept of Pantheism.
- 4) Explain the concept of God by Locke.
- 5) According to Descartes explain arguments for the existence of God.
- 6) Explain Descartes concept of 'Pineal Gland'.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Explain Descartes' rationalism.

OR

- 2) Explain Locke's theory of knowledge.

Q.4 Explain nature of God by Hume. 10

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Education (Paper - VI)
Education in British Period and Post Independence (BA221454)

वार, दिनांक : सोमवार, २६-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) केंद्र शासनाने ——— रोजी नवे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण जाहीर केले.
 अ) २० एप्रिल १९८३ ब) २० एप्रिल १९८४
 क) २० एप्रिल १९८५ ड) २० एप्रिल १९८६
- २) ७ मे १९९० रोजी ——— यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमण्यात आली.
 अ) आचार्य राममूर्ती ब) आचार्य रंगमूर्ती
 क) आचार्य विनोबा भावे ड) आचार्य देवेंद्रनाथ
- ३) 'शिक्षण हे राष्ट्राचे शिल्पकार आहेत' असे ——— आयोगाने म्हटले आहे.
 अ) डॉ. मुदलियार ब) डॉ. कोठारी
 क) डॉ. राधाकृष्णन ड) हंटर
- ४) कोठारी आयोगाने भाषांच्या अध्ययनासंदर्भात ——— सूत्रांचे संशोधन करण्याची शिफारस केली.
 अ) त्रिभाषा ब) द्विभाषा
 क) बहुभाषा ड) एक भाषा
- ५) ईस्ट इंडिया कंपनीने ——— साली भारतीय शिक्षणासंबंधी चार्टर ॲक्ट तयार केला.
 अ) १८१३ ब) १८२३
 क) १८३३ ड) १८३५
- ६) वूडच्या खालीत्याचे मुख्य कार्य ——— स्थापना हे होय.
 अ) महाविद्यालयांची ब) शाळांची
 क) विद्यापीठांची ड) व्यवसायकेंद्रांची

- ७) माध्यमिक शिक्षणासाठी विविधांगी अभ्यासक्रम ——— आयोगाने सुचविला.
अ) डॉ. कोठारी ब) डॉ. मुदलियार
क) सार्जेंट ड) डॉ. राधाकृष्णन
- ८) मुदलियार आयोगाने ——— शाळा स्थापन करण्याची व विकसित करण्याची शिफारस केली.
अ) माध्यमिक ब) तांत्रिक
क) व्यावसायिक शिक्षण ड) बहुद्देशीय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) डॉ. मुदलियार आयोगाने सांगितलेली माध्यमिक शिक्षणाची ध्येये कोणती?
- २) डॉ. मुदलियार आयोगाला तत्कालीन माध्यमिक शिक्षणात आढळलेल्या उणीवा कोणत्या?
- ३) डॉ. मुदलियार आयोगाने केलेल्या कार्याचे थोडक्यात मूल्यमापन करा.
- ४) झिरप सिद्धांताच्या अपयशाची कारणे कोणती?
- ५) भारतातील मिशन स्कूलची वैशिष्टे सांगा.
- ६) खडू फळा मोहिमेचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- १) वूडच्या खालित्यामधील दोष स्पष्ट करा.
किंवा
- २) डॉ. कोठारी आयोगाचे गुण स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

୧୦

अभ्यासक्रमातील गाभा घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. Education (Paper - VI)
Education in British Period and Post Independence (BA221454)

Day & Date: Monday, 26-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Central Government has announced New Policy on Education in _____.
 a) 20th April 1983 b) 20th April 1984
 c) 20th April 1985 d) 20th April 1986
- 2) On 7th May 1990, a committee was organized under the presidency of _____.
 a) Acharya Rammurti b) Acharya Rangmurti
 c) Acharya VinobaBhave d) Acharya Devendranath
- 3) "Teachers are the nation builders" is stated by _____ commission.
 a) Dr. Mudliyar b) Dr. Kothari
 c) Dr. Radhakrishnan d) Hunter
- 4) Dr. Kothari Commission recommended conducting research and suggesting _____ formula for learning different languages.
 a) Three language b) Two language
 c) Multi language d) Single language
- 5) East India company created the 'Charter Act' of Indian education in the year _____.
 a) 1813 b) 1823
 c) 1833 d) 1835
- 6) The main function of Wood's Dispatch is establishment of _____.
 a) Colleges b) Schools
 c) Universities d) Vocational centers
- 7) _____ Commission suggested diversified curriculum in secondary education.
 a) Dr. Kothari b) Dr. Mudaliyar
 c) Sargent d) Dr. Radhakrishnan

- 8) Dr. Mudaliyar Commission recommended establishing and develops _____ Schools.
a) Secondary	b) Technical
c) Vocational	d) Multifaceted

Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four) 12

- 1) What are the Objectives of secondary education suggested by Mudliyar Commission?
- 2) What major drawbacks were identified in Secondary Education by Dr. Mudliyar Commission?
- 3) Describe in Short the evaluation of work done by Mudliyar Commission.
- 4) Which are the causes of unsuccessful of 'Downward Filtration theory'?
- 5) State the characteristics of Mission school in India
- 6) Describe the 'Operation Black -Board' in Short

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Explain the limitations in Wood's Dispatch.

OR

- 2) Explain the merits of Dr. Kothari Commission.

Q.4 Answer the following question in detail. 10

Explain the Core Components of the curriculum.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. A.I.H.&C. (Paper - VI)
Cultural History of Ancient India (BA221452)

वार, दिनांक : सोमवार, २६-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) सिंधू संस्कृतीमधील हडाप्पा नगरीचा शोध — यांनी लावला
 अ) दयाराम सहानी ब) जॉन मार्शल
 क) राखलदास बॅनर्जी ड) रंगनाथ राव
- २) सिंधू संस्कृतीमधील शिक्के — साधनांनी बनविलेली आहेत.
 अ) तांबे ब) काच
 क) स्टीएटार्ट ड) लाकडी
- ३) तीन महान संस्कृतीचे अद्वितीय संगम — या लेण्यामध्ये झालेला आहे.
 अ) अजंठा ब) भाजे
 क) एलिफंटा ड) वेरूळ
- ४) दक्षिण भारतामध्ये — ही मंदिर वास्तूकला लोकप्रिय आहे.
 अ) चंदेल ब) द्राविड
 क) नांगर ड) वेसर
- ५) राष्ट्रीय संग्रहालय दिल्ली येथील संग्रहालयातील — हे दालन पर्यटकांचे आकर्षण स्थळ आहे.
 अ) हडाप्पन दालन ब) नाणी
 क) शिलालेख ड) शिल्पकला
- ६) पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय — येथे अस्तित्वात आहे.
 अ) अहमदनगर ब) औरंगाबाद
 क) मुंबई ड) पुणे

- ७) 'ऑर्किऑलॉजी' हा मूल शब्द ---- या भाषेतून आलेला आहे.
- अ) इंग्लिश ब) फ्रेंच
- क) ग्रीक ड) लॅटिन
- ८) पुणे येथील डेक्कन महाविद्यालयात पुरातत्व विभागाची स्थापना ---- यांनी केली.
- अ) एच. डी. सांकलिया ब) एम. के. ढवळीकर
- क) एस. बी. देव ड) व्ही. एस. शिंदे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) अंजठा चित्रकलेची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.
- २) वेरुळ येथील कैलास मंदिराची माहिती लिहा.
- ३) पट्टदकल येथील वीरुपाक्ष, मंदिराची माहिती लिहा.
- ४) पर्यटनाचे आर्थिक महत्व स्पष्ट करा.
- ५) भारतीय पुरातत्व विद्येतील सर जॉन मार्शलचे योगदान सांगा.
- ६) भारतीय पुरातत्व विद्येतील डॉ. वसंत शिंदे यांचे योगदान विशद करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून कोणार्क येथील सूर्य मंदिराचे पर्यटन महत्त्व विशद करा.

किंवा

- ब) भारतीय पुरातत्वशास्त्रातील डॉ. एच. डी. सांकलिया यांची कामगिरी स्पष्ट करा

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

- पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून मुंबई येथील छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालयाची सविस्तर माहिती द्या.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. A.I.H.&C. (Paper - VI)
Cultural History of Ancient India (BA221452)

Day & Date: Monday, 26-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ discovered the Harappa city in Indus Valley Civilization.
 a) Dayaram Sahani b) John Marshal
 c) Rakhaladas Baneraji d) Rangnath Rao
- 2) The seals in Indus Valley Civilization were made by _____ material.
 a) Copper b) Glass
 c) Steatite d) Wooden
- 3) In _____ caves find the sangam of three great cultures.
 a) Ajanta b) Bhaje
 c) Elephanta d) Ellora
- 4) _____ style of temple architecture is popular in South India.
 a) Chandel b) Dravid
 c) Nagar d) Vessar
- 5) _____ gallery of National Museum at Delhi is the place of tourist attraction.
 a) Harappan Gallery b) Coins
 c) Inscriptions d) Sculptures
- 6) Tourist attraction Chhatrapati Shivaji Maharaj museum is situated at _____ place.
 a) Ahemednagar b) Aurangabad
 c) Mumbai d) Pune
- 7) Archaeology is the word originated from _____ language.
 a) English b) French
 c) Greek d) Latin
- 8) Department of archaeology was established in Deccan College Pune by _____.
 a) H. D. Sankaliya b) M. K. Dhavlikar
 c) S. B. Deo d) V. S. Shinde

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) State the main features of Ajanta Painting.
- b) Write information of Kailash temple at Ellora.
- c) Write information about Virupakash temple at Pattadakal.
- d) Explain the Economic Importance of Tourism.
- e) State the contribution of sir John Marshal to the Indian archaeology.
- f) Describe the contribution of Dr. Vasant Shinde to the Indian archaeology.

Q.3 Broad Answer Question. (Any One) 10

- a) Describe the Importance of sun temple at Konark as a tourist attraction.

OR

- b) Explain In detailed the contribution of Dr. H. D. Sankaliya in Indian archaeology.

Q.4 Broad Answer Question. 10

Give a detailed Information about Chhatrapati Shivaji Maharaj museum as an attractive place for tourist.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Sociology (Paper - VI)
Social Problems in India. (BA221446)

वार, दिनांक : मंगळवार, २७-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) खालीलपैकी कोणते कारण नक्षलवादाचे आहे.
 अ) सामाजिक असंतोष ब) सामाजिक शोषण
 क) सामाजिक असमानता ड) सामाजिक मूल्य
- २) सार्वजनिक पदावरील व्यक्तीने कर्तव्यात कसूर करणे म्हणजे ——— होय.
 अ) व्यवस्थापन ब) भ्रष्टाचार
 क) अपमान ड) सहयोग
- ३) महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यात नक्षलवादी हल्ले होतात?
 अ) गडचिरोली ब) गोंदिया
 क) मुंबई ड) मालेगाव
- ४) राष्ट्राने स्वीकृत केलेल्या घटनात्मक कायद्याचे उल्लंघन करणे म्हणजे ——— होय.
 अ) त्याग ब) अपराध
 क) दारिद्र्य ड) सक्षमीकरण
- ५) हुंडाप्रतिबंध कायद्यात कधी सुधारणा अमलात झाली?
 अ) १९७६ ब) १९८८
 क) १९८६ ड) १९६९
- ६) हुंडाबळीची समस्या खालील कोणत्या बाबींमुळे वाढली आहे?
 अ) साक्षरता ब) कायदा
 क) शासन ड) महागाई
- ७) बलात्काराचे खालील एक कारण नाही.
 अ) अश्लील साहित्य ब) व्यसनाधीनता
 क) फॅशन ड) समाजवाद

८) गुन्हेगारीचे उच्चाटन कशाने होईल?

अ) कारावास

ब) दंड

क) आंदोलन

ड) रोजगार उपलब्धी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) नक्षलवादाची वैशिष्ट्ये सांगा.

२) गुन्हेगारीची सामाजिक व धार्मिक कारणे स्पष्ट करा.

३) हुंडाबळीचे परिणाम सांगा.

४) स्त्रीयावरील कामाच्या ठिकाणी होणारा लैंगिक छळाची प्रमुख कारणे कोणती?

५) स्त्रीभ्रूणहत्याची प्रमुख कारणे स्पष्ट करा.

६) बलात्काराचे प्रमुख उपाय सांगा

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) गुन्हेगारीची व्याख्या सांगून गुन्हेगारीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नक्षलवाद म्हणजे काय ते सांगून त्यावरील उपाय सांगा?

प्र.४ भ्रष्टाचाराची व्याख्या सांगून यावरील उपाय स्पष्ट करा?

१०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Sociology (Paper - VI)
Social Problems in India. (BA221446)

Day & Date: Tuesday, 27-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) Which of the following is a cause of Naxalism?
 - a) Social dissatisfaction
 - b) Social exploitation
 - c) Social inequality
 - d) Social value
- 2) Dereliction of duty by a person in public office is _____.
 - a) Management
 - b) Corruption
 - c) Humiliation
 - d) Cooperation
- 3) Naxalite attacks take place in which district of Maharashtra?
 - a) Gadchiroli
 - b) Gondia
 - c) Mumbai
 - d) Malegaon
- 4) Violating a nation's accepted constitutional law means _____.
 - a) Sacrifice
 - b) Crime
 - c) Poverty
 - d) Empowerment
- 5) When was the Dowry Prohibition Act amended?
 - a) 1976
 - b) 1988
 - c) 1986
 - d) 1961
- 6) The problem of dowry death has increased due to which of the following factors?
 - a) Literacy
 - b) Law
 - c) Government
 - d) Inflation
- 7) The following is not a reason for rape.
 - a) Pornography
 - b) Addiction
 - c) Fashion
 - d) Socialism
- 8) Which the following option will eliminate crime?
 - a) Imprisonment
 - b) Fine
 - c) Movement
 - d) Employment

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) State the characteristics of Naxalism.
 - b) Explain the social and religious cause of crime?
 - c) State the consequence of dowry death?
 - d) What are the main causes of sexual harassment of women at workplace?
 - e) Explain the major causes of female foeticide
 - f) State the major remedies for rape
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Define the crime and explain its various type?
- OR**
- b) Define the Naxalism and state the remedies?
- Q.4 Define the corruption and explain its remedies? 10**

- ८) महाराष्ट्रातील पंचायत समितीचा कार्यकाळ ---- वर्ष असतो.
अ) चार	ब) पाच
क) सहा	ड) सात

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) ग्रामीण समुदायाची स्तररचना लिहा.
- २) भटक्या समाजाच्या समस्या लिहा.
- ३) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ ची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ४) बी.डी.ओ. चे कार्य लिहा.
- ५) एडस् प्रतिबंधात्मक उपाययोजना लिहा.
- ६) कुपोषणाची कारणे लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) जिल्हा परिषदेची कार्य स्पष्ट करा.
किंवा
ब) माहिती अधिकाराचा कायदा, २००५ स्पष्ट करा.

प्र.४ अंधश्रद्धा म्हणजे काय? अंधश्रद्धाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. National Service Scheme (Paper - V)
(N.S.S.) (BA221441)

Day & Date: Wednesday, 28-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) 'Kunbi' caste community is coming under _____.
a) N.T.
b) S.C.
c) S.T.
d) O.B.C.
- 2) _____ day is celebrated as a National Consumer Day.
a) 5 June
b) 24 December
c) 1 December
d) 24 September
- 3) _____ is the Government representative in Gram Panchayat.
a) Sabhapati
b) Sarpanch
c) Chairman
d) Gramsevak
- 4) The _____ is characterized by an agrarian community and small size.
a) Rural
b) Urban
c) Nomadic
d) Tribal
- 5) The AIDS is caused by _____ virus.
a) HIV
b) Covid-19
c) Polio
d) H1N1
- 6) The Consumer Protection Act not applicable for _____ State.
a) Jammu & Kashmir
b) Punjab
c) Maharashtra
d) Kerala
- 7) The houses in a village are spread out in a straight line on both sides of the road those Villages are called _____ village.
a) Isolated
b) Circular
c) Linear
d) Spread
- 8) Duration of Panchayat Samiti is _____ years in Maharashtra.
a) 4
b) 5
c) 6
d) 7

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write the structure of village community.
 - b) Write the Problems of Nomadic Tribes.
 - c) Write the characteristics of Consumer Protection Act, 1986.
 - d) Write the function of block development officer.
 - e) Write the preventive measure of AIDS.
 - f) Write the Effect of Malnutrition.
- Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) 10**
- a) Explain the functions of Zilla Parishad.
- OR**
- b) Explain the Right to Information Act, 2005.
- Q.4 What is Superstitions? Explain the Causes and Consequence of Superstitions. 10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Political Science (Paper - V)
Basic Concept in Political Science (BA221449)

वार, दिनांक : गुरुवार, २९-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) मॅक्स वेबरच्या मते, सत्ता प्राप्तीसाठी काय आवश्यक असते?
 - अ) प्रभाव
 - ब) दबाव
 - क) पाठिंबा
 - ड) पैसा
- २) सत्तेचे शास्त्र म्हणजे राज्यशास्त्र होय, असे कोणी म्हटले आहे?
 - अ) चार्ल्स मेरियम
 - ब) रॉबर्ट मिचेल
 - क) जॉर्ज कॅटलीन
 - ड) रसेल
- ३) अधिसत्तेचे स्वरूप कोणते असते?
 - अ) विवेकाधिष्ठित असते
 - ब) आज्ञार्थी असते
 - क) संस्थात्मक स्वरूप
 - ड) वरील सर्व
- ४) अधिसत्तेच्या सामाजिक करार सिद्धांताचा पुरस्कार कोणी केला?
 - अ) हॉब्स
 - ब) लॉक
 - क) रूसो
 - ड) वरील सर्व
- ५) अधिमान्यतेचा मार्क्सवादी सिद्धांत कोणी मांडला?
 - अ) कार्ल मार्क्स
 - ब) जे. एस. मिल
 - क) लास्की
 - ड) मॅक्स वेबर
- ६) ——— हा राजकीय सत्तेचा आधार असल्यामुळे राज्यकारभार चालवणे सहज शक्य होते.
 - अ) जनमत
 - ब) प्रभाव
 - क) अधिमान्यता
 - ड) सत्ता
- ७) पुढीलपैकी कोणते वैशिष्ट्य लोकशाहीचे आहे?
 - अ) नियंत्रित प्रसार माध्यमे
 - ब) धर्मनिरपेक्षता
 - क) असमानता
 - ड) केंद्रीकरण

- ८) 'लोकशाही म्हणजे लोकांचे लोकांसाठी आणि लोकांनी चालवलेले राज्य शासन होय', अशी लोकशाहीची व्याख्या कोणी केली आहे?
- अ) जॉर्ज वॉशिंग्टन ब) अब्राहम लिंकन
क) प्रा. लास्की ड) लॉर्ड ब्राईस

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) राजकीय सत्तेची उगमस्थाने सांगा.
- २) अधिसत्तेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ३) अधिमान्यता म्हणजे काय?
- ४) अधिमान्यतेच्या समस्या कोणत्या?
- ५) संसदीय शासन पद्धतीची वैशिष्ट्ये कोणती?
- ६) लोकशाहीचा विकास स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) अधिसत्ता म्हणजे काय? अधिसत्तेचे प्रकार सांगा.
किंवा
- ब) अधिमान्यतेचे आधारभूत घटक सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा

१०

लोकशाहीची वैशिष्ट्ये सविस्तर सांगा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Political Science (Paper - V)
Basic Concept in Political Science (BA221449)

Day & Date: Thursday, 29-05-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) According to Max Weber, what is necessary for attaining power?
 - a) Influence
 - b) Pressure
 - c) Support
 - d) Money
- 2) Who has said that 'the science of power is the science of politics'?
 - a) Charles Merriam
 - b) Robert Mitchell
 - c) George Catlin
 - d) Russell
- 3) What is the nature of authority?
 - a) Discretionary
 - b) Obligatory
 - c) Organizational nature
 - d) All of the above
- 4) Who advocated the social contract theory of authority?
 - a) Hobbes
 - b) Locke
 - c) Rousseau
 - d) All of the above
- 5) Who proposed the Marxist theory of legitimacy?
 - a) Karl Marx
 - b) J. S. Mill
 - c) Lasky
 - d) Max Weber
- 6) _____ is the basis of political power, governance is easily possible.
 - a) Public opinion
 - b) Influence
 - c) Legitimacy
 - d) Power
- 7) Which of the following is a characteristic of democracy?
 - a) Controlled media
 - b) Secularism
 - c) Inequality
 - d) Centralization
- 8) "Democracy is the government of the people for the people and by the people" Who defined?
 - a) George Washington
 - b) Abraham Lincoln
 - c) Prof. Lasky
 - d) Lord Bryce

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) State the sources of political power.
 - b) Explain the importance of authority.
 - c) What is legitimacy?
 - d) What are the problems of legitimacy?
 - e) What are the characteristics of parliamentary system of government?
 - f) Explain the growth of democracy.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) What is authority? State the types of authority.
- OR**
- b) State the basic factors of legitimacy.
- Q.4 Write a detailed answer to the following question. 10**
- Explain the characteristics of democracy in detail.

- ८) ८ मार्च हा जागतिक ---- दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) बालक	ब) महिला
क) ज्येष्ठ नागरिक	ड) दिव्यांग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) रेडक्रॉस संघटनेचे कार्य सांगा.
- २) मानवी हक्कांची अर्थ आणि व्याख्या लिहा.
- ३) युनेस्कोची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी लिहा.
- ४) महिलांच्या मानवी हक्काची संकल्पना लिहा.
- ५) ज्येष्ठ नागरिकांच्या चार समस्या काय आहे?
- ६) अशासकीय संघटनेचे फायदे लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) युनोचा मानवी हक्काचा जागतिक जाहीरनामा स्पष्ट करा.
किंवा
- २) 'युनिसेफ' यावर वृत्तांत लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तरे लिहा

20

‘जागतिक आरोग्य संघटना’ यावर वृत्तांत लिहा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Opt. National Service Scheme (Paper - VI)
(N.S.S.) (BA221442)

Day & Date: Friday, 30-05-2025
Time: 09:00 AM To 11:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) New scientific innovation conducted by _____.
a) Unesco
b) Red cross
c) Uno
d) Unicef
- 2) The idea of human rights emerged in the 19th century on the continent of _____.
a) America
b) Europe
c) Asia
d) Africa
- 3) The Prevention of Child Marriage Act was passed in _____.
a) 1929
b) 1930
c) 1931
d) 1932
- 4) _____ is one of the N.G.O in India.
a) Family Planning Association
b) Farmer organization
c) Student organization
d) Labour organization
- 5) Working network is very effective of _____.
a) Red Cross
b) UNICEF
c) UNESCO
d) UNO
- 6) International _____ organization was set up in 10th December 1948.
a) N.G.O.
b) Human Right
c) UNO
d) Red Cross
- 7) _____ is working parallel to Government works.
a) N.G.O.
b) Farmer organization
c) Political organization
d) Labour organization
- 8) 8th March day is celebrated as international _____ day in the world.
a) Child
b) Women
c) Senior Citizen
d) Disabled

- Q.2 Write short answers of the following. (Any Four) 12**
- 1) State the Functions of Red Cross Organization.
 - 2) Write the Meaning and definition of Human Rights.
 - 3) Write the Historical background of UNESCO.
 - 4) Write the Concept of Women's human right.
 - 5) What are the four problems of Senior citizens?
 - 6) Write the Advantage of Non- Government Organization.
- Q.3 Write answers to broad questions. (Any one) 10**
- 1) Explain the World manifesto of Uno's Human Right.
- OR**
- 2) Write the brief note on 'UNICEF'
- Q.4 Write answers to broad question. 10**
- Write the brief note on 'World Health Organization'.

Seat No.	

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Opt. Prakrit (Paper - V)
Jambu Sami Chariu (BA221435)

वार, दिनांक : सोमवार, ०२-०६-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) जंबूसामिच्या पहिल्या पत्नीचे नाव ——— होते.
अ) विमलश्री ब) गायत्री
क) पद्मश्री ड) श्रीदेवी
- २) विद्याचराने आपल्या ——— शिष्यांबरोबर दिक्षा घेतली.
अ) १०० ब) ५००
क) ३०० ड) ८०
- ३) जंबूसामिनी बालपणी चवताळलेल्या ——— वश केले.
अ) वाघाला ब) हत्तीला
क) सिंहाला ड) सापाला
- ४) जंबूसामिनी ——— चोराचे मन परिवर्तन केले.
अ) वीर ब) विद्याचर
क) काक ड) करण
- ५) जंबूसामिच्या निर्वाणानंतर ——— आणि मौर्यांचे युग आले.
अ) विश्व ब) नंद
क) ब्रह्म ड) शौर्य
- ६) जणणीउ उण, तओ ——— वज्जरियं ।
अ) तीए ब) तीएहिय
क) तीएहिओ ड) तीएहिणा

- ७) जंबूसामींच्या ——— स्वप्नात जांभळाचे झाड पाहिले.
अ) गुरुने
ब) मित्राने
क) मातेने
ड) मुलाने
- ८) जंबूसामि चरित्त चे लेखक महाकवि ——— हे आहेत.
अ) नेमीचंद्र
ब) रङ्गधू
क) वीर
ड) कल्याणमुनी

प्र.२ भाषांतर करा (कोणतेही चार)

੧੨

- १) तं गिसुणिवि खयरें तासु जि अइरें वसुणंदउ सहुं असिवरेण ।
कुमरहु करि दिण्णउ अणुण्णु थिउ णहयलि खणेण ॥
- २) गिय जणणिहि उत्तउ सुणिवि गिरुत्तउ जंपइ चउ—गइ—वीहियओ ।
जं अंबि चविउ पइँ णेहाउर मइँ तं असच्चु गिरु सहियओ ॥
- ३) लंबियइ विमाणइं रयण पहाणइ आयरेवि तेहिं जि णहहु ।
तहिं सेणित राणउ मगह—पहाणउं जय कारित संहित सहहु ॥
- ४) इय चिंतिवि खयरें पविहिय वइरें देवाविउ असाणु जि तहु ।
लइ—लइ एयहु मणु हउँ पेच्छमि खणु इम मण्णंतें तेण लहु ॥
- ५) ता केरलराएं सुणिवि मोअएं पणएं जि णवइ अंगरहु ।
पइसरित णयरहिं सोहा पउरहिं पुरजण—मणि वट्टियउ सुहु ॥
- ६) रइ—हरु सज्जेप्पिणु कुंथु सरेप्पिणु जिणमइ सुण्हइं भणइं पुणु ।
तिहं किज्जहु दच्छिए अज्ज मयच्छिए जिह राइज्जइ पिउ सगुणु ॥

प्र.३ सट्टक साहित्याचा परिचय देऊन खालील विषयावर निबंध लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- १) कर्पूर मंजिरी
- २) संतपट्टक

प्र.४ जम्बूस्वामींच्या चरित्राचे चित्रण क्रमाने लिहा.

୨୦

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Opt. Persian (Paper-V)
Persian Prose (BA221431)

Day & Date: Monday, 02-06-2025

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) گلستان سعدی کس کا مجموعہ ہے؟

(A) شاعری۔ (B) حکایتوں۔

(C) خطوط۔ (D) صفر ناموں۔

(2) رہبر نژاد نو میں کل کتنی گفتار ہیں؟

(A) سات۔ (B) نو۔

(C) آٹھ۔ (D) دس۔

(3) ادہم اور ریگا کس افسانہ کے کردار ہیں۔

(A) جنایت من۔ (B) آذان مغرب۔

(C) خانہ پدری۔ (D) ادہم پینہ دوز۔

(4) رہبر نژاد نو کے گفتار ہفتم کا عنوان کیا ہے؟

(A) خودت را بہ شناس۔ (B) تکامل و اعتدال۔

(C) عشق و محبت۔ (D) استقامت۔

(5) افسانہ اذان مغرب میں کس دریا کی منظر نگاری کی گئی؟

(A) دریائے نیل۔ (B) دریائے سیر۔

(C) دریائے خضر۔ (D) دریائے جہلم۔

(6) اذان مغرب کس کا تحریر کردہ افسانہ ہے؟

(A) سید صدر الدین۔ (B) ڈاکٹر ش پر تو۔

(C) سعید نفیسی۔ (D) عماد حسینی۔

(7) ابرہہ کون سی عبادت گاہ کو گرانچاہتا تھا؟

- (A) خانہ کعبہ۔
(B) مسجد نبوی۔
(C) مسجد اقصیٰ۔
(D) مسجد عائشہ۔

(8) حکایت 'آدرندہ اند کہ فقیہ دخترے داست' مصنف کا نام کیا ہے؟

- (A) واعظ کاشفی۔
(B) مرزا کاظم زاده۔
(C) مولانا روم۔
(D) سعدی شیرازی۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) ادھم اور ریگا کی ملاقات کیسے ہوئی مختصر لکھیے۔

(2) علیقلی کے کردار پر روشنی ڈالیے۔

(3) مرزا حسین کاظم زاده کا مختصر تعارف بیان کیجیے۔

(4) عبدالمطلب کے اونٹوں کا واقعہ بیان کیجیے۔

(5) فن نقاشی سے کیا مراد ہے؟

(6) حکایت از ملوک عجم طیبے حاذق، سے کیا سبق حاصل ہوتا ہے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(الف)

شاہجہاں کے معاصرین میر عماد حسینی قزوینی استاد خط نستعلیق است بقدری بہ خطوط ادعلاق و شوق داشتہ کہ صاحب تذکرہ خوش نویساں می نویسید ہر کس برای او قطعہ ای از خط میر بہد یہ میآورد منصب و شہر یہ 'یکصدی' صلہ می گرفت۔ وبعد از قتل میر چند تن از شاگردان اع معسوم بہ آقا عبدالرشید و سید علی تبریزی و خواجہ عبدالباہتیدر بات شاہجہان مہاجرت کرد و بہاںالقب "جو اہر قلم" و "یا قوت تر قم" وغیرہ اعطا نگر دید۔ اور نگ زیب عالمگیر کہ بعقیدہ امیز خود نقاشی را کفر و حرام میدانست، بخط خوب علاقہ فراوان داشت و خود خط نسخ را خوش می نوشت و چندین بار قرآن مجید را تماہا بقلم خود کتابت کرد کہ یک نسخہ آن اخیر اگر اور و طبع شدہ درد سترس عام و خاص است بعد از اور نگ زیب باہمہ انخطاطی کہ درد ستگاہ سلاطین مغولیہ دہلی روی داد خط خوب از رونق نیفتاد خطاطان بنام مانند مرید خان و آقا محمد افضل در نستعلیق و شکستہ بظہور رسیدند۔

(ب)

اسم ایں دختر ریگا بود۔ ریگا از گلگشت زود بکاخش برگشت، او میخواست زود تر باطاق رود در را بوی خویش بیند و تا کسی با شفتگی حال و طش بی پایان قلب ناز نیش پی نبرد و پریدگی رخسار قشنگش را بیند۔

چندر برای این شاہزادہ جوان دشوار بود کہ قلبش را وریک چشم بہم زدن از دست دادہ و شیفۃ نگاہ ہای تند و برق چشم آتش زای یک جوان پینہ دوز شدہ باشد بہ کہ میتواند رازش را بگوید و از کہ میتواند درمان و روش را بگوید و از کہ میتواند درمان دردش را بجوید؟ ہیچکس۔

شاید اگر این جوان پینہ دوز پسر وزیر یا خواجہ یا بزرگان بزرگی بود، پدرش باز نا شویر اضی می شد۔ ولی اکنون ادنی تواند در بچہ قلبش را بگشاید و رازش را فاش سازد۔
آن شب و شبہای دیگر ریگانی خفت بغذا میل نہ داشت و اگر میخور داند کی میخورد۔ روز بروز لاغر تر و بیچارہ تر می گردید۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

"اصحاب فیل" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

- c) विद्युत्प्रभेचा विवाह ---- राजासोबत झाला.
अ) पाटण ब) जितशत्रू
क) वीरपुत्र ड) नरेंद्र

प्र.२ भाषांतर करा (कोणतेही ४)

੧੨

- १) सांवि तं तहारूव भासुरसरीरं सुर पिच्छिऊण हरिसभरनिम्बरंगी विन्नवेइ ताय! सच्चं तुट्ठोसि, ता करेसु मज्झुवरिच्छायं जेणायवेणापिरभूया सुहंससुहेण च्छायाए विट्ठा गावीओ चारेमि ।
- २) तयणु ते अग्गओ पिट्ठओ य पलोइय कत्थवि अलहंता हत्थेण हत्थं मलंता दंतेहिं उट्ठसंपुडं खंडंता विच्छायवयणा पडिनियत्तिऊण गया सभवणेसु गारुडिया ।
- ३) तेण तियसेण मणम्मि वीसंमियं—‘अहो! एसा सरलसहावा वराई जं ममाओवि एवं मग्गइ ।’ ता एयाए एयंपि अहिलसियं करेमि ति तीए उवरि कओ आरामो ।
- ४) सरस्सदि मए दिट्ठा दिव्वा कमललोयणा ।
हंसक्खंद समारूढा वीणा पुत्थगधारिणी ।।
- ५) तम्मि य समए सिन्नकोलाहलेण विज्जुपहा विगयनिट्ठा समाणी उट्ठिऊण करहाइपलोयणुत्तट्ठाओ गावीओ दूरंगयाओ पलोइय तासिं वालणट्ठा तुरियतुरियं रायाइलोयस्स पिक्खंतस्सवि पहाविया ।
- ६) उट्ठिऊण पभायसमए जणयस्स देवपूयाभोयाणाइं संपाडिऊण सयं च भुत्तण पुणरवि गोणीओ चारिऊण संझाए घरमागंतूण कयपाओसियकिच्चा खणमित्तं निट्ठासुहं सा अणुहवइ ।

प्र.३ प्राकृत व्याकरण साहित्य परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा.

20

- १) हेमचंद्र

किंवा

- २) महासेन

प्र.४ नागकुमाराने आरामशोभाला जीवनात मदत कशी केली स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025

Opt. Persian (Paper-VI)

Persian Poetry (BA221432)

Day & Date: Tuesday, 03-06-2025

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) غزل کے آخری شعر کو کیا کہتے ہیں؟

(A) حسن مطلع۔ (B) بیت۔

(C) مطلع۔ (D) مقطع۔

(2) غالب شاعری میں کس شاعر کے مقلد تھے؟

(A) بیدل۔ (B) مولانا روم۔

(C) منوچہری۔ (D) امیر خسرو۔

(3) خلوت میں اورنگ زیب کس کے جیسی زندگی بسر کرتے تھے؟

(A) شمس تبریز۔ (B) نظام الدین چشتی۔

(C) ابراہیم ادھم۔ (D) مولانا روم۔

(4) نظم سزائے خود پرستی کے شاعر کا نام کیا ہے؟

(A) مولانا روم۔ (B) پروین اعتصامی۔

(C) محمد امین طوسی۔ (D) محمود خان افسار۔

(5) حمد میں کس کی تعریف بیان کی جاتی ہے؟

(A) نبیوں۔ (B) صحابہ کرام۔

(C) خدا۔ (D) فرشتوں۔

(6) شاعر نے لڑکی کے چہرے کو کیا لگانے سے منع کیا ہے؟

(A) کاجل۔ (B) صندل۔

(C) سرمہ۔ (D) غازہ۔

(7) غزل کے پہلے شعر کو کیا کہتے ہیں؟

- (A) حسن مطلع۔
(B) دو بیت۔
(C) مقطع۔
(D) مطلع۔

(8) ابوطالب کلیم کہاں پیدا ہوئے؟

- (A) تبریز۔
(B) کراچی۔
(C) ہمدان۔
(D) مشہد۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب / نوٹ لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) نظم "مزائے خود پرستی" کا حاصل سبق لکھیے۔

(2) نظم عفت کا مرکزی خیال لکھیے۔

(3) محمد خان افشار کا تعارف لکھیے۔

(4) نظم اور حمد کی تعریف لکھیے۔

(5) حمد "جہاں بادشاہا خدائی ترا است" کا مرکزی خیال لکھیے۔

(6) مرزا غالب کی غزل گوئی پر مختصر نوٹ لکھیے۔

10

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے۔ (کوئی ایک)

(الف)

(1) آنہ دار روی دلش جانب ریاست	(1) آنرا کہ پشت کار بہ از روی کار نیست
(2) مارا طیدم از غم دنیا شعار نیست	(2) صد شکر کاب طینت ما موجد ار نیست
(3) آمد و آواز باز سا کویش کلیم	(3) ہال و پر ریختہ جان و دل سوختہ
(4) داروی بیماریش مستی پیوستہ است	(4) چشم تو این حکمت از پیش کہ آموختہ
(5) مایہ آرام دل چشم ہوس بستن است	(5) از تپش آسودہ است باز نظر دوختہ

(ب)

- (1) این دیدہ کز تیغ ستم ریزی مرا خون و مبدم
 (2) ای بادیر قع بر فلن آن روی آشناک را
 (3) ملک دل کردی خراب از تیغ ناز
 (4) آشکار اسینہ ام بشاگافتی
 (5) جاں ز تن بردی و در جانی هنوز
- یا جان من بستان ز غم یادلدہ این غمناک را
 وی دیدہ گر صفر اگنم آبی بز ن این خاک را
 داند رین دیرانہ سلطانی هنوز
 ہمچنان در سینہ پنہائی هنوز
 درد ہادادی و درمانی هنوز

سوال نمبر 4

مفصل جواب لکھیے۔

نظم مرغ و تیر کا تفصیلی جائزہ لیجیے۔

वार, दिनांक : बुधवार, ०४-०६-२०२५
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

- ७) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात ——— यांनी पंचशील तत्वांचा पुरस्कार केला.
 अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) पंडित नेहरू
 क) महात्मा गांधी ड) लोकमान्य टिळक
- ८) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे शिल्पकार म्हणून ——— यांना ओळखले जाते.
 अ) पंडित नेहरू ब) सरदार पटेल
 क) लोकमान्य टिळक ड) महात्मा गांधी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) शिक्षणाविषयी मौलाना आझाद यांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- २) मौलाना आझाद यांचा राष्ट्रवादाविषयीचा दृष्टीकोन सांगा.
- ३) धर्माविषयी मौलाना आझाद यांचा दृष्टीकोन सांगा.
- ४) राममनोहर लोहिया यांची चतुःस्तंभी राज्याची संकल्पना सांगा.
- ५) पंडित नेहरू यांची अलिप्ततावादाची संकल्पना सांगा.
- ६) जाती व्यवस्थेविषयीचा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा दृष्टीकोन सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे सामाजिक लोकशाही बदलचे विचार स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) पंडित नेहरू यांचे लोकशाही समाजवादाबद्दलचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

पंडित नेहरू यांचे धर्मनिरपेक्ष राज्याबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Opt. Political Science (Paper - VI)
Modern Indian Political Thought (BA221450)

Day & Date: Wednesday, 04-06-2025
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Dr. Rammanohar Lohia introduced _____ plan for political and administrative decentralization.
 - a) Five years
 - b) One Pillar
 - c) Four Pillar
 - d) Two Pillar
- 2) Siddharth college was started by _____.
 - a) Maulana Azad
 - b) Rammanohar Lohia
 - c) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - d) Pandit Neharu
- 3) Maulana Abul Kalam Azad expected _____ democracy.
 - a) Religious
 - b) Secular
 - c) Hindu
 - d) Muslim
- 4) _____ worked as the first education minister of India.
 - a) Pandit Neharu
 - b) Sardar Patel
 - c) C.D. Deshmukh
 - d) Maulana Abul Kalam Azad
- 5) _____ agitated a movement to excel English language from Indian administration.
 - a) Maulana Azad
 - b) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - c) Pandit Neharu
 - d) Dr. Rammanohar Lohia
- 6) _____ pact was done between Mahatma Gandhi and Dr. Babasaheb Ambedkar because of 'Jatiya Niwada'.
 - a) Delhi
 - b) Nashik
 - c) Pune
 - d) Amritsar
- 7) _____ advocated 'Panchsheel' Principles in the International Politics.
 - a) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - b) Pandit Neharu
 - c) Mahatma Gandhi
 - d) Lokmanya Tilak
- 8) _____ recognized as the craftsman of Indian foreign policy.
 - a) Pandit Neharu
 - b) Sardar Patel
 - c) Lokmanya Tilak
 - d) Mahatma Gandhi

- Q.2 Write answers in brief. (Any Four)** **12**
- a) Explain Maulana Azad's views on Education.
 - b) Explain Maulana Azad's views on Nationalism.
 - c) Explain Maulana Azad's views on Religion.
 - d) Write Ramamanohar Lohia's four pillar state concept.
 - e) Write Pandit Neharu's Non Alignment concept.
 - f) Explain Dr. Babasaheb Ambedkar's views on caste system.
- Q.3 Answer the following question in detail. (Any One)** **10**
- a) Explain Dr. B.R. Ambedkar's thoughts on Social Democracy.
- OR**
- b) Explain Pandit Neharu's thoughts on Democratic Socialism.
- Q.4 Answer the following question in detail.** **10**
- Explain Pandit Neharu's thoughts on Secular state.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) : Examination March/April - 2025
English (Special Paper–VII)
Introduction to Literary Criticism (BA221511)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

- 1) What are the four kinds of meaning proposed by I. A. Richards?
 - a) Literal, emotional, symbolic, and contextual
 - b) Sense, feeling, tone, and context
 - c) Sense, reference, feeling, and intention
 - d) Denotation, connotation, implication, and suggestion
- 2) In Richards' framework, what does "sense" refer to?
 - a) The emotional response a text evokes
 - b) The literal meaning of words
 - c) The context in which a text is received
 - d) The author's intended message
- 3) What does "reference" denote in Richards' theory?
 - a) The emotional impact on the reader
 - b) The objects or concepts that words point to
 - c) The author's personal experiences
 - d) The stylistic choices in writing
- 4) Which of the following best describes "feeling" in Richards' four kinds of meaning?
 - a) The emotional overtones of a word
 - b) The historical context of a text
 - c) The factual information presented
 - d) The author's worldview
- 5) Plato used the term _____ first of all.

a) Catharsis	b) Imitation
c) Hamartia	d) Peripetia
- 6) Aristotle is the author of _____.

a) Preface to Shakespeare	b) Preface to Lyrical Ballad
c) Poetics	d) Biographia Literaria

- 7) According to Aristotle, what is the primary purpose of tragedy?
- a) To entertain the audience
 - b) To instruct the audience
 - c) To evoke pity and fear, leading to catharsis
 - d) To provide moral lessons
- 8) What does "catharsis" refer to in Aristotle's theory?
- a) The purification of the soul
 - b) The emotional release experienced by the audience
 - c) The moral improvement of characters
 - d) The destruction of evil

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) What is Feminist criticism?
- b) Write note on textual criticism.
- c) Explain in brief Theoretical criticism.
- d) What is Comparative criticism?
- e) Write note on social criticism.
- f) What is Historical criticism?

Q.3 Board question. (Any One)

10

- a) Write Aristotle's the theory of Imitation.

OR

- b) Discuss I.A. Richards' four kinds of meaning sense, reference, feeling, and intention.

Q.4 Write the qualifications of an Ideal Critic.

10

- ७) — को जाने क्यों फत्ते गुरु कहा करते थे।
 अ) शशांक पाण्डेय ब) महावीर जैन
 क) किशन पांडे ड) विकास त्यागी
- ८) जून की एक दोपहर नयी कालोनी की सुनसान सड़क से गुजरते हुए —
 पीपल के दरख्त के नीचे खड़ा हो गया था।
 अ) प्रमोद ब) जीवन
 क) निकाम ड) प्रेम

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। १२

- १) काशीनाथ सिंह के व्यक्तित्व की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए।
- २) 'सूचना' कहानी के शीर्षक की सार्थकता लिखिए।
- ३) काशीनाथ सिंह के 'दलदल' कहानी का परिवेश।
- ४) 'बैल' कहानी की भाषा-शैली।
- ५) 'जंगलजातकम्' कहानी में जंगल का प्राकृतिक वर्णन किस प्रकार किया है?
- ६) 'तीन काल कथा' कहानी में मनुष्य की संवेदनहीनता का चित्रण किस प्रकार हुआ है?

प्र.३ ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (तीन में से दो) १०

- १) लड़की ने देखा और मुसकरायी।
 फत्ते ने हाथ जोड़कर फिर कहा प्रणाम।
- २) उसका मुँह अपनी औरत की ओर है।
 औरत बिना उसे देखे-सुने बैठी रहती है।
- ३) अच्छा तो ठकुरायी यहाँ है! उसने मन-ही-मन कहा और मुस्कुराया।

प्र.४ काशीनाथ सिंह के कहानी साहित्य में सामाजिक यथार्थ का स्वरूप और विश्लेषण लिखिए। १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
KANNADA (Special Paper – VII)
History of Kannada Literature (BA221529)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಗುರುತಿಸಿರಿ.

೦೮

- ೧) 'ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು -
 ೧) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ೨) ಕುವೆಂಪು
 ೩) ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ ೪) ತರಾಸು
- ೨) ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಅಂಕಿತ -
 ೧) ಕೂಡಲಸಂಗಮ ೨) ಪುರಂದರ ವಿಠಲ
 ೩) ಮಹಾದೇವ ೪) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
- ೩) ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ ಮತ್ತು -
 ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ.
 ೧) ಹೊಸಗನ್ನಡ ೨) ತಿಳಿಗನ್ನಡ
 ೩) ನುಡಿಗನ್ನಡ ೪) ನಡೆಗನ್ನಡ
- ೪) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕವಯಿತ್ರಿ -
 ೧) ಮಸಣಮ್ಮ ೨) ಲಿಂಗಮ್ಮ
 ೩) ದಾನಮ್ಮ ೪) ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ
- ೫) ಪಂಪ ರಚಿಸಿದ ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯ -
 ೧) ಆದಿಪುರಾಣ ೨) ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ
 ೩) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ ೪) ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ
- ೬) 'ಚಿಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಲೇಖಕರು -
 ೧) ಮಾಸ್ತಿ ೨) ಕುವೆಂಪು
 ೩) ಗೋಕಾಕ ೪) ಬೇಂದ್ರೆ
- ೭) ರಗಳೆ ಕವಿ -
 ೧) ಶಾಂತಕವಿ ೨) ಕಾರಂತ
 ೩) ಹರಿಹರ ೪) ಕಣವಿ
- ೮) ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು - ಯುಗ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.
 ೧) ಬೌದ್ಧ ೨) ಪಾರಸಿ
 ೩) ವೈಷ್ಣವ ೪) ಜೈನ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಕನಕದಾಸ
- ೨) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
- ೩) ಬಸವಣ್ಣ
- ೪) ಅನಂತಮೂರ್ತಿ
- ೫) ರನ್ನ
- ೬) ಗೀತಾ ನಾಗಭೂಷಣ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ನಡುಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ-ವಿಕಾಸ, ವಿಭಾಗೀಕರಣ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Marathi (Special Paper - VII)
साहित्यशास्त्र (पूर्वाध) (BA221534)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) "साहित्यविचार" हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) अरविंद कुळकर्णी ब) दिलीप धोंडगे
 क) भालचंद्र नेमाडे ड) स. रा. गाडगीळ
- २) "वाक्यं रसात्मकं काव्यम्" हे काव्य लक्षण कोणी सांगितले?
 अ) क्षेमेंद्र ब) विश्वनाथ
 क) दंडी ड) वामन
- ३) "रीती" या काव्य तत्वाला कोणत्या विचारवंताने महत्त्व दिले?
 अ) जगन्नाथ ब) भामह
 क) विश्वनाथ ड) वामन
- ४) "नाट्यशास्त्र" या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) भरत ब) मम्मट
 क) रुद्रट ड) भामह
- ५) "सुस्पष्टता" हे कोणत्या साहित्य भाषेचे वैशिष्ट्य आहे?
 अ) व्यवहार भाषा ब) ललित साहित्याची भाषा
 क) शास्त्रीय साहित्याची भाषा ड) काल्पनिक भाषा
- ६) "साहित्य" शब्द कोणी रूढ केला?
 अ) रुद्रट ब) हेमचंद्र
 क) जगन्नाथ ड) कुंतक

- ७) शब्दाची पहिली व मुख्य शक्ती कोणती?
 अ) अभिधा ब) लक्षणा
 क) व्यंजना ड) यापैकी नाही
- ८) 'एकच प्याला', 'नटसम्राट' या नाटकातून कोणत्या भावनेचा प्रत्यय येतो?
 अ) हास्य ब) शोक
 क) श्रृंगार ड) भक्ती

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) ललित साहित्याच्या भाषेची वैशिष्ट्ये थोडक्यात लिहा.
- २) साहित्यातील व्यवहार भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ३) शब्द, रस या भारतीय साहित्य लक्षणांचा थोडक्यात परिचय करून द्या.
- ४) व्यंजना शब्दशक्तीचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ५) कल्पना व भावना या पाश्चात्य साहित्य लक्षणांचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
- ६) 'मानवतावाद' या साहित्यमूल्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- १) पाश्चात्य साहित्य लक्षणांचा स्थूल परिचय करून द्या.
 किंवा
- २) पौर्वात्य काव्य लक्षणाच्या अनुषंगाने शब्द, ध्वनी, रस आदी काव्यतत्त्वांचे महत्त्व विशद करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

"सामाजिकता" या साहित्यमूल्याचे महत्त्व विशद करा.

- ७) सूर्यसूक्ताचे ऋषि ——— आहेत.
अ) गृत्समद ब) अथर्वा
क) कुत्स ड) वाल्मीकी
- ८) खालीलपैकी ——— ऋषींचे वेदात कोणतेही सूक्त नाही.
अ) गृत्समद ब) अथर्वा
क) अत्रि ड) वाल्मीकी

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४)

१२

टीपा लिहा. (फक्त ४)

- १) वैदिक सूक्ते
- २) इन्द्रसूक्तानुसारम् सूर्यमालाव्यवस्थापनम्
- ३) विष्णुः
- ४) तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु । स्पष्ट करा.
- ५) पणिः
- ६) गृत्समद

प्र.३ १) कृषिसूक्तानुसारं कृषेः महिमानं वर्णयत ।
(कृषिसूक्तानुसारं कृषीचे महत्त्व सांगा.)

20

अथवा

- २) अग्निदेवतायाः महिमानम् अग्निसूक्तानुसारं वर्णयत ।
(अग्निसूक्तानुसार अग्निचे माहात्म्य स्पष्ट करा.)

प्र.४ सूर्यसूक्तस्य समीक्षणं लिखत ।
(सूर्यसूक्ताचे समीक्षण लिहा.)

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
URDU (Special Paper-VII)
Maulana Abul Kalam Azad ka Khususi Mutalea (BA221584)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1) ۱۳ جولائی ۱۹۱۲ء کو مولانا ابوالکلام آزاد نے کلکتہ سے کون سا ہفت روزہ اخبار جاری کیا تھا؟

- (A) البلاغ۔ (B) الندوہ۔
 (C) الہلال۔ (D) لسان الصدق۔

(2) مولانا ابوالکلام آزاد نے البلاغ نامی اخبار کس سن میں جاری کیا تھا؟

- (A) ۱۹۱۵ء (B) ۱۹۲۵ء
 (C) ۱۹۲۷ء (D) ۱۹۲۲ء

(3) برطانیہ حکومت نے مولانا ابوالکلام آزاد کو احمد نگر کی جیل میں کتنے سال قید رکھا تھا؟

- (A) پانچ۔ (B) سات۔
 (C) تین۔ (D) چار۔

(4) ہندوستان میں قومی یوم تعلیم کس کی پیدائش کے موقع پر منایا جاتا ہے؟

- (A) سر سید احمد خان۔ (B) پنڈت جواہر لال نہرو۔
 (C) مولانا سجاد نعمانی۔ (D) مولانا ابوالکلام آزاد۔

(5) مولانا ابوالکلام آزاد کے مورث اعلیٰ کا نام بتائیے؟

- (A) شیخ جمال الدین۔ (B) شیخ کمال الدین۔
 (C) شیخ اکبر الدین۔ (D) شیخ ثار الدین۔

6) مولانا ابوالکلام آزاد احمد نگر جیل میں کتنے سال قید رہے؟

- (A) دو۔
(B) تین۔
(C) پانچ۔
(D) مذہبی۔

7) کس اخبار کے ذریعے مولانا ابوالکلام آزاد نے ہندوستانیوں کو تحریک آزادی میں شامل ہونے کی دعوت دی تھی؟

- (A) سید الاخبار۔
(B) تہذیب الاخلاق۔
(C) الہلال۔
(D) البلاغ۔

8) احمد نگر کی جیل میں قید رہ کر مولانا آزاد نے اپنے دوست حبیب الرحمن خان شیرانی کے نام کتنے خطوط لکھے تھے؟

- (A) ۳۵۔
(B) ۲۴۔
(C) ۲۷۔
(D) ۱۵۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

1) مولانا ابوالکلام آزاد کے چائے پینے کا طریقہ بیان کیجیے۔

2) مولانا ابوالکلام آزاد کی صحافتی خدمات کا احاطہ کیجیے؟

3) مولانا ابوالکلام آزاد کا سیاسی شعور پر مختصر تبصرہ کیجیے؟

4) اخبار "البلاغ" پر مختصر نوٹ لکھیے؟

5) اخبار "الہلال" کی اہمیت واضح کیجیے؟

6) "غبار خاطر" کا اسلوب بیان کیجیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

1) مولانا ابوالکلام آزاد کی علمی و ادبی خدمات پر سیر حاصل معلومات قلمبند کیجیے؟

2) مولانا ابوالکلام آزاد کی شاہکار تفسیر "ترجمان القرآن" کی خصوصیات پر مفصل تبصرہ کیجیے؟

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔
مولانا ابوالکلام آزاد کی سوانح حیات پر مفصل نوٹ لکھیے؟

Set

P

बी. ए. (सत्र – V) (नविन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VII)
History of Ancient Maharashtra (BA221501)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) कोणत्या काळात आलेख लेखनाचा एकही पुरावा उपलब्ध नाही?
अ) कुशाण ब) सातवाहन
क) वेद ड) चालुक्य
- २) पुराणाची संख्या किती?
अ) सात ब) अठरा
क) पाच ड) दहा
- ३) नेवासा संस्कृती कोणत्या नदी काठी आहे?
अ) प्रवरा ब) कृष्णा
क) भीमा ड) राधा
- ४) दायमाबाद संस्कृती कोणत्या नदी काठी आहे?
अ) प्रवरा ब) कृष्णा
क) भीमा ड) घोड
- ५) सम्राट अशोकाचे महाराष्ट्रातील प्राचीन शिलालेख कोठे सापडले आहे?
अ) सोपारा ब) सिद्धापूर
क) कोवटे ड) खोपोली
- ६) सातवाहन व शकक्षत्रप यांची संघर्ष माहिती कोणत्या शिलालेखातून मिळते?
अ) पांडवलेणी ब) अजंठा
क) वेरूला ड) सोपारा
- ७) वाकाव हे पुरातत्व उत्खनन ठिकाण कोणत्या नदी काठावर आहे?
अ) भीमा ब) कृष्णा
क) सीना ड) प्रवरा

- ८) सिद्धापूर हे उत्खनन स्थळ कोणत्या नदी काठावर आहे?
अ) भीमा	ब) कृष्णा
क) सीना	ड) प्रवरा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) वेदाची माहिती द्या.
- २) आलेखाचे प्रकार सांगा.
- ३) नेवासा संस्कृतीचे आर्थिक जीवन सांगा.
- ४) उत्खनन म्हणजे काय?
- ५) सोलापूर जिल्ह्यातील उत्खनन झालेली ठिकाणे सांगा.
- ६) उत्खननात कोणकोणती अवशेष सापडतात?

प्र.३ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) नेवासा संस्कृतीचे सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक जीवन सांगा.
किंवा
ब) वाकाव या ठिकाणी झालेल्या उत्खननाची माहिती द्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

20

- दायमाबाद संस्कृतीची माहिती द्या.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VII)
History of Ancient Maharashtra (BA221501)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** There is no evidence of graphic writing in any period?
a) Kushan b) Satvahan
c) Vedas d) Chalukya
- 2)** What is the number of Puranas?
a) Seven b) Eighteen
c) Five d) Ten
- 3)** Which River is Nevasa culture on?
a) Pravara b) Krushna
c) Bhima d) Radha
- 4)** Which River is Daimabad culture on?
a) Pravara b) Krushna
c) Bhima d) Ghod
- 5)** Where is the ancient inscription of Emperor Ashoka found in Maharashtra?
a) Sopara b) Siddhapur
c) Kovthe d) Khopoli
- 6)** From which inscription we get information about the struggle between Satavahana and Shakakshetrap.
a) Pandavleni b) Ajantha
c) Verul d) Sopara
- 7)** On which river bank is the archaeological site of Wakaw located?
a) Bhima b) Krushna
c) Sina d) Pravara
- 8)** Siddhapur excavation site is located on which river bank?
a) Bhima b) Krushna
c) Sina d) Pravara

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain the Vedas.
 - b) State the type of graph.
 - c) Describe the economic life of Nevasa Culture.
 - d) What is Excavation?
 - e) State the excavated sites in Solapur district.
 - f) What remains are found in excavations?
- Q.3 Write detailed answers to the following questions. (Any One) 10**
- a) Describe the socio-economic and religious life of Nevasa Culture.
- OR**
- b) Give information about the excavations at Wakao.
- Q.4 Give information about Daimabad culture. 10**

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) आर्थिक प्रश्न ——— मुळे निर्माण होतो.
अ) मर्यादित पुरवठा
ब) मर्यादित गरजा
क) अमर्यादित गरजा
ड) यापैकी नाही
- २) ——— यांच्या मते अर्थशास्त्र हे संपत्तीचे शास्त्र आहे.
अ) अँडम स्मिथ
ब) डॉ. मार्शल
क) जे. बी. से
ड) पिगू
- ३) मागणीचा नियम ——— यांनी मांडला.
अ) रिकार्डो
ब) डॉ. मार्शल
क) जे. आर. हिक्स
ड) रॉबिन्सन
- ४) ——— यांनी उपयोगितेचे अंकदर्शक मापन केले.
अ) रॉबिन्सन
ब) फिशर
क) डॉ. मार्शल
ड) यापैकी नाही
- ५) किंमत आणि मागणी यांच्यातील संबंध ——— असतो.
अ) समान
ब) ऋणात्मक
क) धनात्मक
ड) शून्य
- ६) उत्पादन फलन म्हणजे ——— यांच्यातील कार्यात्मक संबंध होय.
अ) आदान व प्रदान
ब) सेवाक्षेत्र आणि उद्योग
क) उद्योग क्षेत्र व कृषी क्षेत्र
ड) यापैकी नाही
- ७) समवृत्तीवक्र तंत्र संकल्पना सर्वप्रथम ——— यांनी मांडली.
अ) माल्थस
ब) केन्स
क) एजवर्थ
ड) रिकार्डो

८) सरासरी उत्पादन खर्च = एकूण उत्पादन खर्च

- अ) सीमांत उत्पादन खर्च ब) एकूण प्राप्ती
क) उत्पादनाचे संख्यात्मक प्रमाण ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सूक्ष्म अर्थशास्त्र व समग्र अर्थशास्त्र संकल्पना
- २) मागणीची लवचिकता म्हणजे काय?
- ३) उत्पादन फलन म्हणजे काय?
- ४) मागणीचा नियम सांगा.
- ५) उपभोक्त्यांचे संतोषाधिक्य म्हणजे काय?
- ६) सीमांत खर्च म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

अ) बदलत्या प्रमाणाचा नियम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सूक्ष्म अर्थशास्त्र आणि समग्रलक्षी अर्थशास्त्र यामधील फरक सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

समवृत्ती वक्र तंत्राचे गुणधर्म सांगा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - VII)
Micro Economics (I) (BA221506)

Day & Date: Wednesday, 30-04-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Economic problems arise because of _____.
 a) Limited supply b) Limited wants
 c) Unlimited wants d) None of the above
- 2) According to _____ Economics is a Science of Wealth.
 a) Adam Smith b) Dr. Marshall
 c) J. B. Say d) Pigou
- 3) Law of Demand is presented by _____.
 a) Ricardo b) Dr. Marshall
 c) J. R. Hicks d) Robinson
- 4) _____ has introduced the cardinal measurement of utility.
 a) Robinson b) Fisher
 c) Dr. Marshall d) None of the above
- 5) The relation between price and demand is _____.
 a) Equal b) Negative
 c) Positive d) Zero
- 6) Production function is functional relationship between _____.
 a) Input and Output
 b) Service sector & Industry
 c) Industries sector & Agricultural sector
 d) None of above
- 7) The concept of Indifference Curve Technique firstly introduced by _____.
 a) Malthus b) Keynes
 c) Edgeworth d) Ricardo
- 8) Average cost of production = Total cost of production
 a) Marginal cost of production b) Total revenue
 c) Quantity of production d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Define Micro Economics & Macro Economics concept.
 - b) What is elasticity demand?
 - c) What is production function?
 - d) What is the Law of demand?
 - e) What is consumers surplus?
 - f) What is the marginal cost?
- Q.3 Broad answers questions. (Any One) 10**
- a) Explain the Law of variable proportion.
- OR**
- b) Explain the difference between Micro Economics & Macro Economics.
- Q.4 Broad answer question. 10**
- Define the properties of Indifference curve.

- ६) कोणत्याही प्रदेशात उत्पादनासाठी उपलब्ध असणाऱ्या अनुकूल घटकांचे एकत्रीकरण म्हणजे ——— होय.
- अ) ध्रुवीकरण ब) अग्रगण्य
क) प्रेरणाशील उद्योग ड) शृंखला
- ७) जेव्हा काम करण्यास सक्षम असणाऱ्या लोकांना काम उपलब्ध नसणे म्हणजे ——— होय.
- अ) दारिद्र्य ब) गुन्हेगारी
क) बेकारी ड) बाल गुन्हेगारी
- ८) ——— यांना मानव विकास निर्देशांकाचे जनक म्हणून संबोधले जाते.
- अ) शरीफ शेख ब) महमूद खान
क) नासीर शेख ड) मेहबूब उल हक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) औपचारिक प्रदेशाच्या वैशिष्ट्याचे वर्णन करा.
- २) 'वृद्धी ध्रुव' सिध्दातांचे गृहितके स्पष्ट करा.
- ३) कृषी प्रदेशांचे सीमांकनाची चर्चा करा.
- ४) मध्यवर्ती स्थानाची कार्ये वर्णन करा.
- ५) शिक्षण एक सामाजिक विकासाचे निर्देशक हे स्पष्ट करा.
- ६) के-मूल्य संकल्पनेचे वर्णन करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) प्रादेशिक नियोजनाची व्याख्या सांगून प्रादेशिक नियोजनाची गरज स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) पी. सेनगुप्ता व जी. सदास्युक यांचे भारतीय नियोजन प्रदेशाचे वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

20

- पर्यावरण विकासाचे निर्देशक या विषयी माहिती लिहा.

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Geography (Special Paper - VII)
Regional Planning and Development (BA221516)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of Stencils is allowed.
- 4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Osaka-Kobe-Tokyo is an industrial region in _____ country.

a) Srilanka	b) Korea
c) Japan	d) China
- 2) Short term planning is done for a period of _____ year or less.

a) 1	b) 2
c) 3	d) 5
- 3) The work of planning regions of India was first done by _____ in the year 1922.

a) Singh	b) Stamp
c) Sengupta	d) Nath
- 4) The delineation of planning region is Qualitative and _____ in two ways.

a) Quantitative	b) Technical
c) Computer	d) Description
- 5) 'K-7' is the _____ Principal according to Christaller's theory.

a) Marketing	b) Transportation
c) Trade	d) Administration
- 6) Aggregation of favorable factors available for production in any region is _____.

a) Polarization	b) Leading
c) Propulsive firm	d) Linkages
- 7) When work is not available to people who are able to work is _____.

a) Poverty	b) Crime
c) Unemployment	d) Juvenile delinquency

- 8) _____ is referred to as the father of human development indicators.
a) Sharif Shaikh	b) Mahmood Khan
c) Nasir Hussain	d) Mehboob Ul Haq

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Describe the characteristics of formal region.
- b) Explain the hypothesis of 'Growth Pole' theory.
- c) Discuss the delineation of agricultural region.
- d) Describe the concept of Central Place function.
- e) Explain the education is an indicator of social development.
- f) Describe the concept of K-Value.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Definition of Regional Planning and explain the needs for Regional Planning.

OR

- b) Describe the Planning regions of India by P. Sengupta and G. Sadasyuk's.

Q.4 Answer the following question. 10

Write information about indicators of Environmental development.

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (नविन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
History (Special Paper - VII)
History of Ancient India (Pre-Historic Age to 650A.D.) (BA221524)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) आर्य संस्कृतीलाच ——— असे संबोधले जाते.
 अ) द्रविड संस्कृती ब) वैदिक संस्कृती
 क) महाशिला संस्कृती ड) उत्तर ध्रुवीय संस्कृती
- २) सांचीच्या स्तुपावर ——— आरे असलेले चक्र कोरले आहे.
 अ) ८ ब) १२
 क) १६ ड) २४
- ३) ऋग्वेदकाळात ——— देवतेला महत्त्वाचे स्थान होते.
 अ) ग्रामदेवता ब) सोम
 क) इंद्र ड) यापैकी नाही
- ४) कार्बन-१४ या पद्धतीचा शोध ——— यांनी लावला.
 अ) एफ. डब्ल्यू लिबी ब) जॉन मार्शल
 क) कनिंगहॅम ड) प्राईम रोझ
- ५) सिंधू संस्कृतीमध्ये ——— लिपीतील शिक्के व मुद्रा सापडल्या आहेत.
 अ) देवनागरी ब) चित्र
 क) अर्धमागधी ड) ब्राम्ही
- ६) दानपत्रे लिहिण्यासाठी ——— या आलेखाचा उपयोग केला जात असे.
 अ) ताम्रपट ब) शिलालेख
 क) स्तंभालेख ड) भूर्जपत्रे
- ७) 'सूक्ष्मास्त्रे' हे ——— युगाचे ठळक वैशिष्ट्य आहे.
 अ) पुराश्मयुग ब) मध्याश्मयुग
 क) नवाश्मयुग ड) ताम्रपाषाणयुग

- ८) कुंभाराच्या चाकाचा शोध ---- काळात लागला.
अ) पुराश्मयुग	ब) मध्याश्मयुग
क) नवाश्मयुग	ड) ताम्रपाषाणयुग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) नवाश्मयुगीन संस्कृतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- २) पुरातत्वीय साधनाची माहिती लिहा.
- ३) उत्तर वेदकालीन राजकीय जीवनाची माहिती लिहा.
- ४) पुराश्मयुगाची संस्कृतीची माहिती लिहा.
- ५) सिंधू संस्कृतीची नगररचना लिहा.
- ६) आर्यांचे मूळ वस्तीस्थान स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) सिंधू संस्कृतीमधील सामाजिक जीवनाची सविस्तर चर्चा करा.
किंवा
ब) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या भारतीय भाषेतील वाङ्मयीन साधनांची माहिती लिहा.

प्र.४ वेदकालीन सामाजिक जीवनाची सविस्तर माहिती लिहा.

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper - VII)
History of Ancient India (Pre-Historic Age to 650A.D.) (BA221524)

Day & Date: Wednesday, 30-04-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Aryan culture itself is called _____.
 a) Dravidian culture b) Vedic culture
 c) Mahashila culture d) North Polar culture
- 2) A wheel with _____ spokes is engraved on the stupa of Sanchi.
 a) Eight b) Twelve
 c) Sixteen d) Twenty four
- 3) In the Rig Veda period _____ deity had an important place.
 a) Village Goddess b) Som
 c) Indra d) None of these
- 4) 'Carbon-14' dating method was invented by _____.
 a) F. W. Libby b) John Marshall
 c) Collingham d) Prime Rose
- 5) The seals and stamps discovered in the Indus valley civilization are written in _____ script.
 a) Devanagari b) Picture
 c) Ardhamagadhi d) Brahmi
- 6) _____ graph was used to wrote Dan Patre.
 a) Tamrapat b) Inscription
 c) Columnist d) Bhurjapatre
- 7) 'Micro lithic' is a salient feature of the _____ age.
 a) Paleolithic b) Mesolithic
 c) Neolithic d) Chalolithic
- 8) The potter's wheel was invented by _____ period.
 a) Paleolithic b) Mesolithic
 c) Neolithic d) Chalolithic

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain the features Neolithic culture.
 - b) Write the information about archaeological Sources.
 - c) Write the information Political life during the North Vedic period.
 - d) Write the information of Paleolithic culture.
 - e) Write the urban plan of Indus valley civilization.
 - f) Explain the Origin of Aryans.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Discuss in detail the social life in Indus Valley Civilization.
- OR**
- b) Write information about the literary Sources in Indian language of ancient Indian history.
- Q.4 Write information about the social life of the Vedic period. 10**

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 4

- ७) महाराष्ट्रातील पहिला सहकारी साखर कारखाना ---- येथे सुरू करण्यात आला.
- अ) प्रवरानगर ब) वारणानगर
क) बारामती ड) सांगली
- ८) सध्या महाराष्ट्रात ---- सरकार सत्तेत आहे.
- अ) महाविकास आघाडीचे ब) महायुतीचे
क) लोकशक्ती आघाडीचे ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) संयुक्त महाराष्ट्राची चळवळ थोडक्यात लिहा.
- २) महाराष्ट्रातील आघाडी सरकारसंबंधी माहिती लिहा.
- ३) शिवसेना पक्षाचा जाहीरनामा थोडक्यात लिहा.
- ४) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाचा उदय आणि ध्येय धोरण लिहा.
- ५) शुगर लॉबी म्हणजे काय?
- ६) भारतीय जनता पार्टीची विचारसरणी लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) महाराष्ट्राचे राजकारण निर्धारण करणारा सामाजिक घटक सविस्तर लिहा.
किंवा
ब) संयुक्त महाराष्ट्र निर्मिती करताना आलेले अडथळे लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाचा उदय, विचारसरणी आणि ध्येयधोरण स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper-VII)
Government and Politics of Maharashtra (BA221560)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ of Samyukta Maharashtra Samiti it was founded in the year.
 a) 1956 b) 1960
 c) 1947 d) None of these
- 2) _____ they demanded a separate Vidarbha.
 a) Bapuji Ane b) Prabodhankar Thackeray
 c) Yashwantrao Chavan d) P. K. Atre
- 3) _____ affecting Maharashtra politics there's a component.
 a) Religion b) Caste
 c) Co-operative Societies d) All the above
- 4) _____ organization was formed for the benefit of Marathi sons of the soil in Maharashtra.
 a) Shiv Sena b) Yashwant Sena
 c) Shetkari Sena d) None of these
- 5) He was the first Chief Minister of Samyukta Maharashtra _____.
 a) Vasant Rao Naik b) Vilas Rao Deshmukh
 c) Shankarrao Chavan d) Yashwantrao Chavan
- 6) _____ the party's ideology is on the middle ground.
 a) National Congress Party b) BJP
 c) CPI d) BSP
- 7) Maharashtra's first cooperative sugar factory _____ Started here?
 a) Pravaranagar b) Warnanagar
 c) Baramati d) Sangli
- 8) Currently in Maharashtra _____ the government is in power.
 a) Maha Vikas Aghadi b) Mahayuti
 c) Lokshakti Aghadi d) None of these

Q.2 Answer the following question. (Any Four) 12

- a) Write briefly the movement for a Samyukta Maharashtra.
- b) Write information about the alliance government in Maharashtra.
- c) Write the Shiv Sena party's manifesto briefly.
- d) Write down the rise and mission of the Nationalist Congress party.
- e) What is a sugar lobby?
- f) Write the ideology of the Bharatiya Janata Party.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Write in detail the social factors that determine Maharashtra's politics.

OR

- b) Write down the obstacles that came with creating Samyukta Maharashtra.

Q.4 Answer the following question. 10

Explain the rise, ideology and mission of the Indian National Congress Party.

- ७) जे उद्दीपक मूल्य शेकडा ५०% वेळा जाणवते त्यास ——— असे म्हणतात.
अ) संवेदन क्षमता ब) भेदनिक सीमामूल्य
क) निरपेक्ष सीमामूल्य ड) आ.स.बि.
- ८) सायकल शिकणे हा ——— अध्ययनाचा प्रकार आहे.
अ) समस्या परिहार ब) कारक
क) शाब्दिक ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) परिवर्तकाचे प्रकार कोणते?
- २) अवधानासंदर्भातील गाळणी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ३) प्रतिक्रिया काळाचे प्रकार कोणते?
- ४) धारणा मापनाच्या पद्धती कोणत्या?
- ५) अवधानासंदर्भातील उत्तर निवड सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ६) प्रशिक्षण संक्रमण म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) मानसशास्त्राची प्रायोगिक पद्धती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) अध्ययन म्हणजे काय ते सांगून सरावाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.४ मानसभौतिकी म्हणजे काय ते सांगून मानसभौतिकीतील मूलभूत संकल्पना स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination March/April - 2025
Psychology (Special Paper - VII)
Experimental Psychology (BA221570)

Day & Date: Wednesday, 30-04-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The first psychological laboratory was established in _____.
 a) 1979 b) 1860
 c) 1879 d) 1960
- 2) The mental process in which we concentrate on one object among others known as _____.
 a) Memory b) Attention
 c) Perception d) Recognition
- 3) The effect of one learning to another learning known as _____.
 a) Perception b) Relearning
 c) Transfer of Training d) Attention
- 4) The filter theory of attention is proposed by _____.
 a) Wundt b) Watson
 c) Pavlov d) Broadbent
- 5) Method of constant stimuli also known as _____.
 a) Method of Frequency b) Method of Average Error
 c) Method of Limits d) Method of Minimal Change
- 6) _____ known as the Father of Experimental Psychology.
 a) Skinner b) Watson
 c) Wundt d) Pavlov
- 7) Stimulus value which is detectable at 50% time known as _____.
 a) Sensitivity b) Differential Threshold
 c) Absolute Threshold d) PSE
- 8) Bicycle learning is a type of _____ learning.
 a) Problem Solving b) Motor
 c) Verbal d) None of these

Q.2 Answer the following. (Any Four)

- a) What are the types of variable?
- b) What is filter theory of attention?
- c) What are the types of reaction time?
- d) What are the methods of retention?
- e) What is late selection theory of attention?
- f) What is transfer of training?

Q.3 Answer the following question. (Any One)

10

- a) Explain the Experimental method of Psychology.

OR

- b) What is Learning? Explain the methods of practice.

Q.4 What is Psychophysics? Explain basic concepts in Psychophysics.

10

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Philosophy (Special Paper – VII)
Contemporary Indian Philosophy (BA221549)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) राधाकृष्णन यांचा जन्म — या दिवशी झाला.
 अ) ५ सप्टेंबर ब) ५ ऑक्टोबर
 क) १० सप्टेंबर ड) १० ऑक्टोबर
- २) अरविंदांचा जन्म — येथे झाला.
 अ) कलकत्ता ब) दिल्ली
 क) मुंबई ड) चेन्नई
- ३) जे. कृष्णमुर्तींची तात्विक पद्धती ही — आहे.
 अ) विश्लेषणात्मक ब) संशयास्पद
 क) भ्रमात्मक ड) यापैकी नाही
- ४) — हे रामकृष्ण मिशन चे संस्थापक होत.
 अ) स्वामी विवेकानंद ब) स्वामी दयानंद सरस्वती
 क) नित्यानंद ड) सत्यानंद
- ५) — हे स्वामी विवेकानंदांचे गुरू होत.
 अ) राम कृष्ण परमहंस ब) योगिनाथ
 क) शंकराचार्य ड) भट्टाचार्य
- ६) — हा ग्रंथ श्री अरविंदांनी लिहिला.
 अ) लाइफ डिवार्डन ब) इथिक्स
 क) ट्रॅक्टॅट्स ड) लाइफ ग्रेस
- ७) गांधींनी भारताच्या स्वातंत्र्यासाठी — मार्गाचा अवलंब केला.
 अ) हिंसा ब) प्रेम
 क) द्वेष ड) अहिंसा

८) — च्या मते सत्य हेच ईश्वर होय.

अ) फुले

ब) टागोर

क) गांधी

ड) भावे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) समकालीन भारतीय तत्त्वज्ञांची नावे द्या.

२) अतिमानस संकल्पना स्पष्ट करा.

३) पुनर्जन्म संकल्पना स्पष्ट करा.

४) कर्म योग म्हणजे काय?

५) गांधीनुसार सत्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

૬) અહિંસા મ્હણજે કાય?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

अ) विवेकानंदांची माया संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) उत्क्रांती संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.४ गांधींची तात्त्विक विचारसरणी स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper - VII)
Contemporary Indian Philosophy (BA221549)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Radhakrishna born on _____.
 a) 5 September b) 5 October
 c) 10 September d) 10 October
- 2) Aurobindo is born in _____.
 a) Culcatta b) Delhi
 c) Mumbai d) Chennai
- 3) J. Krishnamurti's philosophical method is _____.
 a) Analytical b) Doubtful
 c) Illusion d) None of these
- 4) _____ is the founder of Ramakrishna Mission.
 a) Swami Vivekananda b) Swami Dayananda Saraswati
 c) Nityananda d) Satyananda
- 5) _____ was the guru of Swami Vivekananda.
 a) Ram krishna Paramahansa b) Yoginatha
 c) Shankaracharya d) Bhattacharya
- 6) _____ is written by shree Aurobindo.
 a) Life Divine b) Ethics
 c) Tractatus d) Divine Grace
- 7) Gandhi followed the _____ path for India's independence.
 a) Violence b) Love
 c) Hate d) Non-violence
- 8) According to Gandhi, truth is God.
 a) Phule b) Tagore
 c) Gandhi d) Bhawe

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Give names of contemporary Indian philosophers.
 - b) Explain the concept of super mind.
 - c) Explain the concept of rebirth.
 - d) What is Karma yoga?
 - e) According to Gandhi explain the nature of truth.
 - f) What is ahimsa?
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain Vivekananda's concept of Maya.
- OR**
- b) Explain the process of Evolution.
- Q.4 Explain Gandhi's philosophical ideology. 10**

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Sociology (Special Paper - VII)
Sociological Thinkers (BA221579)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) कॅल्क्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) समाजशास्त्राची संकल्पना सर्वप्रथम कोणी मांडली?
 अ) घुर्ये
 ब) डुरखाईम
 क) स्पेन्सर
 ड) कॉम्ट
- २) अति सामाजिक एकात्मतेमुळे होणाऱ्या आत्महत्येच्या प्रकाराला असे म्हणतात.
 अ) परहितवादी
 ब) प्राणघातक
 क) अहंकारी
 ड) प्रमानक शून्यता
- ३) "प्रत्यक्षवाद" या संकल्पनेसाठी कोणते समाजशास्त्रज्ञ प्रसिद्ध आहे?
 अ) स्पेन्सर
 ब) वेबर
 क) डुरखाईम
 ड) कॉम्ट
- ४) 'सामाजिक सेंद्रिय' सिद्धांतासाठी कोण सुप्रसिद्ध आहेत?
 अ) ऑगस्ट कॉम्ट
 ब) डुरखाईम
 क) मॅक्स वेबर
 ड) स्पेन्सर
- ५) फ्रेंच क्रांतीला कारणीभूत ठरलेला प्रमुख घटक कोणता होता?
 अ) औद्योगिक क्रांती
 ब) वस्तुनिष्ठ तत्त्वज्ञान
 क) प्रबोधन काळ
 ड) मालमत्ता प्रणाली
- ६) डुरखाईमच्या मतानुसार श्रमविभाजनाचे कारण कोणते?
 अ) वेळ
 ब) पैसा
 क) विविधता
 ड) लोकसंख्येची घनता

- ७) ऑगस्ट कॉम्ट यांचे नवीन विज्ञान कोणते?
- अ) जीवशास्त्र ब) मानसशास्त्र
- क) समाजशास्त्र ड) भौतिकशास्त्र
- ८) "उत्क्रांती ही साधेपणापासून ते गुंतागुंतीच्या अवस्थेकडे संक्रमित होते" असे कोण म्हणतो?
- अ) डुरखाईम ब) स्पेंसर
- क) ऑगस्ट कॉम्ट ड) डार्विन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) फ्रेंच राज्यक्रांतीचे कोणतेही चार परिणाम सांगा.
- २) समाजशास्त्रीय विचारांचे वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) तीन अवस्थांचे नियम कोणते?
- ४) डुरखाईम यांचा धर्माचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ५) प्रबोधन कालखंड स्पष्ट करा.
- ६) आत्महत्येचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) सामाजिक तथ्यांची संकल्पना स्पष्ट करा.
थकवा
 ब) स्पेन्सरच्या समाजशास्त्राची विचारांची उत्क्रांती स्पष्ट करा.

प्र.४ औद्योगिक क्रांती म्हणजे काय? औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Sociology (Special Paper–VII)
Sociological Thinkers (BA221579)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Who produced the concept of "Sociology"?
a) Ghurye b) Durkheim
c) Spencer d) Comte
- 2) The type of suicide caused by extreme social integration is called _____.
a) Altruistic b) Fatalistic
c) Egoistic d) Anomic
- 3) Which Sociologist is famous for his "Positivism"?
a) Spencer b) Weber
c) Durkheim d) Comte
- 4) Who is best known for his theory of "Social Organism"?
a) August Comte b) Durkheim
c) Max Weber d) Spencer
- 5) What was the major factor that led to the French Revolution?
a) Industrial Revolution b) Positive Philosophy
c) Enlightenment Age d) Estate system
- 6) According to Durkheim, which is the cause of the division of labor?
a) Money b) Time
c) Diversity d) Density of population
- 7) What is new science of August Comte?
a) Biology b) Psychology
c) Sociology d) Physics
- 8) Who said this, "Evolution from Simple to Complex"?
a) Durkheim b) Spencer
c) August Comte d) Darwin

- Q.2 Answer the following. (Any Four) 12**
- a) State any four impacts of the French Revolution.
 - b) State the characteristics of Social Thoughts.
 - c) Which are the Three-stage law?
 - d) Explain the theory of Social Evolution.
 - e) Explain the Enlightenment period.
 - f) Explain the theory of Suicide.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the Positivism and Reconstruction of society.
- OR**
- b) Explain the Evolution of Spencer's Sociological Thoughts.
- Q.4 What is Industrial evolution? Explain impacts of industrial revolution. 10**

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper - VIII)
British Literature (BA221512)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) 'John Milton is a _____ poet.

a) Romantic	b) Augustan Poet
c) Puritan	d) Victorian
- 2) *When I Consider How My light is Spent is* _____.

a) Sonnet	b) Ode
c) Lyric	d) Ballad
- 3) According to Shakespeare true love is like a _____.

a) sun	b) lighthouse
c) house	d) light
- 4) The name of Octavia's husband is _____.

a) Caesar	b) Octavius
c) Enobarbus	d) Antony
- 5) _____ will be a place of endless springs which will promote his spiritual growth.

a) Heaven	b) Paradise
c) Rustic land	d) Urban land
- 6) Cleopatra is from _____.

a) Alexandria	b) Rome
c) London	d) Athens
- 7) _____ is a socially inferior but ambitious young man who adores Swancourt.

a) Stephen Smith	b) John Smith
c) Stephen Hawkins	d) Stephen Hardy
- 8) _____ ultimately rejects Swancourt.

a) John Henry	b) Henry Knight
c) Graham Knight	d) John Knight

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) What is the theme of the poem *True Love*?
 - b) What is Spenser's opinion about his beloved in the poem *Ice and Fire*?
 - c) What are the main characteristics of Elizabethan Stage?
 - d) Fantasy and Romance in English Literature.
 - e) Comment on the central idea of the poem *The Flower*?
 - f) What is the theme of the poem *Lover's Infiniteness*?
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Sketch the character of Antony
- OR**
- b) Discuss the love relationship of Antony and Cleopatra.
- Q.4 Discuss the theme of love in the novel *A Pair of Blue Eyes*.** **10**

- ७) प्राचीन काल में नाटक को ---- इस नाम से जाना जाता था।
अ) कथक ब) चम्पू
क) रूपक ड) गल्प कथा
- ८) जहाँ समान गुण, धर्म या विशेषता के कारण एक वस्तु की तुलना दूसरी से करके समानता देखी जाती है वहाँ ---- अलंकार होता है।
अ) अनुप्रास ब) यमक
क) श्लेष ड) उपमा

प्र.२ निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

୧୨

- १) भावतत्त्व का परिचय दीजिए।
- २) लक्षणा शब्दशक्ति का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
- ३) खंडकाव्य का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
- ४) अनुप्रास अलंकार का सोदाहरण परिचय दीजिए।
- ५) नाटक के उद्देश्य को स्पष्ट कीजिए।
- ६) गजल किसे कहते हैं? स्पष्ट कीजिए।

प्र.३ महाकाव्य के तत्वों पर विस्तार से चर्चा कीजिए।

20

अथवा

कहानी की परिभाषा देकर उसके तत्वों को समझाइए।

प्र.४ भारतीय विद्वानों द्वारा प्रतिपादित काव्य प्रयोजन विशद कीजिए।

20

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – VIII)
Study of Kannada Literary Text (BA221530)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಗುರುತಿಸಿರಿ

೦೮

೧) ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನದ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. -

೧) ೪೦೦

೨) ೫೦೦

೩) ೬೦೦

೪) ೭೦೦

೨) ಆಡಿಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು -

೧) ಪಂಪ

೨) ರನ್ನ

೩) ನಾಗಚಂದ್ರ

೪) ಹರಿಹರ

೩) ರನ್ನನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೃತಿ -

೧) ಆದಿಪುರಾಣ

೨) ಸಾಹಸಭೀಮ ವಿಜಯಂ

೩) ರನ್ನಪುರಾಣ

೪) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ

೪) ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು -

೧) ಪಂಪ

೨) ರನ್ನ

೩) ನಾಗಚಂದ್ರ

೪) ಹರಿಹರ

೫) ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಮಂತ್ರಿ -

೧) ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರ

೨) ಬಾಹುಬಲಿ

೩) ಭರತ

೪) ಶ್ರೀಧರ

೬) ಭರತನ ಸಹೋದರ -

೧) ಶಂಕರ

೨) ಬಸವ

೩) ಸಿದ್ಧ

೪) ಬಾಹುಬಲಿ

೭) ನೀರೊಳಗಿದ್ದೂ ಬೆವೆತವನು -

೧) ಭೀಮ

೨) ಧರ್ಮರಾಯ

೩) ದುರ್ಯೋಧನ

೪) ನಕುಲ

೮) ಸೀತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟವರು -

೧) ದಾಸಿಯರು

೨) ರತ್ನದ ಬೊಂಬೆಗಳು

೩) ಗೆಲತಿಯರು

೪) ಸಹೋದರಿಯರು

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

೧) ಶಾಸನಗಳು

೨) ಪಂಪ

೩) ರನ್ನ

೪) ಆದಿಪುರಾಣ

೫) ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣ

೬) ನಾಗಚಂದ್ರ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

೧) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಶಾಸನಗಳು ಯಾವುವು?

೨) 'ನೀರೊಳಗಿದ್ದುಂ ಬೆಮ್ಮರ್ತನುರಗಪತಾಂ' ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಹೋದರರ ಕಾಳಗವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

Set

P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Marathi (Special Paper-VIII)
भाषा विज्ञान व व्याकरण पूर्वाध (BA221535)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य प्रर्याय निवडा

04

- १) स्वस्तिची, मर्द हे शब्द खालीलपैकी कोणत्या भाषेतील आहेत?
अ) संस्कृत
ब) प्राकृत
क) फार्सी
ड) तेलगु
- २) खालीलपैकी कोणता शब्द अर्थसंकोचाचे उदाहरण आहे?
अ) मंगळसूत्र
ब) बोलका
क) आकाश कोसळणे
ड) गैरसमजूत
- ३) 'कादंबरी' ही बाणभट्टाची ललितकृती कोणत्या भाषेतील आहे?
अ) पाली
ब) द्रविड
क) अपभ्रंश
ड) संस्कृत
- ४) बहिवर्तुळातील आर्याच्या बोलीपासून म्हणजे मागधी बोलीपासून मराठी भाषा उत्क्रांत झाली असे मत कोणी मांडले?
अ) होर्नर्ले
ब) जॉर्जग्रिअर्सन
क) हॉकेट
ड) ब्लूमफिल्ड
- ५) भाषिक संकेत निर्माण करणे व त्यांना चिन्ह देण्याची प्रक्रिया कोण करते?
अ) ईश्वर
ब) समाज
क) राजा
ड) पुजारी
- ६) संस्कृत, ग्रीक व लॅटीन या भाषांतील साम्यस्थळे कोणत्या भाषावैज्ञानिकाला तीव्रतेने जाणवू लागली?
अ) सर विल्यम जोन्स
ब) हॉकेट
क) होर्नर्ले
ड) ग्रीम

- ७) द्रविड भाषा इंडो-यूरोपिअन भाषा कुळातील नाहीत असे मत कोणी मांडले?
अ) सोस्यूर ब) रास्क व काल्डवेल
क) सुनिलकुमार जनर्जी ड) ग्रीम
- ८) जे शब्द सर्व प्रकारच्या नामांच्या ऐवजी येतात त्यांना काय म्हणतात?
अ) विशेषण ब) क्रियाविशेषण
क) क्रियापद ड) सर्वनाम

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) विशेषनामाबद्दल थोडक्यात माहिती द्या.
- २) द्वंद्व समासाविषयी थोडक्यात चर्चा करा.
- ३) 'संयोजन' या स्वन परिवर्तनाच्या प्रकाराविषयी माहिती द्या.
- ४) अभिधा या शब्दशक्तीविषयी थोडक्यात चर्चा करा.
- ५) अंतर-बहिर वर्तुळ सिध्दांत आणि मराठी या विषयी चर्चा करा.
- ६) प्राण्याची भाषा याबद्दल थोडक्यात चर्चा करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

- १) मराठी भाषेची पूर्वपिढीका विषयी चर्चा करा.
किंवा
२) समास म्हणजे काय सांगून? तत्पुरुष समासाविषयी चर्चा करा.

प्र.४ भाषेची संकल्पना स्पष्ट करुन भाषेची लक्षणे कोणती ते सांगा. १०

Set

P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sanskrit (Special Paper – VIII)
तत्त्वज्ञान तर्कसंग्रह ऑफ अन्नभट्ट (BA221575)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

04

- १) संयुक्तव्यवहारहेतुः ——— अस्ति ।
अ) परत्वं ब) संख्या
क) संयोगः ड) बुद्धीः
- २) 'भूतले घटः नास्ति' इत्ययं ——— अस्ति ।
अ) प्रागभावः ब) प्रध्वंसाभावः
क) अत्यन्ताभावः ड) अन्योन्याभावः
- ३) घ्राणग्राह्यो गुणः ——— अस्ति ।
अ) रूपं ब) तेजः
क) गन्धः ड) शब्दः
- ४) आत्मनः परिमाणम् ——— अस्ति ।
अ) मध्यम ब) परममहत्
क) अणु ड) महत्
- ५) तन्तुसंयोग हे पटाचे ——— कारण आहे.
अ) असमवायि ब) समवायि
क) साधारण ड) निमित्त
- ६) तर्कसंग्रह ग्रन्थाचा कर्ता ——— आहे.
अ) कपिल ब) कणाद
क) मम्मट ड) अन्नभट्ट

७) कर्म ——— विधम् ।

अ) अष्ट

ब) षष्ठ

क) पंच

ड) सप्त

८) संयोगनाशको गुणो ——— ।

अ) गुरुत्व

ब) रूप

क) संख्या

ड) विभागः

प्र.२ टिप्पणी लिखित । केवलं 4
टिपा लिहा.

१२

१) ज्ञानम्

२) समवायसम्बन्धः

३) उपमानप्रमाणम्

४) अन्वयतिरेकी हेतुः

५) करणम्

६) श्रोत्रेण शब्दसाक्षात्कारे समवायः सन्निकर्षः । स्पष्टं कुरुत ।

प्र.३ सप्त पदार्थान् निरूपयत । (सात पदार्थांचे निरूपण करा.)
किंवा

१०

सलक्षणोदाहरणं यथार्थानुभवं निरूपयत ।

(यथार्थानुभवांचे लक्षण सांगून प्रकार थोडक्यात सांगा.)

प्र.४ प्रत्यक्ष ज्ञानाचे षड्विध सन्निकर्ष सोदाहरण स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper - VIII)
Tarjuma Nigari (BA221585)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1)----- نے لاطینی زبانوں سے ترجموں کی مدد سے مشرق کو یورپ کے علوم سے متعارف کرایا۔

(A) آریاؤں۔ (B) چینوں۔

(C) عربوں۔ (D) ترکوں۔

2) بوعلی سینا، ابن رشد کے کارناموں کو عرب ممالک کے قید خانوں سے نکلنے کا کام۔۔۔۔۔ زبان نے کیا۔

(A) لاطینی۔ (B) روسی۔

(C) انگریزی۔ (D) اردو۔

3)----- کے بغیر ہم اپنے ہم وطنوں کے تہذیبی رویوں سے ناواقف رہتے ہیں۔

(A) قرآن۔ (B) ترجمے۔

(C) مذہب۔ (D) علم۔

4)----- میں تمام سماجی و سائنسی علوم و فنون شمار ہوتے ہیں۔

(A) ادبی ترجمے۔ (B) کھلے ترجمے۔

(C) علمی ترجمے۔ (D) مثنیٰ ترجمے۔

5) علمی ترجمے میں سب سے بڑا مسئلہ۔۔۔۔۔ کے ترجمے کا ہوتا ہے۔

(A) زبان۔ (B) قانون۔

(C) ہندسوں۔ (D) اصطلاحوں۔

6)----- کے لئے ضروری ہے کہ وہ با محاورہ کیا جائے۔

(A) لفظی ترجمے۔ (B) علمی ترجمے۔

(C) آزاد ترجمے۔ (D) ادبی ترجمے۔

(7) صحافتی ترجمے کو ----- بھی کہتے ہیں۔

- (A) کھلا ترجمہ۔
(B) پابند ترجمہ۔
(C) با محاورہ ترجمہ۔
(D) مثنیٰ ترجمہ۔

(8) مفہوم کا ترجمہ سب سے ----- ترجمہ ہوتا ہے۔

- (A) مشکل۔
(B) آسان۔
(C) معیاری۔
(D) مثالی۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) علمی ترجمہ۔

(2) اردو ترجمہ نگاری میں والتر جمہ عثمانیہ کی خدمات۔

(3) ادبی ترجمہ۔

(4) اردو ترجمہ نگاری میں فورٹ ولیم کالج کی خدمات۔

(5) صحافتی ترجمہ۔

(6) اردو ترجمہ نگاری میں سائنٹیفک سوسائٹی کی خدمات۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) اردو ترجمے کے ارتقاء میں مختلف اداروں نے کیا رول ادا کیا؟ مفصل لکھیے۔

(2) ترجمے کی مختلف تعاریفیں، اس کے تقاضے اور اہمیت و افادیت بیان کیجیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

اردو میں ترجمہ نگاری کے آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیجیے۔

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper-VIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (BA221502)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) कौटिल्याचे अर्थशास्त्र ——— अधिकारांमध्ये विभागलेले आहे.

अ) १२

ब) १३

क) १४

ड) १५

२) महाभारत महाकाव्य ——— यांनी लिहिले होते.

अ) वाल्मिकी

ब) याज्ञवल्क्य

क) अत्री

ड) व्यास

३) इंडिका पुस्तक ——— यांनी लिहिले होते.

अ) मेगास्थेनिस

ब) प्लिनी

क) अरिस्टॉटल

ड) डारियास

४) जेव्हा दोन राजे एकाच प्रदेशात राज्य करत असतात. मग राज्याला ——— म्हणतात.

अ) अधिराज्य

ब) वैराज्य

क) द्विराज्य

ड) स्वराज्य

५) रत्निनमध्ये ——— ला महत्त्व दिले गेले.

अ) राजा

ब) पुरोहित

क) सेनापती

ड) भागदूत

६) सामाजिक उत्क्रांती सिद्धांतानुसार राज्य ——— पासून उदयास आले.

अ) ग्राम

ब) गिल्ड्स

क) कुटुंब

ड) सोसायटी

७) — यांना प्राचीन भारतात महसूल संग्राहक म्हटले जात असे.

अ) सुत	ब) सेनानी
क) भागदूत	ड) ग्रामिणी

८) राजाचे धार्मिक विधी करणाऱ्या व्यक्तीला — म्हणतात.

अ) पुरोहित	ब) सन्निधाता
क) मांत्रिक	ड) भागदूत

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- १) सामाजिक करार सिध्दांत
- २) इंडिका
- ३) मंत्रिमंडळाच्या कार्याची माहिती सांगा.
- ४) महाभारताची माहिती द्या.
- ५) राजपदाचे उगम स्पष्ट करा.
- ६) राजाचे अधिकार

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा.

१०

- अ) राज्य सप्तांग सिध्दांतातील किल्ल्याची/गडाची माहिती द्या.
किंवा
- ब) प्राचीन भारतातील राज्यांचे प्रकार सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

प्राचीन भारतीय गणराज्य उदय आणि विकासाचे वर्णन करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper–VIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (BA221502)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Kautilya's Arthashastra is divided in to _____ Adhikaranas.
a) 12 b) 13
c) 14 d) 15
- 2) Mahabharat Epic was written by _____.
a) Valmiki b) Yadnyavalkya
c) Atri d) Vyasa
- 3) Indica book was written by _____.
a) Megasthenis b) Plini
c) Aristotal d) Dariyas
- 4) When the two kings are ruling in one territory. Then state is called _____.
a) Adhirajya b) Vairajya
c) Dvairajya d) Swarajya
- 5) _____ was placed importance in Ratnin.
a) King b) Purohit
c) Senapati d) Bhagdut
- 6) According to Social evolution theory the State emerged from _____.
a) Village b) Guilds
c) Family d) Society
- 7) _____ was called revenue collector in ancient India.
a) Sut b) Senani
c) Bhagdut d) Gramini
- 8) The person who performed king's religious rituals is called _____.
a) Purohit b) Sannidhata
c) Mantrik d) Bhagdut

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Social Contract Theory
 - b) Indica
 - c) State the work of the Ministry.
 - d) Give the information of Mahabharat.
 - e) Explain the origin of Rajpada
 - f) Rights of King
- Q.3 Attempt any one of the following questions. 10**
- a) Give information about the fort in the Saptang doctrine of the state.
- OR**
- b) Describe the types of Kingdoms in ancient India.
- Q.4 Evaluate the different theories regarding the origin of State in Ancient India. 10**

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Economics (Special Paper-VIII)
Macro Economics(I) (BA221507)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) संपूर्ण अर्थव्यवस्थेचा अभ्यास करणारे शास्त्र म्हणजे ——— अर्थशास्त्र होय.

अ) कृषी	ब) समग्रलक्षी
क) सूक्ष्म	ड) यापैकी नाही

२) राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे अर्थव्यवस्थेत एका वर्षात तयार झालेल्या वस्तू व सेवांचे ——— मूल्य होय.

अ) पैशातील	ब) सांस्कृतिक
क) राजकीय	ड) समाजिक

३) 'ट्रिटीज ऑन पॉलिटिकल इकॉनोमी' या ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.

अ) केन्स	ब) स्मिथ
क) से	ड) मार्शल

४) सर्वसाधारण किंमत पातळीचा अभ्यास यामध्ये ——— केला जातो.

अ) सूक्ष्म अर्थशास्त्र	ब) स्थूल अर्थशास्त्र
क) बँकिंग	ड) लोकसंख्या शास्त्र

५) दरडोई उत्पन्न = $\frac{\text{---}}{\text{लोकसंख्या}}$

अ) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्न	ब) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न
क) व्यय शक्य उत्पन्न	ड) वैयक्तिक उत्पन्न

६) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती (ACP) = $\frac{\text{---}}{\text{---}}$ C

अ) I	ब) S
क) Y	ड) यापैकी नाही

- ७) लोकांची रोखता पसंती ---- हेतूवर आधारित असते.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार
- ८) उपभोगाचा मानसशास्त्रीय सिध्दांत ---- यांनी मांडला.
अ) स्मिथ ब) से
क) माल्थस ड) केन्स

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) स्थूल अर्थशास्त्राच्या मर्यादा सांगा.
- २) राष्ट्रीय उत्पन्नाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ३) उपभोग फलनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) पैशाच्या पुरवठ्याचे घटक लिहा.
- ५) प्रभावी मागणीची संकल्पना लिहा.
- ६) पैशाच्या पुरवठ्याचे नियंत्रण

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) स्थूल अर्थशास्त्र म्हणजे काय? स्थूल अर्थशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) 'से'चा बाजारपेठेचा नियम सविस्तरपणे लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

१०

- राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या विविध पध्दती सांगा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper – VIII)
Macro Economics(I) (BA221507)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:**08**

- 1) The study of total Economy means _____ economics.
 - a) Agriculture
 - b) Macro
 - c) Micro
 - d) None of these
- 2) National income refers to _____ value of goods and service producer in a year in the Economy.
 - a) Money
 - b) Cultural
 - c) Political
 - d) Social
- 3) The book 'Treatise on political Economy' is written by _____.
 - a) Keynes
 - b) Smith
 - c) Say
 - d) Marshall
- 4) Study of general price level is subject of _____.
 - a) Micro Economics
 - b) Macro Economics
 - c) Banking
 - d) Demography
- 5) Per capita income = $\frac{\text{.....}}{\text{Population}}$
 - a) Net National Income
 - b) Gross National Income
 - c) Disposal Income
 - d) Personal Income
- 6) Average propensity to consume (APC) = $\frac{C}{\text{.....}}$
 - a) I
 - b) S
 - c) Y
 - d) None of these
- 7) People liquidity preference depends on _____ motives
 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Four

- 8)** Psychological law of consumption is put forth by _____.
a) Smith b) Say
c) Malthus d) Keynes

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- State the limitations of Macro economics.
- Explain the characteristics of National Income.
- Explain the concept of Consumption Function.
- Write the components of money supply.
- Write the concept of effective demand.
- Control of money supply.

Q.3 Answer the following question. (Any One)

10

- a) What is Macro Economics? Explain the importance of Macro Economics?

OR

- b) Write Say's Law of Market in Details.**

Q.4 State the Various Methods of Measurement of National Income?

10

Set

P

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Geography (Special Paper–VIII)
Urban Geography (BA221517 - A)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) Urban हा शब्द..... भाषेतील शब्दावरून आला आहे.
अ) फ्रेंच ब) रोमन
क) लॅटीन ड) ग्रीक
- २) ग्रामीण वसाहतीने रूपांतर नागरी वसाहतीमध्ये होते त्या प्रक्रियेला असे म्हणतात.
अ) ग्रामीण नागरी ब) नागरी परिसीमा
क) नागरीकरण ड) गतिमान प्रदेश
- ३) बर्गसच्या सहकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांतात..... सम केंद्रीय वर्तुळे असतात.
अ) ३ ब) ९
क) ५ ड) ७
- ४) यांना दशलक्षी शहरे म्हणून ओळखले जाते.
अ) महानगर ब) प्रमहानगर
क) संकलित नगर ड) जुळे शहर
- ५) त्रिज्याखंड सिद्धांतानुसार गरीब व खालच्या वर्गातील लोक शहराच्या विभागात राहतात.
अ) उत्तर ब) पूर्व
क) दक्षिण ड) पश्चिम
- ६) कोलार हे प्रकारचे शहर आहे.
अ) शैक्षणिक ब) धार्मिक
क) संरक्षण ड) खाणकाम

- ७) हे सन २०२० मधील भारतातील सर्वात जास्त प्रदूषित शहर आहे.
अ) पुणे ब) दिल्ली
क) मैसूर ड) शिमला
- ८) नगराची अंतर्गत रचना म्हणजे होय.
अ) ग्रामीण नागरी सीमा ब) नगराचे केंद्र
क) नागरीकरण ड) नागरी रूपिकी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) बहुकेंद्रीय सिद्धांत.
- २) नागरीकरणाचे प्राकृतिक घटक.
- ३) पंढरपूर शहराचे भूमीउपयोजन.
- ४) नागरी भूगोलाची व्याप्ती.
- ५) नागरी प्रदेश.
- ६) नगरातील घरांच्या समस्या

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) सहकेंद्रीय कटीबंध सिद्धांत स्पष्ट करा.
किंवा
ब) नागरी भूगोलाची व्याख्या, स्वरूप व महत्व विशद करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा

20

नागरी वसाहत म्हणजे काय? नागरी वसाहतीचे प्रकार लिहा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Geography (Special Paper–VIII)
Urban Geography (BA221517 - A)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The word 'Urban' is derived from _____ language.
 - a) French
 - b) Roman
 - c) Latin
 - d) Greek
- 2) The process of rural settlements change into urban settlements is known as _____.
 - a) Rural Urban
 - b) Urban fringe
 - c) Urbanization
 - d) Dynamic reign
- 3) Burgess Concentric Zone model consists of _____ concentric zones.
 - a) 3
 - b) 9
 - c) 5
 - d) 7
- 4) _____ is known as million city.
 - a) Metropolitan
 - b) Megapolish
 - c) Conurbation
 - d) Twin City
- 5) According Sector Theory poor and low class people live in _____ part of town.
 - a) North
 - b) East
 - c) South
 - d) West
- 6) Kolar is _____ type of town.
 - a) Educational
 - b) Religious
 - c) Defense
 - d) Mining
- 7) _____ is the most polluted city in India in 2020.
 - a) Pune
 - b) Delhi
 - c) Mysore
 - d) Shimala
- 8) The internal structure of a city means _____.
 - a) Rural-Urban Fringe
 - b) Urban Centers
 - c) Urbanization
 - d) Urban Morphology

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) The Multi-Nuclei theory
 - b) Physical factors of urbanization
 - c) Landuse in Pandharpur city
 - d) Scope of urban geography
 - e) City region
 - f) Housing Problems of city
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Describe the Concentric Zone Theory.
- OR**
- b) Explain in brief definition, nature, and importance of urban geography.
- Q.4 Answer following question. 10**
- Define the urban settlement. Write the types of urban settlement.

- c) ——— घटकांचा कृषीवर सर्वाधिक परिणाम होतो.
अ) सामाजिक ब) प्राकृतिक
क) सांस्कृतिक ड) जैविक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) कृषी भूगोलाचे स्वरूप सांगा.
- २) पीक केंद्रीकरण
- ३) दुष्काळाची कारणे स्पष्ट करा.
- ४) श्वेत क्रांती
- ५) कृषी भूगोलाची व्याप्ती
- ६) पीक विविधता म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) नवीन कृषी तंत्रज्ञानाविषयी माहिती लिहा.
किंवा
ब) भारतातील हरितक्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ भारतातील शेतीच्या समस्यांचे वर्णन करा.

20

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Geography (Special Paper–VIII)
Agricultural Geography (BA221517-B)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Agriculture is _____ type of economic activity.

a) Primary	b) Secondary
c) Tertiary	d) Quaternary
- 2) _____ is the Agro based industry.

a) Iron and steel	b) Sugar
c) Aluminum	d) Petrol
- 3) _____ put forward the concept of Agriculture Landuse.

a) Von Thunen	b) Humboldt
c) Ritter	d) Blach.
- 4) _____ is main agricultural problem.

a) Soil erosion	b) Transport
c) Trade	d) None of these
- 5) Indian economy is moving around the _____.

a) Agriculture	b) Fishing
c) Industry	d) Tourism
- 6) Cotton is _____ crop.

a) Food grain	b) Plantation
c) Commercial	d) Oilseeds
- 7) Mixed farming agriculture involves crops and _____.

a) Livestock	b) Fruits
c) Pulses	d) Oilseeds
- 8) _____ factor more influence on agriculture.

a) Social	b) Physical
c) Cultural	d) Biotic

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Nature of agriculture geography.
 - b) Crop Combination
 - c) Causes of drought
 - d) White revolution
 - e) Scope of Agriculture Geography.
 - f) Crop diversification.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Write on modern techniques in agriculture.
- OR**
- b) Explain impact of Green-revolution in India.
- Q.4 Describe agricultural problems in India. 10**

- ८) --- ने मुघल साम्राज्याची स्थापना केली.
अ) बाबर	ब) शेरशहा
क) हुमायून	ड) अकबर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) 'पातशहानामा' या ग्रंथाबद्दल माहिती लिहा.
- २) मुघलकालीन इतिहासाची संस्कृत भाषेतील साधने सांगा.
- ३) मुघलकालीन सहा इतिहासकारांची नावे लिहा.
- ४) पहिल्या पानिपत युद्धांची माहिती सांगा.
- ५) शेरशहाने मिळवलेले विजय लिहा.
- ६) हुमायूनचे प्रारंभिक जीवन सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) अकबराच्या राजपूतविषयक धोरणाचा आढावा घ्या.
किंवा
ब) मुघलकालीन इतिहासाची मराठी भाषेतील साधने स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न १०

- बाबर कालीन हिंदुस्थानच्या राजकीय परिस्थितीचा आढावा घ्या.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper – VIII)
History of Mughal India (1526 A.D.-1707A.D.) (BA221525)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) In _____ country of Historian Francis Barnier.
a) France
b) Italy
c) England
d) America
- 2) Shershaha Suri died in the year _____.
a) 22 May 1542
b) 22 May 1545
c) 22 May 1543
d) 22 May 1544
- 3) _____ Hemu bestowed on himself title.
a) Samrat
b) Badshaha
c) Vikramaditya
d) Raja
- 4) _____ Place the Akbar was born.
a) Aandijan
b) Kabul
c) Kandahar
d) Amarkot
- 5) The second battle of Panipat fought in _____.
a) 1526
b) 1530
c) 1545
d) 1556
- 6) The first Marathi edition of 'Sabhasad Bakhar' was edited by _____.
a) V. K. Rajwade
b) G. H. Khare
c) V. K. Sane
d) G. S. Sardesai
- 7) During the Mughal period the Rupee was a coin of _____ metal.
a) Silver
b) Gold
c) Nikel
d) Bronze
- 8) _____ Founded by the Mughal Empire.
a) Babar
b) Shershaha
c) Humayun
d) Akbar

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write the information about book 'Patshahanama'.
 - b) Write the sources of Sanskrit language in Mughal period.
 - c) Write down the six historians name in Mughal period.
 - d) State the information of First battle of Panipat.
 - e) Write the victories achieved by Shershaha.
 - f) State the early life of Humayun.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Discuss the policy of Akbar towards the Rajput.
- OR**
- b) Explain the Marathi language sources of Mughal period.
- Q.4 Broad answers question. 10**
- Review the political situation of India during Babur's time.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (नविन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Political Science (Special Paper–VIII)
Political Sociology (BA221561)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) राजकीय संस्कृतीला हे घटक प्रभावित करतात.
 अ) भौगोलिक परिस्थिती ब) इतिहास
 क) वांशिक-धार्मिक भेद ड) वरील सर्व
- २) खालीलपैकी हा घटक राजकीय संस्कृतीचा आधारभूत घटक नाही.
 अ) समाज रचना ब) ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
 क) सांस्कृतिक जीवन ड) राजकीय पक्ष
- ३) संकुचित, आज्ञांकित, सहभागी हे राजकीय संस्कृतीचे तीन प्रकार कोणी सांगितले?
 अ) आल्मंड आणि व्हर्बा ब) प्लेटो
 क) पीटरसन ड) पार्सन्स
- ४) ज्ञान, श्रद्धा, मूल्ये व नियमने, भाषा, प्रतीके असे ——— चे घटक असतात.
 अ) धर्म ब) सामाजिकरण
 क) संस्कृती ड) अभिजन
- ५) ——— हे राजकीय सामाजिकरणाचे साधन आहे.
 अ) कुटुंबसंस्था ब) शिक्षण संस्था
 क) मित्रमंडळी ड) वरील सर्व
- ६) "समाज आणि राज्यव्यवस्था यातील व सामाजिक रचना आणि राजकीय संस्था यातील परस्पर संबंधांच्या अभ्यासाला राजकीय समाजशास्त्र असे म्हणता येईल." अशी व्याख्या कोणी केली आहे?
 अ) एस. एम. लिपसेट ब) रश व अल्थॉफ
 क) ससीमन ड) यापैकी नाही

- ७) लोकांची मागणी ही प्रक्रिया ——— म्हणून ओळखली जाते.
अ) आदान ब) प्रदान
क) प्रत्यादान ड) यापैकी सर्व
- ८) ——— हे ‘राजकीय व्यवस्था’ या ग्रंथाचे लेखक आहेत.
अ) डेव्हीड ईस्टन ब) मॅक्स वेबर
क) कार्ल मार्क्स ड) प्लेटो

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) राजकीय संस्कृतीचे महत्त्व लिहा.
- २) इनपुट प्रक्रियेची तीन उदाहरणे द्या.
- ३) राजकीय संस्कृतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ४) राजकीय समाजीकरणाची व्याख्या करा.
- ५) माध्यम आणि राजकीय समाजीकरण यांच्यातील संबंध.
- ६) राजकीय समाजशास्त्र परिभाषित करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या लिहून व्याप्ती सविस्तर लिहा.
किंवा
ब) आमंड व व्हर्बा प्रणित राजकीय संस्कृतीचे प्रकार सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

राजकीय सामाजिकरणाची साधने किंवा माध्यमे सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper–VIII)
Political Sociology (BA221561)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) In Political culture _____ These factors work effectively.
 - a) Geographical location
 - b) History
 - c) Ethnic-Religious distinctions
 - d) All of the above
- 2) _____ is not basic element of political culture.
 - a) Social structure
 - b) Historical background
 - c) Cultural life
 - d) Political party
- 3) Described three types of political culture i.e., parochial, subject and participant.
 - a) Almond & Verba
 - b) Plato
 - c) Peterson
 - d) Parsons
- 4) Knowledge, beliefs, values and rules, language, symbols are elements of _____.
 - a) Religion
 - b) Socialization
 - c) Culture
 - d) Elite
- 5) _____ it is a means of political socialization.
 - a) Family Institution
 - b) Educational institution
 - c) Friends
 - d) All of the above
- 6) Who defines "Political sociology can be defined as the study of interrelationship between society and polity, between social structures and political institutions."?
 - a) S. M. Lipset
 - b) Rush & Althoff
 - c) Sasiman
 - d) None of these
- 7) Demands of people is known as process.
 - a) Input
 - b) Output
 - c) Feedback
 - d) All of these

- 8) _____ is the author of the book Political System.
a) David Easton	b) Max Weber
c) Karl Marx	d) Plato

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Write down the importance of political culture.
- b) Give three examples of input process.
- c) Explain types of political culture.
- d) Define political socialization.
- e) Relation between media and political socialization.
- f) Define political sociology.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Write the definition of political sociology and write the scope in detail.

OR

- b) State the types of political culture according to Amand and Verba.

Q.4 Broad Question. 10

Explain in detail the instruments or means of political socialization.

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Psychology (Special Paper–VIII)
Social Psychology (BA221571)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) निरीक्षण हा शब्द — या लॅटीन शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) ईक्षण
ब) रूक्ष
क) दक्षण
ड) इतर
- २) — मध्ये सोलोमॅन ॲश हा प्रायोगिक सामाजिक मानसशास्त्राचा जनक मानला जातो.
अ) १९३०
ब) १९५५
क) १९४६
ड) १९७०
- ३) — म्हणजे सामाजिक जगाचे मूल्यांकन होय.
अ) पूर्वग्रह
ब) संघर्ष
क) अभिवृत्ती
ड) यापेक्षा वेगळे
- ४) सामाजिक मानसशास्त्र व्यक्तित्वाच्या — वर लक्ष केंद्रित करते.
अ) मार्क
ब) परिस्थिती
क) वर्तन
ड) इतर
- ५) अभिवृत्तीत — अंगे असतात.
अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार
- ६) अभिवृत्ती या संज्ञेचा वापर — यांनी फ्रिड्रिच प्रिन्सिपल या ग्रंथात केला.
अ) हर्बर्ट स्पेन्सर
ब) फ्रॉईड
क) युंग
ड) मागझिटी

- ७) चेहरा हा मनाचा आरसा असतो असे रोमन विचारवंत — यांनी सांगितले.
अ) फिशेरो
ब) शिसेरो
क) बक
ड) मार्क
- ८) सीमागत आणि मध्यवर्ती गुण याविषयी — यांनी संशोधन केले.
अ) प्लॅश
ब) कॅश
क) अॅश
ड) डॅश

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सुव्यवस्थित निरीक्षण पद्धती
- २) अनुकूलनास (अभिवृत्ती बरकास) विरोध
- ३) मतपरिवर्तनाचा पारंपारिक दृष्टिकोन
- ४) अभिवृत्ती निर्मिती आणि सामाजिक अध्ययन
- ५) मत परिवतनाचा बोधात्मक दृष्टिकोन
- ६) अभिवृत्ती वर्तन संबंध

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) नवगामी विचार म्हणजे काय ते सांगून त्याची चर्चा करा.
किंवा
ब) अभाषिक संप्रेषणाच्या मूलभूत मार्गाची चर्चा करा.

प्र.४ सामाजिक मानसशास्त्राचे स्वरूप सांगून प्रचलित व्याख्या सांगा.

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Special Paper–VIII)
Social Psychology (BA221571)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Observation is a word created from Latin word _____.
a) Yekshan b) Ruksha
c) Dakshan d) Any Other
- 2) Solomon Asch is the founder of experimental Social Psychology in _____.
a) 1930 b) 1955
c) 1946 d) 1970
- 3) The evaluation of various aspects of social world is called as _____.
a) Produce b) Conflict
c) Attitude d) None of these
- 4) Social Psychology focuses on the _____ in individuals.
a) Mark b) Situation
c) Behaviour d) Any Other
- 5) In attitude there are _____ forms.
a) One b) Two
c) Three d) Four
- 6) _____ used the word attitude in his literature "First Principle" for first time.
a) Herbert Spencer b) Freud
c) Jung d) Maslow
- 7) Roman scientist _____ says the face is the image of the soul.
a) Feshel b) Shesler
c) Buck d) Mark
- 8) _____ research on central and peripheral traits.
a) Flash b) Cash
c) Asch's d) Dash

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Systematic observation method
 - b) Resistance to persuasion
 - c) The early approach to persuasion
 - d) Attitude formation and social learning
 - e) Cognitive approach to persuasion
 - f) The attitude – behavior link
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) What is meant by Heuristic thought and discuss it?
- OR**
- b) Explain the element of non-verbal communication.
- Q.4 Explain the nature and definition of social psychology. 10**

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Philosophy (Special Paper-VIII)
Epistemology (BA221550)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) अनुभवातून मिळविलेल्या माहितीला ---- असे म्हणतात.
अ) ज्ञान ब) ख्याती
क) कल्पना ड) यापैकी नाही
- २) प्रामाण्यवादाचे ---- प्रकार पडतात.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन
- ३) मन हे ---- ज्ञान होय.
अ) प्रत्यक्ष ब) अनुमान
क) शब्द ज्ञान ड) उपमान
- ४) ज्ञान शास्त्र ही ---- ची शाखा आहे.
अ) नीतीशास्त्र ब) सौंदर्यशास्त्र
क) तत्त्वज्ञान ड) धर्म
- ५) ज्ञानेन्द्रिये ---- प्रकारची आहेत.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच
- ६) ---- ज्ञानामीमांसेची शाखा आहे
अ) नीतिशास्त्र ब) अर्थशास्त्र
क) समाजशास्त्र ड) तर्कशास्त्र
- ७) अनिर्वचनीय ख्याती हा ---- सिद्धांत होय.
अ) जैन ब) बौद्ध
क) सांख्य ड) वेदांत

८) अनुमान ---- ज्ञानाचा एक प्रकार आहे.

अ) प्रत्यक्ष

ब) अप्रत्यक्ष

क) भ्रम

ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) अख्याती म्हणजे काय?

२) अर्थापत्ती म्हणजे काय?

३) प्रमा ज्ञान म्हणजे काय?

४) सद्सद् ख्याती म्हणजे काय?

५) ख्यातीची व्याख्या दया.

६) अप्रत्यक्ष ज्ञान म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

अ) परतःप्रमाण्यावाद स्पष्ट करा.

किंवा

ब) ज्ञानाची व्याख्या द्या आणि ज्ञान प्रमाणाविषयी मीमांसकांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्र.४ ज्ञान प्रमाणाविषयी योग दर्शनाचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper–VIII)
Epistemology (BA221550)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- [illegible]

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) What is Akhyati?
- b) What is Hypothesis (Arthapatti)?
- c) What is valid knowledge?
- d) What is Sadset Khyati?
- e) Define Khyati (Error)
- f) What is indirect knowledge?

Q.3 Attempt any one of the following questions.

10

- a) Explain dependent truth.

OR

- b) Define knowledge and Explain Carvaka's views about means of knowledge.

Q.4 Explain Yoga Darshana's views about means of knowledge.

10

- ७) सामाजिक संशोधन ——— वापरले जाते.
 अ) पैसे कमवण्यासाठी ब) समाजकल्याणासाठी
 क) ज्ञान विकण्यासाठी ड) यापैकी काहीही नाही
- ८) खालीलपैकी कोणता घटक गृहीतकांचा स्रोत आहे?
 अ) कुटुंब ब) धर्म
 क) संस्कृती ड) शिक्षण

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सामाजिक संशोधनाची उद्दिष्टे कोणती?
- २) ऐतिहासिक संशोधनाचा अर्थ काय?
- ३) सिद्धांत आणि वस्तुस्थिती यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- ४) कृती संशोधनाचा अर्थ काय आहे?
- ५) सामान्यीकरण म्हणजे काय?
- ६) सामाजिक संशोधनाचे महत्त्व सांगा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

- अ) सामाजिक संशोधन म्हणजे काय सांगून उत्तम संशोधकाचे गुण स्पष्ट करा?
 किंवा
- ब) समाजशास्त्रामध्ये उपयोगात आणली जाणारी वैज्ञानिक अभ्यासपद्धती स्पष्ट करा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

गृहीतक म्हणजे काय? गृहीतकांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper–VIII)
Social Research Methods (BA221580)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions (with four alternatives)

08

- 1) Research is a systematic effort to obtain _____.
a) Old knowledge b) New knowledge
c) Tradition d) Custom
- 2) Who proposed the theory of positivism?
a) Durkheim b) August Comte
c) Max Weber d) Marx
- 3) The null hypothesis is the _____ of the hypothesis
a) Type b) Source
c) Characteristics d) Generalization
- 4) Knowledge is based on _____.
a) Objectivity b) Tradition
c) Myth d) None of these
- 5) Any research when it deals with social facts, phenomena, theories or new knowledge is called _____.
a) Conventional research b) Ritual research
c) Social research d) Naturalistic research
- 6) _____ is the first step of research.
a) Theory b) Report writing
c) Observation d) Problem of formulation
- 7) Social research is used to _____.
a) To earn money b) For social welfare
c) To sell knowledge d) None of these
- 8) Which of the following factors is a source of hypothesis?
a) Family b) Religion
c) Culture d) Education

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) What are the objectives of social research?
 - b) What is mean historical research?
 - c) Explain the relationship between theory and fact
 - d) What is mean action research?
 - e) What is generalization?
 - f) State the importance of social research
- Q.3 Attempt any one of the following questions. 10**
- a) What is social research and explain the qualities of a good researcher?
- OR**
- b) Explain the scientific method used in sociology.
- Q.4 Broad Question. 10**
- What is a hypothesis? Explain the characteristics of hypotheses?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
English (Special Paper – IX)
Indian English Literature (BA221513)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Elkunchwar probably would have named the character of Garbo after the great Hollywood actress _____.
 a) Kathleen Turner b) Greta Garbo
 c) Carrie Fisher d) Molly Ringwald
- 2) What role does Raju pretend to be in order to impress the people?
 a) a doctor b) a lawyer
 c) a photographer d) a saint
- 3) At the end of the second act of *Garbo* Shrimant _____.
 a) marries Garbo b) stabs Garbo to death
 c) elopes with Garbo d) divorces Garbo
- 4) Which of the following Indian playwright influenced Mahesh Elkunchwar?
 a) Girish Karnad b) Vijay Tendulkar
 c) Satish Alekar d) Mahesh Dattani
- 5) Who is Marco in the novel *The Guide*?
 a) a guide b) Rosie's husband
 c) a lawyer d) a writer
- 6) The protagonist of the poem *Between Jejuri and the Railway Station* passes the sixty fourth house of _____.
 a) the temple priest b) the temple dancer
 c) the station master d) an old woman
- 7) Who among the following is the first Indian poet to win a Sahitya Academy award for English poetry?
 a) Nissim Ezekiel b) R. Parthasarathi
 c) Jayant Mahapatra d) A K Ramanujan
- 8) Which classical dance form does Rosie practice in *The Guide*?
 a) Bharatnatyam b) Kathak
 c) Kuchipudi d) Kathakali

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) What common qualities does Nissim Ezekiel locate between a poet, lover and a bird watcher?
- 2) Write in brief note on some of features of Modern Indian poetry.
- 3) Write a note on literary devices used in *Dwan at Puri*.
- 4) Briefly discuss the salient features of modern Indian drama.
- 5) Briefly comment on an anxiety of an immigrant described in *A Letter from New York*?
- 6) Describe the poet's tourist's approach in *Between Jejuri and the Railway Station*.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Comment on the theme of 'construction and destruction' in Mahesh Elkunchwar's *Garbo*.

OR

- 2) Write a critical note on an element of 'self-deception' of major characters in *Garbo*.

Q.4 "The *Guide* narrates the journey of Raju, a rogue who ultimately transforms into a saint" Discuss. 10

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Hindi (Special Paper – IX)
 आदिकालीन और मध्यकालीन हिंदी साहित्य का इतिहास
 (विक्रमी संवत् 1050 से विक्रमी संवत् 1900 तक) (BA221521)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

- सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 २) दाईं ओर लिखे हुए अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य पूर्ण कीजिए। ०८

- १) पृथ्वीराज रासो के रचयिता — है।
 अ) चंदबरदाई ब) नरपति नाल्ह
 क) हरपति नाल्ह ड) विदयापति
- २) अमीर खुसरो को — का जनक माना जाता है।
 अ) महाकाव्य ब) गजल
 क) कव्वाली ड) खण्डकाव्य
- ३) निम्नलिखित में से 'प्रेमपीर' के कवि — को कहा जाता है।
 अ) तुलसीदास ब) कबार
 क) सूरदास ड) मलिक मुहम्मद जायसी
- ४) तुलसीदास — कवि माने जाते हैं।
 अ) रहस्यवादी ब) छायावादी
 क) समन्वयवादी ड) अलगाववादी
- ५) सूरदास की गोपियों का स्वभाव — है।
 अ) चतुर ब) निर्दयी
 क) घमंडी ड) भोला
- ६) भूषण — रस के कवि कहे जाते हैं।
 अ) वीर ब) करुण
 क) श्रृंगार ड) हास्य

- ७) निम्नलिखित में से ——— रीतिकाल के प्रसिद्ध कवि हैं।
अ) तुलसीदास ब) बिहारी
क) कबीर ड) खुसरौ
- ८) घनानंद ——— की पीर के गायक थे।
अ) प्रेम ब) दुःख
क) वात्सल्य ड) विरह

प्र.२ संक्षिप्त उत्तर लिखिए। (6 में से 4)

੧੨

- १) रासो साहित्य की दो विशेषताएँ लिखिए।
- २) अमीर खुसरो का सामान्य परिचय दीजिए।
- ३) सुरदास की बाल कृष्ण लिला का वर्णन कीजिए।
- ४) कबीर कौन थे? और उनकी सीख क्या थी।
- ५) भूषण वीर कवि हैं स्पष्ट कीजिए।
- ६) घनानंद की विरह वेदना को स्पष्ट कीजिए।

प्र.३ रासो साहित्य की विशेषताएँ लिखिएँ ।

୧୦

अथवा

रीतीकाल की विशेषताएँ लिखिएँ ।

प्र.४ सूरदास का व्यक्तित्व एवं कृतित्व का परिचयदेकर भक्ति पदधति को स्पष्ट कीजिए।

20

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester – V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – IX)
Indian Poetics (BA221531)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

೦೮

- ೧) ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಬರೆದವರು -
 ೧) ಭರತ
 ೨) ಶ್ರೀಶಂಕುಕ
 ೩) ಅಭಿನವಗುಪ್ತ
 ೪) ಜಗನ್ನಾಥ
- ೨) ಭರತನ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ರಸಗಳು -
 ೧) ಒಂಬತ್ತು
 ೨) ಹತ್ತು
 ೩) ಐದು
 ೪) ಎಂಟು
- ೩) ಶೃಂಗಾರರಸದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ -
 ೧) ಉತ್ಸಾಹ
 ೨) ಕ್ರೋಧ
 ೩) ರತಿ
 ೪) ಹಾಸ
- ೪) ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಸಹಿತ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದವರು -
 ೧) ದಂಡಿ
 ೨) ಭಾಮಹ
 ೩) ವಾಮನ
 ೪) ಕುಂತಕ
- ೫) ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ -
 ೧) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ
 ೨) ಔಚಿತ್ಯ
 ೩) ಗುಣ
 ೪) ರೀತಿ
- ೬) ರೀತಿರಾತ್ಮಕಾವ್ಯಸ್ಯಃ ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು -
 ೧) ರುದ್ರಟ
 ೨) ಮಮ್ಮಟ
 ೩) ವಾಮನ
 ೪) ಅಭಿನವಗುಪ್ತ
- ೭) ಕಾವ್ಯಜನನಿ -
 ೧) ಪ್ರತಿಭೆ
 ೨) ವ್ಯತ್ಯಾಸ
 ೩) ಸ್ಪೂರ್ತಿ
 ೪) ಅಭ್ಯಾಸ
- ೮) ಈತ ಒಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕ -
 ೧) ಶೆಲ್ಲಿ
 ೨) ಕುವೆಂಪು
 ೩) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನ್ಸೂರ್
 ೪) ಉದ್ಭಟ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ

೧೨

- ೧) ವೃತ್ತತ್ತಿ ಎಂದರೇನು?
- ೨) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- ೩) ಸಂಭೋಗ ಶೃಂಗಾರ ಎಂದರೇನು?
- ೪) ಚಿತ್ರತುರಗ ನ್ಯಾಯ ಎಂದರೇನು?
- ೫) ಭರತ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ ಮತ್ತು ರಸಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- ೬) ಸಂಭಾವನಾ ವಿರಹ ರಸವಿಘ್ನದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

- ೧) ಕಾವ್ಯಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಔಚಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಕವಿ ಮತ್ತು ಸಹೃದಯ ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು - ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.

८) चोखामेळा या संताचे गाव कोणते?

- अ) पंढरपूर ब) नरसी बामणी
क) मंगळवेढा ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- १) आद्य कवयित्री महदंबेची माहिती लिहा?
- २) 'अमृतानुभव' हा ग्रंथ ज्ञानेश्वरांनी कोणाच्या सांगण्यावरून व का लिहीला ते लिहा?
- ३) एकनाथ महाराजांच्या रुक्मिणी स्वयंवर या ग्रंथाची थोडक्यात माहिती लिहा.
- ४) सेना न्हावी या संताची माहिती लिहा.
- ५) मुक्ताबाई या संताच्या ताटीचे अभंग चा थोडक्यात परिचय द्या.
- ६) संत साहित्याचे वैशिष्ट्ये थोडक्यात लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- १) महानुभवपंथाच्या तत्त्वज्ञानाचा परिचय लिहा?
किंवा
२) संत ज्ञानेश्वर यांचा जीवन परिचय सांगून ग्रंथाची सविस्तर माहिती लिहा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

एक परखड संत म्हणून जनाबाईंच्या अभंगाचे वेगळेपण विशद करा.

Seat No.	

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
SANSKRIT (Special Paper – IX)
धर्मशास्त्र – धर्मशास्त्र मनुस्मृती ७ वा अध्याय (BA221576)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखित ।
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

04

- १) मनुस्मृत्यानुसारं राजा आपदर्थे ——— रक्षेत् ।
अ) जलम् ब) अन्नम् ।
क) दण्डः ड) धनम्
- २) व्यसनस्य च मृत्योश्च ——— कष्टमुच्यते ।
अ) दूताः ब) कलहः
क) व्यसनं ड) युध्दं
- ३) दण्डाकृति सैन्यरचना करणे या स ——— म्हणतात.
अ) वराहव्यूह ब) गरुडव्यूह
क) दण्डव्यूह ड) मकरव्यूह
- ४) युध्दे ——— न हन्यात् ।
अ) शस्त्रवंतं ब) साहसिनं
क) मुक्तकेशं ड) राजानं
- ५) उत्कृष्ट दास-दासीसाठी राजाने ——— पण वेतन द्यावे.
अ) 5 ब) 10
क) 8 ड) 6
- ६) ——— याच्या अभावामुळे वेन राजा नष्ट झाला.
अ) विनय ब) अन्न
क) लोभ ड) धन

- ७) ——— एव हि संधत्ते भिनत्त्येव च संहतान् ।
दूतस्तत्कुरुते कर्म भिद्यन्ते येन मानवः ।।
अ) गुप्तचरः
क) दूतः
ब) अमात्यः
ड) राजा
- ८) अनुरक्त स्थिरारम्भं ——— प्रशस्यते ।
अ) गुप्तचरः
क) दूतः
ब) अमात्यः
ड) लघुमित्रं

प्र.२ टिप्पणीं लिखत । (केवलं 4)

१२

टीपा लिहा. (फक्त 4)

- १) योद्ध्यांचे धर्म
- २) दुर्गः
- ३) तपत्यादित्यवच्चैष चक्षूंषि च मनांसि च । स्पष्टीकरण करा.
- ४) वेतन व्यवस्था
- ५) इंद्रियजय
- ६) परस्वादायिन व शठ रक्षाधिकाऱ्यांना दंड

प्र.३ १) मनुस्मृतीनुसार विद्या विचार सांगून विनय व वृद्धसमुद्देश सविस्तर सांगा किंवा

20

२) मनुस्मृतीनुसार व्यसन विचार सांगून तारतम्य सांगा

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

मनुस्मृतीच्या मते अमात्य व मन्त्री यांच्या नियुक्तीसाठी आवश्यक गुण सांगून त्यांचे परीक्षण कसे करावे यावर प्रकाश टाका.

Seat
No.

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper-IX)
Urdu Tanqeed (BA221586)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1) شبلی نعمانی کی وہ کون سی تنقیدی کتاب ہے جس میں انہوں نے دو مرثیہ گو شعراء کا تقابلی جائزہ لیا ہے؟

- (A) مقدمہ شعر و شاعری۔
 (B) شعر العجم۔
 (C) موازنہ غالب و اقبال۔
 (D) موازنہ انیس و دبیر۔

(2) اردو کی پہلی تنقیدی کتاب کا نام بتائیے؟

- (A) شعر العجم۔
 (B) نکات الشعراء۔
 (C) مقدمہ شعر و شاعری۔
 (D) آب حیات۔

(3) کس تنقید نگار کے تنقیدی نظریات میں مشرق و مغرب کے تنقیدی نظریات کی آمیزش ملتی ہے؟

- (A) کلیم الدین احمد۔
 (B) مولانا شبلی نعمانی۔
 (C) آل احمد سرور۔
 (D) مولانا حالی۔

(4) "احساس جب الفاظ کا جامہ پہن لیتا ہے تو شعر بن جاتا ہے۔" یہ نظریہ کس نقاد کا ہے؟

- (A) شبلی نعمانی۔
 (B) مولانا حالی۔
 (C) محمد حسین آزاد۔
 (D) نیاز فتح پوری۔

(5) "نقاد وہ مکھی ہے جو گھوڑے کو ہل چلانے سے روکتی ہے۔" یہ قول کس کا ہے؟

- (A) ٹی۔ ایس۔ ایلٹ۔
 (B) چیخوف۔
 (C) میتھو آرنلڈ۔
 (D) ملٹن۔

(6) کس تذکرہ نگار نے اپنے تذکرہ میں شاعروں کا ذکر حرفِ تہجی سے کیا ہے؟

- (A) نواب مصطفیٰ خان شیفٹہ۔
 (B) مرزا علی لطف۔
 (C) محمد حسین آزاد۔
 (D) میر تقی میر۔

(7) کس تنقید نگار نے سب سے پہلے صنف 'مرثیہ' کی تاریخ کو پیش کیا؟

- (A) مولانا حالی۔
(B) کلیم الدین احمد۔
(C) سید احتشام حسین۔
(D) شبلی نعمانی۔

(8) تذکروں میں شاعروں کے کلام پر جو اصلاحیں دی جاتی وہ کیا کہلاتی تھی؟

- (A) معنوی۔
(B) لفظی۔
(C) فکری۔
(D) وقتی۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) شبلی نعمانی کے تنقیدی نظریات پر مختصر روشنی ڈالیے؟

(2) تنقید کی اہمیت و افادیت پر اظہار خیال کیجیے؟

(3) مغربی تنقید کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ مختصر وضاحت کیجیے۔

(4) تذکرہ "شعراۓ اردو" پر روشنی ڈالیے؟

(5) تذکرہ "گلشن بے خار" پر مختصر تبصرہ کیجیے؟

(6) مشرقی تنقید سے کیا مراد ہے؟ وضاحت کیجیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) اردو تنقید کی روایت پر مفصل نوٹ قلمبند کیجیے؟

(2) تنقید کی تعریف بیان کرتے ہوئے ادبی تنقید کے اصول پر مفصل روشنی ڈالیے؟

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

مولانا الطاف حسین حالی کے تنقیدی نظریات کا مفصل جائزہ لیجیے؟

८) शिवदेवतीची ——— ज्योतिर्लिंगे प्रसिद्ध आहेत.

अ) ८

ब) १२

क) १०

ड) १८

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) उत्खलित साधने या विषयी थोडक्यात लिहा.
- २) वैदिक वाङ्मयाची थोडक्यात माहिती सांगा.
- ३) सिंधू संस्कृतीतील मातृदेवतेची माहिती लिहा.
- ४) वैदिक काळातील वरुण देवतेची माहिती थोडक्यात लिहा.
- ५) उत्तर वैदिक काळातील अश्वमेध यज्ञाची चर्चा करा.
- ६) वैष्णव संप्रदायातील भागवत गीतेचे महत्त्व सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) प्राचीन भारतीय धार्मिक इतिहासाच्या वाङ्मयीन साधनांची चर्चा करा.

किंवा

ब) भारतीय संस्कृतीमध्ये शैव संप्रदायाच्या योगदानाची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ ऋग्वेदामधील देवतांची वैशिष्ट्ये सांगून त्यांचे धार्मिक जीवनातील महत्त्व सांगा.

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - IX)
Religious History of Ancient India (BA221503)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) Which of the following is not an archaeological tool.
 - a) Inscriptions
 - b) Coins
 - c) Upanishads
 - d) Copperplate
- 2) Tripitaka is a tool related to _____ religion.
 - a) Jain
 - b) Buddhist
 - c) Vaishnava
 - d) None of these
- 3) _____ is the main tool to understand the religious life of the Indus Valley Civilization.
 - a) Coins
 - b) Script
 - c) Temple
 - d) Mahasnangriha
- 4) The seal of _____ found at Mohenjodaro is of special importance.
 - a) Tree
 - b) Pashupati
 - c) Animal
 - d) Lion
- 5) _____ is the first Vedas.
 - a) Samaveda
 - b) Rigveda
 - c) Yajurveda
 - d) Atharvaveda
- 6) In the post-Vedic period, the following had an important place in religious life:
 - a) Yuvaraj
 - b) Gramini
 - c) Amatya
 - d) Purohit
- 7) In the Vaishnava sect, _____ this book is considered important.
 - a) Bhagavata Purana
 - b) Arthasastra
 - c) Narada Purana
 - d) Manusmriti
- 8) Shivadevati's _____ Jyotirlingas are famous.
 - a) 8
 - b) 12
 - c) 10
 - d) 18

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write short answers about Utkhalit Sadhane.
 - b) Give a brief information about Vedic literature.
 - c) Write a brief information about the Mother Goddess in the Indus Valley Civilization.
 - d) Write a brief information about the Varuna Deity of the Vedic period.
 - e) Discuss the Ashwamedha Yajna of the Late Vedic period.
 - f) State the importance of the Bhagavad Gita in the Vaishnava sect.
- Q.3 Write a long answer. (Any One) 10**
- a) Discuss the literary devices of ancient Indian religious history.
- OR**
- b) Write a detailed account of the contribution of Shaivism to Indian culture.
- Q.4 Write a long answer 10**
- Describe the characteristics of the gods in Rigveda and explain their importance in religious life.

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) 'श्रम विभागाणी' ही संकल्पना सर्वप्रथम — यांनी मांडली.
अ) अँडम स्मिथ ब) रिकार्डो
क) कार्ल्स मार्क्स ड) माल्थस
- २) थॉमस माल्थस यांच्या मते अन्नधान्याचे उत्पादन — श्रेणीने वाढते.
अ) भुमीती ब) गणिती
क) शून्य ड) वरील सर्व
- ३) कार्ल मार्क्स यांच्या मते, भांडवलदार जास्तीत जास्त नफा — करून मिळवतो.
अ) भरपूर कष्ट ब) भांडवल गुंतवणुक
क) श्रमिकांची पिळवणूक ड) कौशल्याचा वापर
- ४) जगातील सर्व देश आर्थिकदृष्ट्या समाण पातळीवर असून शकत नाहीत असे — यांनी म्हटले.
अ) अँडम स्मिथ ब) थॉमस माल्थस
क) रिकार्डो ड) फ्रेडरिक जिस्ट
- ५) वस्तुमध्ये गरज पूर्ण करण्याची जी शक्ती असते तिला — असे म्हणतात.
अ) उपयोगिता ब) उत्पादन
क) नफा ड) तोटा
- ६) किंमत ठरण्याच्या प्रक्रियेत काळ या संकल्पनेला — यांनी महत्त्व दिले.
अ) रिकार्डो ब) डॉ.मार्शल
क) अँडम स्मिथ ड) कार्ल मार्क्स

- ७) कुझनेट् वक्र ——— शी संबंधित आहे.
 अ) आर्थिक विकास आणि निर्यात
 ब) आर्थिक विकास आणि आयात
 क) आर्थिक विकास आणि उत्पन्नातील विषमता
 ड) आर्थिक विकास आणि राष्ट्रीय उत्पन्न
- ८) प्रकट पसंती सिध्दांत ——— यांनी मांडला.
 अ) जे. के. अॅरो
 ब) डॉ.मार्थल
 क) अॅडम स्मिथ
 ड) पॉल ए. सॅम्यअलसन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) श्रमविभागणीचे गुण सांगा
- २) अंतर्गत बचतीचा अर्थ सांगा
- ३) 'छाया किंमती' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) 'उपयोगिता' ही संकल्पना स्पष्ट करा
- ५) 'अतिरिक्त मुल्य' ही स्पष्ट करा
- ६) जे.बी.से याचा बाजार नियम सांगा

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) फ्रेडरिक लिस्ट याचा संरक्षणवादाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
 किंवा
- २) रिकार्डो यांचा खंडाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.४ थॉमर्स माल्थस याचा लोकसंख्या विषयक सिध्दांत स्पष्ट करा

१०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics Paper - IX
History of Economic Thought (I) (BA221508)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The concept of 'Division of Labour' firstly put forth by _____.
a) Adam Smith b) Ricardo
c) Karl Marx d) Malthus
- 2) According to Thomas Malthus, Food Production increases _____ ratio.
a) Geometric b) Arithmetic
c) Zero d) All the above
- 3) According to Karl Marx capitalist gains maximum profit by _____.
a) Hard work b) Capital investment
c) Exploitation of workers d) Using skill
- 4) 'All countries of the world never be same at economical level' Said by _____.
a) Adam Smith b) Thomas Malthus
c) Ricardo d) Friedrich List
- 5) Wants satisfaction power of a commodity is called as _____.
a) Utility b) Production
c) Profit d) Loss
- 6) The concept of time elements is introduced in price analysis by _____.
a) Ricardo b) Dr. Marshall
c) Adam Smith d) Karl Marx
- 7) Kuznets curve is related with _____.
a) Economic development and Export
b) Economic development and import
c) Economic development and income inequality
d) Economic development and national income.
- 8) Revealed Preference theory put forth by _____.
a) K.J. Arrow b) Jr. Marshall
c) Adam Smith d) Paul A. Samuelson

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) State the merits of division of labour
 - 2) State the meaning of internal economies
 - 3) Explain the concept of shadow Prices.
 - 4) Explain the concept of utility
 - 5) Explain the concept of surplus value
 - 6) State the J. B. Say's law of market
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- 1) Explain Ane Friedrich List theory of protectionism
- OR**
- 2) Explain the Ricardian theory of rent
- Q.4 Explain the Thomas Malthus's theory of Population 10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Geography (Special Paper – IX)
Resource Geography (BA221518 - A)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 ४) स्टेन्सील वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) दगडी कोळसा, पेट्रोलियम व नैसर्गिक वायू ही----- प्रकारची साधनसंपत्ती आहे.
 अ) पुननिर्मित साधनसंपत्ती ब) अपुननिर्मित साधनसंपत्ती
 क) अजैविक साधनसंपत्ती ड) वरीलपैकी सर्व
- २) शाश्वत विकास म्हणजेच ----.
 अ) पर्यावरणाची कोणतीही हानी होऊ न देता केलेला सर्वांगीण प्रादेशिक विकास होय.
 ब) सर्व साधनसंपत्तीचा पूर्ण विकास करणे.
 क) लोकांचा आर्थिक स्तर सुधारणे.
 ड) सर्व समाजाच्या सर्व सामाजिक गरजांची पूर्तता करून विकास करणे.
- ३) मान्सून जंगले मुख्यतः ---- या देशांमध्ये आढळून येतात.
 अ) आशिया ब) दक्षिण अमेरिका
 क) युरोप ड) उत्तर अमेरिका
- ४) जंगलाखाली सर्वाधिक अधिक क्षेत्र ---- या खंडात आढळून येते.
 अ) आशिया ब) युरोप
 क) दक्षिण अमेरिका ड) आफ्रिका
- ५) जगामध्ये सर्वाधिक अभ्रकाचे उत्पादन ---- या देशांमध्ये होते.
 अ) भारत ब) ऑस्ट्रेलिया
 क) चीन ड) यु.एस.ए

- ६) धरण आणि जंगलामधील असणारा जलसाठा हे ——— प्रकारची साधनसंपत्ती
असून तिचा विनियोग भविष्यात करता येतो.
अ) संभाव्य ब) राखीव
क) पुनर्निर्मित ड) राष्ट्रीय
- ७) ——— हे सांस्कृतिक संसाधन आहे.
अ) खनिज तेल ब) नैसर्गिक वायू
क) रेल्वे ड) यापैकी काही नाही
- ८) जागतिक संवर्धन रणनीतीने सर्वप्रथम ‘शाश्वत विकास’ ही संकल्पना इ.स
———— मध्ये मांडली.
अ) १९८० ब) १९८१
क) १९८२ ड) १९८३

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) मानवी साधनसंपत्ती विकास – संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) लोखंडाचे प्रकार सांगून त्याचे गुणधर्म विषद करा.
- ३) जलसंवर्धनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ४) दगडी कोळशाचे जागतिक वितरण स्पष्ट करा.
- ५) मृदा धूपेची कारणे विषद करा.
- ६) ऊर्जा साधनसंपत्तीचा शाश्वत विकास संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) मृदा म्हणजे काय ते सांगून त्याचे वर्गीकरण योग्य उदाहरणासहीत स्पष्ट करा.
किंवा
ब) जंगले म्हणजे काय ते सांगून त्याचे प्रकार सांगा.

प्र.४ साधनसंपत्ती भूगोलची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप, व्याप्ती व महत्त्व स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Geography (Special Paper – IX)
Resource Geography (BA221518 - A)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams and give equations wherever necessary.
4) Use of stencil is allowed.

Q.1 Rewrite the sentences by choosing the correct alternatives. **08**

- 1) Coal, Petroleum and natural gas are the _____ resources.

 - a) Renewable
 - b) Non renewable
 - c) Abiotic
 - d) All of the above
- 2) Sustainable development is a _____.

 - a) development should take place without damaging the environment.
 - b) overall development of all various resources.
 - c) economic development of people.
 - d) development that meets the desires of all communities.
- 3) Monsoon forest is mainly found in the countries of _____.

 - a) Asia
 - b) South America
 - c) Europe
 - d) North America
- 4) Highest forest area is found in _____ continents.

 - a) Asia
 - b) Europe
 - c) South America
 - d) Africa
- 5) The largest producer of mica in the world is _____.

 - a) India
 - b) Australia
 - c) China
 - d) USA
- 6) Water in the dams and forests is a _____ resources which can be used in the future.

 - a) Potential
 - b) Reserve
 - c) Renewable
 - d) National
- 7) _____ is a cultural resource.

 - a) Mineral oil
 - b) Natural gas
 - c) Railway
 - d) None of them

- 8)** The word “Sustainable Development” used first time by World conservation Strategy in _____.
a) 1980 b) 1981
c) 1982 d) 1983

Q.2 Solve any four from following questions. 12

- State the concept of Human resource development.
- Types of iron ore with its characteristics.
- Importance of water conservation.
- World distribution of coal deposits.
- State the causes of soil erosion.
- Sustainable development of energy resources.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a)** Define soil and state its types with good examples.

OR

- b) What is mean by forest and state its types with characteristics.**

Q.4 Define resource geography and state its nature, scope and importance. **10**

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) ——— हे लोकसंख्या भूगोलाचे जनक आहेत.
अ) कार्ल रिटर
ब) हंटिंग्टन
क) जीन्स ब्रहन्स
ड) ग्लेन त्रिवार्था
- २) जागतिक लोकसंख्या दिन ——— रोजी साजरा केला जातो.
अ) ११ जुलै
ब) ११ ऑगस्ट
क) २१ जून
ड) २२ सप्टेंबर
- ३) लिंग गुणोत्तर = ——— / पुरुषांची संख्या $\times 1000$.
अ) स्त्रियांची संख्या
ब) एकूण लोकसंख्या
क) क्षेत्रफळ
ड) यापैकी नाही
- ४) भारतामध्ये कोरोनाचा पहिला रुग्ण ——— या राज्यात आढळला.
अ) केरळ
ब) उत्तर प्रदेश
क) कर्नाटक
ड) महाराष्ट्र
- ५) लोकसंख्या संक्रमण सिध्दांत ——— यांनी मांडला
अ) जॉन ग्रॅट
ब) थॉमस नोटेस्टियन
क) माल्थस
ड) डेव्हिस
- ६) ढोबळ मृत्युदर म्हणजे एका वर्षात दर ——— लोकसंख्येमागे होणारा मृत्यू होय.
अ) १०००
ब) १००
क) १०
ड) ५००

- ७) सध्या जगामध्ये लोकसंख्येच्या बाबतीत प्रथम क्रमांकाचा — देश आहे.
अ) ब्राझील
ब) कॅनडा
क) भारत
ड) चीन
- ८) — रूपात एचआयव्हीचा विषाणू मानवी शरीरात प्रवेश करतो.
अ) पाणी
ब) हवा
क) रक्त
ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) जन्मदर मापनाचे प्रकार सांगा.
- २) माल्थसच्या लोकसंख्या वाढीच्या सिध्दांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- ३) लोकसंख्या भूगोलाचे स्वरूप लिहा.
- ४) साक्षरतेचे परिणाम सांगा.
- ५) समाजावर कोविड-१९ परिणाम स्पष्ट करा.
- ६) जागतिक लोकसंख्या वितरण स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) मृत्यूदर म्हणजे काय? मृत्यूदराची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
किंवा
ब) एडस म्हणजे काय सांगून प्रतिबंधात्मक उपाय सांगा

प्र.४ लोकसंख्याच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक सांगा

20

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
GEOGRAPHY (Special Paper – IX)
Population Geography (BA221518 - B)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Use of stencils is allowed.
 4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) _____ is the founder of Population Geography.
 - a) Karl Ritter
 - b) Huntington
 - c) Jean Brunhes
 - d) Glenn Trewartha
- 2) The World Population Day is celebrated on _____.
 - a) 11 July
 - b) 11 August
 - c) 21 June
 - d) 22 September
- 3) Sex ratio = _____ / Male Population x 1000.
 - a) Female Population
 - b) Total Population
 - c) Area
 - d) None of these
- 4) The first Patient of Corona in India was found in the _____ State.
 - a) Kerala
 - b) Utter Pradesh
 - c) Karnataka
 - d) Maharashtra
- 5) The demographic transition theory was putforth by _____.
 - a) John Grant
 - b) Thomas & Notestein
 - c) Malthus
 - d) Devis
- 6) Crude Death Rate means Number of Death in a year per _____ Population
 - a) 10000
 - b) 1000
 - c) 100
 - d) 500
- 7) _____ is the First most Populous Country in World.
 - a) Brazil
 - b) Canada
 - c) India
 - d) China
- 8) HIV Virus transmitted into human body though _____ form.
 - a) Water
 - b) Air
 - c) Blood
 - d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) State the types of Fertility Measures.
 - b) Critically examine the Malthus theory of Population Growth.
 - c) Write a Nature of Population Geography.
 - d) State the Literacy Effects.
 - e) Explain the Effects of Covid-19 on Society.
 - f) Explain Population Distribution in the World.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) What is Mortality? Explain Causes and Effects of Mortality
- OR**
- b) What is AIDS and Write its Preventive Measures.
- Q.4 Explain the factors affecting the distribution of Population. 10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

HISTORY (Special Paper – IX)

Growth and Decline of the Maratha Power (1707 - 1818 A.D.) (BA221526)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) १२ ऑक्टोबर १७०७ रोजी छत्रपती शाहू व ——— यांच्यात खेडची लढाई झाली.
 अ) महाराणी ताराबाई ब) मुघल
 क) निजाम ड) यापैकी नाही
- २) मराठा आरमार प्रमुख कान्होजी आंग्रे यास ——— हा किताब होता.
 अ) खासखेल ब) सागर स्वामी
 क) सरखेल ड) फत्तेबहादुर
- ३) ——— यांनी दिल्लीवरून स्वराज्य, चौथाई व सरदेशमुखी या सनदा आणल्या.
 अ) बहिरोपंत पिंगळे ब) पेशवे बाळाजी विश्वनाथ
 क) नानासाहेब ड) कान्होजी आंग्रे
- ४) पेशवे बाळाजी विश्वनाथ यांच्या मृत्यूनंतर ——— हे पेशवेपदावर आले.
 अ) चिमाजी आप्पा ब) रघुजी भोसले
 क) पेशवे पहिले बाजीराव ड) बहिरोपंत पिंगळे
- ५) इ.स १७३९ साली चिमाजी आप्पाने ——— वसई जिंकून घेतली.
 अ) ब्रिटीशांकडून ब) फ्रेंचांकडून
 क) मुघलांकडून ड) पोर्तुगीजांकडून
- ६) ——— यांनी बंगाल-ओरिसा प्रदेशावर मराठा वर्चस्व प्रस्थापित केले होते.
 अ) मानाजी आंग्रे ब) दमाजी गायकवाड
 क) रघुजी भोसले ड) मुरारराव घोरपडे
- ७) बरारीघाटच्या लढाईत ——— यांचा मृत्यू झाला.
 अ) जयाची शिंदे ब) दत्ताजी शिंदे
 क) केदारजी शिंदे ड) जनकोजी शिंदे

८) तिसऱ्या पानिपत लढाईत पेशवे नानासाहेब यांचे थोरले पुत्र — हे ठार झाले.

अ) विश्वासराव

ब) रघुनाथराव

क) माधवराव

ड) नारायणराव

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) कोल्हापूरची राज्यक्रांती म्हणजे काय?

२) मराठा मंडळाविषयी थोडक्यात माहिती द्या.

३) पेशवे पहिले बाजीराव यांच्या पहिल्या दक्षिण मोहिमेची माहिती द्या.

४) चिमाजी अप्पा यांच्या वसई विजयाची माहिती द्या.

५) पेशवे नानासाहेब यांच्या तिसऱ्या उत्तर मोहिमेची माहिती द्या.

६) तिसऱ्या पानिपत लढाईची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) पेशवे बाळाजी विश्वनाथ यांची कामगिरी स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पेशवे पहिले बाजीराव यांच्या उत्तरेकडील साम्राज्य विस्ताराचा आढावा घ्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

इ.स १७६१ च्या तिसऱ्या पानिपत लढाईचे परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
HISTORY (Special Paper – IX)
Growth and Decline of the Maratha Power (1707 - 1818 A.D.) (BA221526)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) The battle of Khed between Chhatrapati Shahu and _____ took place on 12 October 1707.
 - a) Maharani Tarabai
 - b) Mughal
 - c) Nizam
 - d) None of these
- 2) Maratha Navy general Kanhoji Angre's award of _____.
 - a) Khaskhel
 - b) Sagarswami
 - c) Sarkhel
 - d) Fatte Bahadur
- 3) _____ brought the charters of Swarajya, Chauthai and Sardeshmukhi from Delhi.
 - a) Bahiro pant Pingale
 - b) Balaji Vishwanath
 - c) Nanasaheb
 - d) Kanhoji Angre
- 4) _____ become a Peshwa after the death of Peshwa Balaji Vishwanath.
 - a) Chimaji Appa
 - b) Raghuji Bhosale
 - c) Peshwa Bajirao I
 - d) Bahiro pant Pingale
- 5) Vasai was captured by Chimaji Appa from _____ in 1739 A. D.
 - a) British
 - b) French
 - c) Mughal
 - d) Portuguese
- 6) _____ had established Maratha dominace in Bengal-Orissa.
 - a) Manaji Angre
 - b) Damaji Gaikwad
 - c) Raghuji Bhosale
 - d) Murarrao Ghorpade
- 7) _____ was died in the battle of Bararighat.
 - a) Jayaji Shinde
 - b) Dattaji Shinde
 - c) Kedarji Shinde
 - d) Jankoji Shinde
- 8) _____ was the elder son of Nanasaheb died in the Third Battle of Panipat.
 - a) Viswasrao
 - b) Raghunathrao
 - c) Madhavrao
 - d) Narayanrao

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is meant by Revolution of Kolhapur?
- b) Give the short information about Maratha mandal.
- c) Give the information about Peshwa Bajirao's first Southern campaign.
- d) Give the information about Chimajiappa's Vasai victory.
- e) Give the information about Peshwa Nanasaheb's third Northern campaign.
- f) Explain the any two causes of Third battle of Panipat.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain the work of Peshwa Balaji Vishvanath.

OR

- b) Review the Northern expansion policy of Peshwa Bajirao I.

Q.4 Write detail answer of the following question. 10

Explain the effects of Third battle of Panipat, 1761.

POLITICAL SCIENCE (Special Paper - IX)
Introduction to International Politics (BA221562)

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

- ८) — यांनी आंतराष्ट्रीय राजकारणात १४ कलमी योजना मांडली.
 अ) हॅन्स मॉर्गेन्थॉ ब) महात्मा गांधी
 क) वुड्रो विल्सन ड) पंडीत नेहरू

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) वास्तवादी दृष्टीकोनाचे स्वरूप लिहा.
- २) राष्ट्रीय सत्तेत वाढ करण्यासाठी नेतृत्व या घटकाचे महत्त्व सांगा.
- ३) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा अर्थ व व्याख्या स्पष्ट करा.
- ४) परराष्ट्र धोरणाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ५) शिखर राजनयाचे गुण दोष लिहा.
- ६) राष्ट्रीय सत्तेच्या विज्ञान आणि तंत्रज्ञान या घटकाची चर्चा करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) राजनयज्ञांची कार्ये सविस्तर लिहा.

प्र.४ आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती आणि अभ्यासाविषयाची चर्चा करा. **१०**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - IX)
Introduction to International Politics (BA221562)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Hans J. Morgenthau wrote one of the following books is _____.
 a) Politics
 b) Politics among nations
 c) Republic
 d) Das Capital
- 2) Foreign Policy is implemented through the Ministry of _____.
 a) Finance
 b) Home
 c) External Affairs
 d) Defence
- 3) _____ is an essential element in International Politics.
 a) Power
 b) Reputation
 c) Moral value
 d) None of these
- 4) Which of the following thinkers is a supporter of the idealistic View?
 a) Russel
 b) Aldous Hucksley
 c) Woodrow Wilson
 d) All of these
- 5) _____ Diplomacy can take quick decisions.
 a) Personal or summit Diplomacy
 b) Preventive
 c) Secret
 d) None of these
- 6) The _____ in foreign Policy is an immutable factor.
 a) Population
 b) Geographical factor
 c) Science & Technology
 d) Ideology
- 7) _____ is among the following functions of diplomat.
 a) Representative of a Nation
 b) Protection of National Interest
 c) Reporting
 d) All of these
- 8) _____ Proposed a 14 Point Plan in International politics.
 a) Hans J. Morgenthau
 b) Mahatma Gandhi
 c) Woodrow Wilson
 d) Pandit Nehru

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write the nature of realistic approach.
 - b) Explain the importance of leadership factor in increasing national Power.
 - c) Explain the Meaning and defination of international Politics.
 - d) Briefly explain the nature of Foreign Policy.
 - e) Write the merits and demerits of summit Diplomacy.
 - f) Discuss the science and technology Component of National Power
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the objectives of Foreign Policy.
- OR**
- b) Write the functions of Diplomats.
- Q.4 Discuss the scope and subject of International Politics. 10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
PSYCHOLOGY (Special Paper - IX)
Abnormal Psychology (BA221572)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) अपरिचित जागेसंदर्भातील व्यक्तीला वाटणारी अकारण भीती म्हणजे ——— संकल्पना होय.
 अ) विकृतस्थल भयगंड ब) उच्चस्थान भयगंड
 क) जलभयगंड ड) यापैकी नाही.
- २) चिंतावस्था विकृतीसाठी मुलांना ——— उपचार पद्धती अधिक परिणामकारक आहे.
 अ) वर्तनवादी ज्ञान ब) कुटुंब
 क) खेळ ड) यापैकी नाही
- ३) इदमशी संबंधित ——— तत्त्वाशी असतो.
 अ) दुःखद ब) वास्तव
 क) सुखद ड) खेळ
- ४) 'स्व' प्रतिमेच्या महत्त्वावर ——— यांनी भर दिला.
 अ) कार्ल रॉजर्स ब) अँडलर
 क) बीक ड) मेसमर
- ५) ——— या विकृतीमध्ये शरीराचा अवयव निकामी होतो किंवा शरीराचे कार्य थांबल्याचे वाटते.
 अ) वेदन ब) कायिक
 क) रूपांतरण ड) दुःखद
- ६) ——— यांनी मानसिक विकृतीवर उपचार करण्यासाठी प्राणीय चुंबकत्व कल्पना संमोहनामध्ये विकसीत केली.
 अ) ऑगस्टीन ब) मेसमर
 क) बांदुरा ड) अँडलर

- ७) डी.एस.एम.चार.टी आर यांनी महत्वाचे वर्गीकरण ---- पातळीमध्ये केले आहे.
- अ) तीन ब) चार
- क) पाच ड) दोन
- ८) विशिष्ट कल्पनेच्या संदर्भात विचार करण्याची असमर्थता दर्शक वर्तन ---- विकृती होय.
- अ) अनिवार्यता ब) कृती
- क) दिशादर्शक ड) मनोविकृती

प्र.२ टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

१२

- १) सामान्य चिंता विकृती
- २) 'स्व' कलाजन्य दुश्चिंता
- ३) वेदना विकृती
- ४) रूपांतर विकृती
- ५) चिंता अनुभव
- ६) कलाजन्य विकृती

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

୨୦

- १) द्विध्रुवीय विभ्रमी विकृती स्पष्ट करा. किंवा
- २) अवसादाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

20

छिन्नमनस्कतेच्या विविध उपचारात्मक दृष्टिकोनाचे वर्णन करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
PSYCHOLOGY (Special Paper - IX)
Abnormal Psychology (BA221572)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ is the term used when people develop a fear of entering unfamiliar situation.
 - a) Agrophobia
 - b) Aerophobia
 - c) Aquaphobia
 - d) Any other
- 2) _____ therapy is more effective for children with anxiety disorder.
 - a) Cognitive-behavior
 - b) Family
 - c) Play
 - d) Any Other
- 3) _____ principle is related with ID.
 - a) Painful
 - b) Reality
 - c) Pleasure
 - d) Play
- 4) _____ emphasized the importance of the self image.
 - a) Carl Rogers
 - b) Adler
 - c) Beek
 - d) Mesmer
- 5) _____ disorder reports the loss of party or weakens the basic body function.
 - a) Pain
 - b) Somatization
 - c) Conversion
 - d) Painful
- 6) _____ developed the idea of animal magnetism in which hypnotism as treatment of mental disorder.
 - a) Augustin
 - b) Mesmer
 - c) Bandura
 - d) Alder
- 7) DSM IV-TR divided Mantal retardation in to _____ levels.
 - a) Three
 - b) Four
 - c) Five
 - d) Two
- 8) _____ behavior is the inability to stop thinking about particular idea.
 - a) Compulsive
 - b) Obsessive
 - c) Directive
 - d) Psychopathology

- Q.2 Write short notes. (Any Four)** **12**
- a) Generalized anxiety disorder
 - b) Hypochondriasis
 - c) Pain disorder
 - d) Conversion disorder
 - e) The experience of disorder
 - f) Somatization disorder
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain in detail the bipolar disorder.
- OR**
- b) Explain in detail the concept of depression.
- Q.4 Describe the various therapeutic approaches of Schizophrenia** **10**

Philosophy of Religion (BA221551)

कमाल गुणः ४०

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

04

- Page 1 of 4

- ८) हिंदु धर्मानुसार — हे पवित्र ग्रंथ आहे.
अ) बाईबल	ब) कुराण
क) वेद	ड) त्रिपिटक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) पुरुषार्थाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) टोळी धर्माची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) धर्म आणि विज्ञान यातील फरक स्पष्ट करा.
- ४) ज्ञान योगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ५) राष्ट्र धर्म स्पष्ट करा.
- ६) धर्मशास्त्र म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) हिंदू धर्माची महत्त्वाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) धर्माचे तत्त्वज्ञान आणि धर्मशास्त्र यातील भेद स्पष्ट करा.

प्र.४ धर्म आणि मोक्ष पुरुषार्थ स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper - IX)
Philosophy of Religion (BA221551)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is one of the way of Moksha.
a) Dharma
b) Artha
c) Kama
d) None of these
- 2) Jnana yoga is a way of _____.
a) Ajnyana
b) Aviveka
c) Moksha
d) None of these
- 3) There are _____ kinds of yoga.
a) Two
b) Three
c) Four
d) Five
- 4) _____ is a Bhakti.
a) Saguna
b) Religion
c) Atma
d) Artha
- 5) Prayer is _____ concept.
a) Religious
b) Moral
c) Immoral
d) None of these
- 6) Panchashila is _____ concept.
a) Sikhism
b) Christian
c) Hindu
d) Buddhism
- 7) Study of religious concepts is the subject matter of _____.
a) Moral
b) Saints
c) Education
d) Religion
- 8) According to Hindus, _____ are pure.
a) Bible
b) Kuran
c) Vedas
d) Tripitaka

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain the concept of purusharthas.
 - b) Explain the Concept of Tribal religion.
 - c) Distinguish between Religion and science.
 - d) Explain the nature of Dnyana yog.
 - e) Explain national religion.
 - f) What is theology?
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the principles of Hinduism.
- OR**
- b) Distinguish between philosophy of religion and theology.
- Q.4 Explain Darma and Moksha purusharthas. 10**

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) अनुसूचित जमाती हा शब्द कोणी वापरला?
अ) जी. एस. घुर्ये
ब) एस. व्ही. दुबे
क) आंद्रे बेंतेई
ड) भारताचे संविधान
- २) भारतीय आदिवासी समाजाचे वंशिक वर्गीकरण कोणी केले?
अ) मायकेल फुको
ब) फ्रान्सिस बेकन
क) बी. सी. गुहा
ड) यापैकी नाही
- ३) आदिवासी समाजास 'तथाकथित मुळचे रहिवासी' असे कोण म्हणतो?
अ) जी. एस. घुर्ये
ब) पी. व्ही. मदन
क) अमोल सांगवे
ड) गिलिन
- ४) भारतीय आदिवासी समाजाचे भौगोलिक क्षेत्र किती आहेत?
अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार
- ५) 'भारताचे आदिवासी' हे पुस्तक कोणी लिहिले?
अ) पी. व्ही. मदन
ब) ए. व्ही. ठक्कर
क) जी. एस. घुर्ये
ड) श्रीनिवासन
- ६) पारंपारिक आदिवासी विवाहाचे किती प्रकार आहेत?
अ) दोन
ब) तीन
क) चार
ड) पाच
- ७) ठाकर आदिवासी समाज कोणत्या राज्यात आढळतात?
अ) महाराष्ट्र
ब) केरळ
क) पंजाब
ड) नागालँड

- c) रोबर्ट लोईच्या मते "कुल हा ----- आप्तसंबंधिताचा समूह होय".
अ) एकपक्षीय ब) द्विपक्षीय
क) तृतीयपक्षीय ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) आदिवासी समाजाच्या अभ्यासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- २) भारताचे आदिवासींचे भौगोलिक वर्गीकरण
- ३) महाराष्ट्रातील भिल्ल आदिवासी समाजाची माहिती सांगा.
- ४) आदिवासी विवाहाचे कोणतेही दोन प्रकार सांगा.
- ५) आदिवासी मातृसत्ताक कुटुंबपद्धती.
- ६) कुळाची संकल्पना

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) आदिवासी समाजाची व्याख्या देऊन त्यांची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) आदिवासी कुटुंबाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा

प्र.४ आदिवासी विवाहाची वैशिष्ट्ये लिहा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - IX)
Sociology of Tribal Society (BA221581)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Who coined the term Scheduled Tribe?
 - a) G. S. Ghurye
 - b) S. V. Dube
 - c) Andre Bentey
 - d) Constitution of India
- 2) Who made the ethnic classification of Indian tribal society?
 - a) Michael Foucault
 - b) Francis Bacon
 - c) B. C. Guha
 - d) None of these
- 3) Who calls the tribal community 'so-called natives'?
 - a) G. S. Ghurye
 - b) P. V. Madan
 - c) Amol Sangve
 - d) Gillin
- 4) What are the geographical areas of Indian tribal society?
 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Four
- 5) Who wrote the book 'Tribal's of India'?
 - a) P. V. Madan
 - b) A. V. Thakkar
 - c) G. S. Ghurye
 - d) Srinivasan
- 6) How many types of traditional tribal marriage are there?
 - a) Two
 - b) Three
 - c) Four
 - d) Five
- 7) Thakar tribal society is found in which state?
 - a) Maharashtra
 - b) Kerala
 - c) Punjab
 - d) Nagaland
- 8) According to Robert Lowe "A clan is a _____ group of related".
 - a) Unilateral
 - b) Bilateral
 - c) Trilateral
 - d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain the importance of studying tribal society.
 - b) Geographical classification of Indian tribes.
 - c) Give information about Bhil tribal community in Maharashtra.
 - d) State any two types of tribal marriage.
 - e) Tribal matriarchal family system.
 - f) Concept of clan
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Define tribal society and explain its salient features.
- OR**
- b) Explain the characteristics of tribal family.
- Q.4 Write the characteristics of tribal marriage 10**

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English Compulsory
Literary Mindscapes - I (BA221500)

Day & Date: Monday, 05-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative 08

- 1) According to Dr. Abdul Kalam, what is India the largest producer in the world?

a) Coffee	b) Wheat
c) Rice	d) Milk
- 2) What was Phatik's deepest desire?

a) to belong and be loved	b) to be a ringleader
c) to be a boatsman	d) to become a teacher
- 3) According to William Shakespeare, _____ is the first stage of human life.

a) infancy	b) old age
c) being a student	d) death
- 4) What order does the king give the vizier?

a) to find expensive diamonds	b) to replace the queen
c) to find seven new brides	d) to kill the queen
- 5) How did the pupil view the schoolmaster?

a) silly and slow	b) soft and sassy
c) sad and shrewd	d) severe and stern
- 6) The poem 'Money Madness' is written by _____.

a) Oliver Goldsmith	b) D.H. Lawrence
c) Sarojini Naidu	d) William Shakespeare
- 7) Janavi drinks tea every morning.
(change the voice of the given sentence)

a) Tea is drinking by Janavi every morning.
b) Tea was drinking by Janavi every morning.
c) Tea is drunk by Janavi every morning.
d) Tea has been drinking by Janavi every morning.

- 8) Don't lose hope, keep _____ and you will surely succeed.
(Fill in the blank with choosing correct phrasal verb of the following alternatives)
a) going	b) going on
c) going with	d) going at

Q.2 Write short answers to the following questions. (Any Four) 12

- a) What were the four milestones in Dr. Abdul Kalam's Career?
- b) Why did Phatik feel suffocated in the big city?
- c) Why do men and women have exists and entrance in the play of life?
- d) Why is the Queen unsatisfied and seeks a rival?
- e) Describe the character of the village schoolmaster.
- f) How has money made the individual nervous, afraid and insecure?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) What is the importance of learning skills? Explain in detail.

OR

- b) What is the importance of 21st century skills? Explain in detail.

Q.4 Write down long answer of the following question. 10

What are the most important learning skills (The 4c's) of the 21st century?

Seat
No.

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper - X)
Literatures in English (BA221514)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences after choosing the correct alternative: 08

- 1) What is the name of the secret police in 1984?
a) The Thought Police b) The Ministry of Truth
c) The Inner Party d) The Outer Party
- 2) What is the ultimate punishment in 1984?
a) Vaporization b) Exile
c) Room 101 d) Execution
- 3) What is Winston's job at the Ministry of Truth?
a) He writes fiction b) He revises historical records
c) He monitors the people d) He is a translator for Newspeak
- 4) How are Stella and Blanche related?
a) They are cousins
b) They are friends
c) They are mother and daughter
d) They are sisters
- 5) What is the name of Blanche's family estate that she lost?
a) Belle Reve b) Elysian Fields
c) Southern Charm d) Belle Maison
- 6) What mode of transportation does Blanche take to arrive at Stella's place?
a) A bus and a train b) A taxi
c) A streetcar named Desire d) A horse carriage
- 7) What is symbolized by the "door" mentioned in 'The Wild Iris'?
a) Hope and opportunity b) Consciousness and survival
c) Silence and darkness d) Nature and beauty

- 8) Who does the poet invite to drink with him in 'Drinking Alone in the Moonlight'?
a) A group of friends	b) The moon and his shadow
c) The stars	d) The wind

Q.2 Answer the Following Questions (Any Four) 12

- a) Write in brief the features of Dystopian Literature.
- b) Write in short the characteristics of 20th Century Drama.
- c) What is the central philosophy conveyed in 'Desiderata'?
- d) Comment on the title of the poem 'The Will'.
- e) What is the significance of the title 'A Dream Within a Dream'?
- f) What is the subject matter of the poem 'Account'?

Q.3 Answer of the following (Any One) 10

- a) What are the themes described in 'A Street Car Named Desire'?

OR

- b) What internal and external conflicts lead to Blanche's psychological breakdown?

Q.4 Answer the following question 10

Comment on the Theme of Power and Control in 1984.

Set

P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
HINDI (Special Paper - X)
प्रयोजनमूलक हिंदी (BA221522)

वार, दिनांक : मंगलवार, ०६-०५-२०२५
समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

कमाल गुणः ४०

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.१ दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 04

- १) प्रयोजनमूलक हिंदी में प्रयुक्त 'प्रयोजन' शब्द का अर्थ ---- है।
अ) उन्नति
ब) प्रयोग
क) उद्देश्य
ड) महत्त्व
- २) "जीवन की आवश्यकताओं की पूर्ति के लिए उपयोग में लाई जाने वाली हिंदी ---- हिंदी है।
अ) विदेशी
ब) प्रयोजनमूलक
क) प्रवासी
ड) चित्रात्मक
- ३) Delivery इस अंग्रेजी शब्द के लिए हिंदी पारिभाषिक शब्द ---- है।
अ) वितरण
ब) लिखना
क) विषय
ड) साधन
- ४) Immediate action इस वाक्यांश के लिए ---- यह हिंदी पारिभाषिक शब्द प्रयुक्त होता है।
अ) आगे ले जाना
ब) उचित माध्यम से
क) विषय अनुरूप
ड) तत्काल कारवाई
- ५) "वह सभी कुछ जिससे आप कल तक अनजान थे, ---- है।"
अ) याद
ब) समाचार
क) संभाषण
ड) आवेदन
- ६) कार्यालय से संबंधित एक या सभी कर्मचारियों को संबोधित करते हुए जो सूचना लिखी जाती है उसे ---- कहते हैं।
अ) क्रयादेश पत्र
ब) पूछताछ पत्र
क) कार्यालय आदेश
ड) वाणिज्य पत्र

- ७) --- हिंदी समाचार पत्र है।
 अ) दैनिक भास्कर
 ब) दैनिक सकाळ
 क) दैनिक पुढारी
 ड) दैनिक सुराज्य
- ८) विभिन्न --- क्षेत्रों के प्रयुक्ति अनुरूप बनी शब्दावली को पारिभाषिक शब्द कहते हैं।
 अ) साहित्यिक
 ब) धार्मिक
 क) व्यवहार
 ड) चिकित्सक

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। (किन्हीं चार) १२

- १) प्रयोजनमूलक हिंदी से क्या तात्पर्य है?
- २) अपने महाविद्यालय में मनाए गए 'हिंदी दिवस समारोह' का वृत्तांत लिखिए।
- ३) ई-समाचार किसे कहते हैं?
- ४) कार्यालयीन पत्राचार से क्या तात्पर्य है?
- ५) कोश ग्रंथ से क्या तात्पर्य है?
- ६) सरकारी पत्र किसे कहते हैं?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दो में से एक) १०

- अ) प्रयोजनमूलक हिंदी की उपयोगिता स्पष्ट कीजिए।
अथवा
ब) प्रयोजनमूलक हिंदी की परिभाषा देकर स्वरूपगत विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ जनसंचार माध्यमों का परिचय देते हुए समाचार लेखन के तत्त्वों को स्पष्ट कीजिए। **१०**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
KANNADA (Special Paper – X)
Study of Kannada Grammar (BA221532)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

೧) ಕೇಶಿರಾಜ ಒಬ್ಬ -

೧) ಕವಿ

೨) ಕಾದಂಬರಿಕಾರ

೨) ಕತೆಗಾರ

೪) ವ್ಯಾಕರಣಕಾರ

೨) ಇದಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ -

೧) ಅಕ್ಷರ

೨) ಧ್ವನಿ

೨) ವಾಕ್ಯ

೪) ಅಕೃತಿಮಾ

೩) ಹಳೆಗನ್ನಡ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ -

೧) ಉಳ್

೨) ಅಲ್ಲಿ

೨) ಒಳ್

೪) ಗೆ

೪) ಅಆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಅಕ್ಷರಗಳು -

೧) ಸ್ವರಗಳು

೨) ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳು

೨) ನಾಮಿ

೪) ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಗಳು

೫) ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧಗೆ ಎಂದು ಕರೆದವನು -

೧) ನಾಗವರ್ಮ

೨) ನಾಗಚಂದ್ರ

೨) ಕೇಶಿರಾಜ

೪) ಶ್ರೀವಿಜಯ

೬) ವರ್ಗದ ಒಂದನೇ ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳು -

೧) ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ

೨) ಅನುನಾಸಿಕ

೨) ಮಹಾಪ್ರಾಣ

೪) ಅನುಸ್ವರ

೭) ಇವು ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಗಳು -

೧) ಅಆ

೨) ಐಔ

೨) ಸಷ

೪) ಉಊ

೮) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ಶಾಸನ -

೧) ಬಾದಾಮಿ

೨) ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ

೨) ಹಲಿಡಿ

೪) ಅರ್ಜುನವಾಡ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೨

- ೧) ಮಹಾಪ್ರಾಣವಂದರೇನು? ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳಾವುವು?
- ೨) ಕೇಶಿರಾಜನ ಕಾಲ ಯಾವುದು? ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- ೩) ಹಳಗನ್ನಡದ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- ೪) ನಾಮಿ
- ೫) ಯೋಗವಾಹ
- ೬) ಎರಡನೇ ನಾಗವರ್ಮ

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

- ೧) ಕೇಶಿರಾಜನ ಶುದ್ಧಗೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- ೨) ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸೋಧಾರಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
MARATHI (Special Paper - X)
उपयोजित मराठी (भाग 1) (BA221537)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) 'उपयोजित मराठी' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) ल.रा.नसिराबादकर ब) डॉ. कल्याण काळे
 क) नरेंद्र मारवाडे ड) डॉ. सु. रा. चुनेकर
- २) स्पर्धा परीक्षेतील मुलाखतीचा प्राथमिक उद्देश म्हणजे ——— होय.
 अ) चरित्र तपासणे ब) क्षमता तपासणे
 क) प्रशासकीय कौशल्ये तपासणे ड) यापैकी नाही
- ३) 'शेअर बाजार' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) महेशचंद्र कौशिक ब) जुई पालेकर
 क) प्रकाश परब ड) संजय लांडगे
- ४) एखाद्या व्यक्तीने आंतरजालावर लिहिलेले लेख यांना कोणती संज्ञा आहे?
 अ) विकीपीडिया ब) ब्लॉग
 क) ईमेल ड) ज्ञानकोश
- ५) 'बँकेतल्या कॅशियरसाठी' या शब्दास मराठीमध्ये कोणता शब्द आहे?
 अ) अर्थतज्ञ ब) रोखपाल
 क) खजांची ड) अधिकोशपाल
- ६) शेअरबाजारात समभाग खरेदीविक्री करणेसाठी स्वताचे कोणते खाते असावे?
 अ) सेव्हिंग खाते ब) क्रेडिट खाते
 क) डिमॅट खाते ड) वरील सर्व खाते
- ७) मराठी विकीपीडियाची सुरुवात केव्हा झाली?
 अ) १ मे २००३ ब) १ मे २००४
 क) १ मे २००५ ड) १ मे २००६

८) इ पत्र पोहचण्यासाठी किती वेळ लागतो?

अ) ६० सेकंद

ब) ०१ सेकंद

क) ३० सेकंद

ड) २० सेकंद

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) ई कॉमर्स म्हणजे काय?
- २) ब्लॉगलेखनाचे मागदर्शक तत्वे लिहा.
- ३) निबंध म्हणजे काय ते सांगून निबंधाचे प्रकार लिहा.
- ४) न्यायपालिकेतील रोजच्या वापरातील काही मराठी शब्द लिहा.
- ५) व्याकरणातील शब्दाच्या जाती लिहा.
- ६) उपयोजित मराठीतून विविध रोजगाराच्या संधी थोडक्यात लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) स्पर्धा परीक्षेतील मुलाखत कौशल्य या विषयी उपयोजित मराठीचे महत्त्व सविस्तर लिहा.

किंवा

- २) सहकार, न्यायपालिका व बँक यांमधील मराठी भाषेचे महत्त्व याविषयी माहिती लिहा.

प्र.४ ई मराठी लेखनाबद्दल उपयोजित मराठीचे महत्त्व विशद करा.

१०

- ७) ——— हे आदिकाव्य आहे.
अ) महाभारत ब) रामायण
क) मेघदूत ड) कुमारसंभव
- ८) संस्कृत भाषा ब्राह्मी, देवनागरी व ——— लिपीत लिहिली गेली.
अ) खरोष्ट्र ब) हिन्दी
क) कन्नड ड) मराठी

प्र.२ टिप्पणीं लिखत । केवलं 4
टीपा लिहा. फक्त 4

१२

- १) नाट्यवेदः
- २) काव्यलक्षणम्
- ३) खरोष्ठी
- ४) भास
- ५) नाट्यासाठी नट व नटी
- ६) पञ्चतन्त्र

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- १) चम्पूकाव्याचा परिचय द्या.
किंवा
२) वैदर्भी शैली व कौशिकी वृत्ति यांची माहिती थोडक्यात सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

कालिदासाच्या साहित्य कृतींचा परिचय द्या.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper-X)
Urdu Ki Adbi Tahrikein (BA221587)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابابی پرچے میں لکھیے۔

(1) علی گڑھ تحریک کی ابتداء----- سے ہوئی۔

- (A) غازی پور۔
 (B) علی گڑھ۔
 (C) لکھنؤ۔
 (D) رامپور۔

(2) اُردو کے پہلے نقاد کون ہیں؟

- (A) فراق۔
 (B) حالی۔
 (C) میر۔
 (D) ذکا اللہ۔

(3) سائنٹفک سوسائٹی کی بنیاد کس نے ڈالی؟

- (A) سر سید۔
 (B) شبلی۔
 (C) حالی۔
 (D) چراغ علی۔

(4) اُردو کے پہلے ناول کا نام بتائیے۔

- (A) توبۃ النصوح۔
 (B) بناء النعاش۔
 (C) مراۃ العروس۔
 (D) ابن الوقت۔

(5) بقول----- "انسان بے پر ہونے کے باوجود اُڑنے کی طاقت رکھتا ہے"

- (A) ایلپیٹ۔
 (B) افلاطون۔
 (C) روسو۔
 (D) سگمنٹ فرائڈ۔

(6) اُردو کے رومانوی شاعر کون ہیں؟

- (A) اختر حسین رائے پوری۔
 (B) اختر انصاری۔
 (C) اختر شیرانی۔
 (D) اختر بیابانی۔

(7) ایک شاعر کا انجام کس کا افسانہ ہے؟

- (A) مجنوں گور کھپوری۔
(B) نیاز فتح پوری۔
(C) فراق گور کھپوری۔
(D) نذیر فتح پوری۔

(8) ترکی سفارت خانے میں سجاد حیدر یلدرم کی سفارش کس نے کی؟

- (A) کرنل ہالرائڈ۔
(B) سر سید۔
(C) ولیم میور۔
(D) پرنسپل ماریس۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) رومانوی تحریک کے متعلق مفکرین کے خیالات بیان کیجیے۔

(2) منشی سجاد حسین کا تعارف لکھیے۔

(3) رومانوی شاعر اور ان کی شاعری۔

(4) پنڈت رتن ناتھ سرشار کا تعارف لکھیے۔

(5) رومانوی نثر نگار اور ان کی نثری خدمات۔

(6) مرزا مچھو بیگ ستم ظریف کا تعارف لکھیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) نیاز فتح پوری اور مہدی افادی کے متعلق تفصیلی معلومات دیجیے۔

(2) سجاد حیدر یلدرم اور اختر شیرانی کے متعلق تفصیلی معلومات دیجیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

مولانا حالی اور شبلی نعمانی کے متعلق بنیادی اور ضروری معلومات دیجیے۔

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Economics (Special Paper - X)
Economics of Development (I) (BA221509)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) वास्तव राष्ट्रीय उत्पन्नातील वाढ म्हणजे ——— होय.
 अ) आर्थिक विकास ब) आर्थिक वाढ
 क) गरिबी ड) चलन वाढ
- २) अविकसित राष्ट्रांचा प्रमुख व्यवसाय ——— असतो.
 अ) व्यापार ब) शेती
 क) उद्योग ड) पर्यटन
- ३) अमर्याद श्रमपुरवठ्याद्वारे आर्थिक विकास हा शोधनिबंध ——— यांनी मांडला.
 अ) आर्थर लेविस ब) मार्शल
 क) रिकार्डो ड) रोस्टो
- ४) अँडम स्मिथच्या मते ——— हे आर्थिक प्रगतीचे अभिकर्ते आहेत.
 अ) शेतकरी ब) उत्पादक
 क) व्यावसायिक ड) वरील सर्व
- ५) ——— हे अर्थव्यवस्थेतील प्राथमिक क्षेत्र म्हणून ओळखले जाते.
 अ) सेवा क्षेत्र ब) उद्योग क्षेत्र
 क) शेती क्षेत्र ड) यापैकी नाही
- ६) शाश्वत शेती म्हणजे काय?
 अ) कृत्रिम शेती ब) नैसर्गिक शेती
 क) भांडवली शेती ड) व्यावसायिक शेती
- ७) सेवा क्षेत्रात ——— चा समावेश होतो.
 अ) शेती ब) उद्योग
 क) मासेमारी ड) बँकींग

- ८) ----- या देशात मानवी विकास निर्देशांक सर्वाधिक आहे.
अ) भारत ब) अमेरिका
क) नॉर्वे ड) फ्रान्स

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) आर्थिक वृद्धी म्हणजे काय?
- २) अविकसित अर्थव्यवस्थेची लक्षणे लिहा.
- ३) रिकार्डोच्या सिद्धांताची गृहिते सांगा.
- ४) अमर्त्य सेन यांचा क्षमता विकास दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- ५) नवीन कृषी तंत्रज्ञानाचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ६) मानवी विकासावर परिणाम करणारे घटक सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) आर्थिक विकासातील अडथळे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) अँडम स्मिथ यांचा आर्थिक विकासाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.४ आर्थिक विकासातील शेतीची भूमिका स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - X)
Economics of Development (I) (BA221509)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The growth in real national income means _____.
 a) Economic development b) Economic growth
 c) Poverty d) Inflation
- 2) Main occupation of underdeveloped countries is _____.
 a) Trade b) Agriculture
 c) Industry d) Tourism
- 3) _____ has put research article of economic development with unlimited supplies of labour.
 a) Aurther Lewis b) Marshal
 c) Recardo d) Rostow
- 4) According to Adam Smith, _____ is Agent of Economic Growth.
 a) Farmer b) Productor
 c) Business man d) All of above
- 5) _____ sector is identified as Primary sector in economy.
 a) Service b) Industry
 c) Agriculture d) None of the above
- 6) Sustainable Agriculture means _____.
 a) Artificial agriculture b) Natural agriculture
 c) Capital agriculture d) Professional agriculture
- 7) _____ is included in service sector.
 a) Agriculture b) Industry
 c) Fishery d) Banking
- 8) Human Development Index is highest in _____ country.
 a) India b) America
 c) Norway d) France

- Q.2 Write short answer of the following questions. (Any Four) 12**
- a) What is mean by economic growth?
 - b) Characteristics of underdeveloped economy.
 - c) State the assumptions of Recardo's theory.
 - d) Explain the Amartya Sen's capability development approach.
 - e) Explain the meaning of New Agriculture Technology.
 - f) State the factors affecting human development.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the obstacles of economic development.
- OR**
- b) Explain the Adam Smith's Economic Development Theory.
- Q.4 Explain the role of agriculture in economic development. 10**

Seat No.	

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
History (Special Paper - X)
History of Modern World (1870AD-2000AD) (BA221527)

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) बिस्मार्क ——— चा चॅन्सेलर होता.
अ) इटली
क) ऑस्ट्रिया
ब) जर्मनी
ड) रशिया
- २) ——— याने 'रक्तरंजित व कणखर' धोरणाचा पुरस्कार केला.
अ) बिस्मार्क
क) अलेक्झांडर पहिला
ब) मेटर्निक
ड) जेरेमी बेंथम
- ३) प्रो.शूमन यांच्या मते, 'परक्या देशातील प्रजेवर बलप्रयोग व हिंसक मार्गाने लादलेली सत्ता म्हणजे ——— होय'.
अ) समाजवाद
क) साम्राज्यवाद
ब) राष्ट्रवाद
ड) यापैकी नाही
- ४) १९ व्या शतकापूर्वी ——— खंडाला अज्ञातखंड असे संबोधले जात होते.
अ) आशिया
क) अफ्रिका
ब) युरोप
ड) उत्तर अमेरिका
- ५) इ.स. ——— मध्ये पहिल्या महायुद्धाचा शेवट झाला.
अ) १९१४
क) १९१७
ब) १९१६
ड) १९१८
- ६) अमेरिकन राष्ट्राध्यक्ष ——— यांनी चौदा कलमे मांडली.
अ) अब्राहम लिंकन
क) वुड्रो विल्सन
ब) थिओडोर रूझवेल्ट
ड) यापैकी नाही

७) इ.स. १९१७ च्या रशियन राज्यक्रांतीपूर्वी रशियामध्ये ---- घराण्याची राजसत्ता होती.

अ) मुघल	ब) रोमॅनॉव्ह
क) बुरबॉन	ड) मांचू

८) ---- हा रशियातील बोल्शेविक क्रांतीचा नेता होता.

अ) राजकुमार लॉव्ह	ब) लेनिन
क) केरेन्स्की	ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) त्रिराष्ट्र मैत्री कराराविषयी माहिती द्या.
- २) नव साम्राज्यवादाचा अर्थ सांगा.
- ३) नव साम्राज्यवादाची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.
- ४) पहिल्या महायुद्धाचे तत्कालिक कारण सांगा.
- ५) राष्ट्रसंघाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ६) बोल्शेविक क्रांती म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) बिस्मार्कच्या अंतर्गत धोरणाचा सविस्तर आढावा घ्या.
किंवा

- २) इ. स. १९१७ च्या रशियन राज्यक्रांतीची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.४ पहिल्या महायुद्धाचे परिणाम स्पष्ट करा.

१०

Set

P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper - X)
History of Modern World (1870AD-2000AD) (BA221527)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct options.

08

- 1) Bismarck was chancellor of _____.
a) Italy b) Germany
c) Austria d) Russia
- 2) _____ accepted blood and Iron policy.
a) Bismarck b) Metternich
c) Alexander I d) Jeremy Bentham
- 3) Shuman says,'_____ is the imposition by force and violence of alien rule upon subject people'.
a) Socialism b) Nationalism
c) Imperialism d) None of these
- 4) The _____ continent was called as Dark continent before 19th century.
a) Asia b) Europe
c) Africa d) North America
- 5) The First World War ended in _____.
a) 1914 b) 1916
c) 1917 d) 1918
- 6) American president _____ was placed fourteen points.
a) Abraham Lincoln b) Theodor Roosevelt
c) Woodrow Wilson d) None of these
- 7) Before the Russian Revolution of 1917, Russia was ruled by the _____ dynasty.
a) Mughal b) Romanov
c) Bourbon d) Manchoo
- 8) _____ was the leader of Bolshevik revolution.
a) Prince Elov b) Lenin
c) Kerensky d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Give the information about Triple alliance.
 - b) State the meaning of New Imperialism.
 - c) Explain the any two causes of New Imperialism.
 - d) State the immediate cause of First World War.
 - e) Explain the objectives of League of Nations.
 - f) What is meant by Bolshevik Revolution?
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Review the internal policy of Bismarck.
- OR**
- b) Explain the causes of Russian Revolution, 1917 A.D.
- Q.4 Explain the effects of World War I. 10**

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) पारंपरिक दृष्टिकोन कशावर भर देतो?
अ) मूल्यावर
ब) मूल्यमुक्त
क) तथ्य
ड) यापैकी नाही
- २) 'दी पोलिटीकल सिस्टम' हे पुस्तक कोणी लिहिले?
अ) आल्मंड
ब) ईस्टन
क) पॉवेल
ड) ऑर्थर बेंटले
- ३) आधुनिक तुलनात्मक राज्यशास्त्राचा जनक खालीलपैकी कोणास म्हणतात?
अ) लास्की
ब) मिल
क) मॅकिआव्हेली
ड) यापैकी नाही
- ४) खाली दिलेल्यापैकी रचनात्मक-कार्यवादी दृष्टिकोन कोणी मांडला?
अ) आल्मंड
ब) पॉवेल
क) डेव्हिड ईस्टन
ड) यापैकी नाही
- ५) खालीलपैकी कोणी वर्तनवादी दृष्टिकोन मांडला?
अ) बेंटले
ब) डेव्हिड ईस्टन
क) आल्मंड
ड) यापैकी नाही
- ६) खालीलपैकी कोणत्या देशाची राज्यघटना अलिखित घटना म्हणून ओळखली जाते?
अ) इंग्लंड
ब) अमेरिका
क) स्वित्झर्लंड
ड) यापैकी नाही
- ७) खालीलपैकी कोणत्या देशात दुहेरी न्यायव्यवस्था आहे?
अ) इंग्लंड
ब) अमेरिका
क) दोन्ही
ड) यापैकी नाही

- ८) खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य जुळली आहे?
 अ) अमेरिका-राष्ट्राध्यक्ष ब) स्वित्झर्लंड-राजपद
 क) इंग्लंड-हुकूमशाही ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) तुलनात्मक राजकारणाचा अर्थ व व्याख्या
- २) पारंपरिक दृष्टिकोन
- ३) वर्तनवादी दृष्टिकोन
- ४) अमेरिकेचा राष्ट्राध्यक्ष
- ५) अमेरिकेच्या राज्यघटनेची चार वैशिष्ट्ये लिहा.
- ६) इंग्लंडचा राजा भूमिका

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

- अ) इंग्लंडच्या मंत्रिमंडळाची अधिकार व कामे सविस्तर स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) स्वित्झर्लंडच्या राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

प्र.४ रचनात्मक-कार्यवादी दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper – X)
Comparative Government & Politics (BA221563)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:

08

- 1) What does the traditional approach emphasize?
 - a) Value
 - b) Value free
 - c) Fact
 - d) None of the Above
- 2) Who wrote the book 'The Political System'?
 - a) Almond
 - b) Easton
 - c) Powell
 - d) Arthur Bentley
- 3) Who among the following is called the father of modern comparative political science?
 - a) Laski
 - b) Mil
 - c) Machiavelli
 - d) None of the Above
- 4) Who among the following proposed the structural-functional approach?
 - a) Almond
 - b) Powell
 - c) David Easton
 - d) None of the above
- 5) Who among the following presented the behavioral approach?
 - a) Bentley
 - b) David Easton
 - c) Almond
 - d) None of the above
- 6) Which of the following country's constitution is known as an unwritten constitution?
 - a) UK
 - b) USA
 - c) Switzerland
 - d) None of the above
- 7) Which of the following countries has a dual judicial system?
 - a) UK
 - b) USA
 - c) Both
 - d) None of the above
- 8) Which one of the following pairs is correctly matched?
 - a) USA- President
 - b) Swiss- Kingship
 - c) England- Dictatorship
 - d) None of the above

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Meaning of comparative politics.
 - b) Traditional Approach
 - c) Behavioral Approach
 - d) President of Swiss Confederation.
 - e) Four of Characteristics of United Kingdom Constitutions
 - f) King of the United Kingdom
- Q.3 Broad Question. (Any One)** **10**
- a) Write in detail the powers and functions of the Cabinet of England.
- OR**
- b) Write in detail the characteristics of the Constitution of Switzerland.
- Q.4 Explain the structure-functional approach in detail.** **10**

Seat No.	

**Psychology (Special Paper–X)
Psychological Testing (BA221573)**

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

- ७) चाचणी गुणांकातील सातत्याच्या स्पष्टीकरणासाठी — संकल्पनेचा वापर केला जातो.
- अ) विश्वसनियता ब) मानक
क) यथार्थता ड) शतमक
- ८) परिक्षार्थीची चाचणी देण्याची रुची आणि सहकार्य वाढविण्याच्या संदर्भातील परीक्षकांच्या प्रामाणिक प्रयत्नांना — असे म्हणतात.
- अ) मानक ब) चिंता
क) संवादित्व ड) चाचणी

प्र.२ पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- १) अर्ध विभाजन विश्वसनियता म्हणजे काय?
- २) वय आणि दर्जा मानक म्हणजे काय?
- ३) चाचणी अंमलबजावणी प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ४) सैध्दांतीक रचना यथार्थता म्हणजे काय?
- ५) चाचणीच्या अंमलबजावणीवर परीक्षक कसा प्रभाव पाडू शकतो?
- ६) शतमक स्थान म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

၃၀

- अ) मानसशास्त्रीय चाचणी म्हणजे काय ते सांगून मानसशास्त्रीय चाचणीचे विविध उपयोग स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) यथार्थता म्हणजे काय? भविष्यकथनात्मक आणि आशयाची यथार्थता स्पष्ट करा.

प्र.४ विश्वसनियतेची व्याख्या देवून चाचणी पुर्नचाचणी विश्वसनियता तसेच पर्यायी स्वरूपाची विश्वसनियता स्पष्ट करा.

20

Set

P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Special Paper–X)
Psychological Testing (BA221573)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blank (Multiple choice)

08

- 1) The validity of test always decided by taking help of _____.
a) emotion b) Norms
c) external criterion d) aptitude
- 2) The temporal stability of test score were observed in _____ reliability.
a) test-retest b) odd-even
c) equivalent form d) split-half
- 3) Army Alfa and Army Beta are _____ test.
a) Attitude b) group
c) individual d) interest
- 4) _____ validity is confirmed by a systematic examination of test content
a) Predictive b) Face
c) Content d) Construct
- 5) Percentile scores are expressed in terms of the percentage of person in the sample who fall below a given _____.
a) raw score b) standard score
c) norms d) IQ.
- 6) Generally the score of psychological test is analysed by taking help of _____.
a) validity b) norms
c) reliability d) attitude
- 7) The concept of _____ has been used to cover several aspects of score consistency.
a) reliability b) norms
c) validity d) Percentile

- 8)** The sincere effort of examiner to increase interest and co-operation of examinee known as _____.
a) norms b) anxiety
c) rapport d) test

Q.2 Answer the following (Any Four)

12

- What is split - half reliability?
- What are the age and grade norms?
- Explain the procedure of test administration.
- What is construct validity?
- How examiner influence on test administration?
- What is percentile rank?

Q.3 Answer any one of the following.

10

- a)** What is Psychological test? Explain various uses of Psychological test.
- OR**
- b)** What is validity? Explain predictive and content validity.

Q.4 Define reliability. Explain test-retest and alternate form reliability.

10

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Philosophy (Special Paper - X)
Social Philosophy (BA221552)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.

०८

- १) 'समाजाचा अभ्यास' हा ——— चा अभ्यास विषय आहे.
 अ) समाजशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
 क) अर्थशास्त्र ड) तर्कशास्त्र
- २) ——— म्हणजे समाजाचे एक उत्क्रांत रूप होय.
 अ) विश्व ब) राज्य
 क) कुटुंब ड) व्यक्ति
- ३) सामाजिक तत्त्वज्ञान ही एक ——— ची शाखा आहे.
 अ) तर्कशास्त्र ब) भूगोल
 क) तत्त्वज्ञान ड) ज्ञानशास्त्र
- ४) हुंडा हे एक सामाजिक ——— आहे.
 अ) ध्येय ब) मूल्य
 क) दुरित ड) यापैकी नाही
- ५) द रिपब्लिक हा ग्रंथ ——— याने लिहिला.
 अ) अरिस्टॉटल ब) प्लेटो
 क) हयूम ड) कान्ट
- ६) कार्ल मार्क्स हा ——— विचारवंत आहे.
 अ) अमेरिकन ब) जर्मन
 क) ग्रीक ड) फ्रेंच
- ७) ——— ही संस्था होय.
 अ) श्रम ब) दुरित
 क) कला ड) यापैकी नाही

८) समाज — असते.

अ) परिवर्तनीय

ब) अपरिवर्तनीय

क) काल्पनिक

ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) राज्य म्हणजे काय?

२) राष्ट्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.

३) सामाजिक तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास विषय काय आहे?

४) जात म्हणजे काय?

५) सहकार्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

६) समाजातील संघर्ष स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिक परिवर्तन आणि सामाजिक प्रगती यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.४ हुंडा एक सामाजिक दुरित आहे, स्पष्ट करा.

१०

Set

P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper - X)
Social Philosophy (BA221552)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket: 08

- 1) 'Study of society' is the subject matter of _____.
a) Sociology
b) Political science
c) Economics
d) Logic
- 2) _____ is an evolution form of society.
a) World
b) State
c) Family
d) Individual
- 3) Social philosophy is a branch of _____.
a) Logic
b) Geography
c) Philosophy
d) Epistemology
- 4) Dowry is a social _____.
a) Aim
b) Ideal
c) Evil
d) None of these
- 5) The republic is written by _____.
a) Aristotle
b) Plato
c) Hume
d) Kant
- 6) Karl Marx is _____ thinker.
a) American
b) German
c) Greek
d) French
- 7) _____ is institution.
a) Work
b) Evil
c) Art
d) None of these
- 8) Society is _____.
a) Variable
b) Invariable
c) Imaginary
d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) What is state?
 - b) Explain the nature of nation.
 - c) What is the subject matter of social philosophy?
 - d) What is cast?
 - e) Explain the importance of co-operation.
 - f) Explain the Conflicts in society.
- Q.3 a) Explain the characteristics of society. 10**
- OR**
- b) Distinguish between social change and progress.**
- Q.4 Explain dowry as a social evil. 10**

Set

P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sociology (Special Paper - X)
Industrial Sociology (BA221582)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) संघटनेचे ——— प्रकार आहेत.
अ) दोन
क) चार
ब) तीन
ड) पाच
- २) उद्योगधंद्यातील अधिकारी तंत्राचे ——— प्रकार आहेत.
अ) दोन
क) चार
ब) तीन
ड) पाच
- ३) कार्यकारीच्या तणावाचे वर्गीकरण कोणी केले?
अ) फ्रेडरिक टेलर
क) हेन्री फेयॉल
ब) इ. व्ही. स्नायडर
ड) अँडम स्मिथ
- ४) कारखाना उत्पादन पद्धतीची सुरुवात ——— शतकात झाली.
अ) सतराव्या
क) एकोणिसाव्या
ब) अठराव्या
ड) विसाव्या
- ५) सरंजामशाही ची सुरुवात ——— शतकात झाली.
अ) अकराव्या
क) तेराव्या
ब) बाराव्या
ड) चौदाव्या
- ६) संघ पद्धतीची सुरुवात ——— शतकात झाली.
अ) अकराव्या
क) तेराव्या
ब) बाराव्या
ड) चौदाव्या
- ७) औद्योगिक संघटनेचा सिद्धांत ——— यांनी मांडला.
अ) मस्टरबर्ग
क) हेन्री फेयॉल
ब) पी. गिन्सबर्ग
ड) अँडम स्मिथ

- ८) खालीलपैकी कोणते कारखाना उत्पादन पद्धतीचे महत्त्वाचे वैशिष्ट्य आहे?
 अ) भांडवली गुंतवणुक ब) उत्पादन प्रक्रियेचे केंद्रीकरण
 क) श्रम विभाजन ड) निश्चित बाजारपेठ

प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२

- १) औद्योगिक समाजशास्त्राचे अभ्यासविषय स्पष्ट करा.
- २) कार्यकारीच्या आकांक्षा स्पष्ट करा.
- ३) मॅनोरियल उत्पादन पद्धती स्पष्ट करा.
- ४) हेन्री फेयोल यांचे संघटनेविषयक सिद्धांतातील तत्वे सांगा.
- ५) घरगुती उत्पादन पद्धती / गृहोद्योग उत्पादन पद्धतीच्या न्हासाची कारणे स्पष्ट करा.
- ६) औद्योगिक समाजशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०

- अ) औद्योगिक समाजशास्त्र म्हणजे काय? औद्योगिक समाजशास्त्राचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) कार्यकारीच्या आकांक्षा आणि ताण विषद करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. १०

उद्योगधंद्यातील अधिकारी तंत्र विशद करा.

Set

P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - X)
Industrial Sociology (BA221582)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below.

08

- 1) Types of organization are _____.
a) 2
b) 3
c) 4
d) 5
- 2) Types of authorization techniques are _____.
a) 2
b) 3
c) 4
d) 5
- 3) Who classified the Strain of executive?
a) Fedrick Tailor
b) E. V. Schinider
c) Henry Feyol
d) Adam Smith
- 4) Factory production system is started in _____ century.
a) 17th
b) 18th
c) 19th
d) 20th
- 5) Manorial system is started in _____ century.
a) 11th
b) 12th
c) 13th
d) 14th
- 6) Guild system is started in _____ century.
a) 11th
b) 12th
c) 13th
d) 14th
- 7) Theory of organization is propounded by _____.
a) Musterberg
b) P. Ginsberg
c) Henry Feyol
d) Adam Smith
- 8) Which of the following is important characteristics of factory production system?
a) Capital Investment
b) Centralization of production
c) Division of labour
d) Definite market

Q.2 Write short answer. (Any Four) 12

- a) Explain the subject matter of Industrial Sociology.
- b) Explain the aspirations of the executive.
- c) Explain manorial system of production.
- d) State the principles of organization in Henry Fayol's theory.
- e) Explain the causes of demerits of domestic production system.
- f) Explain the significance of Industrial Sociology.

Q.3 Answer any one of the following questions. 10

- a) What is Industrial Sociology? Explain subject matter of Industrial Sociology.

OR

- b) Explain in detail aspirations and strains of the executive.

Q.4 Answer the following question in detail. 10

Explain the authorization techniques in Industry.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper – XI)
Structure and Function of Modern English (BA221515)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite by choosing the correct alternative in the following. 08

1) _____ does not belong to the category of open class words.

a) Noun (N)	b) Adjective (Aj)
c) Adverb (Av)	d) Determiner (d)

2) 'John' is an example of _____.

a) Mass noun	b) Proper noun
c) Common noun	d) Collective noun

3) The noun phrase does not function as _____.

a) Subject (S)	b) Predicator (P)
c) Object (O)	d) Complement (C)

4) The structure of VP is _____.

a) (m H m)
b) ({M ⁿ } H {M ⁿ })
c) ({Aux} {Aux} {Aux} {Aux} mv)
d) (p M H M)

5) 'This table is new'

The word 'this' in the given sentence is a/an _____

a) pronoun	b) adverb
c) determiner	d) verb

6) The eliciting question to get 'place - an adverbial type' is _____

a) 'When?'	b) 'How?'
c) 'Where?'	d) 'Why?'

7) 'Sachin caught the ball behind the stumps'. The clause pattern for the given sentence is _____

a) SPOiOd	b) SPOA
c) SPOC	d) SPCA

- 8) American English is a/an _____ variety of English.
a) non-native	b) native
c) interference	d) social

Q.2 Answer Any Four of the following in brief.

12

- 1) What are the various types of 'Noun'?
- 2) Explain the concept of closed classes with examples.
- 3) Explain the concept of Non-Native variety of English.
- 4) Write a brief note on form, function and meaning of an adjective.
- 5) Explain the concept 'Standard English' in brief.
- 6) Explain the concept 'dialects'.

Q.3 Attempt Any One of the following.

10

- 1) Write a detailed note on the Elements of Clause.
- 2) Explain with suitable examples the Major Clause Patterns for English.

Q.4 What is Noun Phrase? Explain the structure and functions of NP with suitable examples.

10

Set

P

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Hindi (Special Paper – XI)
हिंदी भाषा (BA221523)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हों

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर लिखिए।

04

- १) 'लिपि' शब्द ——— भाषा के 'लिप्' धातु से बना है।
अ) मराठी
ब) हिंदी
क) संस्कृत
ड) प्राकृत
- २) "जिन ध्वनि चिह्नों द्वारा मनुष्य परस्पर विचार-विनिमय करता है, उनके समष्टि रूप को भाषा कहते हैं" यह परिभाषा ——— विद्वान की है।
अ) डॉ. बाबूराम सक्सेना
ब) डॉ. भोलानाथ तिवारी
क) डॉ. कामता प्रसाद गुरू
ड) डॉ. पी. डी. गुणे
- ३) ब्राह्मी लिपि के ——— शैली से देवनागरी लिपि का विकास हुआ।
अ) पूर्वी
ब) पश्चिमी
क) दक्षिणी
ड) उत्तरी
- ४) परिनिष्ठित भाषा को ——— भी कहते हैं।
अ) मानक भाषा
ब) संपर्क भाषा
क) कार्यालयीन भाषा
ड) राष्ट्रभाषा
- ५) संस्कृत के जो शब्द परिवर्तित या विकृत रूप में हिंदी भाषा में प्रयुक्त होते हैं, उन्हें ——— शब्द कहते हैं।
अ) तत्सम
ब) तद्भव
क) देशज
ड) विदेशी
- ६) सरकारी कामकाज में प्रयोग की जानेवाली भाषा को ——— कहते हैं।
अ) राजभाषा
ब) राष्ट्रभाषा
क) संपर्क भाषा
ड) बोली

- ७) भाषा मानव-उच्चारण अवयवों से उच्चारित ——— ध्वनि-प्रतिकों की व्यवस्था है।
अ) स्वर ब) व्यंजन
क) मानक ड) यादृच्छिक
- ८) ——— बोली पश्चिमी हिंदी इस उपभाषा से है।
अ) अवधी ब) ब्रज
क) भोजपुरी ड) मालवी

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

१२

- १) राष्ट्रभाषा का परिचय दीजिए।
- २) हिंदी भाषा की व्युत्पत्ति को लिखिए।
- ३) लेखन और पठन कौशल का परिचय दीजिए।
- ४) तत्सम और तद्भव शब्दों को सोदाहरण लिखिए।
- ५) भाषा की किन्हीं दो परिभाषा लिखिए।
- ६) खड़ीबोली हिंदी का सामान्य परिचय लिखिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

20

- १) हिंदी की प्रमुख बोलियों का सामान्य परिचय दीजिए ।
अथवा
- २) भाषा की परिभाषा लिखकर विशेषताओं को लिखिए ।

प्र.४ देवनागरी लिपि की विशेषताएँ लिखिए।

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – XI)
Kannada Marathi Attachment (BA221533)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಗುರುತಿಸಿರಿ.

೦೮

೧) ಭತ್ತಪತಿ ಶಿವಾಜಿಯವರ ಎರಡನೆಯ ಮಗ ರಾಜಾರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ರಾಣಿ -

೧) ಮಲ್ಲಮ್ಮ

೨) ಕಿತ್ತೂರ ಚೆನ್ನಮ್ಮ

೨) ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ

೪) ಕೆಳದಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ

೨) ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ 'ಅಣ್ಣಾ' ಈ ಪದ ಮೂಲತಃ -

೧) ಕನ್ನಡ

೨) ಮರಾಠಿ

೨) ಹಿಂದಿ

೪) ಗುಜರಾತಿ

೩) ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ರಚಿಸಿದ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು - ಪದಗಳು ಇವೆ.

೧) ಮರಾಠಿ

೨) ಕನ್ನಡ

೨) ಹಿಂದಿ

೪) ಗುಜರಾತಿ

೪) ಕಾನಡಾ ರಾಜಾ - ಚಾ

೧) ಶಿರ್ಡಿ

೨) ತಿರುಪತಿ

೨) ಪಂಥರಿ

೪) ಕಾಶಿ

೫) ಶಿವಾಜಿಯ ಮೂಲ - ನೆಲ

೧) ಕನ್ನಡ

೨) ಮರಾಠಿ

೨) ಹಿಂದಿ

೪) ಗುಜರಾತಿ

೬) ಗಡಿಕನ್ನಡಿಗರು ಸಮಯ ಹೇಳಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ - ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

೧) ಕನ್ನಡ

೨) ಗುಜರಾತಿ

೨) ಹಿಂದಿ

೪) ಮರಾಠಿ

೭) ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದುದು - ಭಾಷೆಯಿಂದ.

೧) ಸಿಂಧಿ

೨) ಗುಜರಾತಿ

೨) ಮರಾಠಿ

೪) ಹಿಂದಿ

೮) ಮರಾಠಿಗರ ಮೈಲಾರ ದೇವತೆ ಮೂಲತಃ ಕನ್ನಡಿಗರ -

೧) ಕಲ್ಲಯ್ಯ

೨) ಮಲ್ಲಯ್ಯ

೨) ಸಂಗಯ್ಯ

೪) ಬಸವಯ್ಯ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ
- ೨) ಭತ್ತಪತಿ ಶಿವಾಜಿ
- ೩) ಅಕ್ಕಲಕೋಟ ಪರಿಸರದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ
- ೪) ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ
- ೫) ವಿಠಲ
- ೬) ಸೌದತ್ತಿ ಎಲ್ಲಮ್ಮ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

- ७) दलित साहित्याचा प्रभावी अविष्कार ——— कथेमध्ये झाला आहे.
अ) ग्रामीण ब) दलित
क) मुस्लीम ड) स्त्रीवादी
- ८) शाळेच्या दाखल्यावर नारायण भोसले यांचा जन्म कोठे झाल्याची नोंद आहे?
अ) बामणी ब) सांगोला
क) सोलापूर ड) पंढरपूर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- १) असं जगणं तोलाचं या कादंबरीतील हारिबाचे व्यक्तिचित्रण रेखाटा.
- २) असं जगणं तोलाचं या कादंबरीतील नामुच्या लग्नाचे वर्णन करा.
- ३) असं जगणं तोलाचं या कादंबरीतील स्त्री जीवनाचे चित्रण करा.
- ४) देशोधडी या आत्मकथनातील डवरी, गोसावी समाजाचे वर्णन करा.
- ५) देशोधडी या आत्मकथनातील यात्रेचे वर्णन तुमच्या शब्दात करा.
- ६) नारायण भोसले यांना शिक्षणासाठी करावा लागणारा संघर्ष सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- १) असं जगणं तोलाचं या कादंबरीत ग्रामीण जीवनाचे चित्रण कसे आले आहे ते स्पष्ट करा.

किंवा

- २) देशोधडी या आत्मकथनातील नाथपंथी डवरी गोसावी या समाजाचे जीवन कसे आले आहे. यांचे थोडक्यात विवेचन करा.

प्र.४ ग्रामीण कादंबरीची वाटचाल सांगा.

१०

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sanskrit (Special Paper - XI)
प्राचीन उत्कीर्ण लेख (BA221578)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत।
 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

०८

१) नेपाळमधील ताड पत्रावरचे स्कंदपुराण ——— शतकातील आहे.

अ) ७	ब) १०
क) ४	ड) २०

२) गुप्तसम्राट द्वितीय चंद्रगुप्त याने मथुरेतून ——— यांचे उच्चाटन केले.

अ) हर्षवर्धन	ब) कुषाण
क) इंग्रज	ड) मुघल

३) समुद्रगुप्ताच्या राजधानीचे नाव ——— होते.

अ) माहिष्मती	ब) पुष्पपूर
क) मगध	ड) श्रीलंका

४) ——— मधील विशिष्ट झाडाची साल होय.

अ) भूर्जपत्र	ब) ताडपत्र
क) पट	ड) वल्कल

५) नाशिक येथील लेख ——— राजाचा आहे.

अ) हर्षवर्धन	ब) राज्यवर्धन
क) अशोक	ड) नहपान

६) पिष्टपुर म्हणजे ——— होय.

अ) पीठापूर	ब) कुरवपूर
क) काशी	ड) मथुरा

७) इलाहाबादचा स्तंभालेख ——— दगडात कोरलेला आहे.

अ) कुरुंदाच्या	ब) गारगुटीच्या
क) मुरुमाच्या	ड) संगमरवरी

८) ——— हा गुप्त वंशाचा आद्यपुरुष होय.

अ) चंद्रगुप्त	ब) विष्णुगुप्त
क) घटोत्कच	ड) भीम

प्र.२ टिप्पणी लिखत। केवलं ४

१२

टीपा लिहा. फक्त ४

- १) ताडपत्र
- २) स्कंदपुराण
- ३) लेखन कला
- ४) पट
- ५) चांदी
- ६) शार्ई

प्र.३ हस्तलिखितांच्या निर्मितीवर प्रकाश टाकून त्यांची संग्रहालये व संकलनाचे प्रकार याविषयी सांगा.

१०

किंवा

क्षहरात राजा नहपान याच्या लेखाची माहिती द्या.

प्र.४ पुराभिलेखागाराचा परिचय द्या.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
URDU (Special Paper – XI)
Urdu Drama (BA221588)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1) ڈراما یونانی زبان کے کس لفظ سے مشتق ہیں؟

- (A) ڈراؤ۔ (B) ڈریا۔
 (C) ڈرا۔ (D) ڈرد۔

(2) کس صنف کو انسانی زندگی کی عملی تصویر مانا گیا ہے؟

- (A) صحافت۔ (B) تنقید۔
 (C) ڈراما۔ (D) افسانہ۔

(3) ڈراما کی زیادہ تر کامیابی کا انحصار کس پر ہوتا ہے؟

- (A) کردار نگاری۔ (B) مکالمہ نگاری۔
 (C) تصادم۔ (D) پلاٹ۔

(4) قدیم ڈراما نگاروں نے کس تصادم کو زیادہ اہمیت دی ہے؟

- (A) داخلی۔ (B) سطحی۔
 (C) خارجی۔ (D) متضاد۔

(5) اردو کا پہلا ڈراما کون سا ہے؟

- (A) اندر سبھا۔ (B) آگرہ بازار۔
 (C) انارکلی۔ (D) رادھا کنھیا۔

(6) مغربی طرز پر لکھا گیا عابد حسین کا شاہکار ڈراما کا نام بتائیے؟

- (A) پردہ غفلت۔ (B) مرقع لیلیٰ مجنوں۔
 (C) یہودی کی لڑکی۔ (D) خود کشی۔

(7) ہندوستان کا شیکسپیر کس ڈراما نگار کو کہا جاتا ہے؟

- (A) سعادت حسن منٹو۔
(B) امتیاز علی تاج۔
(C) آغا حشر کاشمیری۔
(D) کرشن چندر۔

(8) ڈراما 'خودکشی' کا مرکزی کردار زاہد نے شادی پر کتنے روپے خرچ کیے تھے؟

- (A) دس ہزار۔
(B) پانچ ہزار۔
(C) سات ہزار۔
(D) پندرہ ہزار۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

- (1) آغا حشر کاشمیری بحیثیت ڈراما نگار پر مختصر نوٹ لکھیے۔
- (2) ڈراما کی اہم قسم "ٹریجیڈی یا خزنہ" کسے کہتے ہیں؟
- (3) کرشن چندر بحیثیت ڈراما نگار مختصر نوٹ لکھیے۔
- (4) امتیاز علی تاج کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟
- (5) صنف "ڈراما" کی تعریف بیان کیجیے۔
- (6) ڈراما کا اہم جزو "پلاٹ" سے کیا مراد ہے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

- (1) اُردو میں ڈراما کی عدم مقبولیت کے اسباب پر مفصل بیان لکھیے۔
- (2) اُردو میں ڈراما نگاری کا آغاز وارثاں پر مفصل نوٹ لکھیے۔

10

سوال نمبر 4. ڈراما خودکشی کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XI)
Tourism Development in India (BA221505)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) छत्रपती शिवाजी महाराज वास्तुसंग्रहालयाचे मूळ नाव ——— असे होते.
 अ) राष्ट्रीय संग्रहालय ब) गव्हर्नमेंट म्युजियम
 क) इंडियन म्युजियम ड) प्रिन्स ऑफ वेल्स
- २) महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाची स्थापना ——— मध्ये करण्यात आली.
 अ) १९७५ ब) १९७८
 क) १९८० ड) १९८२
- ३) पर्यटन क्षेत्राच्या विकासामुळे ——— ची अधिक संधी निर्माण होते.
 अ) निधी उभारणी ब) व्यापार कर
 क) रोजगार ड) नफा मिळवणे
- ४) खिद्रापूर येथील कोप्पेश्वर महादेवाचे मंदिर ——— जिल्ह्यात आहे.
 अ) सातारा ब) कोल्हापूर
 क) पुणे ड) सोलापूर
- ५) सोलापूर जिल्ह्यामध्ये भीमा व सीना नद्यांच्या संगम काठी ——— हे ऐतिहासिक पर्यटन स्थळ आहे.
 अ) मुढवी ब) हत्तरसंग कुडल
 क) हुलजन्ति ड) स्वडी
- ६) राजा दिनकर केळकर वास्तुसंग्रहालय ——— येथे आहे.
 अ) सोलापूर ब) सातारा
 क) पुणे ड) कोल्हापूर

- ७) — हे सांस्कृतिक पर्यटकांचे आकर्षण केंद्र आहे.
अ) संग्रहालये ब) राष्ट्रीय उद्यान
क) राखीव जंगल ड) लोककथा
- ८) पर्यटन आर्थिकदृष्ट्या महत्त्वपूर्ण आहे कारण ते — निर्माण करते.
अ) आनंद आणि समाधान ब) उत्पन्न आणि रोजगार
क) आरोग्य आणि सुरक्षितता ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) संग्रहालयाचे महत्त्व सांगा.
- २) पर्यटक मार्गदर्शकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ३) कोप्पेश्वर महादेव मंदिराचे वर्णन करा.
- ४) महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाविषयी लिहा.
- ५) तेर येथील संग्रहालयाची माहिती द्या.
- ६) 'अतुल्य भारत' याविषयी माहिती सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) भारतातील पर्यटन स्थळांचे महत्त्व उदाहरणासह स्पष्ट करा.
किंवा
ब) आधुनिक काळातील पर्यटन व्यवसाय आणि त्याचे महत्त्व याविषयी माहिती लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

୧୦

पर्यटन म्हणजे काय? पर्यटनाचे आर्थिक आणि सांस्कृतिक महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XI)
Tourism Development in India (BA221505)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Chhatrapati Shivaji Maharaj Vastusangrahalay was originally named as _____.
 a) National Museum b) Government Museum
 c) Indian Museum d) Prince of Wales
- 2) Maharashtra Tourism Development Corporation was established in _____.
 a) 1975 b) 1978
 c) 1980 d) 1982
- 3) Development of tourism sector creates more opportunity for _____.
 a) Fund raising b) Trade tax
 c) Employment d) Making profit
- 4) The temple of Koppeshwar Mahadeva at Khidrapur is in _____ district.
 a) Satara b) Kolhapur
 c) Pune d) Solapur
- 5) The confluence of Bhima and Sina rivers in Solapur district _____ is a historical tourist place.
 a) Mudhvi b) Hattarsang Kudal
 c) Huljanti d) Swadi
- 6) The Raja Dinkar Kelkar Museum is located at _____.
 a) Solapur b) Satara
 c) Pune d) Kolhapur
- 7) _____ is a cultural tourist attraction.
 a) Museums b) National park
 c) Reserved forest d) FolkLore
- 8) Tourism is economically important because it generates _____.
 a) Happiness and satisfaction b) Income and employment
 c) Health and safety d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Explain the importance of museum.
- b) Explain the importance of tourist guide.
- c) Describe Koppeshwar Mahadev Temple.
- d) Write about Maharashtra Tourism Development Corporation.
- e) Give information about the museum at Ter.
- f) Explain about 'Incredible India'.

Q.3 Broad Answer Question. 10

- a) Explain the importance of tourist places in India with an example.

OR

- b) Write information about modern day tourism business and its importance.

Q.4 Broad Answer Question. 10

What is tourism? Explain the economic and cultural importance of tourism.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

बी. ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Economics (Special Paper - XI)
Agricultural Economics(I) (BA221510)

- ७) शेतीची उत्पादकता = ——— / लागवडी खालील एकूण जमीन.
 अ) शेतीचे एकूण उत्पादन ब) सरासरी उत्पादन
 क) सीमांत उत्पादन ड) वरीलपैकी नाही
- ८) अल्पभूधारक शेतकऱ्यांकडे ——— जमीन असते.
 अ) पाच एकरापेक्षा कमी ब) पाच एकरापेक्षा जास्त
 क) २५ एकरापेक्षा कमी ड) २५ एकरापेक्षा जास्त

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) जैवतंत्रज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) कृषी उत्पादकता म्हणजे काय सांगा.
- ३) शेतीचे विविधीकरण म्हणजे काय सांगा.
- ४) जल सिंचनाचे स्त्रोत / मार्ग सांगा.
- ५) ग्रामीण औद्योगिकरण म्हणजे काय सांगा.
- ६) नवीन कृषी तंत्रज्ञानाची संकल्पना सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) पीक संरचना म्हणजे काय? पिक संरचनेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) भारतातील जमीन सुधारणांची गरज स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

ग्रामीण अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - XI)
Agricultural Economics(I) (BA221510)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ was the President of National Commission on Farmers.

 - a) Amarty Sen
 - b) S. K. Sen
 - c) Dr. Swaminathan
 - d) None of these
- 2) Productivity of Indian Agricultural is _____ as compare to development countries.

 - a) Low
 - b) Medium
 - c) High
 - d) None of these
- 3) _____ is the latest and new technology in Agriculture.

 - a) More use of labor
 - b) Bio-Technology
 - c) Use of Cattle wealth in agriculture
 - d) None of these
- 4) _____ unemployment is found in Indian Agriculture Sector.

 - a) Disguised
 - b) Under Employment
 - c) Seasonal
 - d) All of the above
- 5) The Objective of land reforms in India is _____.

 - a) Increase in agriculture production
 - b) Social Justice with Farmer
 - c) Keeping Land record
 - d) None of these
- 6) Agro processing Industries includes _____.

 - a) Textile
 - b) Sugar Industry
 - c) Fruits Processing
 - d) All of the above
- 7) Agriculture productivity = _____ / Total land under cultivation.

 - a) Total Agricultural Production
 - b) Average Production
 - c) Marginal Production
 - d) None of the above

- 8) Land holding of marginal farmers is _____.
a) Less than 5 acres b) More than 5 acres
c) Less than 2.5 acre d) More than 2.5 acre

Q.2 Write answer in short. (Any Four) 12

- a) Explain the concept of Bio-technology.
- b) Explain the concept of agricultural productivity.
- c) Explain the concept of diversification of agriculture.
- d) Explain the sources of irrigation.
- e) Explain the rural industrialization.
- f) Explain the concept of new agricultural technology.

Q.3 Broad answer questions. (Any One) 10

- a) What is cropping pattern? Explain factors affecting on cropping pattern.

OR

- b) Explain need for land reforms in India.

Q.4 Broad answer question. 10

Explain the characteristics of rural economy.

- ७) संदर्भ साधनांची यादी देताना प्रथमतः ——— साधनांची यादी द्यावी.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) विशेष ड) यापैकी नाही
- ८) सुचीचे ——— प्रकार आहेत.
अ) चार ब) तीन
क) दोन ड) पाच

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) इतिहासाच्या कोणत्याही तीन व्याख्या सांगा.
- २) सरकारी कागदपत्राचे महत्त्व सांगा.
- ३) इतिहासाच्या दुय्यम संदर्भसाधनांची कोणतीही चार नावे सांगा.
- ४) बहिरंग परिक्षण
- ५) कालगणना याबद्दल माहिती सांगा.
- ६) तळटीपाचे फायदे सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) इतिहासाच्या विविध प्रकारांची माहिती द्या.
किंवा
ब) इतिहासाच्या साह्यकारी शास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

- इतिहास संशोधनातील विविध टप्प्याविषयी माहिती द्या.

Max. Marks: 40

08

- Page 3 of 4

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write any three definitions of History.
 - b) Important of Government records.
 - c) Give any four names of secondary sources of History.
 - d) External Criticism.
 - e) Give information about Chronology.
 - f) Which advantage of footnotes?
- Q.3 Broad answer questions. 10**
- a) Give information of the various kinds of History.
- OR**
- b) Explain the importance of Auxiliary science of History.
- Q.4 Broad answer question. 10**
- Give information of the various steps of History Research.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

७) राज्याच्या निर्मितीसाठी दोन सामाजिक करार झाले आहेत असे कोणाचे प्रतिपादन आहे?

अ) थॉमस हॉब्स

ब) जॉन लॉक

क) रूसो

ड) प्लेटो

८) फ्रेंच राज्यक्रांतीचा जनक कोणास म्हणतात?

अ) जॉन लॉक

ब) रूसो

क) चौदावा लुई

ड) नेपोलियन बोनापार्ट

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) प्लेटोच्या शिक्षण पद्धतीची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

२) प्लेटोला आदर्श राज्य का हवे आहे?

३) अरिस्टॉटलने नागरिकांना कोणते अधिकार दिले आहेत?

४) अरिस्टॉटलला राज्यशास्त्राचा जनक असे का म्हणतात?

५) मॅकियाव्हेलीने राजेशाहीचे समर्थन का केले आहे?

६) निसर्गावस्थेबाबत थॉमस हॉब्सचे विचार लिहा.

प्र.३ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) अरिस्टॉटलचे क्रांतीबाबत विचार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मॅकियाव्हेलीने राजाला केलेला उपदेश स्पष्ट करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

थॉमस हॉब्सच्या सामाजिक करार सिद्धांतावर चर्चा करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Political Science (Special Paper–XI)
Western Political Thought (BA221564)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) Who among the following suggested the idea of Ideal State?
 - a) Plato
 - b) Aristotle
 - c) Machiavelli
 - d) Socrates
- 2) Which book is written by Plato?
 - a) Civil Society
 - b) The Politics
 - c) The Prince
 - d) The Republic
- 3) Which book is written by Aristotle?
 - a) Leviathan
 - b) The Republic
 - c) The Laws
 - d) The Politics
- 4) Which of the following form of revolution was not advocated by Aristotle?
 - a) Whole Revolution
 - b) Partial Revolution
 - c) Social Revolution
 - d) Individual Revolution
- 5) What form of government does Machiavelli consider best?
 - a) Tyranny
 - b) Democracy
 - c) Monarchy
 - d) Dictatorship
- 6) Which thinker of the following is the follower of absolute Sovereignty?
 - a) Machiavelli
 - b) John Locke
 - c) Thomas Hobbes
 - d) Rousseau
- 7) Who claims that there are two social contracts for the formation of a state?
 - a) Thomas Hobbes
 - b) John Locke
 - c) Rousseau
 - d) Plato
- 8) Who is called the father of the French Revolution?
 - a) John Locke
 - b) Rousseau
 - c) Fourteenth Lue
 - d) Napoleon Bonaparte

- Q.2 Write short answers (Any Four) 12**
- a) Write two features of Plato's educational system
 - b) Why Plato want Ideal State?
 - c) Which rights has given to citizens by Aristotle?
 - d) Why is Aristotle called as a father of Political science?
 - e) Why did Machiavelli support the monarchy?
 - f) Write the ideas about pre social stage by Thomas Hobbes.
- Q.3 Answer in detail (Any One) 10**
- a) Explain Aristotle's ideas about Revolution
- OR**
- b) Explain the advice to the king by the Machiavelli.
- Q.4 Answer in details 10**
- Discuss on Social Contract Theory of Thomas Hobbes.

- ८) 'जर-तर-' हा ---- विधानाचा संयोजक आहे.
अ) निरुपाधिक	ब) अनुलंब
क) विकल्प	ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) तर्कशास्त्राची व्याख्या द्या.
- २) विधानाचे घटक स्पष्ट करा.
- ३) प्रतीवर्तन म्हणजे काय?
- ४) पदांची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ५) व्याघाती विधाने स्पष्ट करा.
- ६) विधायक उभायापत्ती चा आकार स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

20

- अ) संविधानातील गुणधर्मांचे नियम स्पष्ट करा.
किंवा
ब) सोपाधिक विधानाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ निषेधक उभयापत्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Philosophy (Special Paper–XI)
Deductive logic (BA221553)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) Logic is _____ science.
 - a) Formal
 - b) Material
 - c) Useless
 - d) None of these
- 2) Strong and weak are kinds of _____ propositions.
 - a) Categorical
 - b) Hypothetical
 - c) Disjunctive
 - d) None of these
- 3) Particular negative proposition is also called _____ proposition.
 - a) A
 - b) E
 - c) I
 - d) O
- 4) Major, Minor, Middle are names of _____.
 - a) Words
 - b) Terms
 - c) Sentences
 - d) Propositions
- 5) Conversion is a kind of _____.
 - a) Syllogism
 - b) Education
 - c) Mediate inference
 - d) None of these
- 6) If _____ term is distributed in the conclusion, the same term must be distributed in the premise.
 - a) Major
 - b) Middle
 - c) Contrary
 - d) None of these
- 7) Obversion is a kind of _____.
 - a) Syllogism
 - b) Education
 - c) Mediate inference
 - d) None of these
- 8) 'If then _' is a connective of _____ proposition.
 - a) Categorical
 - b) Hypothetical
 - c) Disjunctive
 - d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Define logic
 - b) Explain constituents of Proposition
 - c) What is obversion?
 - d) Explain the distribution of terms.
 - e) Explain contradictory propositions.
 - f) Explain the form of Constructive dilemma.
- Q.3 Answer in detail (Any One) 10**
- a) Explain the rules of quality of syllogism.
- OR**
- b) Explain the kinds of conditional propositions.
- Q.4 Explain the nature of Destructive dilemma. 10**

८) $(p \vee p) \equiv \text{----}$.

अ) p

ब) q

क) r

ड) s

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) तार्किक अचरे म्हणजे काय?
- २) अनुमानाची युक्तता म्हणजे काय?
- ३) सत्यता कोष्टकाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ४) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $[p \equiv (p \cdot p)]$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
- ५) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $[p \vee (p \cdot q)]$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
- ६) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $[\sim \sim p \supset p]$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

१०

अ) तर्कशास्त्राची व्याख्या आणि अभ्यासविषय स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अनुमानाचे नियम स्पष्ट करा.

प्र.४ आकारिक सिद्धता पद्धती स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper – XI)
Propositional Logic (BA221554)

Day & Date: Wednesday, 07-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Compound propositions are of _____ kinds.
a) Two
b) Three
c) Four
d) Five
- 2) Every proposition is a _____.
a) Sentence
b) Term
c) Word
d) Inference
- 3) Modern logic is also called _____ logic.
a) Traditional
b) Symbolic
c) Artificial
d) None of these
- 4) _____ is modern logician.
a) D. Morgan
b) Aristotle
c) Plato
d) Kant
- 5) _____ is logical constant.
a) p
b) q
c) r
d) v
- 6) $(\sim p \supset \sim q) \equiv$ _____.
a) $(\sim p \vee q)$
b) $(q \supset p)$
c) $(p \supset r)$
d) $(r \supset p)$
- 7) $\sim \sim r \equiv$ _____.
a) p
b) q
c) r
d) s
- 8) $(p \vee p) \equiv$ _____.
a) p
b) q
c) r
d) s

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) What is Logical constant?
 - b) What is Validity of inference?
 - c) Explain the nature of truth table method.
 - d) Use truth table method to decide whether $[p \equiv (p \cdot p)]$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
 - e) Use truth table method to decide whether the $[p \vee (p \cdot q)]$ statement form is tautologous contradictory or contingent.
 - f) Use truth table method to decide whether $[\sim \sim p \supset p]$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
- Q.3 Broad Answer Question. (Any one out of two)** **10**
- a) Explain definition and subject matter of logic.
- OR**
- b) Explain the rules of inference.
- Q.4 Explain formal proof method with example.** **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper – XI)
Rural Sociology (BA221583)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) खालीलपैकी ग्रामीण समाजाचे वैशिष्ट्य कोणते?

अ) संयुक्त कुटुंब पद्धती	ब) सामाजिक गतिशिलतेचा अभाव
क) लघु आकार	ड) वरील सर्व
- २) ओक्कलिगा हे प्रभावी जात ——— मध्ये आहे?

अ) गुजरात	ब) कर्नाटक
क) तामिळनाडु	ड) बिहार
- ३) 'जात हे एक बंद वर्ग आहे' असे कोण म्हटले?

अ) चार्लस कुले	ब) मदन आणि मजुमदार
क) जी. एस. घुर्ये	ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
- ४) खालीलपैकी कोणती भारतीय कृषीप्रणालीतील नवीन प्रणाली आहे.

अ) सावकारी	ब) करार शेती
क) जमीनदारी	ड) कुळ शेती
- ५) मनरेगा या योजनेनुसार ——— हमी देण्यात आली?

अ) रोजगाराची	ब) मतदानाची
क) शिक्षणाची	ड) यापैकी नाही
- ६) ग्रामपंचायतीचा कार्यकाळ ——— वर्षांचा असतो.

अ) तीन	ब) चार
क) पाच	ड) एक
- ७) एस. एस. ए. चे विस्तारित नाव काय आहे.

अ) सरल शिक्षा अभियान	ब) सर्व शिक्षा आरोग्य
क) सर्व शिक्षा अभियान	ड) वरीलपैकी नाही

८) ग्रामीण विकासाच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणती योजना डॉ. ए. पी. जी कलाम यांनी मांडली?

अ) मनरेगा

ब) पुरा

क) स्मार्ट सिटी मिशन

ड) सर्व शिक्षा अभियान

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) ग्रामीण निरक्षरतेचे कारणे लिहा.

२) भूमिहीन मजुरांच्या समस्या थोडक्यात लिहा?

३) ग्रामीण शेतकऱ्याचे कर्जबाजारीपणाचे कारणे लिहा?

४) करार शेती म्हणजे काय?

५) शेतकऱ्याच्या आत्महत्येची कोणतेही तीन कारणे लिहा?

६) शेतीचे मागासलेपण दूर करण्याचे उपाय लिहा?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

अ) करार शेती म्हणजे काय ते सांगून त्याचे फायदे स्पष्ट करा?

किंवा

ब) मनरेगा विशद करा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

ग्रामीण समाजशास्त्राच्या व्याख्या लिहून, ग्रामीण समाजशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा?

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper – XI)
Rural Sociology (BA221583)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) Which of the following is characteristic of Rural society?
 - a) Joint Family System
 - b) Lack of Social Mobility
 - c) Small size
 - d) All the above
- 2) The Okkaliga is a dominant caste in _____.
 - a) Gujarat
 - b) Karnataka
 - c) Tamil Nadu
 - d) Bihar
- 3) Who said 'caste is closed class'?
 - a) Charles Cooley
 - b) Madan and Majumdar
 - c) G. S. Ghure
 - d) B. R. Ambedkar
- 4) Which of the following one of the novel system in Indian Agriculture?
 - a) Savkari
 - b) Contract farming
 - c) Jamindari
 - d) Tenancy farming
- 5) MGNREGA Schema Guarantees _____?
 - a) Employment
 - b) Voting
 - c) Education
 - d) None of the above
- 6) Gram (village) Panchayat is elected for a period of _____ years.
 - a) Three
 - b) Four
 - c) Five
 - d) One
- 7) What is the full form of S.S.A.?
 - a) Saral Shiksha Abhiyan
 - b) Sarva Shiksha Arogya
 - c) Sarva Shiksha Abhiyan
 - d) None of these
- 8) Which of the following scheme for rural innovation developed by Dr. A.P.J. Kalam?
 - a) MNREGA
 - b) PURA
 - c) Smart city mission
 - d) Sarva Shiksaha Abhiyan

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write a reason of rural illiteracy?
 - b) Write in short landless labour problems?
 - c) Write a reason of rural farmers indebtedness?
 - d) What is mean by Contract farming?
 - e) Write any Three reason of farmer's suicide?
 - f) Write remedies of agricultural backwardness?
- Q.3 Broad Question. (Any One) 10**
- a) Write what is mean by Contract Farming and its benefits?
- OR**
- b) Explain MNREGA?
- Q.4 Broad Question. 10**
- Explain definition and meaning of Rural Sociology and its Importance?

**Seat
No.**

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choose the correct alternative. 08

- 1) Shakespeare's drama reflects _____.
a) life b) art
c) chaos d) order
- 2) The object of all criticism according to Johnson is to make the obscure and the confused _____.
a) clear and understood b) focused and precise
c) unobscured d) orderly
- 3) Shakespeare's characters portray _____.
a) humanity b) nature
c) art d) truth
- 4) Samuel Johnson defended Shakespeare's use of the _____.
a) comedy b) tragedy
c) tragi-comedy d) none of the above
- 5) Aristotle was the _____ of Plato.
a) master b) pupil
c) friend d) brother
- 6) Who used the term mimesis first?
a) Aristotle b) Wordsworth
c) Plato d) Longinus
- 7) Who is the author of 'Poetics'?
a) Socrates b) Plato
c) Aristotle d) Milton
- 8) According to Aristotle _____ is basis of all creative arts?
a) Imitation b) Catharsis
c) Metre d) Copying

- Q.2 Write the answers in short. (Any Four)** **12**
- a) What is Comparative criticism?
 - b) What is Impressionistic criticism?
 - c) What is Feminist criticism?
 - d) What is Historical criticism?
 - e) What is Textual criticism?
 - f) What is Theoretical criticism?
- Q.3 Broad Question. (Any One)** **10**
- a) Discuss the theory of Imitation.
- OR**
- b) How does Dr. Johnson defend Shakespeare in 'Preface to Shakespeare'?
- Q.4 What are the qualifications of good critic?** **10**

- ७) सनातन धर्मशाला में तेरहवीं और आखिरी दुकान के मालिक — हैं।
 अ) लाला डालचंद जैन ब) वाहिद खां
 क) बिरजू ड) शेठ सूरजमल

- ८) बिसनाथ — कहानी का प्रमुख पात्र है।
 अ) सौदा ब) चोट
 क) बियाबान ड) रंग अबीर

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर तीन-चार पंक्तियों में लिखिए। १२

- १) भगवानदास मोरवाल के व्यक्तित्व की दो विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए।
- २) 'सौदा' कहानी के हारून और रामसिंह के बीच झगडा क्यों होता है?
- ३) 'रंग अबीर' कहानी के वहीद खां को रातों रात गाँव क्यों छोड़ना पड़ता है?
- ४) 'बस तुम न होते पिताजी' कहानी का जगन गाँव क्यों नहीं आना चाहता?
- ५) 'चोट' कहानी के दक्ष प्रजापति पर कौन अन्याय करता है?
- ६) 'सीढिया माँ और उसका देवता' कहानी के मनोहर और कमला की दो चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। १०

- १) 'चोट' कहानी की कथावस्तु लिखिए।

अथवा

- २) 'बस तुम न होते पिताजी' कहानी पारिवारिक रिश्तों की नई व्याख्या प्रस्तुत करती है, स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ 'बियाबान' कहानी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए। १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
KANNADA (Special Paper – VII)
History of Kannada Literature (19101502)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

- ೧) 'ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು -
 ೧) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ೨) ಕುವೆಂಪು
 ೩) ಕಟ್ಟಿಮನಿ ೪) ತರಾಸು
- ೨) ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು - ಯುಗ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.
 ೧) ಬೌದ್ಧ ೨) ಪಾರಸಿ
 ೩) ವೈಷ್ಣವ ೪) ಜೈನ
- ೩) ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ರಸ -
 ೧) ಶಾಂತ ೨) ಹಾಸ್ಯ
 ೩) ಭಕ್ತಿ ೪) ಶೃಂಗಾರ
- ೪) 'ಚೋಮನ ದುಡಿ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು -
 ೧) ಕಾರಂತ ೨) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
 ೩) ದೇಜಗೌ ೪) ಚಿಮೂ
- ೫) ಪಂಪ ರಚಿಸಿದ ಅಗಮಿಕ ಕಾವ್ಯ -
 ೧) ಪಂಪಭಾರತ ೨) ಆದಿ ಪುರಾಣ
 ೩) ರಾಮಾಯಣ ೪) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ
- ೬) ಕಾಯಕವೇ -
 ೧) ಕಾಯ ೨) ಬೇಸರ
 ೩) ನರಕ ೪) ಕೈಲಾಸ
- ೭) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗಗಳು - ಹಳಗನ್ನಡ, ವಡುಗನ್ನಡ ಮತ್ತು -
 ೧) ಹೊಸಗನ್ನಡ ೨) ತಿಳಿಗನ್ನಡ
 ೩) ನುಡಿಗನ್ನಡ ೪) ನಡೆಗನ್ನಡ
- ೮) 'ಏಕಲವ್ಯ' ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು -
 ೧) ಬಿಎಂಶ್ರೀ ೨) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
 ೩) ದೇಜಗೌ ೪) ಚಿಮೂ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಕಟ್ಟಿಮನಿ
- ೨) ಪೊನ್ನ
- ೩) ಅನಂತಮೂರ್ತಿ
- ೪) ಬಸವಣ್ಣ
- ೫) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
- ೬) ಕನಕದಾಸ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ-ವಿಕಾಸ, ವಿಭಾಗೀಕರಣ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

- ७) अभिधा, लक्षणा व व्यंजना यापैकी मुख्यार्थापेक्षा अधिक अर्थ प्रतीत करून देणारी, काव्याला अनुकूल ठरणारी शब्दशक्ती कोणती?
- अ) अभिधा ब) लक्षणा
क) व्यंजना ड) वरील सर्व
- ८) शुद्धा आणि गौणी असे दोन उपप्रकार कोणत्या शब्दशक्तीचे मानले जातात?
- अ) अभिधा ब) लक्षणा
क) व्यंजना ड) वरील पैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) साहित्याची आधुनिक प्रयोजने कोणती?
- २) भारतीय काव्यशास्त्रामधील 'अलंकार' या लक्षणाचा स्थूल परिचय लिहा.
- ३) प्राचीन साहित्य प्रयोजनामध्ये मम्मटाने सांगितलेले अशुभनिवारण हे प्रयोजन विशद करा.
- ४) साहित्यनिर्मितीच्या जनककारणांमध्ये मानसिक स्वास्थ्याचे महत्त्व विशद करा.
- ५) अभिधा शब्दशक्तीचे प्रकार सांगा.
- ६) प्रतिभेचे स्वरूप विशद करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- १) साहित्य प्रयोजनांपैकी आधुनिक साहित्य प्रयोजनांची सविस्तर चर्चा करा.
किंवा
- २) साहित्य निर्मितीच्या जनक कारणांची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

मम्मटाने सांगितलेल्या काव्यप्रयोजनांची चर्चा करा.

Seat No.	

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Sanskrit (Special Paper - VII)
वेदवाङ्मय (Ved Literature) ऋग्वेद, यजुर्वेद, अथर्ववेद (19101532)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

20

- १) वेदामध्ये ——— अष्टके आहेत.
अ) पाच ब) दहा
क) सात ड) आठ
- २) उरुगाय असे ——— यांना म्हणतात.
अ) इंद्र ब) विष्णु
क) वायु ड) शिव
- ३) यज्ञातील 'अध्वर्यु' ——— वेदाशी संबंधित असतो.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद
क) सामवेद ड) अथर्ववेद
- ४) इंद्राने ——— असुराला वज्राने मारले.
अ) मारिच ब) वृत्र
क) अघ ड) शकट
- ५) अक्षसूक्तातून ——— संदेश दिला आहे.
अ) फासे खेळण्याचा ब) जुगार खेळण्याचा
क) देवताराधनाचा ड) कृषीचा
- ६) अग्रं यज्ञेषु प्रणीयते अशी व्युत्पत्ति ——— शब्दाची आहे.
अ) इंद्र ब) अग्नि
क) सूर्य ड) वरुण

७) इंद्रसूक्ताचे ऋषि ——— आहेत.

अ) गृत्समद

ब) अथर्वा

क) अत्रि

ड) वाल्मिकी

८) तन्मे मनः ——— अस्तु।

अ) शिवसंकल्पम्

ब) निःसंकल्पम्

क) सुसंकल्पकम्

ड) असंकल्पम्

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४)

१२

टीपा लिहा. (फक्त ४)

१) सूर्यः

२) कृषिसूक्तम्

३) गृत्समद

४) वेदातील देवता

५) सरमा

६) अग्निः

प्र.३ १) सूर्यसूक्ते प्रतिपादितानि कार्याणि वर्णयत।
(सूर्यसूक्तानुसार सूर्याची कार्ये सांगा)

१०

अथवा

२) विष्णोःमहिमानम् विष्णुसूक्तानुसारं वर्णयत।
(विष्णुसूक्तानुसार विष्णूचे माहात्म्य स्पष्ट करा.)

प्र.४ शिवसंकल्पसूक्तस्य संदेशं प्रतिपादयत।
(शिवसंकल्पसूक्तातील संदेश सांगा.)

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2025

URDU (Special Paper-VII)

Maulana Altaf Husain Haali Ka Khususi Mutalea (19101517)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1) مولانا حالی کو انگریزی حکومت کی جانب سے ----- کے خطاب سے نوازا گیا تھا۔

(A) شمس الدین غازی۔

(B) خان بہادر۔

(C) شاعر مشرق۔

(D) شمس العلماء۔

(2) مولانا حالی کی پہلی تخلیق کردہ سوانح تصنیف "حیات سعدی" کا پہلا ایڈیشن ----- میں شائع ہوا۔

(A) ۱۹۷۴ء۔

(B) ۱۹۷۹ء۔

(C) ۱۸۸۶ء۔

(D) ۱۸۸۸ء۔

(3) حضرت شیخ سعدی شیرازی کا اصل نام ----- ہے۔

(A) جلال الدین شرفی۔

(B) مشرف الدین۔

(C) امام الدین۔

(D) کمال الدین صرّفی۔

(4) پرانے زمانے میں ایران کو ----- کہا جاتا تھا۔

(A) پارس۔

(B) روم۔

(C) ایران۔

(D) مصر۔

(5) مولانا حالی آقافارسی قصیدے کی تعلیم ----- نے دی تھی۔

(A) مولانا ابوالکلام آزاد۔

(B) اکبر الہ آبادی۔

(C) مرزا غالب۔

(D) میر تقی میر۔

(6) مولانا حالی کی بیٹی کا نام----- ہے۔

- (A) معصومہ بیگم۔
(B) امانت بیگم۔
(C) عنایت بیگم۔
(D) عنایت فاطمہ۔

(7) "گلستان" یہ کتاب----- نے لکھی ہے۔

- (A) مولانا غیاث الدین۔
(B) شیخ سعدی شیرازی۔
(C) نواب سراج الدولہ۔
(D) مولانا رومی۔

(8) مولانا حالی ابتدائی شاعری میں اپنا تخلص----- استعمال کیا کرتے تھے۔

- (A) قمری۔
(B) چنگیزی۔
(C) یگانہ۔
(D) خستہ۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

- (1) لڑکیوں کی تعلیم اور ان کی اصلاح کے لیے مولانا حالی نے کیا کارنامہ انجام دیا؟
- (2) مرزا اسد اللہ خاں غالب کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ مختصر لکھیے۔
- (3) سعدی شیرازی کی کتاب "گلستان سعدی" پر مختصر روشنی ڈالیے۔
- (4) سر سید احمد خان کا مختصر اجمالی تعارف تحریر کیجیے۔
- (5) "نواب مصطفیٰ خان شیفہ" کی شعری عظمت مختصر بیان کیجیے۔
- (6) مولانا حالی کی 'مقالہ نگاری' کا مختصر طائرانہ جائزہ لیجیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

- (1) مولانا حالی کی پہلی سوانح حیات "حیات سعدی" کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔
- (2) مولانا حالی کی علمی و ادبی خدمات پر مفصل نوٹ لکھیے۔

10

سوال نمبر 4. مولانا حالی کے زندگی کے اہم واقعات و حالات کا مفصل جائزہ لیجیے۔

कमाल गुणः ४०

04

- Page 1 of 4

- ७) सम्राट अशोकाचे महाराष्ट्रातील प्राचीन शिलालेख कोठे सापडले आहे?
- अ) सोपारा ब) सिद्धापूर
क) कोवटे ड) खोपोली
- ८) नाशिक जवळील पांडवलेणी येथील गुंफामधील शिलालेखातून कोणत्या प्रसंगाची माहिती मिळते?
- अ) सातवाहन—ग्रीक संघर्ष ब) सातवाहन—कुशान संघर्ष
क) सातवाहन—शकक्षत्रप संघर्ष ड) सातवाहन—चालुक्य संघर्ष

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) आलेखाचे प्रकार सांगा.
- २) ताम्रपट म्हणजे काय? ते सांगून ताम्रपटाचा उपयोग सांगा.
- ३) वेदाची माहिती द्या.
- ४) ग्रीक प्रवासवर्णन सांगा.
- ५) नेवासा संस्कृतीचे आर्थिक जीवन सांगा.
- ६) इतिहासाचे साधन म्हणून शिलालेखाची माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) नेवासा संस्कृतीचे सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक जीवन सांगा.
किंवा
ब) शिलालेख म्हणजे काय? ते सांगून महाराष्ट्रातील प्राचीन शिलालेखाबाबत माहिती द्या.

प्र.४ प्राचीन महाराष्ट्राच्या इतिहासाची भौतिक साधने सांगा.

20

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VII)
History of Ancient Maharashtra (19101577)

Day & Date: Wednesday, 30-04-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Nani is a tool of History?
 - a) Economic
 - b) Physical
 - c) Social
 - d) Political
- 2) Baked mud coin was used in which kingdom?
 - a) Kushan
 - b) Roman
 - c) Greek
 - d) Shak
- 3) There is no evidence of graphic writing in any period?
 - a) Kushan
 - b) Satvahan
 - c) Vedas
 - d) Calukya
- 4) What is the number of Puranas?
 - a) Seven
 - b) Eighteen
 - c) Five
 - d) Ten
- 5) Which River is Nevasa culture on?
 - a) Pravara
 - b) Krushna
 - c) Bhima
 - d) Radha
- 6) Which River is Daimabad culture on?
 - a) Pravara
 - b) Krushna
 - c) Bhima
 - d) Ghod
- 7) Where is the ancient inscription of Emperor Ashoka found in Maharashtra?
 - a) Sopara
 - b) Siddhapur
 - c) Kovthe
 - d) Khopoli
- 8) The inscription in the cave at Pandavaleni near Nashik gives information about which event?
 - a) The Satavahana-Greek conflict
 - b) The Satavahana- Kushan conflict
 - c) The Satavahana - Shakakshetrap conflict
 - d) The Satavahana- Chalukya conflict

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) State the type of graph.
 - b) What is a copperplate? Explain the use of copperplate.
 - c) Explain the Vedas.
 - d) Explain the Greek travelogue.
 - e) Describe the economic life of Nevasa Culture.
 - f) Provide inscriptions as a tool of history.
- Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) 10**
- a) Describe the socio-economic religious life of Nevasa culture.
- OR**
- b) What is an inscription? Tell us about the ancient inscriptions of Maharashtra.
- Q.4 State the material resources of the history of ancient Maharashtra. 10**

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Economics (Special Paper - VII)
Micro Economics(I) (19101567)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुण: ४०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) मानवी गरजा — असतात.
अ) अमर्यादित ब) मर्यादित
क) नियंत्रित ड) स्थिर
- २) वस्तुमध्ये गरज पूर्ण करण्याची जी शक्ती असते तिला — असे म्हणतात.
अ) किंमत ब) उपयोगिता
क) खर्च ड) नफा
- ३) बदलत्या प्रमाणाच्या नियमाच्या संदर्भात — हा उत्पादनाचा घटक बदलत असतो.
अ) जमीन ब) भांडवल
क) श्रम ड) वरील सर्व
- ४) अँडम स्मिथ यांच्या मते, 'अर्थशास्त्र हे — चे शास्त्र आहे'.
अ) उत्पादन ब) उपभोग
क) वितरण ड) संपत्ती
- ५) — = किंमत × नगसंख्या.
अ) एकुण खर्च ब) सरासरी खर्च
क) सरासरी प्राप्ती ड) एकुण प्राप्ती
- ६) उच्च पातळीवरील समवृत्ती वक्र हे — समाधानाची पातळी दर्शवितात.
अ) शुन्य ब) ऋणात्मक
क) अधिक ड) कमी

७) मागणीची लवचिकता ही संकल्पना ——— यांच्या नावाशी संबंधित आहे.

अ) अँडम स्मिथ	ब) डॉ. मार्शल
क) रिकार्डो	ड) जे. बी. से

८) किंमत रेषेला ——— असेही म्हणतात.

अ) अंदाजपत्रक रेषा	ब) नफा रेषा
क) उत्पादन रेषा	ड) बचत रेषा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सूक्ष्म अर्थशास्त्र आणि स्थूल अर्थशास्त्र यामधील फरक सांगा.
- २) मागणीचा नियम सांगा.
- ३) उत्पादन फलन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) सीमांत उपयोगिता आणि एकूण उपयोगितेचा अर्थ सांगा.
- ५) एकूण खर्च, सरासरी खर्च आणि सीमांत खर्चाचा अर्थ सांगा.
- ६) अंतर्गत मितव्ययता स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) घटत्या सीमांत उपयोगितेचा नियम स्पष्ट करा.

थकंवा

ब) प्रमाण फलाचा नियम स्पष्ट करा.

प्र.४ आर्थिक प्रश्न म्हणजे काय? समाजापुढील मुलभुत आर्थिक प्रश्न स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Economics (Special Paper - VII)
Micro Economics(I) (19101567)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw diagrams where necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Human wants are _____.
a) Unlimited b) Limited
c) Controlled d) Constant
- 2) Want satisfaction power of a commodity is called as _____.
a) Price b) Utility
c) Cost d) Profit
- 3) In case of the law of variable proportions _____ factor of the production is variable.
a) Land b) Capital
c) Labour d) All the above
- 4) According to Adam Smith, ‘Economics is a science of _____.
a) Production b) Consumption
c) Distribution d) Wealth
- 5) _____ = Price × Quantity.
a) Total cost b) Average cost
c) Average revenue d) Total revenue
- 6) The higher level of indifference curve shows _____ level of satisfaction.
a) Zero b) Negative
c) Higher d) Lower
- 7) The concept of elasticity of demand is related with the name of _____.
a) Adam Smith b) Dr. Marshall
c) Ricardo d) J. B. Say
- 8) Price line is also called as _____.
a) Budget line b) Profit line
c) Production line d) Saving line

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) State the difference between Micro and Macro Economics.
 - b) State the law of demand.
 - c) Explain the concept of production function.
 - d) State the meaning of marginal utility and total utility.
 - e) State the meaning of Total cost, Average cost and Marginal cost.
 - f) Explain the internal economics of scale.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the law of diminishing marginal utility.
- OR**
- b) Explain the law of returns to scale.
- Q.4 What is economic problem? Explain the basic economic problems before society. 10**

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Geography (Special Paper - VII)
Regional Planning and Development (19101600)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

१) प्रदेशाचे औपचारिक व ---- असे दोन प्रमुख प्रकार पडतात.

अ) कार्यात्मक

બ) આર્થિક

क) सामाजिक

ड) धार्मिक

२) प्रादेशिक नियोजनाची संकल्पना सर्वप्रथम — यांनी मांडली.

अ) हेटरनर

ब) हम्बोल्ट

क) गेडेस

ड) हर्बर्टसन

३) आर्थिक विकास साधण्यासाठी वेगवेगळ्या सुधारणात्मक बाबींची अंमलबजावणी करून निर्णय घेणे म्हणजे ---- होय.

अ) विकास

ब) नियोजन

क) वाढ

ड) मंदी

४) प्रादेशिकीकरणामध्ये गुरुत्वाकर्षण विश्लेषण पद्धतीचा दृष्टिकोन --- च्या गुरुत्वाकर्षण नियमावर आधारलेला आहे.

अ) हेगुड

ब) जॉबलर

क) बेग

ડ) ન્યૂટન

५) वृद्धि केंद्रबिंदू ही संकल्पना ---- यांनी मांडली.

अ) आर. पी. मिश्रा

ब) एस. पी. राव

क) व्ही. एल. शर्मा

ड) एस. मुखर्जी

६) के-३ हे ख्रिस्तलरच्या सिद्धांतानुसार --- चे तत्व आहे.

अ) व्यापार

ब) वाहतुक

क) प्रशासन

ડ) બાજારપેટ

- ७) ——— हे आर्थिक विकास मोजण्याचे निर्देशक आहे.
 अ) राष्ट्रीय उत्पन्न ब) शिक्षण
 क) आरोग्य ड) प्रदूषण
- ८) ——— यांना मानव विकास निर्देशांकाचे जनक म्हणून संबोधले जाते.
 अ) शरीफ शेख ब) महमूद खान
 क) महबुब उल हक ड) नाशीर हुसेन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) प्रदेशाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- २) प्रादेशिक नियोजनाची गरज लिहा.
- ३) नियोजन प्रदेशाचे सीमांकन करण्यासाठी किमान अंतर पद्धत स्पष्ट करा.
- ४) मध्यवर्ती स्थान सिद्धांताची गृहितके सांगा.
- ५) जैवविविधता हे पर्यावरण विकासाचे एक निर्देशक आहे, हे स्पष्ट करा.
- ६) मानव विकास निर्देशांकाची माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) पेरॉक्सचे वृद्धी ध्रुव प्रतिमान स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) सामाजिक विकासाचे निर्देशक स्पष्ट करा.

प्र.४ प्रादेशिक नियोजन म्हणजे काय? प्रादेशिक नियोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Geography (Special Paper - VII)
Regional Planning and Development (19101600)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw map and diagram wherever necessary.
4) Use of map stencil is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternative given below. 08

- 1) Formal and _____ are two major types of region.

 - a) Functional
 - b) Economic
 - c) Social
 - d) Religious
- 2) The concept of regional planning was first proposed by _____.

 - a) Hetnar
 - b) Humboldt
 - c) Geddes
 - d) Herbertson
- 3) Making decisions by implementing various reforms for economic development means _____.

 - a) Development
 - b) Planning
 - c) Growth
 - d) Recession
- 4) The approach of gravitational analysis method in regionalization is based on the law of gravity _____.

 - a) Hegood
 - b) Jobler
 - c) Bogue
 - d) Newton
- 5) The concept of growth foci was proposed by _____.

 - a) R. P. Mishra
 - b) S. P. Rao
 - c) V. L. Sharma
 - d) S. Mukherjee
- 6) According to Christler's theory K-3 is the principle of _____.

 - a) Trade
 - b) Transportation
 - c) Administration
 - d) Marketing
- 7) _____ is an indicator of measuring economic growth.

 - a) National income
 - b) Education
 - c) Health
 - d) Pollution
- 8) _____ is referred to as the father of the Human Development Index.

 - a) Sharif Sheikh
 - b) Mahmud Khan
 - c) Mehboob ul Haq
 - d) Nashir Hussein

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) State the characteristics of region.
 - b) Write the need of regional planning.
 - c) Explain minimum distance method for delineation of planning region.
 - d) State the assumptions of Central Place Theory.
 - e) Explain the biodiversity is one of the indicators of environmental development.
 - f) Write information about Human development index.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain Growth Pole model of Perroux.
- OR**
- b) Explain the indicators of social development.
- Q.4 What is regional planning? Explain the types of regional planning. 10**

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
History (Special Paper - VII)
History of Ancient India (Pre-Historic to 650 A.D.) (19101557)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) खालील पैकी कोणते पुस्तक कौटिल्याने लिहिलेले आहे?
 अ) मालविकाग्नीमित्र ब) अर्थशास्त्र
 क) विक्रमोवंशिय ड) देविचन्द्रगुप्तम
- २) ऋग्वेदामध्ये किती सुक्ते आहेत?
 अ) ११५२ ब) १०२८
 क) १०५१ ड) १२५४
- ३) 'जीवित शरद् शतम्' या ओळी कोणत्या वेदामधील आहेत?
 अ) ऋग्वेद ब) सामवेद
 क) यजुर्वेद ड) अथर्ववेद
- ४) खालीलपैकी कोणाचा चार पुरुषार्थामध्ये समावेश होत नाही?
 अ) धर्म ब) अर्थ
 क) काम ड) कार्य
- ५) कोणते साहित्य वेदिक साहित्य म्हणून ओळखले जाते?
 अ) आर्य रचित साहित्य ब) अनार्य रचित साहित्य
 क) द्रविड रचित साहित्य ड) ग्रीक रचित साहित्य
- ६) जगातील सर्वाधिक जुने शिलालेख कोणते आहे?
 अ) सौहागौर ब) बोगझाकोई
 क) अलाहाबाद ड) मिखाईल
- ७) भारतातील सर्वात जुनी नाणी कोणती?
 अ) कार्षापण ब) निष्क
 क) आहात ड) रुपी

- ८) कोणते अश्मयुग 'क्रांतीयुग' म्हणून ओळखले जाते?
अ) पुरानाश्मयुग	ब) मध्याश्मयुग
क) नवाश्मयुग	ड) कांस्ययुग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) आर्यांच्या मूळ वस्तीस्थान संदर्भात असलेली मते सांगा.
- २) सिंधू संस्कृतीच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.
- ३) प्राचीन काळातील आठ विवाह पद्धती सांगा.
- ४) प्राचीन भारताच्या इतिहासाचे महत्वाचे साधन असलेल्या 'परकीय प्रवास वृत्तांत' याची माहिती सांगा.
- ५) इतिहासाचे महत्वाचे साधन असलेल्या 'नाणी' या साधनाची माहिती सांगा.
- ६) नवाश्मयुगाची वैशिष्टे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) सिंधू संस्कृतीमधील सामाजिक व आर्थिक परिस्थिती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) प्राचीन भारताची माहिती देणारी वाङ्मयीन साधने स्पष्ट करा.

प्र.४ वैदिक संस्कृतीमधील सामाजिक व राजकीय परिस्थिती स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
History (Special Paper - VII)
History of Ancient India (Pre-Historic Age to 650 A.D.) (19101557)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which of the following book was written by Kautilya?
 a) Malvikagnimitra b) Arthashastra
 c) Vikramowanshiya d) Devichandraguptam
- 2) How many SUKTE are in Rigveda?
 a) 1152 b) 1028
 c) 1051 d) 1254
- 3) In which Veda a famous statement 'Jevit Sharad Shatam' consisted?
 a) Rigveda b) Samved
 c) Yajurveda d) Atharvaveda
- 4) Which of the following is not consisted in four Purusharth?
 a) Dharam b) Artha
 c) Kaam d) Karya
- 5) Which literature is known as Vedic Literature?
 a) Literature Constituted by Aryans
 b) Literature Constituted by Anaryans
 c) Literature Constituted by Dravidians
 d) Literature Constituted by Greek
- 6) Which is oldest inscription in the world?
 a) Sohgaure b) Boghazkoi
 c) Allahabad d) Mikhail
- 7) Which is oldest coin in India?
 a) Karshapan b) Nishka
 c) Ahaat d) Rupee
- 8) Which Stone Age is known as Revolutionary Age?
 a) Paleolithic Age b) Mesolithic Age
 c) Neolithic Age d) Bronze Age

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Explain various theories about Origin of Aryans?
- b) Explain reasons for decline the Indus Valley Civilization.
- c) Explain the eight Marriage systems in Ancient India.
- d) Give detail information about foreign Records as important historical sources of Ancient India?
- e) Explain the 'Coin' as Important Historical source for ancient Indian History.
- f) State the salient features of Neolithic Age.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain the Social and Economic Conditions of Indus Valley Civilization.

OR

- b) Explain the Literary Sources of Ancient India.

Q.4 Explain the Social and Political condition of Vedic culture. 10

Set

P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Political Science (Special Paper - VII)
Government and Politics of Maharashtra (19101572)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) 'दार' कमिशनची स्थापना ——— साली झाली.
अ) १९४७ ब) १९५०
क) १९६० ड) १९५६
- २) संयुक्त महाराष्ट्र समितीची स्थापना ——— साली झाली.
अ) १९५६ ब) १९५०
क) १९६० ड) १९४७
- ३) महाराष्ट्राच्या राजकारणात ——— लॉबी हा महत्वाचा दबाव गट आहे.
अ) साखर ब) भाषा
क) शिक्षण ड) लिकर
- ४) ——— या प्रमुख तीन जाती महाराष्ट्राच्या राजकारणात आणि समाजकारणात आढळतात.
अ) ब्राम्हण, मराठा, महार ब) ब्राम्हण, जैन, पारसी
क) ब्राम्हण, जैन, मुस्लिम ड) ब्राम्हण, मराठा, लिंगायत
- ५) खालीलपैकी कोणता राजकीय पक्ष महाराष्ट्राच्या राजकारणाशी प्रत्यक्षपणे संबंधित नाही?
अ) शिवसेना ब) एनसीपी
क) बीजेपी ड) अकाली दल
- ६) समान नागरी कायदा हा ——— या पक्षाच्या जाहीरनाम्याचा भाग आहे.
अ) शिवसेना ब) भाजप
क) काँग्रेस ड) कम्युनिस्ट पार्टी

- ७) अशोक चव्हाण यांना मुख्यमंत्री पदावरून ——— घोटाळयामुळे राजीनामा दयावा लागला.
- अ) आदर्श हौसिंग ब) चारा
क) शेअर मार्केट ड) साखर
- ८) ——— हे महाराष्ट्राचे पहिले दलित मुख्यमंत्री आहेत.
- अ) विलासराव देशमुख ब) अजित पवार
क) सुशिलकुमार शिंदे ड) शरद पवार

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) दार समिती
- २) महाराष्ट्राच्या राजकारणात मुंबईचे महत्व.
- ३) काँग्रेस पक्ष
- ४) दबाव गटाची भूमिका
- ५) महाराष्ट्राच्या राजकारणात मुस्लिम समाज
- ६) स्त्री संघटना

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील मुख्य अडथळे स्पष्ट करा.
थकंवा
ब) महाराष्ट्रातील जातीचे राजकारण व त्याचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ आघाडी शासनाची कारणे व परिणामांची चर्चा करा.

୧୦

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination March/April – 2025
Political Science (Special Paper - VII)
Government and Politics of Maharashtra (19101572)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) 'Dar' commission was established in _____.
a) 1947 b) 1950
c) 1960 d) 1956
- 2) Sanyukta Maharashtra Committee was established on _____.
a) 1956 b) 1950
c) 1960 d) 1947
- 3) _____ lobby is the important pressure group in Maharashtra Politics.
a) Sugar b) Language
c) Education d) Liquor
- 4) _____ three major castes are found in politics and social affairs of Maharashtra.
a) Brahmin, Maratha, Mahar b) Brahmin, Jain, Parsi
c) Brahmin, Jain, Muslim d) Brahmin, Maratha, Lingayat
- 5) Which one of the following parties is not directly related to politics of Maharashtra State?
a) Shivsena b) NCP
c) BJP d) Akali Dal
- 6) Equal law is the part of _____ 's agenda.
a) Shivsena b) BJP
c) Congress d) Communist Party
- 7) Ashok Chavan had to resign from the post of chief minister due to _____ scam.
a) Aadarsh Housing b) Chara
c) Share Market d) Sugar
- 8) _____ is the first Dalit Chief Minister of Maharashtra.
a) Vilasrao Deshmukh b) Ajit Pawar
c) Sushilkumar Shinde d) Sharad Pawar

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Dar Committee
 - b) Importance of Mumbai in Politics of Maharashtra Congress Party.
 - c) Congress Party
 - d) Role of Pressure group
 - e) Muslims in Maharashtra Politics
 - f) Women Association
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain main obstacles in Sanyukta Maharashtra movement.
- OR**
- b) Explain Caste Politics in Maharashtra and its effects.
- Q.4 Discuss the causes of coalition government and its effects.** **10**

Set	P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Psychology (Special Paper - VII)
Experimental Psychology (19101596)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) अनेकापैकी एका घटकाकडे लक्ष केंद्रीत करण्याच्या मानसिक प्रक्रियेला ---- असे म्हणतात.
अ) स्मृती
ब) संवेदन
क) अवधान
ड) अध्ययन
- २) उद्दीपक मूल्य जे 50% वेळा जाणवते त्यास ---- असे म्हणतात.
अ) भेदनिक सीमामूल्य
ब) निरपेक्ष सीमामूल्य
क) अंतिम सीमामूल्य
ड) यापैकी नाही
- ३) ---- यांना प्रायोगिक मानसशास्त्राचा जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) वुंट
ब) स्किनर
क) फेक्नर
ड) पॅव्लोव
- ४) एका अध्ययनाचा दुसऱ्या अध्ययनावर होणारा परिणाम म्हणजे ---- होय.
अ) अध्ययन
ब) स्मरण
क) प्रशिक्षण संक्रमन
ड) अवधान
- ५) अवधान विषयक गाळणी सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
अ) पॅव्लोव
ब) वुंट
क) ब्रॉडबेंट
ड) ट्रिसमन
- ६) सायकल शिकणे हा ---- अध्ययनाचा प्रकार आहे.
अ) कारक
ब) शाब्दिक
क) समस्या परिहारात्मक
ड) संवेदनात्मक

- ७) स्वतंत्र परीवर्तकातील बदलामुळे वर्तनात होणाऱ्या बदलांना ——— असे म्हणतात.
- अ) संवेदनक्षमता ब) अवलंबी परीवर्त्य
क) सीमामूल्य ड) प्रमाद
- ८) उद्दीपकाच्या उपस्थितीपासून शरीरबाह्य प्रतिक्रिया मिळेपर्यंतच्या काळास ——— असे म्हणतात.
- अ) पूर्वकाळ ब) सीमामूल्य
क) प्रतिक्रियाकाळ ड) आ.स.बि.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) अवधानासंदर्भात गाळणी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- २) कारक अध्ययन म्हणजे काय?
- ३) अवधानाचे प्रकार कोणते?
- ४) सीमामूल्याचे प्रकार कोणते?
- ५) प्रशिक्षण संक्रमणाचे प्रकार कोणते?
- ६) प्रायोगिक मानसशास्त्राची ध्येय कोणती आहेत?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) प्रायोगिक मानसशास्त्राचा इतिहास थोडक्यात स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मर्यादा पद्धती म्हणजे काय? या पद्धतीचा वापर करून भेदनिक सीमामूल्याचे मापन कसे केले जाते ते स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

प्रतिक्रिया काळची व्याख्या देऊन त्याचे नियामक घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Special Paper - VII)
Experimental Psychology (19101596)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The mental process in which we concentrate on one object among others known as _____.
a) Memory
b) Perception
c) Attention
d) Learning
- 2) Stimulus value which is detectable at 50% time known as _____.
a) Differential Threshold
b) Absolute Threshold
c) Terminal Threshold
d) None of these
- 3) _____ known as the father of experimental psychology.
a) Wundt
b) Skinner
c) Fetchner
d) Pavlov
- 4) The effect of one learning to another learning known as _____.
a) Learning
b) Memory
c) Transfer of Training
d) Attention
- 5) The filter theory of attention is proposed by _____.
a) Pavlov
b) Wundt
c) Broadbent
d) Treisman
- 6) Bicycle learning is a type of _____ learning.
a) Motor
b) Verbal
c) Problem solving
d) Perceptual
- 7) _____ is the change in behavior which follows the change in independent variable.
a) Sensitivity
b) Dependent Variable
c) Threshold
d) Error
- 8) Time between onset of stimuli to emergence of outer response known as _____.
a) Fore period
b) Threshold
c) Reaction time
d) PSE

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is filter theory of attention?
- b) What is motor learning?
- c) What are the kinds of attention?
- d) Which are the types of threshold?
- e) Which are the types of transfer of training?
- f) What are the goals of experimental Psychology?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Take a brief account of history of Experimental Psychology.

OR

- b) What is method of limits? Explain in brief how we measure differential threshold by this method.

Q.4 Broad question. 10

Define reaction time. Explain the determinants of reaction time.

Page 1 of 4

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Special Paper - VII)
Experimental Psychology (19101596)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The mental process in which we concentrate on one object among others known as _____.
a) Memory
b) Perception
c) Attention
d) Learning
- 2) Stimulus value which is detectable at 50% time known as _____.
a) Differential Threshold
b) Absolute Threshold
c) Terminal Threshold
d) None of these
- 3) _____ known as the father of experimental psychology.
a) Wundt
b) Skinner
c) Fetchner
d) Pavlov
- 4) The effect of one learning to another learning known as _____.
a) Learning
b) Memory
c) Transfer of Training
d) Attention
- 5) The filter theory of attention is proposed by _____.
a) Pavlov
b) Wundt
c) Broadbent
d) Treisman
- 6) Bicycle learning is a type of _____ learning.
a) Motor
b) Verbal
c) Problem solving
d) Perceptual
- 7) _____ is the change in behavior which follows the change in independent variable.
a) Sensitivity
b) Dependent Variable
c) Threshold
d) Error
- 8) Time between onset of stimuli to emergence of outer response known as _____.
a) Fore period
b) Threshold
c) Reaction time
d) PSE

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is filter theory of attention?
- b) What is motor learning?
- c) What are the kinds of attention?
- d) Which are the types of threshold?
- e) Which are the types of transfer of training?
- f) What are the goals of experimental Psychology?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Take a brief account of history of Experimental Psychology.

OR

- b) What is method of limits? Explain in brief how we measure differential threshold by this method.

Q.4 Broad question. 10

Define reaction time. Explain the determinants of reaction time.

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Sociology (Special Paper - VII)
Sociological Thinkers (19101562)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) प्रारंभिक समाजशास्त्रीय विचारांच्या विकासात खालीलपैकी कोणत्या घटकाचे योगदान आहे?

अ) प्रबोधन कालखंड	ब) औद्योगिक क्रांती
क) फ्रेंच राज्यक्रांती	ड) यापैकी सर्व
- २) खालीलपैकी कोणत्या वर्षी फ्रेंच राज्यक्रांती घडून आली?

अ) इ.स. १७००	ब) इ.स. १७८९
क) इ.स. १८००	ड) इ.स. १८८९
- ३) खालीलपैकी कोणत्या विचारवंतास समाजशास्त्राचा जनक म्हणून ओळखले जाते?

अ) कार्ल मार्क्स	ब) एमिल डुरखाईम
क) ऑगस्ट कॉम्ट	ड) मॅक्स वेबर
- ४) समाजशास्त्रात 'प्रत्यक्षवाद' ही संकल्पना कोणी मांडली?

अ) हर्बर्ट स्पेंसर	ब) मॅक्स वेबर
क) जी.एस.घुर्ये	ड) ऑगस्ट कॉम्ट
- ५) 'Principles of Sociology' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?

अ) एम. एन. श्रीनिवास	ब) जी. एस. घुर्ये
क) एमिल डुरखाईम	ड) हर्बर्ट स्पेंसर
- ६) खालीलपैकी कोणी समाजाचे सैनिकी समाज व औद्योगिक समाज असे वर्गीकरण केले आहे?

अ) हर्बर्ट स्पेंसर	ब) एमिल दुर्खीम
क) कार्ल मार्क्स	ड) मॅक्स वेबर

- ७) खालीलपैकी कोणत्या विचारवंताने 'सामाजिक तथ्य' ही संकल्पना मांडली आहे?
- अ) जी.एस.घुर्ये ब) एमिल डुरखाईम
क) मॅक्स वेबर ड) एम. एन. श्रीनिवास
- ८) एमिल डुरखाईमच्या मते, आधुनिक समाजात ——— स्वरूपाची एकता आढळून येते.
- अ) जैविक एकता ब) यांत्रिक एकता
क) भावनिक एकता ड) यापैकी कोणतेही नाही

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) प्रबोधन कालखंडाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये
- २) औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम
- ३) सामाजिक स्थितीशास्त्र संकल्पना
- ४) हर्बर्ट स्पेंसर यांचे समाजाचे प्रकार
- ५) सामाजिक तथ्य संकल्पना
- ६) श्रम विभाजनाची कारणे

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) ऑगस्त कॉम्स यांचा तीन अवस्थांचा नियम हा सिद्धांत विशद करा.
थकवा
 ब) हर्बर्ट स्पेंसर यांचा समाजाचा सेंद्रिय (सावयवी) सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

- एमिल डुरखाईमचा आत्महत्येचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - VII)
Sociological Thinkers (19101562)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which of the following factors contributed to the development of early Sociological Thoughts?
 - a) The Enlightenment Period b) The Industrial Revolution
 - c) The French Revolution d) All of these
- 2) In which of the following year did the French Revolution take place.
 - a) 1700 b) 1789
 - c) 1800 d) 1889
- 3) Which of the following thinkers is known as the Father of Sociology?
 - a) Karl Marx b) Emile Durkheim
 - c) August Comte d) Max Weber
- 4) Who introduced the concept of 'Positivism' in Sociology?
 - a) Herbert Spencer b) Max Weber
 - c) G.S. Ghurye d) August Comte
- 5) Who is the author of the book 'Principles of Sociology'?
 - a) M.N. Srinivas b) G.S. Ghurye
 - c) Emile Durkheim d) Herbert Spencer
- 6) Who among the following classified the Society as Militant Society and Industrial Society?
 - a) Herbert Spencer b) Emile Durkheim
 - c) Karl Marx d) Max Weber
- 7) Which of the following thinkers introduced the Concept of 'Social Facts'?
 - a) G.S. Ghurye b) Emile Durkheim
 - c) Max Weber d) M.N. Srinivas

- 8) According to Emile Durkheim _____ form of Solidarity is found in Modern Society.
a) Organic Solidarity	b) Mechanical Solidarity
c) Emotional Solidarity	d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four out of Six) 12

- a) Meaning and Characteristics of Enlightenment period
- b) Effects of Industrial Revolution
- c) Concept of Social Statics
- d) Herbert Spencer's Types of Society
- e) Concept of Social Fact
- f) Causes of Division of Labour

Q.3 Broad Question (Any One) 10

- a) Explain the theory of August Comte's Law of Three Stages.

OR

- b) Explain Herbert Spencer's Organic Theory of Society.

Q.4 Broad Question. 10

Explain Emile Durkheim's Theory of Suicide.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper - VIII)
British Literature (19101523)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The poem 'Lover's Infiniteness' presents love as a _____ feeling.
a) simple
b) complex
c) bore
d) dangerous
- 2) *Ice and Fire* is a _____.
a) Sonnet
b) Ode
c) Lyric
d) Ballad
- 3) According to Shakespeare true love is like a _____.
a) Sun
b) lighthouse
c) house
d) light
- 4) The name of Octavia's husband is _____.
a) Caesar
b) Octavius
c) Enobarbus
d) Antony
- 5) _____ helps Swithin financially with his research.
a) Viviett's Husband
b) Clergyman
c) Viviette
d) Viviette's sister
- 6) Antony decides to fight Caesar by a _____.
a) Hill
b) Temple
c) Sea
d) River
- 7) Lady Viviette's husband lives in _____.
a) Ireland
b) Poland
c) Africa
d) America
- 8) Caesar refuses to grant _____ petition for clemency.
a) Antony's
b) Cleopatra's
c) Octavia's
d) Enobarbus

- Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) 12**
- a) What is the theme of the poem *True Love*?
 - b) What is John Donne's opinion about love?
 - c) What are the main characteristics of Elizabethan Stage?
 - d) Fantasy and Romance in English Literature.
 - e) Comment on the central idea of the poem *The Flower*?
 - f) What is the theme of the poem *When I Consider How My Light is Spent*?
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Sketch the character of Cleopatra.
- OR**
- b) '*Antony and Cleopatra* is a love tragedy'. Discuss
- Q.4 Discuss the various themes in the novel '*Two on a Tower*'. 10**

Set

P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Hindi (Special Paper–VIII)
काव्यशास्त्र (19101513)

वार, तारीख : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य पुनः लिखिए। 04

- १) ——— तत्त्व को विचारतत्त्व भी कहा जाता है।
अ) भाषा ब) कल्पना
क) बुद्धि ड) शैली
- २) जिस शेर में गजलकार अपना नाम लिखता है, उसे ——— कहते हैं।
अ) मतला ब) मक्ता
क) रदीफ़ ड) छंद
- ३) आ. रामचंद्र शुक्ल ने ——— को ‘गद्य की कसौटी’ कहा है।
अ) उपन्यास ब) एकांकी
क) कहानी ड) निबंध
- ४) ——— धातु से ‘नाट्य’ शब्द की व्युत्पत्ति मानी जाती है।
अ) नाटकीय ब) नट
क) नाटक ड) नटेश्वर
- ५) ——— भाव की प्रधानता वाले प्रगीत को ‘वीरकाव्य’ कहते हैं।
अ) बिभत्स ब) वीर
क) रौद्र ड) हास्य
- ६) ——— शब्द शक्ति से शब्द का कोशगत अर्थ लिया जाता है।
अ) अभिधा ब) लक्षणा
क) व्यञ्जना ड) प्रयोजनवृत्ति

- ७) 'कांतासमितयोपदेश युजे' यह साहित्य का ---- है।
अ) बिंब ब) तत्त्व
क) प्रयोजन ड) प्रेरणा
- ८) आचार्य ---- ने साहित्य को 'शब्दार्थौ सहितौ काव्यम्' बताया है।
अ) भामह ब) दंडी
क) भरतमुनि ड) रुद्रट

प्र.२ निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए।

१२

- १) रिपोर्ताज किसे कहते हैं?
- २) लक्षणा शब्द-शक्ति का सामान्य परिचय लिखिए।
- ३) संस्मरण का सामान्य परिचय लिखिए।
- ४) महाकाव्य के 'कथावस्तु' तत्व की जानकारी लिखिए।
- ५) प्रगीत की कोई एक विशेषता लिखिए।
- ६) ग़ज़ल का संक्षेप में परिचय दीजिए।

प्र.३ 'नाटक' की परिभाषा लिखकर उसके पाश्चात्य तत्वों को स्पष्ट कीजिए।

१०

अथवा

साहित्य की परिभाषा लिखकर उसके भारतीय प्रयोजन लिखिए।

प्र.४ 'उपन्यास' की परिभाषा लिखकर उसके तत्व लिखिए।

20

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – VIII)
Indian Poetics (19101503)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದಿಪುರುಷ -
 ೧) ಭಾಮಹ ೨) ದಂಡಿ
 ೩) ಭರತ ೪) ಅಭಿನವಗುಪ್ತ
- ೨) ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದವರು -
 ೧) ವಾಮನ ೨) ಕುಂತಕ
 ೩) ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ ೪) ರಾಜಶೇಖರ
- ೩) ಮಮ್ಮಟ -
 ೧) ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ೨) ಕಾವ್ಯವಲೋಕನ
 ೩) ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ ೪) ಧ್ವನಾಲೋಕ
- ೪) ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಸಹಿತ -
 ೧) ನಾಟ್ಯಂ ೨) ಪದಂ
 ೩) ರಸಂ ೪) ಕಾವ್ಯಂ
- ೫) ಕುಂತಕನ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ -
 ೧) ರಸ ೨) ಧ್ವನಿ
 ೩) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ೪) ರೀತಿ
- ೬) ಕಾವ್ಯಜನನಿ -
 ೧) ವೃತ್ತತಿ ೨) ಪ್ರತಿಭೆ
 ೩) ಅಭ್ಯಾಸ ೪) ಸ್ಫೂರ್ತಿ
- ೭) ವೃತ್ತತಿ ಇದೊಂದು -
 ೧) ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ ೨) ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಜನ
 ೩) ಧ್ವನಿ ೪) ಕಾವ್ಯಕಾರಣ
- ೮) ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ -
 ೧) ಕ್ರೋಧ ೨) ಜಿಗುಪ್ಸೆ
 ೩) ರತಿ ೪) ಹಾಸ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೨

- ೧) ನಾಲ್ಕು ಜನ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- ೨) ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ
- ೩) ಭರತನ ರಸಸೂತ್ರ
- ೪) ಆನಂದವರ್ಧನನ ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ
- ೫) ವೀರರಸ
- ೬) ಸಪ್ತವಿಘ್ನಗಳು

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

- ೧) ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- ೨) ರಸಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

Set

P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Marathi (Special Paper – VIII)
भाषा विज्ञान व व्याकरण (पूर्वाध) (19101508)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचे श्रेय कोणाकडे जाते?
अ) हॉकेट
ब) सोस्यूर
क) विल्यम जोन्स
ड) मॅक्सम्यूलर
- २) भाषा ही कोणत्या प्रकारची संस्था आहे?
अ) सामाजिक
ब) राजकीय
क) धार्मिक
ड) आर्थिक
- ३) प्राकृत भाषा भ्रष्ट होऊन कोणती भाषा उदयाला आली?
अ) संस्कृत
ब) प्राकृत
क) अपभ्रंश
ड) पाली
- ४) भाषाशास्त्राचा पाया कोणत्या विचारात आहे?
अ) ध्वनिविचार
ब) अर्थविचार
क) भाषाविचार
ड) वाक्यविचार
- ५) ऐतिहासिक भाषाशास्त्राचा पाया घालण्याचे श्रेय कोणास दिले जाते?
अ) ग्रीअर्सन
ब) मॅक्सम्यूलर
क) विल्यम जोन्स
ड) ब्लुमफील्ड
- ६) मराठी ही कोणत्या वर्तुळातील भाषा आहे?
अ) बाह्य
ब) अंतर
क) अर्ध
ड) पूर्ण

- ७) 'मराठी व्याकरण परिचय' हा ग्रंथ कोणी लिहीला आहे?
 अ) राजशेखर हिरेमठ ब) लीला गोविलकर
 क) प्र.न जोशी ड) मो.रा. वाळिंबे
- ८) 'मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान' हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
 अ) शोभा नाईक ब) डॉ. महेंद्र कदम
 क) द.दि.पुंडे ड) अंजली सोमन

प्र.२ खालील पैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १२

- १) भाषा म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- २) संप्रेषण कशास म्हटले जाते ते स्पष्ट करा.
- ३) परंपरागत मराठीत किती व कोणते स्वर मानले आहेत?
- ४) विकारी शब्दाची व्याख्या लिहा.
- ५) ऐतिहासिक भाषाभ्यास पद्धतिची कार्ये स्पष्ट करा.
- ६) भाषा विज्ञानाच्या अभ्यासपद्धति कोणत्या व किती?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

- १) अर्थपरिवर्तनाच्या कारणांचा सविस्तर आढावा घ्या
 किंवा
- २) ध्वनि परिवर्तनाची कारणे व प्रकार साधार विषद करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

भाषा म्हणजे काय ते स्पष्ट करून भाषेच्या लक्षणांचा सविस्तर आढावा घ्या.

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sanskrit (Special Paper – VIII)
 तत्त्वज्ञान तर्कसंग्रह ऑफ अन्नभंडूट (19101533)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत।
 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

०८

- १) शरीरान्तःसंचारी वायु: ——— ।
 अ) पवनः
 ब) आकाशः
 क) प्राणः
 ड) आत्मा
- २) रसः ——— अस्ति ।
 अ) पृथिवीवृत्तिः ।
 ब) जलवृत्तिः ।
 क) पृथिवीजलवृत्तिः ।
 ड) तेजोवृत्तिः ।
- ३) निश्चितसाध्यवान् ——— वर्तते ।
 अ) पक्षः
 ब) साध्यम्
 क) विपक्षः
 ड) सपक्षः
- ४) निष्प्रकारकं ज्ञानं ——— अस्ति ।
 अ) निर्विकल्पकं
 ब) यथार्थं
 क) सविकल्पकं
 ड) अयथार्थं
- ५) ——— ध्वंसप्रतियोगी ।
 अ) प्रागभावः
 ब) अणुः
 क) लक्षणम्
 ड) आकाशम्
- ६) श्रोत्रग्राह्यो गुणः ——— अस्ति ।
 अ) रूपं
 ब) तेजः
 क) गन्धः
 ड) शब्दः

- ७) साध्याभावव्याप्तो हेतुः ---- हेत्वाभासः अस्ति ।
 अ) बाधः
 ब) आश्रयासिद्धः
 क) व्यभिचारः
 ड) विरोधः
- ८) संदिग्धसाध्यवान् ---- वर्तते ।
 अ) पक्षः
 ब) साध्यम्
 क) विपक्षः
 ड) सपक्षः

प्र.२ टिप्पणी लिखत। (केवल चार)
टीपा लिहा (केवल चार)

੧੨

- १) तेजः
- २) परिमाणम्
- ३) आकांक्षा
- ४) संस्काराः
- ५) हेत्वाभासाः
- ६) आद्यस्यन्दनासमवायिकारणं द्रवत्वम् । स्पष्टयत ।

प्र.३ २४ गुणांचे निरूपण करा.

၃၀

किंवा

यथार्थानुभव न्यायशास्त्रानुसार स्पष्ट करा.

प्र.४ शब्दप्रमाण या विषयावर सोदाहरण टीप लिहा.

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper – VIII)
Tarjuma Nigari (19101518)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

- سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔
- (1)----- کی تصانیف علمی ترجمے کے تحت آتے ہیں۔
- (A) آرٹ۔ (B) سنگ تراشی۔
 (C) علوم و فنون۔ (D) کھلے ترجمے۔
- (2)----- حاتم طائی کے فارسی قصے کا ترجمہ و خلاصہ ہے۔
- (A) خالق باری۔ (B) آرائش محفل۔
 (C) بوستان خیال۔ (D) سلک گوہر۔
- (3) شاہ رفیع الدین نے اردو میں سب سے پہلے کس کتاب کا ترجمہ کیا؟
- (A) معراج العاشقین۔ (B) شرح مرغوب القلوب۔
 (C) کلمۃ الحق۔ (D) قرآن مجید۔
- (4) دنیا میں کس مذہب کی کتاب کے ترجمے سب سے زیادہ ہوئے؟
- (A) انجیل۔ (B) رامائن۔
 (C) قرآن۔ (D) گرو گرنٹھ صاحب۔
- (5) قرآن مجید کا پہلا ترجمہ----- زبان میں ہوا۔
- (A) انگریزی۔ (B) لاطینی۔
 (C) اردو۔ (D) چینی۔
- (6) سر سید نے----- قائم کی۔
- (A) دالترجمہ۔ (B) حلقہ ارباب ذوق۔
 (C) انجمن پنجاب۔ (D) سائنٹفک سوسائٹی۔

(7) صحافتی ترجمے کو----- ترجمہ بھی کہتے ہیں۔

- (A) شعری۔
(B) ادبی۔
(C) کھلا۔
(D) ہنسیتی۔

(8) ترجمہ ایک----- فن ہے۔

- (A) مشکل۔
(B) آسان۔
(C) حلقہ۔
(D) گراں۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

- (1) ادبی ترجمہ کا اجمالی جائزہ لیجیے۔
- (2) مغل عہد کی ترجمہ نگاری کا جائزہ لیجیے۔
- (3) ترجمہ کی اہمیت و افادیت بیان کیجیے۔
- (4) دفتری و قانونی ترجمہ کا اجمالی جائزہ لیجیے۔
- (5) علمی و فنی ترجمہ کا اجمالی جائزہ لیجیے۔
- (6) مذہبی ترجمہ کی روایت پر اظہار خیال کیجیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

- (1) اُردو ترجموں کے اداروں کے متعلق بنیادی معلومات دیجیے۔
- (2) ترجمہ کی تعریف اور اقسام پر ضروری اور بنیادی معلومات دیجیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

مغل عہد میں ترجمہ کا آغاز و ارتقاء پر خامہ فرسائی کیجیے۔

- ७) सप्तांग सिद्धांतानुसार — या संज्ञेस राजधानी असे म्हटले आहे.
अ) दुर्ग
ब) कोष
क) जनपद
ड) दंड
- ८) — मुळे गणराज्ये नष्ट पावली.
अ) परकीय आक्रमण
ब) व्यापाराचा विनाश
क) परस्परातील संघर्ष
ड) आर्थिक दैन्यावस्था

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) चीनी प्रवास वृत्तांत थोडक्यात सांगा.
- २) महाभारत ग्रंथाविषयी माहिती द्या.
- ३) गणराज्य म्हणजे काय व ती का नष्ट झाली?
- ४) राजाच्या मर्यादा सांगा.
- ५) साम्राज्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) मंत्री मंडळाचा उदय स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) कौटिल्याच्या सप्तांग सिद्धांताची माहिती द्या.
किंवा
ब) प्राचीन भारतीय राजाच्या उत्पत्ती विषयक सिद्धांत विशद करा.

प्र.४ प्राचीन भारतीय राजकीय संस्थांच्या अभ्यासासाठी कौटिल्याचे अर्थशास्त्र, पुराण ग्रंथ आणि परकीय प्रवासवृत्तांत स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper–VIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (19101578)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** Kautilyas original name was _____.
a) Suryagupta b) Vishnugupta
c) Aryagupta d) Dhananand
- 2)** _____ was the part of Mahabharat.
a) Sundarkand b) Shantiparva
c) Meghdut d) Aranyakand
- 3)** The Numbers of Puranas are _____ Ancient India.
a) 15 b) 18
c) 20 d) 16
- 4)** _____ was known as first king on earth.
a) Manu b) Brahma
c) Vishnu d) Mahesh
- 5)** Swami is considered at a _____ stage in Saptang theory.
a) Third b) Second
c) Fourth d) First
- 6)** When the two kings are ruling in one territory. Then state is called.
a) Adhirajya b) Vairajya
c) Dvairajya d) Swarajya
- 7)** According to Saptang theory _____ was known as capital of state.
a) Durga b) Kosha
c) Janpada d) Dand
- 8)** The Republic Declined because _____.
a) Foreign Invasion b) Decline in Trade
c) Conflict among themselves d) Economic Weakness

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) State about Chinese Sources in brief.
 - b) Give information about Mahabharata Epic.
 - c) What is republic state and why they declined.
 - d) Give information about limitation of Kingship.
 - e) Explain the concept of imperialism.
 - f) Explain the rise of Ministry.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Give information of saptang theory of Kautilya.
- OR**
- b) Explain the different theories regarding the origin of Kingship in Ancient India.
- Q.4 Explain importance of Kautilyas Arthashastra, Purana and foreign travel account to study of Ancient Indian Political Institutions. 10**

Set	P
1	0.0000
2	0.0000
3	0.0000
4	0.0000
5	0.0000
6	0.0000
7	0.0000
8	0.0000
9	0.0000
10	0.0000
11	0.0000
12	0.0000
13	0.0000
14	0.0000
15	0.0000
16	0.0000
17	0.0000
18	0.0000
19	0.0000
20	0.0000
21	0.0000
22	0.0000
23	0.0000
24	0.0000
25	0.0000
26	0.0000
27	0.0000
28	0.0000
29	0.0000
30	0.0000
31	0.0000
32	0.0000
33	0.0000
34	0.0000
35	0.0000
36	0.0000
37	0.0000
38	0.0000
39	0.0000
40	0.0000
41	0.0000
42	0.0000
43	0.0000
44	0.0000
45	0.0000
46	0.0000
47	0.0000
48	0.0000
49	0.0000
50	0.0000
51	0.0000
52	0.0000
53	0.0000
54	0.0000
55	0.0000
56	0.0000
57	0.0000
58	0.0000
59	0.0000
60	0.0000
61	0.0000
62	0.0000
63	0.0000
64	0.0000
65	0.0000
66	0.0000
67	0.0000
68	0.0000
69	0.0000
70	0.0000
71	0.0000
72	0.0000
73	0.0000
74	0.0000
75	0.0000
76	0.0000
77	0.0000
78	0.0000
79	0.0000
80	0.0000
81	0.0000
82	0.0000
83	0.0000
84	0.0000
85	0.0000
86	0.0000
87	0.0000
88	0.0000
89	0.0000
90	0.0000
91	0.0000
92	0.0000
93	0.0000
94	0.0000
95	0.0000
96	0.0000
97	0.0000
98	0.0000
99	0.0000
100	0.0000

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Economics (Special Paper–VIII)
Macro Economics (I) (19101568)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) अर्थशास्त्राच्या अभ्यासात सूक्ष्म व स्थूल अर्थशास्त्र या दोन संकल्पना सर्व प्रथम ——— यांनी वापरल्या.
- अ) केन्स
ब) डॉ. मार्शल
क) रॅग्नर फ्रिश
ड) अँडम स्मिथ
- २) स्थूल अर्थशास्त्र म्हणजे ———.
- अ) संपूर्ण अर्थव्यवस्थेचा अभ्यास
ब) अर्थव्यवस्थेतील एका घटकाचा अभ्यास
क) एक बिंदू संतुलनाचा अभ्यास
ड) वरील पैकी नाही
- ३) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्न (NNP) = ———.
- अ) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न + घसारा
ब) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न – घसारा
क) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न ÷ घसारा
ड) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न × घसारा
- ४) चलन संख्यामान सिद्धांत ——— याच्या नावाशी संबंधित आहे.
- अ) शुंपीटर
ब) फिशर
क) जे. बी. से
ड) डॉ.मार्शल
- ५) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती = ———.
- अ) $\frac{c}{y}$
ब) $\frac{y}{c}$
क) $\frac{c}{I}$
ड) $\frac{\Delta c}{\Delta y}$

- ६) — यांनी बाजारपेठेचा नियम मांडला.
- अ) जे. एम. केन्स ब) जे. बी. से.
क) जे. एस. मील ड) रिकार्डो
- ७) $P = \frac{MV + M'V'}{T}$ या समीकरणातील V म्हणजे —.
- अ) पैशाचा भ्रमण वेग ब) पैशाची संख्या
क) एकूण व्यवहाराची संख्या ड) वरीलपैकी नाही
- ८) General Theory of Employment Interest and money हा ग्रंथ — यांच्या नावाशी संबंधित आहे.
- अ) जे. एम. केन्स ब) जे. बी. से.
क) जे. एस. मील ड) डॉ. मार्शल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) समग्र अर्थशास्त्राचे महत्त्व सांगा.
- २) पैशाच्या पुरवठ्याचे घटक सांगा.
- ३) रोखता अभिलाषा ही संकल्पना विशद करा.
- ४) बाजारपेठेचा नियम.
- ५) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या आकडेवारीचे महत्त्व.
- ६) सनातनवाद्यांच्या सिद्धांतावरील केन्सचे आक्षेप सांगा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

20

- अ) केन्सचा रोजगारविषयक सिध्दांत पूर्णपणे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) समग्र अर्थशास्त्र म्हणजे काय? समग्र अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.४ राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे काय? राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या विविध पध्दती स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper – VIII)
Macro Economics(I) (19101568)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

0.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) In study of Economics micro and macro Economics this two concepts are firstly used by _____.
a) Keynes
b) Dr. Marshall
c) Ragner Frish
d) Adam Smith
- 2) Macro Economics means _____.
a) A study of Economic as a whole
b) A study of the single unit of the Economy
c) A study of single point equilibrium
d) None of the above
- 3) Net National Income (NNP) = _____.
a) Gross national income + Depreciation
b) Gross national income – Depreciation
c) Gross national income ÷ Depreciation
d) Gross national income × Depreciation
- 4) The quantity theory of money is related with the name of _____.
a) Schumpeter
b) Fisher
c) J.B. Say
d) Dr. Marshall
- 5) Average propensity to consume = _____.
a) $\frac{c}{y}$
b) $\frac{y}{c}$
c) $\frac{c}{I}$
d) $\frac{\Delta c}{\Delta y}$
- 6) _____ presented of the law of market.
a) J. M. Keynes
b) J. B. Say
c) J. S. Mill
d) Ricardo
- 7) $P = \frac{MV + M'V'}{T}$ in this equation 'V' stands for _____.
a) Velocity of money
b) Quantity of money
c) Total transaction
d) None of the above

- 8)** ‘General theory of Employment Interest and Money’ this book is associated with the name of _____.
a) J. M. Keynes b) J. B. Say
c) J. S. Mill d) Dr. Marshall

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **12**

- a) Explain the Importance of macro Economics.
- b) State the components of money supply.
- c) Explain the concept of liquidity preference.
- d) Law of market.
- e) Importance of National Income data.
- f) State the Keynesian objection to the classical Theory.

Q.3 Attempt any one of the following questions. 10

- a) Explain the outline of Keynesian theory of Employment.
- OR**
- b) What is Macro Economics? Explain the nature and scope of Macro Economics.

Q.4 What is National Income? Explain the various methods of measurement of National Income. **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Geography (Special Paper – VIII)
Urban Geography (1910160A)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ रिकाम्या जागा भरा

०८

- १) नगराची अंतर्गत रचना म्हणजे ——— होय.
 अ) ग्रामीण नागरी सीमा ब) नगराचे केंद्र
 क) नागरीकरण ड) नागरी रुपिकी
- २) त्रिज्याखंड सिद्धांतानुसार गरीब व खालच्या वर्गातील लोक शहराच्या ——— विभागात राहतात.
 अ) उत्तर ब) पूर्व
 क) दक्षिण ड) पश्चिम
- ३) कालगुर्ली व कुलगार्डी ही शहरे ——— शहरे आहेत.
 अ) शैक्षणिक ब) व्यापारी
 क) संरक्षण ड) खाणकाम
- ४) सहकेंद्र कटिबंध सिद्धांतानुसार अभिगमन लोकांच्या क्षेत्रात ——— लोक राहतात.
 अ) श्रीमंत ब) मध्यमवर्गीय
 क) गरीब ड) झोपडपट्टीतील
- ५) भारत सरकारने स्मार्ट सिटी मिशन ——— साली सुरु केले.
 अ) २०१५ ब) २०२०
 क) २०१२ ड) २०१०
- ६) ——— यांनी शहरांचे कार्यानुसार वर्गीकरण केले.
 अ) एच हार्ट ब) बी. हॅरीस
 क) ऑगस्ट लोश ड) मार्क जेफरसन

- ७) ——— म्हणजे नागरी विभागाला लागलेला कॅन्सर आहे.
अ) सी.बी.डी ब) औद्योगिक
क) व्यापारी विभाग ड) झोपडपट्टी
- ८) ——— ही संकल्पना जीन गॉटमन या भूगोल तज्ञाने वापरली.
अ) महानगर ब) प्रमहानगर
क) संकलित नगर ड) नगर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) बहुकेंद्रीय सिद्धांत
- २) नागरी वसाहतीचे प्रकार
- ३) सोलापूर शहराचे भूमी उपयोजन
- ४) नागरी भूगोलाचे महत्त्व
- ५) नागरीकरणाची संकल्पना
- ६) शहरातील वाहतूक समस्या

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

20

- अ) नागरी भूगोलाची व्याख्या, स्वरूप व व्याप्ती थोडक्यात विशद करा
किंवा
ब) मध्यवर्ती व्यापारी केंद्र सविस्तर वर्णन करा

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा

१०

नागरीकीकरणावर परिणाम करणारे घटक वर्णन करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Geography (Special Paper – VIII)
Urban Geography (1910160A)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks:

08

- 1) The internal Structure of a city means _____.
 a) Rural-Urban Fringe b) Urban Centers
 c) Urbanization d) Urban morphology
- 2) According Sector Theory poor and low class people live in _____ part of town.
 a) North b) East
 c) South d) West
- 3) Kalgurli and Kulgarli are _____ type towns.
 a) Educational b) Trading
 c) Defense d) Mining
- 4) According to Concentric Zone Theory in the 'commuter's zone' _____ people live.
 a) Rich b) Middle class
 c) Poor d) Slum
- 5) The Government of India has launched the Smart Cities Mission in _____ year.
 a) 2015 b) 2020
 c) 2012 d) 2010
- 6) _____ classify towns according to their functions.
 a) H. Hoyt b) C. Haris
 c) August Losh d) Mark Jefferson
- 7) _____ are the cancer of Urban Center.
 a) CBD b) Industrial area
 c) Commercial area d) Slum

- 8) The concept of _____ was proposed by Jinn Gottman.
- a) Metropolitan
 - b) Megapolish
 - c) Conurbation
 - d) City

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) The multi-Nuclei theory.
- b) Types of urban settlement.
- c) Landuse analysis of Solapur city.
- d) Importance of urban geography.
- e) Concept of urbanization.
- f) Transport Problems of city.

Q.3 Attempt any one of the following questions.

10

- a) Explain in brief definition, nature and scope of urban geography.

OR

- b) Describe the Central Business District (CBD) in details.

Q.4 Answer the following question.

10

Describe the factors affecting on urbanization.

Set

P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Geography (Special Paper–VIII)
Agricultural Geography (1910160B)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) शेती हा ——— श्रेणीचा व्यवसाय आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय
क) तृतीय ड) चतुर्थ
- २) ——— हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा 'कणा' आहे.
अ) शेती ब) मासेमारी
क) उद्योग ड) पशुपालन
- ३) भारतामध्ये ——— राज्याचा चहा उत्पादनात प्रथम क्रमांक लागतो.
अ) गुजरात ब) तामिळनाडू
क) आसाम ड) कर्नाटक
- ४) ——— हा कृषीमालावर आधारित उद्योग आहे.
अ) लोहपोलाद ब) अॅल्युमिनीयम
क) साखर ड) पेट्रोल
- ५) ——— ही शेतीची समस्या आहे.
अ) जमिनीची धूप ब) वाहतूक
क) उद्योग ड) भांडवल
- ६) भारतात सर्वात जास्त पाऊस ——— येथे पडतो.
अ) महाबळेश्वर ब) मोसीनराम
क) उटी ड) सिमला

- ७) भारताचे हवामान सर्वसाधारण ——— प्रकारचे आहे.
अ) थंड ब) भूमध्यसागरी
क) शुष्क ड) मोसमी
- ८) दख्खनच्या पठारावर ——— प्रकारची मृदा आढळते.
अ) रेगूर ब) वालूकामय
क) लाल ड) गाळाची

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) कृषीभूगोलाचे स्वरूप
- २) पीक संयोजन
- ३) दुष्काळाची कारणे स्पष्ट करा.
- ४) श्वेत क्रांती
- ५) कृषी भूगोलाचे महत्त्व.
- ६) पीक विविधता स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) नवीन कृषी तंत्रज्ञानाविषयी माहिती लिहा.
किंवा
ब) भारतातील हरितक्रांतीविषयी माहिती लिहा.

प्र.४ भारतातील कृषी समस्यांचे वर्णन करा.

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Geography (Special Paper–VIII)
Agricultural Geography (1910160B)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of stencils is allowed.
- 4) Draw Neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Agriculture is _____ type of Economic activity.

a) Primary	b) Secondary
c) Tertiary	d) Quaternary
- 2) _____ is the backbone of Indian Economy.

a) Agriculture	b) Fishing
c) Industry	d) Animal Husbandry
- 3) _____ state ranks first in the production of tea in India.

a) Gujarat	b) Tamilnadu
c) Assam	d) Karnataka
- 4) _____ is the Agro based industry.

a) Iron and Steel	b) Aluminum
c) Sugar	d) Petrol
- 5) _____ main Agricultural Problem.

a) Soil erosion	b) Transport
c) Trade	d) Capital
- 6) _____ is the highest rainfall centre in India.

a) Mahabaleshwar	b) Mausinaram
c) Ooty	d) Simla
- 7) Generally, India has _____ types of climate.

a) Cold	b) Mediterranean
c) Dry	d) Monsoon
- 8) _____ type of soil is found in deccan plateau in India.

a) Regur	b) Sandy
c) Red	d) Alluvial

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Nature of Agriculture Geography.
 - b) Crop combination
 - c) Causes of drought
 - d) White revaluation
 - e) Importance of Agricultural Geography
 - f) Crop-Diversification
- Q.3 Broad Questions. (Any One)** **10**
- a) Write on modern techniques in Agriculture.
- OR**
- b) Explain the Green revolution in India.
- Q.4 Describe the Agricultural Problems in India.** **10**

- ८) हेमूने स्वतःला ---- ही पदवी धारण केली आहे.
अ) सम्राट	ब) बादशहा
क) विक्रमादित्य	ड) राजा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) अबुल फझल बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
- २) मुघलकालीन इतिहासाची संस्कृत भाषेतील तीन साधने सांगा.
- ३) हुमायूनच्या अपयशाची कारणे सांगा.
- ४) मल्हार रामराव चिटणीस यांच्याविषयी माहिती सांगा.
- ५) मुघलकालीन जमिनीचे विविध प्रकार सांगा.
- ६) 'अकबर-द-ग्रेट मुघल' या ग्रंथाविषयी माहिती लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) १०

- अ) मुघलकालीन परकीय प्रवास वृत्तान्ताचे वर्णन करा.
किंवा
ब) शेरशहा हुमायून संघर्षाचा आढवा घ्या.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न १०

- पहिल्या पानिपत युद्धाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper – VIII)
History of Mughal India (1526A.D.-1707A.D.) (19101558)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ Rajput queen had sent Rakhi to Humayun.

a) Durgavati	b) Rajmati
c) Padmavati	d) Karnavati
- 2) The original name of Shershaha was _____.

a) Salim	b) Khusro
c) Farid	d) Ahmad
- 3) _____ was the guardian and guide of Akbar.

a) Bairamkhan	b) Sherkhan
c) Abul Fazal	d) Birbal
- 4) The first edition of Sabhasad Bakhar edited by _____.

a) V. K. Rajwade	b) G. S. Sardesai
c) V. K. Sane	d) G. H. Khare
- 5) The battle of first Panipat in _____.

a) 1516	b) 1526
c) 1536	d) 1546
- 6) _____ established of Mughal Empire.

a) Akbar	b) Shershaha
c) Humayun	d) Babar
- 7) Abul Fazal wrote a famous book of _____.

a) Akbarnama	b) Humayunnama
c) Patshahanama	d) Babarnama
- 8) _____ Hemu bestowed on himself title.

a) Samrat	b) Badshaha
c) Vikramaditya	d) Raja

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Write the information about Abul Fazal
- b) Write the three sources of Sanskrit language in Mughal period.
- c) State the reasons for Humayun's Failure.
- d) State the information of Malhar Ramrao Chitnis.
- e) State the different types of land during Mughal period.
- f) Write information about the book 'Akbar-the-Great Mughal'.

Q.3 Broad Question. (Any One) 10

- a) Describe the foreign travel accounts of the Mughal period.

OR

- b) Review the conflict between Shershaha and Humayun.

Q.4 Broad Question. 10

Explain the causes and effects of the first Panipat war.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Political Science (Special Paper–VIII)
Political Sociology (19101573)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) राजकीय संस्कृतीला हे घटक प्रभावित करतात.
 अ) भौगोलिक परिस्थिती ब) इतिहास
 क) वांशिक-धार्मिक भेद ड) वरील सर्व
- २) खालीलपैकी हा घटक राजकीय संस्कृतीचा आधारभूत घटक नाही.
 अ) समाज रचना ब) ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
 क) सांस्कृतिक जीवन ड) राजकीय पक्ष
- ३) संकुचित, आज्ञांकित, सहभागी हे राजकीय संस्कृतीचे तीन प्रकार कोणी सांगितले?
 अ) आल्मंड आणि व्हर्बा ब) प्लेटो
 क) पीटरसन ड) पार्सन्स
- ४) ज्ञान, श्रद्धा, मूल्ये व नियमने, भाषा, प्रतीके असे ——— चे घटक असतात.
 अ) धर्म ब) सामाजिकरण
 क) संस्कृती ड) अभिजन
- ५) ——— हे राजकीय सामाजिकरणाचे साधन आहे.
 अ) कुटुंबसंस्था ब) शिक्षण संस्था
 क) मित्रमंडळी ड) वरील सर्व
- ६) "समाज आणि राज्यव्यवस्था यातील व सामाजिक रचना आणि राजकीय संस्था यातील परस्पर संबंधांच्या अभ्यासाला राजकीय समाजशास्त्र असे म्हणता येईल." अशी व्याख्या कोणी केली आहे?
 अ) एस. एम. लिपसेट ब) रश व अल्थॉफ
 क) ससीमन ड) यापैकी नाही

- ७) लोकांची मागणी ही प्रक्रिया ——— म्हणून ओळखली जाते.
अ) आदान	ब) प्रदान
क) प्रत्यादान	ड) यापैकी सर्व
- ८) ——— हे 'राजकीय व्यवस्था' या ग्रंथाचे लेखक आहेत.
अ) डेव्हीड ईस्टन	ब) मॅक्स वेबर
क) कार्ल मार्क्स	ड) प्लेटो

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) राजकीय संस्कृतीचे महत्त्व लिहा.
- २) इनपुट प्रक्रियेची तीन उदाहरणे द्या.
- ३) राजकीय संस्कृतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ४) राजकीय समाजीकरणाची व्याख्या करा.
- ५) माध्यम आणि राजकीय समाजीकरण यांच्यातील संबंध.
- ६) राजकीय समाजशास्त्र परिभाषित करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या लिहून व्याप्ती सविस्तर लिहा.
किंवा
ब) आमंड व व्हर्बा प्रणित राजकीय संस्कृतीचे प्रकार सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

राजकीय सामाजिकरणाची साधने किंवा माध्यमे सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper–VIII)
Political Sociology (19101573)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) In Political culture _____ These factors work effectively.
 - a) Geographical location
 - b) History
 - c) Ethnic-Religious distinctions
 - d) All of the above
- 2) _____ is not basic element of political culture.
 - a) Social structure
 - b) Historical background
 - c) Cultural life
 - d) Political party
- 3) Described three types of political culture i.e., parochial, subject and participant.
 - a) Almond & Verba
 - b) Plato
 - c) Peterson
 - d) Parsons
- 4) Knowledge, beliefs, values and rules, language, symbols are elements of _____.
 - a) Religion
 - b) Socialization
 - c) Culture
 - d) Elite
- 5) _____ it is a means of political socialization.
 - a) Family Institution
 - b) Educational institution
 - c) Friends
 - d) All of the above
- 6) Who defines "Political sociology can be defined as the study of interrelationship between society and polity, between social structures and political institutions."?
 - a) S. M. Lipset
 - b) Rush & Althoff
 - c) Sasiman
 - d) None of these
- 7) Demands of people is known as process.
 - a) Input
 - b) Output
 - c) Feedback
 - d) All of these

- 8) _____ is the author of the book Political System.
a) David Easton	b) Max Weber
c) Karl Marx	d) Plato

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Write down the importance of political culture.
- b) Give three examples of input process.
- c) Explain types of political culture.
- d) Define political socialization.
- e) Relation between media and political socialization.
- f) Define political sociology.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Write the definition of political sociology and write the scope in detail.

OR

- b) State the types of political culture according to Amand and Verba.

Q.4 Broad Question. 10

Explain in detail the instruments or means of political socialization.

- ७) अभिवृत्तीत ——— अंगे असतात.
अ) एक	ब) दोन
क) तीन	ड) चार
- ८) मोठ्या प्रमाणावरील माहिती कार्यक्रम पध्दतीने संघटीत करण्यासाठी ज्या मानसिक चौकटीचा उपयोग केला जातो त्यांना ——— म्हणतात.
अ) नवगामी	ब) स्वयंचलित
क) आकृतीबंध	ड) उपलब्धता

प्र.२ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- १) अभिवृत्तीचा वर्तनावरील प्रभाव.
- २) सामाजिक अध्ययन आणि अभिवृत्ती निर्मिती.
- ३) मतपरिवर्तनास विरोध.
- ४) अभिवृत्ती वर्तन संबंध व वर्तनावरील प्रभाव
- ५) अ-भाषिक संप्रेषण—देहबोली भाषा.
- ६) सामाजिक मानसशास्त्राचे स्वरूप.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

20

अ) आरोपनाचे सिध्दांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिक छाप म्हणजे काय? छापेची (संस्करणाची) जडणघडण आणि छापेचे (संस्करणाचे) व्यवस्थापन यांचे वर्णन करा.

प्र.४ सामाजिक मानसशास्त्राच्या अभ्यास पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Special Paper–VIII)
Social Psychology (19101597)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Social Psychology focuses on the _____ of individuals.

 - a) Mark
 - b) Situation
 - c) Behavior
 - d) Any other
- 2) In experiment research systematically varied the factor willfully is called the _____.

 - a) Independent Variable
 - b) Dependent Variable
 - c) Constant
 - d) No Variable
- 3) _____ as the scientific field that seeks to understand the nature and causes of individual behavior and through in social situation.

 - a) Social Psychology
 - b) Politics
 - c) History
 - d) Economics
- 4) Roman scientist _____ say's 'The face is the image of thee soul.

 - a) Fesero
 - b) Shisero
 - c) Buck
 - d) Mark
- 5) Felling facial expression lasting only few second's by _____ technique.

 - a) Micro expression
 - b) No expression
 - c) Large expression
 - d) No technique
- 6) _____ research on central and peripheral traits.

 - a) Flash
 - b) Cash
 - c) Asch's
 - d) Dash
- 7) In attitude there are _____ forms.

 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Four
- 8) Mental framework, centering around a specific theme that helps us to organize social information is called _____.

 - a) Heuristic
 - b) Automatic
 - c) Schemas
 - d) Availability

- Q.2 Write short Notes. (Any Four) 12**
- a) Impact of behavior on attitude.
 - b) Social learning and attitude formation.
 - c) Resistance to persuasion.
 - d) Attitude behavior link and impact of behavior.
 - e) Non-Verbal communication-body language.
 - f) Nature of social Psychology.
- Q.3 Attempt any one of the following questions. 10**
- a) Explain the theories of attribution.
- OR**
- b) What is social impression? Describe the impression formation and impression management.
- Q.4 Explain the research method in social Psychology in brief. 10**

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Philosophy (Special Paper-VIII)
Epistemology (19101588)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) अनुमान ——— ज्ञानाचा एक प्रकार आहे.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
क) भ्रम ड) यापैकी नाही
- २) वेदांनुसार महाभूते ——— प्रकारची आहेत.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) सहा
- ३) जैन दार्शनिक केवळ ——— ज्ञान प्रमाणे स्वीकारतात.
अ) चार ब) तीन
क) दोन ड) एक
- ४) अनिर्वचनीय ख्याती हा ——— चा सिद्धांत होय.
अ) जैन ब) बौद्ध
क) सांख्य ड) वेदांत
- ५) ——— ही तत्त्वज्ञानाची एक शाखा आहे.
अ) अर्थशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
क) समाजशास्त्र ड) ज्ञानशास्त्र
- ६) 'जर आकाशात काळे ढग असतील तर पाऊस पडेल' हे ——— ज्ञान आहे.
अ) उपमान ब) अनुमान
क) प्रत्यक्ष ड) विशेष
- ७) सदख्याती हा ——— चा सिद्धांत आहे.
अ) सांख्य ब) न्याय
क) वैशेषिक ड) चार्वाक

- ८) भारतीय दर्शानांच्या दृष्टीने ज्ञानप्रमाणांचे — प्रकार पडतात.
अ) तीन	ब) चार
क) पाच	ड) सहा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) अप्रत्यक्ष ज्ञान म्हणजे काय?
- २) अर्थापत्ती म्हणजे काय?
- ३) अख्याती म्हणजे काय?
- ४) सत् ख्याती म्हणजे काय?
- ५) प्रमा ज्ञान म्हणजे काय?
- ६) आत्म ख्याती म्हणजे काय?

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०

ज्ञान प्रमाणाविषयी योग दर्शनाचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
किंवा

स्वतः प्रमाण्यावाद स्पष्ट करा.

प्र.४ ज्ञानाची व्याख्या द्या आणि ज्ञान प्रमाणाविषयी बौद्धांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper–VIII)
Epistemology (19101588)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** Inference is a kind of _____ knowledge.
a) Direct b) Indirect
c) Error d) None of these
- 2)** According to Vedas, there are _____ kinds of elements.
a) Three b) Four
c) Five d) Six
- 3)** Jain Darshana accepted only _____ means of knowledge.
a) Four b) Three
c) Two d) One
- 4)** Anirvachaniy Khyati is a theory of _____.
a) Jaina b) Bouddha
c) Sankhya d) Vedanta
- 5)** _____ is a branch of Philosophy.
a) Economics b) Political science
c) Sociology d) Epistemology
- 6)** 'If dark clouds in the sky then it rains' is _____ knowledge.
a) Similarity b) Inference
c) Direct d) Particular
- 7)** Sadkhyati is a theory of _____.
a) Sankhya b) Nyaya
c) Vaisesika d) Charvaka
- 8)** There are _____ kinds means of knowledge by Indian philosophy.
a) Three b) Four
c) Five d) Six

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) What is indirect knowledge?
 - b) What is hypothesis (Arthapatti)?
 - c) What is Akhyati?
 - d) What is Sat khyati?
 - e) What is valid knowledge?
 - f) What is Aatma khyati?
- Q.3 Attempt any one of the following questions. 10**
- Explain Yoga Darshana's Views about means of knowledge.
- OR**
- Explain self evidence.
- Q.4 Define knowledge and Explain Bouddha's views about means of knowledge. 10**

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sociology (Special Paper–VIII)
Methodology of Social Research (19101563)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) संशोधन म्हणजे ——— प्राप्त करून घेण्यासाठी केलेले पद्धतशीर प्रयत्न होय.
अ) जुने ज्ञान
ब) नवीन ज्ञान
क) परंपरा
ड) रूढी
- २) खालीलपैकी कोणती वैज्ञानिक पद्धतीची पहिली पायरी आहे?
अ) समस्यासुत्रण
ब) माहितीचे संकलन
क) गृहीतक
ड) अहवाल लेखन
- ३) सामाजिक संशोधन पद्धतीमध्ये ——— ला खूप महत्त्व आहे.
अ) जाहिरात
ब) संपर्क
क) अनुभव प्रामाण्य
ड) यापैकी नाही
- ४) कोणतेही संशोधन जेव्हा सामाजिक, तथ्ये, घटना, सिद्धांत किंवा नवीन ज्ञानाशी संबंधित असते तेव्हा त्याला ——— म्हणतात.
अ) पारंपारिक संशोधन
ब) कर्मकांड संशोधन
क) सामाजिक संशोधन
ड) नैसर्गिक संशोधन
- ५) ——— हा संशोधकाचा आवश्यक गुण आहे.
अ) पूर्वग्रह
ब) एकांगी
क) अज्ञानी
ड) जागरूक वृत्ती
- ६) सामाजिक संशोधनाचा उपयोग ——— केला जातो.
अ) पैसे कमविण्यासाठी
ब) समाज कल्याणासाठी
क) ज्ञान विकण्यासाठी
ड) यापैकी नाही

- ७) प्रयोगशीलता हा ——— चा गुण आहे.
अ) प्रश्नावली	ब) संशोधक
क) समस्या	ड) अज्ञान
- ८) ——— म्हणजे ज्याच्या आधारे संशोधन कार्य करता येते असा कामचलाऊ विचार होय.
अ) वस्तुनिष्ठता	ब) गृहितकृत्ये
क) सिद्धता	ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) सिद्धांत म्हणजे काय?
- २) सामाजिक संशोधनाची उद्दिष्टे कोणती?
- ३) संशोधकाचे गुण स्पष्ट करा.
- ४) शुद्ध संशोधन.
- ५) ऐतिहासिक संशोधन म्हणजे काय?
- ६) संशोधनाची उपयोगिता.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

- अ) सामाजिक संशोधनाचा अर्थ सांगून त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) गृहीतकृत्ये म्हणजे काय सांगून त्याचे सामाजिक संशोधनातील महत्व स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

भारतातील सामाजिक संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper–VIII)
Methodology of Social Research (19101563)

Day & Date: Sunday, 18-May-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Research is a systematic effort to obtain _____.
 a) Old knowledge b) New knowledge
 c) Tradition d) Custom
- 2) Which of the following is the first step in scientific method?
 a) Problem formulation b) Collection of information
 c) Hypothesis d) Report writing
- 3) _____ is very important in social research methodology.
 a) Advertisement b) Contact
 c) Experience d) None of these
- 4) Any research when it deals with social facts, phenomena, theories or new knowledge is called _____.
 a) Conventional research b) Ritual research
 c) Social research d) Naturalistic research
- 5) _____ is an essential quality of a researcher.
 a) Prejudice b) Single minded
 c) Ignorant d) Conscious attitude
- 6) Social research is used to _____.
 a) To earn money b) For social welfare
 c) To sell knowledge d) None of these
- 7) Experimentation is a quality of _____.
 a) Questionnaire b) Researcher
 c) Problem d) Ignorance
- 8) _____ means a tentative idea on the basis of which research work can be done.
 a) Objectivity b) Assumptions
 c) Probability d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) What is theory?
 - b) What are the objectives of social research?
 - c) Explain the qualities of a researcher.
 - d) Pure research.
 - e) What is historical research?
 - f) Applicability of research.
- Q.3 Attempt any one of the following questions. 10**
- a) Define social research and explain its characteristics.
- OR**
- b) Explain the importance of hypothesized act in social research.
- Q.4 Borad Question. 10**
- Explain the importance of social research in India.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
English (Special Paper - IX)
Indian English Literature (19101524)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Garbo by Mahesh Elkunchwar was published in the year _____.
a) 1971 b) 1972
c) 1973 d) 1974
- 2) Pansy in Garbo by Elkunchwar is _____ years old.
a) 12 b) 14
c) 15 d) 17
- 3) How did Sindi Oberoi's parents die?
a) in air crash b) due to old age
c) in a road accident d) committed suicide
- 4) Arun Joshi's *The Foreigner* novel by _____.
a) Albert Camus b) Franz Kafka
c) Jean Paul Sartre d) Thomas Mann
- 5) Nissim Ezekiel won Sahitya Akademi Award for _____.
a) Latter-Day Psalms b) A Time to Change
c) Hymns in Darkness d) The Exact Name
- 6) Jejuri received _____ in 1977.
a) The Booker Prize
b) Pulitzer Prize
c) The Commonwealth Writers Prize
d) Sahitya Akademi Award
- 7) What was the poet's mother's last wish in *Dawn at Puri*.
a) to go on world tour
b) to be cremated on the holy sea beach of Puri
c) to visit his son's house at her village
d) to get the blessings of the Temple priest
- 8) Where does the poet sometimes stop to urinate in the poem *A Little Boy from New York*?
a) at Grand Central b) in Greenwich Village
c) in Rochester d) in Brooklyn

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Briefly discuss the thematic significance of the title *Poet, Lover, Birdwatcher* by Nissim Ezekiel.
- 2) What themes and motifs are prominent in Arun Kolatkar's poem *Between Jejuri and Railway Station*?
- 3) What themes are explored in *Letter from New York* by Shiv K. Kumar?
- 4) Write a brief note on some of features of Modern Indian English Poetry.
- 5) Describe the significance of the setting in *Dawn at Puri* by Jayant Mahapatra.
- 6) What are the salient features of Modern Indian English Drama?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Discuss Mahesh Elkunchwar's play *Garbo* in detail, focusing on its themes, characters, and socio-cultural significance.

OR

- 2) *Garbo* represents the degeneration and futility of human relations'
Discuss

Q.4 Discuss the themes of alienation and existential crisis in Arun Joshi's novel *The Foreigner* 10

(विक्रमी संवत् १०५० से विक्रमी संवत् १९०० तक) (19101514)

समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

२) दाई और दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

ड) सं.१९०० से आज तक

- ७) कबीर के वाणियों का लेखन ---- ने किया है।
 अ) लोई ब) हाजरीप्रसाद द्विवेदी
 क) धर्मादास ड) रैदास
- ८) तुलसीदास की भक्ति प्रमुख रूप से ---- भक्ति है।
 अ) दास्य ब) मधुर
 क) वात्सल्य ड) सखा

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। (६ में से ४)

੧੨

- १) अमीर खुसरो का संक्षिप्त परिचय दीजिए।
- २) बिहारी सतसई का परिचय दीजिए।
- ३) कबीर के गुरु विषयक विचार लिखिए।
- ४) सुफी काव्यधारा की प्रमुख दो विशेषताएं लिखिए।
- ५) रामचरित मानस का परिचय दीजिए।
- ६) रैदास का संक्षिप्त परिचय दीजिए।

प्र.३ १) पृथ्वीराज और बीसलदेव रासो का परिचय दीजिए।

୧୦

अथवा

- २) कबीर का व्यक्तित्व एवं कृतित्व लिखिए।

प्र.४ रीतिकाल की विशेषताएं लिखिए।

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – IX)
Study of Kannada Literary Text (19101504)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು -
 ೧) ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮ ೨) ಪಂಪ
 ೩) ರನ್ನ ೪) ಹರಿಹರ
- ೨) 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ' ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು -
 ೧) ಪಂಪ ೨) ಶ್ರೀವಿಜಯ
 ೩) ರನ್ನ ೪) ಹರಿಹರ
- ೩) ನಂದರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದವನು -
 ೧) ಬಿಜ್ಜಳ ೨) ಅಶೋಕ
 ೩) ತೈಲಪ ೪) ಚಾಣಕ್ಯ
- ೪) ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಸರೋವರ -
 ೧) ಮಾನಸ ೨) ಕೈಲಾಸ
 ೩) ಅಚ್ಛೇದ ೪) ಪಾತಾಳ
- ೫) 'ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ' ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು -
 ೧) ಬಸವಣ್ಣ ೨) ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ
 ೩) ರನ್ನ ೪) ಹರಿಹರ
- ೬) ಬೇಡನ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಪಾರಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದವರು -
 ೧) ಕಾಗೆ ೨) ಗುಬ್ಬಿ
 ೩) ಬುದ್ಧಿವಂತ ಪಾರಿವಾಳ ೪) ಇಲಿ
- ೭) ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದವರು-
 ೧) ಚಾಣಕ್ಯ ೨) ನೃಪತುಂಗ
 ೩) ಹರಿಹರ ೪) ಚಂದ್ರಾಪೀಡ
- ೮) 'ಚಿತ್ರಗ್ರೀವ' ಇದು ಒಂದು -
 ೧) ಕಾಗೆ ೨) ಗುಬ್ಬಿ
 ೩) ಪಾರಿವಾಲ ೪) ನವಿಲು

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಚಾಣಕ್ಯ
- ೨) ಚಂದ್ರಾಪೀಡ
- ೩) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ
- ೪) ಮಹಾಶ್ವೇತೆ
- ೫) ಪಂಚತಂತ್ರ
- ೬) ದುರ್ಗಸಿಂಹ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ನಿಜವಾದ ಕಸವರ (ಬಂಗಾರ) ಯಾವುದು? ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಪ್ರಸಂಗದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

ಚಾಣಕ್ಯ ರಿಸಿಯ ಕಥಾಸಾರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Marathi (Special Paper - IX)
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स.११०१ ते १८००) (पूर्वार्ध) (19101509)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** **०८**
- १) 'प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास' हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
 अ) अ. ना. देशपांडे ब) ल. रा. नशिराबादकर
 क) ल. रा. पांगरकर ड) प्र. न. जोशी
- २) आपण 'शांकरोक्ति वैखरी' बोलत असल्याचे कोणी म्हटले आहे?
 अ) मुकुंदराज ब) चक्रधर
 क) श्रीगोविंद प्रभू ड) नामदेव
- ३) श्री चक्रधरांचे गुरु कोण आहेत?
 अ) चांगदेव रारुळ ब) म्हाईभट
 क) श्रीगोविंदप्रभू ड) नागदेवाचार्य
- ४) 'स्मृतिस्थळ' या ग्रंथात कोणाच्या स्मृती आल्या आहेत?
 अ) नागदेवाचार्य ब) श्री गोविंदप्रभू
 क) श्री चक्रधर ड) म्हाईभट
- ५) 'मुंगी उडाली आकाशी। तिने गिळिले सूर्याशी।' हा अभंग कोणी लिहिला?
 अ) संत जनाबाई ब) संत कान्होपात्रा
 क) संत बहिणाबाई ड) संत मुक्ताबाई
- ६) संताच्या 'अनुभवाचा ठेवा' असे कोणत्या संताबद्दल म्हटले जाते?
 अ) संत गोरोबा काका ब) संत चोखामेळा
 क) संत नामदेव ड) संत ज्ञानदेव

- ७) प्राचीन मराठीतील आदयग्रंथ कोणता मानला जातो?
अ) लीळाचरित्र ब) ज्ञानेश्वरी
क) विवेकसिंधू ड) दृष्टांतपाठ
- ८) मराठीतील पहिले आत्मचरित्रकार म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) संत नामदेव ब) संत चोखामेळा
क) संत गोरोबाकाका ड) संत निवृत्तीनाथ

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) मुकुंदराज यांच्या 'विवेकसिंधू' या ग्रंथाला मराठी भाषेतील उपनिषद का म्हणतात?
- २) महानुभव संप्रदायाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ३) 'लीळाचरित्राचे' विशेष सांगा.
- ४) संत नामदेवांच्या कार्याविषयी माहिती लिहा.
- ५) संत कान्होपात्रा यांच्या अभंगाचे महत्त्व सांगा.
- ६) संत एकनाथांनी लिहिलेल्या साहित्याविषयी माहिती सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- १) महानुभावपंथियांच्या साती ग्रंथाचा परिचय करुन द्या.
किंवा
२) मुकुंदराजांना मराठी वाङ्मयाच्या पहाटेचा शुक्रतारा का म्हटले जाते?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

वारकरी संप्रदायाच्या प्रेरणा व आचारधर्माविषयी माहिती सांगून, संत तुकाराम यांच्या साहित्य व जीवनाविषयीची माहिती लिहा.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
 Sanskrit (Special Paper - IX)
 धर्मशास्त्र मनुस्मृती ७ वा अध्याय (19101534)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय चिनुत.

०८

योग्य पर्याय निवडा.

- १) मुख्यरूपेण प्रजानामेव पालनम् ——— धर्म विद्यते ।
 अ) विद्यार्थीनाम् ब) सन्यासीनाम्
 क) राज्ञः ड) वानप्रस्थीनाम्
- २) मनुस्मृती अनुसार 'कामज' व्यसन आहेत.
 अ) १५ ब) १०
 क) ११ ड) १२
- ३) मनुस्मृतिमध्ये 'सचिवांची संख्या सांगितली आहे.
 अ) ८-९ ब) ६-७
 क) ७-८ ड) केवलं नव
- ४) मनुस्मृतीच्या सातव्या अध्यायानुसार 'सर्वतेजोमयः' हि सः' ——— साठी म्हटलं आहे.
 अ) प्रजा ब) राजा
 क) देवा ड) पशु
- ५) ——— हि भयात्सर्व जगद्भोगाय कल्पदे ।
 अ) दण्डस्य ब) जलस्य
 क) वायोः ड) प्रजानाम्
- ६) मनुस्मृत्यानुसारं दुर्गाः सन्ति ।
 अ) ०५ ब) ००
 क) ०८ ड) ०३

- ७) अधोलिखितेषु दुर्गेषु सर्वश्रेष्ठः दुर्गः अस्ति ।
अ) महीं ब) धनु
क) वृक्ष ड) गिरी
- ८) मनुस्मृत्यानुसारं क्रोधज व्यसनानि सन्ति ।
अ) १५ ब) ०८
क) १८ ड) ०६

प्र.२ अधोलिखितेषु षट्सु चतस्र टिप्पण्यः लिखत । (कोणतेही चार)

੧੨

- १) राजदूताः ।
- २) दूर्ग परिचयः ।
- ३) व्यूह रचना ।
- ४) मन्त्रि परिचय ।
- ५) कामज व्यसन ।
- ६) दण्ड व्यवस्था ।

प्र.३ अधोलिखितयोः द्वयोः एकस्य श्लोकस्य व्याख्या कुरुत । (कोणताही एक)

20

- १) बलोऽपि नावमन्तव्यो मनुष्य इति भूमिपः । महती देवता ह्येषा नररूपेण तिष्ठति ।
किंवा
२) त्रैविद्येभ्यस्त्रयी विद्यां दण्डनीति च शाश्वतीम् ।
आन्वीक्षिकीं चात्मविद्यां वार्तारम्भांश्च लोकतः ।

प्र.४ मनुस्मृती अनुसार राजाचे कर्तव्य सविस्तर लिहा.

20

Page 1 of 2

(C) مذہبی۔

(D) معاشی۔

SLR-VA-282

(7) میر حسن نے اپنے تذکرے۔۔۔۔۔۔ میں شاعری کے تیسرے اور چوتھے دور کے شعراء سے متعلق معلومات دی ہے۔

(A) گلشن بے خار۔ (B) تذکرہ ریختہ گویاں۔

(C) تذکرہ شعرائے اردو۔ (D) نکات الشعراء۔

(8) تصنیف 'موازنہ انیس و دبیر'۔۔۔۔۔۔ کی تخلیق کردہ تنقیدی کتاب ہے۔

(A) مولانا حالی۔ (B) مولانا شبلی نعمانی۔

(C) مجنوں گورکھپوری۔ (D) محمد حسین آزاد۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) 'ادبی تنقید' کی تعریف بیان کیجیے؟

(2) 'تذکرہ گلشن بے خار' پر تبصرہ کیجیے؟

(3) میر تقی میر کا تحریر کردہ 'تذکرہ نکات الشعراء' پر روشنی ڈالیے؟

(4) 'جمالِ ادبی تنقید' سے کیا مراد ہے؟

(5) 'تاثراتی نقادوں کا ادب سے متعلق کیا استدلال ہے؟ واضح کیجیے؟

(6) مولانا حالی کے تنقیدی نظریات پر روشنی ڈالیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) مولانا شبلی نعمانی کی تنقیدی خدمات پر مفصل نوٹ لکھیے؟

(2) اردو تنقید نگاری کا آغاز و ارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیے؟

10

سوال نمبر 4. 'مارکسی تنقید' کی تعریف بیان کرتے ہوئے اس کے علمبرداروں کی تنقیدی خدمات کا جائزہ لیجیے؟

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - IX)
Religious History of Ancient India (19101579)

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

- ८) सौर पंथाचा ——— हा प्रमुख देव होय.
अ) विष्णू	ब) रुद्र
क) वरुण	ड) सूर्य

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सामवेद
- २) सिंधू संस्कृतीमधील मातृदेवतेची माहिती लिहा.
- ३) वैदिक काळातील उषादेवतेची माहिती लिहा.
- ४) उत्तर वैदिक काळातील यज्ञपद्धतीचे स्वरूप सांगा.
- ५) गाणपत्य पंथाचे महत्त्व सांगा.
- ६) शैव संप्रदायाची थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) सिंधू संस्कृतीमधील धार्मिक जीवनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) उत्तर वैदिक काळातील यज्ञांचे प्रकार सांगा.

प्र.४ भारतीय संस्कृतीमध्ये वैष्णव संप्रदायाच्या योगदानाची सविस्तर माहिती सांगा.

୨୦

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - IX)
Religious History of Ancient India (19101579)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is not an archaeological evidence of ancient Indian history.

a) Upanishads	b) Copperplates
c) Inscriptions	d) Coins
- 2) The mother goddess was the deity of _____ culture.

a) Greek	b) Indus
c) Vedic	d) North Vedic
- 3) _____ This is the last Veda.

a) Atharvaveda	b) Rigveda
c) Yajurveda	d) Samaveda
- 4) The number of mandalas in the Rigveda is _____.

a) 108	b) 204
c) 10	d) 26
- 5) In the North Vedic period, _____ was known as Bhudev.

a) Earth	b) Prajapati
c) Brahma	d) Purohit
- 6) Ashwamedha Yajna _____ was performed.

a) Emperor	b) Pradhan
c) Yuvraj	d) Senapati
- 7) Vishnu is considered to be an incarnation of _____.

a) 8	b) 10
c) 22	d) 7
- 8) The main god of the solar cult is _____.

a) Vishnu	b) Rudra
c) Varuna	d) Surya

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Samaveda.
- b) Write information about the mother goddess in the Indus Valley Civilization.
- c) Write information about the goddess Usha in the Vedic period.
- d) State the nature of the sacrificial system in the later Vedic period.
- e) State the importance of the Ganapatya cult.
- f) Write a brief description of sheiva sect.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) Explain the importance of religious life in the Indus Valley Civilization.

OR

- b) State the types of sacrifices in the Later Vedic period.

Q.4 Give detailed information about the contribution of Vaishnava sect in Indian culture. 10

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) श्रम विभागणी ही संकल्पना ----- यांनी मांडली.
अ) डॉ. माल्थस
ब) रिकार्डो
क) अँडम स्मिथ
ड) पिगू
- २) 'Das Capital' हा ग्रंथ ----- यांनी लिहीला.
अ) फ्रेडरिक लिस्ट
ब) कार्ल मार्क्स
क) डॉ. मार्शल
ड) केन्स
- ३) सनातनवादी संप्रदायाचा संस्थापक म्हणून ओळखला जातो.-----
अ) अँडम स्मिथ
ब) रिकार्डो
क) डॉ. माल्थस
ड) जे.बी.से
- ४) लोकसंख्या सिध्दांताची मांडणी ----- यांनी केली.
अ) डॉ. माल्थस
ब) जे.बी.से
क) अँडम स्मिथ
ड) केन्स
- ५) अर्थशास्त्रातील प्रथम नोबेल विजेते कोण?
अ) जॉन टिलबरजेन व रॅग्नर फ्रिश
ब) पॉल सॅम्युअलसन
क) सायमन कुझनेटस्
ड) अँरो
- ६) रिकार्डो यांच्या मते, पुनरुत्पादनक्षम नसलेल्या वस्तूंचे मूल्य त्यांच्या -----
द्वारे ठरविले जाते.
अ) श्रम
ब) भांडवल गुंतवणुक
क) कौशल्य
ड) दर्मिळता

- ७) संरक्षणाचा सिध्दान्त ——— यांनी मांडला.
- अ) अँडम स्मिथ ब) कार्ल मार्क्स
क) फ्रेडरिक लिस्ट ड) डॉ. मार्शल
- ८) भांडवलशाहीतील अतिरिक्त पुरवठ्याचे अरिष्ट टाळण्यासाठी अनुत्पादक उपभोक्त्यांचा वर्ग कायम टिकून राहणे आवश्यक असते असे ——— यांनी सांगितले.
- अ) जे.बी.से ब) माल्थस
क) कार्ल मार्क्स ड) डॉ. मार्शल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) स्मिथच्या निसर्गवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) श्रम विभागणीची विविध फायदे सांगा.
- ३) 'से'चा बाजार नियम स्पष्ट करा.
- ४) सनातनवादी विचारावर लिस्टने केलेली टीका स्पष्ट करा.
- ५) मार्शलचा उपयोगतेवरील विचार चर्चा करा.
- ६) सायमन कुझनेटस यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) मार्क्सचा अतिरिक्त मूल्यांचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
किंवा
- २) डॉ. मार्शल हा एक महान समन्वयवादी होता—चर्चा करा.

प्र.४ रिकार्डोंचा खंड सिध्दान्ताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

१०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Economics (Special Paper - IX)
History of Economic Thought (I) (19101569)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40.

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The Concept division of labour' is put forth by _____.
a) Dr. Malthus b) Ricardo
c) Adam Smith d) Pigou.
- 2) The book Das Capital' was written by _____.
a) Frederich List b) Karl Marx
c) Dr. Marshall d) Keynes
- 3) The Founder of Classical school is known as _____.
a) Adam Smith b) Ricardo
c) Dr. Malthus d) J.B. Say.
- 4) The Theory of population propounded by _____.
a) Dr. Malthus b) J.B. Say
c) Adam Smith d) Keynes
- 5) who is the first Nobel Winner in the Economics?
a) Jan Tinbergen & Rangner Frisch
b) Paul samulson
c) Simon Kuznets
d) Arrow
- 6) According to Ricardo, the value of non reproducable things is decided by their _____.
a) Labour b) Capital investment
c) Skill d) Scarcity
- 7) The Theory of protection propounded by _____.
a) Adam Smiths b) Karl Marx
c) Frederich List d) Dr. Marshall
- 8) There is a permanent need of unproductive consumers class to avoid crisis of gluts in the Capitalism.
a) J.B. Say b) Malthus
c) Karl Marx d) Dr. Marshall

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Explain the Smithian Concept of Naturalism.
 - 2) State the various merits of division of labour.
 - 3) Explain Say's Law of Market.
 - 4) Explain the List's Criticism on classical ideas.
 - 5) Discuss, Marshall's views on utility.
 - 6) Explain the economic ideas of Simon Kuznets.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- 1) Explain the Marxian theory of Surplus value
- OR**
- 2) Dr. Marshall as a great synthesizer -Discuss
- Q.4 Critically examine the of rent. Ricardian theory of rent. 10**

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Geography (Special Paper - IX)
Resource Geography (1910160C)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

१) मानवी गरजा पूर्ण करण्याची क्षमता असलेल्या निसर्गातील घटकांना --- म्हणतात.

ਅ) ਊਰਜਾ

ब) साधन संपत्ती

क) घटक

ड) यापैकी नाही

२) — च्या आधारावर संसाधनांचे वैयक्तिक, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय असे वर्गीकरण केले जाते.

अ) निर्मिती

ब) मालकी हक्क

क) विकासाची स्थिती

ડ) ટિકાઉપણા

३) जल ही ---- संपत्ती आहे.

अ) नैसर्गिक

ब) मानवी

क) वैयक्तिक

ड) यापैकी नाही.

४) खनिज संपत्ती ही ---- संपत्ती मानली जाते.

अ) विनाशी

બ) અવિનાશી

क) पुनर्निर्माण

ड) यापैकी नाही

५) लोणार सरोवर ---- राज्यात आहे.

અ) ઓરિસા

ब) राजस्थान

क) गुजरात

ड) महाराष्ट्र

६) उष्ण कटिबंधीय पानझडी जंगलाला ---- जंगले असेही म्हणतात.

अ) मोसमी

ब) सदाहरित

क) काटेरी

ડ) અલ્ફાઈન

- ७) ——— क्षेत्रातील गुंतवणूक हा जलसंपत्ती शाश्वत विकासावरील उपाय आहे.
अ) दुष्काळ ब) पूर
क) पाणलोट ड) यापैकी नाही
- ८) ——— हे भारतातील सर्वात जुने तेल क्षेत्र आहे.
अ) नुनमती ब) नहारकटिया
क) दिग्बोई ड) अंकलेश्वर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे महत्त्व सांगा.
- २) वन संपत्तीच्या समस्या सांगा.
- ३) जल संपत्तीचे उपयोग सांगा.
- ४) अपारंपारिक उर्जा साधने म्हणजे काय?
- ५) मानवी संसाधन म्हणजे काय?
- ६) पवन उर्जा

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) मृदा साधनसंपत्तीचे वितरण आणि समस्या सांगा
किंवा
- २) दगडी कोळश्याचे प्रकार सांगून जागतिक वितरण स्पष्ट करा.

प्र.४ साधनसंपत्ती भूगोल म्हणजे काय? त्याची व्याप्ती व महत्त्व स्पष्ट करा.

20

Max. Marks: 40.

08

- Page 3 of 4

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) State the importance of natural resources.
 - 2) Explain the problems of forest resources.
 - 3) Explain the uses of water resources.
 - 4) What are non-conventional energy resources?
 - 5) What is human resource?
 - 5) Wind Energy.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- 1) Describe the distribution and problems of soil resources?
- OR**
- 2) State the types of coal and explain its world distribution.
- Q.4 What is Resource geography? Explain its scope and importance. 10**

कमाल गुणः ४०

- २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
- ४) नकाशा स्टेन्सिल वापरास परवानगी आहे.

04

- Page 1 of 4

- ७) एका राज्यातून दुसऱ्या राज्यात होणाऱ्या स्थलांतरास ——— स्थलांतर म्हणतात.
अ) अंतर्गत ब) आंतरराष्ट्रीय
क) नागरी-नागरी ड) आंतरराज्यीय.
- ८) भारतात कोरोनाचा पहिला रुग्ण ——— राज्यात आढळला.
अ) केरळ ब) कर्नाटक
क) उत्तर प्रदेश ड) महाराष्ट्र

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) जागतिक लोकसंख्या वाढीचे वर्णन करा.
- २) लोकसंख्या स्थलांतराची कारणे स्पष्ट करा.
- ३) साक्षरतेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
- ४) विरळ लोकवस्तीचे प्रदेश सांगा
- ५) मृत्यूदरावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
- ६) लोकसंख्या भूगोलाचे महत्त्व सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) लोकसंख्या भूगोलाच्या व्याख्या सांगून लोकसंख्या भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) माल्थसचा लोकसंख्या वाढ सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.४ लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक सांगा.

୧୦

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Geography (Special Paper - IX)
Population Geography (1910160D)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Draw neat diagrams and maps wherever necessary.
- 4) Use of map stencils is permitted.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** Population geography is sub branch of _____ geography.
a) Climatology b) Physical
c) Human d) Geomorphology
- 2)** Headquarter of National Sample Survey is _____ in India.
a) New Delhi b) Bangalore
c) Chennai d) Mumbai
- 3)** According to Malthus the population growth is by _____ range.
a) Geometrical b) Mathematical
c) Numerical d) sociological
- 4)** The World population day is celebrated on _____.
a) 11 July b) 19 August
c) 21 June d) 22 September
- 5)** The proportion of male and female population is called as _____.
a) Age composition b) Sex ratio
c) Literacy d) Density
- 6)** Since 1881, Census is Conducted every _____ years in India
a) 5 b) 7
c) 10 d) 15
- 7)** The migration one state to another state is called as _____ migration.
a) Internal b) International
c) Urban to Urban d) Interstate
- 8)** The first corona patient in India was found in the state of _____.
a) Kerala b) Karnataka
c) Uttar Pradesh d) Maharashtra

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Describe the growth of world population.
 - 2) Explain the causes of population migration.
 - 3) Discuss the factors affecting the literacy.
 - 4) State Low Density Population Region.
 - 5) State the factors affecting mortality.
 - 6) State the importance of population geography.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- 1) Give the Definition of Population Geography and explain it's scope.
- OR**
- 2) Explain Malthus theory of population growth.
- Q.4 State the factors affecting the distribution of population. 10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
History (Special Paper - IX)
Expansion and Down fall of the Maratha Power (1707-1818 A.D.)
(19101559)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** **०८**
- १) ——— येथे छत्रपती शाहू महाराजांची मुघल कैदेतून सुटका झाली.
अ) अहमदनगर ब) दोराह
क) दिल्ली ड) आग्रा
 - २) ——— यांनी मराठा मंडळाची स्थापना केली.
अ) पेशवे बाळाजी विश्वनाथ ब) परशुराम प्रतिनिधी
क) खंडेराव दाभाडे ड) चंद्रसेन जाधव
 - ३) पेशवे पहिले बाजीराव यांनी बुंदेलखंडात ——— याला मदत केली.
अ) सुरजमल जाट ब) चंपतराय बुंदेला
क) छत्रसाल बुंदेला ड) यापैकी नाही.
 - ४) इ.स ——— मध्ये पेशवे पहिले बाजीराव यांचा मृत्यू झाला.
अ) १७३७ ब) १७३८
क) १७३९ ड) १७४०
 - ५) ——— हे रघुजी भोसले यांचे मुख्य केंद्र होते.
अ) उदयपूर ब) पुणे
क) नागपूर ड) अहमदनगर
 - ६) पेशवे नानासाहेब यांच्या पत्नीचे नाव ——— होते.
अ) गोपिकाबाई ब) बायजाबाई
क) सुर्वताबाई ड) पार्वतीबाई
 - ७) अहमदशहा अब्दाली हा ——— राजा होता.
अ) चीनचा ब) अफगाणिस्तानचा
क) इजिप्त ड) ग्रीस

- ८) इ.स १७६१ च्या तिसऱ्या पानिपत लढाईत ---- हा मराठा तोफखान्याचा प्रमुख होता.
अ) जनकोजी शिंदे	ब) समशेर बहादूर
क) इब्राहिमखान गारदी	ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) कोल्हापूरची राज्यक्रांती म्हणजे काय?
- २) पेशवा बाळाजी विश्वनाथ आणि दमाजी थोरात यांच्यातील संघर्षाची माहिती द्या.
- ३) चिमाजी आप्पाच्या वसई मोहिमेची माहिती द्या.
- ४) पेशवे नानासाहेब – आग्रे संबंध स्पष्ट करा.
- ५) पेशवे नानासाहेब यांच्या दुसऱ्या श्रीरंगपट्टण मोहिमेची माहिती द्या.
- ६) तिसऱ्या पानिपत लढाईचे कोणतेही दोन परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) छत्रपती शाहू महाराज व महाराणी ताराबाई यांच्यातील यादवी संघर्षाचा आढावा घ्या.

किंवा

- ब) पेशवे पहिले बाजीराव यांच्या उत्तरेकडील साम्राज्य विस्ताराची माहिती दया.

प्र.४ इ.स १७६१ च्या तिसऱ्या पानिपत युद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

१०

Max. Marks: 40

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- Page 3 of 4

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) What is meant by Kolhapur Revolution?
- 2) Give the information about conflict between Balaji Vishwanth and Damaji Thorat.
- 3) Give the information about Chimaji Appa's Vasai campaign.
- 4) Explain the Peshwa Nana Saheb - Angre relation.
- 5) Give the information about Peshwa Nana Saheb's second Shrirangpattan expedition.
- 6) Explain the any two effects of third battle of Panipat, 1761.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Review the conflict between Chhatrapati Shahu and Maharani Tarabai.

OR

- 2) Give the detail information about the northern expansion of Peshwa Bajirao I.

Q.4 Explain the causes of Third battle of Panipat, 1761 A.D. 10

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Political Science (Special Paper - IX)
Introduction to International Politics (19101574)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) खालीलपैकी राष्ट्र सत्तेचे अमूर्त घटक कोणते?
 - अ) लोकसंख्या
 - ब) आकारमान
 - क) राष्ट्रीय चारित्र्य
 - ड) आर्थिक विकास
- २) ——— च्या, मते 'आंतरराष्ट्रीय राजकारण म्हणजे राष्ट्र-राष्ट्रातील संघर्ष आणि सत्तेचा वापर करण्याचा प्रयत्न होय.
 - अ) ई.एच.कार
 - ब) क्लिन्सी राईट
 - क) हॅन्स मॉर्गेन्थॉ
 - ड) केनेथ थोम्पसन
- ३) ——— हा परराष्ट्र धोरणावर परिणाम करणारा बाह्य घटक आहे.
 - अ) राष्ट्राची संस्कृती व ऐतिहासिक तत्त्वे
 - ब) आंतरराष्ट्रीय संघटना
 - क) भौगोलीक परिस्थिती व नैसर्गिक साधने
 - ड) औद्योगिकीकरण
- ४) इंदिरा गांधी व भूतो यांची १९७२ मधील सिमला परिषद हि ——— या राजनयाचा प्रकार आहे.
 - अ) जुना राजनय
 - ब) शिखर राजनय
 - क) गुप्त राजनय
 - ड) हुकूमशाही राजनय
- ५) खालीलपैकी कोणता राजनयाचा प्रकार नाही.
 - अ) जुना राजनय
 - ब) नवीन राजनय
 - क) धार्मिक राजनय
 - ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही.
- ६) ——— हा राष्ट्रीय सत्तेचा घटक आहे.
 - अ) आघात प्रतिबंधक राज्य
 - ब) लष्करी युती
 - क) आक्रमण
 - ड) वैज्ञानिक व तांत्रिक प्रगती

- ७) खुल्या राजनायाचा कोणी पुरस्कार केला?
- अ) बिस्मार्क ब) लेनिन
क) वूड्रो विल्सन ड) मेटरनिक
- ८) आंतरराष्ट्रीय संबंधाच्या अभ्यासाचे महत्त्व यामध्ये दिसून येते.
- अ) जागतिक संघटना ब) निःशस्त्रीकरण
क) सामुहिक सुरक्षितता ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) राष्ट्रसत्तेचे सर्वाधिक स्थिर व मूर्त घटक कोणते?
- २) परिषद राजनयाची दोन उदाहरणे द्या.
- ३) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या अभ्यासाचे महत्त्व.
- ४) संसदीय राजनय म्हणजे काय?
- ५) 'तंत्रज्ञान' राष्ट्रीय सत्तेचा घटक.
- ६) परराष्ट्र धोरणाचे निर्धारक घटक.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) राजनय म्हणजे काय सांगून राजनयज्ञांची कार्ये स्पष्ट करा?
किंवा
ब) मॉर्गेन्था यांचा वास्तववादी सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.४ राष्ट्रसत्तेच्या विविध घटकांचे मूल्यमापन करा.

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Political Science (Special Paper - IX)
Introduction to International Politics (19101574)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Identify the Intangible element of National Power.

a) Population	b) Size of Country
c) National Character	d) Economic Development
- 2) According to _____ 'International Politics means the efforts to use of Power and conflict among the Nations'

a) E.H. Carr	b) Quincy Wright
c) Hans Margenthau	d) Keneth Thompson
- 3) _____ is external factors influencing foreign policy.

a) National culture and historical principles
b) International Organization
c) Geographical condition and natural resources
d) Industrialization
- 4) The Shimla Parishad of Indira Gandhi and Bhutto in 1972 is a form of _____ Diplomacy.

a) Old Diplomacy	b) Peak Diplomacy
c) Secret Diplomacy	d) Dictatorship Diplomacy
- 5) Which one of the following is not the kinds of Diplomacy?

a) Old Diplomacy	b) New Diplomacy
c) Religion Diplomacy	d) None of the above
- 6) _____ is the element of National Power.

a) Buffers State
b) Military Alliance
c) Attack
d) Scientific and technological Development
- 7) Who advocated Open Diplomacy?

a) Bismark	b) Lenin
c) Woodrow Wilson	d) Metarnik

- 8) The importance of the study of international relationship can be seen in
- a) World Organization
 - b) Disarmament
 - c) Collective Security
 - d) All the Above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Which is the most Stable and Tangible element of National Power?
- 2) Give two example of Conference diplomacy.
- 3) Importance of the Study of International Politics
- 4) What is Parliamentary Diplomacy?
- 5) Write on Technology as a National Power
- 6) Element of foreign policy.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) What is Diplomacy and Explain the Functions of Diplomat

OR

- 2) Explain the 'Realist Theory' of Morgenthau

Q.4 Evaluate the element of National Power. 10

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

- ८) एक ध्रुवीय विकृतीचा संदर्भ काही वेळा ----- विकृतीशी असतो.
अ) अवसाद ब) चिंता
क) निद्रा ड) ताण

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- १) प्रतियोजन विकृती
- २) साधन अभिसंधान
- ३) चिंता अनुभव
- ४) सामाजिक पाठिंबा
- ५) अपसामान्य मानसशास्त्राची व्याख्या दया.
- ६) झोप विकृती म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) "अपसामान्य वर्तनासाठी मदत घेणे" ही संकल्पना स्पष्ट करा
किंवा
ब) ताणजन्य परिस्थिती आणि जीवन स्थित्यंतर (बदल) स्पष्ट करा

प्र.४ पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे द्या.

१०

चिंतावस्था विकृतीची माहिती व उपचार पद्धतीची चर्चा करा.

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

- Page 3 of 4

- Q.2 Write short notes. (Any Four)** **12**
- a) Adjustment disorder
 - b) Operant conditioning
 - c) Experience of anxiety
 - d) Social support
 - e) Define abnormal behaviour.
 - f) What is sleep disorder?
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain the concept of seeking help for abnormal behaviour.
- OR**
- b) Explain stressful situation and life transitions.
- Q.4 Descriptive type question's.** **10**
- Discuss in detail interpreting and treating anxiety disorder

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) धर्माचे तत्त्वज्ञान ही ——— ची एक शाखा आहे.
अ) नीतिशास्त्र ब) तत्त्वज्ञान
क) पर्यावरण ड) तर्कशास्त्र
- २) ——— हि धर्माची संकल्पना आहे.
अ) सौंदर्यशास्त्र ब) मन
क) भक्ती ड) अनैतिकता
- ३) धर्माचे ——— उपपत्ती आहेत.
अ) ३ ब) ४
क) ५ ड) ६
- ४) कर्मयोग ——— प्रकार आहे.
अ) अविवेक ब) अज्ञान
क) योग ड) ज्ञान
- ५) तीर्थंकर ही ——— ची संकल्पना आहे.
अ) बौद्ध ब) जैन
क) सांख्य ड) योग
- ६) हिंदू धर्मानुसार ——— हे पवित्र ग्रंथ आहे.
अ) बाईबल ब) कुराण
क) वेद ड) यापैकी नाही
- ७) बौध्दानुसार मोक्ष म्हणजेच ——— होय.
अ) निर्वाण ब) भ्रम
क) बंधन ड) यापैकी नाही

- ८) ——— ही हिंदू धर्मातील महत्त्वाचा सिध्दांत आहे.
अ) अनात्मवाद	ब) आत्म्याचे अमरत्त्व
क) जडवाद	ड) निरीश्वरवाद

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) भक्ती योग म्हणजे काय?
- २) ज्ञान योगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ३) भक्ती म्हणजे काय?
- ४) प्रार्थना संकल्पना स्पष्ट करा.
- ५) धर्मनिरपेक्षतावाद म्हणजे काय?
- ६) विश्व धर्म म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) राष्ट्र धर्म आणि विश्व धर्म यातील फरक स्पष्ट करा.
किंवा
ब) धर्म आणि मोक्ष पुरुषार्थ स्पष्ट करा.

प्र.४ बौद्ध धर्माची तत्त्वे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Philosophy (Special Paper - IX)
Philosophy of Religion (19101589)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Philosophy of religion is a branch of _____.
a) Ethics
b) Philosophy
c) Environment
d) Logic
- 2) _____ is a religious concept.
a) Aesthetics
b) Mind
c) Bhakti
d) Immorality
- 3) There are _____ theories of religion.
a) 3
b) 4
c) 5
d) 6
- 4) Karma yoga is a kind of _____.
a) Aviveka
b) Ajnana
c) Yoga
d) Dnyana
- 5) Tirthankar is _____ concept.
a) Bouddha
b) Jaina
c) Sankhya
d) Yoga
- 6) According to Hindus, _____ are pure.
a) Bible
b) Kuran
c) Vedas
d) None of these
- 7) According to Bouddha, moksha is called _____.
a) Nirvana
b) Bhrama
c) Bandhana
d) None of these
- 8) _____ is one of the important theory of Hinduism.
a) Anatmavada
b) Immortality of soul
c) Materialism
d) Non-theism

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) What is Bhakti yoga?
 - 2) Explain the nature of Dnyana yog.
 - 3) What is bhakti?
 - 4) Explain the concept of prayer.
 - 5) What is secularism?
 - 6) What Universal religion?
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- 1) Distinguish between national religion and Universal religion.
- OR**
- 2) Explain Darma and Moksha purusharthas.
- Q.4 Explain the principles of Buddhism 10**

- ८) भारतातील कोणत्या प्रदेशात आदिवासी लोकसंख्या सर्वाधिक आहे?
अ) लक्षद्वीप	ब) मिझोराम
क) नागालँड	ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) आदिवासी समाजातील प्राधान्य विवाहाचे प्रकार सांगा?
- २) आदिवासी समाजाच्या अभ्यासाची गरज स्पष्ट करा?
- ३) कातकरी जामतीचे व्यवसायाचे वर्णन करा?
- ४) आदिवासीतील घटस्फोटाची समस्या विशद करा?
- ५) कुळ म्हणजे काय?
- ६) आदिवासी समाजशास्त्र म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) १०

- १) महाराष्ट्रातील भिल्ल जमातीची माहिती द्या.
किंवा
- २) जोडीदार निवडीच्या पद्धतीनुसार आदिवासी विवाहाचे प्रकार विशद करा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न १०

- कुटुंब म्हणजे काय हे सांगून आदिवासी कुटुंबाची वैशिष्ट्ये लिहा?

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - IX)
Sociology of Tribal Society (19101564)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ propounded the theory about the origin of Kula.
a) Morgan
b) N.K. Bose
c) Robert Lowy
d) Rivers
- 2) _____ This American anthropologist called a group of matrilineal relatives as clan?
a) Robert Lowy
b) Dr. Mujumdar and Madan
c) Goldenweiser
d) None of these
- 3) How many types of tribal marriage are there against traditional sect?
a) Two
b) Ten
c) Eight
d) Five
- 4) Remarriage in Kolama is called _____.
a) Paat lavane
b) Kadimod
c) Examination marriage
d) None of these
- 5) In which part of Maharashtra is Katakari tribal tribe?
a) Thane
b) Pune
c) Nashik
d) All of the above
- 6) In the Bhil tribe, the headman of the village is called _____.
a) Vasavo
b) Pujaro
c) Bhagat
d) None of these
- 7) Caste is a _____ group.
a) Regional
b) Ethnic
c) Social
d) Devotional
- 8) Which region of India has the highest tribal population?
a) Lakshadweep
b) Mizoram
c) Nagaland
d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) State the type of preferential marriage in tribal society?
- 2) Explain the need for study of tribal society?
- 3) Describe the occupation of Katkari tribe?
- 4) Explain the problem of divorce among tribals?
- 5) What is clan?
- 6) What is tribal sociology?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- 1) Give information about Bhil tribe of Maharashtra?

OR

- 2) Explain the types of tribal marriage according to the mode of mate selection?

Q.4 Long answer questions. 10

Write the characteristics of tribal family by stating what is family?

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English Compulsory
Literary Mindscapes- I (19101501)

Day & Date: Monday, 05-May-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Who is Della?
 - a) a daughter of Jim
 - b) a mother of Jim
 - c) a sister of Jim
 - d) a wife of Jim
- 2) What did Phatik lose?
 - a) Schoolbag
 - b) School textbooks
 - c) confidence
 - d) diary
- 3) What was the solitary reaper doing in the field?
 - a) planting
 - b) reaping the harvest
 - c) watering
 - d) watching
- 4) Who snatched the queen's mirror?
 - a) the boy
 - b) the daughter
 - c) the father
 - d) the police
- 5) Where did the schoolmaster live?
 - a) House
 - b) Hostel
 - c) Farmhouse
 - d) Mansion
- 6) Who wrote the poem 'The Road Not Taken'?
 - a) Robert Frost
 - b) W. Wordsworth
 - c) W. Shakespeare
 - d) R. Tagore
- 7) Everyone loves her. (Change the voice)
 - a) She was loved by everyone.
 - b) She is loved by all.
 - c) She is loved by everyone.
 - d) She is loving everyone.
- 8) The _____ time at the airport is 10.00 p.m.
 - a) check in
 - b) break out
 - c) drop in
 - d) put out

- Q.2 Answer the following questions briefly. (Any Four) 12**
- a) Why Della and Jim are called Magi?
 - b) How did Phatik feel arriving at the uncle's house?
 - c) What is the theme of the poem 'The Road Not Taken' by Robert Frost?
 - d) Why the queen is unsatisfied and seeks a rival?
 - e) Describe the character of the village schoolmaster.
 - f) Explain the title 'The Solitary Reaper'.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Write a detailed note on 21st century skills?
- OR**
- b) Discuss the various benefits of 21st century technology.
- Q.4 What are the four types of Learning Skills? Give examples. 10**

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper - X)
Literatures in English (19101525)

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences after choosing the correct alternative **08**

- 1) What is the historical context of 'War and Peace'?
 - a) Renaissance
 - b) Victorian era
 - c) Napoleonic era
 - d) Industrial Revolution
- 2) Who is the central character in 'War and Peace'?
 - a) Pierre Bezukhov
 - b) Natasha Rostova
 - c) Andrei Bolkonsky
 - d) Nikolai Rostov
- 3) What is the relationship between Pierre Bezukhov and Andrei Bolkonsky?
 - a) Brothers
 - b) Cousins
 - c) Father and Son
 - d) Friends
- 4) What is the name of DuBois' family estate?
 - a) Tara
 - b) Belle Reeve
 - c) Magnolia
 - d) Oakwood
- 5) Who is the central character in the play 'A Streetcar Named Desire'?
 - a) Stella Kowalski
 - b) Blanche DuBois
 - c) Stanley Kowalski
 - d) Mitch
- 6) Who is Stanley's wife in the play?
 - a) Blanche DuBois
 - b) Mitch
 - c) Eunice
 - d) Stella Kowalski
- 7) In 'Drinking Alone in the Moonlight', the speaker is _____ when he begins drinking alone.
 - a) in a tavern
 - b) amongst the flowers
 - c) under a bridge
 - d) by the seashore
- 8) How has hope departed from the speaker in 'A Dream Within a Dream'?
 - a) Gradually, over time
 - b) In a vision while asleep
 - c) Suddenly and without warning
 - d) In a moment of clarity

Q.3 Answer the Following Questions (Any 4 out of 6) 12

- a) Write any three characteristics of Russian Literature.
- b) State any three features of 20th Century Drama.
- c) What is the central message of 'If You Forget Me'?
- d) What is the significance of the 'door' in 'The Wild Iris'?
- e) What is the central philosophy conveyed in 'Desiderata'?
- f) What is subject matter of the poem 'Account'?

Q.3 Answer any one of the following 10

- a) Write in detail about the subject matter of the play 'A Streetcar Named Desire'.

OR

- b) Discuss the role of Blanche DuBois in 'A Streetcar Named Desire'.

Q.4 Answer the following question 10

Write a detailed note on various themes discussed in 'War and Peace'.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

कमाल गुणः ४०

Page 1 of 2

७) विशिष्ट क्षेत्र में प्रयुक्त विशिष्ट शब्द को ——— शब्दावली कहते हैं।

अ) पारिवारिक	ब) पारिभाषिक
क) एकभाषिक	ड) द्विभाषिक

८) पत्र-पत्रिका जनसंचार का ——— माध्यम है!

अ) इलेक्ट्रॉनिक	ब) दृश्य-श्राव्य
क) मुद्रित	ड) श्राव्य

प्र.२ निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के संक्षिप्त में उत्तर लिखिए।

१२

- १) पारिभाषिक शब्दावली का सामान्य परिचय दीजिए।
- २) हिंदी पोर्टल और वेबसाईट का परिचय दीजिए।
- ३) नौकरी के लिए आवेदनपत्र में किन बातों का उल्लेख आवश्यक होता है?
- ४) कोश ग्रंथों का सामान्य परिचय दीजिए।
- ५) समाचार लेखन के तत्वों का परिचय दीजिए।
- ६) पदाधिकारियों के नाम पत्र में कौन-कौन से अधिकारियों के नाम पत्र लिखे जाते हैं?

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

१०

अ) प्रयोजनमूलक हिंदी का अर्थ बताकर उसकी स्वरूपगत विशेषताएँ लिखिए।

अथवा

ब) पठकथा लेखन के विविध आयाम स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ समाचार लेखन के लिए आवश्यक गुणों को स्पष्ट कीजिए।

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
KANNADA (Special Paper – X)
Study of Kannada Grammar (19101505)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

೧) ಕೇಶಿರಾಜನ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ನಡದ ಒಟ್ಟು ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಗಳು -

೧) ನಲವತ್ತೇಳು	೨) ಇಪ್ಪತ್ತಾರು
೩) ಐವತ್ತೇಳು	೪) ಐವತ್ತು

೨) ಇವು ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಗಳು -

೧) ಐ ಔ	೨) ಅಆ
೩) ಉಊ	೪) ಅಂ ಆಃ

೩) ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮ ಹಾಗೂ ತೃತೀಯ ಅಕ್ಷರಗಳು -

೧) ಮಹಾಪ್ರಾಣ	೨) ನಾಮಿ
೩) ಅನುನಾಸಿಕ	೪) ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ

೪) ಇದು ವಿಸರ್ಗ -

೧) ಃ	೨) ಂ
೩) ಮ	೪) ಜ

೫) ಕೇಶಿರಾಜನನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಪಾಣಿನಿ ಎಂದು ಕರೆದವರು -

೧) ಕುವೆಂಪು	೨) ಎಂ. ವೀ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ
೩) ಹಂಪನಾ	೪) ಮಾಸ್ತಿ

೬) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿ -

೧) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ	೨) ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ
೩) ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ	೪) ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ

೭) ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ -

೧) ಕನ್ನಡ	೨) ಮರಾಠಿ
೩) ತೆಲುಗು	೪) ಮಲೆಯಾಳಂ

೮) ಹಳೆ + ಕನ್ನಡ

೧) ಹಳಕನ್ನಡ	೨) ಹಳೆದು ಕನ್ನಡ
೩) ಹಳೆಗನ್ನಡ	೪) ಹಳೆಯ ಕನ್ನಡ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೨

- ೧) ಅನುನಾಸಿಕ
- ೨) ಭಟ್ಟಕಳಂಕ
- ೩) ವ್ಯಾಕರಣ
- ೪) ಇಮ್ಮಡಿ ನಾಗವರ್ಮ
- ೫) ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ - ಮಹಾಪ್ರಾಣ
- ೬) ದೇಶೀ ಅಕ್ಷರಗಳು

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಆಗಮ ಸಂಧಿ ಕುರಿತು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ
- ೨) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿರಿ

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

ಕೇಶಿರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ

Seat No.	

MARATHI (Special Paper - X)

Page 1 of 2

- ७) निबंधाच्या पुढीलपैकी कोणत्या प्रकारात थोर असामान्य व्यक्तीच्या जीवनाचा आढावा घेतला जातो?
- अ) कल्पनात्मक निबंध ब) चरित्रात्मक निबंध
क) आत्मचरित्रात्मक निबंध ड) वर्णनात्मक निबंध
- ८) स्पर्धा परीक्षेच्या मराठी लेखनविभागात कोणत्या घटकांचा समावेश होतो?
- अ) निबंधलेखन ब) सारांशलेखन
क) सारलेखन ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) पारिभाषिक शब्दांचे भाषांतर करताना कोणती काळजी घ्यावी लागते?
- २) पारिभाषिक शब्दांचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
- ३) ब्लॉगज लेखन म्हणजे काय सांगून त्याचे फायदे लिहा.
- ४) विकिपिडीया म्हणजे काय सांगून त्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ५) पुढील शब्दांचे पारिभाषिक भाषेत रूपांतर करा.
अ) Goods -
ब) लोहमार्ग -
क) पोवाडा -
- ६) मुद्रित शोधकाच्या अंगी कोणते गुण असावेत?

प्र.३ पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

अ) 'ई-पत्र' लेखन करताना कोणत्या गोष्टींची आवश्यकता असते?

किंवा

ब) 'मुद्रित शोधनातील नजरचुकीने झालेली चूक अर्थाचा अनर्थ करू शकते' या विधानाची सत्यता स्पष्ट करा.

प्र.४ स्पर्धा परीक्षेमध्ये मराठी भाषेचे प्रश्न सोडविण्यासाठी कोणती पूर्वतयारी करावी?

१०

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
SANSKRIT (Special Paper - X)
 नाट्यशास्त्र, संस्कृत साहित्यस्य इतिहासः (19101535)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।
 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

०८

- १) संस्कृत साहित्याचे — साहित्य व — साहित्य असे दोन भाग पडतात.
 अ) वैदिक, लौकिक ब) वैदिक, दैवी
 क) लौकिक, मौखिक ड) भौतिक, लौकिक
- २) वेदांगे — आहेत.
 अ) ४ ब) ६
 क) १२ ड) ५
- ३) — श्रमार्तानां शोकार्तानां तपस्विनाम् ।
 विश्रान्तिजननं काले नाट्यमेतद्भविष्यति ।।
 अ) नाट्यानां ब) कामार्तानां
 क) देवानां ड) दुःखार्तानां
- ४) छांदोग्य हे — आहे.
 अ) कथा ब) कादंबरी
 क) उपनिषद ड) काव्य
- ५) वाक्यं — काव्यम् ।
 अ) रसात्मकं ब) लौकिकं
 क) ऋषेः ड) राज्ञः
- ६) — आणि — ही आर्षमहाकाव्ये आहेत.
 अ) रामायण व महाभारत ब) रायमाण आणि गीता
 क) पञ्चतन्त्र व महाभारत ड) भगवद्गीता आणि रामायण

- ७) संस्कृत भाषा जगातील हिंदु, जैन व ——— धर्माची भाषा आहे.
अ) बौद्ध
ब) हिब्रू
क) पारसी
ड) ग्रीक
- ८) रक्षणे मण्डपस्याथ विनियुक्तस्तु ——— ।
अ) मित्राणि
ब) चन्द्रमाः
क) मारुताः
ड) यमः

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४)
टीपा लिहा. (फक्त ४)

१२

- १) कौशिकी
- २) काव्य
- ३) रसाः
- ४) लिपि
- ५) पुराणे
- ६) माघ

प्र.३ अ) भास व भारवि यांच्या साहित्य कृतींचा परिचय द्या.
किंवा
ब) रूपकाचे प्रकार थोडक्यात सांगा.

୧୦

प्र.४ नाट्योत्पत्ति सांगून प्रथम नाट्याचे वर्णन करा.

୧୦

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper-X)
Urdu Ki Adbi Tahrikein (19101520)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) غازی پور سے کس تحریک کی ابتداء ہوئی؟

- (A) رومانوی تحریک۔
 (B) فارسیت کی تحریک۔
 (C) علی گڑھ تحریک۔
 (D) اصلاحی تحریک۔

(2) سر سید نے کونسے ادارے کی بنیاد ڈالی۔

- (A) رومانوی سوسائٹی۔
 (B) سائنٹفک سوسائٹی۔
 (C) ادبی سوسائٹی۔
 (D) ثقافتی سوسائٹی۔

(3) حالی نے اردو میں کس صنف نثر کے بانی قرار دیے جاتے ہیں۔

- (A) داستان نگاری۔
 (B) ناول نگاری۔
 (C) ڈراما نگاری۔
 (D) سوانح نگاری۔

(4) ----- کی رومانیت میں نسوانی حسن کو مرکزی حیثیت حاصل ہے۔

- (A) اختر شیرانی۔
 (B) اختر حسین رائے پوری۔
 (C) اختر انصاری۔
 (D) اختر الایمان۔

(5) اردو کے معلم اخلاق شاعر کون ہیں؟

- (A) میر۔
 (B) غالب۔
 (C) حالی۔
 (D) اقبال۔

(6) ایک شاعر کا انجام ----- افسانہ ہے۔

- (A) طویل۔
 (B) مختصر۔
 (C) تجریدی۔
 (D) کلاسیکی۔

(7) ان میں سے کونسا ناول ڈھائی ہزار صفحات پر مشتمل ہے؟

- (A) آگ کا دریا۔
(B) طلسم ہوش ربا۔
(C) توبۃ النصوح۔
(D) فسانہ آزاد۔

(8) ان میں سے کون اودھ پنچ سے جڑے ہوئے تھے؟

- (A) سجاد حیدر یلدرم۔
(B) مچھو بیگ ستم ظریف۔
(C) ساجدہ خانم۔
(D) ساجد انصاری۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) نیاز فتح پوری کا تعارف لکھیے۔

(2) منشی سجاد حسین کا تعارف لکھیے۔

(3) منشی جوالا پرشاد برق کا تعارف لکھیے۔

(4) مولانا شبلی نعمانی کے متعلق آپ کیا جانتے ہیں؟

(5) مولانا الطاف حسین حالی کے متعلق آپ کیا جانتے ہیں؟

(6) سجاد حیدر یلدرم کے رومانوی ادیب کا تعارف دیجیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) طنز و مزاح کے فروغ میں اودھ پنچ کی خدمات کا جائزہ لیجیے۔

(2) رومانوی تحریک کی ادبی خدمات پر خامہ فرسائی کیجیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

علی گڑھ تحریک کے اغراض کا تفصیلی جائزہ لیجیے۔

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - X)
Art and Architecture in Ancient India (19101580)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा

०८

- १) कलेची परंपरा प्राचीन भारतात ——— शतकाच्या सुरुवातीस सुरु झाली.
 अ) इ.स. पूर्व १ ले शतक ब) इ.स. पूर्व २ रे शतक
 क) इ.स. पूर्व ३ रे शतक ड) इ.स. पूर्व ४ थे शतक
- २) सिंधू संस्कृतीची सर्वात मोठी स्थळे ——— ही होती.
 अ) हडप्पा आणि मोहेंजोदारो ब) लोथल आणि रोपर
 क) धोलावीरा आणि रंगपूर ड) कालीबंगन आणि चांहुदारो
- ३) स्तूपाच्या सभोवतालच्या कठडयाला ——— असे म्हणतात.
 अ) हर्मिका ब) वेदिका
 क) तोरण ड) यष्टी
- ४) मौर्य कलेवर ——— कलेचा प्रभाव होता.
 अ) इराणी ब) ग्रीक
 क) इजिप्त ड) चीन
- ५) पाटलीपुत्रा शहराभोवती ——— तटबंदी होती.
 अ) दगड ब) विटा
 क) लाकूड ड) लोखंड
- ६) भारहुत स्तूप ——— काळात सुशोभित करण्यात आला होता.
 अ) मौर्य ब) शुंग
 क) कुशाण ड) सातवाहन
- ७) ——— रामपुरवा येथील अशोक स्तंभावर प्राणी कोरले होते.
 अ) सिंह ब) बैल
 क) हरण ड) हत्ती

- ८) भारताचे राष्ट्रीय चिन्ह अशोक स्तंभ ——— स्तंभमधून घेतले आहे.
अ) रामपूर्वा	ब) सांची
क) सारनाथ	ड) बोधगया

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) गंधार कलेची वैशिष्ट्ये लिहा.
- २) सिंधू संस्कृतीतील शिक्के
- ३) पदके आणि सांचीचे कथा वर्णन
- ४) विदिशाचा गरुड स्तंभ
- ५) बारबर गुफा
- ६) पाटलीपुत्राची तटबंदी

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

20

- अ) मौर्य स्थापत्यकलेच्या ठकळ वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
किंवा
ब) भारहुत स्तूप आणि कला स्थापत्यकलेची चर्चा करा.

प्र.४ सिंधू संस्कृतीतील नगररचनेचे सविस्तर वर्णन करा.

20

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History& Culture (Special Paper - X)
Art and Architecture in Ancient India (19101580)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select appropriate word.

08

- 1)** Tradition of art started in early _____ century in Ancient India.
a) 1st cen.B.C b) 2nd cen.B.C
c) 3rd cen.B.C d) 4th cen.B.C
- 2)** The largest sites of Indus Civilization were _____.
a) Harappa & Mohenjodaro b) Lothal & Ropar
c) Dholavira & Rangpur d) Kalibangan & Chanhudaro
- 3)** The Compound around the stupa is called as _____.
a) Harmika b) Vedika
c) Toran d) Yashti
- 4)** The Mauryan art was influenced by _____ art.
a) Irani b) Greek
c) Egypt d) China
- 5)** The fortification wall of Patliputra made by _____ material.
a) Stone b) Bricks
c) Wood d) Iron
- 6)** Bharhut stupa was decorated in _____ period.
a) Maury b) Shung
c) Kushan d) Satvahan
- 7)** _____ animal was carved on the Ashok pillar at Rampurva.
a) Lion b) Bull
c) Deer d) Elephant
- 8)** India's national emblem has taken from _____ Ashok pillar.
a) Rampurva b) Sanchi
c) Sarnath d) Bodhgaya

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Characteristics of Gandhar Art.
 - b) Indus Valley Civilization seals.
 - c) Medallions and story narration of Sanchi.
 - d) Garud Pillar of Vidisha
 - e) Barubar Caves
 - f) Fortification of Pataliputra
- Q.3 Attempt any One of the following. 10**
- a) Describe the salient features of Mauryan architecture.
- OR**
- b) Discuss the art and stupa architecture of Bharhut.
- Q.4 Writes details of Town planning of Indus Valley Civilization. 10**

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Economics (Special Paper - X)
Economics of Development (I) (19101570)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) ——— आर्थिक विकासाचे वैशिष्ट्य होय.
 अ) गतिशील प्रक्रिया ब) दीर्घकालीन प्रक्रिया
 क) समग्र प्रक्रिया ड) वरील सर्व
- २) आर्थिक वृद्धी म्हणजे ——— उत्पन्नातील वाढ होय.
 अ) एकूण राष्ट्रीय ब) कौटुंबिक
 क) वैयक्तिक ड) यापैकी नाही
- ३) ——— अर्थशास्त्राचे जनक होय.
 अ) कार्लमार्क्स ब) अँडम स्मिथ
 क) डेव्हिड रिकार्डो ड) माल्थस
- ४) ——— यांनी खंडाचा सिद्धांत मांडला.
 अ) रिकार्डो ब) जे. बी. से
 क) मार्शल ड) रॉबिन्स
- ५) ——— यांनी आर्थिक वाढीचा अवस्था सिद्धांत मांडला.
 अ) केन्सब ब) मार्शल
 क) रोस्टो ड) यापैकी नाही
- ६) ——— यांनी अमर्याद श्रमपुरवठा सिद्धांत स्पष्ट केला.
 अ) ऑर्थर लेविस ब) अँडम स्मिथ
 क) रिकार्डो ड) वरील सर्व
- ७) शाश्वत शेतीसाठी ——— हे महत्त्वपूर्ण आहे.
 अ) रासायनिक खते ब) सेंद्रिय खते
 क) रासायनिक औषध ड) वरील सर्व

- ८) सेवा क्षेत्रात ——— चा समावेश होतो.
 अ) बँक
 ब) विमा
 क) वाहतूक दळणवळण
 ड) वरील सर्व

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) आर्थिक विकास म्हणजे काय?
 - २) अविकसित अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?
 - ३) डब्ल्यू डब्ल्यू रोस्टोच्या आर्थिक वाढीच्या अवस्था सांगा.
 - ४) दारीद्र्याचे दुष्ट चक्र म्हणजे काय?
 - ५) औद्योगिकीकरण म्हणजे काय?
 - ६) आर्थिक विकासाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) अविकसित अर्थव्यवस्थेची लक्षणे स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) आर्थिक विकास आणि आर्थिक वृद्धी यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्र.४ आर्थिक विकासात शेतीची भूमिका स्पष्ट करा. १०

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - X)
Economics of Development (I) (19101570)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by selecting the correct option given below

08

- 1) _____ is the characteristic of economic development.
a) dynamic process b) long-term process
c) holistic process d) all of the above.
- 2) Economic growth is the increase in gross _____.
a) Total National b) Family
c) Individual d) None of these
- 3) The Father of Economics is _____.
a) Karl Marx b) Adam Smith
c) David Ricardo d) Malthus
- 4) Theory of value propounded by _____.
a) Ricardo b) J. B. Say
c) Marshall d) Robbins
- 5) The theory of economic growth proposed by _____.
a) Keynes b) Marshall
c) Rostow d) None of these
- 6) _____ explained the theory of unlimited supply of labor.
a) Arthur Lewis b) Adam Smith
c) Ricardo d) All of the above
- 7) Sustainable agriculture is important for _____.
a) Chemical fertilizers b) Organic fertilizers
c) Chemical medicine d) All of the above
- 8) In service sector _____ includes.
a) Bank b) Insurance
c) Transport communication d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is economic development?
- b) What is an underdeveloped economy?
- c) State the stages of economic growth of W W Rostow.
- d) What is the vicious cycle of poverty?
- e) What is industrialization?
- f) State the characteristics of economic development.

Q.3 Broad Answer Questions. (Any One) 10

- a) Explain the characteristics of an underdeveloped economy.

OR

- b) Explain the difference between economic development and economic growth.

Q.4 Broad Answer Question. 10

Explain the role of agriculture in economic development.

Seat No.	

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
History (Special Paper - X)
History of Modern World (1870AD-2000AD) (19101560)

वार, दिनांक : मंगळवार, 0६-0५-२0२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) बिस्मार्क हा ——— देशाचा चॅन्सलर होता.
अ) ऑस्ट्रीया
ब) इटली
क) जर्मनी
ड) रशिया
- २) साम्राज्यवाद ही संकल्पना ——— काळापासून प्रचलित आहे.
अ) प्राचीन
ब) मध्ययुगीन
क) आधुनिक
ड) अश्मयुगीन
- ३) पहिल्या महायुद्धात सुमारे ——— लाख लोक मरण पावले.
अ) १५
ब) २०
क) ४०
ड) ८०
- ४) रशियन राज्यक्रांतीला ——— क्रांती असे ही म्हणतात.
अ) साम्राज्यवादी
ब) उदारमतवादी
क) साम्यवादी
ड) भांडवलशाही
- ५) जर्मनीच्या एकीकरणानंतर युरोपच्या इतिहासामध्ये ——— युगाला प्रारंभ झाला.
अ) बिस्मार्क
ब) लेनीन
क) नेपोलियन
ड) मेटर्नार्क
- ६) आफ्रिकेमध्ये वसाहत करून राहणाऱ्या डच लोकांना ——— असे नाव पडले.
अ) केप
ब) झामो
क) सेसिल
ड) बोअर
- ७) पहिले महायुद्ध ——— साली सुरू झाले.
अ) १९१०
ब) १९१४
क) १९१६
ड) १९१७

- c) रशियामध्ये लेनिनने ---- योजना जाहीर केली.
अ) एकसूत्री ब) द्विसूत्री
क) त्रिसूत्री ड) चतुसूत्री

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper - X)
History of Modern World (1870AD-2000AD) (19101560)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Bismarck was chancellor of _____.
a) Austria b) Italy
c) Germany d) Russia
- 2) The concept of Imperialism is in vogue from _____ times.
a) Ancient b) Medieval
c) Modern d) Stone Age
- 3) Nearly _____ people were killed in the First World War.
a) 15 lakh b) 20 lakh
c) 40 lakh d) 80 lakh
- 4) Russian Revolution is called as _____.
a) Imperialism Revolution b) Liberalism Revolution
c) Communism Revolution d) Capitalism Revolution
- 5) After the Unification of Germany _____ era was started in the History of Europe.
a) Bismarck b) Lenin
c) Napoleon d) Metternich
- 6) Dutch people colonizing Africa were known by _____ name.
a) Cape b) Zamo
c) Sesil d) Boar
- 7) First World War started in _____ year.
a) 1910 b) 1914
c) 1916 d) 1917
- 8) Lenin declared _____ programme in Russia.
a) One fold b) Two fold
c) Three fold d) Four fold

- Q.2 Write short answers of the following. (Any Four) 12**
- 1) Give information about Three Emperors League.
 - 2) Explain what is Imperialism.
 - 3) Describe in short, The Treaty of Severs 1920.
 - 4) State any two effects of Russian Revolution 1917.
 - 5) Woodrow Wilson's 14 points.
 - 6) Give any Three causes of Russian Revolution 1917.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Give a detailed information on the Internal Policy of Bismarck.
- OR**
- b) State the reasons for the rise of New Imperialism.
- Q.4 Discuss in detail the causes of the First World War. 10**

Set	P

- ८) खालीलपैकी कोणत्या देशात वंशपरंपरेने राष्ट्राध्यक्षाची निवड केली जाते?
- अ) स्वित्झर्लंड ब) अमेरिका
- क) इंग्लंड ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

१२

- १) पारंपारिक दृष्टिकोन
- २) वर्तनवादी दृष्टिकोन
- ३) तुलनात्मक राजकारणाचा अर्थ
- ४) स्विट्झरलंडचे अध्यक्षमंडळ
- ५) अमेरिकेचा राष्ट्राध्यक्ष
- ६) इंग्लंडच्या राज्यघटनेची चार वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.३ दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) रचनात्मक—कार्यात्मक दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
ब) तुलनात्मक राजकारणाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न. (पर्याय नाही)

၃၀

- अमेरिकेच्या राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper - X)
Comparative Government & Politics (19101575)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:

08

- 1) Which of following is the Father of Comparative Politics?
a) Plato
b) Aristotle
c) Green
d) J. S. Mill
- 2) Which of the following offers a structural functional?
a) Gabriel Almond
b) Almond Powell
c) David Easton
d) John Rolls
- 3) Which approach has been accepted is comparative political science, enriched?
a) Interdisciplinary
b) Marxism
c) Utilitarianism
d) Institutional
- 4) Which of the following writer of this book 'The study of Comparative Government'?
a) Laski
b) Hegel
c) Plato
d) Roy C. Macridis
- 5) Which of the following countries constitution is unwritten and fixable?
a) USA
b) UK
c) Swiss
d) None of the above
- 6) Which one of the following pairs is correctly matched?
a) USA - Unitary Government
b) Swiss - King
c) England - Written Constitution
d) None of the above
- 7) In which of the following country of government does the executive form the parliament?
a) USA
b) UK
c) Swiss
d) None of the above

- 8)** In which of the following countries a president is chosen by genealogy?
- a) Swiss
 - b) USA
 - c) UK
 - d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Traditional Approach.
- b) Behavioral Approach
- c) Meaning of Comparative Politics
- d) Federal cabinet of the Swiss
- e) President of USA
- f) Four Characteristics of UK

Q.3 Broad answers question. (Any One) 10

- a) Explain the detail Structural-Functional Approach.

OR

- b) Explain the nature and scope of comparative politics.

Q.4 Broad answer question. 10

Explain in the detail characteristics of constitution of USA.

Set

P

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Psychology (Special Paper - X)
Psychological Testing (19101599)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) चाचणी यथार्थ होण्याची पहिली अट म्हणजे ती ---- असली पाहिजे.
अ) वर्णनात्मक ब) विश्वसनीय
क) भविष्यकथनात्मक ड) वस्तुनिष्ठ
- २) चाचणी पुर्नचाचणी विश्वसनीयतेमध्ये गुणांतील ---- पाहिली जाते.
अ) काळीक स्थिरता ब) यथार्थता
क) विश्वसनीयता ड) मानक
- ३) सामान्यतः मानसशास्त्रीय चाचणीवरील गुणांक ---- आधार घेवून विश्लेषित केले जातात.
अ) विश्वसनियतेचा ब) मानक
क) गुणांक ड) यथार्थतेचा
- ४) परीक्षार्थीची चाचणी देण्याची रूची आणि सहकार्य वाढविण्या संदर्भातील परीक्षकांच्या प्रामाणिक प्रयत्नांना ---- असे म्हणतात.
अ) चिंता ब) मानक
क) संवादित्व ड) विश्वसनीयता
- ५) ---- नमुन्याचे वस्तुनिष्ठ आणि प्रमाणित मापन म्हणजे मानसशास्त्रीय चाचणी होय.
अ) स्मृती ब) वर्तन
क) पुनरावाहन ड) भावना
- ६) तांत्रिक दृष्ट्या ---- यथार्थता ही खरी यथार्थता नव्हे.
अ) दर्शनीय ब) आशय
क) रचनात्मक ड) भविष्यकथनात्मक

- ७) ——— विश्वसनीयतेमध्ये दोन आवृत्तीतील सातत्यपूर्ण प्रतिक्रियांना महत्वाचे स्थान आहे.
अ) पुर्नचाचणी	ब) समतुल्य
क) समार्ध	ड) यापैकी नाही
- ८) बुद्धीमत्तेची पहिली चाचणी ——— यांनी विकसित केली.
अ) वुंट	ब) वेश्लर
क) बिने	ड) पॅव्हलाव

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) चाचणी अंमलबजावणीची प्रक्रिया थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) शतमक स्थान म्हणजे काय?
- ३) अर्ध विभाजन विश्वसनीयता म्हणजे काय?
- ४) वय आणि दर्जा मानके स्पष्ट करा.
- ५) भविष्यकथनात्मक यथार्थता म्हणजे काय?
- ६) चाचणी अंमलबजावणीमध्ये परीक्षक कसा प्रभाव पाडू शकतो?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

୧୦

- अ) विश्वसनीयतेची व्याख्या देवून समतुल्य चाचणीची तसेच चाचणी पुर्नचाचणीची विश्वसनीयता स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) यथार्थता म्हणजे काय? आशयाची आणि निकषाशी संबंधित यथार्थता स्पष्ट करा.

प्र.४ मानसशास्त्रीय चाचणी म्हणजे काय ते सांगून मानसशास्त्रीय चाचणीचे प्रकार आणि उपयोग स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Special Paper - X)
Psychological Testing (19101599)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) The first condition of valid test is it should be _____.
 a) descriptive b) reliable
 c) predictive d) objective

- 2) _____ of test score were observed in test retest reliability.
 a) temporal stability b) validity
 c) reliability d) norms

- 3) Generally the score of psychological test is analysed by taking help of ____.
 a) reliability b) norms
 c) score d) validity

- 4) The sincere effort of examiner to increase interest and cooperation of examinee known as _____.
 a) anxiety b) norms
 c) rapport d) reliability

- 5) A Psychological test is an objective and standardized measure of sample of _____.
 a) memory b) behaviour
 c) recall d) emotion

- 6) Technically _____ validity is not true validity.
 a) face b) content
 c) construct d) predictive

- 7) Consistent response in two forms are important in _____ reliability.
 a) retest b) equivalent
 c) split half d) none

- 8) The first intelligence test was developed by _____.
 a) Wundt b) Wechsler
 c) Binet d) Pavlov

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Describe briefly the process of test administration.
 - b) What is Percentile rank?
 - c) What is split half reliability?
 - d) Describe age and grade norms.
 - e) What is Predictive validity?
 - f) How examiner influences on test administrations?
- Q.3 Broad answer questions. (Any One) 10**
- a) Define reliability. Explain alternate form and test-retest reliability.
- OR**
- b) What is validity? Explain content and criterion related validity.
- Q.4 Answer the following. 10**
- What is Psychological Test? Explain the types and uses of Psychological Test.

Seat No.	

बी. ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Philosophy (Special Paper - X)
Social Philosophy (19101590)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.

04

- १) सामाजिक शास्त्रालाच ——— असेही म्हणतात.
अ) मानव्यविद्या
ब) तत्त्वज्ञान
क) नीतिशास्त्र
ड) यापैकी नाही
- २) समाजशास्त्र हे एक ——— आहे.
अ) कला
ब) वाणिज्य
क) विज्ञान
ड) विधी
- ३) सामाजिक तत्त्वज्ञान म्हणजे समाजाच्या मुल तत्त्वांचा ——— अभ्यास होय.
अ) निरूपयोगी
ब) पद्धतशीर
क) अतार्किक
ड) संदिग्ध
- ४) ——— ही कुटुंबातील पहिली शिक्षिका असते.
अ) वडील
ब) आई
क) भाऊ
ड) बहिण
- ५) ——— म्हणजे समाजाचे एक उत्क्रांत रूप होय.
अ) विश्व
ब) राज्य
क) कुटुंब
ड) व्यक्ति
- ६) समाजाचे ——— घटक असतात.
अ) २
ब) ३
क) ४
ड) ५
- ७) ——— हे सामाजिक आदर्श आहे.
अ) समता
ब) अन्याय
क) विषमता
ड) यापैकी नाही

८) संस्था — असतात.

अ) कृत्रिम

ब) नैसर्गिक

क) शास्त्रीय

ड) यापैकी नाही

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) समाजातील संघर्ष स्पष्ट करा.

२) व्यक्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

३) राष्ट्र म्हणजे काय?

४) श्रम म्हणजे काय?

५) दुरित म्हणजे काय?

६) राज्य आणि राष्ट्र यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) व्यक्तीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिक परिवर्तन आणि सामाजिक प्रगती यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.४ 'अस्पृश्यता एक सामाजिक दुरित आहे' स्पष्ट करा.

१०

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper - X)
Social Philosophy (19101590)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket: 08

- 1) Social sciences are also called _____.
a) Humanities
b) Philosophy
c) Ethics
d) None of these
- 2) Sociology is a _____.
a) Art
b) Commerce
c) Science
d) Law
- 3) Social philosophy is a _____ study of basic principles of society.
a) Useless
b) Systematic
c) Illogical
d) Vague
- 4) _____ is a First teacher of family.
a) Father
b) Mother
c) Brother
d) Sister
- 5) _____ is an evolution form of society.
a) World
b) State
c) Family
d) Individual
- 6) Society has _____ constituents.
a) 2
b) 3
c) 4
d) 5
- 7) _____ is a social ideal.
a) Equality
b) Injustice
c) Non-equality
d) None of these
- 8) Institutions are _____.
a) Artificial
b) Natural
c) Scientific
d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain the conflict in society.
 - b) Explain the nature of individual.
 - c) What is nation?
 - d) What is work?
 - e) What is evil?
 - f) Distinguish between state and nation.
- Q.3 a) Explain the characteristics of individual. 10**
- OR**
- b) Distinguish between social change and progress.**
- Q.4 Explain untouchability as a social evil. 10**

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

Page 1 of 4

- ८) नोकरशाही ची संकल्पना कोणी मांडली?
- अ) कार्ल मार्क्स ब) मॅक्स वेबर
- क) एमिल डूरखाईम ड) अँडम स्मिथ

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) कार्यकारीवरील ताण कोणते?
- २) वैज्ञानिक व्यवस्थापन दृष्टीकोन म्हणजे काय?
- ३) अनौपचारिक संघटन संकल्पना काय आहे?
- ४) कारागीर संघाची रचना सांगा.
- ५) औद्योगिक नोकरशाही स्पष्ट करा.
- ६) घरगुती उत्पादन पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) औद्योगिक नोकरशाही म्हणजे काय? औद्योगिक नोकरशाहीची कारणे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) कारखाना पद्धती म्हणजे काय? कारखाना पद्धतीची वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्र.४ औद्योगिक समाजशास्त्र म्हणजे काय? आणि त्याचे अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

१०

Set

P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - X)
Industrial Sociology (19101565)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 08

- 1)** Production in factory is a characteristic of _____ production system.
a) Manorial b) Guild
c) Factory d) None of above
- 2)** Flexibility is a characteristic of _____.
a) Informal organization b) Industrial society
c) Formal organization d) None of these
- 3)** Who wrote book entitled “Fundamentals of Industrial Sociology”?
a) Miller b) P. Gilbert
c) Emile Durkheim d) Adam Smith
- 4)** Hierarchy is a characteristic of _____.
a) Bureaucracy b) Factory system
c) Guild system d) None of these
- 5)** Industry is a _____ organization.
a) Informal b) Formal
c) Special d) None of these
- 6)** When industrial revolution took place?
a) 17th b) 18th
c) 19th d) 20th
- 7)** Scientific approach is propounded by _____.
a) Mayo and Berger b) Fredrick Tailor
c) Masterberg d) None of these
- 8)** Who propounded the concept bureaucracy?
a) Karl Marx b) Marx Weber
c) Emile Durkheim d) Adam Smith

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Which are the strains of executive?
- 2) What is scientific management approach?
- 3) What is concept of informal organization?
- 4) State the structure of craft guild.
- 5) Explain Industrial bureaucracy.
- 6) Define domestic system of production.

Q.3 Answer of the following questions. (Any One) 10

a) What is Industrial Bureaucracy? Explain causes of Industrial Bureaucracy.

OR

b) What is factory system? Explain the characteristics of factory system.

Q.4 Answer the following question in detail. 10

Define Industrial Sociology and explain its subject matter.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper – XI)

Introduction to the Structure and Function of Modern English (19101526)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences choosing correct alternative given below them. 10

- 1) _____ are used for confirmation of the truth of the statement.
 a) Tag questions b) Wh- questions
 c) Questions in statement d) Questions about alternatives

- 2) They are playing Cricket. Underlined word belongs to _____ word class.
 a) open b) closed
 c) neologism d) slang

- 3) My friend has got a new job. The underlined word is _____.
 a) a preposition b) a verb
 c) a noun d) an adjective

- 4) The structure of the prepositional phrase is _____.
 a) M-H-M b) NP's
 c) P+NP d) none of the above

- 5) Priya is an intelligent girl. The underlined phrase functions as _____.
 a) adverbial b) object
 c) subject d) complement

- 6) Thirty one students were in the class. The clause pattern of the above sentence is _____.
 a) SPC b) SPO
 c) SPA d) OPS

- 7) _____ is eliciting question for adverbial of frequency.
 a) How long? b) How often?
 c) How much? d) How Far?

- 8) There are _____ open class words in English.
 a) 4 b) 5
 c) 3 d) 6

- 9)** I like mangoes and apples. The underlined word is _____.
a) interjection b) conjunction
c) pronoun d) determiner
- 10)** The plural form of the ‘hair’ is _____
a) haer b) hairs
c) hare d) hair

Q.2 Answer the following questions. (Any Five)

10

- a)** Identify the word class of the underlined words in the following sentences.
- i) The key is on the table.
 - ii) The man is standing at the door.
- b)** Give plurals of the following words.
- i) Knife
 - ii) Tooth
- c)** Give Ved and Ven forms of the following verbs.
- i) Run
 - ii) Eat
- d)** Give the list of coordinating conjunctions
- e)** Identify nouns in the following sentence.
- Mary had a very beautiful lamb and she loved it very much.
- f)** Identify enumerators in the following sentence.
- Jasprit Bumrah took ten wickets in the second test match.

Q.3 A) Answer the following questions (Any Two)

06

- i) What are the expressions used to express partial or qualified agreement?
- ii) What are the expressions used to express certainty or logical necessity?
- iii) Write a note on questions about alternatives.

B) Answer the following questions (Any Two)

04

- 1) Identify the underlined phrases and give form and functional labels of them.
 - i) Sudha's brother works in a multinational company.
 - ii) They decided to meet in Mumbai.
- 2) Identify VPs in the following sentence and give form and functional labels of them.

Sachin has been teaching English in the school for ten years and he loves teaching grammar very much.
- 3) Identify PPs in the following and give form and functional labels of them.

She put the cup and the saucer in the bag and I noticed there was not even a bulge. I eyed the bag with suspicion.

Q.4 Answer the following questions (Any One)

10

- Write a note on declarative, interrogative and imperative clauses.
- Write a note on basic clause patterns in English.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
HINDI (Special Paper–XI)
हिंदी भाषा

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य पूर्ण कीजिए। ०८

१) भाषा शब्द ——— धातु से बना है।

अ) भाषा	ब) संस्कृत
क) भाष्	ड) बोल्

२) देश के सबसे अधिक लोगों द्वारा प्रयुक्त होनेवाली भाषा को ——— कहते हैं।

अ) राजभाषा	ब) राष्ट्रभाषा
क) परिनिष्ठित भाषा	ड) संपर्क भाषा

३) पूर्वी हिंदी की ——— प्रमुख बोली है।

अ) ब्रज	ब) मैथिली
क) गढ़वाली	ड) बघेली

४) हिंदी भाषा की लिपि ——— है।

अ) रोमन	ब) हिंदी
क) मराठी	ड) देवनागरी

५) हिंदी में सबसे अधिक संख्या ——— शब्दों की है।

अ) तद्भव	ब) यादृच्छिक
क) तत्सम	ड) विदेशी

६) ब्रज भाषा के प्रसिद्ध कवि ——— है।

अ) सूरदास	ब) तुलसी
क) कृष्ण	ड) जायसी

- ७) हिंदी भाषा का उद्भव सन ---- को माना जाता हैं।
अ) १०००	ब) १५००
क) ५००	ड) २०००
- ८) उच्चारण की शुद्धता, सुर, बल, लोप, आगम, निवृत्ति ---- कौशल का विषय है।
अ) श्रवण	ब) पठन
क) अभिव्यक्ति	ड) लेखन

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। (छह में से चार) १२

- १) हिंदी शब्द की व्युत्पत्ति लिखिए।
- २) राष्ट्रभाषा की विशेषताएं लिखिए।
- ३) बोली का संक्षिप्त परिचय दीजिए।
- ४) देवनागरी लिपि का इतिहास लिखिए।
- ५) खड़ीबोली का परिचय दीजिए।
- ६) तत्सम शब्द किसे कहते हैं सोदाहरण सह स्पष्ट कीजिए।

प्र.३ भाषायी कौशल्य का परिचय दीजिए। १०

અથવા

देवनागरी लिपि की विशेषताएं लिखिए।

प्र.४ भाषा की परिभाषा देकर विशेषताएं लिखिए। **१०**

Seat
No.

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – XI)
Kannada & Marathi Culture (19101506)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

- ೧) ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು – ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ.
 ೧) ಅನ್ನ ೨) ವಸ್ತ್ರ
 ೩) ವಸತಿ ೪) ನಾಗರಿಕತೆ
- ೨) ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಶಾಸನ –
 ೧) ನಾಗಾವಿ ಶಾಸನ ೨) ಬೆಳತೂರು ಶಾಸನ
 ೩) ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನ ೪) ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ ಶಾಸನ
- ೩) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸ –
 ೧) ಔರಂಗಜೇಬ ೨) ಆದಿಲಶಾಹ
 ೩) ಶಿವಾಜಿ ೪) ನಿಜಾಮಶಾಹ
- ೪) ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
 ೧) ಕುವೆಂಪು ೨) ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರಗಿ
 ೩) ಬೇಂದ್ರೆ ೪) ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ
- ೫) ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
 ೧) ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ೨) ಮಾಸ್ತಿ
 ೩) ತರಾಸು ೪) ಅನಂತಮೂರ್ತಿ
- ೬) – ಗಳು ಕರ್ನಾಟದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ.
 ೧) ಪತ್ರ ೨) ಶಾಸನ
 ೩) ಪುಸ್ತಕ ೪) ವಿಕಿಪಿಡಿಯಾ
- ೭) ನಾಗರಿಕತೆ ಎಂಬುದರ ಸಂವಾದಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದ –
 ೧) Civilization ೨) Citizen
 ೩) City ೪) Country
- ೮) ಪಂಥರಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವತೆ –
 ೧) ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ೨) ವಿಠಲ
 ೩) ಖಂಡೋಬಾ ೪) ಭವಾನಿ

ಪ್ರ.೨ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಅಜಂತಾ-ಎಲ್ಲೋರಾ
- ೨) ವೀರಗಲ್ಲು
- ೩) ಶಾಸನ
- ೪) ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು
- ೫) ಮಾಸ್ತಿಗಲ್ಲು
- ೬) ನಾಗರಿಕತೆ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳಿ ಅದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
- ೨) ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳಿ ಅದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Marathi (Special Paper–XI)
आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह (ग्रामीण, दलित) (19101511)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५
 वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा (प्रत्येकी एक गुण)

०८

- १) 'ग्रामीणता, साहित्य आणि वास्तव' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) श्रीराम गुंदेकर ब) चंद्रकुमार नलगे
 क) आनंद यादव ड) वामन जाधव
- २) ग्रामीण साहित्याची मुख्य प्रेरणा म्हणून कोणाचा उल्लेख केला जातो?
 अ) म. गांधींचा ब) म. फुलेंचा
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा ड) अण्णा भाऊ साठेंचा
- ३) कृषीनिष्ठ जीवन-जाणिवा कोणत्या साहित्य प्रवाहामध्ये व्यक्त होतात?
 अ) ग्रामीण ब) दलित
 क) स्त्रीवादी ड) मुस्लिम
- ४) 'चैत' कादंबरीची पहिली आवृत्ती कोणत्या साली प्रकाशित झाली?
 अ) २०१४ ब) २०१६
 क) २०१८ ड) २०२०
- ५) 'आंदकोळ' हे आत्मकथन कोणत्या साहित्य प्रवाहाचे प्रतिनिधीत्व करते?
 अ) ग्रामीण ब) दलित
 क) स्त्रीवादी ड) मुस्लिम
- ६) 'आंदकोळ' या आत्मकथनाचे लेखक कोण?
 अ) रामनाथ चव्हाण ब) उत्तम कांबळे
 क) किसन चव्हाण ड) किशोर काळे

७) लेखक किसन चव्हाण आपल्याला आई-बापाने कोणाचा धगधगता विचार उरी दिला असे सांगतात?

अ) म. गांधींचा

ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांचा

क) म. फुलेंचा

ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा

८) 'आंदकोळ' या आत्मकथनाचे प्रकाशन कोणी केले आहे?

अ) अक्षर वाङ्मय प्रकाशन

ब) मौज प्रकाशन

क) लोक वाङ्मय प्रकाशन

ड) ग्रंथाली प्रकाशन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (सहा पैकी चार)

१२

१) ग्रामीण साहित्याची वैशिष्ट्ये लिहा?

२) हौसाकाकूच्या स्वभावाचे वर्णन करा?

३) 'जनक' या व्यक्तिमत्त्वाचे विशेष लिहा?

४) दलित साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करा?

५) लेखक किसन चव्हाण यांच्या लेखनामागील प्रेरणा स्पष्ट करा?

६) लेखक किसन चव्हाण यांच्या वडीलांचे स्वभाव विशेष लिहा?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक)

१०

१) 'आंदकोळ' या आत्मकथनातील लेखकाचा जीवन-संघर्ष अधोरेखित करा.

किंवा

२) गावकऱ्यांच्या जीवनातील 'चैत' यात्रेचे स्थान स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

'चैत' कादंबरीतील ग्रामीण जीवनाचे वास्तव अधोरेखित करा.

Seat No.	

कमाल गुणः ४०

20

- Page 1 of 2

- ७) ——— मधील विशिष्ट झाडाची साल होय.
अ) भूर्जपत्र
ब) ताडपत्र
क) पट
ड) वल्कल
- ८) नेपाळमधील ताड पत्रावरचे स्कंदपुराण ——— शतकातील आहे.
अ) ७
ब) १०
क) ४
ड) २०

प्र.2 टिप्पणीं लिखत । केवलं ४

१२

टीपा लिहा. फक्त ४

- १) लेखन कला
- २) ताडपत्र
- ३) स्कंदपुराण
- ४) पट
- ५) चांदी
- ६) कासे

प्र.३ अ) देवनागर्यां लिप्यन्तरं कुरुत। (केवलं पाच)
देवनागरीत परिवर्तन करा. (फक्त पाच)

04

1. $\square \cup$
2. $d \frac{3}{2}$
3. $\bar{d} + C$
4. $d' + \frac{1}{2}$
5. $d' \pi$
6. $\bar{d} - \frac{1}{2} \frac{3}{2}$
7. $\bar{d} \pi \gamma$

ब) ब्राह्मीलिप्यां लिखत। (केवलं पाच)
ब्राह्मी लिपीत लिहा. (फक्त पाच)

04

- १) जलशास्त्र
- २) वारुळ
- ३) उत्तर
- ४) कदंब
- ५) बोरी
- ६) महिला
- ७) सरस्वती

प्र.४ उत्खनीत अवशेषांचे पुरातत्त्वीय अभ्यासात महत्त्व सांगा.

80

किंवा

गुप्त सम्राट समुद्रगुप्त याच्या इलाहाबाद स्तंभालेखाची माहिती देऊन ऐतिहासिक महत्त्व सांगा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
URDU (Special Paper–XI)
Urdu Drama (19101521)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1) ڈراما۔۔۔۔۔ زبان کے لفظ ڈراما سے مشتق ہے۔

- (A) عربی۔ (B) یونانی۔
 (C) ایرانی۔ (D) ترکی۔

(2) ڈراما اور۔۔۔۔۔ لازم و ملزوم ہیں۔

- (A) کردار۔ (B) ڈراما نگار۔
 (C) اسٹیج۔ (D) مکالمہ۔

(3)۔۔۔۔۔ کے کلیہ کے مطابق ڈراما الفاظ و عمل دونوں کے مجموعے کا نام ہے۔

- (A) میتھو آرنلڈ۔ (B) شبلی نعمانی۔
 (C) ملٹن۔ (D) ارسطو۔

(4) اندر سبھا کو اردو کا پہلا۔۔۔۔۔ تسلیم کیا جاتا ہے۔

- (A) انشائیہ۔ (B) ڈراما۔
 (C) افسانہ۔ (D) ناول۔

(5) ڈراما کی۔۔۔۔۔ قسمیں ہیں۔

- (A) دو۔ (B) تین۔
 (C) چار۔ (D) پانچ۔

(6) بین الاقوامی شہرت یافتہ سنسکرت ڈراما نگار کا نام۔۔۔۔۔ ہے۔

- (A) تلسی داس۔ (B) سنت کبیر۔
 (C) سکھ چٹرجی۔ (D) کالی داس۔

(7) منظوم ڈرامے تخلیق کرنے کا پہلا اعزاز----- کے سر جاتا ہے۔

(A) مسرت علی شاہ۔ (B) شجاعت علی شاہ۔

(C) بہادر علی شاہ۔ (D) واجد علی شاہ۔

(8) امانت لکھنوی کا تحریر کردہ ڈراما----- اُردو کا پہلا عوامی ڈراما کہلاتا ہے۔

(A) اندر سبھا۔ (B) انارکلی۔

(C) آگرہ بازار۔ (D) سودائی۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) "ٹریجیڈی ڈراما" کی تعریف بیان کیجیے۔

(2) "طربیہ ڈراما" کسے کہتے ہیں؟

(3) صنف "ڈراما" صحیح تعریف بیان کیجیے۔

(4) ڈراما کا اہم جزو "پلاٹ" کی تعریف لکھیے۔

(5) ڈراما کا اہم جزو "تصادم" سے کیا مراد ہے؟

(6) اُردو "ڈراما" کی عدم مقبولیت کے اسباب پر مختصر روشنی ڈالیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) اُردو میں "ڈراما نگاری" کا آغاز وار تقاء پر مفصل نوٹ قلمبند کیجیے۔

(2) "آغا حشر کاشمیری" کے زندگی کے اہم واقعات و حالات کا مفصل جائزہ لیجیے۔

10

سوال نمبر 4. ڈراما "یہودی کی لڑکی" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں مفصل تحریر کیجیے۔

Seat No.	

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XI)
Tourism Development in India (19101581)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) पर्यटनाची पहिली सुरुवात ——— कालखंडात झाली.
अ) प्राचीन ब) मध्ययुगीन
क) आधुनिक ड) समकालीन
- २) खिद्रापूर येथील ——— मंदिर प्रसिद्ध आहे.
अ) विठ्ठल ब) कोपेश्वर
क) विष्णू ड) गणपती
- ३) एखाद्या ऐतिहासिक स्थळांचे, स्मारकांचे प्रत्यक्ष ज्ञान मिळविण्यासाठी ——— गरजेचे असते.
अ) पुस्तकांचे वाचन ब) व्याख्यान
क) शैक्षणिक सहल ड) यापैकी नाही
- ४) ——— ही महाराष्ट्रातील प्रसिद्ध पर्यटन संस्था आहे.
अ) गिरिकंद ब) वीणा पाटील टूर्स
क) जगदंब ड) थौमस कूक
- ५) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळाची स्थापना इ.स. ——— मध्ये झाली.
अ) १९६० ब) १९६६
क) १९७० ड) १९७५
- ६) हैद्राबाद येथील सालारजंग वस्तुसंग्रहालय हे ——— या भारतीय संस्थानिकाशी संबंधित आहे.
अ) भोसले ब) शिंदे
क) निझाम ड) त्रावणकोर

- ७) वस्तुसंग्रहालयाचा प्रथम उदय — खंडात झाला.
अ) आफ्रिका ब) आशिया
क) युरोप ड) उत्तर अमेरिका
- ८) राष्ट्रीय पर्यटन — साठी उपयुक्त आहे.
अ) सांस्कृतिक प्रगती ब) राष्ट्रीय एकात्मता
क) आर्थिक सुबत्ता ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) शैक्षणिक पर्यटन
- २) भवानी मंदिर, तुळजापूर
- ३) पर्यटनाचे आधुनिक जीवनातील स्थान
- ४) एम.टी.डी.सी.
- ५) वस्तुसंग्रहालयाचे प्रकार
- ६) भवानी वस्तुसंग्रहालय, औंध

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळाच्या कार्याविषयी चर्चा करा.
किंवा
ब) वस्तुसंग्रहालयाच्या उदयाविषयी चर्चा करून वस्तुसंग्रहालयाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

୧୦

धार्मिक पर्यटनाच्या दृष्टीकोनातून पंढरपूर येथील विठ्ठल मंदिराचे महत्त्व अधोरेखित करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XI)
Tourism Development in India (19101581)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Tourism first started in _____ period.
 - a) Ancient
 - b) Medieval
 - c) Modern
 - d) Contemporary
- 2) _____ Temple is famous in Khidrapur.
 - a) Vitthal
 - b) Kopeswar
 - c) Vishnu
 - d) Ganapati
- 3) A _____ is necessary to gain first-hand knowledge of the historical sites and monuments.
 - a) Readings of Books
 - b) Lecture
 - c) Educational Trip
 - d) None of these
- 4) _____ is a Famous tour agency in Maharashtra.
 - a) Girikand
 - b) Veena Patil Tours
 - c) Jagdamb
 - d) Thomas Cook
- 5) Tourism Development Corporation of India was established in _____ AD.
 - a) 1960
 - b) 1966
 - c) 1970
 - d) 1975
- 6) The Salarjung Museum in Hyderabad is associated with the _____ an Indian princely state.
 - a) Bhosale
 - b) Shinde
 - c) Nizam
 - d) Travancore
- 7) Museums were first emerged in _____ continent.
 - a) Africa
 - b) Asia
 - c) Europe
 - d) North America
- 8) National Tourism is useful for _____.
 - a) Cultural Development
 - b) National Integration
 - c) Economic Prosperity
 - d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Educational Tourism
- b) Bhavani Temple, Tulajapur
- c) Place of tourism in modern life
- d) M.T.D.C.
- e) Types of Tourism
- f) Bhavani Museum, Aundh

Q.3 Broad Question. (Any One) 10

- a) Discuss the works of Indian Tourism Development Corporation.

OR

- b) Explain the different types of museums by discussing the emergence of museums.

Q.4 Broad Question. 10

Highlight the importance of Vitthal temple at Pandharpur from the point of view of religious tourism.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
ECONOMICS (Special Paper – XI)
Agricultural Economics(I) (19101571)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) शेतीचे नवीन तंत्रज्ञान ——— हे होय.
 अ) अधिक श्रमाचा वापर ब) जैवतंत्रज्ञान
 क) पशुधनाचा जास्त वापर ड) यापैकी नाही
- २) एच. वाय. व्ही. पी. ——— शी संबंधित आहे.
 अ) बियाणे ब) जलसिंचन
 क) व्यापार ड) उद्योग
- ३) भारतात पहिल्या हरित क्रांतीची सुरुवात ——— यावर्षी झाली.
 अ) १९४७ ब) १९५७
 क) १९६७ ड) १९७७
- ४) ——— हे जलसिंचनाचे मार्ग आहेत.
 अ) विहीर ब) कूपनलिका
 क) तलाव ड) वरील सर्व
- ५) ——— यांनी भूदान चळवळ सुरु केली.
 अ) डॉ. ए. के. सेन ब) एस. के. पाटील
 क) विनोबा भावे ड) यापैकी नाही
- ६) राष्ट्रीय शेतकरी आयोगाची स्थापना ——— यावर्षी झाली.
 अ) १९९४ ब) २००४
 क) २००२ ड) २०१४
- ७) ——— हा कृषी आधारित उद्योग आहे.
 अ) साखर ब) चहा
 क) डाळ ड) वरील सर्व

- ८) — हा भारताचा अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.
अ) शेती	ब) उद्योग
क) सेवा	ड) व्यापार

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) नवीन कृषी तंत्रज्ञान याविषयी सांगा.
- २) जलसिंचनाचे मार्ग स्पष्ट करा.
- ३) पीक आकृतीबंधांवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ४) जमीन सुधारणांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ५) जैवतंत्रज्ञानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ६) सीमांत शेतकऱ्यांच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) कृषी आधारित उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ राष्ट्रीय शेतकरी आयोगाच्या शिफारशी स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
ECONOMICS (Special Paper – XI)
Agricultural Economics(I) (19101571)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is the latest and new technology in agriculture.
 a) More use of labour b) Biotechnology
 c) More use of cattle d) None of these
- 2) H.Y.V.P. is related with _____.
 a) Seed b) Irrigation
 c) Trade d) Industry
- 3) In India the first green revolution is started in _____ year.
 a) 1947 b) 1951
 c) 1967 d) 1977
- 4) _____ are the source of irrigation.
 a) Wells b) Tube Well
 c) Tank d) All the above
- 5) _____ started Bhoodan movement.
 a) Dr. A.K. Sen b) S. K. Patil
 c) Vinoba Bhave d) None of these
- 6) The national commission on farmers established in _____ year.
 a) 1994 b) 2004
 c) 2008 d) 2014
- 7) _____ Industry is agro based industry.
 a) Sugar b) Tea
 c) Pulses d) All the above
- 8) _____ is the backbone of Indian Economy.
 a) Agriculture b) Industry
 c) Service d) Trade

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain the new agricultural Technology.
 - b) Explain the irrigation sources.
 - c) Explain the factors affecting on cropping pattern.
 - d) Explain the importance of land reforms.
 - e) State the importance of bio-technology.
 - f) Explain the problems of marginal farmers.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the characteristics of rural economy.
- OR**
- b) Explain the role of agro based industries.
- Q.4 Explain the recommendations of National Commission on Farmers. 10**

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
History (Special Paper–XI)
Historical Sources, Research and Places (19101561)

कमाल गुणः४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

- ७) — यांना इतिहासाचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) कार्लमार्क्स ब) हिरोडोटस
क) टॉयन्बी ड) हेगेल
- ८) इतिहास संशोधन करीत असताना — पद्धतीचा वापर करावा लागतो.
अ) सामाजिक ब) वैज्ञानिक
क) ऐतिहासिक ड) तांत्रिक

प्र.२ छोटी उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) इतिहासाचा अर्थ
- २) राजकीय इतिहास
- ३) कोणतेही तीन दुय्यम साधने
- ४) अंतर्गत परीक्षण
- ५) कालगणना
- ६) इतिहासाचे कोणतेही तीन प्रकार लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) इतिहासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
ब) इतिहासातील प्राथमिक साधनाचे वर्णन करा.

प्र.४ संशोधन प्रक्रियेच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper–XI)
Historical Sources, Research and Places (19101561)

Day & Date: Wednesday, 07-May-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Total Marks:40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) All history defines history as the history of class struggle.
a) Marx
b) Herder
c) Ranke
d) Carter
- 2) Public documents are _____.
a) Secret
b) Open to all
c) Private
d) Personal
- 3) Legends are _____.
a) Oral
b) Written
c) Poetry
d) Drama
- 4) Croce Said that 'All history is _____ history'.
a) Past Tense
b) Medieval
c) Future Tense
d) Contemporary
- 5) Collection of reference materials is the _____ step in the historical research process.
a) First
b) Second
c) Third
d) Fourth
- 6) While giving the list of bibliographies, write the author's name first.
a) Degree
b) Name
c) Surname
d) Initials
- 7) _____ is known as the father of history.
a) Karl Marx
b) Herodotus
c) Toynbee
d) Hegel
- 8) While doing historical research, one has to use the _____ method.
a) Social
b) Scientific
c) Historical
d) Technical

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Meaning of History
 - b) Political History
 - c) Any two secondary sources
 - d) Internal criticism
 - e) Chronology
 - f) Write any three kinds of History.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the Nature of History.
- OR**
- b) Describe the Primary sources in History.
- Q.4 Explain the Steps of Research Process. 10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Political Science (Special Paper – XI)
Western Political Thought (19101576)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) प्लेटोने त्याचा न्याय सिद्धांत कोणत्या ग्रंथात मांडला आहे?
 अ) दि थिअरी ऑफ जस्टीस ब) दि स्टेटसमन
 क) दि लॉज ड) दि रिपब्लिक
- २) प्लेटोच्या न्याय सिद्धांताचा प्रमुख आधार काय आहे?
 अ) नैतिकता ब) राजकारण
 क) कायदा ड) मानवी स्वभाव
- ३) गुलामगिरी पद्धतीचे समर्थन कोणी केले आहे?
 अ) थॉमस हॉब्स ब) प्लेटो
 क) अ‍ॅरीस्टॉटल ड) जॉन लॉक
- ४) अ‍ॅरीस्टॉटलने खालीलपैकी क्रांतीचा कोणता प्रकार प्रतिपादीत केला नाही?
 अ) पूर्ण क्रांती ब) अंशिक क्रांती
 क) सामाजिक क्रांती ड) व्यक्तिगत क्रांती
- ५) राजकारणाला नैतिकतेचे अधिष्ठान नसावे असे कोणी म्हटले?
 अ) अ‍ॅरीस्टॉटल ब) जॉन लॉक
 क) रूसो ड) मॅकियाव्हेली
- ६) खालील पैकी कोणत्या विचारवंताने निरंकुश सार्वभौमत्व सत्तेचे समर्थन केले आहे?
 अ) मॅकियाव्हेली ब) जॉन लॉक
 क) थॉमस हॉब्स ड) रूसो

- ७) "निसर्गातील मनुष्य हा उमध्या स्वभावाचा पशू होता", असे कोणी म्हटले आहे?
 अ) प्लेटो
 ब) थॉमस हॉब्स
 क) जॉन लॉक
 ड) रूसो
- ८) राज्याच्या निर्मितीसाठी दोन सामाजिक करार झाले आहेत असे कोणाचे प्रतिपादन आहे?
 अ) थॉमस हॉब्स
 ब) रूसो
 क) जॉन लॉक
 ड) प्लेटो

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) प्लेटोच्या आदर्श राज्याची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- २) प्लेटोचा न्यायाचा पारंपारिक सिद्धांत म्हणजे काय?
- ३) अॅरिस्टॉटलच्या मते अशुद्ध राज्याचे तीन प्रकार कोणते आहेत?
- ४) अॅरिस्टॉटलला राज्यशास्त्राचा जनक असे का म्हणतात?
- ५) मॅकियाव्हेलीला आधुनिक राज्यशास्त्राचा जनक असे का म्हणतात?
- ६) निसर्गावस्थेबाबत रूसोचे विचार थोडक्यात लिहा.

प्र.३ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) प्लेटोच्या शिक्षण विषयक विचारांची चर्चा करा.
 किंवा
 ब) मॅकियाव्हेलीने सांगितलेली राजाची कर्तव्य स्पष्ट करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

रूसोच्या सामाजिक करार सिद्धांताची चर्चा करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper – XI)
Western Political Thought (19101576)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) In which book did Plato present his Theory of Justice?
 - a) The Theory of Justice
 - b) The Statesman
 - c) The Laws
 - d) The Republic
- 2) What is the main base of Plato's theory of justice?
 - a) Morality
 - b) Politics
 - c) Law
 - d) Human nature
- 3) Who supported to slavery system?
 - a) Thomas Hobbes
 - b) Plato
 - c) Aristotle
 - d) John Locke
- 4) Which of the following form of revolution was not advocated by Aristotle?
 - a) Whole Revolution
 - b) Partial Revolution
 - c) Social Revolution
 - d) Individual Revolution
- 5) Who said that politics should not be based on ethics and morals?
 - a) Aristotle
 - b) John Locke
 - c) Rousseau
 - d) Machiavelli
- 6) Which thinker of the following is the follower of absolute Sovereignty?
 - a) Machiavelli
 - b) John Locke
 - c) Thomas Hobbes
 - d) Rousseau
- 7) Who said that, 'Man was Noble Savage at the pre social stage'?
 - a) Plato
 - b) Thomas Hobbes
 - c) John Locke
 - d) Rousseau
- 8) Who claims that there are two social contracts for the formation of a state?
 - a) Thomas Hobbes
 - b) Rousseau
 - c) John Locke
 - d) Plato

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Write two features of Plato's Ideal State.
- b) What is Plato's Traditional Theory of Justice?
- c) According to Aristotle which are the three types of worst government?
- d) Why is Aristotle called as a father of Political science?
- e) Why is Machiavelli called as a father of Modern Political science?
- f) Write the ideas about pre social stage by Rousseau in brief.

Q.3 Answer in details. (any One) 10

- a) Discuss the Plato's idea about education.

OR

- b) Explain the duties of king explained by Machiavelli.

Q.4 Answer in details. 10

Discuss on Social Contract Theory of Rousseau.

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) तर्कशास्त्र हे एक ——— आहे.
अ) कला
ब) वाणिज्य
क) शास्त्र
ड) यापैकी नाही
- २) विधान हा ——— चा एक प्रकार आहे.
अ) प्रश्नार्थक
ब) आज्ञार्थी
क) उद्गारवाचक
ड) वाक्य
- ३) आधारविधानावरून निष्कर्ष निष्पन्न करणे म्हणजे ——— होय.
अ) विधान
ब) पद
क) शब्द
ड) अनुमान
- ४) ——— वाक्याला विधान असे म्हणतात.
अ) प्रश्नार्थक
ब) आज्ञार्थी
क) उद्गारवाचक
ड) निवेदक
- ५) अनुलंब विधानाचे ——— प्रकार आहेत.
अ) दोन
ब) तीन
क) चार
ड) पाच
- ६) 'भारतीय' या पदाचा व्याघाती पद ——— आहे.
अ) अभारतीय
ब) मराठी
क) पंजाबी
ड) आंध्र
- ७) जर ——— पद निष्कर्षात सर्वव्याप्त असेल तर तेच पद आधारविधानात सर्वव्याप्त असावे.
अ) साध्य
ब) मध्य
क) विरोधी
ड) यापैकी नाही

- ८) विशिष्ट अस्तीवाची विधानाला — विधान असे म्हणतात.
 अ) A ब) E
 क) I ड) O

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) पद म्हणजे काय?
- २) निरुपाधिक विधानातील पदांची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ३) विधायक उभयापत्ती म्हणजे काय?
- ४) विधान आणि वाक्य यातील फरक स्पष्ट करा.
- ५) निगामी अनुमान म्हणजे काय?
- ६) तर्कशास्त्राचा उपयोग स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) संविधानातील गुणधर्माचे नियम स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) विधान चतुष्टयी स्पष्ट करा.

प्र.४ अनुलंब संविधानातील युक्तातेचे नियम स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper – XI)
Deductive Logic (EPH501)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) Logic is _____.
 a) Art
 b) Commerce
 c) Science
 d) None of these
- 2) Proposition is a kind of _____.
 a) Interrogative
 b) Imperative
 c) Exclamatory
 d) Sentence
- 3) Conclusion is derived from premises is called _____.
 a) Proposition
 b) Term
 c) Word
 d) Inference
- 4) _____ sentence is called proposition.
 a) Interrogative
 b) Imperative
 c) Exclamatory
 d) Assertive
- 5) Hypothetical propositions are of _____ kinds.
 a) Two
 b) Three
 c) Four
 d) Five
- 6) Contradictory opposition of 'Indian' is _____.
 a) Non-Indian
 b) Maratha
 c) Panjabi
 d) Andhra
- 7) If _____ term is distributed in the conclusion, the same term must be distributed in the premise.
 a) Major
 b) Middle
 c) Contrary
 d) None of these
- 8) Particular affirmative proposition is also called _____ proposition.
 a) A
 b) E
 c) I
 d) O

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) What is term?
 - b) Explain the distribution of terms in categorical proposition.
 - c) What is constructive dilemma?
 - d) Distinguish between proposition and sentence.
 - e) What is deductive inference?
 - f) Explain the uses of logic.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the rules of quality of syllogism.
- OR**
- b) Explain the fourfold classification of proposition.
- Q.4 Explain the rules of validity of hypothetical syllogism. 10**

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper – XI)
Propositional Logic (EPH502)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण :- ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) — हा आधुनिक तर्कशास्त्रज्ञ होय.
 अ) डी. मॉर्गन ब) अँरिस्टॉटल
 क) प्लेटो ड) कांट
- २) आधुनिक तर्कशास्त्राला — तर्कशास्त्र असेही म्हणतात.
 अ) गणितीय ब) पारंपारिक
 क) कृत्रिम ड) यापैकी नाही
- ३) सत्यता हा — चा गुणधर्म आहे.
 अ) वाक्य ब) विधान
 क) शब्द ड) पद
- ४) 'जर तर आणि तरच' चे सांकेतीकरण — असे केले जाते.
 अ) $\sim$ ब) $\cdot$
 क) $\equiv$ ड) $\supset$
- ५) 'जर तर' चे सांकेतीकरण — असे केले जाते.
 अ) $\sim$ ब) $\cdot$
 क) $\equiv$ ड) $\supset$
- ६) — हे तार्किक अचर आहे.
 अ) p ब) q
 क) r ड) $\cdot$
- ७) $(p \cdot p) \equiv$ —.
 अ) p ब) q
 क) r ड) s

- ८) $(\sim p \supset \sim q) \equiv \text{----}$.
- अ) $(\sim p \vee q)$ ब) $(q \supset p)$
 क) $(p \supset r)$ ड) $(r \supset p)$

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $p \supset (p \vee q)$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
- २) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $(p \supset q) \supset (q \supset p)$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
- ३) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $[(p \supset q) \cdot p] \supset q$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
- ४) सत्यता कोष्टकाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ५) वर्गसदस्यरूपी विधान म्हणजे काय?
- ६) सममूल्य विधान स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

१०

अ) तर्कशास्त्राची व्याख्या आणि अभ्यासविषय स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अनुमानाचे नियम स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

आकारिक सिद्धता पद्धती स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper – XI)
Propositional Logic (EPH502)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is modern logician.
a) D. Morgan
b) Aristotle
c) Plato
d) Kant
- 2) Modern logic is also called _____ logic.
a) Mathematical
b) Traditional
c) Artificial
d) None of these
- 3) Truth is property of _____.
a) Sentence
b) Proposition
c) Word
d) Term
- 4) 'If and only if' is symbolized as _____.
a) $\sim$
b) $\cdot$
c) $\equiv$
d) $\supset$
- 5) 'If then' is symbolized as _____.
a) $\sim$
b) $\cdot$
c) $\equiv$
d) $\supset$
- 6) _____ is logical constant.
a) p
b) q
c) r
d) $\cdot$
- 7) $(p \cdot p) \equiv$ _____.
a) p
b) q
c) r
d) s
- 8) $(\sim p \supset \sim q) \equiv$ _____.
a) $(\sim p \vee q)$
b) $(q \supset p)$
c) $(p \supset r)$
d) $(r \supset p)$

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Use truth table method to decide whether $p \supset (p \vee q)$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
- b) Use truth table method to decide whether $(p \supset q) \supset (q \supset p)$ statement form is tautologous contradictory or contingent.
- c) Use truth table method to decide whether $[(p \supset q) \cdot p] \supset q$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
- d) Explain the nature of truth table method.
- e) What is Classmembership proposition?
- f) Explain Equivalent proposition.

Q.3 Broad Question. (Any One) 10

- a) Explain definition and subject matter of logic.

OR

- b) Explain the rules of inference.

Q.4 Broad Question. 10

Explain formal proof method with example.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – V) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper – XI)
Rural and Urban Sociology (19101566)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) ग्रामीण समाजशास्त्र हे ग्रामीण समाजाचे विज्ञान आहे, असे कोण म्हटले?
 अ) डी. एन. धनागरे ब) एम. एन. श्रीनिवास
 क) सी. एच. कुले ड) ए. आर. देसाई
- २) खालीलपैकी ग्रामीण समाजाचे वैशिष्ट्ये कोणते?
 अ) लघु आकार
 ब) संयुक्त कुटुंब पद्धती
 क) सामाजिक गतिशिलतेचा अभाव
 ड) वरील सर्व
- ३) ग्रामीण समाजशास्त्राचा अभ्यासविषय — या घटकाशी निगडित आहे?
 अ) ग्रामीण सामाजिक जीवन ब) ग्रामीण सामाजिक संस्था
 क) ग्रामीण संस्कृती ड) वरील सर्व
- ४) खालीलपैकी कोणते जातीचे वैशिष्ट्ये नाही?
 अ) संपादित दर्जा ब) जन्मावर आधारित जातीची प्राप्ती
 क) पारंपारिक व्यवसाय ड) वैवाहिक निर्बंध
- ५) खालीलपैकी कोणती योजना ग्रामीण समाजाच्या विकासासंदर्भात डॉ. ए. पी. जी. कलाम यांनी मांडली?
 अ) मनरेगा ब) सर्व शिक्षा अभियान
 क) पुरा ड) स्मार्ट सिटी मिशन
- ६) शेतकऱ्याच्या आत्महत्येचे महत्त्वाचे वैशिष्ट्ये खालीलपैकी कोणते आहे?
 अ) निरक्षरता ब) कर्जबाजारीपणा
 क) असंघटितपणा ड) वरीलपैकी सर्व

- ७) भारतातील ——— राज्यात प्रथमच पंचायत राज्य व्यवस्था लागू करण्यात आली?
- अ) गुजरात ब) कर्नाटक
क) आंध्रप्रदेश ड) महाराष्ट्र
- ८) भारतातील ग्रामीण राजकारणामध्ये खालीलपैकी कोणते घटक महत्वपूर्ण भूमिका बजावतो?
- अ) संपत्ती ब) नेत्यांचे शिक्षण
क) जात ड) राजकीय पक्ष

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) भारतीय शेतीची अविकसितपणाची कारणे थोडक्यात लिहा?
- २) सेंद्रिय शेती म्हणजे काय?
- ३) करार शेती म्हणजे काय ते सांगून त्याचे फायदे स्पष्ट करा?
- ४) शेतकऱ्याच्या आत्महत्येची कोणतेही तीन कारणे लिहा?
- ५) भूमिहीन मजुराची कोणतीही तीन वैशिष्ट्ये लिहा?
- ६) मनरेगा काय आहे?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

20

- अ) जातीची व्याख्या सांगून वैशिष्ट्ये लिहा?
किंवा
ब) ग्रामीण शिक्षण क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना भेडसावणाऱ्या शिक्षणविषयक प्रमुख कोणकोणत्या समस्या आहेत विशद करा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

ग्रामीण समाजशास्त्राच्या व्याख्या सांगून ग्रामीण समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper – XI)
Rural and Urban Sociology (19101566)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) Who said that, Rural sociology is science of rural society?
 - a) D. N. Dhanagare
 - b) M. N. Shrinivas
 - c) C. H. Cooley
 - d) A. R. Desai
- 2) Which of the following is characteristic of Rural society?
 - a) Small size
 - b) Joint Family System
 - c) Lack of Social Mobility
 - d) All the above
- 3) Subject matter of Rural sociology includes study _____?
 - a) Rural social life
 - b) Rural social institutions
 - c) Rural culture
 - d) All the above
- 4) Which of the following is not characteristic of Caste system?
 - a) Achieved status
 - b) Caste status by Birth
 - c) Traditional profession
 - d) Marital Restriction
- 5) Which of the following scheme for rural innovation developed by Dr. A.P.J. Kalam?
 - a) MNREGA
 - b) Sarva Shiksha Abhiyan
 - c) PURA
 - d) Smart city mission
- 6) Which of the following is an important feature of farmer's suicide?
 - a) Illiteracy
 - b) Indebtedness
 - c) Unorganization
 - d) All the above
- 7) Panchayat Raj system was first time implemented in _____ state of India?
 - a) Gujarat
 - b) Karnataka
 - c) Andhra Pradesh
 - d) Maharashtra
- 8) Which of the following factors plays an important role in rural politics of India?
 - a) Property
 - b) Education of leader
 - c) Caste
 - d) Political party

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Write in short, causes of Agriculture backwardness?
 - b) What is mean by Organic farming?
 - c) What is mean by Contract Farming and its benefits?
 - d) Write any three reason of farmers suicide?
 - e) Write any three characteristics of landless labour?
 - f) What is MNREGA?
- Q.3 Broad Question. (Any One)** **10**
- a) Write a definition and characteristics of caste?
- OR**
- b) Explain major problems faced by students in rural education area?
- Q.4 Broad Question.** **10**
- Write a meaning of rural sociology and characteristics of rural society?

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
English (Special Paper–XII)
Introduction to Literary Criticism (BA221611)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

- 1) According to Wordsworth, poetry is the spontaneous overflow of:
 - a) Powerful Emotions recollected in tranquillity
 - b) Rhythmic language
 - c) Formal expression
 - d) Artistic genius
- 2) Wordsworth believed that the subject matter of poetry should be drawn from:
 - a) Urban life
 - b) Classical mythology
 - c) Common life
 - d) Supernatural events
- 3) According to Wordsworth, what kind of situations should a poet describe?
 - a) Unusual and exotic
 - b) Natural and simple
 - c) Mythological
 - d) Abstract and complex
- 4) Wordsworth's *Preface* contributed to which literary movement?
 - a) Realism
 - b) Classicism
 - c) Romanticism
 - d) Modernism
- 5) What does Eliot emphasize as essential to criticism?
 - a) Personal emotions
 - b) Political ideology
 - c) Biographical detail of the artist
 - d) Objectivity and detachment
- 6) According to Eliot, what is a major danger of impressionistic criticism.
 - a) It is too factual
 - b) It relies on strict rules
 - c) It is inconsistent and emotionally biased
 - d) It lacks emotion

- 7) Which critic's ideas does Eliot oppose in his essay 'The Function of Criticism'?
- a) John Dryden
 - b) John Middleton Murry
 - c) Aristotle
 - d) William Hazlitt
- 8) What is one key qualification of a critic according to Eliot?
- a) Being a poet
 - b) Personal charm
 - c) Historical and cultural sensitivity
 - d) Popular opinion

Q.2 Answer the Following Questions. (Any Four) 12

- a) What is the plot of a story?
- b) What is the point of view in a narrative?
- c) Define tone in literature.
- d) What is a complication in a plot?
- e) Who is the antagonist in a story?
- f) What role does exposition play in a story?

Q.3 Answer the following. (Any One) 10

- a) Write a detailed note on Wordsworth's essay 'Preface to Lyrical Ballads'.

OR

- b) Comment on T. S. Eliot's views on the function of criticism.

Q.4 Answer the following question. 10

Discuss Biographical Approach to Literature.

कमाल गुणः ४०

Page 1 of 2

- ७) रघुनाथ ——— की नौकरी करते थे।
अ) वकील ब) डॉक्टर
क) इंजीनियर ड) अध्यापक
- ८) 'रेहन पर' रघू उपन्यास का नायक ——— गाँव का आदमी हैं।
अ) बुन्हाणपुर ब) पहाड़पुर
क) कानपुर ड) नागपुर

प्र.२ निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए।

੧੨

- १) रघुनाथ का जीवन कैसा था?
- २) 'रेहन पर रग्घू' उपन्यास के पात्रों के नाम लिखिए।
- ३) काशीनाथ सिंह के उपन्यास की तीन विशेषताएँ लिखिए।
- ४) सरला का चरित्र-चित्रण कीजिए।
- ५) काशीनाथ सिंह के तीन उपन्यासों के नाम लिखिए।
- ६) रघुनाथ ने अपना खेत रेहन रखे क्यों?

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजीए।

20

- १) "पापा मेरे लिए लड़का ऐसे ढूँढ रहे हैं जैसे कोई गाय के लिए साँड़ ढूँढता है।"
- २) "रघुनाथ, मुझे आश्चर्य है कि इतनीसी बात तुम्हारी समझ में क्यों नहीं आई? वह तुम्हारी बेटी के बदले तुम्हारे बेटे को खरीद रहा था।"
- २) "इस लड़की का अपना प्लैट है, कार है, ऑफिस के काम से बैंकाक भी आती—जाती रहती थी और वह (रघुनाथ का बेटा) उसका बच्चा संभालता है और घर अगोरता है।"

प्र.४ 'रेहन पर रगधू' उपन्यास की कथावस्तु स्पष्ट कीजिए।

20

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
KANNADA (Special Paper – XII)
Western Poetry Criticism (BA221631)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

೧) ಪಾಸ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದಿಪುರುಷ -

೧) ಪ್ಲೇಟೋ

೨) ಲಾಂಜಿನಸ್

೩) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್

೪) ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ

೨) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ -

೧) ಅಥೆನ್ಸ್

೨) ಸ್ಟಾಗಿರ

೩) ರೋಮ್

೪) ಮಾಯಿಂಮಾರ್

೩) ಪ್ಲೇಟೋನ ಗುರು -

೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್

೨) ರೂಸೋ

೩) ಲಾಂಗಿನಸ್

೪) ಸಾಕ್ರಟೀಸ್

೪) ರಿಪಬ್ಲಿಕ್ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದವರು

೧) ಇಲಿಯಟ್

೨) ಪ್ಲೇಟೋ

೩) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್

೪) ರಿಚರ್ಡ್ಸ್

೫) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ -

೧) ಅನುಕರಣ

೨) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ

೩) ಮಹೋನ್ನತಿ

೪) ಇಮ್ಯಾಜಿನೇಶನ್

೬) ಕವಿಗಳನ್ನು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವನು -

೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್

೨) ಸಾಕ್ರಟೀಸ್

೩) ಪ್ಲೇಟೋ

೪) ಡ್ರೈಡನ್

೭) ಭಾವ ನಿರಸನದ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ -

೧) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ

೨) ಪ್ರತಿಭೆ

೩) ಶೋಧನೆ

೪) ಪರಂಪರೆ

೮) ಪ್ಲೇಟೋ ಕಂಡ ಕನಸು -

೧) ಆದರ್ಶರಾಜ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣ

೨) ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ

೩) ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷ

೪) ಸಮಾನತೆ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ

೧೨

- ೧) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ
- ೨) ರುದ್ರನಾಟಕದ ಅಂಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ
- ೩) ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಎಂದರೇನು?
- ೪) ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ
- ೫) ವೈನೋದಿಕ ಎಂದರೇನು?
- ೬) ಪರಂಪರೆ ಎಂದರೇನು?

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

- ೧) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ
- ೨) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦

ಇಲಿಯಟ್‌ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Marathi (Special Paper - XII)
Sahityashastra (Uttarardh) (BA221636)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) 'अभिनव काव्यप्रकाश' या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत?
अ) रा. श्री. जोग
ब) आनंदवर्धन
क) सुधीर रसाळ
ड) स. रा. गाडगीळ
- २) तुलसीदासांनी कोणता ग्रंथ स्वान्तसुखाय हेतूने लिहिला आहे?
अ) सूर्यशतक
ब) रामचरितमानस
क) हरीविजय
ड) रुक्मिणी स्वयंवर
- ३) 'फकिरा' हे पुस्तक कोणत्या साहित्य प्रकारातील आहे?
अ) कथा
ब) कविता
क) कादंबरी
ड) प्रवासवर्णन
- ४) मानवी जीवन दुःखमय असून त्यापासून दूर जाण्यासाठी माणूस कोणत्या प्रयोजनाचा आधार घेतो?
अ) पलायनवाद
ब) जिज्ञासापूर्ती
क) उद्भोधन
ड) सामाजिक बांधिलकी
- ५) विश्वाचे आकलन करून घेण्याची प्रेरणा म्हणजे काय?
अ) जीवनानुभूती
ब) जिज्ञासा
क) मोक्षप्राप्ती
ड) भावना
- ६) अधिक लांबीच्या काल्पनिक, वास्तव किंवा मिश्र कथा असलेल्या गद्य लेखनास काय म्हणतात?
अ) कथा
ब) कादंबरी
क) कविता
ड) नाटक

- ७) काव्याच्या प्रयोजनांपैकी सर्वश्रेष्ठ प्रयोजन कोणते?
 अ) आनंद ब) आत्माविष्कार
 क) जिज्ञासापूर्ती ड) ज्ञानग्रहण
- ८) 'प्रतिभा ही वेडाची बहीण आहे' असे कोणी म्हटले आहे?
 अ) मम्मट ब) दंडी
 क) तुलसीदास ड) लोम्ब्रोसो

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) कादंबरी वाङ्मय प्रकाराचे घटक लिहा.
- २) साहित्यातील प्रयोजनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ३) काव्यानंदाने स्वरूप स्पष्ट करा.
- ४) आत्माविष्कार कोणत्या गोष्टीतून घडत असतो?
- ५) मम्मटाच्या काव्यप्रयोजनच्या व्याख्या लिहा.
- ६) नाटक वाङ्मय प्रकाराचे प्रमुख घटक कोणते?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) पलायनवाद, स्वप्नरंजन, जिज्ञासापूर्ती, उद्भोधन या आधुनिक प्रयोजनांचा स्थूल परिचय करून द्या.

किंवा

- ब) साहित्य निर्मितीच्या कारणांचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

- साहित्य प्रकारांच्या अभ्यासाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

- ७) विज्ञानं वा ——— भूयः ।
अ) आत्मनः
क) ज्ञानात्
ब) ध्यानात्
ड) बलात्
- ८) ——— म्हणजे धर्मरहस्यनिर्णेता असे सायणाचार्य सांगतात.
अ) पिता
क) मनु
ब) निष्ठावः
ड) बंधु

प्र.२ टिप्पणीं लिखत । (केवलं 4)

੧੨

टीपा लिहा. (फक्त 4)

- १) नारद मुनि
- २) मनुः
- ३) ब्रह्मतः पुरुषोत्पत्तिः
- ४) बलम्
- ५) झषः
- ६) यशोलोकपक्तिः

प्र.३ ससन्दर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत । (केवलं 2)

20

सन्दर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (फक्त 2)

- १) सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म ।
- २) उत मत्स्य एव मत्स्यं गिलति ।
- ३) संकल्पो वाव मनसो भूयान् ।

प्र.४ सत्य बोलण्याचे फळ नाभानेदिष्ट कथेनुसार स्पष्ट करा.

20

किंवा

मनुमत्स्य कथेचे वैशिष्ट्य सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
URDU (Special Paper–XII)
Faiz Ahmed Faiz Ka kususi Mutalea (BA221688)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) فیض احمد فیض کے پردادا کا نام بتائیے۔

- (A) جلال الدین۔ (B) ظہیر الدین۔
(C) سر بلند خان۔ (D) سید احمد خان۔

(2) فیض احمد فیض نے ابتدائی عربی اور فارسی کی تعلیم کس مولوی صاحب سے حاصل کی؟

- (A) مولوی ابوتراب لاہوری۔ (B) مولوی نظام سیالکوٹ۔
(C) مولوی اسحاق دو لکھوٹی۔ (D) مولوی ابراہیم سیالکوٹی۔

(3) فیض نے اپنی شاعری کا آغاز کن نظموں سے کیا؟

- (A) سیاسی۔ (B) مذہبی۔
(C) رومانی۔ (D) فطری۔

(4) فیض کو اسکول کے زمانے سے ہی کیا دیکھنے کا شوق تھا؟

- (A) تاریخی مقامات۔ (B) لڑائی۔
(C) فلم۔ (D) ناول۔

(5) فیض نے کس سن میں فوج میں کیپٹن کی حیثیت سے ملازمت اختیار کرتے ہیں؟

- (A) 1942ء (B) 1910ء
(C) 1989ء (D) 1952ء

(6) فیض کی وفات کس سن میں ہوئی؟

- (A) 1938ء (B) 1984ء
(C) 1978ء (D) 1932ء

(7) فیض کے پہلے شعری مجموعے کا نام بتائیے؟

- (A) زنداں نامہ۔ (B) بانگ درا۔
(C) نقش فریادی۔ (D) نقش بہاراں۔

(8) فیض کو راولپنڈی سازش کیس میں کب گرفتار کیا گیا تھا؟

- (A) 9 مارچ 1951ء (B) 9 اگست 1952ء
(C) 9 مئی 1953ء (D) 9 فروری 1954ء

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) نظم "نثار میں تیری گلیوں کے" کا خلاصہ تحریر کیجیے؟

(2) نظم "صبح آزادی" کا خلاصہ لکھیے؟

(3) نظم "مجھ سے پہلے سی محبت مری محبوب نہ مانگ" کا خلاصہ لکھیے؟

(4) نظم "لوح و قلم" کا خلاصہ لکھیے؟

(5) فیض کی شاعری میں روایات کا شعور پر مختصر تبصرہ کیجیے؟

(6) نظم "اے دل بے تاب ٹھہر" کا خلاصہ لکھیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) اردو نظم نگاری کا آغاز و ارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیے؟

(2) فیض کی انفرادی جوہر کے اظہارات پر سیر حاصل معلومات لکھیے؟

10

سوال نمبر 4. فیض احمد فیض کی سوانح حیات مفصل قلمبند کیجیے؟

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper-XII)
Political and Cultural History of Ancient Maharashtra (BA221601)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) — सातवाहन राजाने शक शासक नहपान चा पराभव करून त्याच्या नाण्यांवर आपली मुद्रा उमटवली होती.

अ) हाल	ब) शिवश्री
क) वशिष्टिपुत्र पुलुमावी	ड) गौतमीपुत्र सातकर्णी

२) चंद्रगुप्त दुसरा याने आपली मुलगी प्रभावती हिचा विवाह — या वाकाटक राजाशी केला होता.

अ) विंध्यशक्ती	ब) रुद्रसेन दुसरा
क) प्रवरसेन	ड) सिमुक

३) उत्तरकालीन चालुक्यांच्या काळातील घटिकास्थान म्हणजे — हे होते.

अ) सैनिक केंद्र	ब) सांस्कृतिक केंद्र
क) शैक्षणिक केंद्र	ड) धार्मिक केंद्र

४) — वंशातील राजे स्वतःला 'तगरपुरवराधीश्वर' असे म्हणवून घेत.

अ) शिलाहार	ब) चालुक्य
क) यादव	ड) उत्तरकालीन चालुक्य

५) — या वाकाटक शासकाने "सेतुबंध" या प्राकृत काव्य ग्रंथाची रचना केली होती.

अ) विंध्यशक्ती	ब) रुद्रसेन
क) प्रवरसेन दुसरा	ड) सर्वसेन

६) — ही सातवाहन साम्राज्याची राजधानी होती.

अ) पाटलीपुत्र	ब) पुरुषपूर
क) प्रतिष्ठान	ड) मान्यखेट

- ७) उत्तरकालीन चालुक्य घराण्याची राजधानी ——— येथे होती.
अ) कांची ब) कन्नोज
क) बसवकल्याण ड) मान्यखेट
- ८) खिद्रापूर येथील कोप्पेश्वर महादेवाचे मंदिर ——— राजाने बांधले.
अ) सिंघण ब) विजयादित्य
क) दुसरा भोज ड) रामचंद्र

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) गौतमीपुत्र सातकर्णी यांचे कार्य सांगा.
- २) प्रभावती गुप्ता यांच्या योगदानाबद्दल लिहा.
- ३) कल्याणीचे चालुक्य शासक विक्रमादित्य त्रिभुवनमल्ल यांच्याबद्दल माहिती द्या.
- ४) कोल्हापूरचे शिलाहार वंशाबद्दल माहिती लिहा.
- ५) वाकाटक शासक दुसरा प्रवरसेन यांचे कार्य.
- ६) सातवाहन शासक हाल यांचे कार्य सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) शिलाहार शासकांच्या योगदानाबद्दल चर्चा करा.
किंवा
ब) कल्याणीच्या चालुक्य वंशाबद्दल माहिती लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

सातवाहन काळ हा प्राचीन महाराष्ट्राच्या इतिहासातील एक महत्त्वाचा काळ मानला जातो. चर्चा करा.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper-XII)
Political and Cultural History of Ancient Maharashtra (BA221601)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ Satavahana king had defeated the Saka ruler Nahpan and made his mark on his coins.
a) Hala
b) Shivshree
c) Vashishthiputra Pulumavi
d) Gautamiputra Satkarni
- 2) Chandragupta II had married his daughter Prabhavati to the Vakataka king _____.
a) Vindhyashakti
b) Rudrasen II
c) Pravarsen
d) Simuk
- 3) Ghatikasthana during the later Chalukyan period was _____.
a) Army Center
b) Cultural center
c) Educational center
d) Religious center
- 4) The kings of the _____ dynasty called themselves 'Tagarpurvaradhisvara'.
a) Shilahar
b) Chalukya
c) Yadav
d) Later Chalukyas
- 5) _____ Vakataka ruler had composed the Prakrit poetry book "Setubandh".
a) Vindhyashakti
b) Rudrasen
c) Pravarsena II
d) Sarvasen
- 6) _____ was the capital of the Satavahana Empire.
a) Pataliputra
b) Purushpur
c) Prathisthana
d) Manyakhet
- 7) The capital of the Later Chalukyan dynasty was at _____.
a) Kanchi
b) Kannauj
c) Basavakalyan
d) Manyakhet
- 8) Temple of Koppeshwar Mahadev at Khidrapura built by _____ king.
a) Singhan
b) Vijayaditya
c) Bhoj Second
d) Ramachandra

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Describe the work of Gautamiputra Satakarni.
- b) Write about the contribution of Prabhavati Gupta.
- c) Give information about Vikramaditya Tribhuvanmalla, the Chalukyan ruler of Kalyani.
- d) Write the information about Shilahar dynasty of Kolhapur.
- e) The work of Vakataka ruler Pravarsena II.
- f) Describe the work of Satavahana ruler Hala.

Q.3 Broad Answer Question. 10

- a) Discuss the contribution of Shilahara rulers.

OR

- b) Write the information about Chalukyan dynasty of Kalyani.

Q.4 Broad Answer Question. 10

The Satavahana period is considered to be an important period in the history of ancient Maharashtra. Discuss.

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) ——— या बाजारात किंमत ही सरासरी प्राप्ती आणि सीमांत प्राप्ती बरोबर असते.
 अ) पूर्ण स्पर्धा
 क) अल्पाधिकार
 ब) मक्तेदारी
 ड) क्रेताधिकार
 - २) श्रमाची मागणी ——— असते.
 अ) प्रत्यक्ष
 क) परोक्ष
 ब) स्थिर
 ड) वरील सर्व
 - ३) प्रा. पिगु यांच्या मते, राष्ट्रीय उत्पन्नात वाढ झाली असता ——— मध्ये वाढ होते.
 अ) दारिद्र्य
 क) आर्थिक कल्याण
 ब) बेरोजगारी
 ड) वरील सर्व
 - ४) ——— हा विमा योग्य धोका नाही.
 अ) तांत्रिक धोका
 क) व्यापार चक्रीय धोका
 ब) स्पर्धात्मक धोका
 ड) वरील सर्व
 - ५) एकच विक्रेता आणि एकच ग्राहक हे ——— या बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) पूर्ण स्पर्धा
 क) क्रेताधिकार
 ब) मक्तेदारी
 ड) द्विपक्षीय मक्तेदारी
 - ६) प्रा. पिगु यांच्या मते, ——— हा आर्थिक कल्याणाचा निर्देशक आहे.
 अ) राष्ट्रीय आयात
 क) राष्ट्रीय उत्पन्न
 ब) राष्ट्रीय निर्यात
 ड) वरील सर्व

- ७) नफयाचा धोका पतकरण्याबाबतचा सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
अ) शुंपीटर
क) हॉले
- ब) रिकार्डो
ड) जे. एम. केन्स
- ८) भरपाई तत्व हे ---- शी संबंधित आहे.
अ) नविन कल्याणकारी अर्थशास्त्र
ब) जुने कल्याणकारी अर्थशास्त्र
क) सनातनवादी कल्याणकारी अर्थशास्त्र
ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) क्रेताधिकार ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) वेतन भिन्नता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) आर्थिक कल्याणाचे मापन करताना येणाऱ्या समस्या सांगा.
- ४) विक्री खर्च ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ५) नवप्रवर्तन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) कल्याणाचे अर्थशास्त्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

- अ) मक्तेदारी बाजाराची वैशिष्ट्ये आणि किंमत निश्चिती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) रिकार्डो यांचा खंडाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ भरपाई तत्व स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - XII)
Micro Economics -II (BA221606)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative:

08

- 1) In _____ market price is equal to average revenue and marginal revenue.

a) Perfect competition	b) Monopoly
c) Oligopoly	d) Monopsony
- 2) Demand for labour is a _____ demand.

a) Direct	b) Constant
c) Derived	d) All the above
- 3) According to Prof. Pigou, if national income increases _____ also increases.

a) Poverty	b) Unemployment
c) Economic welfare	d) All the above
- 4) _____ is a non-insurable risk.

a) Technical risk	b) Competitive risk
c) Trade cycle risk	d) All the above
- 5) Single seller and single buyer are a feature of _____ market.

a) Perfect competition	b) Monopoly
c) Monopsony	d) Bi-lateral monopoly
- 6) According to Prof. Pigou, _____ is the indicator of economic welfare.

a) National import	b) National export
c) National income	d) All the above
- 7) Risk bearing theory of profit has been put forth by _____.

a) Schumpeter	b) Ricardo
c) Hawley	d) J. M. Keynes
- 8) Compensation principle is related with _____.

a) New welfare economics
b) Old welfare economics
c) Classical welfare economics
d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Explain the concept of monopsony market.
- 2) Explain the concept of wage differentials.
- 3) State the problems in measuring economic welfare.
- 4) Explain the concept of selling cost.
- 5) Explain the concept of innovation.
- 6) Explain the concept of Economics of welfare.

Q.3 Answer any One of the following questions. 10

- a) Explain the features and price determination of monopoly market.

OR

- b) Explain the Ricardian theory of rent.

Q.4 Explain the compensation principle. 10

- ८) ----- व विशेष भूगोलाची विभागणी करणोर व्हेरेनियस हे पहिले भूगोलकार होते.
अ) गणितीय भूगोल	ब) सामान्य भूगोल
क) मानवी भूगोल	ड) सामाजिक भूगोल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) फ्रेडरिक रॅटझेल यांचे भौगोलिक विचार लिहा.
- २) हम्बोल्ट यांच्या "कॉसमॉस" या ग्रंथावर चर्चा करा.
- ३) शक्यतावादी संकल्पना सांगा.
- ४) सांख्यिकी क्रांतीची फायदे सांगा.
- ५) स्ट्रॅबो यांचे भूगोल विकासातील योगदान लिहा.
- ६) मानतावादी भूगोलाची तत्त्वे लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) पर्यावरण-निश्चयवाद संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
ब) अलेक्झांडर व्हॉन हम्बोल्ट यांचे भूगोल विकासातील कार्य व संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

मॅकीन्डरच्या मर्मभूमी सिध्दांताची संकल्पना स्पष्ट करा.

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April 2025
Geography (Paper-X)
Evaluation of Geographical Thought (BA221616)

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ this book has a total of 19 volumes written by Carl Ritter.

a) Cosmos	b) Erdkunde
c) New Geography	d) Geography of France
- 2) The study of human behavior is known as _____ approach geography.

a) Humanism	b) Behaviouralism
c) Radicalism	d) Possibilism
- 3) _____ is French geographer.

a) Ritter	b) Semple
c) Mackinder	d) Blache
- 4) The First World map was created by _____.

a) Thales	b) Ptolemy
c) Ritter	d) Anaximander
- 5) The term "Humanistic Geography" was used for the first time by _____ in 1976.

a) Kirk	b) Yu-fo-tuan
c) Duckon	d) Gould
- 6) The word "Possibilism" is first used by _____.

a) Humboldt	b) Ritter
c) Blache	d) Febvre
- 7) The term 'Geography' was first used in the world by the _____ geographer.

a) Thales of Millets	b) Eratosthenes
c) Blache	d) Herodotus
- 8) Varenis the first geographer to divide geography into _____ and Special geography.

a) Mathematical geography	b) General geography
c) Human geography	d) Social geography

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write the Geographical thoughts of Fredrik Ratzel.
 - b) Discuss the “Kosmos” books of Humboldt.
 - c) State the Concept of Possibilism.
 - d) State the Merit of Quantitative revolution.
 - e) Write the Contribution of Strabo in the development of Geography.
 - f) Write the Principle of Humanistic Geography.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the Concept of Environmental determinism.
- OR**
- b) Explain the Work and Concept of Alexander Von Humboldt in the development of geography.
- Q.4 Write answer to board question. 10**
- Explain the Concept of Heart Land Theory by Mackinder.

- ७) वाकाटकांच्या वत्सगुल्म (वाशीम) शाखेचा संस्थापक ——— होता.
 अ) दुसरा विंध्यशक्ती ब) सर्वसेन
 क) देवभूती ड) हरीसेन
- ८) हर्षवर्धनाला 'सकलोत्तरपथनाथ' असे ——— ने संबोधले आहे.
 अ) बाणाभट्ट ब) हु-एन-त्संग
 क) ध्रुवसेन दुसरा ड) दुसरा पुलकेशी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) अवंती महाजनपदाची माहिती लिहा.
- २) बौद्ध धर्माची चार आर्यसत्य सांगा.
- ३) धनानंदाच्या विनाशाची कारणे स्पष्ट करा.
- ४) गौतमीपुत्र सातकर्णीचे राजकीय योगदान लिहा.
- ५) कलिंग युद्धाचे वर्णन करा.
- ६) सम्राट हर्षवर्धनाच्या साम्राज्य विस्ताराची माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) गुप्तकालीन सांस्कृतिक जीवनाचे वर्णन करा.

किंवा

ब) वाकाटककालीन सांस्कृतिक जीवनाचे वर्णन करा.

प्र.४ सम्राट अशोकाची कामगिरी स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper - XII)
History of Ancient India (PreHistoric Period to 650 A.D.) (BA221626)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct option.

08

- 1) Champa was the capital of ____ Mahajanapada.
a) Awanti b) Ashmak
c) Ang d) Kashi
- 2) The twenty-three Tirthankar in Jainism was _____.
a) Rishabhdev b) Shantinath
c) Parshvanath d) Neminath
- 3) Bimbisara married Kosal's king Prasenjit's sister _____.
a) Rajshree b) Kosaladevi
c) Prabhavati d) Revati
- 4) The mother of Devanagari script is _____ script.
a) Brahmi b) Kharoshti
c) Arabi d) Farshi
- 5) The Satavahana kings supported _____ Religious.
a) Jain b) Buddhist
c) Parshi d) Vedic
- 6) _____ of the following concepts is not used in the land revenue during the Gupta period.
a) Arsha b) Udranga
c) Bhag d) Uparikara
- 7) The founder of Vatsagulm (Washim) branch of Wakataka was _____.
a) The second Vindhyashakti b) Sarvasen
c) Devbhuti d) Harisen
- 8) _____ is called of Harshwardhana 'Sakal Uttarpathanath'.
a) Banabhatta b) Hu-En-Tsang
c) Dhruvasena-II d) Pulkeshi-II

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Write the information of Avanti Mahajanpada.
 - b) Tell the four Aryan truths of Buddhism.
 - c) Explain the reasons for the decline of Dhanananda.
 - d) Write the political contribution of Gautamiputra Satkarni.
 - e) Explain the Kalinga war.
 - f) Write about the expansion of the empire of Emperor Harshavardhana.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Describe the cultural life of the Gupta period.
- OR**
- b) Describe the cultural life of the Vakataka period.
- Q.4 Explain the Work of Emperor Ashoka.** **10**

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Political Science (Special Paper-XII)
Government and Politics of Maharashtra (BA221662)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) महाराष्ट्राच्या विधान परिषदेची एकूण सभासद संख्या किती आहे?
 अ) ५५२ ब) ७८
 क) २८८ ड) २५२
- २) राज्यपाल हे कोणाचे प्रतिनिधित्व करतात.
 अ) मुख्यमंत्री ब) पंतप्रधान
 क) सभापती ड) राष्ट्रपती
- ३) जिल्हा परिषदेचे सर्वसाधारण सभेचे अध्यक्षपद ——— हे भूषवतात?
 अ) जिल्हा परिषद अध्यक्ष ब) जिल्हाधिकारी
 क) पोलीस आयुक्त ड) पोलीस अधिक्षक
- ४) पंचायत समितीचे सचिव कोण असतात.
 अ) सभापती ब) गट विकास अधिकारी
 क) तहसीलदार ड) यापैकी नाही
- ५) नगरपालिकेच्या कार्यक्षेत्रात प्रथम नागरिक कोण असतात?
 अ) नगराध्यक्ष ब) महापौर
 क) कार्यकारी अधिकारी ड) गटविकास अधिकारी
- ६) ग्रामपंचायतीचे सचिव म्हणून ——— काम पाहतात.
 अ) सरपंच ब) उपसरपंच
 क) ग्रामसेवक ड) तलाठी
- ७) विधानसभेचे सभासद होण्यासाठी किती वयाची अट आहे?
 अ) १८ वर्षे ब) २१ वर्षे
 क) ३० वर्षे ड) २५ वर्षे

८) उच्च मुख्य न्यायाधीशाच्या निवृत्तीचे वय किती आहे?

अ) ५८

ब) ६०

क) ६२

ੳ) ੬੫

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) विधान परिषदेच्या अध्यक्षाचे दोन कामे लिहा.

२) राज्यपाल पदाची पात्रता लिहा.

३) महानगरपालिकेच्या महापौराचे दोन अधिकार लिहा.

४) पंचायत समितीची कामे थोडक्यात लिहा.

५) राज्यपाल यांचा विवेकाधिकार थोडक्यात लिहा.

६) नगरपालिकेची रचना लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

अ) विधान सभेची रचना सांगून अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) उच्च न्यायालयाची रचना लिहून अधिकार व कामे लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

ग्रामपंचायतीची रचना सांगून अधिकार व कार्ये लिहा.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper–XII)
Government and Politics of Maharashtra (BA221662)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) What is the total number of members of the Legislative Council of Maharashtra?
a) 552
b) 78
c) 288
d) 252
- 2) Who does the Governor represent?
a) Chief Minister
b) Prime Minister
c) Speaker
d) President
- 3) The post of Chairman of the General Assembly of Zila Parishad is held by ____?
a) Zila Parishad President
b) District Collector
c) Police Commissioner
d) Superintendent of Police
- 4) Who is the Secretary of Panchayat Samiti?
a) Chairman
b) Group Development Officer
c) Tehsildar
d) None of these
- 5) Who are the first citizens in the jurisdiction of the municipality?
a) Nagaradhyaksha
b) Mayor
c) Executive Officer
d) Group Development Officer
- 6) As the secretary of the Gram Panchayat, ____ works.
a) Sarpanch
b) Upasarpanch
c) Gramsevak
d) Talathi
- 7) What is the age requirement to become a member of the Legislative Assembly?
a) 18 years
b) 21 years
c) 30 years
d) 25 years
- 8) What is the retirement age of a High Court Chief Justice?
a) 58
b) 60
c) 62
d) 65

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write two functions of the President of the Legislative Council?
 - b) Write the qualifications for the post of Governor?
 - c) Write two powers of the Mayor of a Municipal Corporation?
 - d) Write briefly the functions of a Panchayat Samiti?
 - e) Write briefly the discretionary powers of the Governor?
 - f) Write the structure of a Municipality?
- Q.3 Broad Answer Question. 10**
- a) Explain the structure of the Legislative Assembly and explain its powers and functions?
- OR**
- b) Write the structure of the High Court and write its powers and functions?
- Q.4 Broad Answer Question. 10**
- Write the structure of the Gram Panchayat and write its powers and functions?

- c) शब्द श्रेष्ठत्व परिणाम हा संवेदनाचे — तत्त्व स्पष्ट करतो.
अ) उर्ध्व – अधो ब) अधो – उर्ध्व
क) स्वैर ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) अल्पकालीन स्मृतीची मूळक्षमता किती आहे?
- २) वर्तनवाद स्पष्ट करा.
- ३) बोधनिक क्रांती म्हणजे काय?
- ४) निगमनात्मक युक्तीवाद म्हणजे काय?
- ५) पर्यावरणवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- ६) शब्द श्रेष्ठत्व परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) संवेदनासंदर्भात मुखांग-विश्लेषण प्रक्रिया स्पष्ट करा.

थकंवा

- ब) बोधनिक मानसशास्त्राच्या इतिहासाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

- दीर्घकालीन स्मृतिची मूळक्षमता, धारणा कालावधी तसेच विस्मरण प्रक्रिया थोडक्यात स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Paper - XI)
Cognitive Psychology (BA221672)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) First Psychological laboratory was established in _____.
a) Cambridge b) Leipzig
c) Oxford d) Stord
- 2) According to _____ approach memory is stored in different places.
a) Information processing b) Ecological
c) Connectionist d) None of these
- 3) In _____ reasoning we go specific to general.
a) Deductive b) Inductive
c) Everyday d) None of these
- 4) According to Thomas Landure we can store _____ independent factor in LTM.
a) 10^{25} b) 10^{05}
c) 10^{10} d) 10^{13}
- 5) According to _____ approach cognition is network of connection.
a) Ecological b) Evolutionary
c) Connectionist d) Information processing
- 6) Ivan Pavlov is best known for _____.
a) Operant conditioning b) Structuralism
c) Functionalism d) Classical conditioning
- 7) _____ was the writer of the book ‘Cognitive Psychology’.
a) Skinner b) Ulric Nisser
c) Wandt d) Jung
- 8) Word superiority effect illustrate _____ phenomenon of perception.
a) Top-down b) Bottom-up
c) Random d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

- a) What is the capacity of STM?
- b) Explain behaviorism.
- c) What is cognitive revolution?
- d) What is deductive reasoning?
- e) Explain ecological approach.
- f) Explain word superiority effect.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

- a) Explain feature analysis process of perception.

OR

- b) Take a brief account of the history of cognitive psychology.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain briefly the capacity, retention duration and forgetting of long-term memory.

Set

P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Philosophy (Special Paper - XII)
Contemporary Western Philosophy (BA221651)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.

04

- १) 'गणिताशिवाय दुसरा देव नाही' हे ——— चे विधान आहे.
अ) ह्यूम ब) कान्ट
क) मिल ड) रसेल
- २) सार्त्र ——— आहे.
अ) निरीश्वरवादी ब) ईश्वरवादी
क) चिदवादी ड) यापैकी नाही
- ३) ——— हे त्याच्या तार्किक प्रत्यक्षवादाने ओळखले जातात.
अ) हुसल ब) मिल्ल
क) बेंथॅम ड) एयर
- ४) ——— ही विट्गेन्स्टाइन ची संकल्पना आहे.
अ) भ्रम ब) शरीर—मन
क) स्वर्ग ड) ट्रॅक्टॅटस
- ५) विट्गेन्स्टाइनची ——— ही भाषेची प्रसिद्ध उपपत्ती आहे.
अ) परमाणुवाद ब) भाषिक संकेत
क) भाषिक आकार ड) भाषिक खेळ
- ६) सार्त्र ——— विचारवंत आहे.
अ) फ्रेंच ब) अमेरिकन
क) ग्रीक ड) आफ्रिकन
- ७) विट्गेन्स्टाइन नुसार तत्त्वज्ञानाचे ध्येय ——— आहे.
अ) भाषेचे विश्लेषण ब) ईश्वराचे विश्लेषण
क) आत्म्याचे विश्लेषण ड) यापैकी नाही

- ८) रसेल नुसार तत्त्वज्ञानाची पद्धती ——— असावी.
अ) संशयास्पद	ब) विश्लेषक
क) भौतिक	ड) व्याघात

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) एयर ची विचारसरणी स्पष्ट करा.
- २) सत्ता म्हणजे काय?
- ३) अस्तित्ववादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ४) अतिभौतिकशास्त्र म्हणजे काय?
- ५) विट्गेन्स्टाइन कोण आहे?
- ६) प्रचितीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) स्वातंत्र्य विषयक सार्त्रची विचारसरणी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) विट्गेन्स्टाइनची भाषिक खेळ संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.४ रसेलचा तार्किक परमाणुवाद स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper - XII)
Contemporary Western Philosophy (BA221651)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket: 08

- 1) 'Apart from mathematics there is no another God' is _____ 's statement.
a) Hume
b) Kant
c) Mill
d) Russell
- 2) Sartre is _____.
a) Atheist
b) Theist
c) Idealistic
d) None of these
- 3) _____ known for his logical positivism.
a) Husserl
b) Mill
c) Bentham
d) Ayer
- 4) _____ is concept of Wittgenstein.
a) Error
b) Body-mind
c) Heaven
d) Tractatus
- 5) Wittgenstein's _____ is famous theory of language.
a) Atomism
b) Symbol of language
c) Form of language
d) Game of language
- 6) Sartre is _____ thinker.
a) French
b) American
c) Greek
d) African
- 7) According to Wittgenstein, the aim of philosophy is _____.
a) Analysis of language
b) Analysis of God
c) Analysis of soul
d) None of these
- 8) According to Russell, method of philosophy should be _____.
a) Doubtful
b) Analytic
c) Physical
d) Contradict

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain the ideology of Ayer.
 - b) What is being?
 - c) Explain the nature of existentialism.
 - d) What is metaphysics?
 - e) Who is Wittgenstein?
 - f) Explain the types of verification.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain Sartre's ideology regarding freedom.
- OR**
- b) Explain Wittgenstein's concept of language game.
- Q.4 Explain Russell's concept of logical atomism. 10**

- ७) श्रेष्ठ जन अभिसरण सिध्दांतासाठी ——— हा प्रसिद्ध आहे.
अ) मार्क्स ब) हेगेल
क) पॅरेटो ड) सीमेल
- ८) द किनशिप् ऑर्गनायझेशन इन इंडिया हा ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
अ) दुबे ब) कर्वे
क) श्रीनिवास ड) मुखर्जी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) अधिकाराचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
- २) जाती व्यवस्थेत घुर्ये यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- ३) प्रोटिस्टंट नीती तत्त्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ४) अतार्किक क्रियेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ५) श्रीनिवास यांनी पाश्चिमात्यकरण ची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) इरावती कर्वे यांचे नातेसंबंधातील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) मार्क्स यांचा वर्ग आणि वर्ग संघर्ष सिध्दांत स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मॅक्स वेबर यांचा सामाजिक क्रियेचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

- श्रेष्ठजन अभिसरण सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - XII)
Sociological Thinkers (BA221683)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is famous for his concept class and class struggle.

a) Simmel	b) Weber
c) Marx	d) Coser
- 2) _____ is classified the society on the basis of mode of production.

a) Simmel	b) Marx
c) Weber	d) Hegel
- 3) _____ produced the concept of ideal types.

a) Spencer	b) Marx
c) Weber	d) Hegel
- 4) _____ types of social actions are distinguished in Marx Weber's Sociology.

a) Six	b) Four
c) Three	d) Five
- 5) _____ started Sociology in the universities in India for the first time.

a) Shrinivas	b) Karve
c) Patiric Gidis	d) Dube
- 6) _____ is the father of Indian Sociology.

a) Desai	b) Dube
c) Ghurye	d) Karve
- 7) _____ is the famous for the theory of circulation of Elites.

a) Marx	b) Hegel
c) Pareto	d) Simmel
- 8) _____ wrote the book Kinship organization in India.

a) Dube	b) Karve
c) Srinivas	d) Mukharjee

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain theory of Authority.
 - b) Explain Ghurye's contribution to caste system.
 - c) Explain characteristics of Protestant ethics.
 - d) Explain characteristics of non-logical action.
 - e) Explain the Shrinivas concept of Westernization.
 - f) Explain Iravati Karve contribution to kinship system.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain Marx's class and class struggle theory.
- OR**
- b) Explain Max Weber theory of social actions.
- Q.4 Write answer to board question. 10**
- Explain the Pareto's theory of circulation of Elites.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
English (Special Paper–XIII)
British Literature (BA221612)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct answer and rewrite the sentence. 08

- 1) William Tennyson is a _____ poet.
 - a) Romantic
 - b) Augustan Poet
 - c) Victorian
 - d) Modern
- 2) *Shakespeare* poem is a _____.
 - a) Sonnet
 - b) Dramatic Monologue
 - c) Lyric
 - d) Ballad
- 3) According to G. M Hopkins there is nothing more beautiful than the _____.
 - a) Sun
 - b) Summer
 - c) Spring
 - d) Winter
- 4) Cliff Lewis is the friend of _____.
 - a) Jimmy Porter
 - b) Octavius Lewis
 - c) Cliff Hudson
 - d) Redfern
- 5) _____ comes to stay with Alison and Jimmy.
 - a) Cliffs Mother
 - b) Jimmy's father
 - c) Clara
 - d) Helena
- 6) _____ makes disparaging comments about Oliver's mother.
 - a) Brownlow
 - b) Noah Claypole
 - c) Fagin
 - d) Nancy
- 7) Near London, Oliver meets a young boy who introduces himself as _____.
 - a) Cliff
 - b) Edward
 - c) Noah Claypole
 - d) The Artful Dodger
- 8) _____ wrote a letter to Colonel Redfern.
 - a) Jimmy
 - b) Helena
 - c) Alison
 - d) Cliff

Q.2 Write short answers to the following questions. (Any Four) 12

- 1) What is the theme of the poem *Shakespeare*?
- 2) Comment on the central idea of the poem *Spring*?
- 3) What are the main characteristics of Victorian Poetry?
- 4) Write about Victorian Women writers in Literature?
- 5) Comment on the central idea of the poem *Meeting at Night*?
- 6) What is the theme of the poem *Maud*?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Sketch the character of Jimmy Porter.

OR

- 2) 'Jimmy is the representative of the working class in England and his anger is justified'. Discuss.

Q.4 The novel *Oliver Twist* presents the sordid picture of the criminal world in England. Discuss. 10

Seat No.	

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Hindi (Special Paper – XIII)
Alochana (BA221622)

वेळ: दोपहर ०३:०० ते ०५:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य पूर्ण कीजिए। 0८

- १) ——— के अनुसार आलोचक की नियुक्ति करना निर्णायक की नियुक्ति करना है।
अ) रिचर्डस् ब) कार्लार्डल
क) मोल्टन ड) द्राइडन
- २) आलोचना की व्यक्तिगत रुचि को ——— आलोचना प्रश्नय देती है।
अ) व्याख्यात्मक ब) तुलनात्मक
क) ऐतिहासिक ड) मार्क्सवादी
- ३) छंद की निश्चित धारावाहिकता को ——— कहते हैं।
अ) यति ब) मात्रा
क) गति ड) तुक
- ४) चरणों की निश्चित गति के ठहराव को ——— कहते हैं।
अ) यति ब) तुक
क) गति ड) मात्रा
- ५) प्रेमचंद का ——— उपन्यास किसान विमर्श का जिंदा दस्तावेज है।
अ) सेवासन ब) गोदान
क) गबन ड) कर्मभूमि
- ६) संजीव का ——— उपन्यास किसानों की समस्या पर लिखा हुआ है।
अ) फॉस ब) पाँव तले की
क) जंगल जहाँ से शुरू होता है ड) सर्कस

- ७) विभाव का मतलब है ---- ।
अ) समान भाव ब) विरुद्ध भाव
क) कल्पना ड) कारण
- ८) वीर रस का स्थायी भाव ---- है ।
अ) प्रेम ब) उत्साह
क) घृणा ड) भय

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। (छह में से चार)

੧੨

- १) आलोचना की कोई एक परिभाषा लिखिए।
- २) तुलनात्मक आलोचना किसे कहते हैं?
- ३) मिथक किसे कहते हैं?
- ४) छंद क्या है?
- ५) किन्नर विमर्श का मतलब क्या है?
- ६) रस के भेद बताईए।

प्र.३ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर विस्तार में लिखिए। (कोई एक)

20

- १) आदिवासी विमर्श को स्पष्ट कीजिए।
- २) रस-निष्पात्ति स्पष्ट करके रस के अंगों पर प्रकाश डालिए।

प्र.४ आलोचना के प्रमुख प्रकारों का परिचय दिजिए।

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – XIII)
Study of Kannada Prosody (BA221632)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

- ೧) ತ್ರಿಪದಿ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ ಕವಯತ್ರಿ
 ೧) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ೨) ಕಂತಿ
 ೩) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ೪) ಹೊನ್ನಮ್ಮ
- ೨) ಭಂದೋಂಬುಧಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದವರು -
 ೧) ೧ನೇ ನಾಗವರ್ಮ ೨) ೨ನೇ ನಾಗವರ್ಮ
 ೩) ಜಯಕೀರ್ತಿ ೪) ಜಯಬಂಧು
- ೩) ೨ನೇ ನಾಗವರ್ಮ ಬರೆದ ಭಂದಸ್ಸು ಗ್ರಂಥ -
 ೧) ಭಂದಸ್ಸಾಸ್ತ್ರ ೨) ಭಂಧಸ್ಸಾರ
 ೩) ಭಂದೋವಿಚಿತಿ ೪) ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ
- ೪) ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ವೇದದ ಮೊದಲನೇ ಅಂಗ ಎಂದು ಕರೆದವರು -
 ೧) ಪಿಂಗಲ ೨) ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧ
 ೩) ಭಟ್ಟಕಳಂಕ ೪) ಹಾಲಾಹಲ
- ೫) ಷಟ್ಪದಿಯ ಮೊದಲ ಕಾವ್ಯ -
 ೧) ವೀರೇಶಚರಿತೆ ೨) ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ
 ೩) ಚಂದ್ರರಾಜನ ಮದನತಿಲಕ ೪) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತೆ
- ೬) 'ಯತಿಯೆಂಬುದುಸಿರ್ವದಾಣಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದವನು -
 ೧) ಶ್ರೀವಿಜಯ ೨) ಪಂಪ
 ೩) ೧ನೇ ನಾಗವರ್ಮ ೪) ೨ನೇ ನಾಗವರ್ಮ
- ೭) ಇದು ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ -
 ೧) ವ್ಯಾಕರಣ ೨) ತರ್ಕ
 ೩) ಆಗಮ ೪) ಭಂದಸ್ಸು
- ೮) ಇದು ಕವಿ ಕಣ್ಣಿನ ಬೆಳಕು -
 ೧) ಕಾವ್ಯ ೨) ವ್ಯಾಕರಣ
 ೩) ಭಾಷಾಶಸ್ತ್ರ ೪) ಭಂದಸ್ಸು

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ

೧೨

- ೧) ೧ನೇ ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲ ದೇಶ, ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಭೋಗ ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣ
- ೩) ಉತ್ಪಲ ಮಾಲಾ ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣ
- ೪) ಅಕ್ಷರಗಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಿರುವ ಸೂತ್ರ
- ೫) ಬ್ರಹ್ಮಗಣ
- ೬) ಮಾತ್ರಾಗಣ

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

- ೧) ಷಟ್ಪದಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಸಾಂಗತ್ಯ ಸ್ವರೂಪ-ಲಕ್ಷಣ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

ತ್ರಿಪದಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

Set

P

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Marathi (Special Paper - XIII)
Bhasha Vidnayan Va Vyakran (Uttaradha) (BA221637)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) भाषेत वापरल्या जाणाऱ्या ध्वनीला काय म्हणतात?
अ) पद ब) स्वन
क) स्वनिम ड) पदिम
- २) ध्वनींच्या सर्वात लहान अर्थवाहक रचनेस काय म्हणतात?
अ) स्वन ब) स्वनिम
क) पद ड) पदिम
- ३) बोली भाषेच्या लकबी आत्मसात करून विकसित होणाऱ्या भाषिक प्रक्रियेला कोणती भाषा म्हणतात?
अ) प्रमाणभाषा ब) बोलीभाषा
क) विकसित भाषा ड) अर्वाचिन भाषा
- ४) 'मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) चं. द. इंदापूरकर ब) ना. गो. कालेलकर
क) स. गं. मालशे ड) डॉ. महेंद्र कदम
- ५) 'अडकिता' हा शब्द मराठी भाषेत कोणत्या भाषेतून आला आहे?
अ) संस्कृत ब) प्राकृत
क) कन्नड ड) फारसी
- ६) द्वीतयेचा 'ला' हा प्रत्यय कोणत्या भाषेतून मराठीत आला?
अ) फारसी ब) कन्नड
क) पोर्तुगीज ड) तामिळ

- ७) वाक्यातील नामाचा क्रियापदाशी येणारा संबंध ज्या विकारांनी दाखविला जातो, त्यांस काय म्हणतात?
- अ) समास ब) प्रयोग
क) विभक्ती ड) केवल वाक्य
- ८) 'मुलाने बैलास मारले' हे पुढीलपैकी कोणत्या प्रयोगाचे उदाहरण आहे?
- अ) कर्तरि प्रयोग ब) भावे प्रयोग
क) कर्मणी प्रयोग ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- १) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान म्हणजे काय? त्याचे वेगळेपण थोडक्यात लिहा.
- २) बोली भाषेच्या निर्मितीची कारणे लिहा.
- ३) मराठी भाषेवर इंग्रजी भाषेचा झालेला परिणाम थोडक्यात लिहा.
- ४) भाषिक परिणामाचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
- ५) विभक्ती म्हणजे काय? तृतीया विभक्तीचे प्रत्यय सोदाहरण लिहा.
- ६) कर्तरी प्रयोग म्हणजे काय? कर्तरी प्रयोगाचे प्रकार सोदाहरण लिहा.

प्र.३ पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

୧୦

- १) पदाचे पदिमात रूपांतर करताना कोणती सूत्रे लक्षात घ्यावी लागतात? ते लिहा.

किंवा

- २) स्वनिम म्हणजे काय? स्वनिम विश्लेषणाची तत्त्वे सोदाहरण लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

अहिराणी भाषेची व्याकरण व्यवस्था सविस्तर लिहा.

Seat No.	

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sanskrit (Special Paper – XIII)
Darshan (सांख्यकारिका ऑफ ईश्वरकृष्ण बाय वाचस्पति मिश्र) (BA221679)

कमाल गुण : ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) सान्तःकरणा ——— सर्व विषयमवगाहते यस्मात् ।
अ) प्रमाणं ब) चित्तं
क) मनः ड) बुद्धीः
- २) धर्माने ——— गमन सांगितले आहे.
अ) ऊर्ध्व ब) अधो
क) तिर्यक् ड) बहिः
- ३) सांख्यतत्त्वकौमुदीचे ग्रंथकार ——— आहेत.
अ) ईश्वरकृष्ण ब) गौडपादाचार्य
क) वाचस्पति मिश्र ड) कपिल
- ४) सांख्यमतानुसारं पुरुषः ——— वर्तते ।
अ) कर्ता ब) आत्मसंज्ञावान्
क) महत् ड) अहंकारः
- ५) इन्द्रियवध ——— आहेत.
अ) २० ब) २१
क) ११ ड) १५
- ६) वाग् भवति ——— विषया ।
अ) रूप ब) रस
क) शब्द ड) गंध

७) दुःखत्रयाभिघातात् ---- ।

अ) जिज्ञासा

ब) हेतौ

क) प्रकृति

ड) पुरुष

८) सांख्यदर्शन ---- आहे.

अ) अद्वैत

ब) अनेकवादी

क) निर्गुण

ड) एकवादी

प्र.२ टिप्पणी लिखत। (केवल 4)

१२

टीपा लिहा. (फक्त 4)

१) त्रिगुण

२) पुरुषबहुत्वम्

३) तन्मात्रा

४) ज्ञानेन्द्रियाणि

५) अन्तःकरणचतुष्टयम्

६) वृत्तिः

प्र.३ ससन्दर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत। (केवल २)

१०

सन्दर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (फक्त २)

१) सामान्यतस्य दृष्टादतीन्द्रियाणां प्रतीतिरनुमानात् ।

तस्मादपि चासिद्धं परोक्षमाप्तागमात्सिद्धम् ।।

२) एते प्रदीपकल्पाः परस्परविलक्षणा गुणविशेषाः ।

कृत्स्नं पुरुषस्यार्थं प्रकाश्य बुद्धौ प्रयच्छन्ति ।।

३) उर्ध्वं सत्त्वविशालस्तमोविशालश्च मूलतः सर्गः ।

मध्ये रजोविशालो ब्रह्मादिस्तम्बपर्यन्तः ।।

प्र.४ साङ्ख्यानुसार कैवल्याचे स्वरूप व उपाय स्पष्ट करा.

१०

किंवा

साङ्ख्यमतानुसार सृष्टिप्रक्रिया विशद करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper–XIII)
Zarae Iblag (BA221689)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) ہندوستان میں صحافت کا باقاعدہ آغاز ۲۹ جنوری ۱۸۵۰ء کو ----- سے ہوا۔

- (A) ممبئی۔
 (B) مدراس۔
 (C) دہلی۔
 (D) کلکتہ۔

(2) "جام جہانما" ----- نے اپنی مصلحتوں کے تحت نگلایا تھا۔

- (A) ایسٹ انڈیا کمپنی۔
 (B) مغلوں۔
 (C) نوابوں۔
 (D) عوام۔

(3) محمد باقر دہلی سے کونسا اخبار نکالتے تھے؟

- (A) جام جہاں نما۔
 (B) اُردو اخبار۔
 (C) اردو ٹائمز۔
 (D) انقلاب۔

(4) سرسید کے بھائی کونسا اخبار نکالتے تھے؟

- (A) اردوئے معلّٰی۔
 (B) اودھ اخبار۔
 (C) سید الاخبار۔
 (D) صلائے عام۔

(5) مسلمانوں کی اصلاح کے لیے سرسید کونسا اخبار نکالتے تھے؟

- (A) نئی دنیا۔
 (B) تہذیب الاخلاق۔
 (C) جہان اردو۔
 (D) سیاست۔

(6) ہندوستان میں ریڈیو کی ابتداء کہاں سے ہوئی؟

- (A) ممبئی میں۔
 (B) آگرہ۔
 (C) کشمیر۔
 (D) مدراس۔

(7) ہندوستان میں ٹیلی ویژن ٹیلی کاسٹ کا آغاز کہاں سے ہوا؟

- (A) الہ آباد۔
(B) دہلی سے۔
(C) حیدر آباد۔
(D) اورنگ آباد۔

(8) ----- پروگرام اسٹیفک آڈینس کے ضمنے میں آتے ہیں۔

- (A) تہذیبی پروگرام۔
(B) خبریں۔
(C) بچوں کے پروگرام۔
(D) ثقافتی پروگرام۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) ذاتی تصادم کی خبر۔

(2) آفات و سانحات کی خبر۔

(3) ٹی وی کی نشریات "تہذیبی پروگرام" پر مختصر نوٹ لکھیے۔

(4) ٹی وی کی نشریات "خبریں" پر مختصر نوٹ لکھیے۔

(5) ٹی وی کی نشریات "بچوں کے پروگرام" پر مختصر نوٹ لکھیے۔

(6) ٹی وی کی نشریات "دستاویزی فلم" پر مختصر نوٹ لکھیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) ریڈیو کی نشریات پر مفصل نوٹ لکھیے۔

(2) ریڈیو کی نشریات کے سماج پر ہونے والے اثرات کی نشاندہی کیجیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

اردو صحافت کے آغاز و ارتقاء کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (BA221602)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) खालीलपैकी ——— हे न्यायशास्त्राचा आधारभूत ग्रंथ नव्हता.
अ) उपनिषद
ब) मनुस्मृती
क) याज्ञवल्क्य स्मृती
ड) नारद स्मृती
- २) प्रादविवाक म्हणजे ——— होय.
अ) ऋषी
ब) न्यायाधीश
क) सभ्य
ड) सभापती
- ३) ——— ग्रंथात राजा न्यायाधीश असल्याचा उल्लेख सापडत नाही.
अ) सामवेद
ब) अथर्ववेद
क) यजुर्वेद
ड) ऋग्वेद
- ४) प्राचीन काळात अश्वमेध करणाऱ्या राजास ——— म्हटले जात असे.
अ) महाराजाधीराज
ब) महाराज
क) चक्रवर्ती सम्राट
ड) ब्रह्मांडपती
- ५) ——— याने परराष्ट्र धोरणावर आधारित मंडल सिद्धांत मांडला आहे.
अ) धर्मराज
ब) कौटिल्य
क) मनू
ड) पराशर
- ६) कौटिल्याने ——— प्रकारची शत्रू कल्पिली आहेत.
अ) ५
ब) ३
क) ४
ड) २

- ७) चोल प्रशासनात 'उर' ही संज्ञा कोणत्या प्रकारच्या गावांसाठी वापरली जात होती?
- अ) ब्राह्मणांच्या गावांसाठी ब) सामान्य लोकांच्या गावांसाठी
क) व्यापाऱ्यांच्या वसाहतींसाठी ड) लष्करी छावणीसाठी
- ८) चोल राजवटीत 'नाडु' म्हणजे काय?
- अ) एक लहान किल्ला ब) एक धार्मिक संस्था
क) गावांचा समूह ड) शेतकऱ्यांचा वर्ग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) चक्रवर्तीची संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) राजदूताचे कार्य सांगा.
- ३) दिव्य काय होते? दिव्यांचे प्रकार सांगा.
- ४) स्मृती ग्रंथांबद्दल लिहा.
- ५) प्राचीन भारतातील युद्ध आणि संरक्षण खर्चाची माहिती द्या.
- ६) 'उर', 'नाडू' आणि 'सभा' या संकल्पना लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) प्राचीन भारतीय न्याय पद्धतीचे कार्य व महत्व याचे परीक्षण करा.
किंवा
- ब) शांतता आणि युद्धकाळात दोन राज्यांमधील संबंध स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

१०

प्राचीन भारतातील चोलकालीन ग्रामव्यवस्थेचा आढावा घ्या.

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (BA221602)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

08

- 1) Of the following _____ was not a basic text of jurisprudence.

a) Upanishad	b) Manusmriti
c) Yajnavalkya Smriti	d) Narada Smriti
- 2) Pradvivaka means _____.

a) Rishi	b) Judge
c) Sabya	d) Sabhapati
- 3) _____ There is no mention of the king being a judge in the text.

a) Samaveda	b) Atharvaveda
c) Yejurveda	d) Rigveda
- 4) In ancient times, the king who performed Ashwamedha was called _____.

a) Maharajadhiraj	b) Maharaj
c) Chakravarti Samrat	d) Brahmandhapati
- 5) _____ has proposed the Mandal theory based on foreign policy.

a) Dharmaraja	b) Kautilya
c) Manu	d) Parashara
- 6) Kautilya has imagined _____ types of enemies.

a) 5	b) 3
c) 4	d) 2
- 7) In the Chola administration, the term 'Ur' was used for which type of villages?

a) For Brahmin villages	b) For common people's villages
c) For merchant settlements	d) For military camps
- 8) What was meant by 'nadu' in the Chola dynasty?

a) A small fort	b) A religious institution
c) A group of villages	d) A class of farmers

- Q.2 Answer the following questions in short. (Any 4) 12**
- a) Explain the Concept of Chakravarti.
 - b) State the work of Rajdoot.
 - c) What was the Divya? State types of Divya.
 - d) Write about Smruti granthas.
 - e) Give the information about war and defense expenditure in ancient India.
 - f) Write the concept of 'Ur', 'Nadu' and 'Sabha'.
- Q.3 Write the answer of following questions in detail. (Any one) 10**
- a) Explain the function and Importance of ancient Indian Judicial System.
- OR**
- b) Explain the relation between two state in peace and war time.
- Q.4 Trace the Cholas village administration in Ancient India. 10**

Set

P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Economics (Special Paper–XIII)
Macro Economics - II (BA221607)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) आर्थिक वृद्धीचे हॅरॉड-डॉमर प्रतिमान हे प्रामुख्याने ——— देशाच्या अनुभवावर आधारित आहे.
अ) विकसनशील ब) मागास
क) अप्रगत ड) प्रगत
- २) ——— ही अवस्था व्यापारचक्रात चलनवाढी नंतर येते.
अ) घसरण ब) मंदी
क) पुनरुज्जीवन ड) यापैकी नाही
- ३) ——— हा आर्थिक वृद्धीचा एक स्रोत आहे.
अ) लोकसंख्येतील वाढ ब) भांडवल संचय
क) खंडातील वाढ ड) यापैकी नाही
- ४) व्यापारचक्राच्या ——— अवस्था आहेत.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच
- ५) शुंपीटरच्या मते ——— हे व्यापारचक्राचे कारण आहे.
अ) वस्तुविनिमय ब) नवप्रवर्तन
क) स्थिर अर्थव्यवस्था ड) यापैकी नाही
- ६) दृश्य वस्तुंचे निर्यात मूल्य > दृष्य वस्तुंचे आयात मुल्य = ———.
अ) प्रतिकूल व्यापारतोल ब) अनुकूल व्यापारतोल
क) बदलता व्यापारतोल ड) यापैकी नाही

७) देशातील प्रादेशिक भागा अंतर्गत होणाऱ्या व्यापाराला — व्यापार म्हणतात.

अ) अंतर्गत	ब) आंतरराष्ट्रीय
क) आंतर — उद्योग	ड) यापैकी नाही

८) चलनवाढ म्हणजे —.

अ) वाढत्या किंमती	ब) घटत्या किंमती
क) तटस्थ किंमती	ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) व्यापारचक्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) आर्थिक वृद्धीचे दर्शक सांगा.
- ३) व्यवहारतोलाचे विविध घटक सांगा.
- ४) चलनवाढीची कारणे स्पष्ट करा.
- ५) फिलिप्स वक्राचे विश्लेषण करा.
- ६) चलन घटीचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक)

१०

- १) व्यापारचक्राच्या नियंत्रणाचे विविध उपाय स्पष्ट करा.
किंवा
- २) आर्थिक वाढीच्या प्रमुख स्रोतांची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.४ आंतरराष्ट्रीय व्यापार विषयक रिकार्डोचा तौलनिक खर्च सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

१०

Seat No.	

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Economics (Special Paper–XIII)
Macro Economics - II (BA221607)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.

08

- 1) Harrod - Domar model of economic growth is based on the experience regarding _____.
 a) Developing Countries b) Backward Countries
 c) Undeveloped Countries d) Developed Countries
- 2) _____ phase is followed after inflation in trade cycle.
 a) Recession b) Depression
 c) Recovery d) None of these
- 3) _____ is one of the sources of Economic Growth.
 a) Rise in population b) Capital accumulation
 c) Increase in Rent d) None of these
- 4) The phases of trade cycles are _____.
 a) Two b) Three
 c) Four d) Five
- 5) According to Schumpeter _____ is the causes of trade cycle.
 a) Barter System b) Innovation
 c) Stable Economy d) None of these
- 6) Export value of visible goods > Import value of visible goods = _____.
 a) Unfavorable balance of trade
 b) Favorable balance of trade
 c) Changeable balance of trade
 d) None of these
- 7) Trade between region with the country is known as _____ trade.
 a) internal b) international
 c) inter – industry d) None of these
- 8) Inflation means _____.
 a) Increasing prices b) Decreasing prices
 c) Neutral prices d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Explain the nature of trade cycles.
 - 2) State the indicators of Economic Growth.
 - 3) State the various components of balance of payments.
 - 4) Explain the causes of inflation.
 - 5) Explain the analysis of Philips Curve.
 - 6) Explain the effects of deflation.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- 1) Explain the different measures of control of trade cycles.
- OR**
- 2) Elaborate the sources of Economic Growth.
- Q.4 Critically evaluate Ricardian Comparative cost theory of International Trade? 10**

Set

P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
GEOGRAPHY (Paper – XI)
Geography of Health and Well Being (BA221619-A)

कमाल गुण : ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) आरोग्य व कल्याण भूगोल ही ——— भूगोलाची शाखा आहे.
अ) मानवी ब) आर्थिक
क) राजकीय ड) धार्मिक
- २) स्थानिक गरजा व तरतुदी यांच्या संबंधाचा अभ्यास म्हणजे ——— होय.
अ) मानवी ब) आर्थिक
क) कल्याण ड) धार्मिक
- ३) स्थानिक परिसर आणि प्रादेशिक वातावरणाबद्दल जागरूकता निर्माण करण्याचा प्रयत्न म्हणजे ——— होय.
अ) आरोग्य ब) शिक्षण
क) समाज ड) कल्याण
- ४) मानवी आरोग्याच्या प्रादेशिक वितरणाचा अभ्यास म्हणजे ——— भूगोल होय.
अ) मानवी ब) आर्थिक
क) सामाजिक ड) आरोग्य
- ५) ——— हा शब्द असमानता आणि अन्याय घटकाशी निगडित आहे.
अ) समाज ब) उत्पन्न
क) कल्याण ड) प्रामाणिकता
- ६) वस्तू किंवा व्यक्ती एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी घेऊन जाणे म्हणजे ——— होय.
अ) वाहतूक ब) व्यापार
क) क्रिया ड) वाढ

- ७) योग्य परिस्थितीमुळे उद्योगधंद्याचे केंद्रीकरण होणे म्हणजे ---- होय.
अ) नागरीकरण	ब) औद्योगीकरण
क) प्रदूषण	ड) विदारण
- ८) उपर्जीत प्रतिरक्षी अपूर्णता सहलक्षण याचे संक्षिप्त रूप ---- आहे.
अ) HIV	ब) TB
क) PCP	ड) AIDS

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) आरोग्य भूगोलाची व्याप्ती लिहा.
- २) नागरीकरण संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) पर्यावरणावर वाहतुकीचा परिणाम सांगा.
- ४) हवा प्रदूषणाची कारणे सांगा.
- ५) AIDS बदल माहिती लिहा.
- ६) घरगुती घनकचरा बदल माहिती लिहा.

प्र.३ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणताही एक)

20

- १) मानवाच्या आर्थिक क्रिया आणि आरोग्य स्पष्ट करा.
किंवा
- २) जल प्रदूषणाची कारणे आणि परिणाम लिहा.

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा.

20

संसर्ग जन्य रोगाची सविस्तर माहिती लिहा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
GEOGRAPHY (Paper – XI)
Geography of Health and Well Being (BA221619-A)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the proper alternative and fill in the blanks. 08

- 1) Health and wellbeing geography is the branch of _____ Geography.

a) Human	b) Economic
c) Political	d) Religious

- 2) The Study of local needs and Provisions is known as _____.

a) Human	b) Economic
c) Wellbeing	d) Religious

- 3) Trying to Awareness about local area and Regional Atmosphere is known as _____.

a) Health	b) Education
c) Society	d) Wellbeing

- 4) The study of Regional Distribution of human health is known as _____ Geography.

a) Human	b) Economic
c) Social	d) Health

- 5) _____ word is related to Inequality and injustice.

a) Society	b) Production
c) Wellbeing	d) Honesty

- 6) Object and Person transfer from one place to another place known as _____.

a) Transport	b) Trade
c) Process	d) Growth

- 7) In favorable condition about the concentration of industries is known as _____.

a) Urbanization	b) Industrialization
c) Pollution	d) Weathering

8) The short form of Acquired Immune Deficient Syndrome is known as

- _____.
a) HIV	b) TB
c) PCP	d) AIDS

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Write the Scope of Health Geography?
- 2) Explain the concept of Urbanization?
- 3) State the impact of Transport on Environment?
- 4) State the causes of Air Pollution?
- 5) Write about AIDS?
- 6) Write about household Wastage?

Q.3 Write Broad Answer Question (Any One) 10

- 1) Explain the Human Activities and Health?
- OR**
- 2) Write Causes and Effect of Water Pollution?

Q.4 Write the Broad Answer Question 10

Give the detail about Communicable Diseases?

- [illegible]

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) राजकीय भूगोलाचे महत्त्व सांगा.
- २) राज्य थोडक्यात उत्तर लिहा.
- ३) भुरजनिती म्हणजे काय?
- ४) हृदयभुमी संकल्पना स्पष्ट करा.
- ५) कृष्णा जल वाटप तंट्या लिहा.
- ६) गंगा जलविवाद स्पष्ट करा.

प्र.३ दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- १) राजकीय भूगोल म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा
किंवा
- २) सीमांचे प्रकार व कार्य स्पष्ट करा.

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न.

20

राज्य म्हणजे काय? राज्याचे घटक सांगा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Political Geography (BA221619-B)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the proper alternative and fill in the blanks. **08**

- 1) Political Geography is the branch of _____ geography.
 - a) Human
 - b) Regional
 - c) Physical
 - d) Bio
- 2) _____ is the founder of Political Geography.
 - a) Johns
 - b) Ponds
 - c) Spikman
 - d) Ratzel
- 3) _____ is the Natural elements of State'.
 - a) Population
 - b) Government
 - c) Terrain
 - d) Universal
- 4) Nation the word is derived from _____ Word
 - a) French
 - b) Latin
 - c) Greek
 - d) Roman
- 5) Mackinder is a geographer of _____ country.
 - a) French
 - b) German
 - c) England
 - d) America
- 6) In _____ year Spikeman proposed the Peripheral Land theory.
 - a) 1930
 - b) 1944
 - c) 1919
 - d) 1925
- 7) Almaty Dam is built on _____ river.
 - a) Krushna
 - b) Godavari
 - c) Kaveri
 - d) Narmada
- 8) Sardar Sarovar is a Dam built on _____ river.
 - a) Narmada
 - b) Ganga
 - c) Godavari
 - d) Bhima

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Define the Importance of Political Geography?
- 2) State- Write a short Answer?
- 3) What is Geopolitics?
- 4) Explain the Heartland Concept?
- 5) Write Krushna River Water Dispute?
- 6) Explain Ganga River Water Dispute?

Q.3 Write Broad Answer Question (Any One) 10

- 1) What is Political Geography? Explain the Nature of Political Geography.

OR

- 2) Explain the types and function of Boundaries?

Q.4 Write the Broad Answer Question 10

What is State? State the Elements of State?

८) औरंगजेबाची कबर — या ठिकाणी आहे.

ब) खुलताबाद

ड) दौलताबाद

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) मुघलकालीन व्यापारा बढल माहिती सांगा?

२) औरंगजेबाच्या रजपूत धोरणाची माहिती सांगा?

३) अकबरकालीन महसूल व्यवस्थेची माहिती सांगा?

४) नूरजहान बदल माहिती सांगा?

५) मुघलकालीन स्थापत्य कलेची वैशिष्ट्ये लिहा?

६) सुलतान शेरशहाच्या तालुका प्रशासनाविषयी माहिती लिहा?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

१) मुघलकालीन वास्तुकला स्पष्ट करा?

किंवा

२) मुघल काळातील कृषी व्यवस्था स्पष्ट करा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

सम्राट अकबराची प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा?

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
History (Special) Paper–XIII (BA221627)
History of Mughal India (1526 A.D.to 1707 A.D.)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct alternative.

08

- 1) Jahangir died in the year _____.
a) 1625 b) 1627
c) 1629 d) 1631
- 2) During the Mughal period the coin ‘Muhar’ was made of _____ Metal.
a) Copper b) Gold
c) Silver d) Nikel
- 3) _____ Is the original name of Noorjahan.
a) Mehrunisa b) Arjumand Bano
c) Ladli begam d) None of these
- 4) During the Mughal period the land that came under cultivation every year was called _____.
a) Polaj b) Paroti
c) Banjar d) Chachar
- 5) _____ Section means Diwan-e-Barid.
a) Justice b) Foreign
c) Army d) Spy
- 6) The word ‘Zabt’ means _____.
a) Revenue b) Custom
c) Land Measurement d) Land Classification
- 7) The 10th guru of Sikh religion was _____.
a) Guru Angad dev b) Guru Nanak Dev
c) Guru Arjun Singh d) Guru Govind Singh
- 8) The Tomb of Aurangzeb is located at _____.
a) Paithan b) Kulasa’d
c) Gangapur d) Daulatabad

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Give the information about Mughal trade?
- 2) State the Rajput policy of Aurangzeb?
- 3) State the revenue system during Akbar period?
- 4) State the information about Noorjahan?
- 5) Write the characteristic of Mughal architecture?
- 6) Write the information about taluka level administration sultan Shershaha?

Q.3 Broad answers question. (Any One) 10

- 1) Explain the architecture during Mughal period?

OR

- 2) Explain the agricultural system during Mughal period?

Q.4 Broad answers question. 10

Explain the Administration system of Emperor's Akbar?

८) एलिट हा शब्द --- शब्दापासून विकसित झाला.

अ) एलिग्रे

ब) सत्ता

ક) અધિકાર

ड) लोक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) राजकीय संसूचनाचा अर्थ स्पष्ट करा.

૨) રાજકીય સહભાગાતીલ અડથલે સાંગા.

३) लोकशाहीमध्ये अभिजनांची भूमिका स्पष्ट करा.

४) राजकीय सहभागाच्या दोन व्याख्या लिहा.

५) राजकीय बदलाची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

६) अभिजनांचे अभिसरण म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୨୦

अ) कार्ल डुवाईश यांच्या राजकीय सूचना दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) राजकीय सहभागाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ राजकीय संसूचनाचे साधने स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Political Science (Special Paper – XIII)
Political Sociology (BA221663)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Karl Dwaish was a _____ scientist.

a) America	b) Germany
c) India	d) England
- 2) The concept of political aristocracy was developed by _____.

a) Mosca	b) Auron
c) Spencer	d) C. W. Mills
- 3) The nature of political participation in authoritarianism is _____.

a) Compulsory	b) Spontaneous
c) Optional	d) None of these
- 4) The concept of political destruction was introduced by _____.

a) A. C. Dubey	b) Samuel Huntington
c) N. R. Inamdar	d) V. M. Sirsikar
- 5) Pareto and Mosca were the pioneers of the _____ approach.

a) Political elite	b) Political mobilization
c) Political change	d) Political participation
- 6) The book ‘The Ruling Class’ was written by _____.

a) Mill	b) Mitchells
c) Mosca	d) Plato
- 7) The theory of political communication is based on _____.

a) Cybernetics	b) Social Contract
c) Environmentalism	d) Neoliberalism
- 8) The word elite evolved from the word _____.

a) Eligre	b) Power
c) Rights	d) People

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Meaning of Political Communication.
 - b) Barriers to political participation.
 - c) Role of Elites in Democracy.
 - d) Write two definitions of political participation.
 - e) Write two characteristics of political change.
 - f) What is Elite's circulation?
- Q.3 Broad Question. (Any One) 10**
- a) Explain the political communication approach of Karl Dwaish.
- OR**
- b) Explain the types of Political Participation.
- Q.4 Explain the tools of Political Communication. 10**

Set

P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Psychology (Paper-XII)
Psychology of Well-Being (BA221673)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

પ્ર.૧ બહુપર્યાયી પ્રશ્ન સોડવા.

04

- १) — या मानसशास्त्रज्ञाने २००२ मध्ये सकारात्मक मानसशास्त्राची संकल्पना सर्वप्रथम मांडली.
अ) फ्राईड ब) मार्टिन इ. पी सेलिगमन
क) युंग ड) एरिकसन
- २) सुखाच्या आत्मसुखाची संकल्पना — च्या लेखनामधून अभिव्यक्त करण्यात आली.
अ) ॲरिस्टॉटल ब) डायनर
क) रॉजर्स ड) सिंगर
- ३) आत्मवास्तविकरण्यासाठी चालविलेली प्रयत्नांची पराकारा म्हणजे — होय.
अ) आत्मसुख ब) विलासीसुख
क) विभव सुख ड) इतर
- ४) फ्रेड्रिक्सनच्या मते सकारात्मक भावना या — प्रकारच्या मार्गाने आपले विचार क्रिया (संयम) विस्तारित करीत असतात.
अ) ४ ब) ६
क) ८ ड) १०
- ५) किंगज आणि हार्ट यांनी — मध्ये मानसिक आजाराच्या अति टोकाच्या विरुद्ध बाजूच्या अवस्थेला भरभराट असे संबोधले.
अ) २००८ ब) २००४
क) २००३ ड) २००१

- ६) — या प्रसिद्ध आधुनिक संशोधकाने सन २००० मध्ये सुखाचा अभ्यास केला.
अ) किंगज
ब) हॅडीट
क) मॅस्टस्
ड) इडी डायनर
- ७) रिफ आणि किंग यांनी मानसिक सुस्थिती खुशालीची सकारात्मक कार्यप्रवणता यांचे — घटकांमध्ये वर्णन केले आहे.
अ) ८
ब) ४
क) २
ड) ६
- ८) ब्रायंट व सहकारी यांच्या मते — ही संरचना समाधान, सुख व भावना या तिन्हीशी जोडली गेली आहे.
अ) व्यक्तिनिष्ठ खुशाली
ब) सामाजिक अखंडत्व
क) सकारात्मक मानसशास्त्र
ड) वैकासिक मानसशास्त्र

प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

१२

- १) कोरे किज् यांची 'भरभराट' ची व्याख्या सांगा.
- २) शून्या पलिकडचे जीवन थोडक्यात वर्णन करा.
- ३) जीवन समाधानाचे मापन कसे केले जाते?
- ४) फ्रेडिक्सन यांनी कोणता सिद्धांत मांडला?
- ५) जीवन समाधान.
- ६) लिंग आणि सुख.

प्र.३ खालीलपैकी कोणताही एक दिर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा.

१०

- १) भानावस्था म्हणजे काय? भानावस्थेचे सविस्तर वर्णन करा.
किंवा
- २) सकारात्मक भावना आणि आरोग्याच्या साधनेचे वर्णन करा.

प्र.४ वर्णनात्मक प्रश्न सोडवा.

१०

विवाह आणि सुखाच्या संबंधाचे महत्त्व कथन करा.

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Psychology (Paper–XII)
Psychology of Well-Being (BA221673)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions.

08

- 1) _____ Psychologist had firstly emphasized the concept of positive psychology in 2002.
a) Freud
b) Martin E. P. Seligman
c) Carl Jung
d) Erikson
- 2) _____ had expressed in the writing the concept of Eudaimonic happiness.
a) Aristotle
b) Diener
c) Rawjor's
d) Singer
- 3) Defanging happiness in terms of starring for self-realization is _____.
a) Eudainic happiness
b) Hedonic Happiness
c) Happiness
d) Any other
- 4) Fredrickson proposes positive emotions may create a broaden outlook by _____ types of way.
a) 4
b) 6
c) 8
d) 10
- 5) In _____ Keyes and Haidt defined flourishing is a life define the Extreme opposite of Mental illness.
a) 2008
b) 2004
c) 2003
d) 2001
- 6) _____ is prominent contemporary research who studies happiness in 2000.
a) Keyes
b) Haidt
c) Maston
d) Ed Diner
- 7) Ryff and Keyes described _____ aspects of positive functioning and psychological well-being.
a) 8
b) 4
c) 2
d) 6

8) According to Bryant and colleagues _____ structure is joint with the satisfaction happiness and emotions.

a) Subjective Well-being	b) Social Contribution
c) Positive Psychology	d) Developmental Psychology

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- 1) How the Carey Keyes define flourishing?
- 2) Describe in brief 'Life above Zero'?
- 3) How the measure the life satisfaction?
- 4) Which theory Fredrickson has proposed?
- 5) Life Satisfaction
- 6) Gender and Happiness

Q.3 Answer the following question. (Any One)

10

- 1) What is the mindfulness meditation? Describe mindfulness meditation.

OR

- 2) Explain positive emotions and health resources.

Q.4 Write descriptive type question.

10

Explain the importance of Marriage and Happiness relation.

Set

P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Philosophy (Special Paper – XIII)
Outlines of Aesthetics (BA221652)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) ——— हा कलेचा एक प्रकार आहे.
अ) ऐकणे ब) हसणे
क) पाहणे ड) चित्रकला
- २) कला ही एक दिव्य अशी ——— औषधीच आहे.
अ) राजकीय ब) आर्थिक
क) भौतिक ड) सामाजिक
- ३) ——— हा ग्रंथ प्लेटोने लिहीला.
अ) इथिका ब) मॅथेमॅटिका
क) रिपब्लिक ड) सोसायटी
- ४) ज्ञानशास्त्र ही ——— ची एक शाखा आहे.
अ) भूगोल ब) समाजशास्त्र
क) तत्त्वज्ञान ड) यापैकी नाही
- ५) ——— हे आदर्शनिष्ठ शास्त्र आहे.
अ) सौन्दर्यशास्त्र ब) प्राणीशास्त्र
क) भूगोल ड) रसायनशास्त्र
- ६) ——— नुसार सौंदर्यानुभव हा स्वायत्त आहे.
अ) रसेल ब) ह्यूम
क) हेगेल ड) कांट
- ७) ——— म्हणजे उत्कट भावनांचा उत्स्फूर्त आविष्कार होय.
अ) काव्य ब) संगीत
क) साहित्य ड) चित्रकला

८) संगीत हा ——— चा प्रकार आहे.

अ) कला

ब) वाणिज्य

क) विज्ञान

ड) विधी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) उदात्तची व्याख्या द्या.

२) साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

३) अनुभूती म्हणजे काय?

४) सौन्दर्यशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.

५) आविष्कार म्हणजे काय?

६) संगीत म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

१) आस्वाद म्हणजे काय? कला आणि आस्वाद यांतील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

२) सौन्दर्यशास्त्राच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.४ सौन्दर्यनुभवाविषयी व्ही. एम. जोशी यांची मते स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Philosophy (Special Paper – XIII)
Outlines of Aesthetics (BA221652)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket:

08

- 1) _____ is a kind of art.

a) Listening	b) Laughing
c) Seeing	d) Painting
- 2) Art is a best _____ medicine.

a) Political	b) Economical
c) Physical	d) Social
- 3) _____ is written by Plato.

a) Ethica	b) Mathematica
c) Republic	d) Society
- 4) Epistemology is a branch of _____.

a) Geography	b) Sociology
c) Philosophy	d) None of these
- 5) _____ is a normative science.

a) Aesthetic	b) Zoology
c) Geography	d) Chemistry
- 6) According to _____ aesthetic experience is self-dependent.

a) Russell	b) Hume
c) Hegel	d) Kant
- 7) _____ is spontaneous overflow of powerful feelings.

a) Poetry	b) Music
c) Literature	d) Painting
- 8) Music is a type of _____.

a) Art	b) Commerce
c) Science	d) Law

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Define sublime.
 - 2) Explain the nature of literature.
 - 3) What is Experience?
 - 4) Explain the nature of aesthetics.
 - 5) What is expression?
 - 6) What is music?
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- 1) What is appreciation? Distinguish between art and appreciation.
- OR**
- 2) Explain the problems of aesthetics.
- Q.4 Explain the aesthetics experience views of V.M. Joshi. 10**

Set

P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sociology (Special Paper – XIII)
Social Research Methods (BA221684)

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) उद्देशपूर्ण नमुना घेणे हे ——— नमुना घेण्याचे उदाहरण आहे.
अ) संभाव्यता
ब) बहुस्तरीय
क) गैर संभाव्यता
ड) यापैकी नाही
- २) मुलाखत ही एक ——— आंतरक्रिया आहे.
अ) सामाजिक
ब) मानसिक
क) आर्थिक
ड) नैसर्गिक
- ३) प्रश्नावली फक्त ——— द्वारे भरायची असते.
अ) प्रतिसादकर्ता
ब) संशोधक
क) विद्यार्थी
ड) सामाजिक कार्यकर्ता
- ४) कान आणि आवाजांपेक्षा संशोधकाने ——— चा वापर करणे हे निरीक्षणामध्ये अपेक्षित असते.
अ) डोळे
ब) बुद्धिमत्ता
क) चर्चा
ड) तथ्य
- ५) ——— ही सामाजिक संशोधनामध्ये शेवटची पायरी आहे.
अ) निरीक्षण
ब) नमुना
क) मुलाखत
ड) अहवाल लेखन
- ६) गोळा केलेल्या माहितीची पद्धतशीर आणि अर्थपूर्ण मांडणी म्हणजे ——— होय.
अ) वर्गीकरण
ब) सारणी
क) सांकेतिकरण
ड) यापैकी नाही

- ७) प्रश्नावली हा ——— सामग्रीचा भाग असतो.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) संदर्भ ड) यापैकी नाही
- ८) ——— हा संशोधकाने 'अहवालात उद्धृत केलेल्या विधानाचा पुरावा आहे'.
अ) पुस्तक ब) वही
क) संदर्भ ग्रंथ ड) तळटीप

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) नमुना म्हणजे काय?
- २) निरीक्षण म्हणजे काय?
- ३) मुलाखत म्हणजे काय?
- ४) प्रश्नावलीचा अर्थ काय आहे?
- ५) दुय्यम साधने म्हणजे काय?
- ६) वर्गीकरण म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) मुलाखतीचे स्वरूप, फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.
किंवा
ब) संशोधनातील प्राथमिक साधने म्हणजे काय सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

१०

अहवाल लेखनाचे विविध टप्पे सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Sociology (Special Paper – XIII)
Social Research Methods (BA221684)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) Purposive sampling is an example of _____ sampling.
 - a) Probability
 - b) Multilevel
 - c) Non-probability
 - d) None of these
- 2) Interview is a _____ interaction.
 - a) Social
 - b) Mental
 - c) Economic
 - d) Natural
- 3) Questionnaire is to be filled by _____ only.
 - a) Respondent
 - b) Researcher
 - c) Student
 - d) Social worker
- 4) In observation, the researcher is expected to use _____ rather than ears and voices.
 - a) Eyes
 - b) Intelligence
 - c) Discussion
 - d) Facts
- 5) _____ is the last step in social research.
 - a) Observation
 - b) Sampling
 - c) Interview
 - d) Report writing
- 6) Systematic and meaningful presentation of collected information is _____.
 - a) Classification
 - b) Tabulation
 - c) Coding
 - d) None of these
- 7) Questionnaire is a whole part of _____.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Reference
 - d) None of these
- 8) _____ is the evidence for the statement quoted by the researcher in the report.
 - a) Book
 - b) Notebook
 - c) Reference book
 - d) Footnote

- Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12**
- a) What is a sample?
 - b) What is observation?
 - c) What is an interview?
 - d) What is the meaning of a questionnaire?
 - e) What is secondary data?
 - f) What is classification?
- Q.3 Write any One broad answer type question. 10**
- a) Explain the nature, advantages, and limitations of interviews.
- OR**
- b) Explain what are the primary research instruments.
- Q.4 Broad answer type question. 10**
- Describe the various stages of report writing in detail.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper - XIV)
Indian English Literature (BA221613)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) What does Ashoke give to Gogol for his fourteenth birthday?
 - a) a jacket
 - b) a huge birthday party
 - c) a car
 - d) a copy of The Short Stories of Nikolai Gogol
- 2) When does Gogol first become self-conscious about his name?
 - a) When he learns to speak
 - b) In college
 - c) On a school fieldtrip to a cemetery
 - d) When he sees it written for the first time
- 3) Who decides that Gogol will not be called Nikhil in kindergarten?
 - a) The librarian
 - b) The principal, Mrs. Lapidus
 - c) Ashoke
 - d) Ashima
- 4) In *Looking for a Cousin on a Swing* the speaker begins the poem by telling the reader about _____.
 - a) his father
 - b) a young girl
 - c) his sister
 - d) his beloved
- 5) The feeders in *Feeding the Poor at Christmas* tells the poor to say 'thank you' and a _____ for them every evening.
 - a) prayer
 - b) rosary
 - c) work
 - d) none of the above
- 6) Girish Karnad received Jananpith Award in the year _____.
 - a) 1992
 - b) 1994
 - c) 1998
 - d) 2011
- 7) Where does the central story of *Hayavadana* take place?
 - a) Ujjain
 - b) Dwaraka
 - c) Dharampura
 - d) Ayodhya

- 8) What does Devadatta bring home from the fair?
a) Dolls	b) Jewellery
c) Sweets	d) A sari

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Write a note on a generation gap between a father and daughter in *Tribute to Papa*.
- b) How does the poet express his uprootedness in *Felling of a Banyan tree*?
- c) Briefly comment on the theme of deforestation in *Animal Planet*.
- d) Briefly comment the theme of rootlessness, alienation and loneliness in the poems you have studied.
- e) What is the literature of Diaspora? Explain in brief with reference to the text you have studied.
- f) What are the features of post-independence Indian English poetry?

- Q.3 a)** How does Girish Karnad portray the conflict between Body and Mind in the play Hayavadana? **10**

OR

- b)** Write a detailed note on the theme of identity crisis and incompleteness in Karnad's Hayavadana.

- Q.4** Write a critical note on the theme of the relationship between parents and children in *The Namesake*. **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Hindi (Special Paper - XIV)
Aadhunik Hindi Sahitya Ka Etihās (1900 AD to 2020 AD Tak)
(BA221623)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५
 समय: दोपहर ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य हैं।
 २) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए। ०८

- १) महात्मा गांधी के विचार पद्धति का व्यापक नाम — है।
 अ) मार्क्सवाद ब) मनोविश्लेषणवाद
 क) गांधीवाद ड) आंबेडकरवाद
- २) आधुनिक काल के प्रथम चरण को — के नाम से जानते हैं।
 अ) भारतेंदु काल ब) द्विवेदी काल
 क) छायावाद ड) हालावाद
- ३) महावीर प्रसाद द्विवेदी सन् — में सरस्वती पत्रिका के संपादक बने।
 अ) १९०१ ब) १९०२
 क) १९०३ ड) १९०४
- ४) तारसप्तक का प्रकाशन — के संपादकत्व में सन १९४३ में हुआ।
 अ) प्रेमचंद ब) अज्ञेय
 क) यशपाल ड) मोहन राकेश
- ५) हिंदी का — उपन्यास “परीक्षा गुरु” को माना जाता है।
 अ) पहला ब) दूसरा
 क) तीसरा ड) चौथा
- ६) “ध्रुवस्वामिनी” नाटक में प्रसाद जी ने — समस्या को प्रस्तुत किया है।
 अ) युवा ब) नारी
 क) वृद्ध ड) बेरोजगारी

- ७) मनोहर श्याम जोशी की प्रसिद्ध दूरदर्शन धारावाहिक ---- है।
अ) हम लोग ब) सर्कस
क) महाभारत ड) जहाँ चाँद रहता है।
- ८) "गोदान" उपन्यास के लेखक ---- हैं।
अ) प्रेमचंद ब) प्रसाद
क) यशपाल ड) संजीव

प्र.२ निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

१२

- १) आत्मकथा किसे कहते हैं?
- २) प्रयोगवादी काव्य की दो विशेषताएँ लिखिए।
- ३) प्रेमचंदयुगीन उपन्यासकारों के नाम लिखिए।
- ४) राजेश जोशी का परिचय संक्षिप्त में दीजिए।
- ५) हिंदी दलित कविता के प्रमुख कवियों का उल्लेख कीजिए।
- ६) मंगलेश डबराल का संक्षिप्त परिचय दीजिए।

प्र.३ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए। (कोई एक)

20

- १) प्रगतिवादी काव्य की प्रमुख विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।
अथवा
- २) हिंदी उपन्यास का उद्भव और विकास को विशद कीजिए

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

୧୦

हिंदी नाटक का उद्भव और विकास पर प्रकाश डालिए।

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – XIV)
Study of Kannada Language (BA221633)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

೧) 'ಇಸಿಲ'ಪದ ಇರುವ ಶಾಸನ -

೧) ಅಶೋಕನ

೨) ಬೆಳತೂರು

೩) ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ

೪) ಹಲ್ಮಿಡಿ

೨) ಭಾಷೆ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ - ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ

೧) ಭಾಷ್

೨) ಭಾಷಣ

೩) ಶಯಬಾಶ್

೪) ಭೃಷೆ

೩) ಮಾನವ ಭಾಷೆ ಸಂಕೇತಗಳ -

೧) ಗೊಂದಲ

೨) ಮನೆ

೩) ಜಗಳ

೪) ವ್ಯವಸ್ಥೆ

೪) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಿ ಅನೇಕ - ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

೧) ಶಬ್ದ

೨) ವಾಕ್ಯ

೩) ನುಡಿ

೪) ಅವಸ್ಥೆ

೫) 'ಕೇಳಲಿಕ್' ಇದು - ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದ

೧) ಮೈಸೂರು

೨) ಧಾರವಾಡ

೩) ಗುಲಬರ್ಗಾ

೪) ಕೊಂಕಣಿ

೬) ಊಲಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಮನುಷ್ಯ ಭಿನ್ನನಾದುದು -

೧) ಆಹಾರದಿಂದ

೨) ಭಾಷೆಯಿಂದ

೩) ನಿದ್ರೆಯಿಂದ

೪) ಜಗಳದಿಂದ

೭) 'ಕುಟೀರ' ಅಂದರೆ -

೧) ಶಾಲೆ

೨) ಅಂಗಳ

೩) ಮನೆ

೪) ಗಂಗಾ

೮) ಜಗತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಾ ಪರಿವಾರ -

೧) ದ್ರಾವಿಡ

೨) ಇಂಡೋಯುರೋಪಿಯನ್

೩) ಆರ್ಯ

೪) ಸಿನೋ-ಟಿಬೇಟಿಯನ್

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ದ್ರಾವಿಡ ಪದ
- ೨) ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ
- ೩) ಸ್ವರ ಧ್ವನಿಗಳು
- ೪) ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು
- ೫) ಘೋಷ ಧ್ವನಿಮಾಗಳು
- ೬) ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಭಾಷೆಯ ಉಗಮದ ಕುರಿತು ಇರುವ ವಾದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಕುರಿತು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅವಸ್ಥಾ ಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಯಾವುವು?

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Marathi (Special Paper - XIV)
Madyaugin Marathi Vangamayacha Itihas (1101 to 1800) Uttaradha
(BA221638)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) 'पाच भक्ती संप्रदाय' या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत?
 अ) र.रा.गोसावी ब) ल.रा.नसिराबादकर
 क) रा.चिं.ढेरे ड) आ.ह.साळुंखे
- २) 'दमयंती स्वयंवर' हे आख्यान काव्य कोणी लिहिले आहे?
 अ) वामन पंडित ब) रघुनाथ पंडित
 क) मुक्तेश्वर ड) सामराज
- ३) 'रुक्मिणीहरण' या स्वयंवर काव्याची रचना कोणी केली आहे?
 अ) श्रीधर ब) मोरोपंत
 क) सामराज ड) यापैकी नाही
- ४) म.ना. सहस्त्रबुद्धे यांनी कोणत्या काव्यास 'कीर्तिकाव्य' असे संबोधले आहे?
 अ) लावणी ब) आर्या
 क) भूपाळी ड) पोवाडा
- ५) 'लटपट लटपट तुझं चालणं मोठ्या नखऱ्याचं। बोलणं ग मंजुळ मैनेचं' ही लावणी कोणाची आहे?
 अ) प्रभाकर ब) होनाजीबाळा
 क) रामजोशी ड) अनंत फंदी
- ६) होळकरांच्या घराण्याचा समग्र इतिहास सांगणारी बखर कोणती आहे?
 अ) महिकावतीची बखर ब) सभासदाची बखर
 क) होळकरांची कैफियत ड) यापैकी नाही
- ७) 'गोरक्ष-अमरनाथ संवाद' हे योग मार्गी अनुभवाचे विवरण कोणी लिहिले आहे?
 अ) अमरनाथ ब) गोरक्षनाथ
 क) गहिनीनाथ ड) मत्स्येंद्रनाथ

- ८) मराठी संत मंडळात 'कबीराचा अवतार' म्हणून कोणास ओळखले जाते?
- अ) शेख महंमद ब) हुसेन अंबर खान
- क) चांद बोधले ड) जनार्दन स्वामी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) मुक्तेश्वरांच्या काव्यरचनेची तीन वैशिष्ट्ये लिहा.
- २) मोरोपंतांच्या स्त्रीगीतांची रचना कौशल्य विशद करा.
- ३) शाहीर होनाजी बाळा यांच्या लावणीचे रचना विशेष लिहा.
- ४) महिकावतीच्या बखरीचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- ५) दत्त संप्रदायाचे वाङ्मयीन कार्य थोडक्यात लिहा.
- ६) नागेश संप्रदायातील अज्ञानसिद्ध यांच्या लेखन कार्याचा थोडक्यात परामर्श घ्या.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

20

- १) श्रीधर पंडितांच्या ग्रंथांचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये विशद करा.
किंवा
२) बखर वाङ्मयाच्या प्रेरणा सांगून स्वरूप व वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.४ लावणी व पोवाडा या शाहिरी काव्याच्या प्रेरणा व स्वरूप स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

04

- १) मुंडी, जटील असा वृत्तिकाम गुप्तचर ——— होय.
अ) तापस ब) वैदेहक
क) भिक्षू ड) कौलिक
- २) स्वयं दृष्टं ——— ।
अ) परोक्षं ब) प्रत्यक्षं
क) वेदः ड) स्मृती
- ३) स्वधर्म स्थापनेसाठी ——— विदया उपयुक्त मानली आहे.
अ) त्रयी ब) वेद
क) दंडनीति ड) वार्ता
- ४) परमर्मज्ञः प्रगल्भश्छागत्रः ——— ।
अ) तापसी ब) वैदेहकः
क) कापटिकः ड) सोदरः
- ५) प्रत्यक्षपरोक्षानुमेया ही ——— ।
अ) दण्डनीतिः ब) इंद्रियजयः
क) राजवृत्तिः ड) ज्ञानम्
- ६) विद्याविनयहेतुः ——— ।
अ) दण्डनीतिः ब) इंद्रियजयः
क) वेदः ड) ज्ञानम्
- ७) ——— दण्डः मात्स्यन्यायम् उद्भावयति ।
अ) अप्रणीतः ब) सुप्रणीतः
क) दुष्प्रणीतः ड) विप्रणीतः

८) आचार्य चाणक्यांचा काळ इ.स. ——— मानला आहे.

- अ) ३ रे शतक ब) २ रे शतक
 क) वर्धन शतक ड) १० वे शतक

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं 4)

੧੨

टीपा लिहा. (फक्त 4)

- १) प्रदीपः सर्वविद्यानाम् उपायः सर्वकर्मणाम् ।
- २) मोहनगृह
- ३) आन्वीक्षिकी
- ४) चाणक्य
- ५) गुप्तहेर
- ६) स्वधर्म

प्र.३ एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं लिखत. (को. 1)

20

- १) अर्थशास्त्रातील 'राजपुत्र संवर्धन' यावर निबंध लिहा.
किंवा
२) विनयमूलो दण्डः प्राणभृतां योगक्षेमावहः । हे विधान स्पष्ट करा.

प्र.४ अधिकारी परीक्षेचे महत्त्व, प्रकार व गुण सांगा.

20

Seat
No.

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper–XIV)
Urdu Tanqeed (BA221690)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1) کس نقاد کی تنقید جمالیاتی، تاثراتی، سائنٹفک، اسلوبیاتی اور، سبستی پہلوؤں کا مجموعہ ہے؟

(A) شمس الرحمن فاروقی۔ (B) کلیم الدین احمد۔

(C) آل احمد سرور۔ (D) مولانا حالی۔

(2) اردو کی پہلی تنقیدی تصنیف کون سی ہے؟

(A) آب حیات۔ (B) نئے اور پرانے چراغ۔

(C) موازنہ انیس و دبیر۔ (D) مقدمہ شعر و شاعری۔

(3) تصنیف "ہماری شاعری" کا خالق کون ہے؟

(A) مولانا شبلی نعمانی۔ (B) آل احمد سرور۔

(C) مسعود حسین رضوی۔ (D) کلیم الدین احمد۔

(4) کس تنقید کا مقصد ادبی فن پاروں میں مسرت و حسن کے اجزا تلاش کرنا ہوتا ہے؟

(A) تقابلی تنقید۔ (B) سائنٹفک تنقید۔

(C) نفسیاتی تنقید۔ (D) جمالیاتی تنقید۔

(5) آل احمد سرور اردو ادب میں کس نظریے کے قائل ہیں؟

(A) ادب برائے ادب۔ (B) ادب برائے زندگی۔

(C) ادب برائے مواد۔ (D) ادب برائے جمالیات۔

(6) کس نقاد نے ادب کو پروپیگنڈا بنانے کی سخت مخالفت کی تھی؟

(A) مسعود حسین رضوی۔ (B) مولانا شبلی نعمانی۔

(C) سید احتشام حسین۔ (D) شمس الرحمن فاروقی۔

(7) اردو غزل کو نیم وحشی صنف سخن کس نقاد نے کہا ہے؟

- (A) کلیم الدین احمد۔
(B) نیاز فتح پوری۔
(C) آل احمد سرور۔
(D) میراجی۔

(8) 'روایت و بغاوت' یہ تنقیدی تصنیف کس نقاد کی تخلیق ہے؟

- (A) آل احمد سرور۔
(B) شبلی نعمانی۔
(C) مسعود حسین رضوی۔
(D) سید احتشام حسین۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

- (1) مولانا حالی کی تصنیف 'مقدمہ شعر و شاعری' پر مختصر تبصرہ کیجیے۔
- (2) تصنیف 'آب حیات' کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ مختصر وضاحت کیجیے؟
- (3) 'موازنہ انیس و دبیر' پر مختصر نوٹ لکھیے؟
- (4) 'سائنٹفک تنقید' سے کیا مراد ہے؟ مختصر نوٹ لکھیے؟
- (5) اردو تنقید کی ادبی افادیت پر مختصر نوٹ لکھیے۔
- (6) 'ادب اور زندگی' پر مختصر نوٹ لکھیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

- (1) 'تحقیق اور تنقید کا چولی دامن کا ساتھ ہے'۔ اس قول کی روشنی میں تحقیق و تنقید پر مفصل نوٹ لکھیے؟
- (2) 'جمالیتی تنقید' کسے کہتے ہیں؟ اس تنقید کے علمبرداروں کی تنقیدی خدمات کا مفصل جائزہ لیجیے؟

10

سوال نمبر 4. 'انفسیاتی تنقید' سے کیا مراد ہے؟ اس کے علمبرداروں کی تنقیدی خدمات کا جائزہ لیجیے؟

Set	P

Page 1 of 4

- ८) गौतम बुद्धाचे महानिर्वाण ——— येथे झाले.
अ) पाटलीपुत्र ब) वैशाली
क) पावापुरी ड) पावा

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) जैन धर्मातील पार्श्वनाथ यांची माहिती लिहा.
- २) जैन धर्मातील तीन गुणवृत्ते स्पष्ट करा.
- ३) जैन धर्मातील जीव व अजीव संकल्पना सांगा.
- ४) बौद्ध धर्मातील अहिंसा तत्त्वाची माहिती लिहा.
- ५) बौद्ध धर्मसंघाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ६) बौद्ध धर्मातील हिनयान पंथाची माहिती सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- १) वर्धमान महावीरांचे जीवन चरित्र सांगून त्यांची शिकवण स्पष्ट करा.
किंवा
- २) बौद्ध धर्मातील प्रमुख पंथांची माहिती लिहा.

प्र.४ गौतम बुद्धाचे जीवन चरित्र व त्यांची शिकवण स्पष्ट करा.

୨୦

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture – (Special Paper - XIV)
Jainism and Buddhism in Ancient India (BA221603)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Vardhman Mahavira took initiation into Jainism in the year _____.
a) 30 b) 28
c) 32 d) 34
- 2) The initial language of Jainism was _____.
a) Kharostri b) Ardhamagadi
c) Pali d) Sanskrit
- 3) _____ is the founder of Jainism.
a) Vardhman Mahavira b) Gautam Buddha
c) Parshvanath d) None of these
- 4) _____ These are the three jewels of Jainism.
a) Samyaka Darshan b) Samyaka Charitra
c) Samyaka Gyan d) All of the above
- 5) _____ gave royal patronage to Buddhism.
a) Chanaragupta Maurya b) Emperor Ashoka
c) King Hal d) Pushyamitra Sunga
- 6) Gautam Buddha, while walking outside the palace, saw _____ scenes that suggested sorrow.
a) Five b) Six
c) Eight d) Four
- 7) _____ Noble Truths are taught in Buddhism.
a) Four b) Five
c) Six d) Seven
- 8) Gautam Buddha's Mahanirvana took place at _____.
a) Patliputra b) Vaishali
c) Pawapuri d) Pava

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Write information about Parshvanath in Jainism.
- 2) Explain three qualities in Jainism.
- 3) Explain the concept of living and non-living in Jainism.
- 4) Write information about the principle of non-violence in Buddhism.
- 5) Explain the characteristics of the Buddhist Sangha.
- 6) Give information about the Hinayana sect in Buddhism.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Explain the life and teachings of Vardhamana Mahavira by telling his biography.

OR

- 2) Write information about the major sects of Buddhism.

Q.4 Explain the life and teachings of Gautam Buddha. 10

Set	P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Economics (Special Paper - XIV)
History of Economic Thought-II (BA221608)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी 03:00 ते 0५:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

१) The General Theory of employment, interest and money हा ग्रंथ ----
यांनी लिहला.

- अ) जे.एम. केन्स ब) जे.बी.से.
क) डॉ. मार्शल ड) अँडम स्मिथ

२) शुंपीटर यांच्या मते, --- हे व्यापार चक्राचे मुख्य कारण आहे.

- अ) पतपैसा ब) पैशाचे मुल्य
क) नवप्रवर्तन ड) यापैकी नाही

३) स्वदेशी चळवळ ही — यांच्या नावाशी संबंधित आहे.

- अ) डॉ. दादाभाई नौरोजी ब) महात्मा गांधी
क) अमर्त्य सेन ड) डॉ. मनमोहन सिंग

४) --- हा नविन आर्थिक धोरणाचा घटक आहे.

- अ) खाजगीकरण ब) उदारीकरण
क) जागतिकीकरण ड) वरील सर्व

५) जे. एम. केन्स यांच्या मते, तूटीचा अर्थभरणा ---- या काळात उपयुक्त ठरतो.

- अ) साधारण ब) तेजी
क) मंदी ड) वरील सर्व

६) Collective choice and Social welfare हा ग्रंथ — यांनी लिहला.

- अ) अमर्त्यसेन ब) डॉ. मार्शल
क) अँडम रिमथ ड) जे.एम. केन्स

७) पुरा प्रतिमान ---- यांनी मांडले.

- अ) डॉ. मनमोहन सिंग ब) जे.एम. केन्स
क) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम ड) यापैकी नाही

- ८) ——— हे अर्थशास्त्रज्ञ रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे माजी गव्हर्नर आहेत.
 अ) डॉ. मनमोहन सिंग ब) रघुराम राजन
 क) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम ड) महात्मा गांधी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) प्रभावी मागणी ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) नफ्याचा नवप्रवर्तन सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ३) दारिद्र्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) पुरा प्रतिमान स्पष्ट करा.
- ५) राजकोषीय धोरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे कोणतेही तीन आर्थिक विचार सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) केन्स यांचा रोजगार विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) महात्मा गांधी यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

प्र.४ व्यापारचक्राचा नवप्रवर्तन सिद्धांत स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - XIV)
History of Economic Thought-II (BA221608)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The book ‘The General Theory of Employment, Interest and Money’ is written by _____.
a) J.M. Keynes b) J.B. Say
c) Dr. Marshall d) Adam Smith
- 2) According to Schumpeter _____ is the main cause of trade cycle.
a) Credit money b) Value of money
c) Innovation d) None of these
- 3) Swadeshi movement is related with the name of _____.
a) Dr. Dadabhai Naoroji b) Mahatma Gandhi
c) Amartya Sen d) Dr. Manmohan Singh
- 4) _____ is the factor of New Economic policy.
a) privatization b) Liberalization
c) Globalization d) All the above
- 5) According to J.M. Keynes, deficit finance is useful in _____ period.
a) General b) Prosperity
c) Depression d) All the above
- 6) The book ‘collective choice and Social welfare’ is written by _____.
a) Amartya Sen b) Dr. Marshall
c) Adam Smith d) J.M. Keynes
- 7) PURA model put forth by _____.
a) Dr. Manmohan Singh b) J.M. Keynes
c) Dr. A.P.J. Abdul Kalam d) None of these
- 8) _____ economist is the former governor of Reserve Bank of India.
a) Dr. Manmohan Singh b) Raghuram Rajan
c) Dr. A.P.J. Abdul Kalam d) Mahatma Gandhi

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Explain the concept of effective demand.
 - 2) Explain innovation theory of profit.
 - 3) Explain the concept of poverty.
 - 4) Explain the PURA model.
 - 5) Explain the concept of fiscal policy.
 - 6) State any three economic ideas of Dr. Babasaheb Ambedkar.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- 1) Explain the Keynesian theory of employment.
- OR**
- 2) Explain the economic ideas of Mahatma Gandhi.
- Q.4 Explain the innovation theory of trade cycle. 10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Geography (Paper - XII)
Hydrology and Oceanography (BA221620-A)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) — एक उष्ण सागरी प्रवाह आहे.
 अ) गल्फ स्ट्रीम ब) क्युराईल
 क) कॅनरी ड) लॅब्राडोर
- २) महाराष्ट्रातील सर्वाधिक पर्जन्य — या ठिकाणी पडते.
 अ) माथेरान ब) आंबोली
 क) मुंबई ड) महाबळेश्वर
- ३) विषुववृत्तीय पट्ट्यात — प्रकारचा पाऊस पडतो.
 अ) आरोह ब) आवर्त
 क) प्रतिरोध ड) मोसमी
- ४) सागर तळावरील लांब अरुंद तुलनात्मक दृष्ट्या तीव्र उताराच्या बाजू असलेल्या खोल खळग्यांना — म्हणतात.
 अ) सागरी गर्ता ब) सागरी मैदान
 क) सागरी उतार ड) सागरी बेट
- ५) हवेत बाष्पाच्या रूपात असलेल्या पाण्याच्या अस्तित्वाला हवेची — म्हणतात.
 अ) तापमान ब) उष्णता
 क) आर्द्रता ड) वायुभार
- ६) महासागराच्या तळ भागावर साचणाऱ्या सर्व प्रकारच्या पदार्थांना — असे म्हणतात.
 अ) महासागरीय निक्षेप ब) सागरी डोह
 क) सागरी मैदान ड) सागरी बेट

- ७) — हा महासागर एस (S) आकाराचा आहे.
 अ) प्रशांत ब) अटलांटिक
 क) हिंदी ड) बंगालचा उपसागर
- ८) — महासागराचे क्षेत्र सर्वात लहान आहे.
 अ) पॅसिफिक ब) हिंदी
 क) आर्क्टिक ड) अटलांटिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) सागरजलाच्या क्षारतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- २) बाष्पीभवनावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
- ३) दृष्काळाचे परिणाम स्पष्ट करा.
- ४) किनारवर्तीय प्रवाळ भिंती म्हणजे काय?
- ५) समुद्रप्रवाहाचे सर्वसाधारण चक्र थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ६) दुष्काळ निर्मूलनाचे उपाय सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०

- १) पूर म्हणजे काय ते सांगून पूराचे परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
- २) समुद्र प्रवाह निर्मितीचे घटक स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

जलचक्र म्हणजे काय ते सांगून जलचक्रावरील मानवी प्रभावामुळे होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Geography (Paper - XII)
Hydrology and Oceanography (BA221620-A)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option.**08**

- 1) _____ is a warm ocean current.
 - a) Gulf Stream
 - b) Curial
 - c) Canary
 - d) Labrador
- 2) In Maharashtra, the highest rainfall occurs in _____.
 - a) Matheran
 - b) Amboli
 - c) Mumbai
 - d) Mahabaleshwar
- 3) In the equatorial belt, _____ type of rainfall occurs.
 - a) Conventional
 - b) Cyclonic
 - c) Orographic
 - d) Monsoon
- 4) Long, narrow, deep depressions on the ocean floor with relatively steep slopes are called _____.
 - a) Ocean trench
 - b) Ocean plain
 - c) Ocean slope
 - d) Ocean island
- 5) The presence of water vapor in the air is called _____.
 - a) Temperature
 - b) Heat
 - c) Humidity
 - d) Air pressure
- 6) All types of substances that accumulate on the ocean floor are called _____.
 - a) Oceanic deposits
 - b) Oceanic trenches
 - c) Oceanic plains
 - d) Oceanic islands
- 7) _____ is an S (s) shaped ocean.
 - a) Pacific
 - b) Atlantic
 - c) Indian
 - d) Bay of Bengal
- 8) _____ the area of the ocean is the smallest.
 - a) Pacific
 - b) Indian
 - c) Arctic
 - d) Atlantic

- Q.2 Write answers the following questions briefly. (Any Four) 12**
- a) Explain the factors affecting the salinity of sea water.
 - b) State the factors affecting evaporation.
 - c) Explain the effects of drought.
 - d) What are coastal coral reefs?
 - e) Explain the general cycle of ocean currents briefly.
 - f) State the measures to eliminate drought.
- Q.3 Write a detailed answer to the following question. (Any One) 10**
- a) Explain what is flood and explain the effects of flood in detail.
- OR**
- b) Explain the factors that create ocean currents.
- Q.4 Write a detailed answer to the following question. 10**
- Explain the effects of human influence on the water cycle by explaining what the water cycle is.

Set	P

Geography (Paper - XII)
Social Geography (BA221620-B)

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.
४) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

04

- Page 1 of 4

- ७) स्थलांतर ही ——— प्रक्रिया आहे.
अ) संथ	ब) थंड
क) मध्यम	ड) निरंतर
- ८) गुन्हेगारी ही ——— समस्या आहे.
अ) प्रशासकीय	ब) सामाजिक
क) शैक्षणिक	ड) औद्योगिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) सामाजिक भूगोलाचे स्वरूप लिहा.
- २) वंश वर्गीकरणाचे आधार लिहा.
- ३) धर्म म्हणजे काय?
- ४) सामाजिक क्षेम कुशलतेची संकल्पना.
- ५) भारतातील तांत्रिक बदल.
- ६) बुशमेन लोकांचे आर्थिक जीवन लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) गोंड जमातीचे सामाजिक आणि आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.
किंवा
- २) स्थलांतरची कारणे आणि परिणाम थोडक्यात लिहा.

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न.

20

भारतातील झोपडपट्ट्यांच्या वाढीची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Geography (Paper - XII)
Social Geography (BA221620-B)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Draw neat diagrams wherever necessary.
- 4) Use of Stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option.

08

- 1) _____ geography is a sub-branch of Social Geography.

a) Biological	b) Population
c) Physical	d) Climatology
- 2) _____ geography means scientific study of social life of man.

a) Physical	b) Human
c) Population	d) Social
- 3) _____ is the main occupation of Bushman people.

a) Fishing	b) Industry
c) Hunting	d) Trade
- 4) Race is a _____ Concept.

a) Chemical	b) Geographical
c) Biological	d) Physical
- 5) _____ is a mother tongue of Gond people.

a) Khoiesan	b) Munda
c) Gondi	d) Boie
- 6) South Indian peoples are called _____.

a) Dravidian	b) Arya
c) Nigro	d) None of these
- 7) Migration is a _____ process.

a) Slow	b) Cold
c) Medium	d) Continuous
- 8) Crime is a _____ problem.

a) Administrative	b) Social
c) Educational	d) Industrial

- Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12**
- a) Write the nature of Social Geography.
 - b) Write the basis of Racial classification.
 - c) What is Religion?
 - d) Concept of social wellbeing.
 - e) Technological Changes in India.
 - f) Write Economic life of Bushman people.
- Q.3 Answer the following questions in detail. (Any One) 10**
- a) Explain the Social and Economic life of Gond tribe.
- OR**
- b) Write in brief cause and effects of migration.
- Q.4 Answer the following question in detail. 10**
- Explain the causes and effects of growth of slums in India.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

History (Special Paper - XIV)

Growth and Decline of the Maratha Power (1707 - 1818 A.D.) (BA221628)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) ——— च्या लढाईत रघुनाथरावाने पेशवे पहिले माधवराव यांचा पराभव केला.

अ) आळेगाव

ब) धोडप

क) भोपाळ

ड) अमझेरा

२) इ.स. १७६३ मध्ये राक्षसभुवनच्या लढाईत मराठ्यांनी ——— पराभव केला.

अ) निजामाचा

ब) हैदर अलिचा

क) इंग्रजांचा

ड) बंगालच्या नबाबाचा

३) पेशवे नारायणराव यांचा खून पुणे येथील ——— या ठिकाणी झाला.

अ) पर्वती

ब) सारसबाग

क) शनिवारवाडा

ड) विश्रामबागवाडा

४) इ.स. ——— मध्ये पहिल्या इंग्रज-मराठा युद्धाचा शेवट झाला.

अ) १७७२

ब) १७७५

क) १७७९

ड) १७८२

५) टीपू सुलतान हा ——— चा सुलतान (राजा) होता.

अ) गुजरात

ब) अयोध्या

क) बंगाल

ड) म्हैसूर

६) इ.स. १८०२ मध्ये हडपसरच्या लढाईत ——— यांनी पेशवा दुसरा बाजीरावाचा पराभव केला.

अ) यशवंतराव होळकर

ब) दौलतराव शिंदे

क) टीपू सुलतान

ड) यापैकी नाही

७) मराठा काळात ——— हा शहराचा मुख्य अधिकारी होता.

अ) कुलकर्णी

ब) देशपांडे

क) कोतवाल

ड) देशमुख

८) न्याय निवाड्याच्या कागदपत्रांवर ——— ही पाटलाची निशानी (खूण)
उमटवली जात होती.

अ) आरसा

ब) काठी

क) तराजू

ड) नांगर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) पेशवे पहिले माधवराव यांच्या समोरील प्रारंभिक आडचणी सांगा.

२) पेशवा नारायणराव यांच्या खूनाविषयी थोडक्यात माहिती द्या.

३) महाडचे कारस्थान म्हणजे काय?

४) इ.स. १८०२ च्या वसईच्या तहाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

५) पेशवेकालीन कुलकर्णीचे हक्क व कर्तव्य सांगा.

६) शिलेदार व बारगीर याविषयी थोडक्यात माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

१) पेशवे पहिले माधवराव व रघुनाथराव यांच्यातील संघर्षाचा आढावा घ्या.
किंवा

२) पहिल्या इंग्रज-मराठा युद्धाची सविस्तर माहिती द्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा

मराठा सत्तेच्या ऱ्हासाची कारणे स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
History (Special Paper - XIV)
Growth and Decline of the Maratha Power (1707 - 1818 A.D.) (BA221628)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Peshwa Madhavrao I defeated by Raghunathrao in the battle of _____.
a) Alegaon b) Dhodap
c) Bhopal d) Amzera
- 2) _____ defeated by Marathas in the battle of Rakshasbhuvan, 1763.
a) Nizam b) Hyder Ali
c) British d) Nabab of Bengal
- 3) The assassination of Peshwa Narayanrao at _____ in Pune.
a) Parwati b) Sarasbag
c) Shaniwarwada d) Wishrambagwada
- 4) The first Anglo - Maratha war ended in _____.
a) 1772 b) 1775
c) 1789 d) 1782
- 5) Tipu Sultan was the king of _____.
a) Gujarat b) Ayodhya
c) Bengal d) Mysore
- 6) Peshwa Bajirao II defeated by _____ in _____ the battle of Hadapsar, 1802
a) Yashwantrao Holkar b) Daulatrao Shinde
c) Tipu Sultan d) none of these
- 7) _____ was a chief officer of city during the Maratha period.
a) Kulkarni b) Deshpande
c) Kotwal d) Deshmukh
- 8) On the judicial documents _____ was the Patil's mark.
a) Mirror b) Stick
c) Taraju d) Plow

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) State the early problems of Peshwa Madhavrao I.
- 2) Give the short information about assassination of Peshwa Narayanrao.
- 3) What is meant by Mahad conspiracy.
- 4) Explain the importance of treaty of Vasai (1802)
- 5) Till the rights and duties of Kulkarni.
- 6) Give the short information about Shiledar and Bargir.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Review the conflict between Peshwa Madhavrao I and Raghunathrao.

OR

- 2) Give the detail information about first Anglo-Maratha war.

Q.4 Write detail answer of the following question. 10

Explain the causes of decline of the Maratha power.

Seat No.	

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Political Science (Special Paper–XIV)
Introduction to International Politics (BA221664)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) सत्ता संतुलन पद्धती ही ---- असते.
अ) परिवर्तनशील
ब) परिदृढ
क) ईश्वरनिर्मित
ड) यापैकी सर्वच
- २) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय ---- येथे आहे.
अ) वॉशिंग्टन
ब) पॅरिस
क) टोकीया
ड) हेग
- ३) जागतीक बँकेची स्थापना ---- साली झाली.
अ) १९२४
ब) १९४५
क) १९४६
ड) १९४८
- ४) सार्कचे मुख्य कार्यालय ---- येथे आहे.
अ) दिल्ली
ब) कोलंबो
क) काठमांडू
ड) ढाका
- ५) एकध्रुवीय जागतीक विश्वरचना निर्मीतीचे महत्त्वाचे कारण म्हणजे ----
अ) व्हर्सायचा तह
ब) 'नाम' ची स्थापना
क) रशियाचे विघटन
ड) यापैकी नाही
- ६) 'लिहे' ही दहशतवादी संघटना ---- या देशात कार्यरत होती.
अ) पाकिस्तान
ब) बांग्लादेश
क) नेपाळ
ड) श्रीलंका
- ७) ---- यांना आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे जनक म्हणतात.
अ) हयुगो ग्रीझीयस
ब) जे. बी. मुर
क) स्टार्क
ड) हॅन्स केल्सन

- ८) भारत-पाकिस्तान या दोन देशातील सत्ता संतुलनाचा प्रकार —— आहे.
अ) बहुध्रुवी ब) द्विध्रुवी
क) भौगोलिक ड) परिवर्तनशील

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) दहशतीचे संतुलन म्हणजे काय?
- २) जागतिक व्यापार संघटना.
- ३) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी.
- ४) सत्ता संतुलनाचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ५) आमसभेची रचना सांगा.
- ६) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा अर्थ सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) शीतयुद्धाची समाप्ती व एकध्रुवीय जगाचा उदय यावर निबंध लिहा.
किंवा
ब) स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारत-पाकिस्तान संबंधाचा आढावा घ्या.

प्र.४ संयुक्त राष्ट्र संघटनेचे प्रमुख घटक सांगून यशापयशाची चर्चा करा.

୧୦

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Political Science (Paper - XIV)
Introduction to International Politics (BA221664)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The Balance of power system is _____.
 a) Changing Nature b) Firm
 c) God Made d) All of these
- 2) The International Court of justice is in the _____.
 a) Washington b) Paris
 c) Tokio d) Hague
- 3) The World Bank was established in _____.
 a) 1924 b) 1945
 c) 1946 d) 1948
- 4) SAARC is Headquartered in _____.
 a) Delhi b) Colombo
 c) Kathmandu d) Dhaka
- 5) An important reason for the Creation of Unipolar world order _____.
 a) Treaty of Versailles b) Established of NAM
 c) Disintegration of Russia d) None of these
- 6) The LTTE terrorist organization was also operating in _____.
 a) Pakistan b) Bangladesh
 c) Nepal d) Sri Lanka
- 7) _____ is called the father of International Law.
 a) Hyugo Grocias b) J. B. Moor
 c) Stark d) Hans Kelson
- 8) The type of Balance of Power India-Pakistan _____.
 a) Multipolar b) Bipolar
 c) Geographical d) Flexible

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is the balance of terror?
- b) World Trade Organization.
- c) International Monetary fund.
- d) Briefly explain the types of balance of Power.
- e) Explain the composition of the General Assembly.
- f) Explain the meaning of International Law.

Q.3 Broad answer question. (Any One) 10

- a) Write an essay on the end of cold war and the rise of a Unipolar world.

OR

- b) Review India-Pakistan relations in the Post-independence era.

Q.4 Broad answer question. 10

Discuss the success and failures of the united Nations, Stating its Major components.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Psychology (Paper - XIII)
Counselling Psychology (BA221674)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) मदतनीसाच्या मदत करणाऱ्या पहिल्या पातळीमध्ये ——— अंतर्भाव असतो.

अ) अ-व्यावसायिक	ब) व्यावसायिक
क) समव्यावसायिक	ड) वरीलपैकी सर्व

२) व्यक्ति, वैयक्तिक, समूह व कुटुंबासाठी ——— केले जाते.

अ) मार्गदर्शन	ब) सूचना
क) चर्चा	ड) समुपदेशन

३) अनेक व्यक्तींना कारकिर्द घडविण्याचा निर्णय घेताना ——— समस्या/अडचणी भासतात.

अ) एक	ब) दोन
क) तीन	ड) चार

४) हॉलन्ड (१९९७) यांनी व्यावसायिक व्यक्तिमत्त्वाचे मुलभूत ——— प्रकार ओळखून वर्गीकरण केले.

अ) पाच	ब) सहा
क) नऊ	ड) दहा

५) विक्री (१९९०) ग्राहकांची सेवा बंद करणे याची आठवण म्हणजे ग्राहकांची ——— होय.

अ) अ-परिपक्वता	ब) विघटन
क) परिपक्व	ड) यापैकी नाही

६) समस्ये संदर्भात गरजव्यक्तिची प्रेरणा वृद्धी करण्याची ——— आशा फायदेशीर ठरते.

अ) एकल	ब) बहुविध
क) द्वि-भाजक	ड) यापैकी नाही

- ७) तद्भूतीचे ——— प्रकार पडतात प्राथमिक आणि अध्यावत तद्भूती होय.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार
- ८) सु—स्थिती प्रारूपावर आधारलेले समुपदेशन दृष्टीकोन हा ——— सिद्धांतावर आधारित आहे.
अ) बोधन — पातळी ब) परिहार — प्रभाव
क) चित्तविकृती ड) वरीलपैकी सर्व

प्र.२ खालील टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- १) समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक सांगा.
- २) किशोरांना कारकिर्द घडविण्याचे समुपदेशन.
- ३) समुपदेशन पद्धतशीर आकृतीबंध रचना.
- ४) समुपदेशनातील कराराचे फायदे स्पष्ट करा.
- ५) परिणामकारक समुपदेशकाची वैयक्तिक गुणवत्ता सांगा.
- ६) समुपदेशनाचा संक्षिप्त इतिहास सांगा.

प्र.३ खालील दीर्घोत्तरी प्रश्न सविस्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) समुपदेशनातील नाते संबंधाची निर्मिती करताना समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक वर्णन करा.
- किंवा**
- ब) "समुपदेशन" व्याख्या या समुपदेशनाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील दीर्घोत्तरी प्रश्न सविस्तर लिहा.

20

- विवाह, जोडणी आणि कुटुंब समुपदेशन सविस्तरपणे वर्णन करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Paper - XIII)
Counselling Psychology (BA221674)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) The First level of helping involves _____ helpers.
 a) Non-Professional b) Professional
 c) Paraprofessional d) All the above

- 2) _____ is conducted with person individually in groups and in Families.
 a) Guidance b) Suggestion
 c) Discussion d) Counselling

- 3) Many people have _____ difficulties making career decisions.
 a) One b) Two
 c) Three d) Four

- 4) Holland (1997) identified _____ categories basic occupational personalities.
 a) Five b) Six
 c) Nine d) Ten

- 5) Vickio (1990) closing serves as a reminder that the client has _____.
 a) Tmmatured b) Disturbance
 c) Matured d) None of these

- 6) Hope has _____ benefits including increasing a clients motivation to work on problem.
 a) Single b) Multiple
 c) Dichotomous d) None of these

- 7) There are _____ types of empathy i.e Primary and Advanced empathy.
 a) One b) Two
 c) Three d) Four

- 8) Counselling approach based on the wellness model is _____ theory.
 a) Congnitive level b) Solution focused
 c) Psychotic disorder d) All the above

Q.2 Write short notes. (Any Four) 12

- a) Factors influence counselling process.
- b) Career counselling for Adolescent.
- c) Systematic from work of counselling.
- d) Explain the advantages to contract in counselling.
- e) State personal qualities of an effective counselling.
- f) State in brief History of counselling.

Q.3 long answer. (Any One) 10

- a) Describe Building counselling Relationship as well as factor effects the counselling process.

OR

- b) Define "Counselling" and explain Historical background of Counselling.

Q.4 Long Answer. 10

Describe Marriage couple and family counselling in details/

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper - XIV)
Philosophy of Saints (BA221653)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) निष्काम भक्ती ही — असते.

अ) निरुपाधिक	ब) सोपाधिक
क) निरुपयोगी	ड) यापैकी नाही
- २) संत कबीर हे — कालखंडातील विचारवंत होत.

अ) मध्ययुगीन	ब) प्राचीन
क) आधुनिक	ड) यापैकी नाही
- ३) हिंदू धर्मानुसार भगवान — असतो.

अ) सगुण	ब) दुर्गुण
क) सकाम	ड) यापैकी नाही
- ४) सकाम भक्ती ही — असते.

अ) निरुपाधिक	ब) सोपाधिक
क) उद्देशरहित	ड) यापैकी नाही
- ५) हिंदुंनुसार — हे पवित्र आहेत.

अ) बायबल	ब) कुराण
क) वेद	ड) यापैकी नाही
- ६) सुफी हा एक — आहे.

अ) धर्म	ब) संप्रदाय
क) मानवता	ड) यापैकी नाही
- ७) संत मीराबाई — भक्ती साठी प्रसिद्ध आहेत.

अ) अपूर्ण	ब) प्रेम
क) अज्ञान	ड) अविवेक

- ८) शैव हे एक ——— आहे.
 अ) धर्म
 क) मानवता
 ब) संप्रदाय
 ड) यापैकी नाही

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) परमार्थ म्हणजे काय?
 - २) शैव संप्रदायाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ३) भगवद्गीतेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - ४) भारतातील कोणत्याही चार संतांची नावे द्या.
 - ५) वैष्णव संप्रदायाची तत्वे स्पष्ट करा.
 - ६) गुरुची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) संतांच्या शिकवणीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) सद्गुरु आणि धर्मगुरु यातील भेद स्पष्ट करा.
- प्र.४ मीराबाईंची प्रेम भक्ती स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper - XIV)
Philosophy of Saints (BA221653)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Nishkama Bhakti is _____.
a) Categorical b) Conditional
c) Useless d) None of these
- 2) Saint Kabir is _____ period's thinker.
a) Medieval b) Ancient
c) Modern d) None of these
- 3) God is _____ according to Hindu.
a) Saguna b) Durguna
c) Sakama d) None of these
- 4) Sakama Bhakti is _____.
a) Categorical b) Conditional
c) Aimless d) None of these
- 5) According to Hindus, _____ are pure.
a) Bible b) Kuran
c) Vedas d) None of these
- 6) Sufi is a _____.
a) Religion b) Cult
c) Humanity d) None of these
- 7) Saint Meerabai is famous for _____ Bhakti.
a) Apurna b) Prema
c) Adhyana d) Aviveka
- 8) Shaiva is a _____.
a) Religion b) Cult
c) Humanity d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) What is paramartha?
 - b) Explain the principles of Shaiva cult.
 - c) Explain the importance of Bhagavadgita.
 - d) Give any four names of cults in India.
 - e) Explain the principles of Vaishnava cult.
 - f) Explain the concept of guru.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain the significance of the teachings of saints.
- OR**
- b) Distinguish between Sadguru and Dharmaguru.
- Q.4 Explain Meerabai's prema bhakti.** **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sociology (Special Paper - XIV)
Sociology of Tribal Society (BA221685)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) ——— म्हणजे सामाजिक प्रयत्नाद्वारे जीवनाची एक नवीन व्यवस्था निर्माण करणे होय.
 अ) सामाजिक चळवळ ब) क्रांतिकारी
 क) समाजसुधारक ड) यापैकी नाही
- २) श्रेष्ठ आणि कनिष्ठ जातीचे लोक एकमेकांचे अनुकरण करतात म्हणून त्यास ——— असे संबोधण्यात आले.
 अ) हिंदूकरण ब) संस्कृतीकरण
 क) ब्राह्मणीकरण ड) पाश्चिमात्यीकरण
- ३) खालीलपैकी आदिवासींच्या निरक्षरतेची कारणे कोणती?
 अ) शिक्षणाचा अभाव ब) शैक्षणिक वातावरणाचा अभाव
 क) गरीबी ड) वरील सर्व
- ४) ——— हे सण देखील कोलाम लोक शिकार करूनच साजरी करतात.
 अ) फणमोडी ब) मोहडोंबरी
 क) अ व ब दोन्ही ड) यापैकी नाही
- ५) 'उलगुलान' हा मुंडारी भाषेतील शब्दाचा अर्थ काय आहे?
 अ) सर्व पातळ्यांवर एकाच वेळी उठाव
 ब) चळवळ
 क) सावली
 ड) माणूस
- ६) 'सामाजिक परिवर्तन म्हणजे ——— होय.
 अ) संरचनेतील बदल ब) प्रकार्यातील बदल
 क) सामाजिक संबंधातील बदल ड) वरील सर्व

- ७) खालीलपैकी आदिवासींच्या प्रमुख समस्या कोणत्या आहेत?
- अ) कर्जबाजारीपणा ब) निरक्षरता
- क) आधुनिकीकरण ड) अ व ब दोन्ही
- ८) खालीलपैकी आदिवासी कोणत्या पद्धतीने धर्माचरण करतात?
- अ) प्रार्थना ब) यज्ञ
- क) धार्मिक विधी ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) आदिवासी सहकारी विपणनपर संघ (TRIFED) ची माहिती द्या.
- २) आदिवासी आर्थिक क्रिया विशद करा.
- ३) आदिवासी चळवळीची कारणे सांगा.
- ४) हिंदूकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ५) आदिवासी जादूचे प्रकार सांगा.
- ६) आदिवासी मधील निरक्षरतेची कारणे सांगा?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) आदिवासींच्या आर्थिक समस्या कोणत्या आहेत?
किंवा
ब) आदिवासींचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.४ भिल्ल चळवळ विशद करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - XIV)
Sociology of Tribal Society (BA221685)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ means creating a new order of life through social effort.
 - a) Social movement
 - b) Revolutionary
 - c) Social reformer
 - d) None of these
- 2) Since people of higher and lower castes imitate each other, it was called _____.
 - a) Hinduization
 - b) Sanskritization
 - c) Brahmanization
 - d) Westernization
- 3) Which of the following are the reasons for illiteracy of tribals?
 - a) Lack of education
 - b) Lack of educational environment
 - c) Poverty
 - d) All of the above
- 4) _____ These festivals are also celebrated by Kolam people by hunting.
 - a) Phanmodi
 - b) Mohdombari
 - c) Both a and b
 - d) None of these
- 5) What is the meaning of the word 'Ulgulan' in Mundari language?
 - a) Simultaneous uprising at all levels
 - b) Movement
 - c) Shadow
 - d) Man
- 6) 'Social change means _____ yes.
 - a) Changes in structure
 - b) Changes in function
 - c) Changes in social relations
 - d) All of the above
- 7) Which of the following are the major problems of tribals?
 - a) Indebtedness
 - b) Illiteracy
 - c) Modernization
 - d) Both a and b
- 8) In which of the following ways do tribals practice religion?
 - a) Prayer
 - b) Sacrifice
 - c) Rituals
 - d) All of the above

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Give information about Tribal Cooperative Marketing Federation (TRIFED)?
 - 2) Explain tribal economic activities?
 - 3) State the reasons for tribal movement?
 - 4) Explain the concept of Hinduization?
 - 5) State the types of tribal magic?
 - 6) State the reasons for illiteracy among tribals?
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- 1) What are the economic problems of tribals?
- OR**
- 2) Explain the changing nature of tribals?
- Q.4 Explain the Bhil movement? 10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English Compulsory
Literary Mindscapes Volume - II (BA221600)

Day & Date: Monday, 05-May-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) According to Shashtriji, the fundamental rights guaranteed by the Constitution subject citizens to _____.
 a) live an unregulated life b) take up voluntary service
 c) certain responsibilities d) be loyal to their families
- 2) Who did Aksionov meet on his way to the fair?
 a) A fellow merchant b) Makar Semyonich
 c) Convicts d) His wife
- 3) The poem 'Endless Time' is addressed to _____.
 a) Man b) Women
 c) Sun d) God
- 4) Who is the narrator of the poem 'My Last Duchess'?
 a) the poet b) the emissary
 c) the duchess d) the duke
- 5) John Keats was a _____ poet.
 a) Victorian b) Romantic
 c) Elizabethan d) Modern
- 6) _____ time is used in the poem 'Tree at my Window'.
 a) Morning b) Night
 c) Afternoon d) Day
- 7) Choose the correct adverb to fill in the blank.
 She is _____ lazy that she is always late for college.
 a) so b) too
 c) very d) as

8) He said, "I had dinner at the restaurant", (write in to indirect speech).

- a) He said that he had his dinner at the restaurant.
- b) He told the he has his dinner at the restaurant.
- c) He said that he had been his dinner at the restaurant.
- d) He said that he shall be his dinner at the restaurant.

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four)

12

- a) According to Shashtriji, who is a good citizen?
- b) Why did Aksionov leave the inn early?
- c) How does the poem convey the urgency and value of time in the poem "Endless Time"?
- d) Describe the personality of the duchess.
- e) Why is 'Ode to Beauty' considered to be a romantic poem?
- f) What is the main theme of "Tree at my Window" and its relation to the human experience?

Q.3 Answer the following question. (Any One)

10

- a) What is the importance of Technology Literacy?

OR

- b) Write a note on the life skills, known as FLIPS.

Q.4 Answer the following question.

10

What is Health Literacy? Write the importance of it.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
ENGLISH (Special Paper – XV)
Literatures in English (BA221614)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives: 08

- 1) Which religion does Papa strictly follow?
 - a) Anglican
 - b) Traditional Igbo religion
 - c) Catholicism
 - d) Pentecostal
- 2) What is the name of Papa's newspaper?
 - a) The Times
 - b) The Standard
 - c) The Truth
 - d) The People's Voice
- 3) Who is a university professor and Papa's sister?
 - a) Auntie Ifeoma
 - b) Beatrice
 - c) Amaka
 - d) Sister Lucy
- 4) Who is the matriarch of the Younger family?
 - a) Beneatha
 - b) Ruth
 - c) Ms. Johnson
 - d) Lena (Mama)
- 5) What does Walter want to invest in?
 - a) A car dealership
 - b) A clothing shop
 - c) A liquor store
 - d) A school
- 6) Who wants to become a doctor?
 - a) Ruth
 - b) Beneatha
 - c) Mama
 - d) Ms. Johnson
- 7) What does the woman claim about her eating habits?
 - a) She eats a lot
 - b) She only eats once a day
 - c) She never eats more than one thing at luncheon
 - d) She loves desserts
- 8) Where does Mathilde's husband work?
 - a) Ministry of Foreign Affairs
 - b) Ministry of Education
 - c) A law firm
 - d) A jewelry store

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

- a) Write in brief the characteristic features of Nigerian Novel.
- b) Comment on the characteristic features of Afro-American drama.
- c) How is the life of the twenty-six men described at the beginning of the story?
- d) What was the story of “Kashi Yatre” about?
- e) How does Kafka portray Raban’s feelings about his upcoming marriage?
- f) List the expensive items ordered by the woman during the meal in the story ‘The Luncheon’

Q.3 Answer the following. (Any One) **10**

- a) Describe the different dreams of Mama, Walter, and Beneatha. How do they reflect their personalities?

OR

- b) How do female characters like Mama, Ruth, and Beneatha represent different generations of women?

Q.4 Answer the following question. **10**

Describe the character of Papa (Eugene Achike). How is he both a hero and a tyrant in the novel?

Seat No.	

कमाल गुणः ४०

Page 1 of 2

- ७) ——— यह ऑनलाईन खरीदारी का पोर्टल है।
 अ) कंपनी ब) रद्दी डेपो
 क) मेला ड) अमेज़ॉन
- ८) बैंक में ——— का कार्य करने के लिए हिंदी भाषा का प्रयोग किया जाता है।
 अ) पूछताछ ब) पूजापाठ
 क) खाता खोलने ड) बिक्री

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए।

१२

- १) वाणिज्य पत्रचार का स्वरूप लिखिए।
- २) विज्ञापन का महत्व लिखिए।
- ३) अनुवाद के दो प्रकार लिखिए।
- ४) क्रयादेय देय पत्र किसे कहते हैं?
- ५) अपने मोबाईल की नई दुकान शुरू की है इसका विज्ञापन समाचार पत्र में देना चाहते हैं तो आकर्षक विज्ञापन तैयार कीजिए।
- ६) निम्नलिखित मराठी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए।

माझ्या मनावर असे संस्कार आहेत की माझी आई साध्वी स्त्री होती. ती अतिशय भाविक होती. पूजा-पाठ केल्याशिवाय ती कधी जेवत नसे. ती रोज विष्णुमंदिरात जात असे. मला समज यायला लागल्यापासून तिने चातुर्मासाचे व्रत केव्हा सोडून दिले आहे असे मला आठवत नाही. एका चातुर्मासात तर तिने सूर्यनारायणाचे दर्शन घेतल्यानंतर जेवण्याचा नियम केला. चातुर्मासात पुष्कळदा सूर्य – दर्शन दुर्लभ असते. या चातुर्मासात आम्ही मुले उत्सुकतेने ढगांकडे पहात असू की केव्हा सूर्य उगवण्याची बातमी आईला सांगू आणि ती कधी जेवण करील.

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

१०

अ) विज्ञापन की परिभाषा देकर विज्ञापन के तत्व लिखिए।

अथवा

ब) वाणिज्य पत्राचार का स्वरूप लिखकर उसके प्रकार स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ अनुवाद का अर्थ बताकर अनुवादक के गुण लिखिए।

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – XV)
Study of Kannada Folk Literature (BA221634)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

೧) Folk ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ -

೧) ಶಾಲೆ

೨) ಅಂಗಳ

೩) ಮನೆ

೪) ಜನಪದ

೨) ಹಂತಿ ಪದಗಳು ಇವು - ಹಾಡುಗಳು.

೧) ಹೆಂಗಸರ

೨) ಗಂಡಸರ

೩) ಮಕ್ಕಳ

೪) ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ

೩) ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಕಲೆ -

೧) ಯಕ್ಷ ಗಾನ

೨) ಬಯಲಾಟ

೩) ಸಣ್ಣಾಟ

೪) ದೊಡ್ಡಾಟ

೪) ಸಾಮೂಹಿಕ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು -

೧) ದೋಷ

೨) ಲಾಭ

೩) ಲಕ್ಷಣ

೪) ಹಾನಿ

೫) ಗಾದೆ - ಕೈ ಸಮ.

೧) ತತ್ವಪದ

೨) ಒಗಟು

೩) ವಚನ

೪) ವೇದ

೬) ಇದು ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.

೧) ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದ

೨) ಬುಲಾಯಿ

೩) ಕೋಲಾಟದ ಪದ

೪) ಹಂತಿ

೭) Folklore ಇದರ ಸಂವಾದಿ ಕನ್ನಡ ಪದ -

೧) ಗೊಂದಲ

೨) ಮನೆ

೩) ಜಾನಪದ

೪) ಕಟ್ಟಿಗೆ

೮) ಜಾನಪದವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ - ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ

೧) ಅನಕ್ಷರರ

೨) ನಗರ ಜನರ

೩) ವೈದ್ಯರ

೪) ಸಾಗರ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಜನಪದ
- ೨) ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳು
- ೩) ಜನಪದ
- ೪) ಯಕ್ಷ ಗಾನ
- ೫) ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳು
- ೬) ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
- ೨) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

ಗಾದೆ ಎಂದರೇನು? ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Marathi (Special Paper - XV)
Upyojit Marathi (Bhag - 2) (BA221639)

वार, दिनांक : मंगळवार, 0६-0५-२0२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) जाहिरातीच्या मथळ्यामध्ये कोणते शब्द असता कामा नये?
अ) दुर्बोध
ब) सुबोध
क) गद्य
ड) पद्य
- २) ग्रंथपरीक्षणाचे स्वरूप हे ——— भूमिकेवरही अवलंबून असते.
अ) परीक्षणकर्त्याच्या
ब) अभ्यासकाच्या
क) प्रकाशकाच्या
ड) वाचकाच्या
- ३) ग्रंथपरीक्षण प्रसिद्ध करण्याची प्रथा ——— मासिकाने सर्वप्रथम १९ व्या शतकात सुरू केली.
अ) सक्षम समीक्षा
ब) ललित
क) विविधज्ञानविस्तार
ड) मराठी साहित्यपत्रिका
- ४) आनंद पाटील यांनी खालीलपैकी कोणता ग्रंथ लिहिला?
अ) जाहिरातीचे जग
ब) व्यावहारिक मराठी
क) सृजनात्मक लेखन
ड) वक्तृत्व कला व शास्त्र
- ५) मथळा, मसुदा, मुद्रा आणि घोषवाक्य कशाचे घटक आहेत?
अ) कंपनीचे
ब) व्याख्यानाचे
क) जाहिरातीचे
ड) व्यापाराचे
- ६) स्लाइड्स व इतर वैशिष्ट्यांचा समावेश असलेल्या पॉवरपॉईंट प्रेझेंटेशनला काय म्हटले जाते?
अ) पीपीटी
ब) सीपीटी
क) एमएस वर्डस
ड) माउस

- ७) दिलेला मजकूर श्रोत्यांपर्यंत परिणामकारकपणे पोहोचेल अशा रितीने वाचणे वा सांगणे याला ---- म्हणतात.
- अ) निवेदन ब) जाहिरात
क) साहित्यनिर्मिती ड) श्रुत
- ८) चलचित्र प्रभावी जाहिरात प्रकट करणारे माध्यम कोणते?
- अ) आकाशवाणी ब) दूरदर्शन
क) वृत्तपत्र ड) नियतकालिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- १) पॉवरपॉईंट प्रेझेंटेशन किंवा पीपीटी म्हणजे काय?
- २) ग्रंथपरीक्षणामध्ये कोणती माहिती देणे आवश्यक ठरते?
- ३) जाहिरातीचा मुख्य उद्देश काय असतो?
- ४) आकाशवाणीसाठी जाहिरात करताना कोणत्या दोन गोष्टी लक्षात ठेवणे गरजेच्या आहेत?
- ५) कोणकोणत्या माध्यमातून जाहिरात केली जाते?
- ६) ग्रंथपरीक्षण म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) जाहिरात म्हणजे काय ते सांगून आकाशवाणी जाहिरातीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
ब) तुम्ही वाचलेल्या कोणत्याही एका ग्रंथाचे वृत्तपत्रासाठी ग्रंथपरीक्षण करा.

प्र.४ निवेदन म्हणजे काय ते सांगून उत्कृष्ट निवेदकाजवळ कोणती गुणवैशिष्ट्ये असणे आवश्यक आहेत ते सविस्तर लिहा.

୧୦

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
 Sanskrit (Special Paper – XV)
 नाटक अभिज्ञानशालुत्तलम् (१-४ अंक) (BA221681)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत।

०८

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) राजन् आश्रममृगोऽयं न हन्तव्यो न हन्तव्यः। हे उद्गार — यांचे आहेत.

अ) वैखानस	ब) कण्व
क) दुर्वास	ड) मातलि

२) अनुमालिनीतीरम् इत्यत्र अनु शब्दस्य अर्थः — वर्तते।

अ) नदी	ब) समीप
क) पश्चात्	ड) लघु

३) किमिव ही — मण्डनं नाकृतीनाम्

अ) कन्यकानां	ब) मधुराणां
क) लतानां	ड) शोभनानां

४) कृतं त्वया — तपोवनमिति पश्यामि

अ) वनम्	ब) आश्रमः
क) मृगया	ड) उपवनम्

५) शान्तमिदमाश्रमपदं स्फुरति च — कुतः फलमिस्स्याह?

अ) बाहुः	ब) चक्षुः
क) नासिका	ड) नेत्रं

६) सहकारतरु म्हणजे — होय.

अ) औदुम्बर	ब) केसर
क) न्यग्रोध	ड) आम्रवृक्ष

७) दूरीकृताः खलु — उद्यानलता वनलताभिः

अ) शास्त्रैः	ब) कोमलतया
क) सौंदर्येण	ड) गुणैः

८) दुष्यंत हा ---- वंशातील राजा आहे.

अ) पुरु

ब) रघू

क) मनु

ੳ) ਕੁਸ਼ਤਰਿਯ

प्र.२ टिप्पणीं लिखत । (केवलं 4)

੧੨

टीपा लिहा. (फक्त 4)

१) पताका

૨) અનસૂયા

३) वैखानस

४) मेनका

५) कालिदास

૬) અંક

प्र.३ 'निसर्गकन्या शकुन्तला' यावर निबंध लिहा.

୧୦

किंवा

राजा दुष्यन्ताचे चरित्रचित्रण करा.

प्र.४ अभिज्ञानाशाकुन्तलम् या नाटकातील प्रथम अंकाचे रसग्रहण करा.

୧୦

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper–XV)
Urdu Ki Adbi Tahrikein (BA221691)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) ترقی پسند تحریک نے محنت کش انسان کو ادب کا----- بنایا۔

- (A) ہیرو۔ (B) دیو۔
 (C) بھگوان۔ (D) ولن۔

(2) سرمایہ کس کی کتاب ہے؟

- (A) موتے تنگ۔ (B) گارساں دتاسی۔
 (C) شیکسپیر۔ (D) کارل مارکس۔

(3)----- میں ترقی پسند تحریک کا آغاز ہوا۔

- (A) 1930ء (B) 1931ء
 (C) 1936ء (D) 1937ء

(4)----- ترقی پسند تحریک کے سیکریٹری تھے۔

- (A) عبدالحق۔ (B) حسرت موہانی۔
 (C) سردار جعفری۔ (D) سجاد ظہیر۔

(5)----- کا زوال جدیدیت کی تحریک کے فروغ کا باعث ہوا۔

- (A) ترقی پسند تحریک۔ (B) علی گڑھ تحریک۔
 (C) رومانوی تحریک۔ (D) حلقہ ارباب ذوق۔

(6) جدیدیت نے----- پر بہت زور دیا۔

- (A) وحدانیت۔ (B) الہیات۔
 (C) انفرادیت۔ (D) ساختیات۔

(7) ادب میں ----- کا مسئلہ جدیدیت کے فروغ کے ساتھ ہی اُٹھ کھڑا ہوا۔

- (A) تشبیہ۔
(B) ابلاغ۔
(C) تلمیح۔
(D) مصنوعی ذہانت۔

(8) جدیدیت کی تحریک میں مغرب کے اثر سے فلشن میں ----- کا استعمال کیا۔

- (A) شعور کی رو۔
(B) پیکر تراشی۔
(C) ایہام۔
(D) تصوف۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

- (1) پریم چند کے ترقی پسند ادب پر روشنی ڈالیے۔
- (2) کرشن چندر کے ترقی پسند ادب کا جائزہ لیجیے۔
- (3) جوش کی ترقی پسند شاعری کا اجمالی جائزہ لیجیے۔
- (4) قرۃ العین حیدر پر مختصر نوٹ لکھیے۔
- (5) ناصر کاظمی کی جدید شاعری کا جائزہ لیجیے۔
- (6) شمس الرحمن فاروقی کا تعارف لکھیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

- (1) اردو میں جدیدیت کی تحریک کے آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیجیے۔
- (2) جدیدیت کی تحریک کے اغراض و مقاصد بیان کرتے ہوئے اس تحریک کے اردو ادب پر مرتب اثرات کی نشاندہی کیجیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

ترقی پسند تحریک کی علمی و ادبی خدمات کا جائزہ لیجیے۔

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी 03:00 ते 0५:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) बदामीच्या लेणी ——— राज्यात आहेत.
अ) महाराष्ट्र
क) मध्य प्रदेश
ब) छत्तीसगड
ड) कर्नाटक
- २) होयसळेश्वर मंदिर ——— येथे आहे.
अ) पट्टडकल
क) बदामी
ब) हलेबिडू
ड) हंपी
- ३) भव्य गोपुरे ही ——— मंदिरांची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये होती.
अ) मध्य भारतीय
क) उत्तर भारतीय
ब) दक्षिण भारतीय
ड) पूर्व भारतीय
- ४) खालील राजवंशाचा ——— खजुराहो मंदिरांशी संबंध आहे.
अ) चंदेल
क) तोमर
ब) इक्ष्वाकु
ड) परमार
- ५) भीमबेटका येथील प्रागैतिहासिक शैलचित्र ——— यांनी शोधले.
अ) डॉ. सांकालिया
क) डॉ. व्ही. एस. वाकणकर
ब) मोर्टिमर व्हीलर
ड) सी. एल. कार्लायल
- ६) षडदंत हत्तीची जातक कथा ——— येथे चित्रित केली आहे.
अ) सांची
क) अजंता
ब) भरहुत
ड) अमरावती
- ७) हीनयान काळातील सर्वात मोठे आणि सर्वात विकसित चैत्यगृह ——— येथे आहे.
अ) भाजे
क) बेडसे
ब) कार्ले
ड) कोंढाणे

- ८) गुप्त काळात शिल्पकलेचे प्रमुख केंद्र कोणते होते?
- अ) कोणार्क ब) म्हैसूर
क) मथुरा ड) मद्रास

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) कार्ले लेण्यांचे महत्त्व सांगा.
- २) प्रागैतिहासिक शैलगृहांवर एक टीप लिहा.
- ३) अमरावती कलेबद्दल माहिती द्या.
- ४) नागार्जुनकोंडा येथील पुरातत्वीय अवशेषांवर एक टीप लिहा.
- ५) द्रविड शैलीच्या वैशिष्ट्यांबद्दल लिहा.
- ६) गुप्त काळातील शिल्पकला स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) अजिंठा येथील चित्रांचे विषय आणि तंत्रांचे वर्णन करा.
किंवा
ब) वेरुळच्या लेण्यांच्या वास्तुकलेची मूलभूत वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

प्राचीन भारतातील मंदिर वास्तुकलेची उत्पत्ती आणि विकासाचे परीक्षण करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XV)
Art and Architecture in Ancient India (BA221604)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** Caves of Badami are located in the state _____.
a) Maharashtra b) Chattisgarh
c) Madhya Pradesh d) Karnataka
- 2)** Hoysaleswara temple is situated at _____.
a) Pattadakal b) Halebidu
c) Badami d) Hampi
- 3)** The magnificent Gopuras was the important characteristics of _____.
a) Central India b) South India
c) North India d) East India
- 4)** _____ of the following dynasty is associated with Khajuraho Temples.
a) Chandela b) Ikshavaku
c) Tomar d) Parmar
- 5)** Prehistoric rock art paintings at Bhimbetka are discovered by _____.
a) Dr. Sankaliya b) Mortimer Wheeler
c) Dr. V.S. Vakankar d) C.L. Carlayal
- 6)** The Jataka story of six-tusked elephant is depicted at _____.
a) Sanchi b) Bharhut
c) Ajanta d) Amaravati
- 7)** The largest & the most evolved Chaitya hall of the Hinayana phase are located at _____.
a) Bhaje b) Karle
c) Bedse d) Kondhane
- 8)** Which one was a prominent centre of sculptural art during the Gupta period?
a) Konark b) Mysore
c) Mathura d) Madras

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) State the importance of Karle caves.
 - b) Write a note on prehistoric Rock shelters.
 - c) Give information about Amaravati art.
 - d) Write a note on archaeological remains at Nagarjunkonda.
 - e) Write about features of Dravida style.
 - f) Explain the sculptural art of Gupta period.
- Q.3 Answer the following question in detail. (Any One)** **10**
- a) Describe the themes & techniques of paintings at Ajanta.
- OR**
- b) Narrate the basic features of rock cut architecture of Ellora caves.
- Q.4 Broad Answer question.** **10**
- Examine the origin & development of Temple Architecture in ancient India.

- ७) सौर आणि पवन ऊर्जा ही ——— ऊर्जा संसाधनांची उदाहरणे आहेत.
- अ) अनवीकरणीय ब) जीवाश्म
क) नवीकरणीय ड) क्षय पावणारी
- ८) शाश्वत विकास लक्ष्य (SDG) च्या उद्देश १३ नुसार, विकासासाठी सर्वात मोठा ——— धोका आहे.
- अ) हवामान बदल ब) प्रदूषण
क) ध्रुवीय बर्फ वितळणे ड) लोकसंख्या वाढ

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) परकीय भांडवलाचा अर्थ सांगा.
- २) संरक्षित व्यापार
- ३) विकसनशील देशांतील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा.
- ४) विकसनशील देशांतील चलनविषयक धोरणाची भूमिका सांगा.
- ५) आर्थिक विकास आणि पर्यावरणीय न्हास.
- ६) पर्यावरण संरक्षणासाठी उपाययोजना लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) विकसनशील देशांमधील राजकोषीय धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मुक्त व्यापार म्हणजे काय? सांगून त्याचे गुण-दोष स्पष्ट करा.

प्र.४ आर्थिक विकासात आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची भूमिका स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - XV)
Economics of Development - II (BA221609)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) One major problem associated with foreign capital in under developing countries _____.
 a) Increased exports b) Increased external debt
 c) Reduced imports d) Higher domestic savings

- 2) The foreign capital inflows in _____ form.
 a) Foreign direct investment
 b) External commercial borrowings
 c) Borrowing from international institutions
 d) All of the above

- 3) Trade between two or more than two countries is known as _____.
 a) Internal Business b) External Trade
 c) International Trade d) Unilateral Trade

- 4) A tax imposed on imported goods is called _____.
 a) Quota b) Subsidy
 c) Tariff d) Embargo

- 5) The primary purpose of the RBI monetary policy is to maintain _____.
 a) wealth b) exchange rate
 c) growth d) price stability

- 6) Controlling the money supply is a primary function of _____.
 a) Monetary policy b) Fiscal policy
 c) Trade policy d) Industrial policy

- 7) Solar and wind power are examples of _____ energy resources.
 a) Non-renewable b) Fossil
 c) Renewable d) Depletable

- 8) According to the Sustainable Development Goal 13, the biggest threat towards development is ____.
- a) Climate change
 - b) Pollution
 - c) Melting Polar Ice-Caps
 - d) Population Growth

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) Explain the Meaning of foreign capital.
- b) Protective trade.
- c) Explain the Role of MNCs in developing countries.
- d) Role of monetary policy in developing countries.
- e) Economic development and environmental degradation.
- f) Write the Measures for environment protection.

Q.3 Broad answers question. (Any One)

10

- a) Explain the Role of fiscal policy in developing countries.

OR

- b) What is free trade? Explain the free trade and its merits- demerits.

Q.4 Broad answers question.

10

Explain the Role of international trade in economic development.

Set

P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
History (Special Paper - XV)
History of Modern World (1870-2000 A.D.) (BA221629)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) इ. स. १९१९ मध्ये राष्ट्रीय समाजवादी पक्ष ——— याने स्थापन केले आहे.
 अ) मुसोलिनी
 ब) हिटलर
 क) नेपोलियन
 ड) बिस्मार्क
 - २) बेनिटो मुसोलिनी यांनी समाजवादी पक्षाचे मुखपत्र ——— या वृत्तपत्राचे संपादक म्हणून कार्य केले आहे.
 अ) अवंती
 ब) अवनति
 क) संघटन
 ड) यंग इटली
 - ३) ——— या हुकूमशहास 'अतातुर्क-राष्ट्रपिता' ही लोकमान्य पदवी प्राप्त झाली.
 अ) हिटलर
 ब) नेपोलियन
 क) मुस्ताफा केमाल पाशा
 ड) मुसोलिनी
 - ४) ——— या साली राष्ट्रसंघाची स्थापना झाली.
 अ) १९२०
 ब) १९७१
 क) १८९०
 ड) १९१५
 - ५) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय ——— या देशातील हेग या ठिकाणी आहे.
 अ) फ्रान्स
 ब) हॉलंड
 क) अमेरिका
 ड) भारत
 - ६) रशियाने पूर्वीय युरोपियन राष्ट्रांशी जो संरक्षक करार केला आहे त्यास ——— करार असे म्हणतात.
 अ) सेंटो
 ब) सीटो
 क) नाटो
 ड) वॉर्सा

- ७) संयुक्त राष्ट्रसंघाचे सचिवालय — या ठिकाणी आहे.
अ) हेग ब) लंडन
क) न्यूयॉर्क ड) पुणे
- ८) इ. स. — साली दुसऱ्या महायुद्धाला सुरुवात झाली होती.
अ) १९१९ ब) १९२९
क) १९३९ ड) १९४९

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) फॅसिस्ट तत्त्वज्ञान लिहा.
- २) मुस्ताफा केमाल पाशा यांच्या सामाजिक व शैक्षणिक सुधारणांचा आढावा घ्या.
- ३) शीतयुद्ध म्हणजे काय? ते थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ४) दुसऱ्या महायुद्धातील जपानवरील अणुबॉम्ब हल्ल्याची थोडक्यात माहिती लिहा.
- ५) जागतिक आरोग्य संघटना विषयी माहिती लिहा.
- ६) संयुक्त राष्ट्रसंघाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

- अ) हिटलरचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा.
किंवा
ब) शीत युद्धाची कारणे सविस्तर लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

- दुसऱ्या महायुद्धाचे परिणाम विशद करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper - XV)
History of Modern World (1870-2000 A.D.) (BA221629)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct Answer.

08

- 1) The National Socialist Party was founded in 1919 by _____.
a) Mussolini
b) Hitler
c) Napoleon
d) Bismarck
- 2) Benito Mussolini served as the editor of the newspaper _____ of the Socialist Party.
a) Avanti
b) Avantee
c) Sanghthan
d) Young Italy
- 3) _____ This dictator received the popular title of 'Ataturk - Father of the Nation'.
a) Hitler
b) Napoleon
c) Mustafa Kemal Pasha
d) Mussolini
- 4) The United Nations was established in this _____ Year.
a) 1920
b) 1971
c) 1890
d) 1915
- 5) The International Court of Justice is located in The Hague, the country of _____.
a) France
b) Holland
c) America
d) India
- 6) The protective pact that Russia has signed with the Eastern European countries is called the _____ Pact.
a) CENTO
b) SEATO
c) NATO
d) Warsaw
- 7) The Secretariat of the United Nations is located in _____.
a) The Hague
b) London
c) New York
d) Pune

- 8)** World War II was started in _____.
a) 1919 b) 1929
c) 1939 d) 1949

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- Write Fascist philosophy.
- Review the Social and Educational reforms of Mustafa Kemal Pasha.
- Explain briefly What is Cold war?
- Briefly describe the atomic bombing of Japan during World War II.
- Write information about the World Health Organization.
- Explain the objectives of the United Nations.

Q.3 Broad answers question. (Any One)

10

- a)** Explain the internal Policy of Hitler.

OR

- b) Write in detail the Causes of the Cold War.**

Q.4 Explain the Consequences of World War II.

10

- ७) खालीलपैकी कोणती जोडी अचूकपणे जुळलेली आहे, ते सांगा:
- अ) अमेरिका— सिनेट आणि हाऊस ऑफ कॉमन्स
 ब) इंग्लंड — हाऊस ऑफ लॉर्ड्स आणि नॅशनल कौन्सिल
 क) स्वित्झर्लंड — कौन्सिल ऑफ स्टेट आणि नॅशनल कौन्सिल
 ड) यापैकी नाही
- ८) खालीलपैकी विसंगत जोडी ओळखा?
- अ) अमेरिका — काँग्रेस
 ब) इंग्लंड — संसद
 क) स्वित्झर्लंड — काँग्रेस
 ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) न्यायालयीन स्वातंत्र्य.
- २) अमेरिकेतील न्यायालयीन पुनर्विलोकन
- ३) अमेरिकेतील प्रतिनिधीगृहाची रचना.
- ४) इंग्लंड मधील सामान्य गृहाची रचना.
- ५) इंग्लंड मधील पक्षपद्धती.
- ६) स्विस संघराज्य पद्धती.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) हाऊस ऑफ लॉर्ड्सची (उमरावगृह) अधिकार व कार्य सविस्तर लिहा.
 किंवा
 ब) एकात्म शासनपद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.४ अमेरिकन संघराज्यपद्धती व संघराज्याची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

१०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper–XV)
Comparative Government & Politics (BA221665)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative-**08**

- 1) Which of the following country's legislatures is known as the mother of legislatures?
 - a) USA
 - b) UK
 - c) Switzerland
 - d) None of the above
- 2) Which of the following upper houses has the most powers?
 - a) Senate-USA
 - b) England-House of Lords
 - c) Council of State-Switzerland
 - d) None of the above
- 3) Which of the following countries has a multi-party system?
 - a) USA
 - b) England
 - c) Switzerland
 - d) None of the above
- 4) Which one of the following is not a federal feature of the US constitution?
 - a) Division of powers
 - b) Supremacy of constitution
 - c) Single constitution for union and State
 - d) Independence of judiciary
- 5) Which of the following political parties is related to America?
 - a) Conservative Party
 - b) Labour Party
 - c) Democratic Party
 - d) None of the above
- 6) Which one of the following countries is the oldest federation?
 - a) USA
 - b) Switzerland
 - c) England
 - d) None of the above

- 7) Which among the following pairs is correctly matched?
- a) U.S. - Senate & House of Commons
 - b) U.K. - House of Lords & National Council
 - c) Switzerland- Council of States & National Council
 - d) None of the above
- 8) Which of the following incorrect pairs?
- a) USA – Congress
 - b) UK – Parliament
 - c) Switzerland – Congress
 - d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) Judicial Liberty
- b) Judicial Review in USA
- c) Structure of the House of Representatives in the USA.
- d) Structure of the House of Commons in the UK.
- e) Party system in the U.K.
- f) Swiss Federal System.

Q.3 Broad answers question. (Any One)

10

- a) Write the detailed powers and functions of the House of Lords.

OR

- b) Characteristics of Unitary Systems

Q.4 Write in detail about the American federal system and the features of federalism.

10

- ७) स्व दिशा शोध उपकरण ---- यांनी विकसीत केले.
अ) हॉलंड ब) पॅव्हलॉव्ह
क) टर्मन ड) मरे
- ८) व्यक्तिमत्त्वाच्या मापनासाठी ---- चाचण्या संदिग्ध किंवा उरचित उद्दीपकांचा वापर करतात.
अ) दृष्टीकोन ब) प्रक्षेपण
क) अभिक्षमता ड) बुद्धिमत्ता

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) वेश्लर चाचणीतील शाब्दीक उपचाचण्या कोणत्या?
- २) मितेसोटा बहुउद्देशीय व्यक्तिमत्व शोधीका.
- ३) चित्र अवबोधन चाचणी.
- ४) स्ट्रॉगची अभिरुची शोधीका.
- ५) 16 PF प्रश्नावली
- ६) रोटरची अपूर्ण वाक्य प्रश्नावली.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) स्टॅनफोर्ड – बिनेच्या पाचव्या आवृत्तीचे वर्णन करा.
किंवा
ब) अभिक्षमता चाचणी म्हणजे काय? वैद्यकीय कॉलेज प्रवेश चाचणी स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

प्रक्षेपण तंत्र म्हणजे काय? प्रक्षेपण तंत्र म्हणून व्यक्ति चित्र रेखाटन आणि शाईच्या डागांची कल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Paper–XIV)
Psychological Assessment (BA221675)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ hoped to use his test as an aid in Psychiatric diagnosis.

a) Binet	b) Cattell
c) Wechsler	d) Jung
- 2) There are _____ cards in Rorschach inkblot test.

a) 10	b) 15
c) 21	d) 25
- 3) There are two equivalent form of _____ Stanford- Binet scale.

a) 1905	b) 1937
c) 1916	d) 1960
- 4) Thematic apperception test developed by _____.

a) Murray	b) Strong
c) Wechsler	d) Binet
- 5) The first form of Wechsler scale was published in _____.

a) 1839	b) 1939
c) 1916	d) 1937
- 6) IQ = _____.

a) $\frac{CA}{MA} \times 100$	b) $\frac{MA}{CA}$
c) $\frac{MA}{CA} \times 100$	d) $\frac{CA}{MA}$
- 7) Self directed search instrument was developed by _____.

a) Holland	b) Pavlov
c) Terman	d) Murray
- 8) For the assessment of personality _____ tests used ambiguous or unstructured stimulus.

a) Attitude	b) projective
c) Aptitude	d) IQ

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Give the names of verbal subtest in Wechsler scale.
 - b) The MMPI-2
 - c) The Thematic apperception test.
 - d) Strong interest inventory.
 - e) Sixteen personality factor questionnaire (16 PF)
 - f) Rotter in complete sentence blink.
- Q.3 Broad question. (Any One) 10**
- a) Describe Stanford- Binet intelligence scale fifth edition.
- OR**
- b) What is aptitude test? Explain medical college admission test.
- Q.4 Broad question. 10**
- What is projective technique? Explain Draw-A-person and inkblot technique as projective technique.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper – XV)
Political Philosophy (BA221654)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.

०८

- १) राजकीय तत्त्वज्ञान ——— शी संबंधित आहे.
 अ) राजकीय नीतिशास्त्र ब) दहशत
 क) हुंडा ड) जाती
- २) 'राज्य आणि राष्ट्र यांचा आदर्शनिष्ठ अभ्यास' हा ——— चा अभ्यास विषय आहे.
 अ) भूगोल ब) तर्कशास्त्र
 क) राजकीय तत्त्वज्ञान ड) समाजशास्त्र
- ३) लोकशाहीत ——— अंतर्भूत असते.
 अ) स्वातंत्र्य ब) दहशत
 क) उपद्रव ड) यापैकी नाही
- ४) घटना म्हणजे राष्ट्राचा ——— कायदा होय.
 अ) सर्वोच्च ब) कमी दर्जाचा
 क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही
- ५) राज्याचे ——— घटक आहेत.
 अ) दोन ब) तीन
 क) चार ड) पाच
- ६) राज्य ही ——— संकल्पना आहे.
 अ) राजकीय ब) नैतिक
 क) तार्किक ड) यापैकी नाही

- ७) 'राज्य आणि राष्ट्र' यांचा वस्तुनिष्ठ अभ्यास हा ---- चा अभ्यास विषय आहे.
 अ) भूगोल ब) तर्कशास्त्र
 क) सौन्दर्यशास्त्र ड) राज्यशास्त्र
- ८) 'द पॅलिटीक्स' हा ग्रंथ ---- ने लिहिला.
 अ) अँरिस्टॉटल ब) रसेल
 क) ह्यूम ड) हेगेल

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) राज्यशास्त्राचा अभ्यास विषय काय आहे?
 - २) राजकीय तत्त्वज्ञानाची व्याख्या द्या.
 - ३) समतेची व्याख्या द्या.
 - ४) राजकीय विचारसरणीचे प्रकार कोणते?
 - ५) राज्य म्हणजे काय?
 - ६) 'मूलभूत कर्तव्ये' यावर थोडक्यात टीप लिहा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) भारतीय संविधानाच्या संदर्भात राजकीय आदर्श स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) समाजवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.४ लोकशाहीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper – XV)
Political Philosophy (BA221654)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket: 08

- 1) Political philosophy is related to _____.
 a) Political ethics b) Terror
 c) Dowry d) Caste
- 2) 'Normative study of state and nation' is the subject matter of _____.
 a) Geography b) Logic
 c) Political philosophy d) Sociology
- 3) Democracy consists _____.
 a) Liberty b) Terror
 c) Nuisance d) None of these
- 4) Constitution is the _____ law of the nation.
 a) Highest b) Lowest
 c) Useless d) None of these
- 5) State has _____ constituents.
 a) Two b) Three
 c) Four d) Five
- 6) State is _____ concept.
 a) Political b) Moral
 c) Logical d) None of these
- 7) 'Objective Study of State and Nation' is the subject matter of _____.
 a) Geography b) Logic
 c) Aesthetics d) Political science
- 8) 'The Politics' is written by _____.
 a) Aristotle b) Russell
 c) Hume d) Hegel

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) What is the subject matter of Political science?
 - b) Define Political philosophy.
 - c) Define equality.
 - d) What are the kinds of political ideology?
 - e) What is State?
 - f) Write short note on 'Fundamental duties'
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain Political ideals with reference to Indian Constitution.
- OR**
- b) Explain the characteristics of socialism.
- Q.4 Explain the characteristics of democracy.** **10**

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खाली दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) भारतातील पहिली कामगार संघटना ——— यांनी स्थापन केली.
अ) एस. एम. जोशी
ब) दत्ता सामंत
क) एन. एम. लोखंडे
ड) यापैकी नाही
- २) कारखाना कायदा ——— मध्ये पास झाला आहे.
अ) १८८१
ब) १८४७
क) १९५७
ड) १९२०
- ३) कामगारांच्या ताण-तणावाचे वर्गीकरण ——— यांनी केले आहे.
अ) पी. गिसबर्ट
ब) पार्सन्स
क) ई. व्ही. स्नायडर
ड) यापैकी नाही
- ४) जागतिकीकरणामुळे व्यवसायाची संधी ——— आहे.
अ) वाढ
ब) घट
क) कोणताही बदल नाही
ड) यापैकी नाही
- ५) जागतिकीकरणाची प्रक्रिया ——— मध्ये सुरु झाली.
अ) १९५०
ब) १९८०
क) १९९१
ड) १८९१
- ६) खालीलपैकी कोणते शहर IT उद्योगासाठी प्रसिद्ध आहे?
अ) नागपूर
ब) नाशिक
क) पुणे
ड) यापैकी नाही

७) कामगार आणि व्यवस्थापन यांच्यातील औद्योगिक विवादाचे प्रमुख कारण ——— आहे.

अ) आर्थिक कारण	ब) कामाची स्थिती
क) कामाच्या ठिकाणी संबंध	ड) यापैकी नाही

८) ऑल इंडिया ट्रेड युनियन काँग्रेसची स्थापना ——— मध्ये झाली.

अ) १९४०	ब) १९४८
क) १९४७	ड) १९२०

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) गुणवत्ता मंडळ संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) कामगार संघटनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ३) जागतिकीकरणाची संकल्पना काय आहे?
- ४) ऑटोमेशन (स्वयंचलिकरण) संकल्पना स्पष्ट करा?
- ५) कामगारांच्या आकांक्षा स्पष्ट करा.
- ६) नवीन औद्योगिक धोरण स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) औद्योगिक कामगार संकल्पना सांगून त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा

ब) कामगार संघटनेचा अर्थ सांगून कामगार संघटनेद्वारे व्यवस्थापनाविरुद्ध वापरले जाणारे डावपेच विशद करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

औद्योगिक कलह म्हणजे काय? सांगून औद्योगिक कलहावरील उपाययोजना सांगा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper – XV)
Industrial Sociology (BA221686)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below.

08

- 1)** First trade union in India is established by _____.
a) S. M. Joshi b) Datta Samant
c) N. M. Lokhande d) None of these
- 2)** Factory act is passed in _____.
a) 1881 b) 1847
c) 1957 d) 1920
- 3)** Who classified stress and strains of worker?
a) P. Gisbert b) Parsons
c) E. V. Schneider d) None of these
- 4)** Due to globalization opportunity of business is _____.
a) Increase b) Decrease
c) No change d) None of these
- 5)** Process of globalization in India started in _____.
a) 1950 b) 1980
c) 1991 d) 1891
- 6)** Which of the following is famous for IT industry?
a) Nagpur b) Nashik
c) Pune d) None of these
- 7)** Major cause of industrial dispute between worker and management is _____.
a) Economic cause b) Working condition
c) Relationship at workplace d) None of these
- 8)** All India Trade Union Congress is established in _____.
a) 1940 b) 1948
c) 1947 d) 1920

Q.2 Write short answer. (Any Four) 12

- a) Explain 'Computerization'.
- b) Explain nature of 'Trade Union'.
- c) What is concept of 'Globalization'?
- d) Explain 'Automation'.
- e) Explain aspiration of worker.
- f) Explain New Industrial Policy.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Define industrial worker & explain its characteristics.

OR

- b) Define trade union and explain tactics employed by trade union against management.

Q.4 Answer the following question in detail. 10

What is industrial dispute? Explain remedial measures on industrial dispute.

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
ENGLISH (Special Paper - XVI)
Structure and Function of Modern English (BA221615)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** The finite subordinate noun clause doesn't function as _____.
a) Subject b) Object
c) Complement d) Adverbial
- 2)** An adverbial clause of time is introduced by _____.
a) although b) when
c) unless d) because
- 3)** The sentence 'It was Sarah who baked the cake' is an example of a/an _____.
a) Cleft sentence b) Extraposition
c) Existential sentence d) Comparative clause
- 4)** The sentence 'There are students in the library' is a/an _____.
a) Existential sentence b) Cleft sentence
c) Pseudo-cleft sentence d) Non-finite clause
- 5)** In discourse analysis, the mode refers to _____.
a) The relationship between participants
b) The medium of communication (speech or writing)
c) The subject matter of the discourse
d) The formality of the language
- 6)** In discourse analysis, the tenor is determined by _____.
a) The social relationship between participants
b) The topic of the discourse
c) The medium of communication
d) The grammatical structure
- 7)** Synonymy in lexical semantics refers to _____.
a) Words with similar meanings
b) Words with opposite meanings
c) Words with multiple meanings
d) Words that sound the same

- 8) Antonymy in lexical semantics refers to _____.
 a) Words with opposite meanings
 b) A single word with multiple related meanings
 c) Words with the same pronunciation
 d) Words with similar meanings

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) Make cleft sentence with the underlined element in the following:
 i) Ronaldo was the real hero of the final match.
 ii) Messi won the highest reward.
 iii) The wicket keeper saved the match.
- b) Add tag questions to the following:
 i) The mobile phone has become an addiction.
 ii) Mary likes reading books.
 iii) They ran energetically for the final match.
- c) Begin the following sentences with 'There':
 i) The chocolates are kept in the box.
 ii) Viewers are making a crowd outside the theatre.
 iii) A duster is on the table.
- d) Match each word in Column A with its antonym in Column B:

Column A	Column B
Bright	Slow
Heavy	Dull
Fast	Light

- e) Match each word in Column A with its synonym in Column B:

Column A	Column B
Big	Swift
Brave	Large
Quick	Courageous

- f) Explain the term Polysemy with suitable examples.

Q.3 Answer the following question. (Any One)

10

- a) What is finite subordinate clauses in English? Discuss various types of it.
- b) What is Coordination? Discuss its types with examples.

Q.4 Analyze the following piece of discourse and comment on mode, tenor and domain with at least two characteristics of each one? **10**

A: "Hey, um, can I ask you something?"

B: "Yeah, sure, what's up?"

A: "Well, I was thinking about, you know, that movie we saw last week... and, uh, didn't you think the plot was kinda weird?"

B: "Hmm, yeah, I mean it was okay, I guess. What specifically did you think was weird about it?"

A: "Right, well, it's just that, you see, the main character's motivations seemed kinda unclear, and, um, I wasn't sure what was driving her actions."

B: "Yeah, I know what you mean. I think the director was trying to, you know, create this sense of ambiguity, but it didn't quite work for me."

A: "Exactly! And, uh, don't you think the ending was a bit, you know, abrupt?"

B: "Absolutely, I mean, I was expecting more of a resolution, but, yeah, it just kinda ended."

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
HINDI (Special Paper – XVI)
Bhasha Vidnyan (BA221625)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

समय: दोपहर ०३:०० से ०५:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

- १) सामान्यतः भाषाविज्ञान को भाषा का विज्ञान कहा जाता है। यह परिभाषा ——— विज्ञान की है।
 अ) भोलानाथ तिवारी ब) प्रो. रॉबिन्स
 क) देवेंद्रनाथ शर्मा ड) मंगलदेव शास्त्री
- २) भाषा विज्ञान और व्याकरण दोनों का संबंध ——— से संबंधित है।
 अ) भाषा ब) बोली
 क) समाज ड) शैली
- ३) स्वन का शाब्दिक अर्थ ——— है।
 अ) भाषा ब) शब्द
 क) पद ड) आवाज
- ४) शब्द को वाक्य में प्रयुक्त होने के योग्य बना लेनेपर उसे ——— कहा जाता है।
 अ) शैली ब) अर्थ
 क) पद ड) वाक्य
- ५) ——— के द्वारा संपूर्ण भावों की अभिव्यक्ति संभव है।
 अ) शब्द ब) वाक्य
 क) ध्वनि ड) समाज
- ६) ——— शब्द की आत्मा है और शब्द शरीर है।
 अ) अर्थ ब) वाक्य
 क) ध्वनि ड) पद

- ७) भाषा और समाज के घनिष्ठ संबंध का अध्ययन ——— में किया जाता है।
अ) शैली विज्ञान ब) समाज भाषा विज्ञान
क) वाक्य विज्ञान ड) अर्थ विज्ञान
- ८) मानव भाषा को मशीन में स्थापित करने के कार्य को ही ——— भाषा विज्ञान कहते हैं।
अ) शैली ब) शब्द
क) पद ड) संगणकिय

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। १२

- १) भाषा विज्ञान की व्याकरण से तुलना ।
- २) स्वन की चर्चा कीजिए ।
- ३) वाक्य की आवश्यकता को समझाइएँ ।
- ४) समाजभाषा विज्ञान की संकल्पना से क्या तात्पर्य है ।
- ५) शब्द और अर्थ के संबंध को स्पष्ट कीजिए ।
- ६) संगणकिय भाषाविज्ञान की अवधारणा को लिखिए ।

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। १०

- १) ध्वनियंत्र और उसकी कार्यप्रणाली को स्पष्ट कीजिए ।
- २) भाषा विज्ञान के अध्ययन के लाभों को विस्तार से लिखिए ।

प्र.४ अर्थ परिवर्तन के कारणों को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए। **१०**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – XVI)
Study of Performance Skills (BA221635)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೦೮

೧) 'ಕಾಂತಾರ' ಇದು - ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಧಾರಿತ ಚಿತ್ರ

೧) ಹಿಂದಿ

೨) ಮರಾಠಿ

೩) ಗುಜರಾತಿ

೪) ತುಳು

೨) 'ತುಘಲಕ್' ನಾಟಕದ ಲೇಖಕರು -

೧) ಕುವೆಂಪು

೨) ಕಾರಂತ

೩) ಮಕ್ಕಳ

೪) ಕಾರ್ನಾಡ

೩) ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ ಇದು ಒಂದು - ಕಂಪನಿ

೧) ಸಿನೇಮಾ

೨) ನಾಟಕ

೩) ಉದ್ದಿಮೆ

೪) ಚಿತ್ರಕಲೆ

೪) ದಾದಾಸಾಹೇಬ ಫಾಲ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕನ್ನಡ ನಟ -

೧) ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ

೨) ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ್

೩) ಯಶ

೪) ರವಿಚಂದ್ರನ್

೫) 'ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ' ಇದು ಒಂದು - ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ

೧) ಹಾಸ್ಯ

೨) ನಾಟಕ

೩) ಜನಪದ

೪) ಸಿನೇಮಾ

೬) ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ -

೧) ಯಕ್ಷಗಾನ

೨) ಬಯಲಾಟ

೩) ಸಣ್ಣಾಟ

೪) ದೊಡ್ಡಾಟ

೭) 'ಪುಟ್ಟಕ್ಕನ ಮಕ್ಕಳು' ಧಾರವಾಹಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ ನಟ -

೧) ಮಾಲಾಶ್ರೀ

೨) ಶೃತಿ

೩) ಉಮಾಶ್ರೀ

೪) ಲಕ್ಷ್ಮಿ

೮) ಕುಣಿತ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕ

೧) ಯಕ್ಷಗಾನ

೨) ದೊಡ್ಡಾಟ

೩) ಸಣ್ಣಾಟ

೪) ಬಯಲಾಟ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಕಿರುಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆ
- ೨) ಅಭಿನಯ
- ೩) ವರದಿ ಲೇಖನ
- ೪) ಸಣ್ಣಾಟ
- ೫) ರಸಗ್ರಹಣ
- ೬) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನಕಲಾವಿದ / ಕಲಾವಿದೆ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ನೀವು ನೋಡಿದ ನಾಟಕದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- ೨) ನೀವು ನೋಡಿದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಯಾವುವು? ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

ನೀವು ನೋಡಿದ ಸಿನೇಮಾದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

Set	P

- ७) 'रिंग' ही कथा खालीलपैकी कोणत्या साहित्य प्रकारातील आहे?
- अ) प्रेम कथा ब) निसर्गकथा
क) पौराणिक कथा ड) राजकीय कथा
- ८) 'व्हिसलरची आई' या कथेतील चित्रकाराचे नाव लिहा.
- अ) राजा रविवर्मा ब) जमीनी रॉय
क) लिओनार्डो ड) जेम्स मॅकलेन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

੧੨

- १) स्त्रीवादी साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) मी कोण? या कवितेचे रसग्रहण लिहा.
- ३) जुल्फी शेख यांच्या 'श्रांत सत्य' या कवितेचे वेगळेपण लिहा.
- ४) महानगरीय साहित्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ५) (कदाचित) इमंजिनरी या कथासंग्रहातील भाषाशैलीचे वेगळेपण लिहा.
- ६) जुल्फी शेख यांच्या 'मी कोण'? या कवितासंग्रहाच्या आधारे स्त्रीविषयक भावना लिहा.

प्र.३ पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

୧୦

- १) स्त्रीवादी साहित्य म्हणजे काय? स्त्रीवादी साहित्याची वाटचाल सविस्तर लिहा.
- २) महानगरीय साहित्य म्हणजे काय? महानगरीय साहित्याच्या वाटचालीचा आढावा सविस्तर लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

୧୦

- १) (कदाचित) इमॅजिनरी मधील कथांची आशयसूत्रे सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sanskrit (Special Paper – XVI)
Vyakaran Va BhashaKaushalya (BA221682)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

०८

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा करा.

- १) खालीलपैकी ——— हे अधिकार सुत्र नाही.
 अ) समर्थः पदविधिः ब) तत्पुरुष
 क) कडाराः कर्मधारये ड) प्राक्कडारात्समासः
- २) दूरादागतः इत्यत्र विभक्तेः ——— अस्ति ।
 अ) लोपः ब) योग्यता
 क) आलोपः ड) वीप्सा
- ३) शङ्कुलाखण्डः इत्यत्र ——— समासः अस्ति ।
 अ) पंचमी तत्पुरुषः ब) षष्ठी तत्पुरुषः
 क) तृतीया तत्पुरुषः ड) चतुर्थी तत्पुरुषः
- ४) उपसर्जनसज्ञकम् पदं ——— पदे तिष्ठति ।
 अ) पूर्व ब) उत्तर
 क) अन्य ड) उभय
- ५) वृकभीत इत्यत्र ——— समासः अस्ति ।
 अ) पंचमी तत्पुरुषः ब) षष्ठी तत्पुरुषः
 क) तृतीया तत्पुरुषः ड) चतुर्थी तत्पुरुषः
- ६) ——— उभयपदार्थप्रदानः समासः अस्ति ।
 अ) अव्ययीभावः ब) बहुव्रीहिः
 क) तत्पुरुष ड) द्वंद्वसमासः

- ७) अधिहरि इत्यत्र — समासः भवति ।
 अ) अव्ययीभावः ब) केवल
 क) बहुव्रीहिः ड) कर्मधारयः
- ८) — सह समासः नित्यः अस्ति ।
 अ) समीपेन ब) इवेन
 क) सप्तम्या ड) तृतीयया

प्र.२ टिप्पणीं लिखत (के. पि. ४)
टीपा लिहा (कोणतेही चार)

१२

- १) उपसर्जनम् ।
- २) अधिकारसूत्रम् ।
- ३) पदप्राधान्यम् ।
- ४) मध्यमपदलोपीसमासः ।
- ५) संस्कृतव्याकरणस्य मुख्याः आचार्याः ।
- ६) वृत्तिः

प्र.३ अधोनिर्दिष्टानि सूत्राणि स्पष्टीकुरुत (केऽपि. २)
खालील सूत्रे स्पष्ट करा. (कोणतेही दोन)

20

- १) सह सुपा ।
- २) अनेकम् अन्यपदार्थे ।
- ३) कर्मधारयः ।

प्र.४ अधोनिदिष्टेषु कमपि एकम् विषयम् अधिकृत निबन्धं लिखत ।
खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सं निबंध लिहा
भाषाशुद्धौ संस्कृतस्य उपयोगः ।

80

अथवा

संस्कृते विज्ञानं तंत्रज्ञानं च ।

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
URDU (Special Paper – XVI)
Urdu Novel (BA221692)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) 1978ء میں راجندر سنگھ بیدی کو ڈرامہ کے لیے کس ایوارڈ سے نوازا گیا؟

- (A) غالب۔
 (B) آغا حشر کاشمیری۔
 (C) ساہتیہ اکادمی۔
 (D) پدم بھوشن۔

2) راجندر سنگھ بیدی کی ادبی زندگی کا آغاز کب سے ہوا؟

- (A) 1932ء
 (B) 1933ء
 (C) 1947ء
 (D) 1944ء

3) ناول "ایک چادر میلی سی" پہلی بار مکتبہ جامعہ دہلی سے کس سن میں کتابی صورت میں سامنے منظر عام پر آیا؟

- (A) 1960ء
 (B) 1962ء
 (C) 1963ء
 (D) 1964ء

4) اردو میں ناول نگاری کا فن کس ادب کے زیر اثر وجود میں آیا؟

- (A) سنسکرت ادب۔
 (B) فارسی ادب۔
 (C) فرانسیسی ادب۔
 (D) انگریزی ادب۔

5) ناول "ایک چادر میلی سی" کی کامیابی پر راجندر سنگھ بیدی کو کس ایوارڈ سے نوازا گیا؟

- (A) پدم بھوشن۔
 (B) پدم شری۔
 (C) ساہتیہ اکادمی۔
 (D) غالب۔

6) ناول "ایک چادر میلی سی" میں پنجاب کے کس دیہات کے پسماندہ گھرانے کی کہانی پیش کی گئی ہے؟

(A) جالندھر۔ (B) ملتان۔

(C) کوٹہ۔ (D) کوٹلہ۔

7) راجندر سنگھ بیدی کے کہانیوں کا دوسرا مجموعہ کس نام سے شائع ہوا؟

(A) سوز وطن۔ (B) کوکھ جلی۔

(C) دانہ ودام۔ (D) گرہن۔

8) راجندر سنگھ بیدی نے ڈاک خانہ کی ملازمت سے کب استعفیٰ دیا؟

(A) 1934ء (B) 1935ء

(C) 1938ء (D) 1922ء

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

1) ناول کی تعریف بیان کیجیے۔

2) ناول کا اہم جزو "مکالمہ نگاری" پر مختصر نوٹ لکھیے؟

3) ناول کی اہم قسم "جاسوسی ناول" سے کیا مراد ہے؟

4) ناول کا اہم جزو "فلسفہ حیات" کسے کہتے ہیں؟

5) ناول "ایک چادر میلی سی" کی منظر نگاری پر تبصرہ کیجیے؟

6) ناول "ایک چادر میلی سی" کی کردار نگاری پر روشنی ڈالیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

1) راجندر سنگھ بیدی کی سوانح حیات مفصل قلمبند کیجیے؟

2) اردو ناول کا آغاز و ارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیے؟

10

سوال نمبر 4. ناول "ایک چادر میلی سی" کا تنقیدی جائزہ لیجیے؟

Set	P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XVI)
Principles and Methods in Archaeology (BA221605)

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- १) रॉयल एशियाटिक सोसायटीची स्थापना भारतामध्ये ——— साली झाली होती.
अ) १७५७ ब) १७८२
क) १७८४ ड) १८६१
- २) ——— यांना भारतीय पुरातत्वशास्त्राचे जनक मानले जाते.
अ) अलेक्झांडर कॅनिंगहॅम ब) जेम्स प्रिन्सेप
क) सरजॉन मार्शल ड) मार्टिंमर व्हीलर
- ३) पुरातत्वीय स्थळांचा शोध घेण्यासाठी ——— नकाशे उपयोगी पडतात.
अ) वननकाशे ब) राजकीय नकाशे
क) स्वभाविक नकाशे ड) सर्वेक्षण नकाशे
- ४) लेखनकला अवगत नसलेला काळखंड ——— या नावाने ओळखला जातो.
अ) प्रागैतिहासीक ब) इतिहासपूर्व
क) इतिहासकाळ ड) यापैकी नाही
- ५) प्राचीन अवशेषांच्या टेकड्यांना महाराष्ट्रात ——— ही नावे दिलेली आढळतात
अ) दडो ब) लाडमोड
क) पांढरी ड) टिळा
- ६) खापरे म्हणजे पुरातत्वशास्त्राची मूळाक्षरे आहेत असे ——— यांनी म्हटले आहे.
अ) विल्यम जोन्स ब) मार्टिंमर व्हीलर
क) जेम्स प्रिन्सेप ड) सर जॉन मार्शल
- ७) कार्बन डी-१४ या कालमापन पद्धतीचा शोध ——— या शास्त्रज्ञाने लावला.
अ) डॅनियल विल्सन ब) डॉ. लिबी
क) सर जॉन मार्शल ड) रॉबर्ट ब्रस

८) ——— यांनी तौलनिक कालमापन पद्धतीची ओळख करून दिली.

अ) मार्टिंजर व्हीलर	ब) सर जॉन मार्शल
क) सर फिलवडर्स पेट्री	ड) शिलेमन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) भारतीय पुरातत्वशास्त्रातील विल्यम जोन्सचे योगदान सांगा.
- २) एशियाटिक सोसायटी ऑफ बंगालची माहिती द्या.
- ३) हवाई छायाचित्रण पद्धतीची माहिती सांगा.
- ४) नाण्यांचे राजकीय व ऐतिहासिक महत्व विशद करा.
- ५) पुरातत्वीय अवशेषांची माहिती द्या.
- ६) कार्बन-डी १४ कालमापन पद्धतीची चर्चा करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

अ) प्रारंभीच्या काळातील भारतीय पुरातत्वशास्त्राच्या विकासाची चर्चा करा.

किंवा

ब) पुरातत्वशास्त्रात लागू केलेल्या तौलनिक कालमापन पद्धतीद्वल तपशिलवार लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

- १) प्राचीन भारतीय इतिहास आणि संस्कृतीच्या अभ्यासाचे साधन म्हणून आलेखाचे महत्व स्पष्ट करा.

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XVI)
Principles and Methods in Archaeology (BA221605)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) "Royal Asiatic society" was established in India at ____

a) 1757 b) 1782
c) 1784 d) 1861
- 2) _____ is considered to be father of Indian archaeology.

a) Alexander Cunningham b) Jems Pricep
c) Sir John marshal d) Mortimer wheeler
- 3) _____ maps are useful for searching archaeological sites.

a) Forest map b) Political maps
c) Physical maps d) Sarvey map
- 4) _____ name of the period in the writing skill was not in use.

a) Pre-historic b) Proto-historic
c) Historic d) None of these
- 5) The names _____ given to ancient hills are fund in Maharashtra.

a) Dado b) Ladmode
c) Pandhari d) Tila
- 6) _____ has said that _____ "Earthen pots are alphabets of archaeology"

a) Alexander Cunningham b) Jems Princep
c) Mortimer Wheller d) Sir John Marshal
- 7) The system of carbon-D-14 discovered by _____ scientist.

a) Daniyal Willisan b) Dr. Libi
c) Sir John Marshal d) Robert Bruses
- 8) _____ Introduced the relative dating method.

a) Mortimer Wheeler b) Sir John marshal
c) Sir Filnder Petri d) Shileman

Q.2 Write short answers. (any 4) 12

- a) State the contribution of William Jones to Indian Archaeology.
- b) Give the information of Asiatic Society of Bengal.
- c) State the information to aerial picturization.
- d) Describe the political and historical importance of coins.
- e) Give information about archaeological remains.
- f) Discuss the carbon-D-14 dating methods.

Q.3 Broad answer Question (any one) 10

- a) Discuss the development of Indian archaeology in the early period.

OR

- b) Write in detail about relative dating methods that are applied in archaeology.

Q.4 Write answers of broad questions. 10

Explain the importance of inscriptions for the study of ancient Indian history and culture.

- ७) ——— मध्ये कृषीमूल्य आयोगाची स्थापना करण्यात आली.
अ) १९६५ ब) १९७०
क) १९७५ ड) १९८०
- ८) ——— मध्ये जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना करण्यात आली.
अ) १९४७ ब) १९९५
क) १९८० ड) २०००

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) नियंत्रीत बाजार पेठेचे फायदे स्पष्ट लिहा.
- २) कृषी वित्तपुरवठ्याचे मार्ग स्पष्ट करा.
- ३) शेतमाल किंमत धोरणाची उद्दिष्ट्ये सांगा.
- ४) शेतमालांच्या विक्री व्यवस्थेतील दोष दूर करण्यासाठी उपाय सांगा.
- ५) नवीन आर्थिक धोरणाची उद्दिष्ट्ये सांगा.
- ६) किमान आधारभूत किंमत धोरणाची उद्दिष्ट्ये सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) नाबार्डची कृषी वित्तपुरवठ्यातील भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) नवीन आर्थिक धोरणाचा भारतीय कृषी क्षेत्रावरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ भारतातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येची कारणे सांगून शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या रोखण्यासाठी विविध उपाय सांगा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper – XVI)
Agricultural Economics - II (BA221610)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternates from the options.

08

- 1) NABARD Was Established in _____.
a) 1951 b) 1982
c) 1947 d) 1960
- 2) NAFED is working in the _____ Level.
a) State b) National
c) District d) None of these
- 3) The National food security act was passed in _____ year.
a) 1911 b) 2013
c) 1914 d) 1912
- 4) The Symbol used for Purity of Trademark of Agriculture goods is _____.
a) ISI b) HYVP
c) AGMARK d) None of these
- 5) _____ are non institutional source of agriculture Finance.
a) Commercial Bank b) Co-Operative Bank
c) Money lenders d) NABARD
- 6) The Agricultural Products Sales System is Known as _____.
a) Agricultural output b) Agricultural services
c) Agricultural Marketing d) None of these
- 7) Agriculture price commission established in _____.
a) 1965 b) 1970
c) 1975 d) 1980
- 8) World trade organization (WTO) established in _____.
a) 1947 b) 1995
c) 1980 d) 2000

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Explain the benefits Regulated Markes.
 - b) Explain the source of agricultural finance.
 - c) Write the objectives of agricultural Price policy.
 - d) Explain the measures on defects in agricultural Marketing.
 - e) Explain the objective of new economic policy.
 - f) Write the objectives of minimum support price policy.
- Q.3 Broad Question. (Any One)** **10**
- a) Explain the role of NABARD in Agricultural Finance.
- OR**
- b) Explain the impact of new economic policy on Indian agriculture sector.
- Q.4 State the cause of farmers suicides and It' s measures for controls on farmers suicides in India.** **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
HISTORY (Special Paper – XVI)
Historical Sources, Research and Places (BA221630)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) एशियाटिक सोसायटीची स्थापना — ने केली.
 अ) विल्यम जोन्स ब) लॉर्ड कर्झन
 क) जॉन मार्शल ड) जेम्स प्रिन्सेस
- २) राजा दिनकर केळकर संग्रहालय — शहरामध्ये आहे.
 अ) कोल्हापूर ब) मुंबई
 क) पुणे ड) सातारा
- ३) छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तु संग्रहालयाची स्थापना — मध्ये झाली.
 अ) १९०२ ब) १९२२
 क) १९४७ ड) १९६२
- ४) शिवकालीन किल्याचे मुख्य प्रकार — होते.
 अ) २ ब) ४
 क) ३ ड) ५
- ५) किल्यावर एकूण — महाल होते.
 अ) १८ ब) १२
 क) ११ ड) १६
- ६) भारतातील — या राज्याचा आर्थिक व प्रादेशिक समतोल कमी करण्यास पर्यटनाचा उपयोग झाला आहे.
 अ) काश्मिर ब) महाराष्ट्र
 क) उत्तरप्रदेश ड) केरळ

- ७) मार्को पोलो या प्रवाशाने आशियातील — देशाचे वर्णन आपल्या प्रवास वर्णनामध्ये केले आहे.
- अ) चीन ब) जपान
क) भारत ड) श्रीलंका
- ८) इतिहासकार वि. का. राजवाडे यांनी मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने — खंडामध्ये प्रकाशित केले.
- अ) १५ ब) २०
क) २२ ड) २५

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सागरी किल्यांचे महत्त्व सांगा.
- २) किल्यावरील जलसंचयाची माहिती सांगा.
- ३) वस्तुसंग्रहालयाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या सांगा.
- ४) डॉ. द्वारकानाथ कोटणीस स्मारकाची माहिती सांगा.
- ५) पर्यटनाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या सांगा.
- ६) भारत इतिहास संशोधन मंडळ पुणे विषयी माहिती सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) इतिहासकार वा. सी. बेंद्रे यांचे मराठा इतिहासातील योगदान सांगा.
किंवा
ब) पर्यटनाच्या दृष्टीने रायगडाची माहिती लिहा.

प्र.४ वस्तुसंग्रहालय म्हणजे काय? प्रकार सांगून थोडक्यात माहिती द्या.

१०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
HISTORY (Special Paper – XVI)
Historical Sources, Research and Places (BA221630)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct Answer.**08**

- 1) Asiatic Society established by _____.
 a) William Jones b) Lord Curzon
 c) John Marshal d) James Princep
- 2) Raja Dinkar Kelkar museum in _____ City.
 a) Kolhapur b) Mumbai
 c) Pune d) Satara
- 3) in the _____ Year Chatrapati Shivaji Maharaj museum establish.
 a) 1902 b) 1922
 c) 1947 d) 1962
- 4) _____ is the main types in Reign of Shivaji Maharaj.
 a) 2 b) 4
 c) 3 d) 5
- 5) _____ was total mahal on fort.
 a) 18 b) 12
 c) 11 d) 16
- 6) In India _____ State Decrease Regional and financial balance by Tourism Business.
 a) Kashmir b) Maharashtra
 c) Uttar Pradesh d) Keral
- 7) Marco Polo a World Tourist Describe a Importance of _____ Asian Country.
 a) China b) Japan
 c) India d) Shri Lanka
- 8) Great Historian V. K. Rajwade Publish in _____ Part of Sources of Maratha History.
 a) 15 b) 20
 c) 22 d) 25

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Write importance of Sea fort.
 - b) Write a brief information of Water Management on fort.
 - c) Write a Two Definition of Museum.
 - d) Write a brief information about Dr. Kotnis Smarak.
 - e) Write a Two Definition of Tourism.
 - f) Brief information of Bharat Itihas Sanshodhan Mandal Pune.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Write down Contribution of Historian V. S. Bendre on Maratha History.
- OR**
- b) Write a information of Raigad about Tourism.
- Q.4 What is Museum? Give a types and write Details on Museum.** **10**

Set	P

- ८) हेरॉल्ड लास्की यांनी ——— चा पुरस्कार केला.
 अ) नियंत्रित हुकूमशाही ब) भांडवलवाद
 क) लोकशाही समाजवाद ड) साम्यवाद

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) 'नागरी समाज' विषयी हेगेलचे विचार स्पष्ट करा.
 - २) लास्की यांची लोकशाही समाजवादाची संकल्पना सांगा.
 - ३) जे. एस. मिलची स्वातंत्र्याविषयी संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ४) अतिरिक्त मुल्य म्हणजे काय?
 - ५) कामगारांच्या क्रांतीबद्दल कार्ल मार्क्सचा दृष्टीकोन सांगा.
 - ६) हेरॉल्ड लास्कीची स्वातंत्र्याविषयीची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.३ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) कार्ल मार्क्स यांचा ऐतिहासिक भौतिकवाद स्पष्ट करा.
 - ब) हेरॉल्ड लास्की यांची समता आणि स्वातंत्र्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- जे. एस. मिल यांची प्रतिनिधिक शासनाची संकल्पना सविस्तर सांगा

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper–XVI)
Western Political Thought (BA221666)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

08

- 1) _____ wrote 'Grammar of Politics'
 - a) Karl Marx
 - b) Hegel
 - c) Rousseau
 - d) Laski
- 2) _____ is the ultimate aim of Karl Marx.
 - a) Capitalism
 - b) Socialism
 - c) Democracy
 - d) Communism
- 3) _____ is the author of 'Communist manifesto'.
 - a) Karl Marx
 - b) J. S. Mill
 - c) Hegel
 - d) Lenin
- 4) _____ is a Libertarian thinker.
 - a) Hegel
 - b) J. S. Mill
 - c) Karl Marx
 - d) Lenin
- 5) On Liberty book is written by _____.
 - a) J. S. Mill
 - b) Harold Laski
 - c) Karl Marx
 - d) Hegel
- 6) _____ proposed the pluralistic theory of sovereignty.
 - a) J. S. Mill
 - b) Harold Laski
 - c) Karl Marx
 - d) Hegel
- 7) The book 'Das Capital' is written by _____.
 - a) Harold Laski
 - b) J. S. Mill
 - c) Hegel
 - d) Karl Marx
- 8) Harold Laski propounded _____.
 - a) Limited Monarchy
 - b) Capitalism
 - c) Democratic Socialism
 - d) Communism

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Hegel's thoughts on civil society.
 - b) Laski's concept of Democratic Socialism.
 - c) Explain mill's concept of Liberty.
 - d) What is surplus value?
 - e) Karl Marx view on labour revolution.
 - f) Laski's idea of Liberty.
- Q.3 Broad Questions. (Any One) 10**
- a) Explain the historic materialism of Karl Marx.
 - b) Explain Harold Laski's concept of Liberty and Equality.
- Q.4 Broad Question. 10**
- Explain the detail J.S. Mill's concept of Representative Government.

८) निरीक्षण ——— असावे.

अ) संदिग्ध

ब) शास्त्रीय

क) असत्य

ड) व्याघात

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) शास्त्रीय पद्धती म्हणजे काय?

२) प्रयोगाचे फायदे स्पष्ट करा.

३) प्रयोग हा निरीक्षणाचा एक प्रकार आहे का? स्पष्ट करा.

४) विज्ञान म्हणजे काय?

५) शास्त्रीय निरीक्षणाची व्याख्या द्या.

६) व्यवहारी ज्ञान म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) निसर्ग समरूपतेची तत्वे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रयोगाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ शास्त्रीय पद्धतीच्या अवस्था स्पष्ट करा.

१०

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

- Page 3 of 4

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) What is scientific method?
 - b) Explain the advantages of experiment.
 - c) Is experiment kind of observation? Explain.
 - d) What is science?
 - e) Define scientific observation.
 - f) What is common sense?
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain the principles of uniformity of nature.
- OR**
- b) Explain the characteristics of Experiment.
- Q.4 Explain the stages of scientific method.** **10**

- ८) — हा संचाचा एक प्रकार आहे.
अ) संविधान	ब) रिक्त
क) निगामी	ड) विगामी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) विधेय तर्कशास्त्राचा अभ्यासविषय स्पष्ट करा.
- २) उद्देश-विधेय विधान म्हणजे काय?
- ३) संबंधावाची विधान म्हणजे काय?
- ४) उद्देश रहित विधान म्हणजे काय?
- ५) वर्गसदस्यरूपी विधान म्हणजे काय?
- ६) विधेय अचल म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) संख्यापकाचे E.I. आणि U.G. नियम स्पष्ट करा.
किंवा
ब) संख्यापक निषेधाचे नियम स्पष्ट करा.

प्र.४ व्हेन च्या आकृतीच्या साहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा.

१०

- अ) एकही पेन पुस्तक नाही
एकही पेन्सिल पुस्तक नाही

म्हणून, एकही पेन्सिल पेन नाही

- ब) सर्व विद्यार्थी मर्त्य असतात
जॉन विद्यार्थी आहे

म्हणून, जॉन मर्त्य आहे

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper – XVI - B)
Predicate Logic (BA221656-B)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket: 08

- 1) _____ is a symbolic expression of singular proposition.

a) Ma	b) mA
c) MA	d) ma
- 2) Predicate in the proposition is called _____.

a) Word	b) Term
c) Inference	d) Syllogism
- 3) Universal proposition is a kind of _____ proposition.

a) Simple	b) Conjunctive
c) Disjunctive	d) General
- 4) Universal negative proposition is also called _____ proposition.

a) A	b) E
c) I	d) O
- 5) ‘Ram is a friend of dinesh’ this is _____ proposition.

a) Subject less	b) Subject predicate
c) Class membership	d) Relational
- 6) ‘All’ and ‘Some’ are _____.

a) Qualities	b) Quantifiers
c) Propositions	d) None of these
- 7) $I \equiv$ _____.

a) A	b) $\sim A$
c) E	d) $\sim E$
- 8) _____ is a kind of set.

a) Syllogism	b) Null
c) Deductive	d) Inductive

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Explain the subject matter of predicate logic?
 - b) What is subject-predicate propositions?
 - c) What is relational proposition?
 - d) What is subject less propositions?
 - e) What is class membership proposition?
 - f) What is predicate constant?
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain E.I. and U.G. rules of quantifiers.
- OR**
- b) Explain the rules of quantifier negation.
- Q.4 Test the validity of the following syllogism by Venn's diagram.** **10**
- a) No pens are books
No pencils are books

Therefore, No pencils are pens
 - b) All students are mortal
John is a students

Therefore, John is mortal

Set	P

८) स्मार्ट सिटी सुधारते ——. .

- अ) जीवनाची गुणवत्ता
- ब) सामाजिक आर्थिक आणि सांस्कृतिक वाढ
- क) आरोग्य आणि सुरक्षितता
- ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) नागरी समाजशास्त्राची व्याख्या लिहा?
- २) नागरी कुटुंबाची वैशिष्ट्ये लिहा?
- ३) शहरातील ध्वनिप्रदूषणाचे परिणाम लिहा?
- ४) झोपडपट्टी निर्मितीची कारणे लिहा?
- ५) गलिच्छ वस्त्यामधून निर्माण होणारे सामाजिक प्रश्न लिहा?
- ६) नागरी विवाहपद्धतीतील बदल लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

अ) नागरी बेकारीची कारणे लिहा?

किंवा

ब) ग्रामीण नागरी सातत्य लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

नोकरी करणाऱ्या स्त्रीयांच्या समस्या स्पष्ट करा?

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper – XVI)
Urban Sociology (BA221687)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1)** Predominantly urban social relations are _____.
a) Primary b) Co-operative
c) Secondary d) None of above
- 2)** One of the important features of urban unemployment is _____.
a) Labour unrest b) Non availability
c) Lack of skilled labour d) None of the above
- 3)** Which is the effect of over - population?
a) Population and Poverty b) Low per capita income
c) Shortage of food d) All of the above
- 4)** Caste status is an example of _____ status?
a) Ascribed b) Achieves
c) General d) Social
- 5)** The Environment (protection) Act was enacted in the year?
a) 1984 b) 1986
c) 1989 d) 1990
- 6)** In urban community, People life looking _____.
a) Natural b) Artificial
c) Complex d) None of the above
- 7)** The loudness of noise is measured in.
a) Centimetres b) Decibel
c) Meters d) Kilometres
- 8)** A smart city improves _____.
a) Quality of Life
b) Social, Economic and Culture Growth
c) Health and safety
d) All the above

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write a definition of urban sociology?
 - b) Write a characteristic of urban Family?
 - c) Write a impact of noise pollution?
 - d) Write a causes of creating slums?
 - e) Write down the social issues that arise in the slums?
 - f) Write a change of urban marriage system?
- Q.3 Broad Questions. (Any One) 10**
- a) Write a causes of urban unemployment
 - b) Write Rural- Urban continuum
- Q.4 Broad Question. 10**
- Explain the problems of working women?

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper - XII)
Introduction to Literary Criticism (19101622)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

- 1) A primary function of poetry according to Wordsworth is to give _____ for his readers.

a) Knowledge	b) Pleasure
c) Idea	d) Truth
- 2) Wordsworth believes that a poet is, _____.

a) "a man speaking to poets"	b) "a man speaking to men"
c) "a man speaking to human"	d) "a man speaking to God"
- 3) The Preface to the Lyrical Ballads was published in _____.

a) 1798	b) 1799
c) 1800	d) 1801
- 4) The Principal object in the Lyrical Ballads was to choose incidents and situations from _____.

a) urban life	b) agrarian life
c) common life	d) genteel life
- 5) Eliot's essay 'The Function of Criticism' has _____.

a) two points	b) three parts
c) four parts	d) five parts
- 6) Who according to Eliot are the real corruptors of taste?

a) those that supply lies and fiction
b) those that supply opinions or fancy
c) those that supply truth or facts
d) those that supply criticism
- 7) No writer according to Eliot is _____.

a) Self-reliant	b) Self-supported
c) Self-sufficient	d) Selfish
- 8) Middleton Murry has criticized the critical work of _____.

a) Wordsworth	b) Eliot
c) Arnold	d) Levis

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

- a) What is 'Imagery'? and state at least two examples of it.
- b) Define 'theme'? Give two examples.
- c) What is the definition of 'climax'? State at least two examples of it.
- d) Define the literary term 'Anticlimax' with example.
- e) What is 'hyperbole'? Write any two examples.
- f) Explain the term rhyme with example.

Q.3 Broad question. (Any One) **10**

- a) Why does Wordsworth justify the selection humble life as subject matter for his poetry?

OR

- b) According T. S. Eliot what is the 'The Function of Criticism'?

Q.4 What is biographical approach to literature? **10**

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५

Hindi (Special Paper - XII)

Vishesh Lekhak: Kashinath Sinh (19101612)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

समय: दोपहर ०३:०० से ०५:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य ०८
फिर से लिखिए।

१) शकुंतिका उपन्यास का प्रकाशन सन ——— में हुआ है।

अ) २०१८

ब) २०१९

क) २०२०

ड) २०२१

२) शकुंतिका ——— का उपन्यास है।

अ) स्त्री विमर्श

ब) दलित विमर्श

क) आदिवासी विमर्श

ड) किन्नर विमर्श

३) दशरथ की पत्नी का नाम ——— है।

अ) सुलोचना

ब) अनीता

क) भगवती

ड) कलावती

४) पीहू ——— में पढ़ने जाती है।

अ) अमेरिका

ब) इंग्लैंड

क) ऑस्ट्रेलिया

ड) फ्रांस

५) बुलबुल के पति का नाम ——— है।

अ) गोविन्द

ब) सुनील

क) महेंद्र

ड) नरेंद्र

६) पीहू अपनी सामाजिक संस्था का नाम ——— फाउंडेशन रखती है।

अ) डी. बी.

ब) पी. बी.

क) एन. बी.

ड) एस. बी.

- ७) गार्गी पेशे से ——— हैं।
 अ) वकील
 क) अध्यापक
 ब) इंजीनियर
 ड) डॉक्टर
- ८) बलवंत की पत्नी का नाम ——— है।
 अ) रेवती
 क) सिया
 ब) गार्गी
 ड) गीता

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर तीन चार पंक्तियों में लिखिए। १२

- १) भगवानदास मोरवाल के प्रमुख उपन्यासों के नाम लिखिए।
- २) भगवानदास मोरवाल को प्राप्त प्रमुख पुरस्कारों के नाम लिखिए।
- ३) पीहू की दो चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।
- ४) 'शकुंतिका' उपन्यास की भाषा की दो विशेषताएँ लिखिए।
- ५) उग्रसेन का अहंकार कब टूटा ?
- ६) कुआ पूजन के प्रसंग का वर्णन कीजिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। १०
सिया की चारित्रिक विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए।

અથવા

‘शकुंतिका’ उपन्यास का उद्देश स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ 'शकुंतिका' उपन्यास की समीक्षा कीजिए। १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
KANNADA (Special Paper – XII)
Western Poetry Criticism (19101602)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ -
 ೧) ಮಾನಸಿಕ ದೂರ
 ೨) ಮಹೋನ್ನತಿ
 ೩) ಭವ್ಯತೆ
 ೪) ಅನುಕರಣ
- ೨) ಕವಿಗಳನ್ನು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವನು -
 ೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್
 ೨) ಸಾಕ್ರಟಿಸ್
 ೩) ಪ್ಲೇಟೋ
 ೪) ಡ್ರೈಡನ್
- ೩) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ -
 ೧) ಇಲಿಯಟ್
 ೨) ರೂಸೋ
 ೩) ಕೊಲ್ರಿಜ್
 ೪) ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ
- ೪) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅಕಾಡೆಮಿ -
 ೧) ಅನುಭವ ಮಂಟಪ
 ೨) ಒಡ್ಡೋಲಗ
 ೩) ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ
 ೪) ಲಿಸಿಯಮ್
- ೫) ತೌಲನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದವರು -
 ೧) ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ
 ೨) ಚಿದನಂದನ ಮೂರ್ತಿ
 ೩) ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ
 ೪) ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ
- ೬) ಇದು ಮೆಗಾರಾದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ -
 ೧) ರುದ್ರನಾಟಕ
 ೨) ಭಾವಗೀತೆ
 ೩) ವೈನೋದಿಕ
 ೪) ಮಹಾಕಾವ್ಯ
- ೭) ಛಂದೋಬದ್ಧ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕ ಅನುಕರಣೆಯೇ -
 ೧) ಕಾವ್ಯ
 ೨) ಕಥನಾಕಾವ್ಯ
 ೩) ಗೀತಕಾವ್ಯ
 ೪) ಮಹಾಕಾವ್ಯ
- ೮) ಈತ ಅಮಿಂಡಾಸ್ ದೊರೆಯ ಆಸ್ಥಾನ ವೈದ್ಯ -
 ೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್
 ೨) ಲಾಂಜಿನಸ್
 ೩) ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ
 ೪) ನಿಕುಮಾಕಸ್

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೨

- ೧) ವೈನೋದಿಕ
- ೨) ಸಾಕ್ರಟೀಸ್
- ೩) ಅಥೆನ್ಸ್
- ೪) ಪೊಯೆಟಿಕ್ಸ್
- ೫) ಇಲಿಯಟ್
- ೬) ಮಹಾಕಾವ್ಯ

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

- ೧) ಲಾಂಜಿನಸ್‌ನ ಕಾವ್ಯತತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- ೨) ಅನುಕರಣೆ ಕುರಿತು ಪ್ಲೇಟೋ ಹಾಗೂ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ರ ವಿಚಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

P

Page 1 of 2

७) एखादया कलाकृतीचे मूल्यमापन करताना कोणता घटक अधिक विचारात घेतला जातो?

अ) प्रकाशक	ब) प्रकाशनसंस्था
क) पृष्ठसंख्या	ड) आशयसूत्र

८) विचारप्रधानता ही मुख्यतः ज्ञानमार्गाशी असल्यामुळे ती कोणत्या मार्गाशी निगडीत मानली जाते?

अ) बुद्धिमार्गाशी	ब) कल्पनामार्गाशी
क) भावनामार्गाशी	ड) संवेदनामार्गाशी

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) विभावाचे कोणते दोन प्रकार आहेत?
- २) भरतमुनीने कोणते चार प्रमुख रस सांगितले आहेत?
- ३) कविता वाङ्मयप्रकारचे घटक स्पष्ट करा.
- ४) भरतमुनीचे रससूत्र कोणते ते लिहा.
- ५) साहित्यमूल्य म्हणजे काय?
- ६) ना. सी. फडके यांचा 'पुनःप्रत्यय' सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

- १) साहित्यमूल्ये म्हणजे काय ते सांगून भावनात्मकता, काल्पनिकता आणि विचारप्रधानता या साहित्यमूल्यांचा आढावा घ्या.
किंवा
- २) काव्यानंद म्हणजे काय ते सांगून काव्यानंदाच्या विविध उपपत्त्या (सिद्धांत) स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

नाटक म्हणजे काय ते सांगून नाटकाचे प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

Sanskrit (Special Paper - XII)

Vedvangmay - Brahman granth, Upanishad (19101632)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।

०८

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) सूर्यस्य पश्य — यो न तंद्रयते चरन् ।

अ) औनत्यम्

ब) बलम्

क) तेजः

ड) श्रेमाणम्

२) उत मत्स्य एवं मत्स्यं गिलति । इति — अस्ति ।

अ) मात्स्यन्यायः

ब) समाजन्यायः

क) नियमः

ड) वृत्तिः

३) शतपथ ब्राह्मणात् — अध्याय आहेत.

अ) १००

ब) २००

क) ३००

ड) २५०

४) नाभानेदिष्ट कथा — ब्राह्मणातील आहे.

अ) तैत्तिरीय

ब) शतपथ

क) ऐतरेय

ड) जैमिनये

५) — राक्षसांनी देवांच्या गायी पळविल्या होत्या.

अ) वृत्रासुर

ब) गौतम

क) रावण

ड) पणि

६) 'बिभृहि मा पारयिष्यामि त्वा' इति — इत्यनेन उक्तम् ।

अ) रत्नमयेन

ब) मनुना

क) मत्स्येन

ड) रोहितेन

- ७) 'चराति चरतो भगः' इति उपदेशः इन्द्रेण ——— कृतः ।
 अ) रोहिताय ब) हरिश्चन्द्राय
 क) नारदाय ड) मनवे
- ८) नाभानेदिष्ट हा ——— वंशाचा आद्य राजा होता.
 अ) मनु ब) पुरु
 क) रघु ड) वैशाल

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४)

१२

टीपा लिहा. (फक्त ४)

- १) च्यवन ऋषि
- २) स्वाध्यायाचे फल
- ३) सरमा
- ४) नाभानेदिष्ट
- ५) झषः
- ६) मनु

प्र.३ ससन्दर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत । (केवलं २)

20

सन्दर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (फक्त २)

- अ) तस्मादेवं विदुषा सत्यमेव वदितव्यम् ।
ब) उत मत्स्य एव मत्स्यं गिलति ।
क) चराति चरतो भगः ।

प्र.४ च्यवनकथा या पाठाचे रसग्रहण करा.

20

किंवा

शुनःशेपाख्यानामधील इंद्राने रोहिताला केलेल्या उपदेशाचे रसग्रहण करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April-2025

URDU (Special Paper-XII)

Allama Iqbal Ka Khususi Mutalea (19101617)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1) علامہ اقبال کے ابتدائی کلام پر----- کا اثر نظر آتا ہے۔

- (A) امیر خسرو۔
(B) مرزا داغ دہلوی۔
(C) ارشد گور گانوی۔
(D) میر تقی میر۔

(2) علامہ اقبال کے پی۔ ایچ۔ ڈی کے مقالے کا موضوع----- تھا۔

- (A) فلسفہ عجم۔
(B) فلسفہ خودی۔
(C) فلسفہ بے خودی۔
(D) فلسفہ غم۔

(3) علامہ اقبال کے مجموعہ کلام----- کے بغیر ان کی غزل گوئی کو اچھی طرح نہیں سمجھا جاسکتا ہے۔

- (A) اسرار بے خودی۔
(B) زبور عجم۔
(C) ارمغان حجاز۔
(D) بال جبریل۔

(4) علامہ اقبال کو----- کہا جاتا ہے۔

- (A) امام الہند۔
(B) فخر ملت۔
(C) شاعر مشرق۔
(D) شاعر مغرب۔

(5) علامہ اقبال کو----- نے پی۔ ایچ۔ ڈی کی سند سے نوازا تھا۔

- (A) عراق یونیورسٹی۔
(B) لاہور یونیورسٹی۔
(C) میونخ یونیورسٹی۔
(D) کیمبرج یونیورسٹی۔

6) علامہ اقبال کا اردو شعری مجموعہ کلام بال جبریل کاسن اشاعت ----- ہے۔

(A) ۱۹۴۷ء۔ (B) ۱۹۳۶ء۔

(C) ۱۹۲۴ء۔ (D) ۱۹۳۵ء۔

7) علامہ اقبال کا اردو شعری مجموعہ کلام "ارمغان حجاز" کاسن اشاعت ----- ہے۔

(A) ۱۹۴۷ء۔ (B) ۱۹۳۶ء۔

(C) ۱۹۳۸ء۔ (D) ۱۹۳۵ء۔

8) علامہ اقبال کہتے ہیں کہ شانِ استغناء ----- سے پیدا ہوئی ہے۔

(A) فقر۔ (B) ترک دنیا۔

(C) درویشی۔ (D) عبادت۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) "بال جبریل" پر مختصر نوٹ لکھیے؟

(2) نظم "طارق کی دعاء" کا مرکزی خیال لکھیے؟

(3) نظم "ایک نوجوان کے نام" کا مرکزی خیال لکھیے؟

(4) نظم "پیرو مرید" کا مرکزی خیال تحریر کیجیے؟

(5) نظم "ابلیس کی مجلس شوریٰ" کا مرکزی خیال لکھیے؟

(6) نظم "جاوید کے نام" کا مرکزی خیال بیان کیجیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) علامہ اقبال کے زندگی کے اہم واقعات و حالات پر مفصل نوٹ لکھیے؟

(2) اردو نظم نگاری کے آغاز و ارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیے؟

سوال نمبر 4. سیاق و سباق کے حوالے سے درج ذیل بندوں کی تشریح کیجیے؟

(۱) تو شاخ سے کیوں پھوٹا میں شاخ سے کیوں ٹوٹا

اک جذبہ پیدائی اک لذتِ تملتائی

غواصِ محبت کا اللہ نگہاں ہو

ہر قطرہ دریا میں دریا کی ہے گہرائی

اس موج کے ماتم میں روتی ہے بھنور کی آنکھ

دریا سے اٹھی لیکن ساحل سے نہ ٹکرائی

(۲) کیا تو نے صحرائِ نشینوں کو یکتا

خبر میں نظر میں اذانِ سحر میں

طلب جس کی صدیوں سے تھی زندگی کو

وہ سوز اس نے پایا انہیں کے جگر میں

کشا و در دل سمجھتے ہیں اس کو

ہلاکت نہیں موت ان کی نظر میں

دل مرد مومن میں پھر زندہ کر دے

وہ بجلی کہ تھی نعرہ لاتر میں

(۳) خورشید جہاں تاب کی صنو تیرے شر میں

آباد ہے اک تازہ جہاں تیرے ہنر میں

چچتے نہیں بخشے ہوئے فردوسِ نظر میں

جنت تری پنہاں ہے ترے خونِ جگر میں

اے پیکرِ گل کو ششِ پیہم کی جزا دیکھ

- ७) उत्तर कालीन चालुक्य घराण्याची राजधानी ——— येथे होती.
अ) कांची ब) कन्नोज
क) बसवकल्याण ड) मान्यखेट
- ८) खिद्रापूर येथील कोप्पेश्वर महादेवाचे मंदिर ——— राजाने बांधले.
अ) सिंघण ब) विजयादित्य
क) दुसरा भोज ड) रामचंद्र

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) गौतमीपुत्र सातकर्णी यांचे कार्य सांगा.
- २) प्रभावती गुप्ता यांच्या योगदानाबद्दल लिहा.
- ३) कल्याणीचे चालुक्य शासक विक्रमादित्य त्रिभुवनमल्ल यांच्याबद्दल माहिती द्या.
- ४) कोल्हापूरचे शिलाहार वंशाबद्दल माहिती लिहा.
- ५) वाकाटक शासक दुसरा प्रवरसेन यांचे कार्य सांगा.
- ६) सातवाहन शासक हाल यांचे कार्य सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

୧୦

- अ) शिलाहार शासकांच्या योगदानाबद्दल चर्चा करा.
किंवा
ब) कल्याणीच्या चालुक्य वंशाबद्दल माहिती लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

୧୦

सातवाहन काळ हा प्राचीन महाराष्ट्राच्या इतिहासातील एक महत्त्वाचा काळ मानला जातो. चर्चा करा.

[illegible]

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XII)
Political and Cultural History of Ancient Maharashtra (19101677)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) _____ Satavahana king had defeated the Saka ruler Nahpan and made his mark on his coins.

a) Hala	b) Shivshree
c) Vashishthiputra Pulumavi	d) Gautamiputra Satkarni
- 2) Chandragupta II had married his daughter Prabhavati to the Vakataka king _____.

a) Vindhyashakti	b) Rudrasen II
c) Pravarsen	d) Simuk
- 3) Ghatikasthana during the later Chalukyan period was _____.

a) Army center	b) Cultural center
c) Educational center	d) Religious center
- 4) The kings of the _____ dynasty called themselves 'Tagarpurvaradhishvar'.

a) Shilahar	b) Chalukya
c) Yadav	d) Later Chalukyas
- 5) _____ Vakataka ruler had composed the Prakrit poetry book "Setubandh".

a) Vindhyashakti	b) Rudrasen
c) Pravarsena II	d) Sarvasen
- 6) _____ was the capital of the Satavahana Empire.

a) Pataliputra	b) Purushpur
c) Prathisthana	d) Manyakhet
- 7) The capital of the Later Chalukyan dynasty was at _____.

a) Kanchi	b) Kannauj
c) Basavakalyan	d) Manyakhet

- 8) Temple of Koppeshwar Mahadev at Khidrapura built by _____ King.
- a) Singhan
 - b) Vijayaditya
 - c) Bhoj Second
 - d) Ramachandra

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Describe the work of Gautamiputra Satakarni.
- b) Write about the contribution of Prabhavati Gupta.
- c) Give information about Vikramaditya Tribhuvanmalla, the Chalukyan ruler of Kalyani.
- d) Write the information about Shilahar dynasty of Kolhapur.
- e) The work of Vakataka ruler Pravarsena II.
- f) Describe the work of Satavahana ruler Hala.

Q.3 Broad Answer Question. 10

- a) Discuss the contribution of Shilahara rulers.

OR

- b) Write the information about Chalukyan dynasty of Kalyani.

Q.4 Broad Answer Question. 10

The Satavahana period is considered to be an important period in the history of ancient Maharashtra. Discuss.

- ८) — हा विमा योग्य धोका नाही.
अ) तांत्रिक धोका	ब) स्पर्धात्मक धोका
क) व्यापार चक्रीय धोका	ड) वरील सर्व

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) द्विपक्षीय मक्तेदारी ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) मुल्यभेदाचे प्रकार सांगा.
- ३) कल्याणकारी अर्थशास्त्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) खंडाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ५) विक्री खर्च ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) व्याजाचा अर्थ सांगा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

20

- अ) वेतन भिन्नता म्हणजे काय? वेतन भिन्नतेची कारणे स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) आर्थिक कल्याण म्हणजे काय? आर्थिक कल्याणाचे मापन करताना येणाऱ्या अडचणी स्पष्ट करा.

प्र.४ मक्तेदारी बाजार म्हणजे काय? मक्तेदारी बाजाराची वैशिष्ट्ये आणि किंमत निश्चिती स्पष्ट करा.

୧୦

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - XII)
Micro Economics -II (19101667)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Draw diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) Homogeneous product is a feature of _____ market.
 a) Perfect competition b) Oligopoly
 c) Monopolistic Competition d) All the above

- 2) According to J.M. Keynes, demand for money for _____.
 a) Transaction motive b) Precautionary motive
 c) Speculative motive d) All the above

- 3) According to Prof. Pigou, _____ is the indicator of economic welfare.
 a) National employment b) National income
 c) National population d) National poverty

- 4) Product differentiation done in _____ market.
 a) Perfect competition b) Monopoly
 c) Monopolistic competition d) All the above

- 5) Welfare is a _____ concept.
 a) Subjective b) Objective
 c) Constant d) None of these

- 6) One buyer is a feature of _____ market.
 a) Perfect competition b) Monopoly
 c) Monopsony d) Monopolistic competition

- 7) Demand for labour is a _____ demand.
 a) Direct b) Derived
 c) Constant d) Zero

- 8) _____ is a non-insurable risk.
 a) Technical risk b) Competitive risk
 c) Trade cycle risk d) All the above

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Explain the concept of Bi-lateral monopoly.
- b) State the types of price discrimination.
- c) Explain the concept of welfare Economics.
- d) Explain the concept of rent.
- e) Explain the concept of selling cost.
- f) State the meaning of interest.

Q.3 Answer any One of the following. 10

- a) What is wage differentials? Explain the causes of wage differentials.

OR

- b) What is economic welfare? Explain the problems in measuring economic welfare.

Q.4 What is Monopoly Market? Explain the features and price determination of Monopoly Market. 10

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५

Geography (Paper - X)

Evaluation of Geographical Thought (19101703)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

04

१) जिओग्राफीया या ग्रंथाचे लेखक ---- हे आहेत.

અ) થેલ્સ

ब) स्ट्रुबो

क) टॉलेमी

ड) रिटर

२) भूगोल ही संज्ञा सर्वप्रथम ---- यांनी वापरली.

अ) ब्लाश

ब) स्ट्रुबो

क) इरॅटोस्थेनिस

ड) रिटर

३) कौसमौस हा संस्मरणीय ग्रंथ — यांनी लिहीला.

अ) रिटर

ब) हंबोल्ट

क) रेंटडोल

ड) सेंपल

४) अर्डकंडे हे नाव ---- यांनी वापरले.

अ) रिटर

ब) रेंटझोल

क) हंबोल्ट

ड) सेंपल

५) — यांनी संभववाद संप्रदायाचा पाया घातला.

अ) स्टैम्प

ब) ब्लाश

क) हंबोल्ट

ਡ) ਰੱਟਝੋਲ

६) अँथोपोजिओग्राफी हे पुस्तक ---- यांनी लिहिले.

अ) रॉटझेल

ब) हंबोल्ट

क) रिटर

ड) सेंपल

- १) प्राचीन भारतातील भूगोलाच्या विकासाची संकल्पना.
- २) अर्डकुंडे
- ३) मॅकीन्डर यांचा हृदयस्थळ सिध्दांत.
- ४) सांख्यिकी क्रांतीची कारणे.
- ५) कार्ल रिटर यांच्या भूगोलातील संकल्पना

अ) प्राकृतिक भूगोल व मानवी भूगोल द्वैतवादाचे वर्णन करा.
किंवा
ब) विडाल-डी.ला.ब्लाश यांच्या भूगोलातील कार्याचा आढावा लिहा.

Page 2 of 4

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Geography (Paper - X)
Evaluation of Geographical Thought (19101703)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
- 4) Use of maps stencils is allowed.

Q.1 Selects the proper alternative and fills in the blank.

08

- 1) _____ was the author of the book called geographia.

a) Thels	b) Strabo
c) Ptolemy	d) Ritter
- 2) The term Geography was first used by _____.

a) Blach	b) Strabo
c) Eratosthenes	d) Ritter
- 3) The monumenutal work cosmos is written by _____.

a) Ritter	b) Humboldt
c) Ratzel	d) Semple
- 4) Ardkunde a name is used by _____.

a) Ritter	b) Ratzel
c) Humbodlt	d) Semple
- 5) _____ laid the foundation of the school of Possibilisam.

a) Stamp	b) Blach
c) Humboldt	d) Ratzel
- 6) A Book Anthropogeography was written by _____.

a) Ratzel	b) Humboldt
c) Ritter	d) Semple
- 7) _____ is a native place of Miss. Semple.

a) England	b) Germany
c) America	d) French
- 8) Distributional maps are classified in to quantitative and _____.

a) Qualitative	b) Inductive
c) Deductive	d) Analytical

- Q.2 Write short answers. (any Four) 12**
- a) Development of Geographical concepts in Ancient India.
 - b) Eardkune
 - c) Hartland theory of Mackinder.
 - d) Causes of quantitative revolution.
 - e) Concept of Karl Ritter to Geography
- Q.3 Attempt any one of the following questions. 10**
- a) Describe dichotomies physical vs human geography in geography.
- OR**
- b) Write the contribution of Vidal -de- la Blache to geography.
- Q.4 Explain the concept and contribution of Humboldt to geography. 10**

Seat No.	

Set **P**

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
History (Special Paper - XII)
History of Ancient India:(Pre-History to 650 A.D.) (19101657)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

०८

- १) मौर्य काळातील दिवाणी न्यायालयास ——— म्हणतात.
 अ) कंटकशोधन ब) रज्जूक
 क) महामात्र ड) धर्मस्थीय
- २) ——— हा चीनी प्रवाशी गुप्त काळात भारतात आला होता.
 अ) फाहियान ब) हू त्संग—एन
 क) इत्सिंग ड) यापैकी नाही
- ३) कलिंगचे युद्धाचे वर्णन अशोकाच्या ——— क्रमांकाच्या शिलालेखात मिळते.
 अ) ११ ब) १२
 क) १३ ड) १४
- ४) बिंबीसारने कोसलचा राजा प्रसेनजीतची बहिण ——— बरोबर विवाह केला.
 अ) राजश्री ब) कोसलदेवी
 क) प्रभावती ड) रेवती
- ५) नंद घराण्यातील शेवटचा राजा ——— होता.
 अ) शिशूनाग ब) धनानंद
 क) महापदमानंद ड) अजातशत्रू
- ६) वाकाटक सत्तेची स्थापना ——— यांनी केली
 अ) पहिला प्रवतसेन ब) पहिला रुद्रसेन
 क) पहिला विंध्यशक्ती ड) यापैकी नाही
- ७) सम्राट हर्षवर्धनास ——— पदवी होती.
 अ) विक्रमादित्य ब) शकारी
 क) गणारी ड) सकालोत्तर पथनाथ

- ८) — या गुप्त राजाने नवरत्न दरबार भरवला होता.
अ) श्रीगुप्त	ब) दुसरा चंद्रगुप्त
क) समुद्रगुप्त	ड) कुमारगुप्त

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) सम्राट अशोकाच्या धर्मा (धम्म)चे वर्णन करा.
- २) कलिंग युद्धाचे वर्णन करा.
- ३) पहिल्या प्रवरसेनचे कार्य स्पष्ट करा.
- ४) बिंबीसारचे कार्य लिहा.
- ५) बौद्ध धर्माची चार आर्यसत्ये सांगा.
- ६) मगध साम्राज्याच्या उदयाची कारणे लिहा.

प्र.३ अ) सम्राट हर्षवर्धनाच्या कामगिरीचे वर्णन करा. १०
किंवा

ब) गौतमीपुत्र सातकर्णीचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.४ समुद्रगुप्ताची कामगिरी स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper - XII)
History of Ancient India:(Pre-History to 650 A.D.) (19101657)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing Correct option. 08

- 1) The Civil court of the Maurya period is called _____.
 a) Kantakashodhan b) Rajjuk
 c) Mahamatra d) Dharmasthiya

- 2) _____ Chinese traveler came to India during the Gupta period.
 a) Fahiyen b) Hu-n-Tsang
 c) Itsing d) None of these

- 3) The description of the battle of Kalinga is found in the inscription numbered _____ of Ashoka
 a) 11 b) 12
 c) 13 d) 14

- 4) Bimbisara married Kosal's king Prasenjit's sister _____.
 a) Rajshree b) Kosaldevi
 c) Prabhavati d) Revati

- 5) The last king of the Nanda dynasty was _____.
 a) Shishunag b) Dhanananda
 c) Mahapadmananda d) Ajatashatru

- 6) Wakataka power was established by _____.
 a) First Pravatsen b) First Rudrasen
 c) First Vindhyashakti d) None of these

- 7) Emperor Harshavardhan was known as _____ Post.
 a) Vikramaditya b) Hunter
 c) Ganari d) Sakalottar Pathnath

- 8) _____ Gupta king had filled the Navratna court.
 a) Srigupta b) Chandragupta II
 c) Samudragupta d) Kumaragupta

- Q.2 Write short answers of the following. (Any Four) 12**
- a) Describe the Dharma (Dhamma) of Emperor Ashoka.
 - b) Describe the Kalinga war.
 - c) Explain the Work of the first Pravarsen.
 - d) Write work of Bimbisar.
 - e) Tell the four Aryan truths of Buddhism.
 - f) Write the reasons for the rise of the Magadha Empire.
- Q.3 a) Describe the Work of Emperor Harshavardhana. 10**
- OR**
- b) Explain the contribution of Gautamiputra Satkarni.**
- Q.4 Explain the Work of Samudragupta. 10**

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Political Science (Special Paper - XII)
Government and Politics of Maharashtra (19101672)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) महाराष्ट्राच्या विधानसभेची एकूण सभासद संख्या किती आहे?
 अ) ५५२ ब) ७८
 क) २८८ ड) २५२
- २) राज्यपाल यांची नियुक्ती कोणाकडून केली जाते?
 अ) मुख्यमंत्री ब) पंतप्रधान
 क) सभापती ड) राष्ट्रपती
- ३) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीश पदावर नेमणूक झालेल्या व्यक्तीस पदग्रहण करण्याची शपथ कोण देतात?
 अ) राष्ट्रपती ब) सर न्यायाधीश
 क) राज्यपाल ड) मुख्यमंत्री
- ४) जिल्हा परिषदेच्या स्थायी समितीचे अध्यक्ष कोण असतात?
 अ) जि.प.अध्यक्ष ब) जि.प.उपाध्यक्ष
 क) जिल्हाधिकारी ड) यापैकी नाही
- ५) महानगरपालिकेच्या सर्वसाधारण सभेचे अध्यक्षपदी कोण भूषवतात?
 अ) कॅबिनेट मंत्री ब) नगर अभियंता
 क) महापौर ड) पोलीस अधिक्षक
- ६) ग्रामपंचायतीचे सचिव म्हणून ——— काम पाहतात.
 अ) सरपंच ब) उपसरपंच
 क) ग्रामसेवक ड) तलाठी

- ७) विधानसभेचे सभासद होण्यासाठी किती वयाची अट आहे?
- अ) १८ वर्षे ब) २१ वर्षे
- क) ३० वर्षे ड) २५ वर्षे
- ८) महाराष्ट्र विधान परिषदेची एकूण सभासद संख्या किती आहे?
- अ) ५५२ ब) ७८
- क) २८८ ड) २५२

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) विधानसभेची रचना लिहा.
- २) राज्यपाल यांचे दोन अधिकार लिहा.
- ३) ग्रामपंचायतीची रचना लिहा.
- ४) उच्च न्यायालयातील न्यायधीशाची पात्रता लिहा.
- ५) ७४वी घटनादुरुस्ती थोडक्यात लिहा.
- ६) महानगरपालिकेची दोन कामे सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) विधानपरिषदेची रचना सांगून अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) नगरपालिकेची रचना लिहून अधिकार व कामे लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

जिल्हा परिषदेची रचना, अधिकार व कार्य लिहा.

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Political Science (Special Paper - XII)
Government and Politics of Maharashtra (19101672)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks.

08

- 1) What is the total number of members of the Legislative Assembly of Maharashtra?

a) 552	b) 78
c) 288	d) 252
- 2) By whom is the Governor appointed?

a) Chief Minister	b) Prime Minister
c) Speaker	d) President
- 3) Who administers the oath of office to a person appointed as a Judge of the High Court?

a) President	b) Chief Justice
c) Governor	d) Chief Minister
- 4) Who is the Chairman of the Standing Committee of Zilla Parishad?

a) Z.P. President	b) Z.P. Vice President
c) District Collector	d) None of these
- 5) Who presides over the General Assembly of the Municipal Corporation?

a) Cabinet Minister	b) City Engineer
c) Mayor	d) Superintendent of Police
- 6) _____ as Secretary of Gram Panchayat they see the work.

a) Sarpanch	b) Deputy Sarpanch
c) Gram Sevak	d) Talathi
- 7) What is the age limit to be a member of the Legislative Assembly?

a) 18 years	b) 21 years
c) 30 years	d) 25 years
- 8) What is the total number of members of Maharashtra Legislative Council?

a) 552	b) 78
c) 288	d) 252

- Q.2 Answer the following questions. (Any Four)** **12**
- a) Write the composition of the Assembly.
 - b) Write the Governor's two powers.
 - c) Write the structure of the Grampanchayat.
 - d) Write the qualifications of a High Court judge.
 - e) Write the 74th Amendment briefly.
 - f) Describe the two functions of the Municipal Corporation.
- Q.3 Broad question. (Any One)** **10**
- a) Explain the powers and functions of the Legislative Council.
- OR**
- b) Write down the structure of a Municipality and write the powers and functions.
- Q.4 Broad question.** **10**
- Write down the structure, authority and function of the Zilha Parishad.

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Psychology (Paper - XI)
Cognitive Psychology (19101710)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) आधुनिक बोधनिक मानसशास्त्राची जन्मतारीख ——— ही मानली जाते.
अ) ११ सप्टेंबर १८७८ ब) ११ सप्टेंबर १९५६
क) ११ सप्टेंबर १८६० ड) यापैकी नाही
- २) अर्थहीन अक्षर समूहांची पहिल्यांदा निर्मिती ——— यांनी केली.
अ) वुंट ब) पॅव्हलॉव्ह
क) एबिंगहॉस ड) अँटकिन्सन
- ३) ——— दृष्टीकोनानुसार बोधन हे नेहमीच सांस्कृतिक आणि वातावरणीय संदर्भानुसार आकारास येत असते.
अ) माहिती संस्करण ब) पर्यावरणवादीय
क) संबंधदर्शक ड) उक्रांतीवादी
- ४) ——— युक्तिवादामध्ये आपण सामान्याकडून विशिष्टाकडे जातो.
अ) साम्यानुमानात्मक ब) निगमनात्मक
क) विगमनात्मक ड) दैनंदिन
- ५) STM मधील सांकेतीकरण ——— प्रकारचे असते.
अ) दृश्यात्मक ब) ध्वन्यात्मक
क) अर्थपूर्ण ड) वाक्य
- ६) थॉमस लॅडयूअर यांच्या मतानुसार LTM मध्ये आपण ——— स्वतंत्र घटकांची नोंद ठेवू शकतो.
अ) १०^{१३} ब) १०^{१०}
क) १०^{२५} ड) १०^{०५}

- ७) मुखांग विश्लेषण हे ——— प्रक्रियेमध्ये समाविष्ट आहे.
 अ) आदीरूप अनुरूपन ब) उर्ध्व-अधो
 क) अधो-उर्ध्व ड) यापैकी नाही.
- ८) ——— यांना वर्तनवादाचा जनक मानले जाते.
 अ) वुंट ब) फ्राईड
 क) वॅटसन ड) पॅव्लोव

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) नमुना अनुरूपन म्हणजे काय?
- २) बोधनिक मानसशास्त्राचा पर्यावरणवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- ३) विगमनात्मक युक्तीवाद म्हणजे काय?
- ४) STM ची मूळ क्षमता किती आहे?
- ५) रचनावाद म्हणजे काय?
- ६) दैनंदिन युक्तीवाद म्हणजे काय?

प्र.३ पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

- अ) दीर्घकालीन स्मृती कशाला म्हणतात? दीर्घकालीन स्मृतीची मूळक्षमता, सांकेतीकरण, तसेच माहितीच्या प्रत्यानयनाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
किंवा
- ब) संवेदनाच्या उर्ध्व-अधो प्रक्रिया म्हणून सांवेदनिक अध्ययन तसेच शब्द श्रेष्ठत्व परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

१०

बोधनिक मानसशास्त्र म्हणजे काय? बोधनिक मानसशास्त्राच्या माहिती संस्करण दृष्टीकोनाचे वर्णन करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Paper - XI)
Cognitive Psychology (19101710)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks.

08

- 1) _____ assume as the birthdate of modern cognitive psychology.
 - a) 11st sept 1879
 - b) 11st sept 1956
 - c) 11st sept 1860
 - d) None
- 2) Nonsense syllabus firstly prepaid by _____.
 - a) Wundt
 - b) Pavlov
 - c) Ebbinghaus
 - d) Atkinson
- 3) According to _____ approach cognition occurs always with cultural and environmental reference.
 - a) information processing
 - b) ecological
 - c) connectionist
 - d) evolutionary
- 4) In _____ reasoning we go from general to specific.
 - a) analogical
 - b) deductive
 - c) inductive
 - d) everyday
- 5) The Coding of STM is in _____ form.
 - a) visual
 - b) acoustic
 - c) semantic
 - d) sentence
- 6) According to Thomas Landure we can store _____ independent factor in LTM.
 - a) 10^{13}
 - b) 10^{10}
 - c) 10^{25}
 - d) 10^{05}
- 7) Feature analysis included in _____ processing.
 - a) Prototype matching
 - b) Top-down
 - c) Bottom-up
 - d) None
- 8) _____ is known as Father of behaviorism.
 - a) Wundt
 - b) Freud
 - c) Watson
 - d) Pavlov

Q.2 Answer the following. (Any Four) 12

- a) What is template matching?
- b) Describe ecological approach of cognitive psychology.
- c) What is inductive reasoning?
- d) What is the capacity of STM?
- e) What is structuralism?
- f) What is everyday reasoning?

Q.3 Answer any One of the following. 10

- a) What is LTM? Take a brief account of capacity, coding and retrieval of information from LTM.

OR

- b) Explain perceptual learning and word superiority effect as top-down process of perception.

Q.4 Answer the following question. 10

What is Cognitive Psychology? Describe information processing approach of Cognitive Psychology.

- ८) 'गणिताशिवाय दुसरा देव नाही' हे ---- चे विधान आहे.
अ) हयूम	ब) कान्त
क) मिल्ल	ड) श्रसेल

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) प्रचीती म्हणजे काय?
- २) 'अनुभवपूर्व विधाने' स्पष्ट करा.
- ३) प्रचीतीचे तत्त्व स्पष्ट करा.
- ४) एयर ची विचारसरणी स्पष्ट करा.
- ५) चित्र उपपत्ती म्हणजे काय?
- ६) सार्त्र नुसार सत्तेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.३ रसेल चा तार्किक परमाणुवाद स्पष्ट करा.

१०

किंवा

सारत्रचे स्वातंत्र्य विषयक विचार स्पष्ट करा.

प्र.४ रसेल नुसार ज्ञानाचे प्रकार स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper - XII)
Contemporary Western Philosophy (19101687)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket: 08

- 1) To analysis of language in logical view is a function of _____.
 a) Natural science b) Social science
 c) Normative science d) Philosophy

- 2) _____ known for his logical positivism.
 a) Husserl b) Mill
 c) Bentham d) Ayer

- 3) 'The Problem of Knowledge' is written by _____.
 a) Ayer b) Kant
 c) Hume d) Sidzwick

- 4) Russell presented the theory of _____.
 a) Atomism b) Error
 c) Category d) Egoism

- 5) According to _____, sentence is a picture.
 a) Plato b) Aristotle
 c) Wittgenstein d) Hume

- 6) According to Wittgenstein, the aim of philosophy is _____.
 a) Analysis of language b) Analysis of God
 c) Analysis of soul d) None of these

- 7) According to Russell, method of philosophy should be _____.
 a) Doubtful b) Analytic
 c) Physical d) Contradict

- 8) 'Apart from mathematics there is no another God' is _____'s statement.
 a) Hume b) Kant
 c) Mill d) Russell

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) What is verification?
 - b) Explain 'A priori proposition'.
 - c) Explain the 'Principle of verification'.
 - d) Explain the ideology of Ayer.
 - e) What is picture theory?
 - f) Explain the types of being, by Sartre.
- Q.3 Broad Question. (Any One)** **10**
- a) Explain Russell's concept of logical atomism.
- OR**
- b) Explain Sartre's thought regarding freedom.
- Q.4 Broad Question.** **10**
- Explain the types of knowledge by Russell.

Set

P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल २०२५
Sociology (Special Paper - XII)
Sociological Thinkers (19101662)

वार, दिनांक : बुधवार, ३०-०४-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) कॅल्क्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) "माणसाच्या क्रिया साधारणपणे अतार्किक असतात" असे कोणाचे प्रतिपादन आहे?
अ) पॅरीटो
ब) वेबर
क) सिमेल
ड) स्पेन्सर
- २) "संस्कृतीकरणाची" संकल्पना कोणी मांडली?
अ) एम. एन. श्रीनिवास
ब) ए. आर. देसाई
क) इरावती कर्वे
ड) जी. एस. घुर्ये
- ३) "प्रोटेस्टंट नीतीमूल्ये ही भांडवलशाहीचा आत्मा" हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) मॅक्स वेबर
ब) हर्बर्ट स्पेन्सर
क) एमिल डुरखाईम
ड) ऑगस्ट कॉम्ट
- ४) "गव्हर्निंग इलिट" या संज्ञेसाठी कोण प्रसिद्ध आहे?
अ) मार्क्स
ब) हेगेल
क) पॅरीटो
ड) सिमेल
- ५) जगभरातील 'कामगारांचा देवदूत' म्हणून कोणाकडे पाहिले जाते?
अ) कार्ल मार्क्स
ब) जी. एस. घुर्ये
क) विल्फ्रेडो पॅरीटो
ड) मॅक्स वेबर
- ६) कायदेशीर अधिकाराची चर्चा कोणी केली?
अ) वेबर
ब) मार्क्स
क) रोनाल्ड
ड) पॅरीटो

- ७) भारतीय समाजशास्त्राचे जनक कोण आहेत?
- अ) ए. आर. देसाई ब) एस. सी. दुबे
क) जी. एस. घुर्ये ड) कॉम्ट
- ८) मार्क्सच्या मते, दोन विरोधी वर्गांमधील हितसंबंधांच्या संघर्षाला खालीलपैकी कोणते घटक कारणीभूत ठरते?
- अ) वर्ग तणाव ब) वर्ग संघर्ष
क) स्पर्धा ड) युद्ध

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) "द्वंद्वात्मक भौतिकवाद" म्हणजे काय?
- २) वेबरच्या "आदर्श प्रकार" संकल्पनेचे थोडक्यात स्पष्टीकरण करा.
- ३) एम. एन. श्रीनिवास यांच्या "संस्कृतीकरण" संकल्पनेचे वर्णन करा.
- ४) मार्क्सच्या "परकेपणा सिद्धांत" ची व्याख्या करा.
- ५) वेबरच्या "प्राधिकरणाचे प्रकार" याचा अर्थ काय?
- ६) पॅरेटोच्या अभिजात वर्गाच्या फेरफार सिद्धांताचे स्पष्टीकरण करा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

- अ) मार्क्सच्या सिद्धांतात वर्ग संघर्षाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) पॅरेटोच्या "तार्किक आणि गैर तार्किक क्रिया" म्हणजे काय?

प्र.४ भारतीय समाजशास्त्रात इरावती कर्वे आणि जी. एस. घुर्ये यांच्या योगदानाचे मूल्यांकन करा.

20

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - XII)
Sociological Thinkers (19101662)

Day & Date: Wednesday, 30-April-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 Select the most correct alternative.

08

- 1) Who believed that man's actions are non-logical in general?
a) Pareto
b) Weber
c) Simmel
d) Spencer
- 2) Who Produced the Concept of 'Sanskritization'?
a) M.N. Srinivas
b) A.R. Desai
c) Iravati Karve
d) G.S. Ghurey
- 3) 'The Protestant Ethic and the spirit of capitalism' was written by _____.
a) Max Weber
b) Herbert Spencer
c) Emile Durkheim
d) August Comte
- 4) Who is the famous for the term "Governing Elite"?
a) Marx
b) Hegel
c) Pareto
d) Simmel
- 5) Who is viewed as "Angel of the Workers" around the world?
a) Karl Marx
b) G. S. Ghurye
c) Vilfredo Pareto
d) Max Weber
- 6) Who discussed about "Legal Authority"?
a) Weber
b) Marx
c) Ronald
d) Pareto
- 7) Who is the Father of Indian Sociology?
a) A.R. Desai
b) S.C. Dube
c) G.S. Ghurye
d) Comte
- 8) According to Marx, the conflict of interests between two antagonistic classes leads to _____.
a) Class tension
b) Class struggle
c) Competition
d) War

- Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12**
- a) What is the concept of "Dialectical Materialism"?
 - b) Briefly explain Weber's concept of "Ideal Type".
 - c) Explain M.N. Srinivas's concept of "Sanskritization".
 - d) Define "Theory of Alienation" by Marx.
 - e) What is the meaning of Weber's "Types of Authority"?
 - f) Explain Pareto's theory of the circulation of elites.
- Q.3 Attempt any one of the following questions. 10**
- a) Discuss the importance of class struggle in Marx's theory.
- OR**
- b) Explain Pareto's "Logical and Non-logical Actions".
- Q.4 Evaluate the contributions of Iravati Karve and G.S. Ghurye to Indian sociology. 10**

Max. Marks: 40

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- Page 1 of 2

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Write in brief the salient features of Victorian Poetry.
- 2) Write a short note the contribution of Victorian Woman poets.
- 3) What is the significance of the title 'Meeting at Night'?
- 4) Write a central idea of the poem 'Come into the Garden' Maud'.
- 5) What is the meaning of 'Christmas Carol'?
- 6) How does Mathew Arnold pay tribute to William Shakespeare in the poem 'Shakespeare'.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- 1) Explain 'Look Back in Anger' as a kitchen-sink drama.

OR

- 2) Write the character sketch of 'Jimmy Porter'.

Q.4 Discuss 'The Professor' as an autobiographical novel. 10

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Hindi (Special Paper – XIII)
Alochana (19101613)

वार, तारीख : रविवार, १८-०५-२०२५
समय: दोपहर ०३:०० से ०५:००

कमाल गुण : ४०

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 0८

- १) ——— यह ऐंद्रिय अनुभूति का प्रतिबिंब हैं।
अ) मिथक
क) बिंब
ब) फतांसी
ड) प्रतीक
- २) ——— साहित्य जीवनवादी साहित्य हैं।
अ) आदिवासी
क) प्रगतिवादी
ब) मार्क्सवादी
ड) प्रयोगवादी
- ३) शांत रस का स्थायी भाव ——— हैं।
अ) भक्ति
क) निर्वेद
ब) रति
ड) विस्मय
- ४) तुलनात्मक आलोचना में समालोचक को अत्यंत ——— बुद्धि से कार्य करना आवश्यक होता है।
अ) संवेदनशील
क) प्रतिभा संपन्न
ब) तटस्थ
ड) अध्ययनशील
- ५) हिंदी आलोचना के आधारस्तंभ ——— को माना जाता हैं।
अ) गुलाबराय
क) आ.रामचंद्र शुक्ल
ब) श्यामसुंदरदास
ड) डॉ. रामकुमार वर्मा
- ६) भरत मुनि ने रसों की संख्या ——— बताई हैं।
अ) आठ
क) दस
ब) नौ
ड) ग्यारह
- ७) फतांसी को ——— ने स्वप्न-चित्रमूलक साहित्य की संज्ञा दी हैं।
अ) नामवरसिंह
क) आ.रा.शुक्ल
ब) डॉ. नगेंद्र
ड) रामविलास शर्मा

- ८) 'विभावानुभाव व्यभिचारी संयोगा द्रस रस निष्पत्ति' यह सूत्र ----का हैं।
अ) भट्ट लोल्लट ब) विश्वनाथ
क) भरतमुनि ड) भोजराज

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के दो या तीन पंक्तियों में उत्तर लिखिए। १२

- १) 'नारी विमर्श' क्या है?
- २) 'रस' कितने और कौन-से हैं?
- ३) 'किन्नर' विमर्श को कितने वर्गों में और कौन-से वर्गों में विभक्त किया है?
- ४) 'किसान' विमर्श किसे कहते हैं?
- ५) ऐतिहासिक आलोचना का कार्य लिखिए।
- ६) 'आदिवासी विमर्श' क्या है?

प्र.३ निम्नलिखित दीर्घोत्तरी प्रश्नों में से किसी एक का उत्तर विस्तार से लिखिए। १०

'आलोचना' की परिभाषा देकर आलोचक के गुणों का विवेचन कीजिए।

અથવા

‘स्त्री विमर्श’ की परिभाषा देकर उसके स्वरूप को स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ 'रस' के अंगों का सामान्य परिचय दीजिए। १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – XIII)
Study of Kannada Prosody (19101603)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ತ್ರಿಪದಿ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ ಕವಯಿತ್ರಿ -
 ೧) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ೨) ಕಂತಿ
 ೩) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ೪) ಹೊನ್ನಮ್ಮ
- ೨) ರಗಳೆಯ ಕವಿ
 ೧) ಹರಿಹರ ೨) ಮಾಸ್ತಿ
 ೩) ಕಾರಂತ ೪) ರಾಘವಾಂಕ
- ೩) ಛಂದೋಂಬುಧಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದವರು -
 ೧) ಧನೇ ನಾಗವರ್ಮ ೨) ಶಿವೇ ನಾಗವರ್ಮ
 ೩) ಜಯಕೀರ್ತಿ ೪) ಜಯಬಂಧು
- ೪) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಮಾಡಿದವನು
 ೧) ಕುವೆಂಪು ೨) ನಾಗವರ್ಮ
 ೩) ಶ್ರೀವಿಜಯ ೪) ಛಂದೋನುಶಾಸನ
- ೫) ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ವೇದದ ಮೊದಲನೇ ಅಂಗ ಎಂದು ಕರೆದವರು -
 ೧) ಪಿಂಗಲ ೨) ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧ
 ೩) ಭಟ್ಟಕಳಂಕ ೪) ಹಾಲಾಹಲ
- ೬) ಷಟ್ಪದಿಯ ಮೊದಲ ಕಾವ್ಯ -
 ೧) ವೀರೇಶಚರಿತೆ ೨) ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ
 ೩) ಚಂದ್ರರಾಜನ ಮದನತಿಲಕ ೪) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತೆ
- ೭) 'ಯತಿಯೆಂಬುದುಸಿರ್ವದಾಣಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದವನು -
 ೧) ಶ್ರೀವಿಜಯ ೨) ಪಂಪ
 ೩) ಧನೇ ನಾಗವರ್ಮ ೪) ಶಿವೇ ನಾಗವರ್ಮ
- ೮) ಇದು ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರ
 ೧) ತರ್ಕ ೨) ವ್ಯಾಕರಣ
 ೩) ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ೪) ಛಂದಸ್ಸು

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೨

- ೧) ೧ನೇ ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲ ದೇಶ, ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ
- ೨) ಭೋಗ ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣ
- ೩) ಸ್ತಗ್ಧರೆ
- ೪) ಮಾತ್ರ
- ೫) ಪಾದ
- ೬) ಮಾತ್ರಾಗಣ

ಪ್ರ.೩ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

- ೧) ಗಣಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ
- ೨) ಖ್ಯಾತ ಕರ್ನಾಟಕ ವೃತ್ತಗಳ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧೦

ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣ ಬರೆದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Marathi (Special Paper – XIII)
Bhasha Vidnayan Va Vyakaran (Uttaradha) (19101608)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाला महत्त्व देऊन 'एककालिक भाषाविज्ञान' असे नाव कोणी दिले?

अ) मॅक्सम्युलर	ब) चॉम्स्की
क) ग्रीअर्सन	ड) सोस्युर
- २) व्याकरण म्हणजे 'मतामतांचा गलबला' ही समजूत भाषा विज्ञानाच्या कोणत्या शाखेने अमान्य केली?

अ) ऐतिहासिक	ब) वर्णनात्मक
क) मनोवैज्ञानिक	ड) तौलनिक
- ३) भाषेतील सर्वात मोठी रचना कोणती?

अ) वाक्य	ब) स्वर
क) व्यंजन	ड) स्वन
- ४) खंडित आणि खंडाधिष्ठित हे कशाचे प्रकार आहेत?

अ) स्वनिम	ब) स्वन
क) वाक्य	ड) स्वनांतर
- ५) भाषेत वापरल्या जाणाऱ्या घटकांना काय म्हणतात?

अ) स्वन	ब) स्वनिम
क) स्वनांतर	ड) वाक्य
- ६) 'शून्य रूपिकान्तर' ही संकल्पना कोणी मांडली?

अ) जेस्पर्सन	ब) पाणिनी
क) चॉम्स्की	ड) हॉकेट

- ७) 'खानदेशी बोली' म्हणून कोणती बोली प्रसिद्ध आहे?
 अ) वन्हाडी ब) हळबी
 क) पुणेरी ड) अहिराणी
- ८) बोलीभाषा प्रमाणभाषेच्या तुलनेत कशी असते?
 अ) स्थिर ब) परिवर्तनशील
 क) अलंकारिक ड) विरुद्धार्थी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) स्वनिमांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- २) प्रमाणभाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ३) भाषा आणि बोली संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) प्रयोग म्हणजे काय?
- ५) अहिराणी बोली भाषेचे स्वरूप सांगा.
- ६) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- १) बोली भाषेच्या निर्मितीची कारणे सविस्तर लिहा.
 किंवा
- २) स्वन-स्वनिम-स्वनांतर परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

मराठी भाषेवर अन्य भाषांचा प्रभाव कसा पडला ते सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set	P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sanskrit (Special Paper – XIII)
Darshan (19101633)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत।

०८

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) सांख्यमतानुसारं सतः ——— न भवति।

अ) चेतन	ब) नित्यं
क) असत्	ड) अजडं

२) आप्तवचनं ——— प्रमाणं वर्तते।

अ) अर्थापत्ति	ब) शब्द
क) उपमान	ड) अनुमान

३) सांख्यानुसारं चेतनतत्त्वानि ——— सन्ति।

अ) १	ब) ३०
क) ५२	ड) २५

४) 'प्रकृतिहून पुरुष वेगळा आहे' हा प्रत्यय म्हणजेच ——— होय.

अ) प्रमाण	ब) सुख
क) पदार्थ	ड) दुःखनिरसनाचा उपाय

५) सांख्यमतानुसारं प्रमाणानि ——— सन्ति।

अ) ६	ब) ४
क) ५	ड) ३

६) सांख्यमतानुसारं आत्मसंज्ञावान् ——— वर्तते।

अ) प्रकृतिः	ब) पुरुषः
क) सृष्टिः	ड) अहंकारः

- ७) — विमोक्षार्थं प्रवर्तते तद्वदव्यक्तम् ।
अ) अदृष्टस्य ब) दृष्टस्य
क) आनुश्रविक ड) पुरुषस्य
- ८) प्रकृति व विकृति असणारे — पदार्थ आहेत.
अ) २५ ब) ७
क) १६ ड) २

प्र.२ टिप्पणी लिखत। (केवल 4)
टीपा लिहा. (फक्त 4)

१२

- १) जीवन्मुक्तः
- २) कपिलमुनिः
- ३) प्रत्ययसर्गः
- ४) शब्दप्रमाणम्
- ५) अपवर्गः
- ६) सांख्योक्त-तत्त्वानि

प्र.३ ससन्दर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत । (केवलं 2)
सन्दर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (फक्त 2)

୨୦

- १) मूलप्रकृतिरविकृतिर्महदाद्याः प्रकृतिविकृतयः सप्त ।
षोडशकस्तु विकारो न प्रकृतिर्न विकृतिः पुरुषः ।
- २) युगपच्चतुष्टयस्य तु वृत्तिः क्रमशश्च तस्य निर्दिष्टा ।
दृष्टे तथाऽप्यदृष्टे त्रयस्य तत्पूर्विका वृत्तिः ॥
- ३) तत्र जरामरणकृतं दुःखं प्राप्नोति चेतनः पुरुषः ।
लिङ्गस्याऽऽविनिवृत्तेस्तस्मात् दुःखं स्वभावेन ॥

प्र.४ त्रयोदशविध करण लिहून त्यांची कार्ये लिहा.
किंवा

୧୦

सांख्यपरंपरा यावर सविस्तर टीप लिहा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper - XIII)
Zarae Iblag (19101618)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1)۔۔۔۔۔ اخبار کی عمارت کا ایک اہم رکن ہوتا ہے۔

- (A) فیچر نگار۔ (B) کالم نگار۔
 (C) سب ایڈیٹر۔ (D) سیاسی پنڈت۔

(2) سید الاخبار سر سید کے۔۔۔۔۔ نکالتے تھے۔

- (A) دادا۔ (B) بڑے بھائی۔
 (C) نانا۔ (D) چھوٹے بھائی۔

(3)۔۔۔۔۔ خبریں زیادہ تعداد میں مسلسل ملتی رہتی ہیں۔

- (A) متوقع۔ (B) غیر متوقع۔
 (C) جامد۔ (D) سخت۔

(4)۔۔۔۔۔ کی آمدنی کا واحد ذریعہ اشتہار ہے۔

- (A) کتابوں۔ (B) مصور۔
 (C) مصنف۔ (D) ٹی۔وی۔

(5) انگریزوں کے دور میں ہندوستان میں ریڈیو کی ابتداء کس شہر سے ہوئی؟

- (A) دہلی۔ (B) مدراس۔
 (C) ممبئی۔ (D) رامپور۔

(6) ذالفقار علی نے سب سے پہلے آل انڈیا ریڈیو سے۔۔۔۔۔ کے لئے پروگرام نشر کیے۔

- (A) ضعیفوں۔ (B) بچوں۔
 (C) طوائفوں۔ (D) مجرموں۔

(7)----- ریڈیو کلب کلکتہ میں قائم کیا گیا۔

(A) پہلا۔ (B) دوسرا۔

(C) تیسرا۔ (D) چوتھا۔

(8) آستھا----- کا مذہبی چینل ہے۔

(A) مسلمانوں۔ (B) یہودیوں۔

(C) سکھوں۔ (D) ہندوؤں۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) ریڈیو پر خواتین کے پروگرام۔

(2) ریڈیو انٹرویو۔

(3) سب ایڈیٹر کے فرائض منصبی۔

(4) متوقع اور غیر متوقع خبر۔

(5) جامد اور سخت خبر۔

(6) خبر کے کچھ اجزاء کے متعلق معلومات دیجئے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) ادارہ کی تعریف، اہمیت اور اقسام پر اظہار خیال کیجئے۔

(2) صحافت کی تاریخ لکھیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

ٹیلی وژن کا آغاز و ارتقاء پر مفصل نوٹ لکھیے۔

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५

Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XIII)

Political Ideas and Institutions in Ancient India (19101678)

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

१) कौटील्याच्या अर्थशास्त्रानुसार फौजदारी स्वरूपाच्या गुन्ह्यासाठी --- हे न्यायालय होते.

ब) द्रोणमुख

੭) ਧਰਮਰਥੀਯ

२) प्राचीन भारतातील ——— ग्रंथांमध्ये कूट युद्धाचे विविध प्रकार सांगितले आहेत.

ब) मानसोल्लास

ड) मेघदूत

३) प्राचीन काळात — हे राज्याच्या एकूण उत्पन्नात उत्पन्नाचे महत्वाचे साधन होते.

ब) व्यापार कर

ड) भूमी कर

४) वैदिक काळात ग्राम प्रमुखास ——— असे म्हणत.

ब) जन

ड) कल्पती

५) प्राचीन भारतात ---- हे न्यायालय सर्व जाती - जमाती आणि व्यवसाय करणाऱ्या सभासदांनी बनले होते.

ब) श्रेणी न्यायालय

ड) गोफ न्यायालय

६) कौटील्याच्या राजमंडल सिद्धांतानुसार शत्रू राष्ट्राला ---- असे म्हंटले गेले आहे.

ब) आक्रन्द

ड) पार्श्व

- ७) चोल शासकांच्या काळातील ग्रामप्रशासनाची माहिती ---- शिलालेखांतून मिळते.
- अ) कांची ब) मदुराई
क) ऐहोळ ड) उत्तरमेरू
- ८) राज्य कारभार सुरळीतपणे चालण्यासाठी नियमित कर दिला पाहिजे, ही संकल्पना ---- काळात रुढ झाली.
- अ) वैदिक ब) उत्तर वैदिक
क) मौर्य ड) गुप्त

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) श्रेणी न्यायालयाबद्दल सांगा.
- २) प्राचीन काळातील जकात करा विषयी माहिती लिहा.
- ३) कौटील्याच्या मंडल सिद्धान्ताबद्दल माहिती द्या.
- ४) प्राचीन काळातील राजदूताविषयी लिहा.
- ५) प्राचीन भारतातील ग्रामप्रशासनाची कार्ये कोणती?
- ६) जनता न्यायालयाचे महत्त्व सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक)

20

- १) प्राचीन भारतातील राज्यांची उत्पन्नाची साधने कोणती होती ?
किंवा
- २) चोल काळातील ग्राम प्रशासनाचे वर्णन करा.

प्र.४ प्राचीन भारतीय न्यायपद्धतीचे सविस्तरे वर्णन करा.

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (19101678)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) According to Kautilya's Arthashastra, _____ was a court for offenses of a criminal nature.

a) Kanthak Sodhan	b) Dronmukh
c) Sthan	d) Dharmasthiya
- 2) _____ ancient Indian texts describe various forms of secret warfare.

a) Mrichchakatikam	b) Mansollas
c) Rajatarangini	d) Meghdoot
- 3) In ancient times _____ was an important source of income in the total income of the state.

a) Property Tax	b) Trade Tax
c) Livestock Tax	d) Land Tax
- 4) In the Vedic period, the village head was called as _____.

a) Vish	b) Jana
c) Gramani	d) Kulpati
- 5) In ancient India _____ court was made up of members from all castes-tribes and professions.

a) Kula Nyalaya	b) Shreni Nyalaya
c) Pug Nyalaya	d) Goff Nyalaya
- 6) According to Kautilya's Rajamandal theory, the enemy nation is called _____.

a) Ari	b) Akrand
c) Akrandsara	d) Parshva
- 7) Information about the village administration during the time of Chola rulers is available from _____ inscription.

a) Kanchi	b) Madurai
c) Aihol	d) Uttar Meru

- 8) The concept that regular taxes should be paid for the smooth running of state affairs became popular during the _____ period.
- a) Vedic
 - b) Later Vedic
 - c) Maurya
 - d) Gupta

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Write about Guild courts.
- 2) Write the information about Zakat system in ancient times.
- 3) Give the information about Kautilya's mandala theory.
- 4) Write about the ambassador of ancient times.
- 5) What were the functions of village administration in ancient India?
- 6) Explain the importance of Janata Nyalaya.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) What were the items in income of the state in ancient India?

OR

- 2) Describe village administration during Chola Period?

Q.4 Describe the ancient Indian Judiciary system in detail. 10

- ७) ——— नंतर पुनरुज्जीवनाची अवस्था येते.
अ) तेजी ब) घसरण
क) मंदी ड) यापैकी नाही
- ८) ——— या धोरणाच्या साहाय्याने मध्यवर्ती बँक व्यापार चक्राचे नियंत्रण करते.
अ) चलनविषयक ब) राजकोषीय
क) परकीय ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) चलन घटीची कारणे सांगा.
- २) व्यापार चक्राची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ३) आर्थिक वृद्धीचे दर्शक स्पष्ट करा.
- ४) व्यापारतोलाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ५) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा अर्थ सांगा.
- ६) हेरॉड—डोमर वृद्धी प्रतिमानाची चार गृहिते सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०

- १) भाववाद म्हणजे काय? भाववादीची कारणे स्पष्ट करा.
किंवा
२) रिकार्डो यांचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ शूंपीटरचा व्यापार चक्राचा नवप्रवर्तन सिद्धांत स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Economics (Special Paper – XIII)
Macro Economics - II (19101668)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ theory of trade cycle is put forth by Schumpeter.
a) Innovation
b) Monetary
c) Sun Spot
d) None of these
- 2) Trade cycle is feature of _____ economy.
a) Socialist
b) Capitalist
c) Mixed
d) All the above
- 3) In Harrod growth model _____ is denoted by natural growth rate.
a) G
b) G_w
c) G_n
d) All the above
- 4) Solow's growth model is also known as _____ growth model.
a) Short run
b) Medium run
c) Long run
d) All the above
- 5) The comparative cost theory of international trade is related to _____.
a) Solow
b) Harrod Domar
c) Schumpeter
d) Ricardo
- 6) The trade between within the country is known as _____ trade.
a) Internal
b) International
c) Inter-industry
d) None of these
- 7) Recovery is followed after _____.
a) Prosperity
b) Recession
c) Depression
d) None of these
- 8) Trade cycle are controlled by the central bank with the help of _____ policy.
a) Monetary
b) Fiscal
c) Foreign
d) All the above

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Causes of deflation.
 - b) Explain characteristics of trade cycle.
 - c) Explain the indicators of economic growth.
 - d) Explain the concept of balance of trade.
 - e) State the meaning of international trade.
 - f) State four assumptions of Harrod Domar growth model.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) What is inflation? Explain the causes of inflation.
- OR**
- b) Explain the Ricardian theory of international trade.
- Q.4 Explain Schumpeter's innovation theory of trade cycle. 10**

- ८) जागतिक तापमान वाढीसाठी ---- हा प्रमुख वायू निगडित आहे.
अ) ऑक्सिजन	ब) कार्बनडाय ऑक्साइड
क) वायू	ड) नायट्रोजन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) आरोग्य व कल्याण भूगोलाची व्याप्ती सांगा.
- २) पर्यावरण आरोग्यावर उद्योगाचा होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
- ३) मानवी आरोग्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) जागतिक तापमान बदलाचा मानवी आरोग्यावर होणारा परिणाम सांगा.
- ५) पोषक तत्वांचे आरोग्य विषयक महत्त्व सांगा.
- ६) सरदार सरोवर पुनर्वसन समस्या स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- १) हवा प्रदूषण म्हणजे काय? हवा प्रदूषणाचा मानवी कल्याणावर होणारा परिणाम सांगा.

किंवा

- २) कोविड-१९ चे भारतातील प्रादेशिक प्रारूप स्पष्ट करा.

प्र.४ जलप्रदूषणाची कारणे सांगून त्याचे मानवी कल्याणावर होणारे परिणाम सांगा.

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Geography (Paper–XI)
Geography of Health and Well Being (19101706)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Health and Wellbeing Geography is the branch of _____ Geography.
 - a) Economic
 - b) Physical
 - c) Human
 - d) Political
- 2) The study of relationship between environment and health is known as _____ geography.
 - a) Human
 - b) Physical
 - c) Health and Wellbeing
 - d) Social
- 3) Industries are _____ impact on Environment.
 - a) Positively
 - b) Negatively
 - c) Equally
 - d) None of these
- 4) Environmental health is decrease due to _____ process.
 - a) Weathering
 - b) Erosion
 - c) Migration
 - d) Urbanization
- 5) Natural Vegetation and Animals are the _____ elements of Environment.
 - a) Natural
 - b) Human
 - c) Biotic
 - d) Economic
- 6) _____ is the secondary activity which adversely impact on environmental health.
 - a) Agriculture
 - b) Mining
 - c) Fishing
 - d) Industry
- 7) _____ is the lifestyle related diseases.
 - a) Cancer
 - b) AIDS
 - c) Covid-19
 - d) None of these
- 8) _____ Vapor is the major cause of Global warming.
 - a) Co
 - b) CO₂
 - c) Water vapor
 - d) Nitrogen

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Define the Scope of Health and Well Being Geography.
- 2) State the Industry and Environmental health.
- 3) Define the concept of Environmental Health.
- 3) Impact of Climatic changes on human health.
- 4) State the Importance of Nutrition about health
- 5) Explain Sardar Sarovar – Re-habitation Problem.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) What is Air Pollution? State the impact of Air pollution on Human Well Being.

OR

- 2) State the Regional Pattern of Covid-19 in India

Q.4 Give the causes of Water Pollution and its impact on Human Being. 10

- ७) स्पाईकमन यांनी ——— सिद्धांत मांडला.
अ) रिमलॅंड ब) हार्टलॅंड
क) उमलॅंड ड) यापैकी नाही
- ८) महाराष्ट्र, कर्नाटक, आंध्रप्रदेश यांच्यात ——— नदीच्या पाणी वाटपाचा तंटो संबंधीत आहे.
अ) कावेरी ब) कृष्णा
क) गोदावरी ड) गंगा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) राजकीय भूगोलाचे महत्त्व
- २) पर्वतीय सरहद्दीचे फायदे सांगा.
- ३) राज्याचे घटक—साधनसंपत्ती स्पष्ट करा.
- ४) भूराजनीती संकल्पना स्पष्ट करा.
- ५) सरहद्दीचे महत्त्व सांगा.
- ६) सिमा म्हणजे काय?

प्र.३ दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- १) राज्य म्हणजे काय? राज्य निर्मितीचे घटक स्पष्ट करा.
किंवा
- २) H. J. मॅकींडर यांच्या हृदयस्थळ सिद्धांताची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न.

୧୦

राजकीय भूगोलाच्या व्याख्या सांगून त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

- 1) Define the nature of Political Geography.
- 2) State the Merits of Mountain boundaries.
- 3) Explain State components-Resources.
- 4) Explain the concept of Geopolitics.
- 5) State the Importance of Boundaries.
- 6) What is mean by Border?

Q.3 Broad Question. (Any One)

10

- 1) What is State? Explain the Elements of state formation.

OR

- 2) Write a detailed account of H. J. Mackinder's Heart Land theory?

Q.4 Broad Question.

10

Explain the definition and Significance of Political Geography?

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
History (Special Paper–XIII)
History of Mughal India (1526 A.D.to 1707 A.D.) (19101658)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) आपण न्यायप्रिय आहोत हे दाखवण्यासाठी ——— ने 'बाराआझा' काढल्या.

अ) अकबर	ब) शहाजहान
क) औरंगजेब	ड) जहांगीर

२) शहाजहान ने मुमताजला ——— ही पदवी दिली.

अ) जहान बेगम	ब) नूरजहान
क) नूरमहाल	ड) मलिका-ए-जहान

३) औरंगजेबाची कबर ——— येथे आहे.

अ) आग्रा	ब) दिल्ली
क) औरंगाबाद	ड) खुलताबाद

४) फत्तेपूर सिक्री या शहराची उभारणी ——— ने केली.

अ) बाबर	ब) अकबर
क) शहाजहान	ड) औरंगजेब

५) ——— चा कालखंड स्थापत्य कलेच्या उत्कर्षाचा परमोच्च बिंदू होय.

अ) अकबर	ब) बाबर
क) शहाजहान	ड) औरंगजेब

६) 'मनसब' हा शब्द ——— भाषेतील आहे.

अ) ग्रीक	ब) तुर्की
क) अरबी	ड) उर्दू

७) मुघल काळातील ——— हे लोकरी कापड उत्पादनाचे मुख्य केंद्र होते.

अ) लाहोर	ब) कालिकत
क) कोचीन	ड) ठाणे

- ८) मुघल काळातील शेतातील उभ्या पिकाच्या आधारावर जमीन महसूल निश्चित केला जात असे या पद्धतीला ---- असे म्हटले जाई.
अ) नसक	ब) कानकुट
क) खेतबटाई	ड) नांगर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) ताजमहल विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
- २) मोगलकालीन कापडाचे दोन प्रकार सांगा.
- ३) बटाई पद्धत म्हणजे काय?
- ४) दिल्लीचा लाल किल्ला थोडक्यात माहिती लिहा.
- ५) जोधाबाई महल थोडक्यात माहिती लिहा.
- ६) शेरशहाकालीन गल्ला बटाईच्या प्रकाराची नावे लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) अकबराची केंद्रीय प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा.
किंवा
ब) शेरशहाची केंद्रीय प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा.

प्र.४ शहाजहाँनची कारकीर्द म्हणजे 'सुवर्ण युग' स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
History (Special Paper–XIII)
History of Mughal India (1526 A.D.to 1707 A.D.) (19101658)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ to show that we are fair issued twelve commands.
a) Akbar
b) Shahajahan
c) Aurangzeb
d) Jahangir
- 2) Shahajahan conferred the title of Mumtaz _____.
a) Jahan Begum
b) Nurjahan
c) Nurmahal
d) Malika-e-Jahan
- 3) The Tomb of Aurangzeb is situated at _____.
a) Agra
b) Delhi
c) Aurangbad
d) Khultabad
- 4) _____ build up the Fatepur Sikri city.
a) Babar
b) Akbar
c) Shahajahan
d) Aurangzeb
- 5) _____ period was best architect.
a) Akbar
b) Babar
c) Shahajahan
d) Aurangzeb
- 6) _____ language in the word of 'Mansab'.
a) Greek
b) Turkey
c) Arabic
d) Urdu
- 7) _____ was main center of Lokari cotton industries in Mughal.
a) Lohore
b) Calicut
c) Kochin
d) Thane
- 8) In Mughal period standing crop assured called as _____.
a) Nasak
b) Kankut
c) Khet Batai
d) Nangar

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write short information Taj Mahal.
 - b) Write any two type of cotton in Mughal period.
 - c) What is Batai system?
 - d) Write short information Red Fort of Delhi.
 - e) Write short information Jodhabai Mahal.
 - f) In the period of Shershah any name who were 'Galla Batai'?
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the central administrative system of Akbar.
- OR**
- b) Explain the central administrative system of Shershaha.
- Q.4 The Shahajahan period was called as "Golden Age" Explain in details. 10**

८) एलिट हा शब्द --- शब्दापासून विकसित झाला.

अ) एलिग्रे

ब) सत्ता

ક) અધિકાર

ड) लोक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) राजकीय संसूचनाचा अर्थ स्पष्ट करा.

૨) રાજકીય સહભાગાતીલ અડથલે સાંગા.

३) लोकशाहीमध्ये अभिजनांची भूमिका स्पष्ट करा.

४) राजकीय सहभागाच्या दोन व्याख्या लिहा.

५) राजकीय बदलाची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

६) अभिजनांचे अभिसरण म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୨୦

अ) कार्ल डुवाईश यांच्या राजकीय सूचना दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) राजकीय सहभागाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ राजकीय संसूचनाचे साधने स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Political Science (Special Paper – XIII)
Political Sociology (19101673)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Karl Dwaish was a _____ scientist.
 - a) America
 - b) Germany
 - c) India
 - d) England
- 2) The concept of political aristocracy was developed by _____.
 - a) Mosca
 - b) Auron
 - c) Spencer
 - d) C. W. Mills
- 3) The nature of political participation in authoritarianism is _____.
 - a) Compulsory
 - b) Spontaneous
 - c) Optional
 - d) None of these
- 4) The concept of political destruction was introduced by _____.
 - a) A. C. Dubey
 - b) Samuel Huntington
 - c) N. R. Inamdar
 - d) V. M. Sirsikar
- 5) Pareto and Mosca were the pioneers of the _____ approach.
 - a) Political elite
 - b) Political mobilization
 - c) Political change
 - d) Political participation
- 6) The book 'The Ruling Class' was written by _____.
 - a) Mill
 - b) Mitchells
 - c) Mosca
 - d) Plato
- 7) The theory of political communication is based on _____.
 - a) Cybernetics
 - b) Social Contract
 - c) Environmentalism
 - d) Neoliberalism
- 8) The word elite evolved from the word _____.
 - a) Eligre
 - b) Power
 - c) Rights
 - d) People

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Meaning of Political Communication.
 - b) Barriers to political participation.
 - c) Role of Elites in Democracy.
 - d) Write two definitions of political participation.
 - e) Write two characteristics of political change.
 - f) What is Elite's circulation?
- Q.3 Broad Question. (Any One) 10**
- a) Explain the political communication approach of Karl Dwaish.
- OR**
- b) Explain the types of Political Participation.
- Q.4 Explain the tools of Political Communication. 10**

Set

P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Psychology Paper–XII (19101698)
Psychology of Well-Being

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) रिफ आणि किज यांनी मानसिक सुश्चिती खुशालीची सकारात्मक कार्यप्रवणता यांचे घटकांमध्ये ——— घटकांमध्ये वर्णन केले आहे.
अ) ८
क) २
ब) ४
ड) ६
- २) ——— या प्रसिध्द आधुनिक संशोधकाने सन २००० मध्ये सुखाचा अभ्यास केला.
अ) किग्ज
क) मॅरटस
ब) हॅडीट
ड) इडी डायनर
- ३) सेलिगमन आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी सुखाचा प्रस्ताव ——— घटकांमध्ये मांडला.
अ) ३
क) ८
ब) ६
ड) ४
- ४) सकारात्मक मानसशास्त्राचे प्रमुख ध्येय म्हणजे मानसशास्त्रातील ——— मध्ये संतुलन पुर्नसंचालीत करणे होय.
अ) साधने
क) शिस्त
ब) भावना
ड) संस्कृती
- ५) आघातोत्तर ताण विकार (पी. डी. एस. डी.) या ——— म्हणून आघातोत्तर वृध्दीला ओळखले जाते.
अ) प्रतिबिंदू
क) खूणेचा शब्द (परवल)
ब) शक्ती
ड) स्थलप्रत

- ६) आत्मवास्तविकरणासाठी चालविलेली प्रयत्नांची पराकारा म्हणजे ---- होय.
- अ) आत्मसुख ब) विलासीसुख
क) विभव सुख ड) इतर
- ७) सुखाच्या आत्मसुखाची संकल्पना ---- या लेखनातून अभिव्यक्त करण्यात आली.
- अ) अँरिस्टॉटल ब) डायनर
क) रॉजर्स ड) सिगनर
- ८) ---- या मानसशास्त्रज्ञाने 2002 मध्ये सकारात्मक मानसशास्त्राची संकल्पना सर्वप्रथम मांडली.
- अ) फ्रॉईड ब) मार्टिन. झ. पी सेलिग्मन
क) युंग ड) एरिकसन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) जीवन समाधानाचे चार लघुत्तरी प्रश्न सोडवा.
- २) फ्रेडिक्सन यांनी कोणता सिध्दांत मांडला.
- ३) मानसिक सुश्चिती (खुशाली) चे घटक कोणते.
- ४) चांगले आणि वाईट यांचा अनुभव
- ५) जीवन समाधान
- ६) सुख आणि महाविद्यालयातील यश.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक)

୨୦

- १) सकारात्मक भावना आणि आरोग्याची साधनेचे वर्णन करा.
किंवा
- २) भानावस्था म्हणजे काय? भानावस्थेचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.४ विवाह आणि सुखाच्या संबंधाचे महत्त्व कथन करा.

20

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Psychology Paper–XII (19101698)
Psychology of Well-Being

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Ryff and Keyes described _____ aspects of positive functioning and psychological well-being.
a) 8
b) 4
c) 2
d) 6
- 2) _____ is prominent contemporary research who studies happiness in 2000
a) Keyes
b) Haidt
c) Muston
d) Ed Diner
- 3) Seligmann and his colleagues proposed that happiness is broken down into _____ components.
a) 3
b) 6
c) 8
d) 4
- 4) A major goal of positive psychology is restore balance within the psychology of _____.
a) Resources
b) Emotions
c) Discipline
d) Culture
- 5) Concept of past traumatic growth (PTG) is to identify as a _____ to post traumatic stress disorder.
a) Counter Point
b) Counter Poise
c) Counter Sign
d) Counter Foil
- 6) Defining happiness in terms of starving for self-realization is _____.
a) Eudainic happiness
b) Hedonic happiness
c) Happiness
d) Any other
- 7) _____ had expressed in the writing the concept of Eudaimonic happiness.
a) Aristotle
b) Diener
c) Rojer's
d) Singer

- 8) _____ Psychologist had firstly emphasized the concept of positive psychology in 2002.
- a) Freud
 - b) Martin E.P. Seligman
 - c) Carl Jung
 - d) Erikson

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) How the measure the life satisfaction?
- 2) Which theory Fredrickson has proposed?
- 3) What are the components of psychological Well-being?
- 4) Interconnection of Good and Bad?
- 5) Life Satisfaction
- 6) Happiness and success in college.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Explain positive emotions and health Resources

OR

- 2) What is the mindfulness meditation? Describe mindfulness meditation?

Q.4 Explain the importance of marriage and happiness relation. 10

Set

P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Philosophy (Special Paper – XIII)
Outlines of Aesthetics (19101688)

वार, दिनांक : रविवार, १८-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) संगीत हा ——— चा एक प्रकार आहे.
अ) कला
ब) वाणिज्य
क) विज्ञान
ड) विधी
- २) ——— मध्ये शब्द संकेताचा उपयोग केला जातो.
अ) कला
ब) सौंदर्य
क) उदात्त
ड) साहित्य
- ३) ——— चा अभ्यास करणे हा सौन्दर्यशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.
अ) सौंदर्य
ब) नैतिकता
क) युक्तता
ड) यापैकी नाही
- ४) ——— हा फलतः प्रामाण्यवादी तत्त्वादन्य आहे.
अ) ड्युई
ब) व्हेन
क) बेंथॅम
ड) रसेल
- ५) ——— हा कलेचा एक प्रकार आहे.
अ) ऐकणे
ब) हसणे
क) पाहणे
ड) चित्रकला
- ६) ——— म्हणजे उत्कट भावनांचा उत्स्फूर्त आविष्कार होय.
अ) काव्य
ब) संगीत
क) साहित्य
ड) चित्रकला
- ७) ——— च्या मते कलानिर्मिती ही मानवी व्यक्तिमत्त्वाच्या श्रेष्ठ पैलूचा मुक्त विलास आहे.
अ) कांट
ब) प्लेटो
क) हेगेल
ड) ह्यूम

- ८) — यांनी सौन्दर्यानंद आणि सुख यात फरक करतात.
अ) कांट	ब) एअर
क) मिल्ल	ड) सांतायना

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सौंदर्य आणि अनुभूतीतील संबंध स्पष्ट करा.
- २) सौन्दर्यानुभूती स्पष्ट करा.
- ३) सौंदर्यशास्त्राच्या अभ्यासाची उपयुक्तता स्पष्ट करा.
- ४) भारतीय सौंदर्यशास्त्रीय विचारवंतांची कोणतेही चार नावे द्या.
- ५) अनुभूती म्हणजे काय?
- ६) संगीत म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) सौन्दर्यानुभवाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
२) सौन्दर्यशास्त्राच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.४ सौन्दर्यनुभविषयी व्ही. एम. जोशी यांची मते स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Philosophy (Special Paper – XIII)
Outlines of Aesthetics (19101688)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Music is a type of _____.
a) Art
b) Commerce
c) Science
d) Law
- 2) Word symbols are used in _____.
a) Art
b) Beauty
c) Sublime
d) Literature
- 3) Study of _____ is the subject matter of aesthetics.
a) Beauty
b) Morality
c) Validity
d) None of these
- 4) _____ is pragmatist philosopher.
a) Dewey
b) Venn
c) Bentham
d) Russell
- 5) _____ is a kind of art.
a) Listening
b) Laughing
c) Seeing
d) Painting
- 6) _____ is spontaneous overflow of powerful feelings.
a) Poetry
b) Music
c) Literature
d) Painting
- 7) According to _____ creation is free play of all faculties of man.
a) Kant
b) Plato
c) Hegel
d) Hume
- 8) _____ is distinguished between bliss and pleasure.
a) Kant
b) Ayer
c) Mill
d) Santayana

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain relation between Beauty and Experience.
 - b) Explain Aesthetic experience.
 - c) Explain utility of study of aesthetics.
 - d) Give any four names of Indian aesthetic thinkers.
 - e) What is Experience?
 - f) What is Music?
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the characteristics of Aesthetics experience.
- OR**
- b) Explain the problems of Aesthetics.
- Q.4 Explain the aesthetics experience views of V. M. Joshi. 10**

Set

P

७) अहवाल लेखन ही सामाजिक संशोधनाची ——— पायरी आहे.

अ) दहावी	ब) पाचवी
क) पहिली	ड) शेवटची

८) नमुना निवडीचे ——— प्रकार आहेत.

अ) 2	ब) 3
क) 4	ड) 5

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) यादृच्छिक नमुना निवडीचे प्रकार सांगा.
- २) सामाजिक सर्वेक्षणाचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.
- ३) मुलाखतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ४) प्रश्नावलीची रचना स्पष्ट करा.
- ५) अनुसूचीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ६) सहभागी निरीक्षणाचे गुण स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- १) मुलाखतीचा अर्थ व व्याख्या सांगून मुलाखतीचे गुण स्पष्ट करा.
किंवा
- २) ऐतिहासिक अभ्यास पद्धती म्हणजे काय सांगून ऐतिहासिक अभ्यास पद्धतीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.४ नमुना निवडीचा अर्थ आणि व्याख्या सांगून नमुना निवडीचे प्रकार स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Sociology (Special Paper–XIII)
Social Research Methods (19101663)

Day & Date: Sunday, 18-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice questions.**08**

- 1) Research Report _____ is as part.
 - a) Introduction
 - b) Hypothesis
 - c) Information collection
 - d) All of above
- 2) Who wrote this book on "Social reform Method"?
 - a) Vijay Marulkar
 - b) Gurunath Nadgonde
 - c) Sarjerao Salunkhe
 - d) A. Y. Kondikar
- 3) Which of the following mechanism is not _____.
 - a) Interview
 - b) Observation
 - c) Report-Writing
 - d) Questionnaire
- 4) Social Research means _____ to find out the facts.
 - a) New
 - b) Old
 - c) New & Old
 - d) None of these
- 5) The given below are sources for collecting primary Facts _____.
 - a) Books
 - b) Research Proposal
 - c) Questionnaire
 - d) Diary
- 6) Who defined such a sample as a name such as a small representative of the whole _____.
 - a) Gud & Hat
 - b) Bogards
 - c) Jonson
 - d) Pouline young
- 7) Report writing is a social modification _____ stage.
 - a) Tenth
 - b) Fifth
 - c) First
 - d) Last
- 8) Types of sample selection are _____.
 - a) 2
 - b) 3
 - c) 4
 - d) 5

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Describe how a random sample is selected.
- 2) Explain the types of interviews.
- 3) Explain the topic of social survey practice.
- 4) Explain the questionnaire structure.
- 5) Clarify the scheduled type.
- 6) Explain the merits of participatory observation.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Meaning and Explanation of interview, Explain the Qualities of interview.

OR

- 2) Historical practice method means What? Clarify the limits of historical practice method.

Q.4 Meaning and explanation sampling, Explain the types of sampling. 10

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper - XIV)
Indian English Literature (19101624)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the following sentences. 08

- 1) Who does Ashoke talk to on the train before it crashes in 1961?
 - a) His grandfather
 - b) Ashima
 - c) Ghosh
 - d) Gogol
- 2) What does Ashoke give Gogol for his fourteenth birthday?
 - a) A jacket
 - b) A huge birthday party
 - c) A car
 - d) A copy of The Short Stories of Nikolai Gogol
- 3) In *Looking for a cousin on a Swing* the speaker begins the poem by telling the reader about _____.
 - a) His father
 - b) A young girl
 - c) His sister
 - d) His beloved
- 4) The doners in *Feeding the Poor at Christmas* arrive _____ to give alms the poor.
 - a) An hour late
 - b) Early in the morning
 - c) On Sunday
 - d) Occasionally
- 5) Act First of the play *Nagamandala* begins with a story of Rani told by _____.
 - a) A Man
 - b) The Story
 - c) Kurudavva
 - d) Appanna
- 6) What is the effect of smaller herbal root on Appanna?
 - a) He slides down to the floor
 - b) He becomes unconscious for sometime
 - c) He leaves the house immediately
 - d) He starts speaking lovingly
- 7) The speaker's father in *A Tribute to Papa* wants her daughter to be like _____.
 - a) Kiran Bedi
 - b) Rani Laxmibai
 - c) P T Usha
 - d) Saina Mirza

- 8) *Nagamandala* is based on one of the tales from Karnataka heard by Karnad from _____.
a) U. R. Anantmurthy b) V.S. Bendre
c) A. K. Ramanujan d) Amol Palekar

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- Why the poet's grandmother used to say 'felling of a banyan tree is a crime'?
- What features of Indianness do you find in A K Ramanujan's poetry?
- Which animals are mentioned in the poem *Animal Planet*?
- How does Eunice D' Souza expose the hypocrisy of the community in *Feeding the Poor at Christmas*?
- Why does Mamta Kalia want to disown her father in *Tribute to Papa*?
- Briefly comment on the features of Diaspora in *Namesake*.

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

10

- a) How does Girish Karnad's *Nagamandala* examine the issues of adultery and chastity and questions the patriarchal moral code?

OR

- b)** Comment on the plot construction of Girish Karnad's *Nagamandala*.

Q.4 What dilemmas of second-generation Diasporas do you find in Jhumpa Lahiri's *Namesake*?

10

वार, तारीख : रविवार, २५-०५-२०२५
समय: दोपहर ०३:०० से ०५:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 0८

- १) ——— हिंदी का प्रथम उपन्यास माना जाता है।
अ) चंद्रकांता
क) परीक्षा गुरु
ब) सेवासदन
ड) मैला आँचल
- २) आधुनिक काल के जनक ——— को कहा जाता है।
अ) भारतेन्दु हरिश्चंद्र
क) कबीर
ब) प्रेमचंद
ड) जयशंकर प्रसाद
- ३) 'दास कैपिटल' ——— का प्रमुख ग्रंथ है।
अ) तुर्गनेव
क) शेक्सपीयर
ब) कार्ल मार्क्स
ड) रविंद्रनाथ
- ४) छायावाद के प्रमुख ——— आधार स्तंभ माने जाते हैं।
अ) दो
क) चार
ब) पाँच
ड) तीन
- ५) आ. रामचंद्र शुक्ल ने आधुनिक काल को ——— कहा है।
अ) आदिकाल
क) पुर्नजागरण काल
ब) नवजागरण काल
ड) गद्यकाल
- ६) 'आधे-अधूरे' नाटक के रचियता ——— है।
अ) मोहन राकेश
क) अज्ञेय
ब) लक्ष्मीनारायणलाल
ड) जयशंकर प्रसाद
- ७) 'आप का बंटी' उपन्यास की लेखिका ——— है।
अ) मृदुल गर्ग
क) कात्यायनी
ब) मन्नू भंडारी
ड) मैत्रेयी पुष्पा

८) महादेवी वर्मा को ——— कृति के लिए ज्ञानपीठ पुरस्कार मिला।

अ) नीरज

ब) बसंत

क) यामा

ड) विहार

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए।

१२

१) किसी दो दलित कवियों का परिचय लिखिए।

२) मृदुला गर्ग का सामान्य परिचय लिखिए।

३) नरेंद्र कोहली का सामान्य परिचय लिखिए।

४) प्रेमचंद के उपन्यासों के नाम लिखिए।

५) हिंदी के प्रमुख नाटककारों के नाम लिखिए।

६) 'स्त्रीवादी कविता' की दो विशेषताएँ लिखिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

१०

१) प्रगतिवादी काव्यधारा की विशेषताएँ लिखिए।

अथवा

२) हिंदी उपन्यास साहित्य का उद्भव और विकास लिखिए।

प्र.४ प्रयोगवादी काव्यधारा की विशेषताएँ लिखिए।

१०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
KANNADA (Special Paper – XIV)
Study of Kannada Language (19101604)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

೧) 'ಆಲಯ' ಅಂದರೆ -

೧) ಶಾಲೆ

೨) ಅಂಗಳ

೩) ಮನೆ

೪) ಗಂಗಾ

೨) ಜಗತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಾ ಪರಿವಾರ -

೧) ದ್ರಾವಿಡ

೨) ಇಂಡೋಯುರೋಪಿಯನ್

೩) ಆರ್ಯ

೪) ಸಿನೋ-ಟಿಬೇಟಿಯನ್

೩) 'ಇಸಿಲ' ಪದ ಇರುವ ಶಾಸನ -

೧) ಅಶೋಕನ

೨) ಬೆಳತೂರು

೩) ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ

೪) ಹಲ್ಮಿಡಿ

೪) ಭಾಷೆ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ - ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ.

೧) ಭಾಷ್

೨) ಭಾಷಣ

೩) ಶಹಬಾಶ್

೪) ಭೃಷೆ

೫) ಮಾನವ ಭಾಷೆ ಸಂಕೇತಗಳ -

೧) ಗೊಂದಲ

೨) ಮನೆ

೩) ಜಗಳ

೪) ವ್ಯವಸ್ಥೆ

೬) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಿ ಅನೇಕ - ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

೧) ಶಬ್ದ

೨) ವಾಕ್ಯ

೩) ನುಡಿ

೪) ಅವಸ್ಥೆ

೭) 'ಹೇಳಲಿಕ್' ಇದು - ಬಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದ

೧) ಮೈಸೂರು

೨) ಧಾರವಾಡ

೩) ಗುಲಬರ್ಗಾ

೪) ಕೊಂಕಣಿ

೮) ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಮನುಷ್ಯ ಭಿನ್ನನಾದುದು -

೧) ಆಹಾರದಿಂದ

೨) ಭಾಷೆಯಿಂದ

೩) ನಿದ್ರೆಯಿಂದ

೪) ಜಗಳದಿಂದ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಘೋಷ ಧ್ವನಿಮಾಗಳು
- ೨) ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು
- ೩) ದ್ರಾವಿಡ ಪದ
- ೪) ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ
- ೫) ಸ್ವರ ಧ್ವನಿಗಳು
- ೬) ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಭಾಷೆಯ ಉಗಮದ ಕುರಿತು ಇರುವ ವಾದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅವಸ್ಥಾ ಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಯಾವುವು?

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಕುರಿತು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Marathi (Special Paper - XIV)
Madyaugin Marathi Vangamayacha Itihas (1101 to 1800) Uttaradha
(19101609)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) 'गुरुचरित्र' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) सरस्वती गंगाधर ब) मुक्तेश्वर
क) मोरोपंत ड) रघुनाथ पंडित
- २) मोरोपंतांचा जन्म कोठे झाला?
अ) पन्हाळगड ब) रायगड
क) बारामती ड) पुणे
- ३) 'संक्षेप रामायण' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) ज्ञानेश्वर ब) रघुनाथ पंडित
क) मुक्तेश्वर ड) श्रीधर
- ४) पोवाड्यात कोणता रस असतो?
अ) वीररस ब) करुण रस
क) शांत रस ड) शृंगार रस
- ५) 'सभासदाची बखर' कोणी लिहिली?
अ) रामचंद्र अमात्य ब) रघुनाथ यादव
क) कृष्णाजी अनंत सभासद ड) खंडो बल्लाळ चिटणीस
- ६) शाहिरी कवितेत फटके कोणी लिहिले?
अ) प्रभाकर ब) अनंत फंदी
क) राम जोशी ड) होनाजी बाळा
- ७) 'आज्ञापत्र' चे लेखक कोण?
अ) रामचंद्र अमात्य ब) वि. भि. कोलते
क) कृ. पा. कुलकर्णी ड) ह. भी. शेणोलीकर

८) 'श्लोककेकावली' हे काव्य कोणी लिहिले?

अ) रघुनाथ पंडित

ब) वामन पंडित

क) मोरोपंत

ੳ) ਸ਼੍ਰੀਧਰ

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) श्रीधरांच्या प्रमुख ग्रंथांची नावे लिहा.

२) शाहिरी कवितेची दोन अंगे कोणती ते लिहा.

३) बखर गद्याची तीन वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

४) रामजोशींच्या लावण्यांची तीन वैशिष्ट्ये लिहा.

५) दत्त संप्रदायाचे तत्त्वज्ञान विशद करा.

६) बखर म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

୧୦

१) मोरोपंताच्या काव्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

किंवा

२) 'लावणी' म्हणजे काय सांगून तिचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.४ पंडिती वाङ्मय प्रेरणा, स्वरूप, वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

20

Page 1 of 2

७) राजपुत्रांना जन्मतःच ठार मारावे असे ——— आचार्यांचे मत आहे.

अ) पाराशर	ब) मनु
क) भारद्वाज	ड) विशालाक्ष

८) ——— चे पालन केल्यास स्वर्ग व मोक्ष यांची प्राप्ती होते.

अ) कायदा	ब) यज्ञ
क) स्वधर्म	ड) राजधर्म

प्र.२ टिप्पणी लिखत। (केवल 4)

१२

टीपा लिहा. (फक्त 4)

- १) आन्वीक्षिकी
- २) इंद्रियजय
- ३) गुप्तहेर
- ४) स्वधर्म
- ५) आश्रमव्यवस्था
- ६) राजगृह

प्र.३ अर्थशास्त्रातील 'विद्याचतुष्टय' यावर निबंध लिहा.

१०

किंवा

विद्याविनयहेतुः इंद्रियजयः। हे विधान स्पष्ट करा.

प्र.४ राजाची दिनचर्या सांगा.

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper–XIV)
Urdu Tanqeed (19101619)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1)----- کا سب سے اہم کارنامہ یہ ہے کہ اس نے ذاتی پسند ناپسند اور محض ہوائی باتوں کو تنقید کے دائرے سے خارج کیا۔

- (A) سائنٹفک تنقید۔
 (B) ترقی پسند تنقید۔
 (C) نفسیاتی تنقید۔
 (D) جمالیاتی تنقید۔

(2) جو علم ہمارے ذہن کے تہہ خانوں میں گھس کر سراغ رسائی یا جاسوسی کا کام کرتا ہے اسے انسانی----- کا علم کہتے ہیں۔

- (A) نفسیات۔
 (B) سماجیات۔
 (C) مذہبیات۔
 (D) معاشیات۔

(3)----- سے مراد ادب کو ایسے معیاروں سے پرکھنے کی کوشش جن میں سائنس کی سی صحت، قطعیت اور غیر جانبداری ہے۔

- (A) مارکسی تنقید۔
 (B) تاثراتی تنقید۔
 (C) سائنٹفک تنقید۔
 (D) نفسیاتی تنقید۔

(4) "نئے اور پرانے چراغ"----- کی تخلیق ہے۔

- (A) کلیم الدین احمد۔
 (B) شمس الرحمن فاروقی۔
 (C) سید احتشام حسین۔
 (D) آل احمد سرور۔

(5) 'نفسیاتی تنقید' کا علمبردار----- ہے۔

- (A) ٹی۔ ایس۔ ایلینٹ۔
 (B) میتھو آرنلڈ۔
 (C) فرائڈ۔
 (D) ملٹن۔

- 6)۔۔۔۔۔ ایوان ادب میں اس طرح داخل ہوتے ہیں جیسے کوئی مست ہاتھی شیشہ گر کی دکان میں گھس جائے۔
 (A) آل احمد سرور۔
 (B) مولانا شبلی نعمانی۔
 (C) مولوی عبدالحق۔
 (D) کلیم الدین احمد۔

- 7)۔۔۔۔۔ نے اپنی تصنیف "آب حیات" میں شعراء کا ذکر بہ اعتبار حروف تہجی سے نہیں بلکہ ادوار کے تحت ذکر کیا ہے۔

- (A) مولانا شبلی نعمانی۔
 (B) مولانا حالی۔
 (C) محمد حسین آزاد۔
 (D) مسعود حسن خاں رضوی ادیب۔

- 8) "ہماری شاعری"۔۔۔۔۔ کی تخلیق کردہ تصنیف ہے۔

- (A) کلیم الدین احمد۔
 (B) مسعود حسن خاں رضوی ادیب۔
 (C) آل احمد سرور۔
 (D) سید احتشام حسین۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

- 1) تصنیف "آب حیات" پر نقد و تبصرہ کیجیے؟
- 2) "موازنہ انیس و دبیر" پر تبصرہ کیجیے؟
- 3) اردو تنقید پر مغرب کے اثرات بیان کیجیے؟
- 4) 'انفسیاتی تنقید' سے کیا مراد ہے؟ وضاحت کیجیے؟
- 5) 'سید احتشام حسین' کے تنقیدی نظریات پر روشنی ڈالیے؟
- 6) اردو کے تنقیدی سرمایے میں "مقدمہ شعر و شاعری" کی قدر و قیمت متعین کیجیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

- 1) 'ادب اور زندگی' کے باہمی تعلق پر اظہار خیال کیجیے؟
- 2) کلیم الدین کی تنقیدی خدمات کا جائزہ لیجیے؟

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

تحقیق و تنقید کے باہمی رشتے کی مفصل وضاحت کیجیے؟

Page 1 of 4

- ८) "अनेकांतवाद" हे ——— धर्माचे तत्वज्ञान मानले जाते.
अ) वैदिक	ब) आजीविका
क) बौद्ध	ड) जैन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) जातक कथा म्हणजे काय?
- २) जैन धर्माचे तत्त्वज्ञान.
- ३) जैन धर्माची तत्त्वे.
- ४) चार आर्य सत्ये.
- ५) भारतीय संस्कृतीत बौद्ध धर्माचे योगदान.
- ६) महायान पंथाची माहिती द्या.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) बौद्ध धर्माच्या विकासाचा आढावा घ्या व भारतीय संस्कृतीत बौद्ध धर्माचे योगदान सांगा.

किंवा

- ब) वर्धमान महावीरांचे जीवन व त्यांची शिकवण याबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

୧୦

- गौतम बुद्धांचे जीवन आणि त्यांची शिकवण याबद्दल माहिती द्या.

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

- Page 3 of 4

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) What is mean by Jataka?
 - 2) The Philosophy of Jainism.
 - 3) Principles of Jainism.
 - 4) Four Noble Truth.
 - 5) Contribution of Buddhism to Indian Culture.
 - 6) Explain about the Mahayana sect.
- Q.3 Broad Answer question. 10**
- 1) Trace the development of Buddhism. Bring out the contribution of Buddhism to Indian culture.
- OR**
- 2) Give a brief Sketch of Vardhamana Mahavira's life and teachings.
- Q.4 Give an account of the life and teachings of Gautama Buddha. 10**

- ८) 'Poverty and Famines' हा ग्रंथ — यांनी लिहला.
अ) जे. एम. केन्स ब) जे. बी. से
क) डॉ. मार्शल ड) डॉ. अमर्त्य सेन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) प्रभावी मागणी ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) नवप्रवर्तन म्हणजे काय? नवप्रवर्तनाचे प्रकार सांगा.
- ३) 'PURA' प्रतिमान सांगा.
- ४) नविन आर्थिक धोरणाचे घटक सांगा.
- ५) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे आर्थिक विषमते बाबतचे विचार स्पष्ट करा.
- ६) मेक इन इंडिया ची उद्दिष्टे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- १) केन्स यांचे राजकोषीय धोरणाबाबतचे विचार स्पष्ट करा.
किंवा
- २) जोसेफ शुंपीटर यांचे व्यापारचक्राबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.४ महात्मा गांधी यांचे प्रमुख आर्थिक विचार स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Economics (Special Paper - XIV)
History of Economic Thought - II (19101669)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) _____ is a instrument of fiscal policy.
 - a) Tax
 - b) Budget
 - c) Public expenditure
 - d) All the above
- 2) According to _____ Innovation is the main cause of business cycle.
 - a) Joseph Schumpeter
 - b) J. B. Say
 - c) J. M. Keynes
 - d) Dr. Marshall
- 3) The concept of 'State Socialism' is put forth by _____.
 - a) Mahatma Gandhi
 - b) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - c) Dr. Manmohan Singh
 - d) Dadabhai Naoroji
- 4) New Economic Policy introduced in India in _____ year.
 - a) 1951
 - b) 1977
 - c) 1991
 - d) 2014
- 5) Deficit budget is useful in _____ period.
 - a) Depression
 - b) Prosperity
 - c) Normal
 - d) All the above
- 6) The book 'Poverty and Un-British rule in India is written by _____.
 - a) Mahatma Gandhi
 - b) Dadabhai Naoroji
 - c) Dr. Amartya Sen
 - d) Dr. Babasaheb Ambedkar
- 7) According to _____ employment is depend upon effective demand.
 - a) J. B. Say
 - b) Dr. Marshall
 - c) J. M. Keynes
 - d) Adam Smith
- 8) The book 'Poverty and famines in written by _____.
 - a) J. M. Keynes
 - b) J. B. Say
 - c) Dr. Marshall
 - d) Dr. Amartya Sen

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Explain the concept of effective demand.
- 2) What is innovation? State the types of innovation.
- 3) State the 'PURA' Model.
- 4) State the factors of New Economic Policy.
- 5) Explain Dr. Babasaheb Ambedkar's views on 'Economic inequality'.
- 6) State the objectives of make in India.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- 1) Explain Keynesian views about fiscal policy.

OR

- 2) Explain Joseph Schumpeter's views about 'Business cycle'

Q.4 Explain the main economic ideas of Mahatma Gandhi. 10

- ८) नदी ही ---- साधनसंपत्ती आहे.
अ) राष्ट्रीय	ब) प्रादेशीक
क) स्थानिक	ड) आंतरराष्ट्रीय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) अनुतट प्रवाळ खडक
- २) सागर तळी मैदाने
- ३) समुद्रबुड जमीन
- ४) सागरी क्षारता
- ५) बाष्पीभवन
- ६) आरोही पर्जन्य

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक) १०

- अ) पर्जन्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) सागरी प्रवाह स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

- सागरतळ रचना सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Geography (Paper - XII)
Hydrology and Oceanography (19101708)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

08

- 1) _____ types of rainfall takes place in equatorial belt.
 - a) Conventional
 - b) Cyclonic
 - c) Orographic
 - d) Monsoon
- 2) _____ % area in occupied with water on the earth.
 - a) 81
 - b) 71
 - c) 29
 - d) 39
- 3) _____ is very deep strength in the Pacific Ocean.
 - a) Tonga
 - b) Sunda
 - c) Mariyana
 - d) Qurial
- 4) Rainfall is measured by _____.
 - a) Km
 - b) Cm
 - c) Meter
 - d) None of these
- 5) Maximum area occupied ocean land by _____.
 - a) Hills
 - b) Ridge
 - c) Plains
 - d) Ocean trench
- 6) Oceanography is the branch of _____ Geography.
 - a) Physical
 - b) Human
 - c) Political
 - d) Economic
- 7) Water existing in the form of evaporate in the air called _____.
 - a) Temperature
 - b) Humidity
 - c) Heat
 - d) Pressure
- 8) River are _____ resources.
 - a) National
 - b) Reginal
 - c) Local
 - d) International

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Fringing Reef.
 - b) Ocean Floor.
 - c) Continental Shelf.
 - d) Ocean Salinity.
 - e) Evaporation.
 - f) Conventional rainfall.
- Q.3 Broad answer questions. (Any one out of two) 10**
- a) Describe types of Rainfall.
- OR**
- b) Explain ocean current.
- Q.4 Broad answer question. 10**
- Explain ocean floor.

- ७) स्थलांतर ही ---- प्रक्रिया आहे.
- अ) संध ब) थंड
क) मध्यम ड) निरंतर
- ८) गुन्हेगारी ही ---- समस्या आहे.
- अ) प्रशासकीय ब) सामाजिक
क) शैक्षणिक ड) औद्योगिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) सामाजिक भूगोलाचे महत्त्व लिहा.
- २) वंश वर्गीकरणाचे आधार लिहा.
- ३) हिंदू धर्माची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ४) सामाजिक क्षेत्र कुशलतेची संकल्पना.
- ५) भारतातील तांत्रिक बदल.
- ६) गोंड लोकांचे आर्थिक जीवन लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) बुशमेन जमातीचे सामाजिक आणि आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.
किंवा
ब) सामाजिक भूगोलाची व्याख्या, स्वरूप आणि व्याप्ती थोडक्यात लिहा.

प्र.४ भारतातील झोपडपट्ट्यांच्या वाढीची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा. **१०**

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Page 3 of 4

Q.2 Answer the following. (Any Four) 12

- 1) Write the importance of Social Geography.
- 2) Write the basis of Racial classification.
- 3) Write the Characteristics of Hindu Religion.
- 4) Concept of social wellbeing.
- 5) Technological Changes in India.
- 6) Write Economic life of Gond People.

Q.3 Answer the following. (Any One) 10

- 1) Explain the Social and Economic life of Bushman tribe.

OR

- 2) Write in brief the definition, nature and scope of Social geography.

Q.4 Explain the causes and effects of growth of slums in India. 10

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
HISTORY (Special Paper - XIV)
Expansion and Downfall of the Maratha Power (1707-1818 A.D.)
(19101659)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) राघोबा दादाने ——— च्या लढाईत माधवराव पेशव्याचा पराभव केला.
अ) घोड नदी
ब) आळेगाव
क) खामगाव
ड) उद्गीर
- २) सुखलाल ही व्यक्ती ——— चा तोतया म्हणून महाराष्ट्रात आली होती.
अ) सदाशिवराव भाऊ
ब) नाना फडणवीस
क) महादजी शिंदे
ड) विश्वासराव
- ३) पानिपतच्या तिसऱ्या लढाई नंतर ——— या पेशव्याने मराठा सत्तेची पुनर्स्थापना केली होती.
अ) राघोबादादा
ब) नारायणराव
क) माधवराव
ड) दुसरा बाजीराव
- ४) इंग्रज आणि मराठे यांच्यात ——— चा तह झाला.
अ) अहमदनगर
ब) कोल्हापूर
क) वडगाव
ड) दहिवडी
- ५) मराठा सत्तेची धुरा ——— यांनी बारभाई मंडळाचा माध्यमातून कारभारी म्हणून सांभाळली.
अ) नाना फडणवीस
ब) महादजी शिंदे
क) बापुजी नाईक
ड) सखाराम बापू
- ६) इ.स. ——— साली इंग्रजाकडून पराभूत होऊन मराठा साम्राज्याचा ऱ्हास झाला.
अ) १८१६
ब) १८१८
क) १८२०
ड) १८२२

- ७) पेशवाईत मराठा राज्याचा कारभार ——— येथील पेशवे दफतर मधून चालत होता.
- अ) रायगड ब) पुणे
क) सातारा ड) कोल्हापूर
- ८) पेशवे काळात ——— हा गावगाड्यातील कारभार पाहत होता.
- अ) कुलकर्णी ब) चौगुले
क) महाजन ड) पाटील

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) राघोबादादा आणि माधवराव पेशवा यांच्यातील संघर्षाची माहिती सांगा.
- २) राक्षसभुवनच्या लढाईविषयी थोडक्यात लिहा.
- ३) नारायणराव पेशव्याच्या हत्येची माहिती द्या.
- ४) नाना फडणवीस याने इंग्रजांच्या विरोधात निर्माण केलेल्या चतुःसंघाची माहिती द्या.
- ५) हडपसरच्या लढाई विषयी माहिती लिहा.
- ६) पेशवे कालीन गोतसभेविषयी माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

20

- अ) बारभाई मंडळाच्या कार्याचा आढावा घ्या.
किंवा
ब) पेशवेकालीन लष्करी व्यवस्था कशी होती?

प्र.४ मराठा सत्तेच्या ज्हासाची कारणे लिहा.

१०

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
HISTORY (Special Paper - XIV)
Expansion and Downfall of the Maratha Power (1707-1818 A.D.)
(19101659)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- Raghoba Dada defeated Madhavrao Peshwa in the battle of _____.
 - Ghod River
 - Alegaon
 - Khamgaon
 - Udgir
- The person Sukhlal came to Maharashtra as an impersonator of _____.
 - Sadashivrao bhau
 - Nana Fadnvis
 - Mahadji Shinde
 - Vishwasrao
- After the third battle of Panipat, this Peshwa was re-establishing the Maratha power _____.
 - Raghobadada
 - Narayanarao
 - Madhavrao
 - Bajirao II
- A treaty of _____ was signed between the British and the Marathas.
 - Ahmednagar
 - Kolhapur
 - Vadgaon
 - Dahiwadi
- Axis of Maratha power _____ ie Barbhai managed as a steward through Mandal.
 - Nana Fadnavis
 - Mahadji Shinde
 - Bapuji Naik
 - Sakharam Bapu
- AD _____ The Maratha Empire declined after being defeated by the British.
 - 1816
 - 1818
 - 1820
 - 1822
- Peshwa's administration of the Maratha kingdom was conducted from the office of the Peshwa at _____.
 - Raigad
 - Pune
 - Satara
 - Kolhapur

- 8) During the Peshwa period _____ was in charge of the village.
a) Kulkarni	b) Chowgule
c) Mahajan	d) Patil

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- 1) Why was there conflict between Raghobadada and Madhavrao Peshwa?
- 2) Briefly write about the battle of Rakshasbhuvan.
- 3) Why was Narayanarao Peshwa killed?
- 4) Give information about Chatu Sangha formed by Nana Fadnavis against the British.
- 5) Why was the battle of Hadapsar?
- 6) How did Gotsabha function during Peshwa period?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Review the work of Barbhai Mandal
- OR**
- b) How was the military system during the Peshwa period?

Q.4 Write the Causes of Decline of the Maratha Power. 10

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) सुरक्षा समितीत कायम सदस्य किती आहेत.
अ) ५ ब) ७
क) १५ ड) १०
- २) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची स्थापना केव्हा झाली.
अ) १९४५ ब) १९५०
क) १९४२ ड) १९५१
- ३) सिमला करार कोणत्या दोन देशांमध्ये झाला.
अ) भारत-अमेरिका ब) भारत-पाक
क) भारत-भूतान ड) भारत-श्रीलंका
- ४) सार्क संघटनेत किती सदस्य देश आहेत.
अ) ७ ब) ८
क) ९ ड) १०
- ५) — हे सत्तासंतुलनाचे तंत्र नाही.
अ) भरपाई ब) युती
क) युध्द ड) निःशस्त्रीकरण
- ६) भारत-चीन मधील आक्रमण कोणत्या साली झाले.
अ) १९७१ ब) १९७४
क) १९६५ ड) १९६२
- ७) डॉलर हे चलन कोणत्या देशाचे आहे.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
क) भारत ड) चीन

- c) आंतर राष्ट्रीय न्यायालय कोठे आहे.
अ) अमेरिका ब) न्यूयॉर्क
क) हेग ड) इंग्लंड

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) सत्तासंतुलनाची वैशिष्ट्ये सांगा?
- २) जागतिक व्यापार संघटना.
- ३) आंतरराष्ट्रीय कायदयाची उगमस्थाने.
- ४) सार्कच्या कार्याचे मूल्यमापन.
- ५) दहशतीचे संतुलन.
- ६) भारत-पाक संबंध.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

१०

- अ) सत्तासंतुलनाचा अर्थ व सत्तासंतुलनाची तंत्रे विशद करा.
किंवा
ब) संयुक्त राष्ट्रांच्या महासभेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

भारत-चीन संबंधांची चर्चा करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper - XIV)
Introduction to International Politics (19101674)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) How many permanent members in the security council _____?

a) 5 b) 7

c) 15 d) 10
- 2) United Nations organization established in _____.

a) 1945 b) 1950

c) 1942 d) 1951
- 3) Simla pact took place between which two nations?

a) Indo-America b) Indo-Pak

c) Indo-Bhutan d) Indo-Srilanka
- 4) How many member country are there in SAARC _____ organization?

a) 7 b) 8

c) 9 d) 10
- 5) _____ is not a technique of balance of power.

a) Compensation b) Alliance

c) War d) Disarmament
- 6) When did the India-China War take place.

a) 1971 b) 1974

c) 1965 d) 1962
- 7) Dollar currency is of _____.

a) England b) America

c) India d) China
- 8) International court of Justice?

a) America b) New York

c) Hague d) England

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

- a) Write features of the balance of power.
- b) WTO.
- c) Sources of International Law.
- d) Evaluate the functions of SAARC.
- e) Balance of Terror.
- f) Indo-Pak relations.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

- a) Explain the meaning and techniques of balance of power?

OR

- b) State the competition, power and functions of General Assembly of UNO?

Q.4 Broad Question. **10**

Explain the Indo-China relations.

- ७) अनेक व्यक्तीना कारकिर्द घडविण्याचा निर्णय घेताना ——— समस्या / अडचणी भासतात.
- अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार
- ८) व्यक्ति, वैयक्तिक, समूह व कुटुंबासाठी ——— केले जाते.
- अ) मार्गदर्शन ब) सूचना
क) चर्चा ड) समुपदेशन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) आरोपनाचे चार प्रकार सांगा?
- २) "सामाजिक कार्यकर्ता" व्याख्या सांगून कोण सामाजिक कार्यकर्ता बनू शकतो ते सांगा.
- ३) समुपदेशनाचा संक्षिप्त इतिहास सांगा?
- ४) परिणामकारक समुपदेशकाची वैयक्तिक गुणवत्ता सांगा.
- ५) समुपदेशनातील सद्यःस्थिती दृष्टीकोन सांगा.
- ६) समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

20

- अ) समुपदेशनाची व्याख्या द्या. समुपदेशनाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) विवाह, जोडपी आणि कुटुंब समुपदेशन सविस्तरपणे वर्णन करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

20

समुपदेशनातील नाते संबंधांची निर्मिती करताना समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक वर्णन करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Paper - XIII)
Counselling Psychology (19101699)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) _____ dynamic processes comes from using a variety of theories and methods.

a) Personality	b) Counseling
c) Big five	d) None of these

- 2) Counseling is a relatively new _____.

a) Occupation	b) Shop
c) Profession	d) Job

- 3) There are basically _____ types of professional credentials.

a) one	b) two
c) three	d) four

- 4) There are _____ types of empathy i.e. primary and Advanced empathy.

a) one	b) two
c) three	d) four

- 5) Hope has _____ benefits including increasing a clients motivation to work on problem.

a) Single	b) Multiple
c) Dichotomous	d) None of these

- 6) Vickio (1990) closing serves as a reminder that the client has _____.

a) Immatured	b) Disturbance
c) Matured	d) None of these

- 7) Many people have _____ difficulties making career decisions.

a) one	b) two
c) three	d) four

- 8) _____ is conducted with person individually in groups and in families.

a) Guidance	b) Suggestion
c) Discussion	d) Counseling

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) State four type of Attribution model?
- b) Define “Social Worker” who becomes a social worker?
- c) State in brief History of counseling?
- d) State personal qualities of an effective counseling?
- e) State current trends in counseling?
- f) Factors influence counseling process?

Q.3 Broad Questions. (Any One) 10

- a) Define “Counseling” and explain Historical background of Counseling.

OR

- b) Describe marriage couple and Family Counseling in details?

Q.4 Broad Questions. 10

Describe Building Counseling Relationship as well as factor effects the counseling process?

कमाल गुणः ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

८) भक्तीचे ——— प्रकार आहेत.

अ) ५

ब) ४

क) ३

ड) २

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) महाराष्ट्रातील कोणत्याही चार संतांची नावे द्या.

२) संत कबिरांची विचारसरणी स्पष्ट करा.

३) मधुर भक्ती म्हणजे काय?

४) वैष्णव संप्रदायाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

५) सुफी संप्रदायाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

६) वारकरी संप्रदायाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) वारकरी संप्रदायाचे समाजातील योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पसायदानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ भक्ती योग आणि ज्ञान योग यातील फरक स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper - XIV)
Philosophy of Saints (19101689)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket: 08

- 1) Saint Kabir was _____.
a) Engineer
b) Advocate
c) Doctor
d) Uneducated
- 2) Saint Meerabai's Bhakti is _____.
a) Natural
b) Supernatural
c) Natural and Supernatural
d) None of these
- 3) Combination of Upanishadas, Brahmasutras and Bhagavadgita is called _____.
a) Prasthanatrayi
b) Asat trayi
c) Adnyan trayi
d) Aviveka trayi
- 4) There is no place for _____ in Nirguna Bhakti.
a) Bhakti
b) Value
c) Karmakanda
d) None of these
- 5) Bhaktiyoga is philosophy of _____.
a) Duty
b) Bhakti
c) Dnyana
d) None of these
- 6) To believe in _____ is a formal ground of Varkari cult.
a) Brahmane
b) Purane
c) Aranyake
d) Vedas
- 7) 'Shri Dnyaneshwari' is written by Dnyaneshwar in the age of _____.
a) 15
b) 25
c) 35
d) 45
- 8) There are _____ types of Bhakti.
a) 5
b) 4
c) 3
d) 2

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) Give any four names of Maharashtrian saints.
 - b) Explain Saint Kabir's ideology.
 - c) What is Madhura bhakti?
 - d) Explain the principles of Vaishnava cult.
 - e) Explain the characteristics of Sufi cult.
 - f) Explain the nature of Varakari cult.
- Q.3 Answer the following question. (Any One)** **10**
- a) Explain the contribution of varkari cult to the society.
- OR**
- b) Explain the significance of Pasayadana.
- Q.4 Distinguish between Bhakti yoga and Dnyanayoga.** **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sociology (Special Paper - XIV)
Sociology of Tribal Society (19101664)

वार, दिनांक : रविवार, २५-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) अँडम स्मिथ यांनी आदिवासींच्या आर्थिक जीवनाचे — भागात विभाजन केले आहे.

अ) दोन

ब) चार

क) तीन

ड) सहा

२) फासे तयार करून कबुतरे, हरणे पकडण्यात तरबेज असलेल्या जमातीला — असे म्हणतात.

अ) कोलाम

ब) फासेपारधी

क) बंजारा

ड) यापैकी नाही

३) 'आदिवासी महिला सशक्तिकरण' योजना केंद्रशासनाने — मध्ये सुरु केली.

अ) २००१ – २००२

ब) २००० – २००१

क) २००२ – २००३

ड) २००४ – २००५

४) वन उत्पादन व कृषी मालांना योग्य किंमत मिळवून देण्यासाठी — स्थापना करण्यात आली.

अ) ट्रायफेड

ब) क्राय

क) नाबार्ड

ड) यापैकी नाही

५) 'पवित्र वस्तूंशी संबंध असणारी श्रद्धा आणि आचार यांची एकजन्सी व्यवस्था म्हणजे धर्म होय' ही व्याख्या कोणी केली?

अ) एडवर्ड टायलर

ब) एमिल डरखीम

क) मॅक्स वेबर

ड) मॅक्समुल्लर

६) महाराष्ट्राच्या कोणत्या भागात वारली जमात आढळते?

अ) नंदुरबार

ब) वलसाड

क) नवसारी

ड) वरील सर्व

- ७) काळी जादू आणि पांढरी जादू असे जादूचे प्रकार कोणी सांगितले?
- अ) एस. सी. दुबे ब) मॅलिनोवस्की
क) मॅक्स वेबर ड) एडवर्ड टायलर
- ८) 'प्रिमिटिव्ह कल्चर' हे पुस्तक कोणाचे आहे.
- अ) एडवर्ड टायलर ब) एस. सी. दुबे
क) जेम्स फ्रेजर ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- १) आदिवासी विकास कार्यक्रम स्पष्ट करा?
- २) विस्थापनाची समस्या स्पष्ट करा?
- ३) आदिवासी धर्माचे स्वरूप स्पष्ट करा?
- ४) महाराष्ट्रातील आदिवासी चळवळीची समीक्षा करा?
- ५) आदिवासी मधील आरोग्य समस्या स्पष्ट करा?
- ६) आदिवासी आर्थिक क्रियेचे प्रकार सांगा?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

१०

- १) आदिवासी मधील धर्मांतराची समस्या विशद करा?
किंवा
२) संस्कृतीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा?

प्र.४ वारली जमातीचे वर्णन करा?

20

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - XIV)
Sociology of Tribal Society (19101664)

Day & Date: Sunday, 25-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the most correct alternative

08

- 1) Adam Smith has divided the economic life of tribals into _____.
a) Two b) Four
c) Three d) Six
- 2) A tribe skilled in catching pigeons and deer by making dice is called _____.
a) Kolam b) Faseparadhi
c) Banjara d) None of these
- 3) The 'Tribal Women Empowerment' scheme was launched by the Union Government in _____.
a) 2001-2002 b) 2000-2001
c) 2002-2003 d) 2004-2005
- 4) _____ was established to get fair price for forest produce and agricultural commodities.
a) TRIFED b) Cry
c) NABARD d) None of these
- 5) Who defined 'Religion as a unified system of belief and conduct relating to sacred objects'?
a) Edward Tyler b) Emile Durkheim
c) Max Weber d) Maxmuller
- 6) Warli tribe is found in which part of Maharashtra?
a) Nandurbar b) Valsad
c) Navsari d) All of the above
- 7) Who said black magic and white magic?
a) S. C. Dubey b) Malinowski
c) Max Weber d) Edward Tyler
- 8) By whom is the book 'Primitive Culture'.
a) Edward Tyler b) S. C. Dubey
c) James Fraser d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- 1) Explain tribal development programme?
 - 2) Explain displacement problem?
 - 3) Explain the nature of tribal religion?
 - 4) Review tribal movement in Maharashtra?
 - 5) Explain the health problems among tribals?
 - 6) State the types of tribal economic activity?
- Q.3 Long answer questions (Any One) 10**
- 1) Explain the problem of conversion among tribals?
- OR**
- 2) Explain the concept of acculturation?
- Q.4 Long answer questions 10**
- Describe the Warli tribe?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English Compulsory
Literary Mindscapes (19101601)

Day & Date: Monday, 05-May-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) How old is Robert Quick?

a) 50	b) 52
c) 40	d) 60
- 2) Who did Aksionov meet on his way to the fair?

a) a fellow merchant	b) his wife
c) his brother	d) his cousin
- 3) Who is the painter of duchess's portrait?

a) Berhman	b) Fra Pandolf
c) John Smith	d) Ben
- 4) How many children are listening to the story in 'Sita' by Toru Dutt?

a) four	b) five
c) six	d) three
- 5) What is not a dream?

a) life	b) joy
c) Nightmares	d) entertainment
- 6) Who wrote 'Ode to Beauty'?

a) William Wordsworth	b) John Keats
c) T. S. Eliot	d) Robert Frost
- 7) I am _____ tired. I want to sleep for a couple of hours.

a) extremely	b) extreme
c) slowly	d) fast
- 8) Reshma said, "I love to sing".

a) Reshma said that she loved to sing.
b) Reshma said that she loves to sing.
c) Reshma said that she love to sing.
d) Reshma said that she is loving to sing.

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) How did Robert get his injury?
 - b) Sketch the character of Aksionov.
 - c) Describe the personality of the Duchess.
 - d) Explain the title of the poem 'Sita' by Toru Dutt.
 - e) What is theme of the poem 'Ode to Beauty'?
 - f) What is not a dream according to the poetess Charlotte Bronte?
- Q.3 Write a detailed note on technology literacy skill. 10**
- OR**
- Discuss 'Media literacy' as a major skill.
- Q.4 What are Life Skills (FLIPS)? Give examples. 10**

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
English (Special Paper - XV)
Literatures in English (19101625)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) In *The Girl on the Train*, Rachel was evicted from her flat because _____.
 - a) She assaulted her land lady
 - b) She had not paid the rent
 - c) She assaulted her neighbor
 - d) She had a bad habit of alcoholism
- 2) Franz Kafka wrote *Wedding Preparation in the Country* between _____.
 - a) 1907 and 1908
 - b) 1908 and 1909
 - c) 1909 and 1910
 - d) 1910 and 1911
- 3) In A *Raisin in the Sun*, what does Agasai bring Beneatha from Africa?
 - a) A Nigerian Robe and African music
 - b) A Necklace and A Statue
 - c) A Wedding Ring
 - d) His Family
- 4) In *The Girl on the Train*, what happens to Rachel when she goes to use ATM to purchase a bottle of wine?
 - a) Police come and arrests her for harassing Tom and Anna
 - b) She finds there is no money left in her bank account
 - c) She gets attacked
 - d) She witnesses a crime
- 5) In A *Raisin in the Sun*, what item does Younger family have to share with others?
 - a) The kitchen
 - b) A car
 - c) A taxi
 - d) The bathroom
- 6) In story *The Necklace*, what spoiled Mr. and Mrs. Loisel's pleasure?
 - a) the loss of money
 - b) the loss of the dress
 - c) the loss of the necklace
 - d) the loss of job
- 7) Which novel did Sudha Murthy gift her grandmother in *How I taught my Grandmother to Read?*
 - a) Malgudi Days
 - b) Kashi Yatre
 - c) Tulsi
 - d) Chardham Yatre

8) In ***The Luncheon***, the author and the lady met at restaurant, named

- ____.
a) Hotel de Luc	b) Foyot
c) Meridian	d) Trident

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) Explore the chief characteristics of **Afro-American drama**.
- b) Examine the chief elements of **Psychological Thriller**.
- c) Why did the bakers in ***Twenty Six Men and a Girl*** feel warmth for Tanya?
- d) In ***The Luncheon*** why was the narrator panic-stricken while they waited for the asparagus to be cooked?
- e) Discuss the theme 'an inability to accept our circumstances may lead to an unhappy life' of the story ***The Necklace***.
- f) Sketch the character of the grandmother in ***How I taught my Grandmother to Read***.

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

10

- a) Discuss the role of money in Lorraine Hansberry's ***A Raisin in the Sun***?

OR

- b) Bring out the character sketch of **Walter Lee Younger**.

Q.4 *The Girl on the Train* is a psychological thriller with a central mystery that is crystallized by the inner workings of a disturbed mind. Discuss.

10

वार, दिनांक : मंगलवार, ०६-०५-२०२५
समय: दोपहर ०३:०० से ०५:००

कमाल गुण - ४०

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 0८

- १) एक भाषा में व्यक्त विचारों को यथासंभव समान और सहज अभिव्यक्ति द्वारा दूसरी भाषा में व्यक्त करने के प्रयास को ---- कहा जाता है।
अ) विज्ञापन ब) अनुवाद
क) वृत्तांत ड) पटकथा
- २) अनुवादक का ---- यह एक गुण है।
अ) प्रतिभासंपन्नता ब) वैयक्तिकता
क) वाक्य विन्यास ड) वर्णनात्मकता
- ३) उत्पादक और उपभोक्ता के बीच विश्वास निर्माण करने का काम --- करता है।
अ) रिपोर्ताज ब) अनुवाद
क) विज्ञापन ड) संपादन
- ४) विज्ञापन लेखन का ---- यह एक तत्व है।
अ) प्रारूपण ब) पल्लवन
क) टिप्पण ड) ध्यानाकर्षकता
- ५) माल आदेश के अनुरूप न आनेपर या माल खराब मिलनेपर जो पत्र लिखा जाता है उसे ---- पत्र कहते हैं।
अ) पूछताछ ब) भुगतान
क) शिकायती ड) क्रयादेश

- ६) भुगतान पत्र को अंग्रेजी में ——— कहा जाता है।
 अ) Letters of Regarding Payments
 ब) Letters of order
 क) Letters of Enquiry
 ड) Letters of Regarding Trade Reference
- ७) 'बायोडाटा' को हिंदी में ——— कहा जाता है।
 अ) विज्ञापन
 ब) जीवन वृत्त
 क) अनुवाद
 ड) पल्लवन
- ८) ——— को लेनिन ने बिना कागज और दूरी का समाचार पत्र कहा है।
 अ) प्रेस
 ब) रेल
 क) वृत्तांत
 ड) आकाशवाणी

प्र.२ निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। १२

- १) वाणिज्य पत्राचार किसे कहा जाता है?
- २) बैंक में लिखी दो सूचनाओं को लिखिए।
- ३) भुगतान पत्र का स्वरूप संक्षेप में लिखिए।
- ४) विज्ञापन लेखन में कौन-कौन सी जानकारी अपेक्षित है?
- ५) अनुवाद का अर्थ लिखिए।
- ६) रेल विभाग में प्रयुक्त दो सूचनाओं के नाम लिखिए।

प्र.३ अनुवाद का स्वरूप लिखकर अनुवादक के गुणों को लिखिए। १०

अथवा

व्यवस्थापक, ए. ओ. डागा वस्त्रालय, गंजगोलाई रोड, लातूर से न्यू गारमेंट्स, मुंबई कपड़े के थोक व्यापारी को माल समय पर न मिलने की शिकायत करते हुए पत्र लिखते हैं। शिकायती पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

प्र.४ विज्ञापन का स्वरूप लिखकर विज्ञापन के तत्व लिखिए। १०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
KANNADA (Special Paper – XV)
Study of Kannada Folk Literature (19101605)

Day & Date: Tuesday, 06-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ಇದು ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.
- ೧) ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದ
 ೨) ಬುಲಾಯಿ
 ೩) ಕೋಲಾಟದ ಪದ
 ೪) ಹಂತಿ
- ೨) Folklore ಇದರ ಸಂವಾದಿ ಕನ್ನಡ ಪದ -
- ೧) ಗೊಂದಲ
 ೨) ಮನೆ
 ೩) ಜಾನಪದ
 ೪) ಕಟ್ಟಿಗೆ
- ೩) ಜಾನಪದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ - ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.
- ೧) ಅನಕ್ಷರರ
 ೨) ನಗರಜನರ
 ೩) ವೈದ್ಯರ
 ೪) ಸಾಗರ
- ೪) Folk ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ -
- ೧) ಶಾಲೆ
 ೨) ಅಂಗಳ
 ೩) ಮನೆ
 ೪) ಜನಪದ
- ೫) ಹಂತಿ ಪದಗಳು ಇವು - ಹಾಡುಗಳು.
- ೧) ಹೆಂಗಸರ
 ೨) ಗಂಡಸರ
 ೩) ಮಕ್ಕಳ
 ೪) ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ
- ೬) ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಕಲೆ -
- ೧) ಯಕ್ಷ ಗಾನ
 ೨) ಬಯಲಾಟ
 ೩) ಸಣ್ಣಾಟ
 ೪) ದೊಡ್ಡಾಟ
- ೭) ಸಾಮಾಹಿಕ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು -
- ೧) ದೋಷ
 ೨) ಲಾಭ
 ೩) ಲಕ್ಷಣ
 ೪) ಹಾನಿ
- ೮) - ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮ.
- ೧) ತತ್ವಪದ
 ೨) ಒಗಟು
 ೩) ವಚನ
 ೪) ಗಾದೆ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ಯಕ್ಷ ಗಾನ
- ೨) ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳು
- ೩) ಶಿಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯ
- ೪) ಜನಪದ
- ೫) ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳು
- ೬) ಜನಪದ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ಗಾದೆಎಂದರೇನು? ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ೨) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

- ७) कोणत्या मासिकात पहिल्यांदा ग्रंथपरीक्षण प्रसिद्ध झाले?
 अ) मराठी पत्रिका ब) विविध ज्ञानविस्तार
 क) किलोस्कर ड) ललित
- ८) ग्रंथ परीक्षण करताना भाषा कशी असावी?
 अ) क्लिष्ट ब) सोपी
 क) अलंकारिक ड) दुर्बोध

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) निवेदकाकडे कोणते गुण आवश्यक असतात.?
- २) जाहिरातीचे घटक सांगा.
- ३) ग्रंथ परीक्षणाचे स्वरूप लिहा.
- ४) वृत्तपत्रावरील जाहिरातीचे घटक सांगा.
- ५) दुरदर्शनवरील निवेदनाचे स्वरूप लिहा.
- ६) आकाशवाणीवरील बातमीचे स्वरूप सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

अ) तुम्ही वाचलेल्या एका पुस्तकाचे ग्रंथपरीक्षण करा.

किंवा

ब) दुरदर्शनवरील जाहिरातीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ निवेदन म्हणजे काय? ते सांगून निवेदनाचे स्वरूप सविस्तर लिहा.

१०

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

Sanskrit (Special Paper - XV)

नाटक अभिज्ञानशाकुन्तलम् ऑफ कालिदास (19101635)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच प्रश्नपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.१ योग्य पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत।

०८

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) शमप्रधानेषु तपोधनेषु गूढम् हि ——— अस्ति तेजः।

अ) मानात्मकम्	ब) भावात्मकम्
क) कालात्मकम्	ड) दाहात्मकम्

२) शकुंतलेने नवमालिकेचे नाव ——— ठेवले होते.

अ) वनराणी	ब) फुलराणी
क) नवकलिका	ड) वनज्योत्स्ना

३) यथा कस्यापि पिण्डखर्जूरैरुद्वेजितस्य ——— अभिलाषो भवेत्।

अ) तित्तिण्याम्	ब) शकुंतलायाम्
क) चित्रे	ड) पुत्रे

४) शकुंतलेच्या हातातील अंगठी ——— तीर्थात पडते.

अ) सोम	ब) शची
क) गया	ड) नर्मदा

५) न केवलं तातनियोग एव। अस्ति मे ——— स्नेहः एतेषु।

अ) सोदर	ब) भ्रातृ
क) सखी	ड) मित्र

६) सर्वं तत्किलमहो ——— स्वतां पश्यति।

अ) राजा	ब) कामी
क) बिदूषक	ड) सेनापति

७) ——— त्राणाय वः शस्त्रं प्रहर्तुमनागसि।

अ) आर्त	ब) पालन
क) दीन	ड) दुःख

८) दुष्यंत राजा ——— देवाची मदत करण्यासाठी स्वर्गात जातो.

अ) इन्द्र

ब) वरुण

क) यम

ड) सूर्य

प्र.२ टिप्पणी लिखत. (के पि ४)

१२

टीपा लिहा. (कोणत्याही ४□)

१) रथवेग

२) राज्ञः आश्रमप्रवेशः

३) नांदी

४) विष्कंभक

५) सूत्रधार

६) राजाचे आर्यत्व

प्र.३ अ) 'निसर्गकन्या शकुन्तला' यावर निबंध लिहा.

१०

किंवा

ब) तृतीय अंकाचे रसग्रहण करा.

प्र.४ चतुर्थ अंकाचे रसग्रहण करा.

१०

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April-2025
Urdu (Special Paper–XV)
Urdu ki Adabi Tahriken (19101620)

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) کارل مارکس ایک مشہور _____ مفکر تھے۔

(A) امیکن۔ (B) جاپانی۔

(C) جر من۔ (D) برٹش۔

(2) اِلہ آباد یونیورسٹی میں احمد علی انگریزی کے لکچر ار تھے۔ اُن کا گھر-----کا دفتر بن گیا۔

(A) سائنس فیک سوسائٹی۔
(B) انجمن ترقی پسند مصنفین۔

(C) ترقی اردو۔ (D) بزم داستان گویاں۔

(3) منٹو کے مکالموں میں بے تکلفی سے بڑھ کر کبھی کبھی ----- زبان کا استعمال بھی ملتا ہے۔

(A) بازاری۔ (B) درباری۔

(C) سادہ۔

(4) راجندر سنگھ بیدی ۱۹۸۴ء میں۔۔۔۔۔ میں وفات پائی۔

(A) کستیر - (B) بیدر -

(C) امر تسر۔

(5) جدیدیت کی تحریک میں۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ کہانی وجود میں آئی۔

(A) تجریدی۔ (B) رومانی۔

(C) عشقگیر۔ (D) مافوق الفطرت۔

(6) قرۃ العین حیدر کا آبائی وطن۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ضلع بجنور ہے۔

(A) الہ آباد۔ (B) ہاپوڑ۔

(C) نہ پور۔ (D) عثمان آباد۔

7) شمس الرحمن فاروقی کی تصنیف کا نام کیا ہے؟

- (A) شعور فن۔
(B) شعر غیر شعر۔
(C) مقدمہ شعر و شاعری۔
(D) ہماری شاعری۔

8) برگ نے کس کا شعری مجموعہ ہے؟

- (A) ن۔ م۔ راشد۔
(B) جوش۔
(C) ناصر کاظمی۔
(D) ساحر۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار/04)

(1) پریم چند کے ادب میں ترقی پسند عناصر۔

(2) کرشن چندر کا تعارف لکھیے۔

(3) بیدی کا تعارف اور افسانہ نگاری۔

(4) منٹو کا تعارف اور افسانہ نگاری۔

(5) ن۔ م۔ راشد کا تعارف اور شاعری۔

(6) قرۃ العین حیدر کا تعارف لکھیے۔

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) ترقی پسند تحریک کے اغراض و مقاصد بیان کیجیے۔

(2) ترقی پسند تحریک کی علمی و ادبی خدمات کا جائزہ لیجیے۔

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

جدیدیت کی تحریک کے آغاز و ارتقاء پر نقد و تبصرہ کیجیے۔

- ८) गुप्तकाळात ---- हे शिल्पकलेचे प्रमुख केंद्र होते.
अ) कोणार्क	ब) मैसूर
क) मथुरा	ड) मद्रास

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) अजिंठा येथील लेणी क्रमांक १९ चे महत्त्व सांगा.
- २) बाघ येथील चित्रकलेवर टीप लिहा.
- ३) अमरावती येथील स्तूपाची माहिती द्या.
- ४) होयसळ शैलीतील स्तंभाची संक्षिप्त माहिती द्या.
- ५) द्रविड शैलीविषयी माहिती लिहा.
- ६) चैत्य आणि विहार यामधील फरक स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) भीमबेटका येथील शैलचित्रांच्या संकल्पना आणि चित्रकलेच्या तंत्राचे वर्णन करा.
किंवा
ब) भाजे येथील लेण्यांच्या लयनस्थापत्याची मूलभूत वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ प्राचीन भारतातील मंदिर स्थापत्य कलेचा उगम आणि विकास योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा. **१०**

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XV)
Art and Architecture in Ancient India (19101680)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is the most ancient chaityagruha in Maharashtra.

a) Karle	b) Bhaje
c) Ajanta	d) Ellora
- 2) The magnificent Gopuras was the important characteristics of _____ temples.

a) Central India	b) South India
c) North India	d) East India
- 3) _____ of the following dynasty is associated with Khajuraho Temples.

a) Chandela	b) Ikshavaku
c) Tomar	d) Parmar
- 4) Chennakeshvar temple was built during _____ of the following empires.

a) Cholas	b) Pallava
c) Yadava	d) Hoyasal
- 5) The famous painting of Bodhisatva Vajrapani is in _____ cave of Ajanta.

a) First	b) Second
c) Third	d) Fourth
- 6) Ayaka Pillars are architectural features of the stupa at _____.

a) Taxila	b) Amaravati
c) Sarnath	d) Modhera
- 7) Ellora has _____ Jain caves.

a) 05	b) 17
c) 12	d) 11
- 8) Which one was a prominent centre of sculptural art during the Gupta period?

a) Konark	b) Mysore
c) Mathura	d) Madras

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) State the importance of Cave no. 19 at Ajanta.
 - b) Write a note on Bagh Paintings.
 - c) Give information about Amaravati stupa.
 - d) Write a note on Pillars in Hoysala style.
 - e) Write about features of Dravida style.
 - f) Explain the difference between Chaitya & Vihara.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Describe the themes & techniques of Rock paintings at Bhimbetka.
- OR**
- b) Highlight the basic features of rock cut architecture of Bhaje caves.
- Q.4 Explain the origin & development of Temple Architecture in India with suitable examples. 10**

Seat No.	

Set P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Economics (Special Paper - XV)
Economics of Development - II (19101670)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) थेट परकीय गुंतवणुकीच्या अधिक विस्तारामुळे — ला चालना मिळते.
 अ) पैशांचे परिचलन ब) मागणी
 क) रोजगार ड) बेरोजगारी
- २) परकीय भांडवल — स्वरूपात येते.
 अ) थेट विदेशी गुंतवणूक
 ब) बाह्य व्यापारी कर्ज
 क) आंतरराष्ट्रीय संस्थांकडून कर्ज घेणे
 ड) वरील सर्व
- ३) दोन किंवा दोनपेक्षा जास्त देशांमधील व्यापार — म्हणून ओळखला जातो.
 अ) अंतर्गत व्यवसाय ब) बाह्य व्यापार
 क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार ड) एकपक्षीय व्यापार
- ४) बहुराष्ट्रीय निगम — MNC म्हणजे —
 अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार करणारी कॉर्पोरेशन
 ब) इतर देशांसाठी वस्तू तयार करते
 क) एकापेक्षा जास्त राष्ट्रांमध्ये उत्पादनाची मालकी किंवा नियंत्रण करणारी कंपनी
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ५) मध्यवर्ती बँकेच्या चलनविषयक धोरणाचा प्राथमिक उद्देश — राखणे हा असतो.
 अ) संपत्ती ब) विनिमय कर
 क) वृद्धी ड) किंमत स्थिरता

- ६) ——— द्वारे चलनविषयक धोरणाची अंमलबजावणी केली जाते.
अ) मध्यवर्ती बँक
ब) बँक ऑफ इंग्लंड
क) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
ड) यापैकी नाही
- ७) ——— हे एक नवीनीकरणीय ऊर्जा संसाधन आहे.
अ) वारा
ब) पेट्रोलियम
क) नैसर्गिक वायू
ड) कोळसा
- ८) संरक्षित व्यापार धोरणाचा पुरस्कार ——— यांनी केला.
अ) जे. एम. केन्स
ब) फ्रेडरिक लिस्ट
क) डेव्हिड रिकार्डो
ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) आर्थिक विकासातील विदेशी भांडवलाची भूमिका सांगा.
- २) संरक्षित व्यापार.
- ३) आर्थिक विकासात आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची भूमिका स्पष्ट करा.
- ४) विकसनशील देशांमधील चलनविषयक धोरणाची भूमिका सांगा.
- ५) नवीकरणीय ऊर्जा संसाधने लिहा.
- ६) पर्यावरण संरक्षणासाठी उपाययोजना लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

୨୦

- अ) विकसनशील देशांमधील राजकोषीय धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मुक्त व्यापार म्हणजे काय? सांगून त्याचे गुण-दोष स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न

विदेशी भांडवलाच्या समस्या स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - XV)
Economics of Development - II (19101670)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) More expansion of foreign direct investment can boost _____.
 a) Money circulation b) Demand
 c) Employment d) Unemployment

- 2) The foreign capital inflows in _____ form.
 a) Foreign direct investment
 b) External commercial borrowings
 c) Borrowing from international institutions
 d) All of the above

- 3) Trade between two or more than two countries is known as _____.
 a) Internal Business b) External Trade
 c) International Trade d) Unilateral Trade

- 4) Multinational corporation-MNC Means _____.
 a) A corporation that does international trade
 b) Manufactures goods for other countries
 c) A company that owns or controls production in more than one nation
 d) None of the above

- 5) The primary purpose of the RBI monetary policy is to maintain _____.
 a) wealth b) exchange rate
 c) growth d) price stability

- 6) _____ bank implements the Monetary policy.
 a) Central Bank b) Bank of England
 c) State Bank of India d) None of these

- 7) _____ is a renewable resource.
 a) Wind b) Petroleum
 c) Natural gas d) Coal

- 8) Protective Trade Policy promoted by ____.
- a) J. M. Keynes b) Frederick List
- c) David Ricardo d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- Role of foreign capital in economic development.
- Protective trade
- Explain the Role of international trade in economic development.
- Role of monetary policy in developing countries.
- Write the renewable resources.
- Write the Measures for environment protection.

Q.3 Broad answer questions. (Any One) 10

- a)** Explain the Role of fiscal policy in developing countries.
- OR**
- b)** What is free trade? Explain the free trade and its merits- demerits.

Q.4 Explain the problems of foreign capital. **10**

- ८) युनोच्या सुरक्षा मंडळात एकूण — सभासद आहेत.
 अ) १५ ब) २०
 क) २५ ड) ३०

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) केमाल पाशाच्या सामाजिक सुधारणा
 - २) आंतरराष्ट्रीय मजूर संघटना
 - ३) शीतयुद्ध म्हणजे काय? ते सांगा.
 - ४) अमेरिकेने दुसऱ्या महायुद्धा मध्ये प्रवेश का केला?
 - ५) नाझी पक्षाचे तत्वज्ञान सांगा.
 - ६) युनोची सुरक्षा समिती
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) हिटलरचे पूर्वचरित्र सांगून, त्यांच्या अंतर्गत धोरणाची माहिती सांगा.
 किंवा
- ब) दुसऱ्या महायुद्धाच्या परिणामाची सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.४ शीतयुद्धाची कारणे सांगा. १०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination March/April - 2025
History (Special Paper - XV)
History of Modern World (1870 A.D.to 2000 A.D.) (19101660)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Hitler was the dictator of _____ country.

a) Italy	b) France
c) Russia	d) Germany
- 2) Mushtafa Kemal Pasha was born in _____.

a) 1870	b) 1881
c) 1885	d) 1900
- 3) In all _____ Nations participated in the Second World War.

a) 57	b) 58
c) 59	d) 60
- 4) The International court of Justice is located at _____.

a) Moscow	b) Berlin
c) Hague	d) Tokyo
- 5) The seeds of the Second World War were sown in _____ treaty.

a) Versailles	b) Paris
c) Severs	d) Vienna
- 6) Cold war took place between America and _____ country.

a) England	b) Japan
c) Russia	d) China
- 7) The term ‘Cold War’ was first used by _____.

a) Harry Truman	b) Prof. Walter Lippman
c) Washington	d) Bernard Baruch
- 8) There are _____ members in the security council.

a) 15	b) 20
c) 25	d) 30

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Social Reforms of Kemal Pasha.
 - b) International Labour Organization.
 - c) Explain what is cold war?
 - d) Why America entered into Second World War?
 - e) Write about Nazi Party's ideology.
 - f) UNO security council.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Give Hitler's background Information and state his Internal Policy.
- OR**
- b) State in detail the effects of Second World War.
- Q.4 Discuss the causes of Cold War. 10**

- ७) संघराज्याचे मध्यवर्ती वैशिष्ट्य म्हणजे—
 अ) कार्यकारी मंडळ व कायदेमंडळ यांच्यात सत्ताविभाजन
 ब) प्रादेशिक सत्ताविभाजन
 क) एकपक्ष पद्धती
 ड) यापैकी नाही
- ८) खालीलपैकी कोणती जोडी अयोग्य आहे?
 अ) अमेरिका—द्विपक्ष पद्धती ब) स्वित्झर्लंड—बहुपक्ष पद्धती
 क) अमेरिका—मजूर पक्ष ड) इंग्लंड—हूजूर पक्ष

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) न्यायालयीन स्वातंत्र्य
- २) अमेरिकेतील न्यायालयीन पुनर्विलोकन
- ३) स्वित्झर्लंड मधील बहुपक्ष पद्धती
- ४) डेमॉक्रॅटीक पक्ष
- ५) स्वित्झर्लंड मधील संघराज्य व्यवस्था
- ६) मजूर पक्ष

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) हाऊस ऑफ कॉमर्सची रचना, अधिकार व कामे स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) अमेरिकेतील संघराज्य व्यवस्थेची चर्चा करा.

प्र.४ इंग्लंड मधील एकात्म शासन व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper - XV)
Comparative Government & Politics (19101675)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which of the following houses is the oldest house?
 - a) Senate
 - b) House of Representative
 - c) House of Lords
 - d) House of Commons
- 2) The concept of judicial review originated in which country?
 - a) USA
 - b) France
 - c) UK
 - d) Switzerland
- 3) Which among the following countries is not associated with the concept of parliamentary supremacy?
 - a) USA
 - b) UK
 - c) Swiss
 - d) None of the above
- 4) Identify the incorrect pair from the following:
 - a) USA-Federation
 - b) UK-Parliamentary Government
 - c) Swiss-Unitary Government
 - d) None of the above
- 5) Which one of the following is not feature of the American Federation?
 - a) Division of powers
 - b) Supremacy of the Constitution
 - c) Single Constitution for Union and States
 - d) Independence of Judiciary
- 6) Which one of the following is not feature of the unitary government system of UK?
 - a) Division of powers
 - b) Supremacy of the Parliament
 - c) Democratic System
 - d) None of the above
- 7) The central feature of federal state is _____.
 - a) Separation of powers between Legislature and Executive
 - b) Territorial division of power
 - c) One party system
 - d) None of the above

- 8) Which among the following pair is not correctly matches?
a) USA- Two party system	b) Switzerland - Multi party system
c) USA - Labour Party	d) England - Conservative party

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Independence of Judiciary
- b) Judicial Review in U.S.A.
- c) Multi-Party Systems of Switzerland
- d) Democratic Party
- e) Federal Systems of Switzerland
- f) Labour Party

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) Explain the composition, power and function of House Lords.

OR

- b) Discuss the federal system in America.

Q.4 Characteristics of unitary system of government in England. 10

Seat No.	

Set **P**

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Psychology (Paper - XIV)
Psychological Assessment (19101700)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) रोटारच्या अपूर्ण वाक्य चाचणीमध्ये — वाक्यांचा समावेश आहे.
 अ) ४० ब) ४५
 क) ३५ ड) ३३
- २) वेश्लर चाचणीची पहिली आवृत्ती — साली प्रकाशित झाली.
 अ) १९०५ ब) १८३९
 क) १९३९ ड) १९१६
- ३) स्टॅनफोर्ड-बिनेची दुसरी आवृत्ती — साली प्रसिद्ध झाली.
 अ) १९३७ ब) १९०८
 क) १९६० ड) १९११
- ४) — यांनी शाईचे डाग तंत्र विकसित केले.
 अ) बिने ब) फ्राईड
 क) रोर्शा ड) वेश्लर
- ५) बुद्धीगुणांक =
 अ) $\frac{\text{शारीरिक वय}}{\text{मानसिक वय}}$ ब) $\frac{\text{मानसिक वय}}{\text{शारीरिक वय}} \times 100$
 क) $\frac{\text{शारीरिक वय}}{\text{मानसिक वय}} \times 100$ ड) यापैकी नाही
- ६) व्यक्तिमत्त्वाचे मापन करण्यासाठी संदिग्ध किंवा अरचित उद्दीपकांचा वापर करणाऱ्या चाचण्यांना — चाचण्या असे म्हणतात.
 अ) अभिक्षमता ब) बुद्धीमापन
 क) प्रक्षेपण ड) अभिरुची

- ७) M M P I - 2 मध्ये ——— होकारार्थी विधानांचा समावेश आहे.
 अ) १८० ब) ५६७
 क) ४२० ड) २००
- ८) ——— यांनी मनोरुग्ण निदानात मदत म्हणून चाचणी वापरण्याची आशा व्यक्त केली.
 अ) वेश्लर ब) बिने
 क) फ्राईड ड) युंग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- १) M M P I - 2 चे थोडक्यात वर्णन करा.
- २) प्रक्षेपण तंत्र म्हणजे काय?
- ३) स्ट्रॉंगची अभिरुची शोधिका स्पष्ट करा.
- ४) रॅव्हनचा प्रागतीक संघात स्पष्ट करा.
- ५) व्यक्तिचित्र रेखाटन चाचणी म्हणजे काय?
- ६) व्यावसायिक पसंती शोधिका स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) प्रक्षेपण तंत्र म्हणून चित्र अवबोधन चाचणी तसेच शाईच्या डागांची चाचणी थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) भेदक अभिक्षमता चाचणी तसेच वैद्यकीय कॉलेज प्रवेश चाचणी थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.४ वेश्लरच्या बुद्धीमापन चाचण्यांचा थोडक्यात आढावा घ्या. १०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Psychology (Paper - XIV)
Psychological Assessment (19101700)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Rotter's incomplete sentence blank consist _____ sentence.

a) 40 b) 45

c) 35 d) 33
- 2) The first form of Wechsler scale was published in _____.

a) 1905 b) 1839

c) 1939 d) 1916
- 3) The second Stanford-Binet intelligence scale was published in _____.

a) 1937 b) 1908

c) 1960 d) 1911
- 4) Inkblot Technique developed by _____.

a) Binet b) Freud

c) Rorschach d) Wechsler
- 5) IQ =

a) $\frac{CA}{MA}$ b) $\frac{MA}{CA} \times 100$

c) $\frac{CA}{MA} \times 100$ d) None
- 6) The personality test which uses ambiguous or unstructured stimulus for assessment known as _____ test.

a) aptitude b) intelligence

c) projective d) interest
- 7) MMPI - 2 consist of _____ affirmative statements.

a) 180 b) 567

c) 420 d) 200
- 8) _____ hoped to use his test as an aid in psychiatric diagnosis.

a) Wechsler b) Binet

c) Freud d) Jung

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Describe in short MMPI - 2.
- b) What is projective technique?
- c) Explain strong interest inventory.
- d) Explain Raven's progressive matrices.
- e) What is Draw-A-Person Test?
- f) Explain vocational preference inventory.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) Explain Thematic apperception test and inkblot test as projective technique.

OR

- b) Explain in brief differential aptitude test and medical college admission test.

Q.4 Take a brief account of Wechsler scale of intelligence. 10

- ८) ——— हा ग्रंथ मार्क्स ने लिहिला.
 अ) मॅथेमॅटिका ब) इथिका
 क) कॅपिटल ड) रिपब्लिक

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) सर्वोदयाची व्याख्या द्या.
 - २) समाजवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - ३) विश्व शासनाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
 - ४) स्वातंत्र्याची व्याख्या द्या.
 - ५) न्याय म्हणजे काय?
 - ६) साम्यवादाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
- प्र.३ अ) राज्यशास्त्राचा अभ्यास विषय स्पष्ट करून राज्यशास्त्र आणि राजकीय तत्त्वज्ञान यातील फरक स्पष्ट करा. १०
- किंवा
- ब) समाजवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.४ लोकशाहीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper - XV)
Political Philosophy (19101690)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Karl Marx is _____ philosopher.
 - a) American
 - b) German
 - c) Greek
 - d) French
- 2) 'Study of political norms. Is the subject matter of _____ philosophy.
 - a) Political
 - b) Social
 - c) Religious
 - d) Scientific
- 3) _____ is a constituent of state.
 - a) Sovereign
 - b) Work
 - c) Education
 - d) Family
- 4) _____ is written by Plato.
 - a) The laws
 - b) Tractatus
 - c) Investigation
 - d) None of these
- 5) Karl Marx's socialism is _____.
 - a) Artificial
 - b) Scientific
 - c) Useless
 - d) Illogical
- 6) _____ is a way of political progress.
 - a) Non-cooperation
 - b) Laziness
 - c) Cooperation
 - d) None of these
- 7) Revolution is a kind of political _____.
 - a) Inconsistency
 - b) Action
 - c) Vagueness
 - d) None of these
- 8) _____ is written by Marx.
 - a) Mathematica
 - b) Ethica
 - c) Capital
 - d) Republic

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Define Sarvodaya.
 - b) Explain the nature of socialism.
 - c) Explain the principles of world government.
 - d) Define liberty.
 - e) What is justice?
 - f) Explain the principles of Communism.
- Q.3 a) Explain the subject matter of political science and distinguish between political science and political philosophy. 10**
- OR**
- b) Explain the characteristics of socialism.**
- Q.4 Explain the characteristics of democracy. 10**

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Sociology (Special Paper - XV)
Industrial Sociology (19101665)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०६-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) खालीलपैकी कोणी कामगारांच्या इच्छा-आकांक्षाचे वर्गीकरण केले आहे?
 अ) ई. व्ही. स्नायडर ब) ए. एच. मास्लो
 क) व्ही. व्ही. गिरी ड) मॅक्सवेबर
- २) 'Labour Problems in Indian Industry' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
 अ) गीसबर्ट पी. ब) व्ही. व्ही. गिरी
 क) मॅक्सवेबर ड) कार्ल मार्क्स
- ३) खालीलपैकी कोणत्या वर्षी 'हिंदू मजदूर सभा' या संघटनेची स्थापना झाली?
 अ) इ. स. १९४८ ब) इ. स. १९५८
 क) इ. स. १९६८ ड) इ. स. १९७८
- ४) औद्योगिक कलह निवारण कायदा कोणत्या वर्षी संमत करण्यात आला?
 अ) १ मार्च १९४७ ब) १ एप्रिल १९४७
 क) १ मे १९४७ ड) १ जून १९४७
- ५) कायझेन या संकल्पनेचा उगम — या देशात सर्वप्रथम झाला.
 अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
 क) जपान ड) जर्मनी
- ६) — या वर्षी भारतातील पहिले औद्योगिक धोरण घोषित केले गेले.
 अ) इ. स. १९४८ ब) इ. स. १९५०
 क) इ. स. १९५५ ड) इ. स. १९६०
- ७) खालीलपैकी कोणता स्वयंचलीकरणाचा नकारात्मक परिणाम आहे?
 अ) उत्पादनात वाढ ब) गुणवत्तेत वाढ
 क) आर्थिक नफा ड) बेरोजगारीत वाढ

- ८) ——— म्हणजे देशाच्या राजकीय सीमेबाहेर आर्थिक व्यवहारांचा, व्यापारांचा विस्तार करणे होय.
अ) उदारीकरण	ब) खाजगीकरण
क) जागतिकीकरण	ड) आधुनिकीकरण

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) कामगाराच्या आकांक्षा
- २) कामगार संघटनेची कार्ये
- ३) मालक वर्गाचे डावपेच
- ४) सामूहिक सौदेबाजी
- ५) कायझेन
- ६) जागतिकीकरणाचे परिणाम

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक)

१०

- अ) औद्योगिक कामगार ची व्याख्या सांगून कामगारांच्या भूमिकेवरील ताण-तणावांची चर्चा करा.

किंवा

- ब) कामगार संघटनेची व्याख्या सांगून कामगार संघटनेकडून अवलंबले जाणारे डावपेच स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (पर्याय नाही)

१०

- औद्योगिक कलह म्हणजे काय? औद्योगिक कलह निवारणाचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Sociology (Special Paper - XV)
Industrial Sociology (19101665)

Day & Date: Tuesday, 06-May-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Total Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Who among the following has classified the aspirations of workers?
a) E. V. Snyder
b) A. H. Maslow
c) V. V. Giri
d) Max Weber
- 2) Who wrote the book 'Labour Problems in Indian Industry'?
a) Geisbert P.
b) V. V. Giri
c) Max Weber
d) Karl Marx
- 3) In which of the following year 'Hind Mazdoor Sabha' was established.
a) 1948
b) 1958
c) 1968
d) 1978
- 4) In which year the Industrial Disputes Prevention Act was passed.
a) 1 March 1947
b) 1 April 1947
c) 1 May 1947
d) 1 June 1947
- 5) The concept of Kaizen was first originated in _____ country.
a) England
b) America
c) Japan
d) Germany
- 6) India's first Industrial Policy was announced in the year of _____.
a) 1948
b) 1950
c) 1955
d) 1960
- 7) Which of the following is a negative effect of automation?
a) Increase Production
b) Quality Improvement
c) Economical Benefit
d) Increase in Unemployment
- 8) _____ means the expansion of economic transactions and trade beyond the political boundaries of the country.
a) Liberalization
b) Privatization
c) Globalization
d) Modernization

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Worker's Aspiration
 - b) Functions of Trade Unions
 - c) Tactics employed by management
 - d) Collective Bargaining
 - e) Kaizen
 - f) Consequences of Globalization
- Q.3 Broad Answer Question. (Any One) 10**
- a) Give the definitions of Industrial Worker and explain the strains on the workers.
- OR**
- b) Give the definitions of Trade Union and explain the tactics employed by trade unions.
- Q.4 Broad Answer Question. 10**
- What is Industrial Dispute? Explain various ways of redressal of Industrial Dispute.

Introduction to the Structure and Function of Modern English (19101626)

Total Marks :- 40

Q.1 Select the correct alternative.

10

- Page 1 of 3

- 8)** The tenor of the conversation between husband and wife will be _____.
a) Formal b) Informal
c) Official d) Polite
- 9)** Simple structures are typical linguistic characteristic of _____.
a) Speech b) Writing
c) Reading d) Listening
- 10)** The eliciting question for adverbial clause of manner is _____.
a) When b) Where
c) How much d) How

Q.2 Answer the following questions. (Any Five)

10

- 1) Add a tag question to the following.
 - a) Sachin plays very good cricket.
 - b) They haven't finished their work yet.
- 2) Change the voice of the following.
 - a) Finish the work quickly.
 - b) The principal gave a nice speech on ethics.
- 3) Substitute Oi by PP in the following.
 - a) Rohit bought his wife a new scooter.
 - b) Geeta sent Naveen a gift.
- 4) Begin the following sentence with 'There'.
 - a) A stranger is at the gate.
 - b) Something is wrong with this man.
- 5) Shift Ncli to the end in the following.
 - a) To play the guitar is a pleasure.
 - b) To settle in America is his dream.
- 6) Focus the underlined element in the following.
 - a) I like crime novels very much.
 - b) They stayed in Hong Kong for two months.

Q.3 A) Answer any two of the following questions in brief.

06

- 1) What are the expressions used to express approval and disapproval?
- 2) Write a note on commands with grammatical subject.
- 3) What are the expressions used for greetings and farewells?

B) Identify the subordinate clauses in the following sentences and give form and functional labels of them. (Any two)

04

- 1) Thinking over the problem, Mohan left the home.
- 2) Sharda is working overtime to earn more money.
- 3) Seeing a friend after a long time is quite a happy moment.

Q.4 Analyze any one of the given discourse with reference to its mode, tenor and domain and comment on any two characteristics of each one. 10

1) My dear sister,
Thank you very much for writing a congratulatory letter for my selection in the beauty competition. My surprise knew no bounds when I opened the letter and the gift box. Thank you very much once again for sending such a lovely gift. My preparation for the competition is in full swing. I hope you will be there to cheer me. I'm little bit nervous though. Mummy and papa send their love. Jaya is in good health and regularly goes to college. I hope Jiju, Manasi and Shubhra are in good health. See you at the beauty competition.

Your loving sister,
Pinky

2) Abhi: Hi, Sachin. How are you?
Sachin: Hi, I'm fine. What about you?
Abhi: I'm doing fine. What about your result of UPSC exams?
Sachin: I have cleared both prelims and mains. I'm now preparing for my interview.
Abhi: Oh! Many congratulations. That's quite an achievement.
Sachin: Thank you!
Abhi: When is your interview?
Sachin: The dates are not yet declared, but may be in the last week of April.
Abhi: How is your preparation for interview going on?
Sachin: I'm reading a lot and also taking mock interviews. I try to stay relax and calm. I also do meditation and exercise.
Abhi: Best of luck for your interview. See you again.
Sachin: Thank you. See you.

कमाल गुण :- ४०

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 06

- Page 1 of 2

७) संस्कृत में 'ध्वनि विज्ञान' के लिए प्राचीन काल में ——— कहा जाता था।

अ) भाषाशास्त्र	ब) शिक्षाशास्त्र
क) ध्वनिशास्त्र	ड) वर्णशास्त्र

८) आत्म-अनुभव और पर-अनुभव से ——— की प्रतिति होती है।

अ) भाव	ब) विचार
क) बोध	ड) अर्थ

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए।

१२

- १) भाषा ध्वनि की अवधारणा पर प्रकाश डालिए।
- २) भाषा विज्ञान के इतिहास पर प्रकाश डालिए।
- ३) संबंध तत्व के प्रकारों का विवेचन कीजिए।
- ४) शब्द और अर्थ का संबंध लिखिए।
- ५) अर्थ की दृष्टि से वाक्यों के प्रकार पर प्रकाश डालिए।
- ६) समाज भाषा विज्ञान की अवधारणा पर टिप्पणी लिखिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

१०

- १) भाषा विज्ञान की व्याकरण से तुलना कीजिए।

अथवा

- २) समाज भाषा विज्ञान का स्वरूप एवं संकल्पना को समझाइए।

प्र.४ अर्थ परिवर्तन की दिशाओं का परामर्श लिजिए।

१०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
KANNADA (Special Paper – XVI)
Study of Performance Skills (19101606)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

೦೮

- ೧) ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ -
 ೧) ಯಕ್ಷಗಾನ ೨) ಬಯಲಾಟ
 ೩) ಸಣ್ಣಾಟ ೪) ದೊಡ್ಡಾಟ
- ೨) 'ಪುಟ್ಟಕ್ಕನ ಮಕ್ಕಳು' ಧಾರವಾಹಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ ನಟಿ -
 ೧) ಮಾಲಾಶ್ರೀ ೨) ಶೃತಿ
 ೩) ಉಮಾಶ್ರೀ ೪) ಲಕ್ಷ್ಮಿ
- ೩) ಕುಣಿತ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕ
 ೧) ಯಕ್ಷಗಾನ ೨) ದೊಡ್ಡಾಟ
 ೩) ಸಣ್ಣಾಟ ೪) ಬಯಲಾಟ
- ೪) 'ಕಾಂತಾರ' ಇದು - ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಧಾರಿತ ಚಿತ್ರ
 ೧) ಹಿಂದಿ ೨) ಮರಾಠಿ
 ೩) ಗುಜರಾತಿ ೪) ತುಳು
- ೫) 'ತುಘಲಕ್' ನಾಟಕದ ಲೇಖಕರು -
 ೧) ಕುವೆಂಪು ೨) ಕಾರಂತ
 ೩) ಮಕ್ಕಳ ೪) ಕಾರ್ನಾಡ
- ೬) ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ ಇದು ಒಂದು -
 ೧) ಸಿನೇಮಾ ೨) ನಾಟಕ
 ೩) ಉದ್ದಿಮೆ ೪) ಚಿತ್ರಕಲೆ
- ೭) ದಾದಾಸಾಹೇಬ ಫಾಲ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕನ್ನಡ ನಟ -
 ೧) ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ ೨) ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ್
 ೩) ಯಶ ೪) ರವಿಚಂದ್ರನ್
- ೮) 'ನವಿಲು ಕುಣಿತ' ಇದು ಒಂದು - ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ.
 ೧) ಹಾಸ್ಯ ೨) ನಾಟಕ
 ೩) ಜನಪದ ೪) ಸಿನೇಮಾ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ)

೧೨

- ೧) ರಸಗ್ರಹಣ
- ೨) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನಕಲಾವಿದ / ಕಲಾವಿದೆ
- ೩) ಕಿರುಚಿತ್ರತಯಾರಿಕೆ
- ೪) ಅಭಿನಯ
- ೫) ವರದಿ ಲೇಖನ
- ೬) ದೊಡ್ಡಾಟ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ)

೧೦

- ೧) ನೀವು ನೋಡಿದ ನಾಟಕದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- ೨) ನೀವು ನೋಡಿದ ಸಿನೇಮಾದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧೦

ನೀವು ನೋಡಿದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಯಾವುವು? ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
MARATHI (Special Paper – XVI)
Aadhunik Marathi Sahityatil Vividha Pravaha
(Strivadhi va Muslim) (19101611)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) 'प्राजक्ताची फुले आणि दाह' कथासंग्रहाचे मुखपृष्ठ कोणी तयार केले?
 अ) संतोष धोंगडे ब) ललिता गदगे
 क) अजीम राही ड) यापैकी नाही
- २) शोभाला टी. व्ही. वरील कोणती मालिका आवडत होती?
 अ) चला हवा येऊ द्या ब) पुकार
 क) दामिनी ड) सीआयडी
- ३) नामदेव ही व्यक्तिरेखा कोणत्या कथेतून चित्रित झाली आहे?
 अ) प्राजक्ताची फुले आणि दाह ब) घालमेल
 क) धर्म ड) निर्णय
- ४) 'स्त्रीवादी समीक्षा: स्वरूप आणि उपयोजन' ग्रंथाचे कर्ते कोण?
 अ) अजीम राही ब) ललिता गदगे
 क) अश्विनी धोंगडे ड) शोभा नाईक
- ५) अजीम नवाज राही यांचे मूळ गाव कोणते आहे?
 अ) सारोळे ब) साखरखेडा
 क) औराद ड) औरंगाबाद
- ६) अजीम नवाज राही यांचे किती कवितासंग्रह प्रकाशित झाले आहेत?
 अ) एक ब) दोन
 क) तीन ड) चार

- ७) 'व्यवहाराचा काळा घोडा' कवितासंग्रहाचे प्रकाशक कोण?
 अ) अथर्व पब्लिकेशन ब) फडके पब्लिकेशन
 क) स्नेहवर्धन प्रकाशन ड) पॉप्युलर प्रकाशन
- ८) 'व्यवहाराचा काळा घोडा' कवितासंग्रह कोणामुळे आकाराला आला?
 अ) फ. मु. शहाजिंदे ब) लोकनाथ यशवंत
 क) कवी यशवंत ड) अजीम राही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- १) 'धर्म' कथेतील शोभाचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.
- २) ललिता गदगे यांचा परिचय लिहा.
- ३) 'घालमेल' कथेचे आशयसूत्र लिहा.
- ४) अजीम नवाज राही यांच्या कवितेतून कोणत्या जाणिवा व्यक्त होतात?
- ५) 'व्यवहाराचा काळा घोडा' काव्यसंग्रहास मिळालेल्या दोन पुरस्कारांची नावे लिहा.
- ६) अजीम नवाज राही यांचे किती व कोणते कवितासंग्रह प्रकाशित आहेत?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (दोन पैकी एक)

१०

- १) मुस्लीम मराठी साहित्याची संकल्पना सांगून मुस्लीम साहित्याची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

किंवा

- २) स्त्रीवादी साहित्य म्हणजे काय? ते सांगून स्त्रीवादी साहित्याच्या प्रेरणा लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

'खाउजा' संस्कृतीचे मानवी जीवनावर होणारे परिणाम अजीम नवाज राही यांनी 'व्यवहाराचा काळा घोडा' कवितासंग्रहातून कसे दर्शविले आहेत ते सांगा.

Page 1 of 2

७) ज्यामध्ये कर्त्याप्रमाणे क्रियापद असते त्यास ——— प्रयोग म्हणतात.

अ) कर्तरि	ब) अकर्मक
क) भावे	ड) कर्मणि

८) देवेन फलं खाद्यते हा ——— प्रयोग आहे.

अ) भावे	ब) कर्मणि
क) कर्तरि	ड) द्विकर्मक

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केऽ पि ४)

१२

टीपा लिहा. (कोणत्याही ४)

- १) समासस्य सामर्थ्यम्।
- २) द्वंद्व समासः।
- ३) बहुव्रीहिः समासः।
- ४) विभक्तितत्पुरुषः।
- ५) सिद्धान्तकौमुदी।
- ६) पदार्थप्राधान्यम्।

प्र.३ अधोनिर्दिष्टानि सूत्राणि स्पष्टीकुरुत (केऽ पि २)

१०

खालील सूत्रे स्पष्ट करा. (कोणतेही २)

- १) तत्पुरुषः समानाधिकरणः कर्मधारयः।
- २) परवत् लिङ्गं द्वंद्वतत्पुरुषयोः।
- ३) सह सुपा।

प्र.४ अधोनिर्दिष्टेषु कमपि एकम् विषयं अधिकृत्य संस्कृते निबन्धं लिखत।

१०

खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर संस्कृत भाषेतून निबंध लिहा.
चंद्रयान ३।

अथवा

संस्कृते विज्ञानम्।

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Urdu (Special Paper – XVI)
Urdu Novel (19101621)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

(1) پورن کی گندی باتیں سن کر۔۔۔۔۔ کو بہت صدمہ ہوا تھا۔

(A) چمکی۔ (B) آشا۔

(C) پائل۔

(2)-----کی بیوی ایک دن اچانک کسی کو بتائے بغیر اروپ نامی لڑکے کے ساتھ بھاگ جاتی ہے۔

(A) رنجی۔ (B) بابولال۔

(C) شیم لال۔

(3)-----کی جدائی کا صدمہ برداشت نہیں کر پاتا اور پورن اپنے حقیقی مالک سے جا ملتا ہے

(A) آتش۔ (B) بھابھی۔

(C) چمکی۔ (D) گیتا۔

(4) ناول نگاری میں روزمرہ زندگی کے مسائل کا اظہار۔۔۔۔۔۔ کے ذریعہ ہوتا ہے۔

(A) فلسفہ حیات۔ (B) مکالمہ نگاری۔

(C) منظر نگاری۔ (D) کردار نگاری۔

(5)۔۔۔۔۔ آشاکو سمجھاتا ہے کہ تم اپنے نانی کے گاؤں ہی چلے جاؤ تو بہتر ہے اور اس میں سب کی بھلائی ہے۔

(A) پورن۔ (B) شیم لال۔

(C) بھما۔

(6) عصمت چغتائی نے اپنے ادبی زندگی کا آغاز سب سے پہلے صنفِ ----- سے کیا ہے۔

(A) صحافت نگاری۔ (B) ڈرامہ نگاری۔

(C) ناول نگاری۔ (D) خودنوشت نگاری۔

(7) اُردو ناول نگاری میں جاسوسی ناولوں میں ----- کی اہمیت نہ کے برابر ہوتی ہے۔

(A) زماں و مکان۔ (B) منظر نگاری۔

(C) پلاٹ۔ (D) قصہ۔

(8) ----- میں کسی خاص فائدے یا کسی سوسائٹی کے کسی خاص طبقے کا نقشہ کھینچا جاتا ہے۔

(A) واقعاتی ناول۔ (B) عصری ناول۔

(C) تاریخی ناول۔ (D) رومانی ناول۔

12

سوال نمبر 2. مختصر جوابات لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) ناول کی اہم قسم "ڈرامائی ناول" کسے کہتے ہیں؟

(2) "نفسیاتی ناول" سے کیا مراد ہے؟

(3) ناول "ضدی" کا اہم مرکزی کردار 'پورن' کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ مختصر لکھیے؟

(4) "شیام لال" کے بارے میں مختصر نوٹ لکھیے؟

(5) ناول کا اہم جزو "مکالمہ نگاری" پر روشنی ڈالیے؟

(6) ناول کا اہم جزو "پلاٹ" پر تبصرہ کیجیے؟

10

سوال نمبر 3. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) "عصمت چغتائی" کی زندگی کے اہم واقعات و حالات کا مفصل جائزہ لیجیے؟

(2) اردو میں "ناول نگاری" کا آغاز و ارتقاء پر مفصل نوٹ قلمبند کیجیے؟

10

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

عصمت چغتائی کا تحریر کردہ شاہکار ناول "ضدی" کا تنقیدی جائزہ لیجیے؟

कमाल गुण :- ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

04

- Page 1 of 4

- ७) मोहेनजोदडो या सिंधू संस्कृतीतील स्थळाचे उत्खनन ---- यांनी केले.
अ) बी. के. थापर
ब) दयाराम साहनी
क) राखलदास बॅनर्जी
ड) एस. आर. राव
- ८) अवशेषांचे स्वरूप जाणण्यासाठी ---- प्रकारचे उत्खनन केले जाते.
अ) चाचणी उत्खनन
ब) उत्सेध उत्खनन
क) आयत उत्खनन
ड) एक्सकॅव्हेशन ऑफ सेमेटरी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) पुरातत्वशास्त्राचे वर्णन करा.
- २) सर जॉन मार्शल यांच्याबद्दल माहिती लिहा.
- ३) शिलालेखा बद्दल माहिती द्या.
- ४) नाण्यांचे इतिहास लेखनामधील महत्त्व सांगा.
- ५) कार्बन - १४ पद्धती बद्दल माहिती लिहा.
- ६) निरपेक्ष कालमापन म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

20

- अ) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासासाठी पुरातत्वीय साधनाचे महत्त्व सांगा.
किंवा
ब) समन्वेषणात पारंपारिक पद्धतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ भारतातील पुरातत्वीय संशोधनाचे वर्णन करा.

20

Seat No.	

Set

P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XVI)
Principles and Methods in Archaeology (19101681)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Total Marks :- 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1)** Archaeological Survey of India was founded by _____.
a) William Jones b) Warren Hastings
c) John Marshall d) Alexander Cunningham
- 2)** The Ancient Monuments Preservation Act, was passed in _____.
a) 1900 b) 1902
c) 1904 d) 1905
- 3)** H. D. Sankalia divided Indian archaeological history into _____ parts.
a) Cunningham era b) Marshall era
c) Wheeler era d) All of the above
- 4)** Archaeological Survey of India was established in _____.
a) 1846 b) 1850
c) 1857 d) 1861
- 5)** In 1863, Robert Bruce Foot found the first Paleolithic weapon in India at _____.
a) Bhimbetka b) Pallavaram
c) Navadatoli d) Kanchipuram
- 6)** F. W. Libby invented _____ method of the dating.
a) Carbon – 14 b) Potassium Argon
c) Pollen analysis d) Thermo luminescence
- 7)** The Indus Civilization site of Mohenjodaro was excavated by _____.
a) B. K. Thapar b) Dayaram Sahni
c) Rakhal Das Banerjee d) S. R. Rao
- 8)** _____ type of excavation is done to find out the nature of the remains.
a) Trail Excavation b) Vertical Excavation
c) Horizontal Excavation d) Excavation of Cemetery

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

- a) Describe archaeology.
- b) Write information about Sir John Marshall.
- c) Give information about inscription.
- d) Explain the importance of coins in history writing.
- e) Write information about carbon-14 method.
- f) What is absolute dating?

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

- a) State the importance of archaeological sources for the study of ancient Indian history.

OR

- b) Explain the importance of traditional method in exploration.

Q.4 Broad Question. **10**

Describe the archaeological research in India.

- ७) डॉ. एम. एस. स्वामिनाथन ——— क्षेत्रात प्रतिष्ठित म्हणून ओळखले जातात.
 अ) परमाणु भौतिकशास्त्र ब) कृषी
 क) खगोल भौतिकशास्त्र ड) औषध
- ८) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना ——— या वर्षी झाली.
 अ) १९४७ ब) १९५१
 क) १९७१ ड) १९९५

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- १) नियंत्रित बाजारपेठेची वैशिष्ट्ये सांगा.
 - २) कृषी क्षेत्रातील प्रोत्साहने सांगा.
 - ३) भारतातील सहकारी गोदाम व्यवस्थेचे स्पष्टीकरण द्या.
 - ४) कृषी व्यय आणि मूल्य आयोगाची भूमिका सांगा.
 - ५) कृषी वित्त पुरवठ्याचे बिगर-संस्थात्मक मार्ग लिहा.
 - ६) कृषी विपणन सुधारण्यासाठी उपाययोजना लिहा.
- प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) १०
- अ) कृषी वित्तपुरवठ्यात नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) भारतातील शेतमाल विपणन व्यवस्थेतील दोष स्पष्ट करा.
- प्र.४ भारतातील शेतकऱ्याच्या आत्महत्येची कारणे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Economics (Special Paper - XVI)
Agricultural Economics-II (19101671)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is the apex banking institution for providing finance for agriculture and rural development in India.
a) RBI
b) SEBI
c) IBRD
d) NABARD
- 2) 'Agricultural Price Commission' established in: _____.
a) 1985
b) 1949
c) 1965
d) 1991
- 3) In India _____ Trade mark is used for gradation and certification of agricultural goods.
a) I.S.I.
b) H.Y.V.P.
c) AGMARK
d) None of these
- 4) _____ is known as the Apex Bank in Co-operative credit.
a) State Co-operative Bank
b) District Central Bank
c) Land Development Bank
d) None of these
- 5) According to World Trade Organization agreements the subsidies given to agriculture have to be _____.
a) Increased and decreased
b) Decreased
c) Increased
d) None of these
- 6) In India Rising farmer suicides are attributed to _____.
a) Unpredictable monsoons
b) Rising debt
c) Poor agricultural procurement rates
d) All of the above
- 7) Dr. M. S. Swaminathan has distinguished in the _____ fields.
a) Nuclear Physics
b) Agriculture
c) Astrophysics
d) Medicine

- 8) World Trade Organization established in _____ year.
a) 1947	b) 1951
c) 1971	d) 1995

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) State the features of Regulated market
- b) Explain the Incentives in agriculture.
- c) Explain the Co-operative Warehousing in India.
- d) State the role of Commission for agricultural costs and prices.
- e) Write the non-institutional sources of agricultural credit.
- f) Write the measures to Improve Agriculture Marketing.

Q.3 Broad answer questions. (any One) 10

- a) Explain the role of NABARD in agricultural finance.

OR

- b) Explain the defects of agricultural marketing in India.

Q.4 Explain the causes of farmer's suicides in India. 10

७) वि. का. राजवाडे यांनी "मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने" या ग्रंथाचे ——— खंड प्रकाशित केले.

अ) १५

ब) २०

क) २२

ड) २५

८) १९२८ मध्ये वा. सी. बेंद्रे यांनी ——— हा ग्रंथ प्रकाशित केला.

अ) मालोजीराजे व शहाजी महाराज

ब) श्री. संभाजीराजे भोसले

क) देहू दर्शन

ड) साधन चिकित्सा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) किल्ल्यांच्या मुख्य प्रकाराविषयी माहिती लिहा.

२) टाऊन हॉल वस्तुसंग्रहालयातील प्रमुख विभागाची माहिती लिहा.

३) सोलापूरचा भुईकोट किल्ल्याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

४) वा. सी. बेंद्रे यांचे इतिहासलेखन ग्रंथाची थोडक्यात माहिती सांगा.

५) राजा दिनकर केळकर संग्रहालय याविषयी माहिती लिहा.

६) पर्यटनाचे स्वरूप याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

अ) पर्यटनाच्या दृष्टीने मराठ्यांची राजधानी रायगडचे वर्णन करा.

किंवा

ब) वि. का. राजवाडे यांनी मराठ्यांच्या इतिहास संशोधनात दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

प्र.४ छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय मुंबई याविषयी सविस्तर माहिती सांगा.

१०

Seat No.	

Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
History (Special Paper - XVI)
Historical Sources, Research and Places (19101661)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Raghunathpant Hanamante wrote _____ book.
 - a) Aadnyapatra
 - b) Rajvyavhar Kosh
 - c) Economics
 - d) Shivatattva Ratnakar
- 2) The flat area between the slopes of the mountain is called _____.
 - a) Balekilla
 - b) Fortification
 - c) Machi
 - d) Kacheri
- 3) Ahmedabad's 'Calico' Museum is a _____ kind of museum.
 - a) Handicrafts
 - b) Zoology
 - c) Botany
 - d) Textile museum
- 4) Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum was established in _____.
 - a) 1902
 - b) 1922
 - c) 1946
 - d) 1962
- 5) In Satara _____ Annachhatra was started in the name of Commissioner.
 - a) Arthur
 - b) Edwin Mark
 - c) Elphinstone
 - d) Edward Freire
- 6) Dr. Dwarkanath Kotnis _____ had the honor of becoming the first director of the hospital built for international peace here.
 - a) Peking
 - b) Bethune
 - c) Shanghai
 - d) Beijing
- 7) V. K. Rajwade published _____ volume of the book, Tools of the History of the Marathas.
 - a) 15
 - b) 20
 - c) 22
 - d) 25
- 8) In 1928 V. S. Bendre published _____ book.
 - a) Malojiraje and Shahaji Maharaj
 - b) Shri Sambhaji Raje Bhosale
 - c) Dehu darshan
 - d) Sadhan Chikitsa

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Write information about the main types of forts.
 - b) Write information about the main section of the Town Hall Museum.
 - c) Write brief information about Bhuikot Fort of Solapur.
 - d) Give a brief description of V. C. Bendre's historiography.
 - e) Write information about Raja Dinkar Kelkar Museum.
 - f) Write a brief description about nature of tourism.
- Q.3 Broad answer questions. (any One) 10**
- a) Describe the Maratha capital Raigad in terms of tourism.
- OR**
- b) Explain the contribution made by V. K. Rajwade to the study of Maratha history.
- Q.4 Give details about Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum Mumbai. 10**

Seat No.	

Set	P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Political Science (Special Paper - XVI)
Western Political Thought (19101676)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) फिलॉसॉफी ऑफ हिस्टरी हा ग्रंथ — यांनी लिहिला आहे.
 अ) हेरॉल्ड लास्की ब) कार्ल मार्क्स
 क) जे. एस. मिल ड) हेगेल
- २) 'पृथ्वीवरील राज्य हे पृथ्वीवरील दैवी अविष्कार आहे' असे कोणी म्हटले आहे?
 अ) कार्ल मार्क्स ब) जे. एस. मिल
 क) हेरॉल्ड लास्की ड) हेगेल
- ३) 'दास कॅपिटल' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
 अ) हेरॉल्ड लास्की ब) हेगेल
 क) कार्ल मार्क्स ड) जे. एस. मिल
- ४) 'आज पर्यंतचा संपूर्ण समाजाचा इतिहास हा वर्ग संघर्षाचा इतिहास आहे',
 असे कोणी म्हटले आहे?
 अ) कार्ल मार्क्स ब) हेगेल
 क) जे. एस. मिल ड) हेरॉल्ड लास्की
- ५) 'रिप्रेझेंटेटिव्ह गव्हर्नमेंट' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) हेरॉल्ड लास्की ब) जे. एस. मिल
 क) हेगेल ड) कार्ल मार्क्स
- ६) खालीलपैकी कोण उपयुक्ततावादाचा समर्थक आहे?
 अ) कार्ल मार्क्स ब) जे. एस. मिल
 क) हेरॉल्ड लास्की ड) हेगेल

- ७) 'ग्रामर पॉलिटिक्स' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) हेगेल
 ब) हेरॉल्ड लास्की
 क) जे. एस. मिल
 ड) कार्ल मार्क्स
- ८) सार्वभौमत्वाचा अनेक सत्तावादी सिद्धांत — यांनी मांडला.
 अ) हेरॉल्ड लास्की
 ब) कार्ल मार्क्स
 क) जे. एस. मिल
 ड) हेगेल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) हेगेलचा द्वंद्ववाद स्पष्ट करा.
- २) अतिरिक्त मूल्य म्हणजे काय?
- ३) लास्कीचा व्यक्तिगत स्वातंत्र्य संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) मिलचा उपयुक्तवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ५) कार्ल मार्क्सची कामगारांची हुकूमशाही स्पष्ट करा.
- ६) हेगेलची नागरी समाजाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) कार्ल मार्क्सच्या वर्ग संघर्षाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) हेरॉल्ड लास्कीच्या लोकशाही समाजवादाची चर्चा करा.

प्र.४ कार्ल मार्क्सच्या ऐतिहासिक भौतिकवादी सिद्धांताची चर्चा करा.

१०

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Political Science (Special Paper - XVI)
Western Political Thought (19101676)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The book Philosophy of History is written by _____.
a) Harold Laskey b) Karl Marx
c) J. S. Mill d) Hegel
- 2) Someone has said that ‘the kingdom on earth is the invention of the goddess on earth’.
a) Karl Marx b) J. S. Mill
c) Harold Laskey d) Hegel
- 3) Who has written the book ‘Das Capital’?
a) Harold Laskey b) Hegel
c) Karl Marx d) J. S. Mill
- 4) Someone has said, ‘The entire history of society till today is the history of class struggle’.
a) Karl Marx b) Hegel
c) J. S. Mill d) Harold Laskey
- 5) Who wrote the book ‘Representative Government’?
a) Harold Laskey b) J. S. Mill
c) Hegel d) Karl Marx
- 6) Who among the following is a supporter of utilitarianism?
a) Karl Marx b) J. S. Mill
c) Harold Laskey d) Hegel
- 7) Who wrote the book ‘Grammar Politics’?
a) Hegel b) Harold Laskey
c) J. S. Mill d) Karl Marx
- 8) Many authoritarian theories of sovereignty were propounded by _____.
a) Harold Laskey b) Karl Marx
c) J. S. Mill d) Hegel

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain Hegel's dialectic.
 - b) What is Surplus Value?
 - c) Explain Laskey's concept of individual freedom.
 - d) Explain Mill's utilitarian theory.
 - e) Explain Karl Marks Dictatorship of Workers.
 - f) Explain Hegel's concept of civil society.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain Karl Marx's theory of class struggle.
- OR**
- b) Discuss Harold Lasky's Democratic Socialism.
- Q.4 Discuss the historical materialist theory of Karl Marx. 10**

Set

P

बी. ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Philosophy (Special Paper - XVI)
Scientific Method (19101691)

वार, दिनांक : बुधवार, ०७-०५-२०२५

कमाल गुणः ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

- १) ——— नियम प्रस्थापित करणे हा शास्त्राचा उद्देश आहे.
अ) व्याघात ब) संदिग्ध
क) सामान्य ड) असत्य
- २) अर्थशास्त्र हे ——— शास्त्र आहे.
अ) वस्तुनिष्ठ ब) आदर्शनिष्ठ
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही
- ३) माहिती गोळा केल्यानंतर ——— आवश्यक आहे.
अ) अभ्युपगम ब) प्रचीती
क) सिद्धता ड) उपपादन
- ४) ——— ही संशोधन तंत्र आहे.
अ) निरीक्षण ब) उपपादन
क) प्रश्नावली ड) यापैकी नाही
- ५) पूर्वगृहीतकांनाच शास्त्राचा ——— असे म्हणतात.
अ) आधार ब) पूर्वसूचना
क) निष्कर्ष ड) उपपादन
- ६) निरीक्षण ——— असावे.
अ) संदिग्ध ब) शास्त्रीय
क) असत्य ड) व्याघात
- ७) शास्त्रीय विगमनाचे तात्त्विक आधार ——— प्रकारचे आहेत.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

- ८) ---- ही शास्त्रीय विगमनाची शेवटची अवस्था आहे.
अ) अभ्युपगम ब) प्रचीती
क) सिद्धता ड) उपपादन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

੧੨

- १) विज्ञानाची व्याख्या द्या.
- २) आदर्शनिष्ठ शास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ३) तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.
- ४) शास्त्रीय निरीक्षण म्हणजे काय?
- ५) अनिरीक्षण म्हणजे काय?
- ६) अभ्युपगमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

୧୦

- अ) प्रयोगाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) निरीक्षण आणि प्रयोग यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.४ शास्त्रीय पद्धतीच्या अवस्था स्पष्ट करा.

20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper - XVI)
Scientific Method (19101691)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) To establish _____ law is the aim of science.
 a) Contradictory b) Vague
 c) General d) False
- 2) Economics is a _____ science.
 a) Positive b) Normative
 c) Natural d) None of these
- 3) After Data collection _____ is must.
 a) Hypothesis b) Verification
 c) Proof d) Explanation
- 4) _____ is a research technique.
 a) Observation b) Explanation
 c) Questionnaire d) None of these
- 5) Presuppositions means _____ of science.
 a) Grounds b) Pre-instructions
 c) Conclusion d) Explanation
- 6) Observation should be _____.
 a) Vague b) Scientific
 c) False d) Contradict
- 7) There are _____ kinds of formal grounds of scientific method.
 a) Five b) Four
 c) Three d) Two
- 8) _____ is the last stage of scientific method.
 a) Hypothesis b) Verification
 c) Proof d) Explanation

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Define Science.
 - b) Explain the nature of Normative sciences.
 - c) Explain the subject matter of philosophy.
 - d) What is scientific observation?
 - e) What is non-observation?
 - f) Explain the importance of hypothesis.
- Q.3 Broad answer questions. (any One) 10**
- a) Explain the characteristics of Experiment.
- OR**
- b) Distinguish between observation and experiment.
- Q.4 Explain the stages of scientific method. 10**

- ८) ---- हा संचाचा एक प्रकार आहे.
अ) संविधान	ब) रिक्त
क) निगामी	ड) विगामी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- १) उद्देश रहित विधान म्हणजे काय?
- २) सार्विक नास्तीवाची विधान स्पष्ट करा.
- ३) विधेय अचर म्हणजे काय?
- ४) संचाच्या अभ्यासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ५) उपसंच स्पष्ट करा.
- ६) रिक्त संच स्पष्ट करा.

प्र.३ संख्यापकाचे E. I. आणि E. G नियम स्पष्ट करा.

20

किंवा

संख्यापक निषेधाचे नियम स्पष्ट करा.

प्र.४ व्हेन च्या आकृतीच्या सहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा.

१०

- 1) सर्व मानव मर्त्य असतात
जॉन मानव आहे

म्हणून, जॉन मर्त्य आहे
- 2) एकही पेन खोडरबर नाही
एकही पेन्सिल खोडरबर नाही

म्हणून, एकही पेन्सिल पेन ना

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Philosophy (Special Paper - XVI)
Predicate Logic (19101692)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Class membership is a kind of _____ proposition.

a) Singular	b) Negative
c) Conjunctive	d) General
- 2) 'Plato is philosopher' in this proposition 'philosopher' is _____ term.

a) Subject	b) Predicate
c) Contrary	d) Contradictory
- 3) Subject and predicate of proposition are called _____.

a) Words	b) Terms
c) Inferences	d) Syllogisms
- 4) The rule of U. I. means _____ rule.

a) Universal Instantiation	b) United India
c) Unity if India	d) None of these
- 5) Existential negative proposition is also called _____ proposition.

a) A	b) E
c) I	d) O
- 6) 'E' and 'O' propositions are _____ propositions.

a) Affirmative	b) Negative
c) Universal	d) Existential
- 7) 'C' symbol is used for _____ set.

a) Subset	b) Intersection
c) Null	d) Member
- 8) _____ is a kind of set.

a) Syllogism	b) Null
c) Deductive	d) Inductive

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

- a) What is subject less proposition?
- b) Explain universal negative proposition.
- c) What is predicate constant?
- d) Explain Importance of study of set.
- e) Explain Sub-set.
- f) Explain Null set.

Q.3 Explain E.I. and E.G. rules of quantifiers. **10**

OR

Explain the rules of quantifier negation.

Q.4 Test the validity of the following syllogism by Venn's diagram. **10**

- 1) All men are mortal

John is a man

Therefore, John is mortal

- 2) No pens are erasers

No pencils are erasers

Therefore, No pencils are pens

७) गरीबी हे ——— आहे.

अ) सामाजिक समस्या

ब) आर्थिक समस्या

क) राजकीय समस्या

ड) धार्मिक समस्या

८) मुख्यतः घराच्या समस्या ——— समाजात आढळतात.

अ) आदिवासी

ब) शहरी समाज

क) ग्रामीण समाज

ड) वरील पैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

१) जलप्रदूषणाची कारणे लिहा.

२) भारतातील नागरी सातत्याचे परिणाम सांगा.

३) स्मार्टसिटी म्हणजे काय?

४) मनरेगा ही संकल्पना स्पष्ट करा.

५) नगर नियोजनाची संकल्पना स्पष्ट करा.

६) नागरी सामाजिक परिवर्तन स्पष्ट करा.

प्र.३ शहरातील नोकरी करणाऱ्या महिलांच्या समस्या स्पष्ट करा.

१०

किंवा

नागरी अर्थव्यवस्था स्पष्ट करा.

प्र.४ नागरी समाजशास्त्र म्हणजे काय सांगून नागरी समाजशास्त्राचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper – XVI)
Urban Sociology (19101666)

Day & Date: Wednesday, 07-05-2025
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Total Marks : 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) _____ is an upcoming concept in urban development.
 - a) Smart City
 - b) MNREGA
 - c) PURA
 - d) None of the above
- 2) One of the important features of urban economy is _____.
 - a) Agro based industries
 - b) Co-operative institutions
 - c) Skilled labour
 - d) All the above
- 3) Which is the effects of over population?
 - a) Population and Poverty
 - b) Low capita income
 - c) Shortage of Food
 - d) All of the above
- 4) Specialization is the characteristic of _____.
 - a) Urban
 - b) Rural
 - c) Tribal
 - d) None of these
- 5) Which state has highest number of slums blocks in India as per 2011 census?
 - a) Maharashtra
 - b) Delhi
 - c) Karnataka
 - d) Gujrat
- 6) Nuclear family is predominant found in _____.
 - a) Rural society
 - b) Tribal society
 - c) Urban society
 - d) None of these
- 7) Poverty is _____.
 - a) Social Problem
 - b) Economic Problem
 - c) Political Problem
 - d) Religious Problem
- 8) Mainly housing problem found _____ society.
 - a) Tribal
 - b) Urban Society
 - c) Rural Society
 - d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four)

- a) Explain the reasons for water pollution.
- b) Explain the consequences of civil continuation in India.
- c) Explain the meaning of Smart City.
- d) Explain the concept of MNREGA.
- e) Explain the concept of town planning.
- f) Explain Civil Society concept.

Q.3 Explain the problem of woman working in the city.**10****OR**

Explain Civil economy.

Q.4 Explain the meaning of Civil Sociology and Explain the practice of Civil Sociology.**10**